వేంకటాచలకవి, కోడూరి

శివరహస్యఖండము : ప్రథమభాగము

ఏలూరు, 1902

Record no. 296

Vēṅkaṭācalakavi, Kōḍūri

Śivarahasyakhaṇḍamu : prathamabhāgamu

Ēlūru, 1902

Record no. 296

Bibliographic Record Target

వేంకటాచలకవి, కోడూరి.
శివరహస్యఖండము : ప్రథమభాగము / ఇది శ్రీబాలసరస్వతి కోడూరి వేంకటాచలకవి ప్రణీతము.- ఏలూరు : సత్తిరాజు సీతారామయ్య, 1902.
2, (2), 158 p. ;23 cm.
Record no. 296

Vēṅkaṭācalakavi, Kōḍūri.
Śivarahasyakhaṇḍamu : prathamabhāgamu / idi Śrībālasarasvati Kōḍūri Vēṅkaṭācalakavi praṇītamu.- Ēlūru : Sattirāju Sītārāmayya, 1902.
2, (2), 158 p. ;23 cm.
Record no. 296

SREE.

SIVARAHASYA KHANDUM

BY

BALASARASWATY

kodury Venkatachala Kavi

IN

(Three Parts)

PART I

SAMBHAVA, ASURA, VEERAMAHENDRA, KANDAS

PRINTED BY

S. SITARAMIAH AT THE

DesopakariPress

ELLORE.

1902.

Price One Rupee

శ్రీ

శివరహస్యఖండము.

ఇది

శ్రీబాలసరస్వతికోడూరివేంకటాచలకవిప్రణీతము.

(మూఁడుభాగములు.)

ప్రథమభాగము

సంభవ, అసుర వీరమహేంద్రకాండములు.

సత్తిరాజు సీతారామయ్యగారిచే

దేశోపకారిముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రించి ప్రచురింపబడినది.

ఏలూరు

1902.

వెల రూపాయి.

ప్రకటన

శివరహస్యఖండము సంభవఅసురవీర మహేంద్రకాండములుగల ప్రథమభాగము రు 1-0-0

2 దేవకాండము ప్రత్యేకము రు 0-4-0

3 దక్షకాండము ప్రత్యేకము రు 0-6-0

పైగ్రంథములు కావలసినవారు ఏలూరు దేశోపకారి ముద్రాక్షరశాల మేనేజరు గారికి వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

పీఠిక.

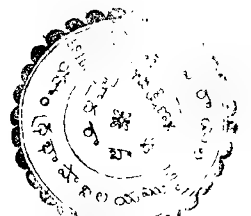
శ్రీవేదవ్యాసమహాముని ప్రణీతంబులయి శ్రవణపఠన ముక్తిదాయకంబులగు శైవ, భవిష్య, మార్కండేయ, లైంగ్య, వారాహ, స్కాంద, మాత్స్య, కూర్మ, వామన, బ్రహ్మాండ, భాగవత, నారదీయ, గారుడ, వైష్ణవ, బ్రహ్మ, పద్మ, ఆగ్నేయ, బ్రహ్మకైవర్తంబులను నష్టాదశపురాణంబులలో ప్రథమదశపురాణంబులు శివప్రతిపాదితంబులు. అందు తరళమణింబోలిన స్కాందంబు సనత్కుమార, సూత, బ్రాహ్మి, శాంకరి, వైష్ణవి, సౌరసంహితలలో శంకరసంహిత ద్వాదశఖండమండితంబు. ఆద్వాదశఖండంబులలో శివరహస్యఖండంబు ప్రథమంబైదనరు. ఇదియు సంభవ, అసుర, వీరమహేంద్ర, యుద్ధ, దేవ, దక్ష, ఉపదేశకాండంబులను సప్తకాండములచేనొప్పు. దీనిని బాలసరస్వతి నామాంకుఁడైన వేంకటాచలకవి తెలిఁగించెను. ఈకవి చెప్పుకొనిన ‹‹ మ॥ స్వనుతేంద్రాద్రికిరీటసేవనిరతు - న్నాకాశకోటీర్ష్యుప । ద్వారయూరగాస్యపగోత్రుఁ గోమటిపురా ధిష్ఠానునెల్లార్యునం దనుఁడౌ శంకరమంత్రిపుత్రుఁ గవితా - ధారాగరిష్ఠుం బ్రియం । బునరావించిసభాస్థలిం బలికవి - మ్మూర్జద్వాగ్మాధురిన్ ॥ అను పద్యముచే నీయన శివపూజాధురంధరుఁడనియును గడపజిల్లాలోఁ జేరిన కోడూరు వాస్తవ్యుఁడనియును, జాలువేల నియోగిబ్రాహ్మణుఁడనియును, కాశ్యపగోత్రుఁడనియును, ఎల్లనామాత్యపౌత్రుఁడనియును, శంకరమంత్రి పుత్రుఁడనియును, సకలకావ్యదుఁడనియును, గద్యలో బాలసరస్వతి నామాంక వేంకటాచలకవియనుటచే బాలసరస్వతియను బిరుదుగలవాఁడనియు స్పష్టమగుచున్నది. ‹‹ తే॥గీ॥ అవనినభిరామ వామదే - వాదికావ్య । ములనురచియించి ప్రఖ్యాతి - నలరునట్టి । ఘనుని నెడవల్లి వేంకట - కవివరేణ్యు । న స్తుతియవిద్యాగురు - న భినుతింతు ॥ దీనిచేనీయన యెడవల్లి వేంకటకవికి శిష్యుఁడని తెల్లమగుచున్నది. ఈవేంకటకవిరచించిన కావ్యములు గానరాకయున్నవి.

ఈకవి ప్రభువు తిమ్మంగూర్చి చెప్పుటలో ‹‹ కావున పార్వతీరమణకథాకర్ణనంబు వాంఛితంబయ్యెడు భవన్మాతులుండగు సురటూరి వేంకటకృష్ణుకవి రాఘవయాదవ పాండవీయాదిమహాప్రబంధనిర్మాతలైన శ్లేషకవితాపితామహులుండనం బ్రఖ్యాతి వడసె నీవును తథావిధప్రజ్ఞాశాలి వగుటం జేసి బహువిధప్రబంధరచనంబు గావించితివి" అనిపల్కెనని చెప్పెను. దీనిచేనీయన మేనమామ శ్లేషకవితయనియు నాయన రాఘవయాదవ పాండవీయమునురచియించెననియు నీకవియు మేనమామ వలెనె యీపురాణాంధ్రంబునకు మున్నె శ్లేషగాఁగూడ ప్రబంధంబులు చేసెననియు స్పష్టమగుచున్నది. ఇప్పుడెలకూచిబాలసరస్వతులు చేసిన రాఘవయాదవ పాండవీయము కనుపించుచున్నది గాని వేంకటకృష్ణకవి రచియించిన రాఘవయాదవ పాండవీయముగాని యీకవి యితరప్రబంధములుగాని గానుపించుటలేదు. ఈకవిరచిత గ్రంథమును శ్రీమదయి ముకుంద్వాగరు ప్రభువుస స్నానంబునే శ్రీశైలింగాయని పార్వతీరమణున కంకితము చేసెను. దీనిచే నీయన ప్రభువులయాస్థానములయందుండినను నరకృతినియ్య నిరాకరింపోలియున్నవాఁడు. కృతిపతి రమణుని వంశము వర్ణించునపుడు ‹‹ క॥ ధరణీసురివాపరశివ । చరణోద్భవులందు సకల - సామ్రాజ్యరమా । ధరణుఁడువి

ర్నృపాలుఁడు। వరబన్నగగోత్రుఁడగుచు - వర్ధిల్లెఁగదుర్గ॥ అనుటచే కృతికర్తకుఁడునైన కూనుృఁడని చెప్పనొప్ప మ॥ ప్రకటారాతి విదార్యవర్గశభుజా - ప్రావీణ్యమింపారవా। దక కాంతే దను రాపురీ విభునిద ర్పంబెల్లవారించిభూ। శ్రీకృపాణోద్ధతి ధేర వేంకట పతి-శ్రీరాయపన్నాస్యుఁడై। చికరాధ్యాశ్వ వహింగె భాసురజయ శ్రీధుర్యుఁడై కేడుక॥ దీనిచే కృతికర్తయుని పితామహుని భ్రాతామహుఁడైన ముకుందాగకుసాధ్యాంతరచికరాయుఁడు మధురాపురాధిప్రు నోడించి విజయనగరప్రభువైన వేంకటపతిరాయలుచే గౌరవింపఁబడినటులఁ దెలియవచ్చుచున్నది. ఈ వేంకటపతిరాయలు 1586వ సంవత్సరము మొదలుకొని 1614వ సంవత్సరమువఱకు రాజ్యముచేసెను అతనికినాలుగుతరములపిదపనున్న కృతినియామకుండును గృతికర్తయు 1700 సంవత్సరప్రాంతంబులంగుండిరని తోఁచెనమ్ము. అటులఁగాకపోయిన పదునాలవశతాబ్దమధ్యమునున్న పింగళిసూరనవిబుధుసుకవిస్తుతిలో స్తుతింపుట పొసగనేరదు. ఈకవిచారిత్రికవియనిమ్మ, నిరర్గళకవితాధారగలవాఁడనియు కవిసార్వభౌములగు రాయబహద్దర్ బ్రహ్మశ్రీ కందుకూరివీరేశలింగము పంతులువారే తమయాంధ్ర కవులచరిత్రమునూడవభాగమైనయాధునికకవులలో వ్రాసినప్పుడు నేను వ్రాయునదేమియున్నది. పాఠకులేప్రమాణులు. ఇట్టియుత్తమపురాణంబు దాదాపుగ మూడువందలయేండ్లక్రింద తెలిఁగింపఁబడి శివభక్తుండగు సర్వాడ సుబ్బారాయనిచే లిఖింపఁబడిన శ్రీమదాణాఖ్యక్రిమికులదష్ట జీర్ణతాళపత్త్రంబుల ప్రతియొకటి యనంతవర కమ్మకులీనులు నాగళ్ళవారియింటియందు మత్పూర్వ పుణ్యవశంబున నిపుణుగప్పిన నిప్పువోలె నధికస్ఖాలిత్యములతోఁ గనుపడెను. అంతట పెన్నిధిఁగన్న పేదచందంబున మిన్నందియొకప్రతి వ్రాసి దేవపత్రకాండంబులను ముద్రింపించినాను ఈ రెండుకాండములకుగాను నాకుసహాయము చేసినఅనంతవరం, మొగల్రాజపుర వాస్తవ్యులైన కమ్మకులజుల కాయుఃశ్రీ ఆరోగ్యైశ్వర్యంబులిచ్చుటకుఁ బరమేశ్వరునిఁ బ్రార్థింపుచుఁ గృతజ్ఞతసూచకముగా విటఁ జేర్పనైనవాఁడ. అపూర్వవాత్సల్యంబున నీప్రథమము మూడుకాండంబులు ప్రకటించిన దేశోపకారి, హిందూసుందరి పత్రికాధిపతులగు మహారాజశ్రీ శ్రీసత్తిరాజు సీతారామయ్యపంతులవారికి వందనశతమ్ములర్పించెదను. ఎంతజాగ్రతగా శోధించినను నచ్చటచ్చట సంతోషభంగంబుగాఁ దప్పులుంట తటస్థమయ్యెగాన, బండితులునన్నింపఁదవ రని విన్నవించుచున్నవాఁడ. ఇఁకను యుద్ధోప దేశకాండమ్ములు ముద్రింపవలసియుండుటచే సమ్ముద్రమిాఁదు వానివలెఁ దోఁచగానకయున్నవాఁడ. కావునఁబరశేషకాండులకును తారసంబు భంగంబు గాకుండ భంగంబయ్యెడినని సెమది నమ్మెడి.

ఇట్లువిన్నవించు
బుధవిధేయుఁడు
దివ్వెంభట్లసుబ్రహ్మణ్యేశ్వరం,

విషయసూచిక.

శ్రీరస్తు

శివరహస్యఖండము.

సంభవకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

—0—

ఇష్టదేవతాస్తుతి.

శా॥ శ్రీకంఠాస్యమమూసతిం గుణమణిం జేనోన్నందఁబాణిగ్రహం। బైకల్యాణవితర్దిక౯ భువనసేత్రానందమున్ జేయుఁగా। లోకాధ్యక్షుఁడు మాధవుండు కరుణాలోకంబునం బ్రోచుచు। శ్లోకత శ్రీముఖవాఙ్గళప్రభునీకేశో శైర్యధారేయునిన్ ॥ మ॥ ప్రమథుల్ గొల్వ వివాహవేళ వదనాబ్జం జెత్త సిగ్గయ్యెడ। క్ష్మామనీహోజ్జ్వలరత్నహార రుచులన్ స్పట్టునాత్మేశ్వరుం। గోమరోప్పంగని వాదమందు నగరాట్కోదండు సెయ్యంబురా। శివమహిష్ శ్రీముఖవాఙ్గళప్రభుమణి నిత్యంబు పాలించుత౯ ॥ శా॥ కొండల్ ఘూర్ణిల నబ్ధిశాయివపకం గొంపోవన క్రౌదులం। దుండాగ్రంబునఁ దీర్చి యంబునిభులం దోస్తోనకోమండలి। న్నిండంబూతృత్కృతులొప్పఁజిన్మిపిత్ర సాన్నిధ్యంబునం దాడు వే। వండాస్యుండు హరించు విఘ్నములు నాదండం బ్రసన్నాత్ముతన్ ॥ ఉ॥ చారునిజాస్యనిక్కముగ జారుచిహారమణిక౯ స్ఫురింపఁగా। నారసియంబయి బిసరుహంబుల దామము సౌకుమార్యహారౌరయటంచు వేమఁగొని యాడుచు నాడు కుమారుఁ డెంతయున్। సారకృపామతిన్ మనుచు సంతతము న్మఖవాఙ్గళప్రభున్ ॥ సీ॥ సర్వాంసహాన్యస్త చరణఘుట్టనలచే ఫణిపతి స్ఫటలు చప్పటలు గాఁగ నతులితార్భటి మించి నట్టహాసంబుల హరిదీశ పట్టణోత్కరము బెగడఁ। గురువింద మణివిభాంకురముల చెలువొందు కన్దోయి భయదమై కానుపింప। సాంద్రప్రభశ్రీల చంద్రహాసము కేల ప్రళయాగ్ని జిహ్వ పోలిక మెఱయ। వెలయు భద్రకాళీంద్రుఁడా వీరభద్రుఁ। డాజి రంగంబునందు సహాయుఁ డగుచు। సకలదిగ్జయ మొనరించు సంతతంబు। వసుధ ముఖవాఙ్గళ క్షమావల్లభునకు ॥ చ॥ విదితముగా మహాప్రళయవేళఁ భయంపడి యేకపాదతన్। సదయుఁ శివుం డ్వరంబడి సత్యసమున్నతి నిత్యతం జతు। వ్వదతయుఁ గాంచినట్టి ధృతి సాంద్రుఁడు ధర్ముడు భద్రమూర్తియభ్యుదయ మొసంగి బ్రోచు సురభూజ నిభు న్మఖవాఙ్గళ ప్రభున్ ॥ సీ॥ కవితామహాబ్ధి పారదిలోక వాల్మీకి నమిత భక్త్యాగమాభ్యాసు వ్యాసుఁ। బటుతరాదిమవనో భవభూతి భవభూతి ఘనవాఙ్మయనిలాఁ గాళిదాసు। భువనబాంధవ పక్కృతోత్సవ విహార మయూరు సర్వత్రప్రతిపాది దండిదండి। ప్రకటితకశ్యార్థ భారవి భారవి సకల గుణాధికశ్లాఘు మాఘు। ధరణి మణియైన సార

స్వత ప్రసాద । నిపుణతరసుధా మారవా తీసుటిని । కవులనంపఱ నుతియింతు శరవహార్ధి । కల్పకా కల్ప వాగ్జృంభ ఘటన కౌంటు ॥ సీ॥ చతురాస్యుఁడవఁగను జగతి వాగనుశాసన ప్రౌఢిఁ జె ఱుకొందు నన్నయాఖ్యుఁ । గుండలీంద్రుఁ డనఁ గుండమే ధానూర్తి నలరారు తిక్కనయజ్వనయ్య నచ్యుతైకసమాఖ్య నంచితపదధారఁ బ్రకటించు శ్రీనాథ సుకవివరుని । సన్మార్గలసఁగఁ బ్రసాద తేజంబుఁ బరిఢవిల్లెడు సోమభాస్కరులను । భూరిసత్కళాద్విజరాజుఁ బోతరాజు । శుభమనోరథు బింగళి సూరవిబుధు । మఱియు నాంధ్రగీర్విశ్వనిర్మాణపటిను । ఘటిత కవితోదయాలమహా కృతిఁ గొంతు ॥ తే॥గీ॥ అవని నభిరామవాసు దేవాద్రి కావ్య । ములను రచియించి ప్రఖ్యాతి నలరు నట్టి । ఘనుని నెడవల్లి వేంకట కవివరేణ్యు । నస్మదీయ విద్యాగురు నభినుతింతు ॥ తే॥గీ॥ వినను దృష్టిచె నేమైన వెదకి కొనుచు । మలినతను మానకెంతయు మహితబలులఁ । గనియుఁ గావు శాప నివారిఁ కాకవులకుఁ । గాకవులకును భేదంబు గలదె యెందు ॥ వ॥ ఇట్లభీష్ట దేవతాచరణార విందవందనంబును సుకవిజన మహిమాభివందనంబును గుకవిసందోహనిందనంబునుఁ జేసి సకలశుభపరంపరాభివృద్ధిగాఁ బురాతన నూతన మహాకవిజనానుగ్రహంబునం బరమేశ్వరకథావర్ణనాకర్ణనోదీర్ణకుతూహలకలిత విబుధజన సమాదరణీయంబును, నవరసాలంకార బంధురంబును, నగు నొక్క దివ్యప్రబంధంబు భవ్యంబుగా రచియింపం బూనియున్న సమయంబున ॥సీ॥ తనధవళ కీర్తులనిశంబు దిగ్వధూ ప్రతతికిఁ దారహారములుగాఁగ । దననిరంతర మహౌదార్యంబు సకలార్థిజనులకు గల్పభూజంబుగాఁగ । దనభుజాశౌర్యంబు దర్పిత రిపుసైన్యజలధికి బాడబానలముగాఁగ । దనదయారసదృష్టి ధారుణీప్రజకెల్ల రహిమీఱ నవసుధాలహరిగాఁగ । నలరు విద్వజ్జనైక కర్ణావతంస । పరమసద్గుణ మణిగణ భాసమానుఁ । డద్రిజానాథ చరణాంబుజార్చనైక । సుప్రభావుండు సుగుణాగ్రప్రభుండు ॥ వ॥ వెండియుం బ్రచండదోర్దండ మండితమండలాగ్రధారాఖండితారాతిమండలుండును, నఖండవైభవాఖండలుండును, ననవరతదానశీలుండును, నఖిలవిద్వజ్జనస్తోత్రపాత్రపవిత్రచరిత్రుండును, మహారుద్రవంశోద్భవుండును, శ్రీజ్ఞానమూర్తి మహాగురుప్రసాదసమాలబ్ధషట్స్థలవిజ్ఞానపదుండును, మహేశ్వరసేవార్చనాతత్పరుండును, శైవనిష్ఠాగరిష్ఠుండును సకలకళాధురంధరుండును, శ్రీకుమారలింగభూపాలదేవమాంబాగర్భపయఃపారావారరాకాసుధాకరుండును, నిందుశేఖర చరణారవిందసపర్యానందకందళితచిత్తుండును, సదయహృదయుండును, నగు నమ్మహీవల్లభుండొక్కనాడు విద్వజ్జనంబులు పరివేష్టింపసుఖోపవిష్టుండై విద్యాగోష్ఠినిరతిఁ బొందుచు ॥ మ॥ వసుఁ జంద్రార్కకిరీటసేవనిరతుల్ శాస్త్రజ్ఞకళాభిజ్ఞుస । ద్వినయుం గాశ్యపగోత్రుఁ గోడురిపురాధిష్ఠాను నెల్లార్యవం । దనుఁ డా శంకరఘం త్రిపుత్రుఁ గవితాధారాగరిష్ఠుం బ్రియం । బున రావించి సభాస్థలిం బలికె నిమ్మోదద్యుతిన్ భూధురిన్ ॥ ఉ॥ శ్రీయలరంబురాణములఁ జెప్పఁగ వింటి శివాగమంబులం । బాయక ధర్మశాస్త్రముల పద్ధతి నెల్ల నెఱింగినాఁడరా । మాయణభారతాదికథలన్నియు నారసితిన్ సమస్తమం । త్రాధిప శేఖరు శంకరు పదాంబుజభక్తియె భవ్యమెన్నఁగన్ ॥ చ॥ అవిరళపూర్వపుణ్యవిధివాద్ధ్యస శ్రీశగుణాళిసత్కథా । శ్రవణము నామకీర్తనము సంస్మృతియుం బదసేవపూజనం । బు వినతి సఖ్యదాస్యములు నాత్మనివేదనంబు నా । నవవిధభక్తుల న్నిగుడఁ జూచుచు నుండుదుఁ బెద్ద ... ॥ మ॥ శైవుఁడ పార్వతీరమణకథాకర్ణనంబు నాకభీష్టంబయ్యెడు భవత్సాహిత్యమహిమ ...

టూరి వేంకటకృష్ణ సుకవి రాఘవయాదవపాండవీయాది మహాప్రబంధనిర్మాతనై శ్లేషకవితాపితామహుండనఁ బ్రఖ్యాతిఁ బడసె నీవును తథావిధ ప్రజ్ఞాశాలివగుటంజేసి బహువిధప్రబంధరచనంబుగావించిని, యిప్పుడ స్మన్మనోరథానుకూలంబుగ స్కాందంబున శంకరసంహితయందు శివరహస్య ఖండంబున సుధీజనమనోరంజనంబుగా దెనుఁగించి మత్స్వామికంకితంబుగాఁ జేయుమనియాదరణపూర్వకంబుగాఁ గాంచనరత్నభూషణాంబరకరితురగాందోళికాది సకల బహుమానంబులొసంగుటయు దాననేను సంప్రీతుండనై మనంబున ॥ మహాస్రగ్ధర॥ శశిరేఖాయుక్తజూటుఁ జతురుఁడితఁడు మహోసర్వదాభ్యుదయుండ్వాన్ । బ్రకటప్రజ్ఞానసంపత్ఫణిపతివిలసత్ప్రౌఢిగావింతుకబ్బం । బకలంకస్ఫూర్తిఁ బ్రవర్ధిల్లఁ బ్రతిభను నా హైమవాణి ముక్తిప్రదంబుల్ । సకలశ్రేయంబులిచ్చున్ సఫలత దనరున్ జన్మమిందింతేని నాకున్ ॥ వ॥ అనియంగీకరించి తద్వంశావతారం బభివర్ణించెద ॥

కథానాయక వంశావతారవర్ణనము.

శ్రీకాంతాదిసుపర్వబృందమకుటశ్రేణీలసత్పాదనాళీకద్వంద్వుఁడు లోకరక్షణకళాశీలాధురీణుండు నాకౌకోజోతభవాంఘ్రిభక్తపరిపూర్ణజ్ఞానసత్యాత్ముఁడై స్తోకప్రౌఢిమఁబొల్చుశంకరుఁడు విస్ఫూర్జత్ప్రభాసిన్ ॥ క॥ ధరణీస్థలి నాపరశివ । చరణోద్భవులందు సకలసామ్రాజ్యరమా । భరణుండు వీరక్షత్రపాలుండై వరబన్నగగోత్రుఁడగు మహర్ధిల్లఁగడున్ ॥ క॥ ఆవీరమహీవిభునకు । దేవద్రుమకీర్తిశాలి దృప్యదరివనీ । దావానలసన్నిభుఁడు । రావణహంసుఁడల్లమరాయుఁడు జనించెన్ ॥ సీ॥ తనసుధామధురోక్తి తనసుధామధురోక్తియును జగద్బంధుతి నొసరఁ జెలుపఁ । దనదయావిఖ్యాతి తనదయావిఖ్యాతి యనిశంబు శరణాగతాళిఁ బ్రోవఁ । దనధర్మనైపుణి తనధర్మనైపుణి యఖిలార్యమోదనాయకత వెలయ । దనకళాప్రౌఢియుఁ దనకళాప్రౌఢియు ద్విజరాజహృద్యతఁ జెలఁగ । మేదినీతలంబున విభవంబు మీఱుచుండ । చరణనతవైరి కంచిరాజాధిరాజు । భవ్యబిరుదాంకహారి దోర్బలవిహారి । రమ్యగుణహారి యల్లమరాయశౌరి ॥ వ॥ అతండిట్లు కంచిపురంబుననుండి యొక్కసమయంబున సకలసేనాసమేతంబుగా నరుగుదెంచి ॥ క॥ ధరణీస్థలిని గరుడిమల । పురమును నిర్మించి యతఁడు బాలుప్రగపోమే । శ్వరుని బ్రతిష్ఠించి మహా । సురుచిరసత్కీర్తిఁ గాంచె సొంపుదలిర్పన్ ॥ క॥ అల్లమరాయనరపతి । కులదైవము వీరభద్రగురుతర భక్తిన్ । వెలయఁ బ్రతిష్ఠించి సిరుల్ । చెలఁగఁగ నదత్పురమునఁ జేసె శ్రీకరలీలన్ ॥ సీ॥ అమితముల్ దేవాలయమ్ములు గట్టించి దేవతోత్సవములు దీర్చినడిపి । ధ్యానంబులును జేసె ధరణీసురాళికిఁ జాలిం చెదగ్రహంబు ప్రబలము గను । గవివరశ్రేణిచే గబ్బంబులందెను । గల్పించె తటాకముల మిగుల । వనములనిర్మించె వారక నతిథులకన్నసత్రంబుల నను పుపతి చె । నగ్రహారంబులను జేసె నతిశయముగ । సేతుకాశీతలాంతరదత్తమాలముగ । ఖ్యాతిదనరారె సామ్రాజ్యగరిమమీఱ । భవ్యదల్లమరాయ భూపాలమౌళి ॥ తే॥గీ॥ అతని వంశజుఁడతులిత ధ్యానసేవ్యుఁడాహవన్మృగేంద్రుఁడలివైభవామరేంద్రుఁ డగుచు వెలసెను లోకవిఖ్యాతి నాగ ॥ వీరభూపాలుఁ డతుల దిగ్విజయశాలి ॥ తే॥గీ॥ అతనికిఁ జనించె భువన విఖ్యాతి మీఱ । నవని జినతిమ్మ విభుఁడు తదన్వయమున । దండు చెన్న వసుంధరాధరుఁడు మఱియుఁ । గలిగె వరనీతి తిమ్మభూకాంతుఁ డెలమి ॥ క॥ అలవంశంబున ముకుటా । గలు భూరమణుడు ప్రసిద్ధిఁ గాంచె మురారీ । కులపాళి జలజాక్షీ । బలశాలి నిర్ధయుఁడో విభావిభవుండై ॥ క॥ తద్వంశంబునఁ గలిగెను । విద్వత్సుర భూరు...

మాంబ పెదలింగన భూ । భృన్న్యాయ్యుఁడు సుబుద్ధుఁడు । సద్వైభవ శౌర్య స్థైర్య చాతుర్యద
డిలన్ ॥ తే॥ సీ॥ ఈవి దనరంగఁ బెదలింగ భూవరుండు । ప్రాజ్యసామ్రాజ్య వైభవ భాసియగుచుఁ
బరిణయించెనునిరుపమ స్ఫురణవనర । భవ్యగుణ పేటి వీరమాంబా వధూటి ॥ క॥ శారదపురమున
గలిగిరి । సారసముఖి చిన్నమాంబ సలలిత సుగుణా । ధారుఁడు మాచవాఁగవిభుఁ । డారయ
సుగుణైకధుర్యుఁ డయ్యపగౌడున్ ॥ క॥ ఇమ్మహిమండలి నా పె । న్నమ్మను గళ్యాణ మహా
మతి సుగుటూ । రిమ్మని తిమ్మేంద్రుఁడు ప్రభు । దమ్మనదమ్మేంద్రు గనిరి ధన్యనగేంద్రున్ ॥ వ॥
ప్రకటారాతి విదారణక్షణ భుజాప్రావీణ్య మింపార వా ॥ రక నెంతేము సురాపురీ విభుని దర్పం
బెల్ల వారించి భూ । రికృపాణోద్ధతి చేత వేఁకటపతి శ్రీరాయ సన్మాన్యుడై । చిరరాజ్యశ్రీ
వహించె భాసుర జయశ్రీధుర్యుఁడై వేడుకన్ ॥ క॥ అవనిని వాఁగవ నృపతి ధ । రామండలిఁ
గీర్తి గాంచె రాజిత శౌర్యో । ద్దామ బలావార్యజయ । స్థేమ మహైశ్వర్య ధుర్య శీలాన్వితుఁ
డై ॥ సీ॥ ఏధన్య నిస్తుల బోధాంత రంగంబు రంగంబు పార్వతీ రమణునకును । ఏసరేశ్వరు శ
రాన్వితనింద్రహాసంబు హాసంబు జేయుఁ వజ్రాయుధంబు । నేరసజ్జుని కీర్తి శారదా మోదంబు
మోదంబు హరిదంతిసులకుఁ గూర్పు । నేసుధీవర్యు భాషాసుధా సారంబు సారంబు బుధజన శ్ర
వణములకు । నతఁడు జెలువొందు హాటకా హార్య ధైర్య । సహితుఁ డనివార్య శౌర్య మాంసలభు
జుండు । దానగాంభీర్య సౌందర్య మాననీయ । సుప్రభావుండు మాచవాఁగవ ప్రభుండు ॥ తే॥గీ॥
అబ్జనేత్రుఁడు చతురాస్యుఁ డైనయట్టి । రాజమౌళికి రాజిరో రహిఁ దనర్చు । జగతి నిందిరా భార
తీ సతుల వోలె । గరిమ వెంపల్లి కులజాత హరియమాంబ ॥ క॥ శారదపురమున జనించెను । ద్వా
రం దలము తిమ్మనూరి తమ్మేంద్రాఁడౌగిన్ । భూరితర వారిధారా । వారిత రిపురాజహంస వైభవుఁ
డగుచున్ ॥ క॥ శ్రీ నాతమ్మేంద్రుఁడౌగిన్ । వెలయం దోఁబుట్టులగుచు విశ్రుతముగ నా । విలసిత
గుణగణ గరిమం । జెలఁగిరి చెన్నమ్మ చిన్న చెన్నాంబికయున్ ॥ ఉ॥ ఆ పెదచెన్నమాంబ మగు
వాకర శంభుపదాబ్జయుగ్మసే । వాపరచిత్త సాధుజన వర్ణిత శ్రేష్ఠ వివాహమై సము । ద్దీపితలీల పా
న్నకుల దేవపగౌడు ధరిత్రి వర్ధిలెన్ । శ్రీపతి వాక్పతి ప్రతిభఁ జెన్నలరం గరుణాయురన్న
తిన్ ॥ క॥ ఆయయ్యనభూపాలుం । డాయత ధృతి పొట్టిలింగనాఖ్యునిఁ గనియెన్ । శ్రీయాబలధా
రేయుని । భూదేవాజయ శాలికీర్తి భూషితు నెలమిన్ ॥ క॥ ఘనుడతఁడు మత్తికరయచిను । మనుజేం
ద్రుని పుత్రియైన మార్కండేయ । మ్మను జెన్నకూరిసతుల్ । జనితన్ మాచయ యనియెడి సతిని వ
రించెన్ । సీ॥ ఏఘనోదారుఁ డభీష్టముల్ ఫలియింపఁ బహుజన జీవన ప్రకటిఁ జెలఁగ । నేనరేం
ద్రాగ్రణి యొలమి దుర్దమ శత్రు వాహినీ దర్పంబు వదలఁ జేసె । నేధర్మచారిత్రుఁ డెన్న గు
ణాఢ్యుఁడై యతులిత విజయసంగతి విదనరె । నేభాను తేజుఁడు శోభానిరూఢి ని క్షితిచక్ర గతు
తోన్నతిని గాంచె । నతఁడు నృపతి మాత్రుండె రాజాధి రాజ । మండనోద్దండ గండరగండ బిరు
ద । చండ భుజదండ విక్రమ సాహసుండు । సాంద్ర సుగుణాళి పొట్టిలింగేంద్ర మౌళి ॥ ఆ॥వె॥
ధైర్యమున దనరుఁ బరగ నివాసమై । రాజ్యభరము బూనె రమణమీఱ । ప్రతిభ పొట్టిలింగపార్థివ
చంద్రుండు । విశదయశము సకలదిశల వెలయ ॥ సీ॥ ఘనమాగణావర్తనుల్ గాని విరోధుల ఘనమా
గీవర్తనల్గాఁగఁ జేసెఁ । గరదాన మహిమందు గాంచని ఏమతులఁ గరదాన మహిమంబు గాంచ

గఁ జేసె । మిత్రసద్గతిఁ దప్పి మెలఁగుడు వైరుల మిత్రపద్ధతిఁ జెందనేరఁ జేసె । సతతముఁ గావ
ము లాశ్రయించని రిపులను సొపుడుఁ బాదములాశ్రయింపఁ జేసె । సమ్మచు మెచ్చుచు జయకమ
వఁ జనయువ । యాజి నెవ్వాని భుజకీర్తి నాశ్రయించె । నతని నుతియింపఁ దరమె యుహార్య ధ
ర్య । శైరపతి పొట్టిలింగ భూపాలవర్యు ॥ క॥ శ్రీయుతు త్రిపురాంతమ్మ । త్త్వామండను విఘ్నుఁడు సను
తహాస విజయ । క్షేమాధిరాముఁడగుచును । భూమండలిఁ గీర్తిగాంచెఁ బుధులుం బొగడన్ ॥
తే॥గీ॥ భూరిసుగుణుండు తిమ్మేంద్ర భూవరుండు । ప్రేమ వెంపల్లెకులజయా విస్సమాంబ । వీర
మాంబయను నెనాంబ వీరుతవను । ధర్మపత్నులు గాఁగను ధరణి వెలసె ॥ క॥ మానవతి దత్మాంబ
గు । నేనాంబారమణియందు నైయ్యకుడనరన్ । శ్రీ నిధి తమ్మేంద్రుఁడు గనె । సూనున్ లింగక్షి
తీంద్రు శుభగుణసాంద్రున్ ॥ క॥ తేజోనిధియా లింగ । క్ష్మాజానిఁ గాంచె నేనమను చెన్నకురిన్ ॥ రాజ
త్కులసంభవసుం । మాజమ్మాంగనను నంజమాంబాయువతిన్ ॥ క॥ ఇమ్మహి నాలింగేంద్రు డ
మ్మాజమయందుఁ గనియె నతిశయముగఁ జె । న్నమ్మనుగుణమణియగువీ । రమ్మను లింగేంద్రు హరియ
మాంబావనితన్ ॥ క॥ అంజంబామణియందును । రంజిల్లఁగఁ గనియెనతఁడు రసికజనమనో । రం
జనుశాత్రవపుంజవి । భంజను తమ్మేంద్రు నుపమిత భాగ్యసురేంద్రున్ ॥ క॥ పావని నాచెన్నాంబయు । శ్రీ
వెలయఁగఁ బెండ్లియాడె స్థిరశౌర్యశ్రీ । పాత్రుండాతఁడు చిన్నకుని । దేవపుగౌడార్యసుతుఁడు తే
జం బెసఁగన్ ॥ ఉ॥ ఆదరణీయసద్గుణగణాన్వితయై తిగు చెన్నమాంబపు । ణ్యోదయ మొప్ప నాదర
మొ యుత్తమ శీలవివేకసంపదన్ । మేదినిఁ బుట్టినింటికిని మెట్టినయింటికిఁ గీర్తి దెచ్చెనా । మో
దమొసంగ సర్వజనముల్ గొనియాడ దిగంతరంబులన్ ॥ క॥ భూరితరసద్గుణాకర । వీరమ్మను చె
న్నకూరి విమలాన్వయని । స్ఫారుఁడు హరియపగౌడగ । ధీరుండు వివాహమయ్యెఁ దేజం బెసఁగన్ ॥
క॥ సురుచిరశుభలక్షణయుత । హరిమాంబను బెండ్లియయ్యె నిష్టోపమలన్ । వరసుగుణాధ్యుఁడు
చెన్నం । గుతియప్పనగౌడు జనులు గొనియాడంగన్ ॥ క॥ ఆలింగనృపతితనయుం । డాలింగనృ
పాలకుండు దంచితవిజయ । శ్రీలని రుపొంద నైతయ । ఫాలాక్షపదాబ్జయుగ్మ భజనుండగుచున్ ॥
సీ॥ ధరణిరాజులుగాని ధరణిరాజులుగారు దీటుదారుతమా దిశ్యరుచుల । నినకేసరులుగాని యూన
కేసరులుగారు ప్రతిప్రతాపాటోప పటుబలముల । నలనరేంద్రులుగాని యలనరేంద్రులుగారు పురు
డు భాసురపట్ల భోగములను । గోత్రేశ్వరులుగాని గోత్రేశ్వరులుగారు సత్స్థైర్య బంధురైశ్వ
ర్యములను । యితని కనియొన్న ధారుణీ పతులు దిశల । వెలసె నెవ్వాఁడు ప్రఖ్యాతి విస్తరిల్ల
నతఁడు జెలువొందు రాజశేఖరభుజంగ । జయబిరుదశాలి లింగభూజానిమౌళి ॥ ఉ॥ లింగనృపాల
పుత్త్రిఁ డగు లింగనృపాలుని శుభ్రకీర్తికూ । లింగని శారదాభ్రపట లింగని శాకధునీతరంగపా ।
లింగని నీలచేలునిహ లింగని మానస విస్ఫురన్మరా । లింగని పద్మగర్భుని చాలింగని సార హసించు
గంతయున్ ॥ క॥ ధరమురుసు వంశపావనుఁ । డరిభేదియు భీరుగండ రారిసురేంద్రుం । డుసుధై
ర్య సురాహార్యుఁడు । గరిమన్ క్షితియందు బసవగౌడిరపొందన్ ॥ ఆ॥వె॥ అతని ధర్మపత్ని యగు
నంజమాంబిక । చెలువు దనరు మిగుల సిరులెసంగ । శారికిదపురమును వసధికవృత్త శీలఁ । గలిగ దే
వమాంబ గరిమ మించి ॥ క॥ ఘనమతి నాడేమాంబా । వనతామణిఁ జెన్నకూరి వంశజ దేవాం
బనుఁ గళ్యాణంబయ్యెను । దనరంగ నాలింగవిభుఁ డుదారమహిమన్ ॥ ఆ॥వె॥ పెరుల నతిశయి

ల్లు శిలంబు ఖాపిల్ల । దేవగురు సపర్య దేజరిల్ల । భావమందు నెప్పుడు భక్తి రంజిల్ల । దేవమాంబ కనని దీటుగలదె ॥ మ॥ కలితప్రాభవపుండరీకల్పకమూసంగ గ్రామైకకంఠీరవుండు౹ లలింగేంద్రుండు దేవమాంబను సముద్యచ్ఛీల చెన్నారఁగఁ గలకంఠీమణిగంజయాళుల నసద్గాంభీర్యవారాశిను । జ్వాలాకౌత్స్వహ్నసువాంగశప్రభుని భాస్వద్ధైర్యుఁ గాంచెంగడున్ ॥ క॥ అలచిన్నాంబాయమవలెక । నలరగ నవ లింగధీరు నిమ్మాదమ్మా । అలనలనంజన్నపతిని । వెలయఁగ చిన్నాంబ చెన్న విభుసంజాంబన్ ॥ క॥ జగనుతనాదేవాంబా । తనయుని నంబ్యాంబికా సుధాకరబింబా । నగ్గయ గూటూరిమవంశా । గ్రణీయుమ్మడి చిక్కరాయసుతుడు బరించెన్ ॥ క॥ ఆయూసువుర కిమ్మడి చిక్కరాయలు జన్మించె సకల రాజశ్రీధా । శేయుఁడు విశ్రాణనరా । ధేయుండును నిఖిలజనవిధేయుఁడు మాజగతిన్ ॥ శా॥ ఆలింగేంద్రుని కూర్మి నందనుఁడు ప్రోద్యద్వాగ్మిగాంభీర్యుఁడు౹ ద్వైతాచార్యుఁడ నాదరకర్తృత్వుఁడు జగద్విఖ్యాతశౌర్యుఁడుండు । శ్రీకాంచన్నరుపాపధుప్రభుఁడు వర్ధిల్లంగ నమాత్యుతమయై । వాలాయంబు వివాహమైబసవమాంబన్నంజమ్మాంబామణిన్ ॥ క॥ తోఁతిచెన్నకూతురాంశా । మృతజలధికి లక్ష్మివోలె చిక్కాలి నాలగం । బలిభక్తిని పాటించుచుఁ । భవియానబసవాంబసకల ధర్మములుగడున్ ॥ క॥ చెలువుగ మాలిమవీర్యామకలశాంబుధి కల్పవల్లికై నడిదనర । నమ్మలసితగుణాకరపృథ్వి । మాలతీమాలికనంజమాంబ సతియై ॥ ఆనియిట్లు తద్వంశావతారం బభివర్ణించి॥

షష్ఠ్యంతములు

క॥ ఓంకారనిలయునకు నిర । హంకారునకున్ భుజంగ మాంగదమునకు । లంకాయననెదనారాశి । వాంఛవిదారునకునునుదరహాంకూరునకున్ ॥ క॥ సేవకజన హృదయంగమ । సేవధికిన్ యయంబునిధికి చిరతరసురబృంద, దానవనిధికిని సకలను । భావరతిశరథిశరథి కజసారథికిన్ ॥ కం॥ క మలాహితధరునకుఁ గర । కమలాహితకమలంనకునగమలాప్రియునకున్ । గమలాహిత విమలునకుం । గమలాహితహృదయకమల కమలాప్రియునకున్ ॥ క॥ గంభీరమహామహిమున । కంభోజభవాండపాలనారంభునకుం । జంభారివినుతహారణవి । బృంభితసంరంభునకును శ్రీశంభునకున్ ॥ క॥ గిరిశునయాత్ముతునకున్ । బుధకీర్తిదక్షునకును మాసువాగభూమా । వరదత్తునకేదచణ ॥ పరిపూర్ణకటాక్షునకు పాలాక్షునకున్ ॥ వ॥ అంకితంబుగాఁ జెప్పఁ బూనిన శివమాహాత్మ్యఖండంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన॥

కథాప్రారంభము.

శా॥ ప్రోచత్కాంచనరత్న సౌధశిఖరప్రారూఢచంద్రావళా । చంచత్కాంచిజలాంచితావృతరవిరాజచ్చంద్రబింబంబునై । పంచాస్యప్రియధామమై సకలసంపద్భోగసౌభాగ్యమై । కాంచీపట్టణమొప్పు ధాత్రికినలంకారంబు జూపట్టఁగన్ ॥ వ॥ అప్పురంబున నున్నప్పరమేష్ఠి యీశ్వరకృప సకలప్రజాసృజనంబునుఁ జేయంగోరి పరమేశ్వరచరణారవిందభక్తిపరాయణుండగు మనుండనచోఁటికి మునివర్యులఁగొందఱు పుణ్యాశ్రమంబును బ్రతిమంబైన గార్హస్త్యమునఁ దనరి సంయుతమానసులై వెళ్ళి నప్పాత్రమంబునఁ దపంబొనర్పన గ్రస్తులంబడఁగుటకుఁ బద్ధగర్వుని నికటంబునకువచ్చి కృతప్రణాములై కృతాంజలిఁ జేసి దేవా! రోమయు వాసప్రస్థపరాయణులమై యొచ్చటఁ దపంబు సలుపుదుమతిఁ జెప్పుము నీకునమస్కరించెదమనిన ఋషులవచనంబులువిని వారిజాసనుండు మునులార్తకాలము

ప్రకాశించి మనోమూర్తంబుఁ గొని శకటంబురచియించి దీనిఁదగ్రోహించి చనుడెందేని నెచక్రంబునేముల శ్లక్ష్ణశిలాగ్రగణంబున శీర్ణంబులగు నవ్వరంబు మీకుఁ దపస్థానంబునగునని నిర్దేశించి విరించి గిరిజామహేశులందలంచి వాదల వీట్కొనియెనంత ॥ ఆ॥ వె॥ అట్లువారుజనఁగ నాబంచి నెమ్ములు । శీర్ణమయ్యె విపినసీమనొకట । నశ్రుపృష్టి దానవనంబునకునెను । నైమిశంబనంగ నామమయ్యె ॥ శా॥ నానామరేణ్యపుణ్యపదమై నవ్యప్రవాళస్ఫురత్ । సూనప్రాంతలసత్ఫలోత్కరపరిస్ఫారద్రుమస్తోమజాతమై । యానందమ్ముకశారికాదిఖగమై యాసౌరభాంచజ్జగ । త్ప్రాణంబై భువి నైమిశంబదిమహారణ్యంబు బొల్పుంగడున్ ॥ వ॥ అదియుఁజేయ మందారమాధవీమధూకపనసపిప్పలాశోకఖర్జూరజంబూజంబీరమాతులుంగలవంగచంపకకుందకురంటకపాటలీరవకుళబదరికదంబప్రముఖనిఖిలభూరుహాలంకృతంబును, శుకశారికాక్రౌంచకలహంసమూరససకలవకలకంఠబిసకంఠికాశారంపకకుక్కుటటిట్టిభచకోరచక్రవాకాది సకలశకునినికరకలకలారావముఖరితహరిన్ముఖంబును, నమందమకరందరసతుందిలేందిందిరసందోహఝుంకారసంకులసంఫుల్లకమలకల్హారపరిమళభరితాచ్ఛమధురాంభఃపూరభాసురకాసారమనోహరంబును, వరాహఖడ్గసింహశరభశార్దూలచమరీభల్లూకలులాయప్రభృతిసుగంధబంధురశీతలమందపవనపరిస్పందపరిశోభితంబును, భగీరథమనోరథఘటనచటులమహేశజటాపటలాస్యందమానమందాకినీప్రవాహపవిత్రీకృతపరిసరంబును, వివిధతాపసస్తోమంబును, నసుతుంబ్రదివంబునుంబోలె నైరావతంభావిలసితంబై, శచీపతిపురంబునుంబోలె సంతతస్వాహాప్రశంసాభిరామంబై, దండధరనగరంబునుంబోలె యప్రతిహతధర్మప్రవర్తనంబై, నైఋతినిలయంబునుంబోలె, పుణ్యజనివాసంబై, వరుణనగరంబునుంబోలె, యమృతనిధానంబై, సమీరసదనంబునుంబోలె, నిరంతరమరుత్సన్నిధానంబై, యలకాపురంబునుంబోలె, కుబేరాతిరంజకంబై కైలాసంబునుంబోలె, హైమవతీరమ్యంబై, సత్యలోకంబునుంబోలె, సకలాగమశాఖాప్రకాశమానంబై ద్విజకులంబునుంబోలె గాయత్రీజపాన్వితంబై, ధరిత్రింబుణ్యక్షేత్రంబులందుత్కృష్టమంబై తపోయోగ్యంబగుచుండు నానైమిశంబుఁ జేరి మునులీశ్వరసంతుష్టిఁ జేయుతలంపున సహస్రవర్షసంజ్ఞకంబైన సత్రంబుపక్రమింప నాసమయంబునఁ బౌరాణికాగ్రగణ్యుండును, పురారిచరణప్రియుండును, వ్యాసశిష్యుండును నగుసూతుండరుదెంచిన॥

తే॥గీ॥ సూతుబహుపురాణకథాసమేతు సఖుల । భువిఖ్యాతుఁ బరిపూతుఁ బుణ్యచరితుఁ । బ్రేమఁ గనుఁగొని పూజించి పేశలముగ । శౌనకాదిమహామునిసంఘమనిరి॥ క॥ భువినవతేఁ బుణ్యకథలఁ । బ్రవిమలపుష్కరందరుచములఁ బల్మారు శ్రవణోత్సవముఘటింపుమని యన్యుఁడు । సువినుతవిఖ్యాత నూత శుభగుణజాతా ॥ క॥ స్కందుని చరితంబులు భువి । బృందారకబృందమందుఁ జేరొనఁగనతాక్ష । నందకరంబులు వీనుల । విందుగ వినుపింపవయ్య వినిరొందమేమున్ ॥ శు॥ అమ్మహోగ్రభూపుండొల్లసంభవించె శాంభవతేజంబువలన శరవణోద్భవుండెట్లయ్యెఁ దక్షశాక్రముంబెట్టిది తారకదానవుండెయ్యుంచె రథగజతురంగంబులంగలిగియుండియు నమ్మహోమహుండు యుద్ధరథంబుగ్బొట్లు శస్త్రాదిసాధనంబులుండియుఁ దాప్రమూర్ధంబును గరంబునఁ ధరియించుచేమి యుణ్యార్థతేయునదుఁ బాణిగృహీతతెన్వరు వక్కాణాకర్ణనంబున శ్రేయంబెట్టిసుఖమిల్లివదేయి

చరితంబులు శ్రవణానందకరితంబులుగఁ బ్రశంసించవేయని ప్రియంబుజనింప శౌనకాదిమహామును లడిగిన సూతుండిట్లనియె ॥

సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకు అష్టాదశపురాణ వివరణము చెప్పుట.

క॥ మునులార యాషడాస్యుని । యనఘచరిత్రంబునవిని నద్భుతములవా । జ్ఞానసవి నయములుదరమె । ప్రణుతింపఁగ వేయినోళ్ళఫణిపతికైనన్ ॥ క॥ వివిధశ్రేయోమూలం । బు వసుధ ధర్మార్థకామమోక్షకరంబున్ । భవసంభవచరితంబిది । భవపుంజహరంబు భక్తిపరులై విన్నన్ ॥ వ॥ మఱియు సకలాభీష్టప్రదంబులుఁ బరమపావనంబులునైన కుమారుచరితంబు లేకాగ్రచిత్తులగుచు నాకర్ణింపుడని నగజాగజాననసమేతంబుగా మహాదేవునిం భజియించి వ్యాసభట్టారకుందలంచి సూత పుత్త్రుండిట్లనియె ॥ క॥ అతులితమై కలికల్మష । తతిహరమౌస్కాందకీర్తిధ నాత్మతుష్టికొఱకున్ । ప్రతిదినము వినఁగఁ గల్గిన । శ్రుతియుగళరసాయనంబు సూన్వాదరిత్రిన్ ॥ గీ॥ ఆదికల్పంబునందుయుగాదిఁదిఱుగ ద్వాపరాంతంబు సమువస్థితంబుగాఁగ । నపుడు సత్కర్మములయందునాస్తలేక । మందబుద్ధులై భువిలోన మర్త్యులెల్ల ॥ క॥ వేదాధ్యయనముమానిరి । వేదార్థవిచారమెల్ల వెతధంబయ్యెన్ । వేద రొయ్యను శాస్త్రములం । దాదరణము సంభవించెనన్యమతంబుల్ ॥ వ॥ మఱియునన్నం బేజగద్ధేతువని కొందఱు ప్రాణమనియు మనంబనియుఁ, బ్రాణంబనియు, నాదిత్యుండనియుఁ, బాయుదేవుండ నియు, ననలుండనియు, నబ్జజుండనియుఁ, గమలాపతియనియు, బ్రకృతిపురుషులనియుఁ, గేవలంబ కర్మంబనియు, వారివారిచేతఁ బ్రశంసింపఁబడిరి. మఱియు, బౌద్ధచార్వాకమతంబులు ప్రబలం బయ్యె. బహుళాస్తులింకేటికీశ్వరుండు కర్తగాడని వచింపందొడంగిరి ॥ ఉ॥ అత్తరిపద్మజాచ్యుత ముఖామరతాపససంఘమెల్లనా । చిత్తజవైరిఁ జేరనరిఁజేసి మహావినయంబు మీఱ మున్వృత్తిసమేతమైన కలికివచింపఁబురాంతకుండున । వ్యాప్తకృపారసంబు మదిలో హరినబ్జజుఁగాంచి యెంత యున్ ॥ తే॥ గీ॥ వ్యాసమనురూపములఁ దాల్చివసుధమీరు । ద్వాపరంబున లోకహితంబు మీ ఱ । వేదశాస్త్రార్థపద్ధతి విశదముగను । బ్రహ్మకర్మస్వరూపముల్ బలుకఁడెనిన ॥ వ॥ తద్వ్యాసనం బునవిష్ణ్వాదిదేవతలు వ్యాసాదిరూపంబులు ధరియించి ధర్మశాస్త్రంబులును పురాణంబులును సం క్షేపించి లోకహితార్థంబుగ్గానొనర్చిరది యెట్లనిన ॥ క॥ నారాయణుఁడావ్యాసుం । డైరూఢిగ నేర్పరించి యఖిలాగమముల్ । ధీరత వైరాదులసము । దారతఁబఠియింపజేసె ధరవేర్వేఱన్ ॥ వ॥ మఱియునంతను ॥ మ॥ అనఘా పాధిరచించె వైష్ణవభవిష్యన్నారదీయంబులన్ । ఖనరత్నా ఢ్యశైవభాగవతమార్కండేయవారాహవా । మనమాత్స్యంబులు స్కాందకూర్మములు పద్మబ్రహ్మవై వర్తముల్ । ప్రణుతింపందగు బ్రహ్మలైంగ్యములు గీర్ బ్రహ్మాండమాగ్నేయముల్ ॥ వ॥ ఇట్లష్టాదశ పురాణంబులొనర్చి యవియునన్నువతింపంజేసెనందు శివప్రతిపాదకంబులు శైవభవిష్యన్మార్కండేయ లైంగ్యవారాహస్కాంద మాత్స్య కూర్మ వామన బ్రహ్మాండంబులను బదియుం బ్రబలతమగ్రంథంబులై శివమహిమఁ బ్రశంసింపుచుండు విష్ణుప్రతిపాదకంబులగు భాగవత నారదీయగారుడ వైష్ణవంబు లు నాల్గునీశవిష్ణుసామ్యపరంబులై యుండు బ్రహ్మపద్మాగ్నేయ బ్రహ్మవైవర్తంబులు నాల్గును త్రిమూర్తిసామ్యపరంబులై బ్రహ్మదిశాఘ్నప్రతిపాదకంబులై యుండునవి, మఱియును

లక్షగ్రంథంబులతో నీపురాణంబు లన్నియుఁ జాతుర్లక్ష గ్రంథంబైదవరు నదిగావున వేదశాస్త్రములందు శివుండు విశ్వాధికుండనుండుఁ బరమపురుషుండును, పశుపాశవిమోచకుండును, బరబ్రహ్మంబును, బరంజ్యోతిస్స్వరూపంబును, మంగళంబులకుమంగళంబును, పావనంబులకుఁ బావనంబునై యుం డు సకలాగమాంతరహస్యంబులన్నియునతనిం బ్రతిపాదింపుచుండు శైవపురాణంబులు సాత్త్వికంబు లవి బ్రాహ్మణులకుఁ బ్రశస్తంబులు జ్ఞానోపదేష్టయు, శుద్ధస్ఫటికసన్నిభుండును, విశ్వాధారరహి తుండును, బ్రాహ్మణాధిపతియును, శివుండగుటఁదద్ధర్మంబులుబరమపవిత్రంబులై హింసాదోషర హితంబులునై ద్విజగుణంబులకుహితంబులై యొప్పు మఱియు వైష్ణవంబులు నాల్గును రాజసం బులవిక్షత్రియులకుఁ బ్రశస్తంబులు. నీలవర్ణుండును, శేషశాయియును, భక్తవిమోహకుండును, క్ష త్రియాధిపతియు నగుటనిట్ర్రిపమాదవంచనాదుల విష్ణువుఁగలిగియుండు, తద్ధర్మంబులు రాజ లక్షణంబులు. బ్రహ్మపాద్మంబులు రాజసంబులని వైశ్యుల కుపాస్యంబులు, రజంబున శ్వేతవర్ణంబును భాస్వంతంబుఁదుంచుట నైయుండు నాగ్నేయ సావిత్రంబులు, త్రిగుణాత్మకంబులగు గావున శైవంబులు విప్రప్రియంబులై యుండు తే॥గీ॥ చెలఁగివినరయ్య యోమునిశ్రేష్ఠులార । సురచిరమ్మాస్కందకర్యం త సుఖదమగుచు । నాపురాణంబులన్నిటి కతిశయముగ । స్కాందమంపొందె నిగమార్థసా రమగుచు ॥ క॥ ఘనపంచాశత్ఖండము । లానరఁగ షట్సంహితల సమున్నతిస్కాందం । బనరియు లక్షగ్రంథంబు నిరూఢిఁగఁగలిగి చెలఁగు బుధులునుతింపన్ ॥ తే॥గీ॥ ప్రథమము సనత్కుమారా ఖ్యఁబరగు రెండ । వయదినూతసంహిత మూడవయది బ్రాహ్మి । శాంకరియు నాల్గయొప్పు వైష్ణవియుఁ బంచ । మియనషష్ఠియునగుచు శౌరియుఁజెలంగు ॥ ఉ॥ శౌరిసహస్రసంఖ్యఁదను శాంకరిముప్పదివే లునైముప్పైల్ । చేరుకొనంగ వైష్ణవికిఁ బెంపుగ బ్రాహ్మికిమూడువేలు సాం । పారఁగనారువేలౌన రు నట్లద్వితీయకు నేబదేనువే । లారయగ్రంథముల్ గలిగి యందము మీఱు సనత్కుమారియున్ ॥ తే॥గీ॥ అందుశంకరసంహిత యలరుమందు । వేదసంహితయుచుసును విబుధులెన్న । నెలమి ద్వాదశ ఖండసమేతయగుచు । నాదిఖండంబు శివరహస్యాఖ్యదనరు ॥ వ॥ అదియుఁ సంభవకాండంబాసు రంబు వీరమాహేంద్రంబు యుద్ధకాండంబు దేవకాండంబు దక్షకాండంబు నుపదేశకాండంబులం గలిగి త్రయోదశసహస్రగ్రంథంబై యొప్పునందు గుహుచరిత్రంబు సర్వంబును వ్యాసభట్టారకులచే త విస్తరింపంబడినది. నేనదియు వన్యసించెద సావధానంబుగా వినుండని సూతుండు పరమహర్ష సహితుండై శౌనకాది మహామునులకిట్లనియె.

పార్వతిదక్షుని యాగమున పరమేశ్వరుం దన్యుఁ పునర్జన్మమిమ్మనిచేరుట.

శా॥ శ్రీ లాలాటలసల్లింగభ్రుర్దుఁ త్రిజగత్కల్యాణసంధాయకుం । బ్రాలేయాంశుకళాధరుం సుకటెనిం భాస్వజ్జటాజూటుసుం । లీలంగాంచి తిదంఘ్రిపంకజరజోలేశయు భాతిందుశే ... ఖాకాం కారము సాఁగఁ ప్రమోక్షసతి భవ్యప్రసాధ్యంబనొకగ్గఁగదుఁన్ ॥ క॥ ... సంబు ... ॥ క॥

దక్షుఁడు సకలక్రతువిధి । దక్షుఁడు తానగుచుఁ ద్రిదివిజ తాపసులకావి । ర్దక్షుఁ బిల్చి మఖసను । పేక్షామతిఁ జేసి మిమ్ముఁ జేరంగనకాత్తన్ ॥ క॥ కనిఁజాని యసచ్చరితము । చెనకి తివిరి వెవెంగ యంజె త్రిపురారాతన్ । జనుదెంచితి యుష్మత్పద । వనజంబులకడకు రోషవశతస్వాగనన్ ॥ క॥ వీరు డుసింగ రోగ్రా । కారుండై యధ్వరమునఁ గర్వముణంచె । ఘోరకదక్షుని నాజను । ఘోరభుజాశక్రమంబు వర్ణింపఁదరన్ ॥ వ॥ అట్లయ్యును॥ క॥ తనుఁదాక్షాయణియనుచును । జనులెల్లఁదలఁతు రదియసహ్యమమదికిం । జననాంతరమున్నారద । జన్మస్థానంబుఁ జెప్పు సత్కృప నాకున్ ॥ వ॥ అనినం బ్రియురాలిపలుకులు విని యనూనయింపుచుఁ జంద్రశేఖరుండిట్లనియె ॥ సీ॥ ఘనకాంతి తేటరదివ్యమణి భూషణములవాఁడు సుమనోధికతశిఖాస్ఫురణవాఁడు । కటకసంచరసిద్ధ గంధర్వతతివాఁడు వలఘువంశోన్నతి కలుగువాఁడు । సమధికవాహినీ సంపదఁగలవాఁడు సాకల్యనిత్యాప్తి వలయువాఁడు । బహుధాతురాగశోభాచైత్రుఁడగువాఁడు స్తవనీయదివ్యపాదములవాఁడు । కలికలిస్వరగాయకీగానవినద । మాధురీసాధురీతుల మహిమవాఁడు । గలఁడు హిమవంతుఁడనఁగ బ్రఖ్యాతివిహిత । భూధరవరేణ్యుఁ డద్భుతమూర్తిఁ జెలఁగి ॥ ఉ॥ మానుగ దేవబృందబహుమానితసంపదలంచెలంగి సం । తానసుమానభూరుహవితానములన్ రమణీయమైనయా । సానుమదగ్రగణ్యునకు సానుగుణప్రథమానలీలచే । మేనక కాంతయై దనయ మేనకళావిభవంబు రంజిలన్ ॥ క॥ ధరణీధరవరుఁడాతఁడు । గరిమను నిన్నుంగుమారిగాఁ బడయంభవ । చ్చరణధ్యానతపస్యా । దరణోత్సుకుఁడగుననన్య శరణుండగుచున్ ॥ క॥ వానికుటుంబినిపితరుల । మానసపుత్త్రికయు మేనమదిఁగోరుదుని । స్నేనందనిగా వారిక । నూనముగమనోరథంబు నొనగూర్పఁదగున్ ॥ వ॥ అనియానతిచ్చినఁ బరియనుమతింగొని సతీదేవి నారియందుఁ జన్మింపఁదలంచె నంత ॥ క॥ తాపసవేషుండైగిరి । తాపసిమీరినయాతధవళిమ మేనం । బూపట్టి సరుద్రాక్షత । బూపట్టినాసికాగ్ర సుస్థిరతఁదగన్ ॥ మ॥ ఘనతల్పైఖలపాంజిరయై చెలఁగఁగా గాషాయవస్త్రంబుగా । గనుధాతుప్రజశోణిమంబు శిఖరాగ్రంబందువల్లిచ్ఛటల్ । దనరంగావిలసజ్జటాపటలమై ధ్యానింపుచున్ శంకరున్ । వనితారత్నము రూగిలీలికమై వర్తింపఁగాఁ జెంగటన్ ॥ క॥ అనిలాంబు పర్ణభక్షణ । మనిశంబునుజేసికొనుచు నత్యంతము దాంతిని శాంతిని నిరవొందుచు । ననఘుల రమణీసమేతుఁ డైయారితన్ ॥ క॥ పరదేవతాంఘ్రి సేవా । పరతన్విషయార్థనికర పరతంత్రుఁడుగా । కరుదుగఁ దపోగరిష్ఠత । బరగోష్ఠిన్విడిచి మానభావముతోఁడన్ ॥ వ॥ మఱియు గ్రీష్మంబునఁ బంచాగ్నిమధ్యంబున నిలుచుచుఁ బురాతనశరీరంబునుంబోలె హేమంతంబునందు హిమబిందువులనానుచు శిశిరంబునఁ జలాంతరవాసంబుఁ జేయుచు వసంతంబున నాదిత్యాభిముఖులోచనుండగుచు ననన్యపరాయణుండై దేవీనామస్మరణంబు సేయుచు భార్యయు ననువర్తింపసా హిమవంతుండుఁ దపంబు సేయ బహుకాలంబు సనియె నవ్వుడు.

తపము సేయుచున్న హిమవంతునకుఁ బార్వతి బాలికారూపంబున దర్శనమొసఁగుట.

క॥ మానసరమణీయంబగు । మానస కాసారమునకు మహిమదలిర్పన్ । కానఁబడునట్టి హిమవంతుఁడు । స్నానార్థముఁ బోవనపుడు సత్కృపతోడన్ ॥ క॥ జీవితదీయ తపస్థితి । భావించి

ప్రసన్నయగుచును బాలికయైయుం । దీవరదళశ్యామ నలరా । జీవంబున లక్ష్మివోలెఁ జెలువుదలిర్పన్ ॥ మ॥ కనిరెమ్మింజెంగట శైలపుంగవుఁడు వృక్షాగ్రజాత పర్వంబుగా । వనజంబందుఁ జతుర్భుజస్మిటలదృగ్వ్యాప్తార్థదేహార్ధినే । ఘనవిభ్రాడ్విభూషణాంచితఁ గపర్దన్ జంద్రబింబాననన్ । ఘనవిద్యుత్ప్రభగాత్రి మందహసితన్ గళ్యాణినిన్ శంకరిన్ ॥ క॥ కనిహిమవంతుఁడు మోదవు । బెనగొనఁ జెప్పిఁతిళ్ళఁగన్ను పేదయువోలెం । బ్రణుతి ఘటింపుచుఁ దేవిని । గొనిచనియెం భవనమునకుఁ గోర్కెగుటిల్లన్ ॥ క॥ మేనకయు దేవదేవిని । నానందముమీఱఁగాంచి యాత్మేశ్వరుతోఁ । దానుస పర్యావిధులను । బూనుగఘటియించె భక్తిమదిఁజివుర్పన్ ॥ క॥ పాలింద్లఁ బాలునిండఁగ । బ్రాలేయనగేంద్రపత్ని బహువత్సలతం । బాలామణిఁ గేలంగొని । పాలిడఁ దొడమీదనిడియెఁ బ్రమదంబెసఁగన్ ॥ వ॥ అప్పుడు॥ మ॥ మొరసెన్మింగి సుపర్వదుందుభిరవంబుల్ పుష్పవర్షంబులుం । గురిసెన్నిర్జరధూనిసంతతికిఁ జేకూరెం బ్రమోదంబుకి । న్నెరులుంబాడిరి నాకలోకగణికానాట్యంబులింపొందెను । స్ఫురణన్వీచెమరుత్కిశోరములు సొంపొందెన్ సుగంధంబులై ॥ మ॥ భువనస్రష్టయు మాధవుండిదువురున్ బూర్వంబుగారాగన । ద్దివిజాధీశ కృశానుభానుజపలాది ప్రత్యగాశాధిరా । ట్పవనస్థాక్షమహేశులయ్యఖిలదిక్పాలుర్వెసన్వచ్చిరు । త్సవముంజూడఁగఁ గామినీసహితులై సంతోషముల్ మీఱఁగన్ ॥ క॥ ఈమిహికాగిరివల్లభు । డీమేనక యెంతధన్యులిల వీరితపస్సామాధీశ్యం బనితర । సామాన్యమె యంచుఁ జనము సంతోషించెన్ ॥ క॥ నగరాజావధూయుతముగ । జగదంబను దేవదేవి శర్వాణిశివ । న్నొగడిన భక్తిసమన్వితుఁ । డగుచున్నిటలస్థలీ కృతాంజలిపుటుఁడై ॥ సీ॥ పాలితగీర్వాణి పల్లవమృదుపాణి శర్వాణి శుకవాణి శరణుశరణు । భక్తకల్పకవల్లి ప్రకటభాగ్యముతల్లి జగముశేలెడుతల్లి శరణుశరణు । మధురోష్ఠజితబింబ మహిసన్నిభనితంబ సరసవాక్యకదంబ శరణుశరణు । చంపకసుమనాస చారుతరోల్లాస సలలితదరహాస శరణుశరణు । వనజభవముఖ్య సురబృంద వంద్యగాన । చరణపంకరుహద్వంద్వ శరణుశరణు । యాదిశక్తి పరంజ్యోతి యఖిలజనని । శంభురాణి మహేశ్వరి శరణుశరణు ॥ సీ॥ ఏ దేవిశివునకు నాదిమదృష్టియౌ నిచ్ఛయుఁ దానయాభాసురముగ । నధిదైవముశరీరమై యొప్పునేదేవిభక్తియుఁ దానయా శంకరునకు । జ్ఞానమిచ్ఛాక్రియల్ శంభునకేదేవి మనసునఁ దానయామహిమఁదనరఁ । బలిసుమంగళుని గాఁ బ్రకటించు నేదేవిగరిమతో సర్వమంగళయునగుచుఁ । బరిహరించును మతిజంతుపటలమున కుబ్జజాడ్యవ్యాధు ఘాలకు భాతురములు । గరుణ నేదేవి యట్టి జగజ్జననికి । వందనమొనర్తు ఘటియింప వాంఛితములు.

హిమవంతునకుఁ బార్వతి నిజస్వరూపంబుఁ జూపి వరంబులొసంగుట

వ॥ ఇవ్విధంబున స్తోత్రపారాయణుండైన గోత్రాధీశ్వరునిఁ దత్క్షేత్రంబును దయారసపాత్రంబుగా విలోకించి యజ్జగదంబిక యిట్లనియె॥ క॥ జననీజనకులుమీరలు । వినుఁడుమహేశ్వరునకేను వెలయుదునవసా । యునినగుచుఁ బురాతనరూ । యనిశంబాతనికి శక్తియగుచు న్జేయున్ ॥ వ॥ స్వర్గవ్యాపార్థశక్తిరస్మైగదుఁ దదీయాజ్ఞం బ్రవర్తింపఁగా । గరిమన్నన్నుగుతించి బ్రహ్మాదిపతుల్ నాదివ్యశక్తినభ సో । ధర్మదక్షాత్మజనైతినేను నిటలాక్షుంబాసి యాధక్షుడ । ధ్వరమ్మందున్ హవ్యవేద్యాశ్య శత్రుకరునితో వైరంబుఁ గావింపుచున్ ॥ క॥ తత్సంబంధశరీరము । నుత్సర్జనఁ జేసి మి

మ్మనుర్వినిసుతకై । వాత్సల్యంబునఁ బొందితిఁ । బ్రోత్సాహతఁగాంచిమిాత పోషహేమంబున్॥ వ॥ అని నిజస్వరూపంబుఁ దెలిపి తదనంతరబయ్యంబ వారలనిజమాయా విస్మృతాత్మ ఖావయ స్మరణులం జేయుచు ॥ క॥ భుజయుగళంబునుదయనాం । బుజయుగళముదాల్చికనక పుత్త్రికయనఁగా । నిజముగఁ బుత్త్రికయయ్యెను । బ్రజలెంచఁగ మేనకకును బర్వతపతికిన్ ॥ క॥ బాంధవహితులగుచుం । జాయాపతులిరువురపుడు శైలజకుఁద్రి । శ్రీయులరజాతకర్మముఁ । జేయఁదలిద్విజులఁ బిలిచిచిత్తమిగుర్వన్ ॥ క॥ కానుకలుఁగొంచుఁక్షేమను । జానపగుల్ పౌరజనులు సన్నిధిఁ డాయన్ । నానావిధవోన్నతులను । మానుగనయ్యుత్సవంబు మహిమఁ జెలంగెన్ ॥ క॥ ద్వాదశదివసంబందున । మోదంబుఁ జెలంగ శైలముఖ్యుండనయం । బా దుహితకుఁ బార్వతియని । యాదరమున నామకరణమలరఘటించెన్ ॥ క॥ ఎన్నఁగ నాఱవనెలయం । దన్నప్రాశనముఁ జేసె నాత్మభవకున । భ్యున్నతి సప్తమమందునఁ । జెన్నుగఁ బ్రస్థానశుభముఁ జేయఁజేసెన్ ॥ సీ॥ కుందనపుబొమ్మ చందంబుఁ గొమరు మిగిలి । సానఁ దీర రత్నంబుజాయ మెఱసి । చంద్రరేఖయుఁ బోలెనా శైలకన్య । దినదినంబును వర్ధిల్లెఁ దేజమెసఁగ ॥ క॥ సుద్దులఁ దేనెలు వడియఁగ । ముద్దులు గులుకంగ వసలుపూందళనాడెన్ । నిద్దపు మెఱుఁగు మేనన్ । ముద్దియ తలిదండ్రులకును ముచ్చటదవరన్ ॥ తా॥ మఱియును ॥ సీ॥ గుజ్జనగూండ్లను గొమరొప్పఁగావండు బొమ్మలపెండ్లిండ్లు బాసఁగఁజేయుఁ । బువ్వడివియలకుఁ బ్రోదిపెట్టును బ్రేమ నంచలతోఁగూడి యాడుచేడ్కఁ । జెంపుడుజిలుకలఁ బ్రియమొప్పఁ బలికించు గొనబుమాటల ముద్దుఁగులుకుజాల । కందుకంబులసాడు గాదిలిచెల్మలతోఁ జిన్నారిపొన్నారి చెలువుఁజూపుఁ । గొర్వరతనంపుటందియల్ ఘల్లురనఁగఁ । గొల్లెటసగంగ ముడిపెంబుఁ గురియునపుడు । బాలలీలలఁ గన్నులపండువగను । రమ్యతరగాత్రి పర్వతరాజపుత్రి ॥ వ॥ ఇట్లు బాల్యక్రీడల ముద్దుఁజూపుచుఁ బంచవర్షంబులు బూర్ణంబగుటయు ॥

పార్వతిదేవి జననీజనకుల నసుమతింగొని తపంబున కరుగుట.

మ॥ శివునింభర్తగఁ గనఁసంబునఁ గడుంజింతింపుచున్నాటికిన్ । శివపాదాంబుజయుగ్మమున్దలఁచుచుం జిత్తంబురంజిల్లఁగా । శివకారుణ్యకటాక్షదృష్టివడయం జెన్నొందవేమాఱును । య్యవనీధ్రుద్వరకన్య భాస్వర తపస్యాలోల చేతోబ్జయై ॥ క॥ జననీజనకులమ్రోలను । వినయంబుగ నాత్మవాంఛితంబు వినుపించినవం । దన యభిలాషంబాసఁగని । ఘనతరకృపతోడ మేనకాసతి పలికెన్ ॥ ఉ॥ ఓసరసీరుహాక్షి వినుమోహనవాణి మదంబ తెనియా । యాసమునీశ్వరులవలద మ్మ తపంబొనరింపఁగా రిటా । వాసవినూత్న కాంబర సువస్తువులన్ సుఖయింపుమిచ్చటం । గానికనొప్పు సూరులఁగానలఁ దావకకోమలాంగముల్ ॥ క॥ అనిసుత మదింభాషింపం । జనఁగనీ వెంధంపనతి మొదగమలచేగదిం । దనరుచుఁ బ్రణిపాతకమై । ఘనముగ దేవికిపు మాఖ్య గాఁ జెలువొందెన్ ॥ చ॥ జనకుఁడు శైలవల్లభుఁడు సంతసమొప్ప దనూజవాంఛితం । బను పడన్నయస్థలి సమంచితరూప కళాప్రవీణులౌ । నిన్నాన గుణాళిరామలను వెంబడిఁ గూర్చితపంబు సేయఁబం । పినవడుడానగ్రద్దసుత ప్రేమమెసంగఁగ మానవమయునన్ ॥ ఉ॥ తేనియవాకలిచ్చటను దిన్నఁగ రాగదపత్యమిపుడు । [illegible] డు నిచ్చట జారెడుసుమ్ముకోకిలా । గానము లిర్వదింటి కలకలయుటంచు సుఖింపరయ్యెను । [illegible]

హొచ్చఁటంతే నేసమున బహుమహిమాభిరాముఁడై ॥ వ॥ చనుచుండంపుచు ॥ సీ॥ మాతులుంగలవంగ మాధవీపున్నాగ చంపకాశోక భూజాతతతులుఁ । బనసపిప్పల నింబ పాటలీ కరవీర సహకార చందనస్తోమవాములు । కుందారకర్జూర మాలతీ హింతాలసరళతాళద్రుమసంఘములును । గురువకరంటక కోవిదార తమాలజంబు జంబీర కదంబకములుఁ । గమల కల్హార సౌగంధిక లలితనిర్మలోదార కాసార నివహములును । పుష్పఫలజాల కిసలయపుంజములును । గలిగి యత్యంతహృద్యమై యలరుచోట ॥ తా॥ గంగానిర్ఝరశోభుఁగనుఁ బ్రతిధ్వనాగర్జన్మృగేంద్రభవ్యాహుల్ రంగత్తుంగమతంగజ నిర్ఝరమహోరావంబులుఁ గిన్నరీ । సంగీతంబులుహంసశారసకలస్వానంబులుం గోకిలస । త్పుంగీతాదికములుల్లసిల్లఁ దోఁచెం బొందుసుస్వాంతతిన్ ॥ వ॥ మఱియును గంధవాహ స్పందితకృష్ణగండశిలాన్యస్త కస్తూరికావ్యాప్త మదపరిమళ పరంపరల సొంపు జనింపనిలింపాదేశకంబునఁ జటులవకుళదళఘటిత గృహాంతరంబునఁ దపోవేషధారిణియై యమ్మదిరమణి కోటరచరణరాజీవపూజనంబుఁ గావించుచు నచంచలభక్తిన్ నర్తిలిచెలంగుచు ఫలచిత్రకుసుమకిసలయఫలప్రసవంబులు నిమితార్వదపర్వ [illegible] ననపర్వత రాజతనయ తపోనిష్ఠాగరిష్ఠయై యుండె నాసమయంబున॥

శివుఁడుంఢతునామూర్తిరూపంబుఁదాల్చి ననకాదులకుఁదత్త్వంబుపదేశించుట.

క॥ పాయఁడా కైలాసంబున । గరమున విజ్ఞానముద్ర గనుపట్టఁగను । స్థిరమతి వటమూలంబున । వితపమున సీయ యోగనిష్ఠానిరతుఁడై ॥ గీ॥ దక్షిణామూర్తిరూపంబుఁ దాల్చి తాను । సకలవేదాంతసిద్ధాంత సరణిదెల్ల । మహిమ మీఱంగఁ గరతలామలక మట్లు । తెలియ సనకాదిమునులకుఁ దెలుపుచుండె ॥ క॥ తనమానససంభవులగు । సనకాదులఁ జూచి బ్రహ్మజగములనిత్యం । పనిరయోగిరచిన ఘోరలు । జనకునిఁ గమ్మఁగొని విరక్తి జనియింపమదిన్ ॥ క॥ లోకస్రష్టాధికారము । పూని తమతల్లి తండ్రుల బోవి [illegible] । శ్రీకంఠపదాబ్జయుగళసేవలఁ దనర్చన్ ॥ వ॥ అని యమ్మహాబుద్ధు లధికార బంధంబులం దగులక [illegible] కైలాసగిరిచరణారవింద వందనములు చేయుచు వచ్చిన ॥ క॥ ప్రకటితముగ వేదంబులు । సకలోపనిషద్రహస్య [illegible] బెల్లం । గరుణాహృదయుండై వా । రికి నుపదేశించె శివుఁడు ప్రేమఁ దలిర్పన్ ॥ వ॥ అంతనమ్ముహర్తిశ్వరముఖునకుతత్ [illegible] వేదాంత విద్యాపరిపూర్ణులయ్యుఁ దదీయరహస్యసిద్ధాంతంబుఁ జిత్తరంగమున నిలుప నేరకమగుడి యయ్యమ్మరమణుని వలన బోధగ్రహణార్థంబు, కలకాలవిరాజితంబైన కైలాసశిఖరంబునకుఁ [illegible] బున భోగపురంబున స్ఫటికమాత్రంబున [illegible] [illegible] దివ్యభవనంబును బొంది సంగీర్తించి [illegible] [illegible]

[illegible]

వేదు బలుకుశ్రుతుల । నట్టినిన్ను స్తుతింప నెవరు మత్సవయిశ ॥ క॥ స్తుత్యుండగు బరమేశ్వరు । ది వ్యాంఘ్రియుగంబు సంస్తుతింపుచు నిటులన్ । భవ్యంబుగఁ బ్రార్థించిరి । నవ్యవచఃపుష్పములుగురులుశ స్యమతదనరన్ ॥ తే గీ॥ వివిధనిగమాగమంబులు విస్తరంబు । లసుట ప్రగ్రహింపఁగ శక్యమది కాదు । వేదసారంబు సంక్షేపవిధము దెలఁగ । మహాదేశంకర బోధింపుమాకు దయను ॥ వ॥ అను చు సనకాదులు ప్రార్థించిన దయారస భరితాంతరంగుండగుచుఁ దన్మనోరథంబు సఫలంబుగాఁ జేయఁ బరమగురుండును గోటిసూర్యప్రకాశుండును నగునింద్రశేఖరుండు నందికేశ్వరుఁగనుంగొని ॥ క॥ ఈ పవిత్రధర్మ రహస్యము । నుపదేశింపుము మునులకు [illegible] । గృపతో మదనుఁడు దక్షిణఁగ నిపుడోగి నానీకమిచ్చటికి తిరుజనంబున్ ॥ వ॥ అనిశిలానందనుని నిజమందిరద్వారంబున నిలిపి యాగిం చి ॥ సీ॥ శరదిందుని ర్మలచ్ఛవిగుల్కు సొమ్మైన శిరమున శశిరేఖ చెలువు మెఱయ । వ్యాఘ్రచర్మంబు పైఁ గమలవిరాసనంబమరంగ యోగపట్టము ధరించి । యజ్ఞానమస్తకన్యస్తమా [illegible] పాదంబుపై వామపాద మొప్ప । సనకాదిమునిబృందసంశయంబులుదీర్చఁ గరమునఁ జిన్ముద్రగరిమఁ బూ ని । పరమవైరాగ్యసంపద భాసిలంగ । మోక్షసామ్రాజ్య లక్ష్మికిమూలమగుచు । దక్షిణామూర్తి యగుచు ప్రాతిపఱుంగు । యోగనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడై యొప్పుచుండె ॥ వ॥ అప్పుడు॥ క॥ సకలస తీపతి మిథునములఁ । బ్రకటంబుగవిగతమోహ పాశంబయ్యెన్ । మకరధ్వజపుష్పాస్త్ర । ప్రకర ముతెవ్వారియందుఁ బొలుకనిలిచెన్ ॥ సీ॥ భారతీకుచకుంభ పరిరంభణప్రేమఁ జాలించె నంభో జసంభవుండు । ఇందిరాధరసుధాస్పందవాంఛఁ దొలంగ మదిలోన కైటభమర్దనుండు । చారుపు లోమజాసంభోగ సౌఖ్యంబు విడిచెను జంభవిద్వేషనుండు । కాంతసమాగమకౌతుకంబునుమానె సంతతంబు నిలింప సముదయంబు । యక్షకిన్నర గరుడోరగాదినిఖిల । దంపతులకామ్ర్షి [illegible] పాయె దతిగనప్పుడు । ప్రచుర వైరాగ్యదీపితా భావమగుచుఁ । దనరెఁ జేతనాచేతనాత్మకమ్ము జ గము ॥ క॥ రతిరాగ సురతి కేళీ । చతురత వీక్షింపుచుఁ బంచసాయకుఁడు ధ్యా । [illegible] మోఘను । శతమునివృత్తాధికారసంపదఁదయ్యెన్ ॥ వ॥ అసమయంబున ॥

మారపద్మాములబాధలకోర్వలేక నింద్రుండుసురలంగలిసిగురునితో మొఱ్ఱవెట్టుకొనుట.

సీ॥ జంభారివరదంష్ట్రా [illegible] యటచనిహ్వ్యవా [illegible] । [illegible] ర్యంబువారించి యటబోసి పల్లాని కద్దగించి । వరుణుని మీదను [illegible] [illegible] గాలి నతిఁగొను [illegible] । ధనదుని పట్టణస్థలిఁజొచ్చి గారించి యటదూరి [illegible] బ్రకటించిఁ [illegible] టులదిక్పాలసదనవా ర్త కోర్యాహకాడు । [illegible] దిగ్జయంబెలఁగఁ గాంచి । [illegible] రహద్భవుఁడు । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] సురపుత్సో సురలకన్ మహ [illegible] జం భారి [illegible] ॥ సీ॥ చింతామహా [illegible] పర్వత దంభో [illegible]

శశిల । చాతురి [illegible] వచ్చుటను పక్షంబు బుద్ధిజాడ్యైద్దపమద్దకేల । కార్యసిద్ధిసాధ సార్యంతి కాంక్షమాన । భోసు రాంజనమగుచును ప్రాధికళ్ళె । భాగ్యోదనర [illegible] ధవదీయ నీతిసూక్తి । కృతజాతినగేంద్ర నిర్జరజేశకేంద్ర ॥ క॥ శూరుఁడగు తారకాసురుఁడు । తారకసురలోకసుఖవిహార హరుఁడిసుచున్ ఘోరికతోరపరాక్రమ । సారకళా ప్రౌఢి మీర సాధింపఁగలఁడు ॥ క॥ నీకాసనర బు సురరత్న శోభారభరణరేఖగాపున నీయా । దేశముగోరవ నీపుడుస । దేశంబుగదయ్య శక్రునకి యనిపటిన్ ॥ వ॥ అనిన శచీపతినిం జూచి వాచస్పతి గంభీరమధురవాచాధురంధరత నిట్లనియె ॥ క॥ చింతాలవంబులేకని । శాంతసుఖోన్నతినిఁ దనరు ధన్యుఁడవెంతే । యంతేలనుసీమదికిని । వంత యుఁ మఱియన్న మంత్రివరుస ఘటించుచున్ ॥ తే॥ గీ॥ భారతీప్రాణనాథుఁడు బ్రహ్మయుండ । ఫణిపే తిశయనుఁడౌ చక్రపాణియుండఁ । బురదనుజహంత పన్నగాభరణుఁడుండ । మనకుభయమేమి మది లోనమానుచింత ॥

వ॥ అనిన సాసుపర్వదేశికునిం బురస్కరించుకొని జంభారి యితరదిక్పాలక దేవ మునిగ ణంబులతో రజతాచలంబును జేరి పరమేశ్వరభవనద్వార సంరక్షకుండైన శాలంకాయననందనునకు నిజాగమనంబుఁ దెలిపిన ॥ తే॥గీ॥ స్వస్వరూపానుసంధాన సౌఖ్యకలనఁ దెలఁగుచున్నాఁడు శశి మౌళిచిన్మూర్తి । నతని సందర్శనంబు మీకగుటయెట్లు । సమయమిదికాదు మీరలు జనుడియిపుడు ॥ చ॥ అనుఁడు నగారి భూరిమధుహారిమృదూక్తుల సంస్తుతించివా । వనముగ నందియాజ్ఞ ననివారణన ర్వసుపర్వసంఘముల్ । మునులును వెంబడిన్నడువ మొత్తముగాఁ జిగురొత్తఁ జిత్తమం । దనుపమ సంభ్రమాంకురములబ్జజలోకముఁ జేరి యచ్చటన్ ॥ మ॥ అలినీకేకి మరాళికా శుక పికవ్యాహా రమాధుర్యశ్రీ । తర్కాలిత [illegible] ద్యానవనీసరోవర కనత్ప్రాసాద రథ్యావళీ । విలసత్కాంచనరత్నమంది రవిభోవిభ్రాజమానంబునై । కలితామ్నాయవ్రజమై నిరస్తమదరాగక్రోధలోభాదియై ॥ వ॥ మనో హరంబైన మనోవతీపురంబునందు ॥ సీ॥ పద్మాసనంబునఁ బరిఢవిల్లెడువాని నలుమోముదమ్ముల న లరువానిఁ । బసిడిసిగ్గులు మేనఁ బ్రస్ఫురిల్లెడువాని ధచ్చికెందమ్ముల దనరువాని । భారతీసౌహార్ద్ర భరము బూనినవాని వేదఘోషంబులు వెలయువాని । నక్షమాలిక కేలనమరుచుండెడువాని సమఖిల సృష్టికౌశలమువాని । నఖిలమునిగణపరివృతుండైనవాని । నసురవైరికిఁ బ్రియసూనుఁడైనవానిఁ బద్మభవుఁగాంచి సురరాజు బ్రణుతిఁజేసి । ఫాలఫలకాంచితాంజలి బద్ధుఁడగుచు ॥ వ॥ మఱియు నత్యంతవినయ భరితాంతరంగుండును, ననవధికస్తవరవముఖరితహరిన్ముఖుండును, నగుచు శతముఖుండు పార్శ్వంబున నిలిచిన తనిసంగతినితరదిక్పాలకులు దివిజగణంబులుగృతప్రణాములగుచుఁ బ్రణుతింపు చు నిలిచి రంతటయు ॥ ఉ॥ తల్లియుఁ దండ్రియున్గురువు దైవము భ్రాతయుఁ జుట్టమీవె మా । కె ల్లెడ్దాజ్ఞ మీయుటకు నెంతటివారము విశ్వమెల్లనీ । వల్లను సంభవించు మతివ్యాపివినీవసమస్త [illegible] వా । గ్వల్లభ నిక్కమీవఖిలకారణమూర్తివి సర్వకర్తవున్ ॥ క॥ హరిహరవిధిరూపంబులు । బర గంగాఁదాల్చినీవపల్లజగముల్ । హరిపాలింతువు మంతువు । వరుసస్పృజింతువు నీశాంతవైభవ ముప్పన్ ॥ క॥ తత్త్వంపదార్థ మీవే తత్త్వాతీతంబునీవ తత్త్వమసీవే । తత్త్వోపదేష్ట నీవే । తత్త్వ జ్ఞులమదిఁ జేదగులు దత్త్వంబీవే ॥ సీ॥ దండంబునీకిదే [illegible] రథభరితముహాంభోజ భవ్యాత్త [illegible] సకలసుమనోమనోరథ పరిపూర్ణమఖదా [illegible] వివిదాత । వందనంబిదె నీకు వాణీనితం

జితనిర్జరస్థానసుఖితాంగ భవ్యశీల । సాష్టాంగమిదె నీకు జోహారు సుధర్మిష్ఠ భాస్వత్కుం దప్రాప్య । ప్రణుతికెక్కెదమిదె నీకుఁ బ్రణుతిగర్వ । పరమపూరుష పరమాత్మ ప్రణవరూప । కరణుని కొయ్యయుండిరాజులకెల్లయున । గర్భకలశాంబునాశ రాకాశశాంక ॥ వ॥ అని బహువిధంబుల స్తుతించి ప్రసన్నచిత్తుం జేసిన శతానందుండు పురందరముఖబృందారక బృందంబులఁ గటాక్షవీక్షణ సుధాపరిపూరంబులనించుచు నిట్లనియె ॥

ఇంద్రాదులు బ్రహ్మదేవునితో మొఱపెట్టుకొనుట

క॥ ఇదియేమి దివిజులారా । వదనంబులు చిన్నవోయి వచ్చితిరంతే । పదపడి మత్సన్నిధికి నేఁ । బ్రదికితమునకు బాధకెద దితిజులచేతన్ ॥ ఆ॥వె॥ భగ్నశృంగమైన భద్రంబుబోలిక । శిథిలమైన పసినిఁ జెఱిఁబూని । దీనదశను బొంది దివిజలోకేశ్వరుఁ । డింతవంత గుందనేల చెప్పుడ ॥ క॥ అతినిబిడధూమధూమా । కృతిని స్వేదములు బొంది ఖిన్నుండగుచున్ । ధృతిదప్పి వీతిహోత్రుం డితఁడిట్టులఁ గానఁబడుట చే మొకొ యదియున్ ॥ మ॥ ధరణీలేఖనమున్ ఘటించుచు సముద్యత్కాండదండంబుచే । శిరమువ్వంచుక దండపాణిమదిలోఁ జింతింపఁగా నేల నా । కరుఁడున్నాటి తదంష్ట్రిమైన ఫణిరాజన్యంతికస్వకమై । కరఖడ్గంబది మూలనేల విశ్రుతన్నప్పట్టి వీక్షింపఁగన్ ॥ తే॥గీ॥ స్నాశహస్తుఁడు జీవనాపాతుఁడగుచుఁ । బాశముఖకాంతి నేలకో పవనుఁడితఁడు । గలితపటమైనకే తనకాండ మొకట్టి । నేలఁగొనుచును దైన్యమిట్లలఁబొందె ॥ క॥ నవనిధులుదొలఁగి ధనదుఁడు । నవయఁగ నేటికి సకించినత్వముతోడన్ । భువికుంతిలెమె శూలమ్ము । భవుఁడేలఁ బరాజయంబు ఘాటిలెనిట్టులన్ ॥ సీ॥ దీనదశను బొంది తేజరిల్లరిదేల ద్వాదశాదిత్యు లత్యంతభీతి । శ్రమము నొందిరిదేల సప్తమరుత్తులు నగవిరుద్ధాసుని మ్మగలపనిది । హీనప్రభావులైరేల నేకాదశరుద్రులు నిర్గతభద్రులగుచు । బహుళవిపత్తులఁ బాటిల్లిరేలొకో సిద్ధవిద్యాధరుల్ జెలువుఁదక్కి । తేఘుఁడు నళేంద్రవాణినిష్పీడ్యమాన । గరళదంష్ట్రంబు సైవడిఁగానఁబడియె । నష్టవసువులైరేలొకో నష్టవసువు । లార్తులైరేలఁ బితరులహర్నిశంబు ॥ తే॥ తెలుపుఁడీయుపప్లవమును ద్రిదశులార । దానికే ను బ్రతిక్రియఁదలఁపచింతు । నన్నుచుఁ బల్కిన విధిపల్కులాలకించి । సురలరభసంబు వారించి సురగురుండు ॥ క॥ విష్ణుభిత్తో నక్కుచు నిట్లను । వనజోద్భవ సత్యమమరవర్గంబులకుం । జనియించె విపద్దశ యెనుది । యనవరతము శూరపద్మఁడను దైత్యునిచేన్ ॥ క॥ అగణితబలు లమజన్ములు । దగ నెంబడి సింహవక్త్ర తారకులనఁగా । మగటిమి నద్దనుజేంద్రుఁడు । జగములకుం ధూమకేతు చందమునఁదనరెన్ ॥ క॥ స్థిరభక్తిని బరమేశ్వరు । చరణాంబుజయుగముఁ గూర్చిసమ్మతికనిష్ఠ । ఘోరమైన తపంబుసలిపిన । వరమిచ్చె మహేశ్వరుండు వానికిఁ గరుణన్ ॥ క॥ ఆవరముననత్యంతిమ్ము । గ్గావరమున నిమ్మించి దమ్మిజక్రం తీరవుఁడి । దేవతల శ్రమము బరి భావితులం జేసె బాహుబలమువలిర్చన్ ॥ క॥ నిర్జిఱులై సేవింతురు । నిర్జరవరులెల్ల భృత్యనివహంబగుచున్ । దుర్జయుని శూరపద్మని । ధర్జరులక్ష నోర్వ యెపుడు భయభక్తులతోన్ ॥

సీ॥ నిలయములఁ బద్మాక్ష్యఁడల్లపు గోమయముచేఁ గళ్లాపిఁ జల్లి సైరంధ్రాంగపుచక్రము । యక్షాధ్యక్షుండు ఘటించు యముఁడు దావైద్యుఁడై కవీకంబట్టుమకరాక్షఁ గర్భధుండి । బ్రియవిశ్వపుష్పంబులు శౌర్యనమరుణుండు సమ్మార్జనక్రియల్ సలుపు గాడ్పు । అక్షౌఘడంతభ్రష్టరోధిక్కారిత్కార్యభూభుజ్జాత్రెత్గ్గ

బలానగూర్చఁ బురహరుండు । బద్మవికసనమొనరించుఁ బద్మహితుఁడు । గళలరంజిల్లఁ జేయు ఘఁ గమలవైరి । యువతిసంధాననిపుణుఁడై యొప్పచుండు । కూఁపద్మాసురునియాజ్ఞ మీరలేక ॥ క॥ తలవరులై ఘంటాఘుణ । కలితకరాంభోజులగుచుఁ గడుయామినులం । దులరయెకాదశరుద్రులు । గొలుతురుబాగరత దైత్యకుంజరు వీటన్ ॥ క॥ ధనకోశసమూహంబులు । దనరన్ఫాలింతురెప్పుడు దమయుద్యోగం । బు నిరూఢిగఁ గవసువులు । దనుజాధీశ్వరుఁడు మెచ్చఁ దద్దయుభక్తిన్ ॥ క॥ భవనాంగణములయందును । నివసించిన తిమిరతతిని నిరసింతురు వై । భవమింపొందఁగ ద్వాదశ రవులుం దీపాళియగుచు రాజితలీలన్ ॥ క॥ పలఅపాలఁ దెచ్చువారును । బలలంబులుగో యువారు బరపక్వములగాఁ । బలఅములువండువారై । పలుమాఱున్గొందఱసుర భవనంబునన్ ॥ క॥ నదాయ్యంభఃపూరంబుల । సుద్యుక్తతమెయిఁ యవలలనొద్దుచు మీలన్ । హృద్యమ్ముగఁ దెచ్చికొందఱు । సద్యప్రియమొప్ప దైత్యచంద్రునకుఁ దగన్ ॥ క॥ కొందఱుపకురత్నములనఁ । గొందఱుగోగ్రాసములను గొనితేరనియు । క్రందనరుచు బృందారకు । లందఱుబరిచర్యసలిపి రసురేంద్రునకున్ ॥ క॥ ఈతిలిదానవేంద్రునుం । ఘారాధికుఁడయ్యు సతతమపకృతి మిగులం । గారాగృహముల శిల్పవు । పాశముఁ జెఁఁదెచ్చి దివిజసతుల స్వేచ్ఛన్ ॥ క॥ ఉపకారశతశతంబులఁ । గపటాత్ముండాతఁడుం గయుండపుఁడుగా । డపకారంబునఁ గాకను । విపదాంబుధి దాటు నేర్చ వివరింపుతగన్ ॥ తే॥గీ॥ సాధ్యసిద్ధవిద్యాధరచారణులును । యక్షకిన్నరగంధర్వులు దివంబు । వచ్చితద్భృత్యభృత్యుల ద్వారములను । గాచియుండురుమనవులంఘుటనసేయ ॥ క॥ వెలయఫణామణిస్ఫురణలఁ । జెలువ లరఁగ దానవేంద్రు సింహాసనమున్ । బలుమఱు నలంకరింతురు । దలలనోరిగియుంచు ననంతతక్షకముఖ్యుల్ ॥ తే॥గీ॥ సత్యలోకంబునుండి రసాతలంబు । దాకఁగలఁచుచు భుజశౌర్యదర్పమొసఁగఁ । బాఅష్టోత్తరసహస్రసంఖ్యఁ దనరు । నబ్జజాండంబు లేలు నయ్యసురమౌళి ॥ క॥ యుగముల నేకములాయెను । జగతిం దద్బాధ కలిగి సత్కృపతోన । త్యగణిత భుజశౌర్యుండగు । పగఱసనంతుని సృజించి పాలింపుడుమున్ ॥ క॥ అనుడుబృహస్పతి పలుకులు । వనజోద్భవుఁ డాలకింప వాసవుఁడంతన్ । వినయమునఁ బలికెఁ గమలజ । గనుఁగొని దైన్యంబు మదినిఁ గడలుగొనంగన్ ॥ క॥ అసురకృతార్తి సహస్రం । కసహస్రాంశంబు మీము సన్నిధిఁ గరుడుం । బోనఁగవచించినదెంతయు । వసుమతిఁ దద్బాధ నెన్న వశమె మహాత్మా ॥

తే॥గీ॥ సన్నిపాతవికారంబు సంధిలంగ । భైషజంబులు గూడనిభంగి మేము । బూవినట్టియుపాయముల్ పొల్లువోయె । వసురవల్లభు గర్వాంత్యర్థమగుచు ॥ క॥ ఇన్నాళ్లు సింహవక్త్రి । ద్వన్నాలుగు దారకునకు బద్ధవికిట్లున్ । వన్నాళ్లు పఠములాసఁగుచు । నెన్నఁగ నన్నాళ్లుపైన నీనిధి తాపున్ ॥ క॥ భాగెంతుకొని మహాపుణ్యుర । భోగంబునమించు నసురభోగరుపచంపన్ । జగతాశనిపానిధి । బాలగస్పృశియింపఁ యూరుఁబద్మజకృపతోన్ ॥ తే॥గీ॥ దైత్యపురిగపు బాధకుఁ బాశలేక । మున్నుదిక్పాలకులు సేను మోహరించి । కదనమునరింప నప్పుడు గాందితిక । అమకుఁ బోఁదిత్తె సురలదిగంతములకు ॥ సీ॥ కుంఠితంబగుచు కుత్కాలిశంబుబడె నేలఁ బావకశక్తియుధం గజముబడె దండధరుదండదండంబు బవళ్ళిశఁ గ్రవ్యాది కాణేయకంబుసమిలె । వరుణుండు గల

పువధరేసు శాళంబు యష్టిమాత్రత్వజ్యాడయ్యెగాదె। గనుపట్టెభిన్నమైగద కుబేరునకాదిశూలం బున్ముఖమైన శూలపాణి। చక్రిచక్రంబు నిష్ప్రభాచక్రమయ్యె। సకలదుర్గుణ్యాయుధంబులు వికలమయ్యె। సందుస్వల్లను భయమొందియనుదినంబు। శూరపద్మునిగొల్తును శుభముదక్క॥ సీ॥ ఎచటద్భుతములతో ప్రచండోగ్రసైనికప్రచయకోలాహలార్భటులు మించ। నెటదాడి వెడలునో పటుమదస్వపక్షుటచ్ఛటల్లఘుంకారముల్ సందడిల్ల। నేదంశ జెండునో కోదండగుణరవోద్దండత దిక్పాలతండమదర। నెందువేధింమనో యేపుమీరి సురపర్వసుందరీమానముల్ చూరఁగొనుచు। ననుచు నేవేళఁ గళవళంబంది కుంది। కృశతనొందిరమమితోక్షులింక యేల। నప్పకం కెను గుస్తఁ దైయటిళరయించె। సింహవక్త్రుండు రిపుగజసింహుఁడగుచు॥ తే॥గీ॥ తారకాసురుఁడట్లన దనరినూర్తి। భుజబలస్ఫూర్తియుగుచును బొరగుమీరి। యేరి సెంచక కేశేలబారజేరి। యారగడిదేరమర్యార్పమైత్రదారి॥ సీ॥ అనుకూలగతివీచుఁ నిలుఁడంతియెకాని వేమారు స్వేచ్ఛగా వీవవెఱచు। గంధుఁదగ్నిపూరాంశ్లుఁ డెండెఁగాయునుగాని శంభర్త్సనండలఁ జూపవెఱచుఁ। దగుపాటి వెలుగను దమాంఁడింతెయెకాని విస్ఫురజ్జ్వాలలఁ గెలుఁగ వెఱచు। గ్రహములెల్లను సౌమ్యగతులఁబూనునుగాని కడువక్రగతులను గాంచ వెఱచు। వికలతజనించు దిక్పాలవితతికెల్ల। భూతసంఘంబునకుఁబుట్టు భీతిమదిని। జగములన్నియు బెగడును సంతతంబు। దరమె వర్ణింపఁ దారకాసురుని కడిమి॥ తే॥గీ॥ అనిమిషత్వంబు సార్థకమయ్యె నిపుడు। దమకు నస్వప్నతఫలించెఁ దథ్యముగను। దారకోద్భటధాటికిఁ దామితారి। కెప్పుపాటును న్నిద్రయు రెండులేక॥ తే॥గీ॥ పద్మసంభవనీపాలఁ బడితిమిప్పు। డేమి సేయుదు నుపాయంబు తెలుగమయ్యె। యుచితముగ నద్దికర్తవ్యమెప్పుమదికి। నదియెమాకిప్పు డానతియ్యఁగ వలయు॥

బ్రహ్మదేవుఁడింద్రాదులను వైకుంఠంబునకుఁ దీసికొనివెళ్ళుట.

వ॥ అనివిన్నవించిన సంక్రందను ననునయింపుచు సరసిజసంభవుండిట్లనియె॥ క॥ వినుమీమ్మురేల్లద విడువకు। మనమున ధైర్యంబువానిమహిమ మెన్నఁదియుం। జన్మఁ గొన్నదినములేకి। ద్రవదంగవిధనములు శాశ్వతంబులె జగతిన్॥ చ॥ ఒకతరిపూర్ణఁజోభిమగుఁ డొక్కతరిం గృశతన్ పొంపఁడే। యొకతరి సాంద్రభంగుగన మొక్కతరిం జలదంబు వ్రాయదే। యొకతరి తీక్ష్ణుఁడౌతపనుఁ డొక్కతరిన్ ఖరదీప్తిమానఁడే। ప్రకటితశౌర్యసంపదలఁ బాయకయుండు నెవండు పార్థివా॥ క॥ అదికావున వానిభుజా। మదమొకసమయమున నణఁగు మహినా పదసం। పదలును సుఖదుఃఖములును। వదలక నొకరీతి నెంత వారికినగు నే॥ వ॥ అని ధైర్యంబుదెలిపి సురాసంఘంబు రంపకప్రముఖబృందారకబృందంబులం దోడ్కొని గోవిందసందర్శనానందంబు నెందంబునకుఁగందళింపంజని మందపవనవికచకమలకహ్లారపరాగపరిమళ పరంపరాసంపాదిత విరజానదినింగని గ్రాంతి పరిశుద్ధులగుచు సమిద్ధతపనీయమణిమయమహనీయదివ్యనికేతనంబులును కేతనపటల జనితపటాపటత్కారశుభరితనిశాకరకాంతిసంతాన విరచితసౌధజాలంబులును జాలాగ్రతకాలాగరుధూపధూమకుసుమగంధబంధురగంధవాహస్తంభయమానమధుకరబృందిందిరసందోహంబులు ప్రభాప్రభాసిత సంక్రందనసముంనితకోటీరమణీయరాజవీధివిరాజమానంబును మానితగాంగేయమణిగోపురోత్తుంగశృంగాగ్రనిర్భిన్నాంబుధచ్ఛటా నానాదుణిగణకిరణచ్ఛటాపూరిత దిగంతరంబును, నంతర్నిరంతర ప్రతిబింబిత [illegible] ప్రాకార

ర్నకల్పితాలేఖ్యాభిఖ్యామహీభృత్కుశిఖిత్రికానుమనోహరంబును, హరిగుపలవిపులప్రాకారముక్తావితానవజ్రకలితద్వారవైడూర్యగోమేధికకవాటాభిరామంబును నగుచు ననవద్యహృద్యకేళికోద్యానంబులనభిరమ్యరత్నసోపాన భాసురకాసారంబుల విలాసంబు దనరి చతుర్భుజులును, శంఖచక్రాంకితులును, పీతాంబరధారులును, నైనసకలజనంబులు సారూప్యంబు జూపట్టఁ గామక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యంబులం దొలంగి పరమశాంతులై ముముక్షులైన వైష్ణవగణంబులకు నెలవగుచు బునరావృత్తిరహితంబై పరమపదంబైనట్టి వైకుంఠధామంబు ప్రవేశించియందు॥ సీ॥ పూర్ణేందుబింబంబుబోలు నెమ్మోముచదరహాసచంద్రికల్ తులుకొనంగ। నాకర్ణవిశ్రాంతి నలరుకన్దమ్ములఁ గరుణామరందముల్ గరిమఁజెంద। నీలాంబుదముబోలు నద్దంపు మెమ్మేనఁ బసిఁడివల్వ మెఱుంగు పొగడి మించ। శయనతలంబునఁజేర్చి సాదరనిందిరాజలజాక్షి ఎరణాంబుజంబులొత్త। దమణిభోగీంద్రభోగపర్యంకమునను। యోగనిద్రాసమాధిచే నున్నవానిఁ। బద్మలోచను వైకుంఠుఁ బద్మనాభు। నా వినారాయణుని గాంచి వార్తమొదవ॥ మ॥ సకలాజాండపిచండిలాయ దివిషత్సంస్తుత్య పాదాంబుజాయ కరాభ్యంచితశంఖచక్రయుగళవ్యాఖ్యానయ వేద్యాయ మా। తుకరాయాఖిలయోగినాం త్రిజగతాంగళ్యాణధామ్నాద్యతే। స్తుత్యపాంభోనిధయే నమోనమయటంచున్ ప్రమొక్కిరత్యంతమున్॥ ఉ॥ ఏపుఁదలిర్ప దైత్యభటు లెవ్వరకుంగడు నుగ్రబుద్ధులై। యాపదఁజేయఁధర్మపథముం దయదింగకఁగ నష్టమైనతైపటిమం జెలంగుచును సజ్జనపాలక మెప్పధర్మసంస్థాపనఁ జేయవారకరుణాపరిజనించి ధరాతలమందునన్॥ సీ॥ రాజీవమై దేవరాజనీల దద్భుత కూర్మమూర్తిదాల్చి ఘర్షముగుచు। భూదారమై యిభూదారతనుబొంది మానవహరిలీలమానవెల్గుడు। వటువై రసాతలోటు బైనిఁకేసితి - శుభవచనచితిపరశుభంబు। రాజనందనుడవై యాజిజయించితి హాలముబూని శ్రీకుతూహలమునదనర। బుద్ధమూర్తివి కాపేయబుద్ధఘటిమఁ। గల్కివౌదువురణరంగ కర్కశయుగంబు దళవిఘాతనతులను మహోదధిఁ బెలంగ। మహిమనిలిపితి సత్కృపామహిమమీర॥ వ॥ మఱియును లోకశిష్టాత్తంబుగాఁదనరు భవదీయదివ్యలీలావతారంబులు లెక్కింపఁదరంబోయనంతకళ్యాణగుణగణాకరుండవు నప్రమేయుండవు కృపాంభోరాశివి దేవా! నిశాచరవిర్ణిరోధబాధాక్రాంతులమై నీచు భవచ్చరణారవిందంబులు శరణుఁబొందితిమి మమ్ముఁగటాక్షంబున రక్షింపుమో పుండరీకాక్ష యని బ్రహ్మాదులు వినుతింపఁ దదీయస్తవంబుల సంతుష్టుండగుచు లోకరక్షాపరాయణుండగు నారాయణుండిట్లనియె॥ ఉ॥ ఏమి విరించి భోమి దివిజేశ్వర రాఁ గతమేమి యుందునా। నామరసంఘముల్ గొలువ నార్తత నావలనప్రయోజనం। బేమి వచింపుడిప్పు డసురేంద్రుఁడు శూరుఁడు శూరపద్ముఁడు। ద్దామబలోద్ధతిం దరుమఁ దానవసింహుఁను మేరుకంధరన్॥ తే॥గీ॥ స్వప్నమందైనఁ దద్భీతి వదలదార్తఁ। జెప్పెడిదియేమి నేనిఁక నెప్పుడైన। శూరశబ్దంబు బడిన శ్రోత్రమందు। గంపమొందుచు నామది కలవరించు॥ తే॥గీ॥ మనకు సంరక్షణార్థమై మహిమమీర। సురదయాంబోధి శంకరుఁ డురగభూషుఁ। డౌరసుఁ గల్పించెఁ గనికాద్రియొసగభాగ। మచటవసియుంతు నిర్భీతి నహరహంబు॥ వ॥ అనిన సూతుననఘ శౌనకాదులిట్లనిరి॥ క॥ దనుజాంతకగమ్ముమెయ్యది యనఁబడనీజగతినెట్లు గల్పించెనొకో। కనకాద్రిసురలకరుగ। దనుజులు జొరఁబడ చక్రధరుఁడుసెలయరునన్॥ వ॥ అనిన సూతుండిట్లనియె॥ చ॥ మునునొకబ్రహ్మకల్పమున మోహరమొప్పఁగ

దేవదానవుల్ । ఘనతరబాహుశౌర్యమెసఁగ న్దదనంబొనరింప నప్పుడున్ । వసుజబలంబుమించెవి బుధవ్రజమంత పరాజయంబుచేఁ । గనకమహీధరోర్ధ్వముననంగామువిరోధి మయుండు గెల్చినన్ ॥ తే॥గీ॥ అచటికమరుల బాధింప నరుగ దేర । మాకుఁడువీక్షించి కోపవిస్ఫురణ మీఱ । నసురుల శపించెవిరోధదురాత్ములార । శరణుఁ బొందుచు సురలువహెత్సన్నిధికిని ॥ క॥ వచ్చినవారికిఁ గ్రొవ్వున । నిచ్చటబాధింప రాఁగ నిదిపౌరుషమే । సచ్చరితమారులగుచున । నిచ్ఛపరాజయము మీరు నిక్కముగనుఁడీ ॥ ఆ॥వె॥ యజ్ఞభాగములకు నర్హతిలేకింత । నుగ్రకర్ములగుచు నుర్విలోన । విప్రవరుల మిమ్ముజేమాలునిందింప । నఖిలధర్మమారులగుచుమిగుల ॥ క॥ కనకాద్రియూర్ధ్వభాగము గనుపట్టగు మీకునెప్పుడుఁ గనుపట్టుటఁగ । ల్గిన నొకచో నధికోహము । మొనరింపఁగ బలముతోయుండున్ మీకున్ ॥ వ॥ అనియుఁజియును ॥ తే॥గీ॥ ఇదిమొదలునస్మదాజ్ఞనీమహామనగము । దైత్యదానవరాక్షసతండములకు । నూర్ధ్వభాగమగమ్యమై యొప్పనెపుడుఁ । బూజ్యులగుదురు దేవతల్ భువనములను ॥ వ॥ మఱియు యజ్ఞభాగంబుల ననుభవింపుచు యజ్ఞంబులుచేయుచుఁ బరాజయంబును బొందక గాయత్రీచ్ఛందంబున భూమియు నంతరిక్షంబును, త్రిష్టుప్ఛందంబున స్వర్గంబును జగతీచ్ఛందంబున దిక్కులనువిక్రమించుచు సకలశత్రుజయంబును గాంతురనుచ్చాసనంబిడియు ॥ క॥ అమరలలోపల నెవ్వఁ । డసదృశతరభక్తి నన్ను నారాధించున్ । వసుమతి జేతయంతడగుఁ । బొనఁగు నెయ్యతరులకు నెల్ల భువనజయంబున్ ॥ క॥ అనిహరుడాజ్ఞాపించుటఁ । గనకమహీధరము దేవగణములకిరవై । దనరుచును మఱియుటఁగల్గిన । దనుజాలభయముచటలేదు దైవతతతికిన్ । మా॥ విన మాతో కృతులకు శౌనకాదులభినందించుచుటయు ॥ మా॥ స్ఫురదాభోగకటీజటీమ్మనుపటీ భూతాశభూతాశనం । స్మరణీయాంఘ్రివినూత్నరత్నకటకచ్ఛక్రీశ చక్రీశ భ । ద్యరహోదారకటాక్షవీక్షణసముగ్రీశగ్రీశ భా । స్వరకోదండవిఖండితో న్మదపురా సత్రాస సత్రాసమా ॥ క॥ వారణవాచక గర్వని । వారణమోదితగళోర్ధ్వవారణసరితా । వారణ వైభవగరిమా । వారణముఖజనకటాధవారణదక్షా ॥ కవిరాజవిరాజితము ॥ కలుపవిఘాల నభిచ్చరపాలన కాముదశీలన సర్వవిదా । కలితదుకూల నవోడుపలీల నఖదుర్గజాల నయాంఘ్రియుగా । అలఘునిటాల నటచ్ఛిఖిలనకావనలావన భూరిగుణా । విలసితశీతనగేష్వనమోశన విశ్వనిమీలనకృత్యచణా ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదిందుధరసుందర పాదారవిందార్పిత వ్యాప్తభృతపత్రసకలసు
కవిజనానుగ్రహపాత్ర సుగుణగణస్తోత్ర పవిత్ర చరిత్రి కాశ్యపస
గోత్ర కొడూరి యెల్లనార్యపౌత్ర శంకరామాత్య లక్ష్మాం
బికాతనయ వినయవిధేయ బాలసరస్వతీ నామాంక
వెంకటాచలకవి ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందం
బను మహాపురాణాంతర్గత శివరహస్య
ఖండంబున సంభవకాండమం
దుప్రథమాశ్వాసము.
శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శివరహస్యఖండము

సంభవకాండము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ శ్రీరాజితగిరిరాజ వి । హార విరాజితభుజంగహారా నిజసేవారత మురువాసుకు భాగీరథమణిమనోజ్ఞధ్రుంగ శ్రీశివలింగా ॥ వ॥ అవధరింపుము మఱియు శౌనకాది మహామునీంద్రులకు రోమహర్షణి యిట్లనియె ॥ క॥ అంత నవంతుఁ డవ్విధిసురాధిపులంగని పల్కెఁ జిత్తమం । దెంతయు యుక్తరాగమున జేను నెఱింగినవాఁడనై గుహా । భ్యంతరవాసము న్విడిచి యాత్రపురంబిది చేరఁగంటి దే । వాంతకు బాధకల్గునపుడాగిరి కంధరమాశ్రయించెదన్ ॥ క॥ కావున మనబాహాబల । ప్రావీణ్యమెకింతయైనఁ జాటిల్లసివో । దేవారి శూరపద్ముఁడు । జావిక్రమ శక్తి ప్రబలల సంగరమందున్ ॥ క॥ పురములు మూటిని గూల్చిన । పరశివ గడుసాత్రిలోకశంకరుఁడగు శంకరుఁడున్నాకను మాకుం । దరమే దనుజతయంబు నర్పనుపంపన్ ॥ క॥ మనలన్ రక్షించుటకై । ఘనతరకృపతోఁడ నీవగరకము ద్రిమింగన్ । మునునతిని మహామహిమము । ఘనతోద్భవకొమరికైనవకనెంయున్నన్ ॥ తే॥గీ॥ శూరపద్ముని తేజంబు జూరఁగొనఁగ । సింహవక్త్రుని విక్రమస్థితిపడఁపఁ । దారకాసురు దర్పంబు ధరణిఁగూల్ప । శంకరుఁడుఁ దక్కనన్యుఁడు జగతిఁగలఁడె ॥ క॥ అపరమేశ్వరుభజనం । బేపట్లను మనకు ముక్తిమిష్టకరము న । ర్వాపన్నివారకంబై । జాపట్టువటంచుఁ గాతిపి సురతతికిన్ ॥

బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిదేవతలు శంకరుంగూర్చి తపంబొనరించుట.

వ॥ అప్పుడప్పద్మలోచనుండగు నారాయణుండు బ్రహ్మాది దేవగణంబులతోఁడ నియమంబులొప్పద వృకనాంబర పాంశుదండంబులు కెలంక భస్మోద్ధూళనధవళిత దేహుండును, త్రిపుండ్రాంకిత ఫాలుండును, రుద్రాక్షమాలికాలంకృత కంఠుండును నగుచు త్ర్యక్షంబగు పంచాక్షరీ శతరుద్రీయంబులు జపించుచు శివచరణారవింద ధ్యాననిష్ఠాతత్పరుండై యేకాగ్ర చిత్తంబునఁనుండె నవ్విధంబున బ్రహ్మేంద్రాది సకలదేవతలును బరమేశ్వర సేవా పరాయణులై యుండ బహుకాలంబు సనిరు నంత యీశ్వరం కంఠభాగమునందు గాలకూటచ్ఛట లింద్రనీలద్యుతులొసఁగుచుండఁ జూటంబుందు భువనటాజూటంబునందను గంగాతరంగసంగములు గదలఁ । గమనీయమ్మునతర గజచర్మచేలంబు గటితటినందమై కానుపింప । నహిరాజభూషణా యఖిఫణామణిరుచుల్ నిర్తలబుగు మేనసంధికైలయ । మహిమ దనరంగ శారేందుముకుటమొప్ప । మందహాసాంచిత ముఖారవిందుఁడగుచు నంది వైదండఁగొనుచు సానందముల । సాంబశంకరుండిట్లు సాక్షాత్కరించె ॥ క॥ ఇట్లు బ్రత్య

ఘంబైన యాప్పరమేశ్వరుని పాదారవిందంబులకు నభివందనంబు చేయుచు హరివిరించి ప్రముఖ సురగణంబులు బ్రహృష్టాంతరంగులగుచుఁ బులకాంకితులై నుతియించిరెంతయు ॥సీ॥ విశ్వాధికుని రుద్రు వేదాంతగమ్యుని సర్వజ్ఞు శంకరు శర్వునీశు । నిత్యు సత్యు పరాత్ము నీలకంఠు మహేశు శివు త్రిపురాంతకు భవుని భర్గు । నభవు జగద్ద్రోహి హర్తను బ్రహ్మాండభర్తయౌ దేవుని భక్తఫలదు । శర్వాశీర్వాదకుని సర్వసాక్షిని శంభు హారకుండలకిరీటాదిభూషు । మహితవిజ్ఞాననిశ్చితమతులయతులఁ । బ్రోచు విభు మఱి యష్టమూర్తులను నలరు । బరుని మఖవైరి సాధులపాలివాని । నిన్ను భజియింతు మెప్పుడు నిక్కముగను ॥వ॥ అని యివ్విధంబున హరిబ్రహ్మాదులు సంస్తుతించిన నిందుశేఖరుండు మందహాసంబు చెలంగఁ గృపారసంబునం గనుంగొని సుధామధుర వచనంబుల నిట్లనియె ॥క॥ కుశలంబె హరికి విధికిం । గుశలంబే వివిధవిబుధ కోటులకెల్లం । బెఱితాళనబాధలు దు । ర్దశ భోజనులకయున్నవారి తమతిను పదవిన్ ॥క॥ ఏమిటికి నన్నుఁ దలఁచుట । ప్రేమన్ భజియింతు మీ దళ్ళిప్పుడు చెప్పుడీ । మామక సందర్శనవిధి । నేమాఱు నమోఘమగును విజయప్రదమై ॥వ॥ అని పరమకృపాలుండానతిచ్చిన నత్యంతసంతుష్టహృదయులై సురలు జయజయ శబ్దంబులు చెలఁగ నారాయణుండిట్లనియె ॥క॥ దేవరకృప చేతను గల । దీవలకు శుభంబు మాకునీశ్వరయెప్పుడు । నీవరమున గర్వితులై । పావకనిభవిభులు శూరపద్మప్రముఖుల్ ॥

సేనానింబుట్టించెదనని శంకరుండు దేవతలకుఁ జెప్పుట.

శా॥ సోషాలోకములన్గలంచుచును నానాబాధలుం బెట్టుచు । న్నానానిర్జరతాపసావళుల దీనస్వాంతులంజేయుచు । న్నానాదైవతకామినీతతుల మానంబెల్ల దూలింపుచు । న్నా నారీతుల దానవుల్ ముపుఃపునప్రౌఢిమన్ మించుచున్ ॥ తే.గీ॥ మఱ్ఱులగణింపరెంతయు మదమునారి । శూరపద్మాఖ్యుఁ డాతనిసోదరులగు । సింహవక్త్రతారకులును చెలఁగిరతుల । భుజబలసమగ్రవేధలై భువనములను ॥క॥ వారలతోఁ బలుమాఱును । బోరను శక్తులముగాక పురహర యోశా । గౌరీవల్లభ నిన్నుం । భూరికృపాంబుధిని శరణుఁ బొందితిమెలమిన్ ॥క॥ పాలింపుమయ్య మాము । నాలింపుము నీవ కావనసురులమదమున్ । దూలింపను త్రిదశులలోఁ । జాలండొకఁడైన నతులసాహసమొప్పన్ ॥వ॥ అనిపలికిన హరివచనంబులాకర్ణించి యీశ్వరుండు వదనప్రభాప్రవర్ధమాన చంద్రికాశోభితుండై యిట్లనియె ॥క॥ మానుఁడు మదిలోభయము । శ్రీనాథ విధాతృ విబుధశేఖరులారా । సేనానిం బుట్టించెద । దానవుల భుజామదంబు దరఁగింతున్ ॥ తే॥గీ॥ శీఘ్రముగ మీమనోరథసిద్ధియగును । బొందుఁ డిమిరిక సుఖరీతులందఁ డనుచు । నిఖిల దేవగణముల వీనులందు । నభయసూక్తిమరందంబు నలరఁబలికి ॥వ॥ ఈశ్వరుండంతర్హితుండయ్యెనంత దేవతలసురభయంబున మేరుభూధరకంధరనివాసులగుచు నొక్కనాఁడు బరమేశ్వరీశుం గనుంగొనియిట్లనిరి ॥క॥ ఎన్నఁడు బుట్టుగుమారుం । డెన్నఁడు దానవులబాధ లెల్లఁ దలఁగున్ । బన్నగధరుకృపయెట్టిదొ । యెన్నఁగ మాభాగ్యరేఖ యెట్టిదొ తెలియన్ ॥మ॥ శివునిం బాసి హిమాద్రిపుత్రియగుచుం జెన్నొందెఁ బార్వతియై । శివుఁడుస్ సారవిరక్తచిత్తుఁడగుచున్

శ్రీదక్షిణామూర్తియై । వివిధామ్నాయశిఖారహస్యములు దా విజ్ఞానముద్రాకరుం । డవ్యగ్రుండై దెల్పెడు మౌనిసంఘమునకున్యగ్రోధమూలంబునన్ ॥ ఉ॥ ఇట్లు విరక్తచిత్తుఁడగు నీశశిమౌళికి మానసమాగనుం । బెట్లు ఘటిల్లునొక్కొ మనయీప్సితమొప్పఁ గుమారసంభవం । బెట్లగునొక్కొ యీభవనమెల్లవిరాగముఁ బొందె నిట్లునిం । కెట్లుసురారులం గెలుచు టెయ్యది కర్జము దెల్పుమాధవా ॥ వ॥ అనిన నగ్రజుభుజానకుఁ జతుర్ముఖుండిట్లనియె ॥ చ॥ అరయ శివుండు సర్వజగదాఢ్యుఁడౌట ను లోకమందు స్త్రీ । పురుషులచిత్తమిత్తెఱఁగు భూరివిరక్తినిఁ బొందె నెంతయున్ । మగఁడు శరవ్యనైపుణుని మానె నపుంసక భావమొందుచుం । బరగఁగ నిజ్జగంబులికఁ బద్మజుఁడొప్పునె సృష్టి సేయఁగన్ ॥ తే॥గీ॥ సృష్టిలేకున్న మనకార్యసిద్ధియెట్లు । బరగ నధికారమెటుల దిక్పాలతతికి । నెట్లు సేతురు వైశ్వానరేష్టిధరణి । నధ్వరులు బుత్త్రసంపద నలరకున్న ॥ క॥ అదిచేయకున్న జగతిని । త్రిదశులకుం దృప్తి యెట్లు దేజంబెటులన్ । విదితముగ జంతుకోటికి । నదికావున సృష్టిహేతువగు మిథునమొగిన్ ॥ ఉ॥ భావభవుండులోకమునఁ బ్రోడిఁ దలిర్పఁగఁ దత్తుఁడెన్న కాంతావరులన్ని తాంతమిథునక్రియఁ గూర్పఁగ వానిఁ బిల్చెదం । దేవవిష్ణోపచారముల దివ్యవిభూషణవస్తుజాలసం । భావనలన్మనోరథము బాటిలఁ బ్రీతునిఁ జేసి గ్రక్కునన్ ॥ క॥ మనమువిరాగించినవేస । మనసిజుఁడటఁ జేరి యయ్యుమాశంకరులన్ । ఘనముగ గూర్చును ధానన్ । మనమాని న కార్యమంత మహిమఘటించున్ ॥ వ॥ అనినను పేంద్రునకు సురేంద్రుండిట్లనియె ॥

మ॥ నియమంబొప్ప వటద్రుమూల తటిసెంతే దక్షిణామూర్తియై । కయిదిస్తూద్రధరించి మానము చెలంగన్ యోగనిష్ఠారతిన్ । స్వయమేకాంతిమునం దపోమహిమచే వర్తించు ఫాలాక్షుఁడ । క్షుఘతేజోనిధి యాతఁడాత్మ గిరిజాసంయోగముం గోరునే ॥ ఉ॥ పట్టుకశోభఁగఁ జాలించి యొకింత నగజాతపచవ్రక్రియఁగనుఁగొని । మాని హంసజపంబు మదిలోన నాధ్యంగి నరయును బార్వతీహంసగతులు । రాజయోగము వీడి రతిహిమార నేలీల నాగౌరి ముఖరాజయోగమొనయు । నమృతబింబాస్వాద మదిగోరకేలాగు నద్రిజకెమ్మోవియమృతమాను । బ్రకటితధ్యాన ముఖయోగబంధములను । బాసి యెకాఁజఁ జొసీతిబంధములను । గూడి క్రీడించు పలిగట్టుగూర్మి పట్టిఁ । బట్టఁగావయుచు వరతపోబలుఁడు హరుఁడు ॥క॥ అయమగు దంపతులకును । సేయను పున యోగఘటన మింపొందునొ న । ట్లాయున్నను సమకూరఁగ । చేయు నుపాయంబు వేగఁ జింతింపవలెన్ ॥ వ॥ అనిన హరి యిట్లనియె ॥సీ॥ ఎదను నాటింపడే మృదుసూనబాణముల్ చటులదావానల జ్వాలలట్లుఁ । జింత నొందింపడే చాలఁ సింగిణిఁ బూని నారికనుల్లంబు ఝల్లుమనఁగ । నదరు పుట్టింపడే యలిశింజనీధ్వనుల్ కర్ణకఠోరంబుగాఁగ జేర్చి । కుందింపడే యెక్కి మందానిలరథంబు డెందంబు గళవళంబంద నెపుడు । సతుల పురుషుల మర్మంబు చక్కనరసి । చెనకనెవ్వారి నేనుచు చేయలేడు । సకలజగదేకవీరుండు సాహసాఢ్యుఁ । డించువిలుకాఁడు సామాన్యుఁడే తలంప ॥తే॥గీ॥ తలిరుతూపులఁ జెఱకు విల్లార్చి యారఁ । శంబరారియు త్రైలోక్యజయముఁ గాంచు । సహజము మహాత్ములకునివి సత్త్వమంద । సాధనంబులయందు సెంచంగఁ గలదె ॥మ॥ జటియై భూరివిరాగుఁడై కటివటచ్చర్మాంబరుండై మహో । గ్రపహాలాహల పాయియై సువిలసత్ఫాలాక్షుఁడై యున్న

ను। ద్భటమూర్తి పరంపరలన్ భవుని డెందంబున్విదారింపడే। చటులోద్దండ భుజప్రతాపుఁడు మనోజాతుండు దుర్వారుఁడై ॥ మ॥ గరితుం జక్కెరవింట సూనశర సంఘాతంబు సంధించె। మరు మారుండెద నాట నేయ రజనీమాణిక్యముల్ శైలజ। బరిరంభింపఁగఁ గోరడే, యధరబింబంబును గ్రోలదేనియల్। పగరంగ్రోలి రమింపడే బహుతరభ్రాంతిన్ భవుండెంతయున్

పార్వతీపరమేశ్వర యోగఘటనకై మన్మథుని బ్రహ్మవిష్ణ్వాది దేవతలు ప్రార్థించుట.

తే॥గీ॥ ఆత్మనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడై యల పురారి। యురుతపస్ఫూర్తినుండెను నుండుఁగాక। సంగమొనరింపఁ బార్వతీశంభులకును। బంచబాణుని శీఘ్రంబ పంపనలయు ॥ వ॥ అనినిశ్చయింపు మహారిబ్రహ్మేంద్రు లరవిందబాణునిం దలఁచిన ॥ క॥ కాంతామణి సహితుండై। కంతుఁడు శరచాపపాణి కవచియునగుచుం। జెంత వసంతుఁడు గొలువఁగ। సంతసమున వచ్చె దేవసన్నిధి కలమిన్ ॥ క॥ వచ్చి ప్రణామము చేయుచు। నచ్చట హరిముఖ్యదివిషదావళి కెల్లం। బచ్చనివిల్తుఁడు బల్కెన్। మచ్చికఁ దనరన్మరంద మంజులఫణితిన్ ॥ ఉ॥ ఏల నమందలంప జగదీశ్వరులార నిజంబు మీరలే। తెలుప గింకరుండనయి చేగఘటింతు సమస్తకార్యముల్। మేలుగఁ జెప్పు జగతి మిక్కిలి బాకు నసాధ్యమున్నదే। చాల భవత్కృపామహిమ చక్కఁగ నాయెడఁ గల్గియుండఁగన్ ॥ వ॥ అనిన హరియిట్లనియె ॥ క॥ మరువపుప్పశరాసన। చక్కఁగఁబలికెదవి నీకసాధ్యముగలదే। యొక్కఁడవైనం జగమున। నిక్కము సురహితముఁగూర్చ నేర్పుదలిర్పన్ ॥ క॥ స్త్రీపుంసవిరహమునుచును। బాపట్టినవిశ్వమిష్టసౌంపుదలిర్పన్। స్త్రీపుంసయోజనంబునఁ। గాపాడఁగవలయు నీవు గరుణానిధివై ॥ క॥ సవ్యాపసవ్యాత్మకతం। భవ్యములగు మాతృజనక భావంబులసం। భావ్యంబగు నిజ్జగమ్ముల। కవ్యయుఁడై యిందుమౌళి యఖిలాత్మకుడై ॥ క॥ జననీ భాగంబెంతయు। ఘనముగ నగతనయ యగుదుఁ గడు హిమశైలం బాయన భూరితపస్ఫురణను। దనతారను బ్రీతిచెలఁగఁ దలనకుమదిలోన్ ॥ క॥ ధరణీయు జనకభాగమును। హరుఁడా కైలాసమున్దు వ్యగ్రోత్కటలం। బరదారసాశ్రయింపుచుఁ। బరమజ్ఞానైకనిష్ఠఁ బరగుంత్రేమన్ ॥ క॥ తారకపురమను యోగము। వారక ఘటియించి నేని వనటఁ దొలంగన్। సారెకు నీ జగమంతయు। తారయ బహువీర్యవంతమై మనమెనుచున్ ॥ క॥ కుసుమముల చేత నర్చనఁ। జేసెఁగంగాఁ జేసినట్లు మరహితమీవు। గుసుమాస్త్రంబులు నింపుము। గుసుమాయుధ నీదు బటిమఁ గొనియాడనగున్ ॥ చ॥ కుసుమకోదండ పటుప్రతాపమహిమన్ బాపట్టి నీవిప్పుడా। బ్రమథాధ్యక్షుఁ మహాతపస్స్ఫురణ నాపాలాక్షు నాసాగ్రసం। ఘమున్మన్మథుదిగాడ నేని గిరిజాకాంతాపరిరంభసఁ। భ్రమలోలుండగఁ జేయు మాకుహితమున్బాటిల్ల నెంతేనియున్ ॥ వ॥ అని పంచాయుధుండు వచించిన బంచశరుండిట్లనియె ॥ శా॥ ఎవ్వని సత్కృపామహిమ నేనుజయంబున గాంతునాశివ। న్నెవ్వగఁబొందఁజేసి శరనిష్ఠురతన్గడు ద్రోహి నాదునే। యెవ్వడు స్వామిపట్ల మదిన్ సత్ద్రోహము బూనువానికిం। దవ్వు బరంబులేను మంగళత్వముగా నిహలోకసౌఖ్యముల్ ॥ వ॥ అదియట్లుండనిమ్ము ॥ మ॥ నిటలాక్షుం డిసమాన రౌద్రుఁడు సముద్యద్రప్రతాపోజ్జ్వలుం। డక్షగూత్తేక్షణుఁ బాడ నాక్షణమునందాఖిలమై పర్వత। చ్చటులోగ్రాలికవిస్ఫురద్ధగధగజ్జ్వాలాచ్ఛటవ్యాప్తి నే। నెటులం దాళుదు నీకుతో నెదురఁగానెవ్వారిన్ శక్యమే ॥ సీ॥ బంధురరకలిత

బాతెంచ ధరమీదఁ బాఱునే నాపద్మబాణమిదియు। భాస్వరప్రౌఢిమ భాస్వన్మహానిమీద దూరనే సాకల్యతూపు వేగ। భూరివిస్ఫురణను భుజగభూషణుమీఁద బరగునే నామంద పవనరథము। చండతరస్ఫూర్తి దండధరారిపై వనరునే నా లసద్ధర్మపటిమ। ప్రణుతిమందారు నీశ్వరుఁ బ్రతిఘటింప। నెంతవాఁడను నాకది హితముగాదు। శంకరునిఁదక్క నితరుల జగతిగెల్తుఁ। బంపు మెచ్చటికయినను బద్మనాభ ॥ తే॥గీ॥ పుష్పబాణంబు విడుచుట పూజలోఁడ। సరియటంచును బలుకంగఁ జనునె మీకు। నురుదయాంబుధి యిందుశేఖరుఁడు గానునె। భావవర్జితమైనట్టి ప్రసవమిలను ॥ క॥ సూనంబేనియు క్షీరం। బేనియు శంభునకుదియొ యభీష్టకరంబు। స్థానేరదు భోభావది। హీనంబుగ జగతినెన్నఁడేని నణంగున్ ॥ క॥ ఈవసుమతి తృణగుల్మల। తావలియైనను బ్రబలమైనను గానీ। దేవునకుఁ బ్రీతిఁ జేయును। భావపురస్సరముగాఁగ భక్తుఁడొసంగన్ ॥ తే॥గీ॥ తొల్లి ధేనుగణంబులు దోరముగను। భానరహితంబులగుచును బాలుగురియ। హరునకు ప్రియంబులై యాక్షణంబ। గోగణంబుల నాపదఁ గుందఁజేసె ॥ వ॥ అనుడు మీనకేతనువచనంబులువిని విబుధులావృత్తాంతంబెట్లని యడిగిన నతండిట్లనియె ॥ మ॥ ప్రణుతుల్ సేయ మరుద్గణంబులునటింపన్ రుద్రకన్యాప్సరోగణముల్ నందియు భృంగి చెంగటఁ జెలంగన్ లోకమాతన్ శివన్। మణిభూషాన్వితఁ జేసి వేడుకనుమున్ మంథాద్రిభోగింద్రకం। కణుఁడుండెన్మణిభద్రపీఠిగొలువై కాతూహలంబొప్పఁగన్ ॥ వ॥ ఆసమయంబున ॥ క॥ వెంబడి రా దితియదితియు। నంబుజసంభవ కుమారుఁడల కశ్యపుఁడి। ష్టంబుగఁ బ్రార్థితుఁడగుచును। నంబుగ వరుణాలయంబునకుఁ జనుదెంచెన్ ॥ క॥ చనుదెంచి కూర్మితో నా। తని సంప్రార్థించెఁదనవు దశగోనువులన్। ఘనమతి నాతండొసఁగెను। గొన్నమని బహుధేనుతతులఁ గోరికమీఱన్ ॥ వ॥ అంత ॥ క॥ వనితాయుతుఁడై పద్మజ। తనయుండు బయస్వినీధేనుతతులను దండం। బునఁ దోలుకొనుచు మెల్లన। జనలోకముదాయఁ జనియెసంతసమెసఁగన్ ॥ వ॥ అట్లు జనుసమయంబునగోవ్రాతంబులు పక్షసమేతంబులై స్వైరవిహారంబుల నింగిం జెలంగుచుఁ బయోధరధారల వర్షింపనూలోకంబున నదీనదతటాకంబులు బరిపూర్ణంబులయ్యె మఱియు నమ్మంథరంబున నున్నమహేశ్వరుని మీదక్షీరవర్షంబులు గురిసిన నది యప్రియంబులుగాఁ దలంచి కోపవీక్షణంబునం గనుంగొనిన నాక్షణంబున గోసంఘంబులు భస్మీభూతంబులై కూలెనది కావున నీశ్వరుండు క్షీరాభిషేకప్రియుండని మునులు వచించుట మాత్రంబుగాని భావపూతంబుగానిది యతనికి హితంబుకానేరదు. భావపూతంబు నేని చండకోదండతాడనంబైనను బ్రియంబగుచుండు ॥ క॥ కావునఁ ద్రిపురాంతకుపై। భావవిహీనంబుగాఁగఁ బ్రసవంబునుప। న్నేవెఱతుఁ దప్పునైపుఁడు। మీవచనంబిప్పుడు నాకు మీఱఁగవలసెన్ ॥ వ॥ అనిన బంచాస్త్రునిఁజూచి విరించియిట్లనియె ॥ మ॥ చలమా సూనశరాస లోకహితమై సర్వామరప్రీతముల్। బలుమాఱున్ హరియున్ మనోజ్ఞఫణితిం బ్రార్థింపఁ గర్వస్థితిం। దలపంబూనవు కూలిధర్మవిధుఁడే దండించునేనిన్ను నీ। విలఁజేతోఁజుఁడవయ్యె నార్థితయుఁ లేంతేలఁ గానన్యమున్ ॥

మన్మథుఁడు నిజపరాక్రమము బ్రహ్మకుఁ దెలిపించుట.

వ॥ అనిన విని పద్మజుబలుకులకుఁ బద్మబాణుండిట్లనియె ॥ క॥ అసమాంబకుమీఁదనునా

యసమాంబకరతులు బఱపదె నా తరమా। సురాసురమగు భువిని। ననద్యశముగ గెల్తుఁగాని యద్భుతమొప్పన్॥ వ॥ వినుడు సకలాండజ స్వేదజోద్భిజ్జ జరాయుజ జంతుజాలంబులందు మచ్చరాహతిఁ గుందనియది లేదది యట్లుండనిమ్ము॥ సీ॥ దారుకావనిలోనఁ దాపసాళిని మోహిణీసక్తిఁ జేసితి నేనె కాదె। మురవైరికిని జలంధరకామినీ కేళి నిరతిఁ గావించితి నేనె కాదె। వసుదేవసూనుని వ్రజవధూటీకామిగా నొనర్చితిఁ బ్రేమ నేనె కాదె। వరుణునికాంతపై వలపుఁ బుట్టించితి నెమ్మది నగ్నికి నేనె కాదె। సంజ్ఞతోఁ బలె ఛాయతో జలజబంధుఁ। బొందఁ జేసితి నూఱేండ్లు పొసఁగ నేనె। కాదె యంబరీషుని కన్యఁ గవయ హరిని। నిశిత శరహతుఁ జేసితి నేనె కాదె॥

క॥ సురముని మునుపర్వతముని। వరు నెన్నం చింప భువనవర్ణవిలాస। స్వరగుణ స్పృంజయుకన్యన్। వరియింపఁ జేసె మచ్చ రాఘువారితుఁడగుచున్॥ వ॥ మఱియును॥ సీ॥ అవలీలగా నహల్యకావిఁ జేయనే పరఁగఁ బులోమజా ప్రాణవిభునిఁ। గడు బృహస్పతిపత్నిఁ గామింపఁ జేయనే బెదరించి కుముదినీప్రియుని మున్నుఁ। దాసకన్యాసక్తిఁ దనరారఁ జేయనే యల్ల పరాశరు నంతవాని। మేనకారతికేళి మిగులఁ దేలింపనే మహిని విశ్వామిత్రమౌనివరుని। మఱియు నిన్నును నా శౌర్యమహిమ మీఱఁ। బుత్రికను గూడఁ జేయనే భూరిలీల। మఱి నితో పద్మభవ చంద్రమౌళి దక్షశాకసాధ్యుఁడు గలఁడె యుల్లోకములను॥ క॥ జగములకుఁ గర్తభర్తుఁడు। దనభర్తయు భర్తయతఁడె దైవంబతఁడే। యగు భయమాతనిపై తెగఁ। దెగుదున్ జిఱయేరినైనఁ ద్రిభువనమందున్॥ వ॥ అనినననంగజుని యనంగీకార వచనంబులకు నంతరంగంబున గోపంబొదవ మఱియు నలువయిట్లనిరి॥ క॥ లోకహితంబుగఁ దలిపిన। నీకేల హితంబుగాదు నిర్మలహృదయుల్। లోకోపకార మహిమను। జేకొందురు కీర్తి జగతిఁ జెన్నలరారన్॥ క॥ అస్థిరమవు తనువందుల। నాస్తను వర్జించి ధీరులర్థులకు ఘనస్వస్తతఘటింతురెంతయు। సుస్థిరతరకీర్తి దేహశోభితులగుచున్॥ క॥ అర్థిజనంబులు వేడిన। నర్థప్రాణంబులొసఁగి యనఘాత్ములమున్। సార్థకజన్మతఁ గాంచరె। ప్రార్థించిన నేలవినవు బరహితమిదియున్॥ సీ॥ వాసవుఁడడిగిన వజ్రాయుధము గా వెన్నెముక నొసంగఁడే యలదధీచి। కడుఁ గపోతము వేఁడ నొసఁగ మాంసముఁ గోసి శిబిరాజు దానంబు జేయలేదె। వామను వేఁడ్కింప వారక భువనంబులెలమిఁ గొమ్మని బలియియ్యలేదె। కానీనుఁ డెంతయు కవచకుండలములు ప్రేమతో వ్రక్కలింపలేదె। ధరణి మఱియొందఱేని యాదార్యగుణులు। బరహితంబును జేతురావదలనైన। నేలనీకింత కృపణతయిపుడు బొడమె। జాత్మలజ్జయువారి ప్రఖ్యాతివినియు॥ క॥ స్మరనీకు సమంబగును। స్మరునిన్నెన్నెందుఁ గాన జనులకునీవు। స్వరమ ద్వేషివి మొదలనె। పరహితకరునైక బుద్ధి పరగునె నీకున్॥ క॥ గిరులున్వనములు ధరణికి। భరములుగావర్థి వచ్చి ప్రార్థించినచోఁ। బరహితమొకింతఁ జేయకఁ। బరగెడు వాఁడొకఁడు సుమ్మె భారము మిగులన్॥ క॥ తెలుపంగవచ్చు నజ్ఞునిఁ। దెలుపందరముగు విశేషధీశాలినిలం। దెలిసియుఁ దెలియని కుమతినిఁ। దెలుపఁగ నెవ్వానివశము త్రిభువనములలోన్॥ వ॥ అని బహువిధంబులం బరుషతర భాషణంబులాడు భాషారమణుని వారించి పంచసాయకుని జూచి నారాయణుండిట్లనిరి॥ క॥ పరుగురికి నెద్దిహితమగు। నదియుం జేయంగ మెత్తురది చేయనిచో। పరుగురు నిందింతురుగద। మదవాయిది తెలిసి మదిని మఱినడువఁదగున్॥ క॥ నీకేల భయము మదిలో। శ్రీకరముగఁ గూర్పు శివుని

శితాద్రిజతోఁ। జేకూరు నభీష్టంబులు। నీకుం దత్కారుణచేత నిజముగ వినుమా॥ వ॥ అనిన గరుడధ్వజుండు మొదలైన త్రిదశులెందఱేనియుం దెలియఁ జెప్పిన నంగీకరించక పంచసాయకుండిట్లనియె॥ క॥ సర్వప్రకారములచే। సర్వేశ్వరుమీఁదఁ జూప సాహసమేనున్। గర్వాన్వితుఁడయి సకలసు। పర్వులబాధించు తారకాసురుని పైనన్॥ క॥ భ్రాతృయుతంబుగఁ గాంతా। వ్రాతంబులతోడ నతని వరశస్త్రహతుం। జేతురణ కేళిలోపల। నాతని బాధలకుఁ గాదె యల్పుండిదియున్॥ క॥ సర్వగురున్ సర్వేశ్వరు। సర్వజ్ఞుని సర్వసాక్షి జగదీశ్వరునిన్। శర్వునిలక్ష్యము సేయక। దోర్వీక్షణమ్మారిఁ జూపదురితము వడయున్॥ వ॥ అనిన నుగ్రుండగుచు లేచి యప్పద్మగర్భుండు గోపస్ఫురితాధరుండగుచు రూక్షేక్షణంబులఁ గర్ణపుటంబులకుఁ గటువులుగాఁ బలుకుచు శపింపం దలంచెనప్పుడు॥ క॥ దివిషత్తతి కోలాహల। రవములు దిక్తటులనిండెఁ బ్రతిధ్వనియై యా। ర్ణవఘనఘోషంబులకున్। భువిజనములు మూసెఁ గర్ణపుటయుగళంబుల్॥ వ॥ అంత బ్రహ్మశాపంబునకు భయపడి యంగీకరింపుచుఁ గంతుండు ప్రియకాంతయగు రతికి తద్వృత్తాంతంబెఱింగించిన॥ క॥ రతి సుదతియపుడు మనమున। నతిచింతాభరముఁ దోప ననియె విభునితో। క్షితిధర కోదండునిపై। ప్రతిభటత జయింపఁ బోవఁ బాడియె నీకున్॥ క॥ పురహరులకు నెదుట నిలుచుచుఁ। దరుణులు మాటాడఁ దగదు దగు నొకచోను। తత్తరమియ్యఁగ నెయ్యంబున। సరసత వినవేని విభుఁడు జవ్వనిపలుకున్॥ మ॥ సరసీజాసను శాపభీతి మదిలో సంధిల్ల పోబూనితే। హరునిస్త్యాగ్యనసీవు ఫాలతల దివ్యజ్వాలజాలంబు బరి। స్ఫురితోదార తపస్సురంధరుని నేర్పున్ మీఱ సాధింప నీతరమే దుష్కర కార్యభాగమిది యుక్తంబే నినుం బంపఁగన్॥ క॥ పరశక్తి నాత్మశక్తియు। నరయకఁ బరమేశు భర్గు నలికేక్షణు నే। కరణి జయించెదు దావక। సురదిరభుజ విక్రమంబు జూపుచు నెదుటన్॥ క॥ అవసానము గలదంబుజ। భవుఁడొసఁగెడు శాపమునకుఁ బరికింపఁగడున్। శివచరణ ద్రోహంబున। కవసానము లేదు సుమ్మె యనసీస్థలిలోన్॥ క॥ శివునకు నఖిలజగత్పతి। కవమానముఁ దలఁచినట్టి యతఁడు శుభంబుల్। భువిలోఁ గాంచఁగ నేరఁడు। వివిధ విపద్గ్రస్తుఁడగుచు వేగనశించున్॥ వ॥ అనినఁ బ్రియకాంతపలుకులకు లతాంతబాణుండిట్లనియె॥ క॥ తరుణీ సత్యము నీపలు। కరయఁగ నేమైన మేలె యర్థించినచో। సురకార్యంబిది చేయుట। ధరలో యుక్తంబుగాక దక్కవయగునే॥ క॥ అల్పమతి నస్మచేతను। గల్పాయువుఁ బొందుగంటేఁ గాలాంతకుచే। నల్పాయువైన మేలగు। జల్పాతిశయంబిఁ కేల సాధ్వి వినుమా॥ క॥ నాయందభిమానముచే। నేమొసలను గోపబుద్ధి నీశ్వరునంతుఱ। జేయుకు ముందఱ మనకున్। శ్రేయంబు ఘటిల్లుఁ జెవ్వె శీతాంశుముఖీ॥

మన్మథుఁడు సురాజ్ఞఁ గొని శివునిపై వెడలసన్నాహమొందుట.

వ॥ అనిరతిమారడించి పంచబాణుండు ప్రయాణోత్సుకుండగుచు హరి బ్రహ్మాది నిలింపగణంబులకు నమస్కరించి కృతాంజలియగుచు నిట్లనియె॥ క॥ మీయాజ్ఞ మీఱలేనను। బోయెద మాకొన్నెద నేగఁ బురహరుతోడన్। మీయాశీర్వాదంబులు। నాయందు ఫలించుఁ గాక నయమున రారన్॥ క॥ త్రిజగన్నాథను దేవిని। భుజగవరాభరణు మోహ మొందఁగఁ గూర్తు। న్వ్యాజయంబగు మీ కెంతయు। నిజమిది నా ప్రొద్దివినుఁడి నిర్జరులారా॥ మ॥ గిరిబాణాసనుఁడైన సాయకము లక్ష్మీ

వల్లభుండైన న। యీశ్వరగాఢ్యత్ముఁడు నూర్వియైన సవిపోవో యిక్షుచాపఁబూన। స్వేమయల్కాలీ మధులిగ్గుణధ్వనులు శీవిన్మి అ నిర్జింతు నా। హరిసన్ శ్రీమము నాశోసంగడు సముద్యక్రత్పైవముఁ దాంబూలమున్ ॥ క॥ తగనొప్ప నిశాతత్వము। బగలు జయించుట సరోజబాణము మతీసా మగటిమికిఁ గొదువ కలదె। యగజాశంభులను గూర్తు నంపుడు వేగన్ ॥ వ॥ అనిసమీనధ్వజాని వచనంబులకు మెచ్చి యచ్చతుర్భుజ చతుర్ముఖ నిఖిలామరగణంబు లభినవమందార మాల్యా దివ్యాంబరాభరణ సత్కారంబుల నాలింగనాదుల బహూకరింపుచు సంతృప్తునింజేసి పంచిన నతండు ప్రదక్షిణపూర్వకంబుగా నంపఁబడు నమస్కరించి సకలదేవతలు మునులు జయజయశబ్దంబుల దీవనలొసంగ జైత్రయాత్రోత్సాహ కలితుండగుటయు ॥ క॥ దివిజానీకము హరుపై। ధవునిం బంపుటయుఁ జూచి తాళక మదిలో। వివిధవ్యథలం బొందుచుఁ। బువువిల్తుని రాణి చిన్నఁబోవుచు నుండెన్ ॥ వ॥ అంతనక్కుసుమాయుధుండు మణికుండలాలంకృత కర్ణయుగళుండును, గనకకోటీర భాసుర శిరస్కుండును, ముక్తాహార విలసిత వక్షస్థలుండును, నవరత్నవిరాజిత కంకణకేయూరుండును, సుగంధసార చర్చావిరాజమాన దేహుండును, సంభృత కవచుండును, కౌస్తుభ కట్యాబద్ధ కటితటుండునునై నిజసౌందర్యాతిశయంబునంపఁబడు నయనారవింద నందకరంబగుచు వెలయుచుండు ॥ సీ॥ పొన్నపువ్వుకటారిఁ బూసఁగ వాడియొనర్చి చిగురునే బాణరాచికీలిఁ జేసి। కన్నెకేతకి శాఖ మిన్నగాసవరించి మరునంపు పూముల్కి సూటుపఱచి। మల్లెపూజముం జాలి మొల్లమిగావించి సంపెగ యడిదంబు సొంపమర్చి। విరితూపు పొదులును వెలయంగధరియించి కాలుకసింగాణి నై చెల్లఁగిఘూవి। పనరమధుకర శింజిని ధ్వనులు మిగుల। మొనసి యంచలు యలగోలు మోహరింప। వీరబృందంపు డెందముల్ వికలముగను। బంకజశరుండు శౌర్యనిశ్శంకుఁడగుచు ॥ ఉ॥ సన్నుతలీలఁ బత్మరుచి జాలముబర్వులునింపదిక్కులం। బన్నగమొప్పిల రాచిలుక పట్టపుతేజి వయాళిమించ తో। కన్నటియింపప వెంట రతికాంతిదయఁ రాఁగ వసంతయుక్తుఁడై। సన్నపుగాడ్పు తేరుపయి సంతసమెప్పఁగ నెక్కి సొంపుగన్ ॥ సీ॥ సస్తహూరాహార చటులోత్తికా ధ్వనుల్ రణభేరికా ధణంధణలు గాఁగఁ। గలకంఠకులకంఠ కాకలీస్వరములు బటుతర కాహళార్భటులు గాఁగఁ। బ్రకటిత మధుకరీపటల ఘూరితములై మల్లికాశంఖముల్ పెల్లుమ్రోయఁ। పాటలీకుసుమముల్ బలుసాగ సరములై మురవొప్పఁ దేంట్లచే మ్రోయుచుండ। మేటిజగడాలుఁ దులకించు మీనుడాలు। మేఘమండలమంతయు గ్రమ్మి నిగుడ। శారికా కీర కేకి మయూర హంస। జాలకోలాహలంబులు సందడిల్ల ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున మీనకేతనుండు దక్షిణాభిముఖుండై కౌతుకధురీణుండగుచు వెడలి॥ మ॥ కనియెన్నిస్తులతుంగ శృంగము మరుద్గంధర్వ సిద్ధాప్సరో। జనవిద్యాధర సంకులంబును, ఋతివ్రాత సంసేవితం। బనుపానాతిరు మాన సౌరభ యుతంబున్ సర్వలోకైక పా। వన మిష్టార్థకరంబు నందుమనుటాఁ బాసంబుఁ గైలాసమున్ ॥ వ॥ కనితత్సమీపంబునఁ జేరఁబడిగ్గి యగ్గిరికిఁ బ్రదక్షిణంబుఁగావించి పంచబాణుడు పత్నీసమేతంబుగా నమస్కరింపుచుఁ బాదచారియై యయ్యుమేశ్వరం బధిరోహించెనంత ॥

వసంతఋతువర్ణనము.

ఉ॥ కాంతి దలిర్ప నంత రతికాంత నితాంత దురంత విక్రమా। క్రాంత వియుక్తకాంత

మతికాంత నగాంత లతాంత సౌరభా। క్రాంత వియద్దిగంతము నిరంతర కూజదనంత బంధురాక్రాంతము చానికాంతసమదంతము మించె వసంతకాంతయున్ ॥ సీ॥ గండుకోయిలలకుఁ బండుగకజ్జంబు మాధవస్వామి కెంబట్టుగొడుగు। విరహిణీ తతినేచు విస్ఫురజ్జ్వాలిక తరుమహీధర శకద్ధాతురక్తి। వనదేవతాంగనా కరశోణవసనంబు కాముని పద్మరాగంపు మాలి। సమయతాపసశిరస్థఘుసృణజడగుంపు కొమ్మదిద్దియ దాల్చుకుంకుమంబు। శ్వేతనీలప్రభాన్వితభృంగపటలి। గగనలక్షిత సాంధ్యరాగంబనంగ। సొంపుఁదళుకొత్తఁ జిగురాకు జొంపమపుడు। బలుగఁవనసీమ నరుణిమ భాసిలంగ ॥ లయగ్రాహి॥ అందమగు మావముల జిందుమకరందములు తుందములనించుచు నమందతరలీలం। గందళిత ఝంకృతులఁ గ్రందుకొని వీనులకు విందొనరఁజేయుచు మిళిందవతతులాడన్। ముందరను కందరను బొందుగను దాల్చిన పురందర మణిద్యుతుల చందము రహింపన్ మందపవమానుఁ డరవింద నవకుంద సుమబృంద శుభగంధ భరతుందిలత వీచెన్ ॥ మత్తకోకిల॥ లోకమందు వియోగియావత లోకమాత్మనిరంతర। స్తోక భీతివణంక నైంతియుఁ శ్రోత్రయుగ్మకఠోరమై। పాంథకప్రసవాయుధాహవ భవ్యకాహళులో యనం। గాకలీరవముల్ జెలంగఁబికంబులెల్లెడ భాసిలెన్ ॥ పంచచామరము ॥ సెరాసిరాచిరంగుసొంపు నింపు కెంపుముక్కుటన్। మెరించ పచ్చడాలు మిన్నుమానికంబు పేల్। మరాళమై మెఱుంగు గుల్కుముద్దులొల్కు పల్కులన్। విరాళిఁజేసె చిల్కగుంపు వేగ పాంథరాజికిన్ ॥ మ॥ అలరంజెంత వసంతకాంతుఁడు నితాంతామోదమింపొందఁగా। లలితోదార లతాంతాంగుల సులీలప్రౌఢిమబ్బొందుచో। వెలయన్మొగ్గలపేర గుబ్బలను తీవిన్నించు కస్తూరికా। దళరేఖావలి నాఁ జెలంగె నళిబృందంబుల్ వనాంతంబులన్ ॥ క॥ ఘనతరముగ రతికేళిం। బెనగుచు వనికావధూటి మేనవసంతుం। డునుచు నఖక్షతములు నా। దనరారె పలాశముకుళ తండంబులొగిన్ ॥ చ॥ స్థిరముగ నీశ్వరాంఘ్రి సరసీరుహభావనఁజేయు దాపసో। త్కరములఁ దక్క సర్వమృగతండము పై సకలద్రుమాళిపై। స్ఫురణఁదలిర్పఁ జూపయిన మాబళరంబును గూర్చియేసె న। మ్మరుఁడు సమస్తజంతువుల మాటికిమోహముఁనొందఁ జేయుచున్ ॥ సీ॥ మొగడుచన్నుల నిగ్గుమురువుగుల్కనటించెఁ బాటలియామోద భరితయగుచు। సరసాళిపాడఁగా వరుసపల్లవరక్తి మాధవియామోద మహిమవెలసెఁ। జిలుకపల్కులఘుఁ జెలువుగుల్కరహించెఁ బుష్పిణియగుచును బొగడకొమ్మ। కలకంఠగానంబు గౌతుకంబుఘటింప లలితరసాలవల్లరి చెలంగె। గరిమ లతలూనలెల్ల నుత్కలికలొప్పఁ। గలిత పున్నాగయోగంబు గాంచిమించె। బంధురంబుగ విటపసంబంధమలర। కరముశోకంపు కొమ్మరాగంబుఁదనరె ॥ క॥ మామగ రాగబలంబున। మానసములు నిల్పరపుడు మహనీయాత్మ। ధ్యానపరిష్ఠతఁ జెలఁగుచు। మానులుచలియింప కతను మార్గణతతికిన్ ॥ సీ॥ కిన్నరకిన్నరీ కేళీవిహారంబు గింపురుషద్వయీ క్రీడనంబు। శుకశుకీ భాసురసురతప్రసంగంబు పికపికీమండలి ప్రేమభరము। ప్రకటకేకీకేక పరిరంభగమకంబు మృగమృగీ బంధురమేళనంబు। సమదభృంగీభృంగ సరససల్లాపంబు సారససారసీ సంభ్రమంబు। సిద్ధమిథున మనోజాతచేష్టితంబు। జనితగంధర్వదంపతీస్మరవినోద। మఖిలవిద్యాధర ద్వంద్వమదవిలాస। మగుచుఁ దిలకింపఁబడెఁ దద్వనాంతమపుడు ॥ తే॥గీ॥ అంతనంనీశ్వరుఁడు నేత్రమర్త్యుఁడగుచు। దండను జరింప ప్రమథ బృందములఁజూచి। చపలతను మానుఁడనుచుఁ గైసన్నఁ

జేసి। కరముశిక్షించెఁ గోపవిస్ఫురణ మీఱ॥ వ॥ తచ్చాపసనంబున నిష్కంపభూరుహ నివహంబును, నిశ్శబ్ద మధుకర నివహంబును, మూకాఖిల శకుని కులంబును, భ్రమిత మృగప్రచారంబును నై యవ్వనంబంతయుఁ జిత్రలిఖిత వనంబు కరణినయ్యెనంత॥

మన్మథుఁడు నందీశ్వరునకు నిజాగమన కారణంబు నివేదించుట.

క॥ తనశరము విఫలమగుచును। ఘనతరమగు లజ్జతోడఁ గందర్పుఁడు దా। మనమున భయపడి నందినిఁ। గనుఁగొని యతివినయభక్తి కలితుండగుచున్॥ వ॥ తత్పాదాంబుజంబులకు నమస్కరింపుచు నిట్లనియె॥ క॥ గోవిందుఁడు విధిమొదలుగ। దేవతలందఱును దేవదేవు మహేశున్। సేవించి కూరపద్మని। చే శేధయుఁ దెలుప విను మిపుఁడిట్లనియెన్॥ క॥ సురలార వినుఁగు జెప్పెదఁ। బరమస్థిరభక్తి కూరపద్ముఁడు నన్నుం। జిరతరమారాధించిన। కరుణన్ మన్నించి వాని కామితమొదవన్॥ తే॥గీ॥ జగతినష్టోత్తర సహస్రసంఖ్యఁ దనరు। పద్మజాండములకు నాథపత్యమొసఁగి। పెక్కునిండోక వరమును వేఁడుమనుడు। హర్షమిగురొత్త దానవాధ్యక్షుఁ డపుడు॥ శా॥ నీకుంబుట్టినవాఁడు దక్కదివిజానీకంబు చే హానియున్। రాకుండన్ దయచేయుమంచు వరమున్ బ్రార్థింపఁ గావించితిన్। నీకిం కేటికి శౌర్యసంబుపదిలో వీరోక్కసిద్ధింప న। స్తోకప్రాభవు బాహులేయుఁ దనయున్ సొంపొందఁ గల్పించెదన్। తే.గీ॥ అతనిచేతను దనుజాన కీకుమవాని। స్వస్థతను బొందిమీరలు జనుఁడటంచుఁ। బలికి యంతర్హితుండయ్యె భర్గుఁడంత। వేల్పులెల్లరునన్నును వేగఁ బిలిచి॥ తే॥గీ॥ చిద్విలాసంబు గనుపట్టి శివుఁడుదాను। మునులకెల్లను దక్షిణామూర్తియగుచు। నాత్మవిజ్ఞాన మపదేశమలరఁ జేయు। సంతతంబును గైలాసశైలమునను॥ క॥ దేవియు హిమవన్నగమున। భావంబున విభుని పాదపద్మద్వయమున్। సేవింపుచుఁ జిరభక్తినిఁ। బావనముగ భూరితపము బాయక సలుపున్॥ క॥ గిరిజాసంయోగంబా। హరునకు ఘటియింపుమనుచు నంపుటవిటకే। సురకార్యార్థము వచ్చితి। శరణాగతు నన్ను బ్రోవు సత్కృప తోడన్॥ క॥ గురువుగ దైనంబీవె। పరఁగఁగ దలివంద్రుఁడీవె భాగ్యంబీవె। కరుణఘటింపఁగఁ జేయుము। తిరుగేండువతంసు సన్నిధానము నాకున్॥ క॥ అని సుకుమారుఁడు మారుఁడు। వినయంపుర స్వరముగాఁగ వేఁడిన నంతే। విని కరుణ నందికేశ్వరుఁ। డనిరొం దలపోసి యీశ్వరాజ్ఞను మదిలోన్॥ క॥ నాకంబెఁ బ్రియుండ వెన్నఁగ। శ్రీకంఠునకీవు పొమ్ము శివసన్నిధికిం। జేకూరు దేవకార్యము। శ్రీకరసుకుమార మార చెప్పెద వినుమా॥ క॥ పడమటివాకిలి దారిఁ। దడఁబడకన్నుం డుము సావధానము గాఁగన్। మృడునిమతీమయధామముఁ। గడుఁగన్నులపండువుగను గనుమాతేగన్॥ వ॥ అని నందియానతిచ్చినఁ దద్వచనప్రకారంబునఁ బంచశరుండు దక్షిణద్వారంబు దాటి దివిజులడుగడుగునకుఁ గన్నునాశీర్వదింపుచు దివి విలోకింపం బడమటిద్వారంబునం బరమేశ్వరభవనంబు బ్రవేశించి యందు॥ సీ॥ యోగీంద్రవంద్యుఁడై యొప్పుచుండెడువాని। వీరాసనంబున నెలయువాని। స్ఫటికమణిప్రభా స్వచ్ఛదేహమువానిఁ। బన్నగభూషణావళులవాని। వరయోగపట్టంబు బరఁగదాల్చినవాని। వ్యాఘ్రచర్మోత్తరీయంబువాని। నాసాగ్రమున దృష్టి నాటియుండెడువాని। వాగగోచర వైభవంబువాని। నిస్తరంగసముద్రాభు నిగమవేద్యు। నిత్యు సత్యు చిదానందు నిర్వికల్పు। స్వప్రభాభాసిత కృశానశశిదినేశు। సర్వకర్తను సర్వజ్ఞు సర్వగుణయుని॥ మ॥ భుజగోన్నద్ధజ

టాశితో సువిలసన్మూర్తి ప్రభాదోత్సన్నతో। గజచర్మాంబరదీప్తితో జలదరేఖాశ్యామ కంఠంబుతో। నిజనిష్ఠన్ వెలుఁగొందు నిందుధరునిన్ వీక్షించి కంపింపుచున్। భుజవిస్రస్తశరాసనాంబకుఁడు నా తప్పస్త్రీఁ దత్యంతమున్॥ వ॥ మఱియు నిట్లూర్పులు జనియింప నిర్వేణ్యుండయ్యె నప్పుడప్పతినిఁ గని రతికాంత చింతాక్రాంతయగుచు నాత్మగతంబున॥ ఉ॥ నాటినదుర్మతి న్వినక నా పలుకెంతయు లచ్చిరజ్జియి। ల్లోటికివచ్చె మార్గమున నీశ్వరుమాఱొక్కన దీనసేసుము। న్నాటిలునే జముండితని పాలయి పోవఁగ నేమిలెక్కమా। బోటులు దల్లికిం గణియుగఁ బుట్టుట యిందు శుభంబు బొందినన్॥ వ॥ అని తనపగువమిగుల వగలఁ బొగలఁ జిగురువిలుకాఁడు మగుడిసంజాతచేతన్యుండై వేపమానతనుండగుచు ధనుర్బాణంబులు పాణిపద్మంబున గీలించి సవిధప్రదేశంబున భాసిల్లునమేరు భూరుహావనంబున నణంగి॥ మ॥ శ్రవణాంతఃప్రకటీకృతైక్షవధను ర్జ్యాన్యూష్టిఁ గావింపుచుం। బువిల్తుండు సమగ్రబాహాబలమున్ బొల్పొంద సమ్మోహనా। స్త్రవరంబున్ గొని యోగిపఙ్క్తికి నలక్ష్యంబై విరాజిల్లు నా। శివునిన్ లక్ష్యము జేసి యేయుతఱినిం జింతాకులస్వాంతుఁడై॥ మ॥ సుర బృందంబులు బంపఁగా నగుసె యిట్లొచ్చెనున్న శాకేల నీ। గురితప్రక్రియ వామభాగమునఁ దోడ్తో బాహువు స్నేత్రముం। గ్ఫురితంబై పలుదుర్నిమిత్తములొగిం జూపట్టె నేమఁబునే। కరణింబొందుదు నీకుతోనిపుడు సంగ్రామంబుఁ గావింపుచున్॥ మ॥ అదియట్లుండఁగ నిమ్ము జింతనిఁక నీయన్ బాదుమే లైనను। దుదిసేమైనను మందిదే శివునినిందుస్నేను నేత్రోత్సవం। బాదవస్థాంచితుఁ బాలు జూకిదియె ధన్యుండన్ని జంతేసు.స। త్పదవిన్ బొందితి నంచుఁ దా నిమిషమాత్రంబున్ బ్రహృష్టాత్ముఁడై॥ వ॥ మఱియు నవ్వీరుండు సమ్మోహనమహామంత్రంబు జపించుచుండె నప్పుడు హరివిధిప్రముఖ సురగణంబులు గాముసకు స్వస్తియగును గాక యని సారెజపింపుచుండిరా సమయంబున॥

శివఫాలనేత్రానలంబున మన్మథుండు దగ్ధుండగుట.

మ॥ క్షితిభృచ్చాప నిటాలనేత్రహుత భుక్కీలంబు దుర్వారమై। ప్రతికూలించి నమేరు భూరుహావనిం భాసిల్లు నక్కుండలీ। కృతకోదండుని పుష్పకాండుని పయిన్ దీపించు సఁధిల్ల న। య్యతనుం డప్పుడు భస్మమై పడియె దుర్వ్యస్తాన సౌకఃక్రియన్॥ క॥ పడిపడిన మోహవశతన్। రతి మూర్ఛను బొందెఁ గర్పూరద్యుతిధూమ। ప్రతతులు దెసలనునిండెను। హతవాంఛులు నగుచు స్రుక్కిరమరులునింగిన్॥ క॥ ఇదియొండు తెలియకంతయు। మదమున సనకాదిదివ్యముని సంఘములో। విదితముగ యోగనిష్ఠను। గదలక శంభుఁడు యథాప్రకారము నుండెన్॥ వ॥ అంత హరివిరించి ప్రముఖ నిఖిలదేవగణంబులు కైలాసగిరిశిఖరంబధిరోహించి పరమేశ్వరునకు నమస్కరింపుచు మూర్ధతటంబుల నంజలీపుటంబులు ఘటించి సర్వకర్తయు, సర్వకారణుండును, సర్వజ్ఞుండును, గామారియుఁ గామితార్థప్రదుండును నైనయమ్మహాదేవుని యిట్లని స్తుతించిరి॥ ఉ॥ ఎవ్వనివల్లఁబుట్టు జగమెల్లను సంతతిమున్ బ్రవర్ధనం। బెవ్వనివల్ల లీనమగు నెవ్వనియందు ధృవంబనుగ్రహం। బెవ్వనివల్ల సర్వమిది యెవ్వనివల్లఁ దిరోహితంబు నా। నవ్విభు దేవదేవు నిను నార్థభజించెద మేము భక్తితోన్॥ క॥ అంధక మదికిన్వ్యాకుల। కంధక జ్ఞానేంద్రియములకందఁగఁ బరమా। నందంబై తగునెవ్వఁడు। వందనమగు నట్టినీకు వాంఛితమొదవన్॥ క॥ అతనుఁడు నిజాయుధంబులు। వితథములై స్మరణమాత్ర విషయుండయ్యెన్। క్షితినెవ్వరిచే నా నిను। సతతం

బు భజింతుమయ్యా సద్భక్తిమదిన్ ॥ క॥ జ్ఞానమనంతము సత్యం। బానందమటంచుఁ బలుకఁగా నగము శిఖలన్। మానుగనెవ్వనినిరతం। బానీశునమస్కరింతుమయ్య మహేశా॥ క॥ నానాగమ మూలంబును। నానాగమసారమైకనంబడు నెవ్వాఁ। డానీలగ్రీవుని నిను। మానసమునఁ దలఁతుమయ్య మానితభక్తిన్.॥ సీ॥ బ్రహ్మస్వరూపమై భాసిల్లు నెవ్వాఁడు భూతాత్ముఁ డెవ్వాఁడు బొలుపుమీఱ। సర్వజంతువులకు సౌహార్ద మెవ్వాఁడు విశ్వాధికుండునై వెలయు నెవ్వఁ। డఖిలనియామకుండరయంగ నెవ్వాఁడు సన్మాత్రమెవ్వాఁడు సన్నుతింప। జన్మలయంబులు సంతోషములు గాంచు గరిమ నెవ్వనిచే జగంబులెల్ల। నట్టి పరమాత్ముఁ బరమకళ్యాణనిధిని। నిన్ను భజియించెదము నీరనిధివిషేపు। శికరములుసురాసురశ్రేణి యరయ। నార్తులనుమమ్ము రక్షింపవయ్య దేవ॥ వ॥ అనియిట్లు బహువిధంబుల శ్రుతి లక్షణంబులైన స్తుతులం బొగడుచు సురలు బహిర్ద్వారంబాశ్రయించి యున్నంతనంతఃపురగతుండై శివుండిదియేమి కోలాహలంబనిన నందికేశ్వరుండిట్లనియె ॥ శా॥ దేవా విష్ణు పురోగముల్ సురలు మీదివ్యాంఘ్రిపద్మద్వయీ। సేవన్గోరుచు వచ్చినారిపుడు గాసింజెంది దైతేయుచే। భావంబందు గృపారసంబు దనరన్బాలింపుమీ వేల్పుల। న్నీ వేడిక్కనినమ్మినారు మదిలోనిక్కంబు లోకేశ్వరా॥ వ॥ అనినంబీశ్వరుండు విన్నవించిన నిందుశేఖరుండానందంబున॥ క॥ శైలాది! సురలనిలుసగ। నేలాహో తెమ్ము వేగమిచ్చటి కనుడున్। శైలాదియుంత నిర్జర। జాలంబును దోడితెచ్చె సన్నిధి కపుడున్ ॥ వ॥ ఇట్లు శివసన్నిధానంబుఁ జేరి కృతప్రణాములైన యా దేవతలను నమ్మహాదేవుండనలోకించి భవదీయస్తవంబులఁ బ్రీతుండనైతి మీకభీష్టంబెయ్యది వేడుడని యాదరించి మీరుజేసిన యీస్తవంబత్యుత్తమంబు దీనిపఠించిన వికలకల్మషులగుచు మనుజాలు మర్గ్యధంబులునైన కామంబులం బొందుదురనిన నిలింపులు బ్రహృష్టాంతరంగులగుచున్న శ్వేశ్వరునకుఁ బునఃపునఃప్రణామంబులు జేసి దేవా పూర్వమందు మీరానతిచ్చిన ప్రకారంబునం దనుజబాధ నివారకుండగు సేనానిం గటాక్షింపుడని ప్రార్థించిన॥ క॥ వరహాసమొప్పనిట్లను। హరుఁడా దివిజులనుజూచి యగుమీకనుస। త్వరముగఁగోరిన యదిమీ। కరయుదుకొన్నాఁ శ్ర్యవలవదార్తత మదిలోన్॥ వ॥ అనిసుధామధురోక్తుల నాదరింపుచు సుధాకరశేఖరుండును వేల్పుల వీడ్కొనియె నాసమయంబున త్రిపురహర ఫాలానలహవ్యంబైన వశిష్టానక రతికాంతయత్యంత చింతాక్రాంతస్వాంత యగుచు॥

భర్తృవియోగంబున రతీదేవిశోకించుట

క॥ హా నాథ హా సుమాయుధ। యీనేలను నీకు వ్రాసెనో విధియకటా। యేనెందుఁ జొత్తునవ్వి। నేనుం శరియింతు శోకనిధి నిపుడున్ ॥క॥ నామాట వినకఁ బోయితి। నీమగటిమి హరు నెదిరింగుట నిలుచునె యహహా। యేమందు నీదుబుద్ధికి। నోమదనా నిన్నుఁ బాయనోర్తునె క్షణమున్ ॥క॥ కోకిలలకుడిగె బీరము। గేకిశదంబకము వీడెఁ గీరములోడెన్। రాకాచంద్రవసంతులు। జీకాకై పోయిరింతఁ జేసితె నాథా ॥క॥ ఉపమింతురు నీయందం। బెపుడును ఘనసుమారవర్గు

కిజ్జగయున నీ। వపగతదేహుండవగునో। నుపమానంబెవ్వరింక నొగినర్థింపన్ ॥సీ॥ నాశేయుదప్పేమి నను బాయు నుచితమే తల్లియు దండ్రియో తనకునిపుడు। దిక్కెవ్వరింకను దిక్కునీవనియుంటిఁ బడితి వేయీశ్వర ఫాలవహ్ని। నీటఁబాసిన యట్టినీరజంబునుబోలె నే నెట్లు జీవింతు నిన్నువిడిచి। దర్శనంబీయవు దయ తప్పె నేనీకు తోడింకగతియగు నేఁడు నాథ। నీవుబోయిన చోటికి నేను వత్తు। నిన్నుబాసి సహింతునే నిమిషమైన। నేలయీజన్మ మీరూప మేలయింక। హా మనోనాథ హా హా రతియధీశ॥మ॥తనకర్ణోత్పలతాడనంబు భవదాత్మస్నేరమైతోచెనో। తనయుత్సంగముఁ బాయు నత్తరి సముద్యస్తేమలోద్దామబం। ధనముం జేయుట తప్పుగాఁ దలచితో తన్నేలఁ బాయంగ నీ। వనమాత్మాక్షమియింపు సత్కృపను నాయజ్ఞాన కృత్యంబులన్ ॥ క॥ ఏయెడల నీవునన్నుం। బాయక వసియింతునను దు మదినమ్మినఁ బోయె నసత్యంబై తగు। నా యెద్దియు సత్యమంచు నమ్మనునింకన్ ॥ క॥ పరభృత కేకి కులంబును। బరగన్ రతిదౌత్యము నమ్మఁబంపుదు వకటా। సురుచిర వైఖరి నిపుడున్। స్మర యాదేశింపవేల చయ్యన వానిన్ ॥ క॥ మైనీవలంకరించిన। నూనంబులు వాడలేదు కుసుమసాయక యీ। లోననె పోయితె పురహర। మానితనిటలాగ్ని దహ్యమానుఁడవగుచున్ ॥ చ॥ పరసుతు నిన్ను నాయమరు పంపఁగ వారణకర్తవైనయీ। సురలకటా యగాధ పరిశోధన కైవడి నొంటిబిడ్డచే। సరసిజగర్భు శాపభయసంగతి నాపలుకింతయైన యీ। దరమునఁజేర్ప వైతి చెవి దైనము జేసెనె యింతకార్యమున్ ॥ క॥ తలపడిన చోటఁ బావము। నిలుచును నీదంవ వినవ నేరని కేనుం। జెలువుఁడ నాపలుకొండెను। దలఁపకఁ బోయితి శుభప్రదంబని మదిలోన్ ॥ క॥ దైవవశంబని మాధులు। భావింపలోకింత బాహుబలదర్పముచే। భావజుఁడు ద్రుస్తైననే। నేవిధినిన్ నైపనేర్తు నీకఁ బ్రాణేశా॥ వ॥ అని బహువిధంబుల విలపించుచు॥ మ॥ తనువల్లిస్ఫూర్తి కంద నేలఁబడి నిద్రా చెక్కుటద్దంబులం। దును వైవర్ణ్యముదోప కుంతలములు న్దూలంగ ఫాలస్థలిం। గనునీరున్ వలిగుబ్బదోయిఁ దొలుగంగా నేడ్చె విద్యాధరి। జనహాస్యాబ్జ విపంచికా రవ సుధాసారాను సారంబుగన్ ॥ వ॥ ఇట్లతి రోదనంబున నాతీదనంబునొందుచు నాత్మగతంబున॥ మ॥ దనరన్ రుద్రుఁడు సర్వజంతువులదయాంతర్యామియై యుండ నా। తని సంకల్పవశంబునన్ జగములత్యంతంబు భాసిల్లు నా। ఘనతేజోనిధి యాజ్ఞలేకఁ దృణము న్గంపించునే వన్ననా। ధను శంభుండె కటాక్షదృష్టి మనుచుం దథ్యంబు చింతింపగన్ ॥ తే॥ గీ॥ అతఁడు దల్లియుఁ దండ్రియు నన్న యతఁడె। శరణుఁ జొచ్చెద నామొగు చరణయుగము। దేవుఁడాతఁడు నన్నుఁ బొందించుఁ గాక। పతియుఁ బొందిశయాగతిఁ బరమకృపను ॥ వ॥ అట్లుఁ జేయుండేని ॥ ఉ॥ ఆర్తశరణ్యుఁడీశుఁ డఖిలాత్ముఁడు మత్ప్రియవల్లభుంబున। ర్మూర్తినిఁ బొందఁజేసి శుభముప్పడయన్గుణియింపడే జగ। త్కర్తయు భర్తయుం దలపఁ దానయి కర్తుమకర్తుమన్యథా। కర్తుమధీనశక్తియును గాథలు తద్విషయంబులే కదా ॥ వ॥ అనియీశ్వరచరణారవిందంబులం దలంచుచు మొఱయిడిన నప్పుడా పరమేశ్వరుండప్పతి పరివేదనం బాలించి యిదియేమినిమిత్తంబని నంబీశునడిగిన నతండు గృతాంజలియగుచు నిట్లనియె॥ క॥ భామామణి సహితుండై। కాముఁడు నీకోప యోద్ధుకాముండగుచున్। వేమారు సురలపనుపునఁ। దామసమున నిటకువచ్చి దగ్ధుండయ్యెన్ ॥ క॥ ఆదికారణమున మన్మథ। సుదతి విలాపంబుబొం

దు శోకాన్వితయై । సదయారసవీక్షణమున । విదితంబుగ దానిఁ బ్రోవవిహితం బిపుడున్ ॥వ॥ అని
యానంగేశ్వరుండయ్యరవిందబాణ సుందరి దోడ్కొని సన్నిధానంబునకు వచ్చిన ॥క॥ దీనానన
యై కచభర । మానసమున్నప్పఁ గంపమొందఁగ మేనున్ । మానిని మ్రొక్కిన కృపన । స్నానింపుచు
హరుఁడు బలికె మానుల మ్రోలన్ ॥క॥ తనయా శోకింపకు మీ । తనయుండై నివిధుండుదనకుం
ద్రోహం । బును జేసెధరణిఁ గూలెన్ । మును జేసిన కర్మమిపుడు మోసము దెచ్చెన్ ॥క॥ నాతి వి
సుమింక నేని । పాతివ్రత్యంబునకును భావంబునసం । ప్రీతుఁడనైతినిఁ దానక । చేతోభీష్టంబు
దనరు శీఘ్రము గాఁగన్ ॥క॥ పునరుజ్జీవితుఁ జేసెద । మదనుని నీ ప్రాణనాథు మహనీయగుణుం
జననీ కతిపయదినములు । జన నీమదినటఁదల్లఁగ సౌఖ్యము గనుమా ॥వ॥ అని యివ్విధంబునం
గంగాధరుండత్యుత్కంఠరాణిని సుధామధుర వచనంబుల ననునయింపుచు సనకాదిమునులం గనుం
గొని మిగుల నిరంతర ధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠుండై పరతత్త్వంబు భజింపుచేను దేవకార్యార్థంబరిగెదనని భ
వుండంతర్ధానంబునొందె. నాసమయంబున॥

శివుండు శివాతపస్థలంబున కేగుట.

ఉ॥ పార్వతి లోకమాతనప ప్రస్థదశాయుత నేత్రభక్తితో । సర్వజగన్నియామకుని శంక
రుఁ గూర్చి తపంబు సల్పుచుం । బర్వతభాగమందునొక పర్ణగృహంబున నిష్ఠనుండఁగాఁ । బర్వత
కాంత నిర్మల విభాసురదేహుఁడు శంభుఁడాత్తలోఁ ॥వ॥ అంతనమ్మహాదేవి భక్తిఁ బరీక్షింపం
దలంచి ॥మ॥ పలితస్వచ్ఛ శిరోజము ల్వెలుఁగఁగాఁ బల్ జీర్ణమై మేనునుం । వళులు న్వెల్గఁగఁ
గంపమొంద శిరమున్ వక్త్రంబు నిర్దంతమై । వెలయన్ భూరి జరాతిభారమునఁ బర్వేభూతుఁడై సా
శ్రుప । స్ఖలదంఘ్రిద్వయుఁడొప్ప గద్దదికమించన్ వృద్ధ విప్రాకృతిన్ ॥ సీ॥ మహనీయరుద్రాక్ష మాలి
కల్ మెడఁ దాల్చి భసితత్రిపుండ్రాళి భాసిలంగ । ప్రతతిచ్ఛటల్ దాల్చి వసుధా ధరము వోలె బ్ర
హ్మసూత్రంబులు బరగ మేనఁ । గావిధోవతిఁ జక్కఁ గటికేటి గీలించి యామీద నుత్తరీయంబు దనరఁ ।
దర్భపవిత్రంబుఁ దవిలించి వ్రేలున వేదఘోషంబులు విస్తరిల్ల । వేణుదండంబుఁ గేలుఁబూని వింత
మీఱ । దేహమెంతయు శరదిందు దీప్తిమెఱయ । మందగతులొప్పనయ్యింద్రు మకుటుఁ డప్పు । డ
ద్రిజనుజాహనానంద మతిశయిల్ల ॥వ॥ వచ్చి నానాతరుకుసుమ పరిమళ భరితంబును, సకలశుకపి
కనికర కలకలారవ మనోహరంబును మందమలయాభిరామంబును, నిర్వైర విహారమాణ సింహ గజప్ర
ముఖ పరస్పర విరోధ జంతుజాలంబును నై చెలువొంది నిరంతరంబును గృతసపర్యులగుచు
జను మునిగణంబులును, సందర్శనార్థంబరుదెంచు దపోనిష్ఠులం గనుపట్టు నగ్గిరికన్యకాశ్రమ సవి
ధంబుఁ జేరిన ॥క॥ కని యావృద్ధమహీసురు । వినయంబునఁ బిలిచికొనుచు వేగంబ సఖి । జనము
లు గొంచఁ బర్ణ । ఘనపర్ణగృహంబునకును గడునో తేరన్ ॥వ॥ అప్పుడప్పర్వతరాజపుత్రి ప్రత్యు
త్థానంబు నేయుచు నర్ఘ్యపాద్యాదులొసంగి పీఠంబిడి యత్యంత వినయంబున ॥మ॥ వణఁకన్ స్రాటిక లేఁత
కాను విలసద్వక్షోజభారంబునం । బ్రణయంబొప్పఁగఁ జేర్చి ఫాలకళతో భాసిల్లహస్తాబ్జముల్ ।
వణికించేసెను వృద్ధవిప్రునకు నప్పద్మాక్షి మాధ్వీరజః । కణికల్ జింవఁగ నీలకుంతల మిళత్కల్ప
పుష్పనావళిన్ ॥వ॥ మఱియు మధురతర ఫలోపహారంబుల నుపచరింపుచుఁ దాలవృంతానిలంబుల
శ్రమాపనోదనంబు జేసిన సంతుష్టహృదయుండగుచు నవ్వృద్ధభూసురుండు గిరిరాజకన్యకం జూచి

మూహాపరవశుండగుచు ॥క॥ మీ లేకనుఁగవ దరనిభ । మీ లేమ గళంబుగగనమీ లేగొనుం । బా
లేందు రేఖతో సరి । బాలేయుగు నార సుకరుబాలామణికిన్ ॥క॥ పలుకా కపురపు పలుకే । పలు
కెంపుల జిగి నుతింప భళిమై తళుకా । తిలుకారు మె బపు జెలితో । తుల తోఁ జయవవనలలనఁ దొ
లుకం గలదే ॥సీ॥ సుందరి కేశంటఁ జూచిన నచ్చోటఁ బండువెన్నెలలు జూపట్టునిండె । భామిని
ముద్దుగాఁ బలికిన నావంకఁ జిలుకపల్కురలు వర్షించు జాలఁ । బడతి దోర్మూలముల్ బ్రకటించు నాచాయ
బంగారు రాసులై ప్రస్ఫురిల్లు । నబ్జాక్షి తిన్నఁగా నడుగుఁ బెట్టిన దారిఁ గురువింద ములురాలు గొల్లల
గుచు । నారయి నేత్రధావళ్యం బయారె । యిమ్మృదూక్తులపైఁ ఖరి యెంతవింత । యీ భుజాల
తాదీధితి యొచటనైనఁ । గలదె యీపదాంభోరుహ కాంతి తలఁప ॥సీ॥ తొలుతఁ బద్మగులపై
తూణీరములుబుట్టెఁ దూణీరములమీఁద దోచెనటు । లనటులపై బొల్చెనరుదారఁ జక్రంబు జక్రం
బుమీఁదఁ గేసరి చెలంగె । నమరఁ గేసరి మీద హస్తికుంభంబులు కుంభస్థలుల మీఁదఁ గులికె దవశు
దరముపై కనుపట్టె ధవళాంశు బింబంబుధవళాంశు మీదను దనరెనిరులు । నార యజాఁడింద్రజాల
కుండగుచు నవని । నీ వినోదంబు గల్పించె నేమొ తనదు । సృష్టిచాతురిఁ బ్రకటింప నిట్టనుగుచు ।
సకలజనులకు మదికెనాశ్చర్యముగను ॥వ॥ అని యభినందింపుచు నవ్వృద్ధ వసుంధరా బృందారకుం
డయ్యిందువదనతో మకరందబిందు సందోహంబులు జింద నిట్లనియె

పరమేశ్వరుండు పార్వతీ తపశ్చర్యాకారణంబడుగుట

శా॥ కాంతారంబున నొంటిగాఁ దపము చేఁ గాయంబు శోషింపుచుం । గాఁతా యుండఁ
గ నేలనిట్లు నీచటంగళ్యాణమే నీకునీ । చెంతంబాయని యీసఖీజనములున్ నేమంబె వర్ణింపన ।
త్యంతంబున్గిరిరాట్తపఃఫలము నీవబ్జాక్షి సత్యంబుగన్ ॥సీ॥ కీరంబులిచటనీ కెంపు వాతెఱఁ జూచి
పీడించ రావె బింబీఫలాళిఁ । బరభృతంబులు నీదు వాణిస్వరుల్గాంచి మెసవఁదలంచవె కిసలబుద్ధిఁ ।
గలహంసతతులు నీఘనభుజాలతలను గమ్మవేకమల నాళమ్ములనుచు । మధుపసంఘము నీదు మధురా
ననంబును శైత్యానిఁ బ్రమోయవె పద్మకాంక్ష । సంకుమదగంధి వాటనో జడియ వీవు । జగతి రామాఖ్య
వాటనో సరకుగొనవు । జలదవేణికవగుటనో యలుకవింత । కనకనాసవు గనుకనో కనలుభీతి॥
మ॥ మునినృత్తింగ్రహియింప నేలఁ దనువున్ శోషింపు ధర్మ్యకనా । ధనమీదేహము గాయహీనతేఁ
బ్రిమోదంబెట్లు సిద్ధించనే । ఘనలోకంబున శీతలాంబువుల నిర్భాస్నానమెట్లొప్పు నీ । ఘన
వాతాహతి పర్ణధామవసతి న్గావింపనీకెట్లగున్ ॥మ॥ కరమాశ్చర్యకరంబు జూడ నిదిలోకంబందు
నెవ్వారల । స్థిరమౌ దేహము నమ్మికోరరుగదా శ్రేయంబు నీవున్నిరం । తరముగ్గోమల భాసురాంగి
వయి యెన్నంబిన్న ప్రాయంబునం । బరమోదార తపోగరిష్ఠత వసింపం జూచితౌ మానినీ ॥తే.గీ॥
ధర్మవృద్ధులు గావున తథ్యయుగను । దేవగణములు మానులు దివదివంబు । భజనసేతురు నిశ్చలభ
క్తితోఁ నఁ । దావకాంఘ్రి సరోజముల్ ధవళనయన ॥ఉ॥ ఇక్కడ నీ తపోగరిమ నీవిక గావిల నేల
యాగరి క । మిక్కిలి నీకు నే పురుషు మీఁదను వాంఛ జనించు దెల్పుమా । నిక్కముగాఁగ లోకము
న నేర రసత్యము లాడసజ్జనుల్ । చక్కఁగ సత్యభాషణము సార్థముగా మది నెంతు రెందయున్ ॥
ఉ॥ నీ యభీష్టమరయ నేనిట వచ్చితి । సిగ్గుఁ బడఁగ నేల చెలువ నీవు । నన్ను వమ్మ గాఁ నయ
మున భావించి । యే రహస్యమైన నెఱుఁగఁ బలుకు ॥క॥ అని గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి యడిగిన । ఘనమతి

నావృద్ధవిప్రుఁ గనుఁగొని లజ్జా । వనతాననాబ్జ యగుచుం । గినుక వొడమ నణఁచుఁ గొనుచుగిరి సుత మదిలోన్ ॥క॥ తానొంటిగ వినుపింపఁగ । బూనిన బహుచపలుఁడితఁడు బోనీయక నెం। తేని యు నడుగందొరకొను । దానం గలహంబుబుట్టు తథ్యంబనుచున్ ॥క॥ తనసఖులఁ బిలిచి భూసు రుఁ । డనవధికప్రేమతరళుఁ డతని యభీష్టం । బొనరఁగఁ దనవృత్తాంతము। వినుపింపుఁడు సఖియలార విశదముగాఁగన్ ॥వ॥ అని జయవిజయాభిధానలగు వయస్యల నియోగించెనని చెప్పిన విని శౌన కాదులవ్వలికథఁ దెలుపుమని సూతునడుగుటయు ॥ఉ॥ భావభవస్ఫురన్మదవిఫాలక ఫాల కరాళ వహ్నికీ । లావళి భాస్వదాస్య కభయానక యానకవాద్యఘోష శో । భావహతాండవైక గణపా కన పావన పాదపద్మసం । భావన వజ్రపాటిత విపన్నగ పన్నగరాజభూషణా॥ పాదాది పాదాంత పద్యాంత ముక్తపదగ్రస్తము ॥క॥ మారాతి మదవిదారా । దారాశ్రితవామభాగ ధర్మవిహారా హారాయిత ఫణిహారా । హారావృత చటులమకుట వరసుకుమారా॥

తోటకవృత్తము॥ నతకామద కామద నాకధునీ । సితధామ విభాసిత శీర్షతటా । లలనా గ మదాగమ దావశిఖీ । ప్రతిమాప్రతిమాన విరాజమహా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదిందుధరసుందర పాదారవిందార్పితహృన్నళినపత్ర సకలసు
కవిజనానుగ్రహపాత్ర సుగుణగణస్తోత్ర పవిత్రచరిత్ర కాశ్యపస
గోత్రకోడూరి యెల్లనార్యపౌత్రశంకరామాత్యపుత్త్రలక్ష్మాం
బికాతనయ వినయవిధేయ బాలసరస్వతీ నామాంక
వేంకటాచలకవి ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందం
బనుమహాపురాణాంతర్గతశివరహస్య
ఖండంబునసంభవకాండము
దుద్వితీయాశ్వాసము.
శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీరస్తు.

శివరహస్యఖండము.

సంభవకాండము

తృతీయాశ్వాసము.

ధీశ్వర హరి । వాగీశ్వరవంద్యపాద వాహీకృతస। ర్వాగమ పరిపాలిత మూ ర్తీ । నాగకుమృప శంభులింగ వనిధినిమంగా ॥ వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుండిట్లనియె॥ క॥ అలగట్టురాజ కూతురు । తెలుపెంతయుఁ గపట విప్రశేఖరుతోఁడం । బలికి రి వినయంబొప్పఁగ । సలలిత మకరంద మధుర సమ్యక్ఫణితిన్ ॥ క॥ వినవయ్య భూసురోత్తము । ఘనముగ నీదేవి దివ్యకథనఖిలంబున్ । వినుపించెద మిప్పుడు । దనయులవాక్పటిమ మెచ్చి దయసేయవగున్ ॥ మ॥ హిమశైలేంద్రుని ముద్దుపట్టి యనిమీకిచంద్రబింబాస్య జ । న్మము మున్నె విదితంబు భూతలమునన్ మాణిక్యమే సుమ్మి యీ । కమనీయాంగి విలాసినీగణములో గాంభీర్యమా శీలమా । రమణీయంబగు రూపమా సుగుణమా రాజిల్లు నీ కాంతకున్ ॥ చ॥ పరుగుణయిమ్మగేస్తుణ భవాదృశులైన మహాత్మకోటిచేఁ । బరగనిరంతరంబు శ్రుతిపర్వముగా శ్రుతులున్ బురాణముల్ గురుచిర ధర్మశాస్త్రములజొప్ప నెఱింగినదై నితాంతమున్ । హరుఁ బరమేశు శంకరు నహర్నిశ మెంచుచు మానసంబునన్ ॥ మ॥ జగదారాధ్యుఁ ద్రిలోచను న్నయవవస్వాంవర్యతేజోనిధిన్ విగళజ్జన్మజరాత్యయుని శుభగుణుస్వీతాఘు మృత్యుంజయుం । జగతీమండలిఁ బెండ్లియాడుటకునై సంతోషమొప్పంగ నీ । యగరాట్పుత్రిక శైశవప్రభృతిగా ధ్యానించు సర్వేశ్వరున్ ॥ క॥ భోగంబుఁ బొంది యుండుట । బాగుగఁ దమపుట్టినింట కాలామణుతే । భోగంబేటికి గదు శెలి యుదిత రోగకుధాంభోధిఁ దేలచుండు నిగురున్ ॥ శా॥ తన్నామంబు జపించు సంతతము శ్రోత్రశ్రీతిగాఁ దత్కథల్ । చెన్నొందన్వినుఁ సారె తన్మయముగాఁ జింతించు నీవిశ్వయున్ । విన్నాణంబుగనాత్మలో వెలుఁగఁగాఁ విజ్ఞానదీపాంకురం । బన్నాళీకభవాదివంద్యు హరునై సాయుజ్యమింపొందఁగన్ ॥ సీ॥ నిట్టూర్పుపవనంబునిబిడమై జనియింప భుజగభూషాయయంచుఁ బొరలుఁజాల । బహుమోహ తిమిరంబు పైపైనఁగ్రమ్మిన శశికళాధరయంచు జాలిఁబొందుఁ । దనువల్లికెంతయుఁ దాపము గ్గలమైన హా నీలకంధరాయనుచు స్రుక్కు । ఘర్మాంబుపర్ణంబు కాయంబునిండిన నమ్మతాకుగయటంచునార్తిఁగాంచుఁ । బవలునొకవేళఁ శాయనుబర్ణశాల। నెపుడునాహారమందున నిచ్చపడదు విభవుమాత్రంబు రాత్రులునిదురఁబోదు। విరహవేదనచేత నీ సరసిజాక్షి ॥ క॥ ప్రతిరజని నసరరా

త్రులు। బతినిన్ స్వప్నమునఁ గాంచి పార్వతీశ్వర స। మ్మతమా నమువిడ నీకసీ। తతభావాలుల తెల నిలుపుమని తగవిలపింపుమన్ ॥ మ॥ పరిపూర్ణుడవటంచు నెంతురు నినున్ బ్రహ్మాది విద్వాంసులీ। శ్వర నాభావమెఱుంగవేల భువనవ్రాతైక సంరక్షకా। పరగన్నన్ననుగ్రహింపవు దయాపాథోధివై లోకమం। దఱయన్నీకును నన్నుగ్రహంబెటులకృత్యంబౌ మహాజనల్లభా ॥ వ॥ అనిబహువిధంబులం జక్రకశాపయం దూరుచు తదేకధ్యాన నిష్ఠాగరిష్ఠయై యాయద్రిరాజనందన జననీజనకులం బాపి మాన్యశపథీజన సమేతయై యిప్పనంబునకు వచ్చి శంభుసమాగమనంబుఁ గోరుచు నిట్లుతపంబుఁ జేయంబూని బహుకాలంబయ్యె వినుము ॥ తే॥గీ॥ నాటికివృత్షచయము లెన్నంగలేత। విప్రతుచేపొందఫలపుష్ప వృద్ధిదవర। హరిణశాబంబు లిట్లనెనర్శయించెఁ। బుత్రికాతాత్రిభివృద్ధిని పాలుపుమిోలు ॥ శా॥ ఎన్నన్ సర్వవిభుండు బన్నగధరుండీశానుఁడెంతేని నీ। కన్నెంబోరివఁగ సుప్రసన్నుఁడగు నే కళ్యాణమున్నాడు నే। చెన్నారన్విభియింపు తావకఘనాశీర్వాద ముయ్యెందుళ్ళ। త్సన్నిత్యంబొనగూర్చు నీగిరిజకున్ సత్యంబు విప్రాగ్రణీ ॥ వ॥ అని జయవిజయాభిధానలైన సఖీజనులు దన్మనోరథంబుఁ దెలుప విని భగవంతుడైన వృద్ధభూసురుండు దద్దయునగుచుఁ గరంబులుదట్టి గట్టురాపట్టి మోమున్ గనుఁగొని ॥ క॥ చెలువా నీచెలులాడిన। పలుకులు చెవులారవింటి పరిహాసములే। పలికిరొ లేక యథార్థము। బలికిరొ నిక్కముగ నీవు బలుకుము నాతోన్ ॥ వ॥ అని పలుకజగద్గురుండైనవృద్ధభూసురునకు జగదంబికయిట్లనియె ॥

కపటభూసురుండైన శివునకు పార్వతి తనమనోరథంబుదెల్పుట.

మ॥ వినుమో భూసురపండితోత్తమ జగద్విఖ్యాతచారిత్ర రయి। వ్వని పల్కన్నిగమాగమంబులు సురల్ వర్ణింతురెవ్వాని నె। వ్వనిపాదాంబుజముల్ దలంప మదిలో వాంఛింతు వాణీశుఁడా। తనియందే కద నామనోరథము సత్యంబన్యునిం గోరనే ॥ సీ॥ విమలమానస సరోవిహారణంబున గాంచు కలహంసపల్వలంబులకుఁ జనునె। ఘనఘనాఘనవారిఁ గాంక్షించు చాతకి బవనీగతాంబుల కాసపడునె। అరవింద మకరంద మభిలషించు మిళింద మిక్షురసంబునకేగ నగునె। మాకందఫలబృంద మాధురిఁ జొక్కు రాచిల్క పెనుచేప రసముఁగోరునె। స్వప్రకాశైక సంపూర్ణ సత్యు నిత్యు। నిరుపమాను నిరంజను బరమహేశుఁ। దలఁచు మద్భావమన్యమఁ దలఁచు టెట్లు। సాధుమతిశీల బహువచోజాలమేల ॥ క॥ ఏమిరయ నెఱుఁగనుబాలను। నామీదనుగతునా శంభునకుఁ బుట్టునో తే, కేమినిపేక్షించునో। వేమరుతద్ధ్యానమురయ విధమెట్లునో ॥ క॥ తత్సాన్నిధ్యము నాకున్। వత్సలత ననుగ్రహింపనలయును మీరల్। తత్సందర్శనమెంతయు। సత్పౌభాగ్యప్రధాన సాధనముగదా ॥ మ॥ అనితైశేంద్రతమూజ పల్కిన శిరంబల్లాడనాలించి యట్లిటు వాప్పుడఁడిటేమి యార్యవయాయాశోకష్టమీ బుద్ధి యయ్యెం। దనుదాబుట్టినా లేక జెబ్బోరించికం బోధితంబయ్యెనో, వినళారోగ్యంబె త్రిలోకనిందితునిఁ దన్వీ భర్తగాఁగోరవన్ ॥ మ॥ పునుకన్గోని శ్రీరించి చర్మవసనంబున్ప్రాని సర్పంబులన్। దనరన్మేనస్మశానదేశమున భూతవ్రాతముల్ గూడికం గొనకళార్థంబుగనట్టి రుద్రుని వహోగోరంగ విప్రంబె నీ। మదవద్వాణివి సర్వమంగళకృత్యా జాయత్తప్రతేమా ॥ మ॥ ననబోణి భువిసంపదల్ తొలుత సన్నం గోములాకారుకే। జాతిభవ్రాత్రిక సౌభాగ్యవిభు హరుతోఁ ఛీరంబునీకిట్లు నా। వృషవత్సారుఁడు గాంచవత్త్రభపసరంబున్యావన్స్వజయ

ది। ఘనహస్తాంబుజసెట్లునోర్చును సభూతాళ్కరాహిబంధంబులన్ ॥ మ॥ పరగన్ మంగళసూత్రమున్ ధరణిలో బంగారునం జేతురా। వరులర్పింతురు గన్యకాతతికి జాళ్వొవన్నిపట్టంబులున్। హరుఁ బెండ్లాడిన నీకుఁ బోగిరయెయగున్ మాంగళ్యసూత్రంబు గా। మ్మరో సింహాజినమేని త్రాత్తపురివర్మంబేనియౌశిరాయుఁ ॥ మ॥ తలఁపన్ ధారుణి దంపతుల్ శిఖికిఁ బ్రాదక్షిణ్యముం జేతురుత్కృష్టికన్ లాజలుఁ బ్రేల్చుచుం గడు లతాతన్వంగి నీవీశ్వరున్। లలిపాణిగ్రహణంబుఁ జేసియపుడేలాగన్ సముద్యచ్ఛిఖా। జ్వలనంబందు ప్రదక్షిణంబు సలుపన్వాంఛించెదే కోమలీ ॥ మ॥ జగతీమండలిలో వధూవరుల నుత్సాహంబుఁ బాపట్ట భ। ద్రగజారూఢులఁ జేసి వేడ్కఁదనరారన్ స్వస్తిఁ జెప్పంగ వి। ప్రగణంబుల్ పురివీథులన్ మెఱవనింబాటింతురీవున్ మహో। క్షగవై శంభునితోడ భూతతతిరాగానెట్లు నూరేగదే ॥ మ॥ ధరణిన్ శంభుఁడు నిర్గుణుండెఱుఁగఁడాత్మన్ శాకంబున్ దిగం। బరుఁడైయుండు జటాచ్ఛటల్ విరియఁగా భాసిల్లుఁ గుంభీనసా। భరణుండెప్పుడు ప్రేతకాననమునం బాటిల్లు భూతవ్రజం। బరయంగొల్చును ఘోరకృత్యుఁడతఁడా హా వృద్ధుండో తా ॥ కం॥ శీలముఁ గులమును బాంధవ। జాలమువిద్యాధనాది సంపన్నతయున్। మేలిమి వరసంపద యిది। యేలక్షణమైననున్న దే హరునందున్ ॥ క॥ గిరిజా నిన్నన నేటికి। ధరణిన్ మఱినీవు బోవు దారిని బోని। చ్చిరిగద నీతలిదండ్రులు। నిరతము వారింపకైరి నీకీబుద్ధిన్ ॥ క॥ నేనెఱుగుదు నా హరునిన్। మానులు భ్రమపడుమురతని మాయకుఁ బురుషున్। వానికిఁ జిక్కితివీవున్। మానిని నిక్కంబువాఁడు మాయావిజామీ ॥ క॥ నెఱజాణలు నీప్రియసఖు। లెఱిఁగియు వారింపరేల నేనైనను నీ। కెఱిగించెదహితమిది విను। మఱియన్యుఁడఁగాను నేనుమానిని నీకున్ ॥ మ॥ ననువృద్ధుంచును జూడఁబోకుమదిలో నాకున్ సదాచారమున్। దనరున్ శీలము విద్యసంపదయు తథ్యాబొప్ప నెవ్వాఁడు నా। కనరే రూపునికిన్ ఘటింమునిలలో నెన్నశ్శమైశ్వర్యమున్। నినుఁ బొందించెద నన్నుఁ బొందు హరుపైని కేటికిన్ మోహమున్ ॥ క॥ ఊరక మిత్రుఁడు శివుఁడు కు। బేరునకాశ్రితులకిపుడు వేఱుగ నేనున్। భూరిని సంగుడు నీప్సిత। పూరణముగఁ జేసెదను పూర్ణధనుంచన్ ॥ క॥ నను సేవించిన వారికి। ఘనతరముగఁ గామధేను కల్పకగంబుల్। దనరును మందిరమందును। వనితా యిది తెలిసినన్ను వరియింపఁగదే ॥ క॥ నేనెపుడుఁ దప్తోవృద్ధుఁడ। నైనను లేబ్రాయమొస్వ నేరయుఁగ నాకున్। మానినిసుఖాంశు మాలికి। మానుగ నాకంటె వేఱె మహిమయుఁ గలదే ॥ వ॥ అని మందస్మితవదనారవిందుండగుచు వజ్రరథరాముండు బలికిన యప్పలుకులు వీనులకుములుకులై చిలుకలుకొలికి యుసువలిగుబ్బలిపట్టి బెట్టిదంపుఁగోపంబు దీపింప పంకజసఖుంబగుముఖంబుఁ ద్రిప్పి యొప్పడాఁ ప్రియసఖులరాగమంగొని యావృద్ధదనుజుండెవండో మత్తపోవనంబుజొచ్చి తపోవిఘ్నార్థంబు మాయావియై చనుదెంచు రావణుండుగాబోలు నీధూర్తుని వారింపరేయని మనంబునం జలించక వరుండు వినుచుండ మఱియిట్లనియె ॥ క॥ త్రిగుణాతీతుండగుటను। భగవంతుఁడు నిర్గుణుండె పరగఁగ నిత్యుం డుం। మిగులవచించినవన్నియు। నగు సత్యము విశ్వరూపుఁడగు శంభునకున్ ॥ క॥ శ్రీరమెఱుఁగ లేక బ్రహ్మయుఁ। జరణాంబుజమెఱుఁగలేక శౌరియు విలిచెన్। బరమేశ్వరు మాహాత్మ్యము। సరయుటకుఁ దేమి రయుఱుఁగ జగతీస్థలిలోన్ ॥ క॥ పలిత శిరోజంబులతోఁ। జలియింపఁగఁ బెద బాలభూసురుఁడ నటంచుం। బలికెదవు నీద్విజుఁడెక్కడ। నిలలో సర్వజ్ఞుఁడీశుఁడెక్కడఁ దలఁపన్

క॥ అలగౌతము శాపితుఁడో। తలపోయ దధీచిశాపదగ్ధుఁడొ కాకం। బలుమూర్ఖభూతమొక్కొ। విలయుఁడవో భిన్నమొక్కొ విప్రుండరయన్॥ తే గీ॥ జ్ఞానియయ్యును బహుజరాసహితుఁడయ్యు। భోగవాసవవిడువడీ భూసురుండు। మూఁడుపదివేలు బొమ్మన్నఁ బోవడింకఁ। బోదు నేనైన నితని తో వాదులాడ॥

పార్వతీమనంబెఱింగి శివుఁడు నిజస్వరూపంబుఁజూపుట.

మ॥ అనికోపంబున లేచిపోవఁగ సముద్యత్ప్రోద్ధినద్దేవి మోఁ। లను మందస్మితసుందరాస్యుఁడగుచున్ లావణ్యధారేయుఁడై। కనుపట్టెన్నిజరూపమింపెసఁగ సాక్షాత్కారమై శంభుఁ డా। క్షణమందున్ దివిఁ బుష్పవృష్టి గురిసెన్ సంతోషమొప్పం దఁగన్॥ వ॥ ఇట్లు ప్రత్యక్షంబై॥ క॥ పలికె హిమాచలసుతతో। కలికీ నీచేయు తపము గడు మెచ్చితి నీ। తలఁచిన యభీష్టమెయ్యది। పలుకుమొసంగెదను నీకు ప్రబమసంబేసఁగన్॥ వ॥ అని శంకరుండు పలికిన నద్దేవి సంతుష్టాంతరంగయగుచుఁ బులకాంకితదేహయై తదీయాంఘ్రికమలంబులకు నమస్కరించి యంజలిచేసి యప్పరమేశ్వరు నిట్లని స్తుతియించి జగదంబిక యిట్లనియె॥ ఉ॥ ఎవ్వనిఁబల్కు వేదశిఖలెల్లను వన్యయుఁడంచుఁ బాపముల్। దవ్వులఁబాయునెవ్వని పదస్మరణంబున మానులాత్మలో। నెవ్వనిభక్తినిల్పుగు రక్షిత్తము మీఱఁగ మోక్షలక్ష్మికై। యవ్విభు దేవదేవు నిను నాత్మనిరంతర మాశ్రయించెదన్। క॥ నీకృపకలిగిన యాఘను। లేకల్మషమొందరవని సెన్నఁగఁబూజ్యుల్। శ్రీకంఠ త్రిపుర సంహార। నీకిదె జోహారుఁజేతు నిశ్చలభక్తిన్॥ క॥ శాంతులయి భక్తిగోఁడను। సంతతము నినుఁ భజించు సత్పురుషులు దా। మెంతయు జ్యోతిస్స్వయము। నంతురు నీమహిమసెన్నఁ గలనె మహేశా॥ క॥ వాంఛితమీ చేరను। దేవా నన్నున్వరింపు స్థిరమగు కరుణన్। నావిజ్ఞాపన మిదివిను। నీ శేధర్త వుదలంప నిక్కము నాకున్॥ వ॥ అనిన యగ్గిరిజపలుకులకానందింపుచుఁ దరుణేందుశేఖరుండిట్లనియె॥ క॥ నీతలిదండ్రుల యనుమతి। నోతరుణీ నిన్ను రేపె నుత్సవములరన్। ఖ్యాతిగఁ బరిణయమగుదును। కౌతూహలమొప్ప దేవగణములుగొలువన్॥ వ॥ అని గిరిజాతనూజను వరంబొసంగి ప్రమోదితాంతరంగుండగుచు నయ్యనంగవైరి నిజనివాసంబగు కైలాసంబునకుం జనియందు బరమహర్షులను సప్తమహర్షులం దలంచిన నాక్షణంబ యమ్మునులు బ్రహ్మనిష్ఠను కృతకృత్యంబులు మఱచి దేవా సృష్టిస్థితిలయకారణంబైన పరబ్రహ్మవు నీవ క్రియావంతుడవయ్యును నక్రియుండవగుదువు కళావంతుడవయ్యు నిష్కలుండవు నిరవంద్యుడవు నిరంజనుండవు సదాశివుండవు నప్రమేయుండవు ఋషుండవు నీవ బ్రహ్మవు నీవ విష్ణువు నీవ స్వాహాకారంబును నీవ యజంబును బావకుండును నీవ నీకంటె నన్యంబుఁ గాల త్రయంబున నెఱుంగము విశ్వాధిపుండవు విదితవిశ్వుండవు సర్వైశ్వర్యవిభవుండవు మాయాతీతంబులైన వేదంబులకు ననుష్ఠితంబైన తపంబునకు ఫలంబు నీవ మాకు నీయందలిభక్తి ననుగ్రహింపుమని దేవదేవుని సంస్తుతింపుచుఁ బరమగురుస్థానంబైన కైలాసంబును జేరి బహిర్ద్వారంబున నిలిచినం ఈశ్వరునకుఁ దమరాక నెఱిగించి॥ ఉ॥ అంతట నమ్మునీంద్రులు పురాంతక దివ్యపదాబ్జదర్శనం। బెంతయుఁ గోర నంది యప్పుడీశ్వరు తోఁడను విన్నవించిన। స్వాంతమున్ సన్నిధికిఁ జయ్యనఁ దోడ్కొనిపోవ వారలే। కాంతమునన్ సదాశివునిఁ గాంచి ప్రణామము శంభుఁ జేయుచున్॥ వ॥ మఱియు దివ్యమంగళ విగ్రహుండును, నవయవ్వన [illegible]

డు, నతిసుకుమారుండును, దివ్యభూషణభూషితుండును, విచిత్రవసనోజ్జ్వలుండును, నగు నమ్మహాదేవుసౌందర్యం బవలోకించి॥ క॥ చక్కఁదనమిల్లుండితని। ఒక్కొదనంబునకుఁ దానుసరిగాఁ గనదా। మిక్కిలి క్రీడావశతను। నిక్కముసంగతను గాంచి నిర్జితుఁ డగుచున్॥ క॥ హరియంతటి రూపవిభ్రము। మరబీరదా మోహనశత సంగవము యొయ్యం। థతమునిపత్నులు మోహిం। చర యిటదే పునీఁదలంచి శంకరు మదిలో॥ క॥ నిరుపమ లావణ్యనిధిం। బరమేశ్వరు నితనిఁజూచి భావంబందుం। బురుషులు మోహింతురనఁ। దరుణుల మఱిఁజెప్ప నేల ధారుణిలోనన్॥ వ॥ అని నిట సౌందర్యంబున కభినందించు నమ్మునీంద్రులను మహాదేవుండు వ్యాసుమధురవాణిని నాదరింపుచు గూర్చుండ నమ్రగహించిన నాఋషులు వృద్ధానుక్రమంబుగఁ బీఠంబుల సుఖోపవిష్టులై రంత వశిష్ఠుండు కృతాంజలియగుచు మహేశ్వరున కిట్లనియె॥

నిజకళ్యాణసంఘటనకై శివుఁడు సప్తమహర్షుల హిమవంతుని చెంతకంపుట.

క॥ పారెడుమిమ్ముఁ దలంచిన। వారలు బహుధన్యులండ్రు వసుమతి నేఁడున్। ధీరులు మమ్ముఁదలంచిన। పాగము లేదస్మదీయ భాగ్యంబులకున్॥ క॥ మీ గద్ది నిశాఁగించిన। వారకొకా దృష్ఠమంచు వర్తింతుము నీ। పారము దయ నేయుంపవు। సారకఁ గైంకర్యమున్న శంకరమాకున్॥ వ॥ అనిన శంకరుండిట్లనియె యేనొక్కనిమిత్తంబున మిమ్ముం దలంచితి వినుండు॥ తే॥గీ॥ అష్టమూర్తులం ధరియించి యఖిలజగము। అనుదినంబున రక్షింపుచుంటినన్న। హరివిరించిముఖ్యులౌ సురగణంబు। శూరపద్మునిబాధచే గ్రుక్కిజగతి॥ క॥ శరమర్థిశరణు బొందిన। గరుణామతిత్రోఁడ వారకార్యార్థంబై। పరతనయుని నేనావిం। బరగసృజింపం బ్రాజ్ఞబన్నతి మిగులన్॥ క॥ ఇప్పటికి నసురబాధలు। దప్పకఁగలిగినవి దేవతాతతికంతే। యప్పాపి శూరపద్మునిని। విప్పుడమిగ్గొప్ప జన్నికమేలగునే॥ క॥ హరిముఖ్య సురగణంబుల। శరయఁగ నభయప్రదాతనగుదును కడిమిన్। సురవైరుల నామువ్వుర। ధరగూల్చెదఁ బురములట్లఁదనరఁగనిరుగన్॥ వ॥ అదిగాపున॥ క॥ భాసుప్రథితెఱగున నే। మానిని మదభిన్నయగుచు మచ్ఛక్తియగున్। జ్ఞానంబిచ్ఛయుఁ గ్రియయనఁ బాసారిరత్నమిప్పు డద్రిజయగుచున్॥ వ॥ మత్పరిణయార్థంబు తపోనిష్ఠాగరిష్ఠయై యున్నదంతయు॥ క॥ చెలిహాసము వెన్నెలగా। నెలయూనిమ్మాము బలుకనెలయో యలరా। యలరారి కటికటి యలరా। యలరు నేత్రణ విభ్రితయంతెన్నంగన్॥ ఆ॥వె॥ అంబుజంబు గేయ నలినమ్మానవ దవి। యా వనరుచింపఁగ నారగోరు। భారగోరులీల నలరేణిచెలువపు। తెలుపఁ గుణము తెన్నవలయును॥ క॥ ధరమాచనుదోయి ఘనా। ధర్మమానూగారు నాగిధరమా జనసౌ। ధరమాపలుకులవింబా। ధరమా వగడంబయారె ధరమానిని కిన్॥ ఆ॥వె॥ మీమనోపుఁ జూపుమా లతాంగికి। [illegible] కాస్త్రకములరయులఁ గలికిబోములు। హేమమువిలాస భామినీమణి వాస। తలిరుడాలు పెలుపలెంచి నేలు॥ క॥ అలకలు వల తొంకిసుపు। లలికలువల కోని తు వక యారాముసురుం। బలుకరవరం [illegible] బాటు కుందనప్పతి పోలించు భామిని రదముల్॥ క॥ మేనా మెఱుగు సరోవర। [illegible] రాజు మేనా తనపల్। మేనాసుత తోఁదన కట। మే నాశిజను దంచ మేనా [illegible]॥ వ॥ నీవిప్పుడక్కాంచవారిం బాణిగ్రహణంబుఁ జేయవలెనని యంచిన॥ క॥ మీరలు [illegible] గారవమునఁజని పర్వతముఁ గని యుష్మ। మాభ్యర్థనఁ బోరధ మొనరింపు

వారక వధియింపవలయు ఞాంఛిత మొదవన్ ॥ క॥ సతికల్యాణి యరుంధతి । చతురతఁ బాయో
తుఢ ప్రసంగము లందున్ । క్షితిధర పత్నికి మేనక । యతిశయముగఁ దెలుపఁగలదు హర్షంబలరన్ ॥
వ॥ అనియివ్విధంబున వేదాంతవిజ్ఞానసంవిశ్వరూపుండైన యీశ్వరుండు పాణిగ్రహణోత్సుకుండగుచు
బలికిన మునులు దామును తథావిధంబైన యజ్ఞఁదాలంగి జగద్గురునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారంబులొన
ర్చి తదీయాజ్ఞను శీఘ్రంబుగం జని హిమవద్భూధరంబధిరోహించి యందు ॥ క॥ పలుమాఱు దయ
సాపఘ్నము । బాలయుక నిర్ధూతతిమిరపుంజంబగుచున్ । విలసద్వ్యప్న సంపదఁ । జెలఁగెడు బురము
ములును గలిగి చెలువలరారన్ ॥ సీ॥ కమనీయ కాంచన మణిగృహంబులచేత శశికాంతమణి సౌధ
చయము చేత । వజ్రకీలితమహా ద్వారపఙ్క్తులచేతఁ బ్రకట వైడూర్య భిత్తికల చేతఁ । రమణీయ తోరణ
రాజవీథుల చేత దివ్యమాణిక్య వేదికల చేతఁ । కహ్లారమండిత కాసారముల చేత భాసురారామ సంపద
లచేత । పవనవామోద మత్తవాయువుల చేత । నతులమంగళ తూర్యవాద్యముల చేత । వైభవంబొ
ప్ప నిత్యోత్సవము చేతఁ । బరగఁ బ్రాపట్టు నోషధి ప్రస్థపురిని ॥ వ॥ అమ్మునులు ప్రవేశించి నంతలో
న హిమవంతుండాదిత్యసమానులైన వారలం గనుంగొని ప్రత్యుద్గానంబు గావించి యర్ఘ్యపాద్యంబు
లొసంగి పత్నీసమేతంబుగ వందనంబొనర్చి మణివిష్టరంబుల సుఖోపవిష్టులం జేసి మేనకా సమేతుం
డై యథావిధానంబుగఁ బూజించినఁ దాపసులత్యంత సంతుష్టులగుచు నఖర్వతేజుండగు నప్పర్వ
తరాజుం జూచి ॥ తే॥గీ॥ కుశలమా నీకు నీహారగోత్ర తిలక । కుశలమా నీకు బాంధవ కోటికెల్లఁ ।
బూజ్యుఁడవు నీవు వర్ణింప భువనములను । మాదృశులకెల్ల నీతపోమహిమ గలదె ॥ వ॥ అనికుశల ప్ర
శ్నంబుల సంశ్లాఘింపుచుఁ గూర్చుండ మనిన తదనుమతి నుపవిష్టుండై యంజలి ఘటియించి వినయం
బున భూధరేంద్రుండిట్లనియె ॥

సప్తమహర్షులు హిమవంతునితో సంభాషించుట.

క॥ ఏను కృతార్థుఁడనైతిని । మానుగ మీ దర్శనంబు మానక చెంతన్ । మానీంద్రులార మీ కృ
ప । యే నాఁటికి శుభముగాక యితరము గలదే ॥ క॥ సుకృతి నిధానులు మీరలు । మకుటుంబము
నాఁగ నొందుచును దెంచుటచే । సకలశుభంబులు వాటిలెఁ । బ్రకటింపఁగ మాగృహంబు పావనమ
య్యెన్ ॥ క॥ శ్రీకరముగ మీ మదిలో । నే కార్యము దలఁచి యిచట కేతెంచితిరో । వాకన్ బ్ర
మోదంబున గ । నా కార్యము దెలుపవలయు ననుదు మునీంద్రుల్ ॥ వ॥ అతికుతూహలభరితాంత
రంగులై తామంగీరసుని పలుకుమనిన నతండు సుధామధుర సూక్తుల ధరాధరేంద్రునకిట్లనియె ॥ మ॥
వినుమద్రీశ్వర యష్టదాగమపురోవృందంబునకు న్వెందుగా । వినుపింతున్ మఱి దివ్యబంధు మిటకు
న్నితుపట్టపు రాణినీ । తనయున్ మంత్రుల బంధుమిత్రతతులన్ తథ్యంబు నీపుత్రికన్ । ఘనవిఖ్యాతి
ధగాత్రికజ్జముఖికిం గళ్యాణమున్ జేయుటకున్ ॥ మ॥ అని యమ్మౌనివచింప శైలవిభుఁ డత్యంతంబు
సంతోషియై । చనియోగించెను సౌవిదల్లులవిసన్ శుద్ధాంతకాంతాళితో । ఘనభూషాంబర
భాసమాన విలసత్కళ్యాణ వేషాన్వితం । దనయుం దోడ్కొని రంపటంచు ముదిమత్స్వాంతంబు బొం
పట్టఁగన్ ॥ మ॥ కోమరం బొప్పియముతో విలాసగతులం గుల్కంగ భాస్వన్మణి । రమణీయాభర
ణోజ్జ్వలాంగి యగుచున్ రామామణుల్వెంట రా । సుముహూర్తంబున వచ్చి యానిసభలోఁ జూడ
వ్వైనపార్వతి । రమణీరత్నను చంద్రశేఖరరణిన్ రంజిల్లుచున్ జేరుకన్ ॥ క॥ జనకుండపత్యము

ప్రధీపక । జనకుండు ముద్దుఁజేర్చి సంతోషమునన్ । దనరెను గిరిజం గనుఁగొని । మునులు నరుంధ
తియును దిని మెచ్చికొనిరి తక్కన్ ॥ క॥ మందాక్షనమ్ర ముఖియగు । నందన నీక్షించి శైలనాయకుఁ డ
నిరమున్ । సుందరి యిదియు మద్వశం । బందును మాకిక్కమలీల వలరజనించెన్ ॥ వ॥ అనిన నగ్గిరీంద్రునకు
నాంగీరసుండిట్లనియె ॥ క॥ శుకవాణి యీ వధూమణి । సకలజగన్మాతదేవి సత్యంబరయన్ । సుకృతి
వి కావున నీకుం । బ్రకటితముగ సంభవించె భాగ్యంబలరన్ ॥ వ॥ కేమూనచ్చిర ప్రమాజననంబాక
ర్ణింపుము ॥ సీ॥ ఎవ్వాఁడు దానొక్కఁడే జగంబులకెల్ల ధాతయు ధాత్రికి ధాతయునగుఁ । గారణం
బులకును గారణంబగుచుండు మఱి నియామక నియామకుఁడునగుచు । స్రష్టలకెల్లను స్రష్టయునగు
చుండు రక్షకుండునగు రక్షకులకు । సంహర్తలకు నెల్ల సంహర్తయగుచుండు నరయమహాగ్ని
కుండగుచు మిగుల । మంగళంబులకెల్లను మంగళంబు । పావనంబులకెల్లను పావనంబు । చేత
నంబులకెల్లను చేతనంబు । నిత్యులకును భావింపనిత్యమగును ॥ వ॥ మఱియు నెవ్వాఁడు పరమా
త్మయుఁ, బరంజ్యోతియుఁ, బరబ్రహ్మంబును, బరాత్పరంబును, నణువులకు నణువును, మహత్తుల
కు మహత్తునై యుండు నెవ్వనికంటె పరంబులేదు విశ్వంబెవ్వఁడు సృజించుచు రక్షించుచు వణంచు నీశ్వరో
ద్ధంబెవ్వనియందు యథార్థంబై యుపచారికంబు గాకుండు నణిమాద్యైశ్వర్యంబును మహాకాశుండు
ను గళాధురంధరుండును నై యుండు నెవ్వండు ॥ క॥ అట్టిజగత్పతి కిప్పుడు । బట్టపుదేవిని ఘటింప
బాలామణినీ । పట్టపుదుగఁ జేరుకఁగను । పట్టఁగ వచ్చితిమి యిటకుఁ బర్వతవర్యా ॥ వ॥ ఇదియే కా
ర్యంబు మాకు ॥ సీ॥ నాకికనగమ్యుఁడై బరగు నెవ్వని పాదమరయ శ్రీ దేవ్యేకశిరముజాంశ్లు । త్ర్యక్షప్రబ్రా
దయిఁ దర్పంబు బోనాడ యొక్కనిపేక్షించి యింద్రుఁడున్న । దృణమాత్రము సర్వదేవతాగణమ
లఁ జెలఁగి నెవ్వఁడు నిర్జింపనోపు । నెవ్వనిమాయిసంజ్ఞ నిందిరనటింపుచు నిర్జరాసురమర్త్యశివ
హముంచు । గలుగుముక్తియు నెవ్వని కరుణవలన । నట్టిసర్వజ్ఞ మూర్తికి నఖిలభర్త । కీశ్వరునకు నీ పు
త్రినిచ్చి ప్రేమ । భువనహితమును గావింపు భూధరేంద్ర ॥ క॥ ఈ రమణీమణి హరునకు । నీ
రజనయమాఱఁడుద్ధ్య వింపఁగలఁడా ॥ తారాది దుష్టదనుజుల । బీరంబణఁగింప జగదభీష్టము గాఁ
గన్ ॥ క॥ లోకగురుండగు శంభుఁడు । నీకుం జామాతయైన నిర్మలయగుచు । నీ కులము ముప్పదా
బూజ్యతఁ । గైకొంచు భువనములందుఁ గడుధన్యుఁడవై ॥ వ॥ అని యాంగీరసుండు పలికె నంత
పరమహర్షులగు మహాఋషులను హిమవంతుని బ్రశంసించి రెంతయు ॥ క॥ అనఘాత్రులు గురి
యుఁగ । మానవతీమణిని సుతను మఱిచూచి హిమా । నీవగపతి వర్షికసకన్ । మానీంద్రుల మొఱ్ఱిలవని
తొట మధుమయ ఫణితిన్ ॥ ఉ॥ ఈజగదంబ నాకు జనియించుట ధన్యుఁడనైతి నీ ఉపవాదం । భో
గవత్సహతేజమును బొందితి వాంఛిత మొప్పనింక నా । రాజమతింపు చిత్రమును రంజిలఁజేసి మునీయం
పుత్రినిశి । రాజవిభాస్వ నీలచికుర వ్వరియింపఁగఁ జేయుదెంతయున్ ॥ క॥ కన్నియయు యీకమతో
డుఁ । పన్నగభూషణుని పేన్కుఁ బతిఁగా ముగుటం । గన్నతపంబుల ఫలమే । చెన్నగు ఇవవే
ళకు శ్రీఘ్రంబున గన్ । వ॥ అనిన భూభృత్ప్రవల్లభు మనోభీష్టంబు విని మునీశ్వరులంతఁ స్వాహాభరి
తులై రంత నంగీరసుండు మఱియు నప్పర్వత రాజపత్నులం జూచి యిట్లనియె ॥ క॥ మూర్ఛ నభీష్టం
బౌ జాదా । యీకార్యము మాతృజనుల కిష్టంబైనన్ । లోకమున కన్యనిచ్చు । శ్రీకరముగ పలుచింతి
యని ప్రశంసనుగ్గడించిరి ॥ వ॥ అనిన వినిగిరిపురందరసుందరులందఱు డెందంబుల నానందంబుఁ జేత

చిరంత నావిత్తశోకమానస మైనక యట్లనిరాయి ॥ఉ॥ స్థావర జాతియేము ఘనతరంబుగ సింతు మహేశ నస్థితిన్ । భావమెఱింగి యుక్తముగ బల్కగ నేరము కొంధరాగలో । భావహీన మనంబరయ వస్తువులమెంతయు వాక్యవోషముల్ । మావలనం జనించు నివి మన్ననఁ జేసి సహింపఁ గాఁదగున్ ॥ తే.గీ॥ దేవమానవ షష్ణ్గ తిర్యగాళి । కరయ వాగ్భంగి జగతివ్యత్యాసమగుట । యుక్తమగు సమానులబల్క నూక్తులైన్న । నసములగువారు భాషింప నెనుచితంబు ॥చ॥ అదికావున॥

క॥ దేవతల తోడమాకున్ । స్థానరులకు నెవ్విధమున సంబంధమగున్ । భూవలయంబున శోభిల । భావింప సమానులకును బంధుత్వమగున్ ॥ఉ॥ ఏనుగమీఁదనుండు నతఁడేనుగ మీఁదవసించువానికిన్ । మానుగ చూర్ణమిచ్చిన సమానముజాత ధరాతలంబునం । గానదు పోయఁ దాతఁడుం జగత్పతియెన్నఁగ నంతకాంతకుం । డా నిటలాక్షుతోడ పరియాడు మ్మా యే మనీ విద్యచెల్మి దగన్ ॥క॥ అతఁడెన్న మహోగ్రాసుఁడు దళితత్రై రాజధాన్విత్తుఁడు హరుఁడు గుణధన్ । శివతని చరిత్రంబులు । బ్రతిదినమున్నెన్నఁగ దుర్విభావ్యంబులగున్ ॥క॥ లీలామాత్రము గాఁగమ । హాలికలు శిరము దునిమె నఖముఖ ధారం । దూలించెన్ప సింహాదుల । ఫాలాక్షుని కృత్యమెన్న బహుఘోరమగున్ ॥క॥ ఒకకాధ్వరశాలకు బో । ర్చకవీరుండగుచుఁ గూల్చె శ్వశురుని దక్షున్ । సకలాధ్వజనుల నిర్జర । నికరము భయపెట్టె నతఁడున్నిర్దయుఁడగుచున్ ॥క॥ ఈసుతనిచ్చిన ఫోటను । గాశిలక సుఖించునట్లుగాఁ జేయఁదగుం । గాసి యొకించుకఁ గన్గిన । వేసటపడుమదిని మమ్ము నేమఱమారదన్ ॥క॥ మీరెఱుగని ధియెంతయు । ధారుణిలోఁ గలదె సకలధర్మైకకళా । పారీణులు మీ మదిలో । పారెవిచారించి చేయుఁ జనుఁ బరిణయమున్ ॥క॥ ఆసని తల్లిదండ్రులు । భ్రాతలు బంధులు మొదలగు వారెల్ల లేర పరికింపంగా । జాతియు నసతయుఁ గనపడ । దాతండు బురాతనుండు నద్వయుఁడే నన్నన్ ॥ క॥ కనుఁగొనఁగ తన్మహత్త్వము । జనియించును భ్రేమ మృతియుఁ జాలభయంబౌ । వశిలవ పోయెదము వేఁడక । యనిన యరుంధతియుఁ బలికె నతిమధురోక్తిన్ ॥

అరుంధతీదేవి మేనకకు హితోపదేశంబు చేయుట

క॥ మేనక వినుమా శంభుని । కేనాటికిఁ దల్లిదండ్రులెన్నఁగ లేరం । తేనియు జగములకెల్లను । దానతఁడగు దల్లిదండ్రియుఁ దరుణీ ॥క॥ సర్వేశ్వరేశ్వరుఁ డతఁడు । సర్వజ్ఞుఁడు రాజరాజ సఖుఁడు మహిమన్ । సర్వేశ్వరేశ్వరుండును । సర్వజగద్భర్త యతఁడు సామాన్యుండే ॥క॥ దండింపఁదగిన వారల । దండించుట ప్రభునికరయ ధర్మము గాదే । కుండలిభూషణుఁ డాతఁడు । దండింపక యెట్టులుండు దనుజాలవులన్ ॥క॥ తనతనయశోర్ణ కటువుగ । వినయమునయుని మారుడు తగులు విశ్వేశ్వరశం । భుని దూషించెను దక్షుం । డనిమిత్తంబల్లుడాఁగ నధ్వరమునదున్ ॥క॥ అదోషాశ్రయంబునఁ గాదే దండింపఁబడెనుఁ గదుదక్షుఁడు బ్రహ్మ దిగిలిరివుల దానవాళిదనిదండా స్వస్థైన స్పృతన్యంబదలు చేసె ॥ వ॥ అదికావున మద్వచనంబులు విశ్వసించి సదా శివుండును, శంకరుండును, జన్మాదిశేఖరుండును, సుమంగళుండును నగు శంభుని సామాన్యునిగాఁ దలంపక మీ కోర్కి పండును సకలశ్రేయోకారుండని యెఱుంగుము ॥ఉ॥ ఎన్నఁగ యోగినీతి లక్ష్మీపతి తృతాగ్రఫలబద్ధమైత్రుఁడౌ । కన్నెయనిమ్ము శంభునకుఁ గొమరొప్పఁగ బ్రహ్మపోషణ । ...

హంగళ సంస్కర తారకింధర భక్తసార్థ వద్భూరిరమరాదిపుంగవులు స్తవింప మాదవేనయు ॥తే.గీ॥ అని యరుంధతి బోధింప నార్తిఁ దెలిసి । యద్రినాథేశ్వరుని రాణియంతమదిని । విగతసందేహయగుచు మనః విసుతిఁ జేసి । యత్రిముఖ దైవ మానులకరయఁ బ్రేమ ॥క॥ తెలియక నేనాడిన యా । పలుకుల అవివారములు సహించి తాలింపఁదగుం । బలమునఁ జెల్లరగాని । శులపుగ విచారించి మానితేఖరు లారా ॥క॥ తరతాంతముఖిత శోకిం । తాటిని మత్కన్యవనిశ్చిత శంభుని పొందవం । బాణిగ్రహణము చేయుట । యోగాంతగుండు నాకభీష్టము జమ్మీ ॥ క॥ అలసంవేళ వింకను । బాలామణిఁ గన్యవిత్తుఁ బరమేశ్వరునకున్ । బాలేందుమౌళికిన్ । మేలుగ నాయన్నయుండు మీరుండఁదగున్ ॥వ॥ అనిన మహీధరవధూమణిఁ బ్రశంసించుచు మునింద్రులు భూధరేంద్రునకిట్లనిరి ॥క॥ కలకంఠినీతమూజను । తెలుపవలెనె సంకటశకేదన్యముచేయ్యన్ । ఫలములు గ్రహింపు గావుత । తొలంకక శుభకర మగుగాఁ దలఁచెదంగా ॥తా॥ అనిన విని యమ్ముద్దుపట్టిం గట్టుజేఁడు తోడ్కొంబుగ నతనియుఁ జేర్పనప్పుడరుంధతి యొందరైన సుభావినులంద ఉద్ధతికరాలవిలవంబుల ఫలంబులిడి తత్పాదములకు ప్రణమిల్లిరి యనంతరము పర ...

మేశ్వరుని యంకంబధివసించు నీదగిచేర నీశ్వరుండు గృహమేధియగు నీశ్వరుని చేతనీదేవి గృహమేధిని యగు నిద్దఱు యోగ్యులైన వీరలచేత జగదుత్పత్తిస్థితులగునని యానందించి రంతయు ॥వ॥ అలమైశంకరుఁడు మానిచంద్రులకు సాష్టాంగప్రణామంబులు । శ్రీకంఠ చేయుచు నవ్విధూవరులకు కల్యాణమగ్నములు । స్తులతో మీరువచింపుఁడన్నను మునీంద్రుల్ చంద్రతారాబలంబులు శాస్త్రీగ్రహయోనికూటములు సొంపుగ మీరఁగా నెన్నచుచు ॥ఉ॥ భూధరేంద్రా ! వినుము సర్వబంధుండును, జగజ్జనకుండును మహేశ్వరునకు లోకజననియైన సర్వమంగళకును సర్వావ మంగళంబు కల్గియుండుటకు సందియంబేమి యొల్లి ఫల్గునుత్తరలయందు ...

... చరంబు సకలంబులో నెపాలింపఁగ వమ్ము నీశ్వరునిఁ గళ్యాణోత్సవంబులు నింపెలారున్న పిఱుంచు సెల్లజనమీయాస్థానమున్ చాలదె ॥క॥ అనిపించిరుచు ముదముగఁ । దనయుఁడు హైమనకుఁ దనయు ద్వష్టను విలసం । బనుపుము శ్రీముందారెఁడు । బనివడి కళ్యాణముండు మము విస్తరించెను ॥క॥ ఆఁదమ్మహీధరేంద్రుఁడా తనయుని విశ్వకర్మను రావించి యుష్కర్మాద్యుపచారంబుల గావించి యిట్లనియె ॥క॥ ఓ విశ్వకర్మ కుశలా మీ విభరా జగతిసకలనిర్మాణముల్ గావింపనర్హులు కళ । శా కేడి పునవివిధము లరివీరులంగన్ ॥

హిమవంతుఁడు త్వష్టతోఁ గళ్యాణమంటపంబు నిర్మింపఁ జెప్పుట.

ఉ॥ ఇప్పుడయ్యెంద కళావతుండనవకు నేనెంచేసి నిపార్వతీం । దపసియోజ్వలశైలనిదా మణిదీపదళిప్తీధావెలసి । నిపుణత్వంబుచేలంగ శిల్పురచమన్నిర్మింపు కళ్యాణమం । టపమున్ శిల్పకళానిధీ కనుపట్టచిత్రపద్యంబుగన్ ॥క॥ అనిన వస్త్రమాల్యాను లేపనంబులొసంగి యుపచారంబించిన కంప్రీతివ్యాదయుండగుచు నవ్విశ్వకర్మయతిపవిత్రమంబున శాస్త్రాదిక్రమంబున నక్షత్రాకారంబున మణిమయచిత్రాసనరత్నవిస్తారాయామరమణీయంబును, ననేకశతసంఖ్యాకరథ

లాలాభిరామంబును ధర్మస్థానాదసహస్రసాధనతరంబులును బహురూపవిచిత్ర పరికల్పి
తంబును నగుచు నొకచో జలసద్మ రత్నసదనవిభ్రమ తరుణాగారంబులైన సముద్రదంబులనలంకరించు
చు నొక్కెడ బర్హిణాకారంబునం జూపట్టుచు, నొక్క చక్కి జలాశయ సహాయులగుచు, నొ
క్కెడ సలిలభ్రమకరంబులైన నభంబులతో గిల్లుచు, నొకకడ స్తంభంబులతో నొప్పు ప్రదేశంబు
లుండనగుచు, నొకచోట పార్శ్వముంబునతో లె స్తంభంబులలరు మ, సకలాలంకార భాసురంబై రత్న
స్తంభ శతసహస్రాభిరమ్యంబులైన యూపమంటపంబులును, నానాకనక గవాక్షంబులును, విచిత్ర
మ ద్వార తోరణంబులును, నిబకల్పిత సోపానంబులును స్వచ్ఛ స్ఫటిక వేదికలును, దినకర వర్ణ
సరోరుహసమాన్విత పతాకాగ్రంబులును మహోన్నత గోపురశోభిత ప్రాకారాగ్రంబులును గలిగి పెం
పు నసదృశంబగు కల్యాణమంటపంబు సృజించి గిరిరాజానకు నొసఁగె॥ అనంతరంబ మూడి
మదినద్భుత మొంది సుపర్వశిల్పికిన్ । మానిత భూసురాన బహుమానకిరీటములొసఁగి యిట్లు నా
నాని మదీయపుత్రిక వివాహమహోత్సవ మెల్లియొనర్చెం॥ తేనిఁకటుఁకు ధూర్జటిని రేపిటరా
వలెనంచుఁ దిల్పు ముత్ ॥వ॥ తదనంతరంబు ॥క॥ మాంగళ్యమొప్ప భూధర । శృంగారంబు సంగం
ధమాల్యభూషాంబరముల్ । శృంగారింపఁగ లిగ్రి । సంగతలకముజ్జ నొసఁగ సాధ్వీమణుల॥
ఉ॥ సరసీరుహాక్షులంత నతిసంభ్రమ మొప్పఁగ రత్నకాంచనా । భరణములొసఁగి చేసి నవముద్దతన
ముని సర్వమంగళన్ । సురుచిర భద్రపీఠమున సొంపుదలిర్ప వసించఁజేసి తా । మరమున కమ్మరుం
డెక్కి మృదంగ నినాదములంత చెలంగఁగన్ ॥మ॥ జలజాతాక్షులు తేడ్పు మీఱఁగ కళ్యాణంబులం
బాడఁగా । కలమింపొందఁగఁ బైడిపళ్ళెరములన్ జాబిల్లి రాగిల్లులో చెలఁగన్ సంపగనూని
నిండి తామరాజీవాస్య యా గౌరికిం దలయంటన్ వరరత్నకంకణరుచుల్ తాకారముల్ ఇంపొందఁగన్॥
మ॥ దలిరుం బోణులు వాలిమాన్గరు పాదారుణములు పిత్తంబులన్ ॥ నలుగు బెట్టి సుగంధ
పుం రసముతెన్నంజెల్కి కంజాక్షికిన్ । జలకంబార్చిరి తోషముని ప్రమదభూషాస్వత్వ తీర్థంబు
లన్ । విలసత్ప్రీతి జపింప భూసురులు దేవీ సూక్తముల్ మాటికిన్ ॥గ॥ సతులపుడు నిండారఁద
న । కలశంబుల దేవకాని కాంతాగణముల్ । చెలువుగ జగదీశ్వరకున్ । వేల్పుతెప్పలు పరిషేచనంబుఁ
జేసిరి ప్రీతిన్ ॥క॥ మృదుతరగు విమలాంబరమున । సుదతికి తడితుడిచి నొసఁగు తదనంతరఁగన్
సుదతీమణి దివ్యదుకూలము । మోదిరి తొడుకొనఁ గట్టుముద్దియలిమ్ ॥గ॥ పొంకంబుగ
నొక కామిని । పంకజముఖికొప్పు చరణపంకజయుగళి । లంకారముప్ప రజనీకంఠకుంకుమ
బ్లాలుడ ధన్యులీ బొదిగా ॥మ॥ తరుణీకావళకోమలాంగ్రిక మలద్వాద్యంబు రాజిల్లనీ । శ్వర
మాలికా శశిరేఖతోడ నను మిం జండ్రాచినంతి సాయకం। బరియైనప్పుడు బల్కుల వార్యము ముఖాబ్జం
బెత్తి వాసంబున । దరిబింబలులు బొమ్మిదేవి నఖరుచాయ జ్ఞాతి యుంబలున్ ॥సీ॥
మంజీరములు పాదకంజాతములఁ జేర్చి వలపొప్పఁ బూన్గొంచు నవనరొయ్యొ । మణిమయమేఖల మ
ధ్యభాగంబునందించి జంపక గంధి యొయ్యొ । కరమునఁ బద్మలు కడియముల్ గీలించి భూషిల్లఁ బట్టిన
పూని యొయ్యొ । అలరుచు తుస్సరి హారంబులని మెడను రాజింపుమణి నాలుగాని యొయ్యొ । కర్ణములఁ గ
మ్మలు పెట్టించి యొయ్యొ । నానిలామూర్తి కంబిడ నొప్పియొయ్యొ । నాశికమునందు సవరిచె గోం
కనొయ్యొ । అద్రిరాజేంద్ర కన్యకా నందనులర ॥గీ॥ సుమకీర్తి కళ్యాణాల్ పదాంబుజము ప్రోవఁబడి యొక్కతె

యు పొలుపుతోఁ బెండిఁ । ముద్దుమోలిక పొంకమొదవి । కమలాక్షిధరియించె నీలకంధరవరుకుఁ ॥
క॥ వివిధాభరణాన్వితయై । యనఘ ధరారాజకన్య యవ్వడలరారెం । దివిజేంద్రచాపశోభా । ప్రవి
భాసిత మైనగగనరమణియుం బోలెన్ ॥ క॥ స్మరచాపబాణలీలా । కరములు భువనైకమోహనాకర
ములు నగుచుం । బరగెడు భ్రూలోచనముల । తరుణిమణి లోకిరచెం గుటిలదరహాస రుచుల్ ॥ క॥
భూషణముల లెస్సదైవము । భూషణముగ బొట్టు తుహినభూధరసుతకున్ । భూషణములకెల్ల సుగ
ణు । భూషణమై చాలదవ్వుఁ ప్రకృతి మెఱయన్ ॥ క॥ అకాంతామణిఁ గనుఁగొని । యాకొమ్మ
కుఁ బసిడిబొమ్మ డెందంబునఁ జే । శ్రీకంఠునకుం దగునని । యాకలకంఠియె యటంచు మెచ్చిరి జన
ముల్ ॥ క॥ పొందుగఁ దాన నెన్నఁగ । నిద్దపదంచే సుమనమిద్ధరయనుచున్ । పొందించిరి సు
సతునికి । ఆ కేదారమంచి తద్దిశాకర్ణింపఁ దరీ ॥ వ॥ అంత॥

హిమవంతుఁడు శివుని వేఁడుకొనుట.

తే॥గీ॥ పిలిచిరయనపుఁ గన్యకఁ బెండ్లిసేయ । నదిరె బ్రహ్మవివాహంబునగుఁ దలంప । సు
త్రరాజకుమారియు నృప మంచితమునను । చంద్రశేఖరు డే తేరఁ జెలఁగుఁ బుడు ॥ వ॥ శీఘ్రంబునం
జని యనంతరంబున నానాదివ్యతరు లతాసూన వాసవాసితాంబుంబును, సిద్ధచారణ గంధర్వవి
ద్యాధర సిద్ధులదేవమునిగణనివాసంబును, నిజవిమలవిభా వినిర్జిత శరచ్చంద్ర చంద్రికావిలాసంబు
ను, ధవళగిరితారసనటమనము రైఖాసంబును జేరి యామరత్నపాత్రకార విరాజితంబును, రమణీ
యమణిమయ ప్రాసాదకూటశోభితంబును, విచిత్రతరచిత్ర పటవాలంకృతంబును, వికాలచం
ద్రకాంతాభిరామంబును వివిధవిధ వాభిరామంబునగు భోగపురంబున దివ్యభవనంబందు రత్నసింహ
సనాసీనుండును, జగద్రక్షణ జాగరూకుండును, సనకాదిమునిజన పరివృతుండును నగువమ్మహేశ్వ
రుం గాంచి భక్తి ప్రణయపూర్వకంబుగా నమస్కరించి యిట్లనివినుతించె ॥ క॥ భువనాధీశ్వర శం
కర । దివిజాసురవంద్య పాదనీరజ శర్వా । భవ భావ పాపపావక । నవజలదకటాక్షదృష్టి నమః
శివా గణా ॥ వ॥ నిను సేవింపనిచో సురాసురనరాళికంబు భోగంబులం । దనరం గాంచి సు
ఖించుట్సు శుభత్పాదాంబుజధ్యానవ్యాప్తుల । జగమెట్లంటియు దివ్యదేహములకున్ నైశ్వర్యంబు లేలా
గుఁ గా । లమ ప్రేయమెటులన్న దుర్గతియెగ గల్గురగాక నింతేనియున్ ॥ క॥ సర్వాభీష్ట ము
లోసఁగుచు । సర్వజగంబులను బ్రోచుసర్వజ్ఞశివా । సర్వేశ్వరనుచుఁ బొందితి । సర్వదయాపరుడ
వనుచు సత్యమునిన్నున్ ॥ క॥ యాచింపనట్టియర్థికి । యాచితమును వించనిచ్చు నధికవదాన్య
శ్రీచతురుండవుగదనిను । యాచింతెద నీపగుమిట్టు మతిశీఘ్రముననన్ ॥ వ॥ అనుచు నగేశ్వరుం
డజ్జగదీశ్వరునకుఁ బునఃపునఃప్రణామంబులొనర్చిన శంకరుండు గరుణాకటాక్షంబున వీక్షించిపుడు
అతనిఁ గృతార్థుఁ జేసిన గంభీరతరవాగ్గుంభనంబులనర గిరిరాజా । లెమ్ము లెమ్ము భవదభీష్టంబెయ్యది
వేడుమనుం గడవనిన ॥ వ॥ హిమశైలేంద్రుఁడు బల్కె మామకమనోభీష్టంబు చేకూర మీ । కు
మారియాశ్లవిచ్చి సంధ్రమము చక్క తత్త్వధాపాంభోజ । రుచుముదంబొప్పఁ బ్రతిగ్రహింపఁదగు
ధాత్రోసమధిష్ఠితంచె దయనుందాది సుపర్వబృందము మునీంద్రుల్ గొల్వ నభ్యర్ణగా ॥
వ॥ అనియనేకవిధంబుల మనోరథంబులలర ధరాధరేంద్రు ప్రార్థించిన పరమేశ్వరుం
డు ప్రసన్నహృదయుండగుచు నంగీకరించిన నమ్మంచుగుబ్బలి యుగుడనిజస్థానంబున నొసఁగి ప్రస్థానంబు

నకుపచ్చానంత॥ క॥ నందీశ్వరుని గాంచి, యిందుకళాధరుఁడు కౌతుకోద్భవుఁడై । బం ధువదనరేడు బంధుల । నందఱ నేఁబిలువుమనుచు నాజ్ఞాపించెన్ ॥ క॥ ఆనందీశ్వరుఁ డంతయు శానందితుఁడగుచు శంభునకుమతి నతుఁడై । మానసమందుఁ దలంచుచు । మానితముగఁ బిలిచె బంధుమండలి నెల్లన్ ॥ సీ॥ శాతమాహాలోక్య గణపాలకులఁ బిల్చె నింద్రాదిదివిజుల నెల్లఁ బిల్చె । సకలదిక్పాలక సముదయంబును బిల్చె నలినజ బ్రహ్మల నలరఁ బిల్చె । ద్వాదశాదిత్యులఁ దనరుఁగఁ బిలి చె నేకాదశరుద్రుల ఘనతఁ బిలిచె । వసువుల నెనమండ్ర నరుసతోఁ బిలిచెను బిల్చె విశ్వేదేవబృంద ములను । సాధ్యగణములఁ బిలిచె నుత్సాహ మొప్ప । యక్షగంధర్వతతిఁ బిల్చె నాక్షణంబ । సిద్ధ విద్యాధరోరగశ్రేణిఁ బిల్చెఁ । బితరులను బిల్చె నతిశయప్రేమ మీఱ ॥ క॥ గరుడధ్వజుని బిల్చెను బరఁగ దశావతారపఙ్క్తినిఁ బిలిచెం । గరముగ్ర చతుర్ముఖుడగు । బరమేష్ఠిం బిలిచె మునిని బ్రమదంబేసఁగన్ ॥ వ॥ మఱియుఁ బాతాళనివాసులైన యనంతవాసుకితక్షకాదిశేషాది మహాబల క ర్కోటక మహోరగ శంఖపాలమహానాగముఖ్యులను, ఘోరరూప మహావీరభద్రులను, మహాబ లమహాబాహు మధుపింగళ చతుర్వక్త్రాదులైన భూతగణాధ్యక్షులను, విరోచన బలి నముచి ధుం ధు మహాదంష్ట్ర హయగ్రీవ ప్రముఖదైత్యదానవ గణంబులను, హాటకేశ్వరప్రముఖులైన కూష్మాండగ ణముఖ్యులను, కరణ బాహుక పంచాస్యాశతముఖ సుకేశ కాష్టకూటకేతు మేఘవృష్ట్యావర్తరూపతా శకేతు శతానన ప్రముఖులైన యసంఖ్యాత ప్రమథగణాధ్యక్షులకును, కళాముహూర్తకాష్ఠ దిన తిథి పక్షార్ధమాస ఋతు వత్సరంబులను, గంగాదినదులను, సముద్రంబులను, సరస్సులను మఱియు ననృత్తంబును శ్రుతంబును నైన చరాచరాత్మకంబగు సకలజగంబును బిలిచె నంత ॥ క॥ తరుణేందు వతంసుఁడయిన । పరమేశునిఁ గింపంగదిశల శ్రవణోత్సవమై । పరఁగెన్ సంఙ్ఞావాద్యము । లురుతర ఘోషములవై భవోన్నతిమీఱన్ ॥ వ॥ అప్పుడు ॥ క॥ వేదమయుండైన శివుని । పాదంబున కె క్కి సైన్యములు గొలువంగ । శ్రీదయితా మణితోడను । నాదిమదంపతులఁ జూడ హరి సనుదెంచెన్ ॥ మ॥ చతురాస్యుండు మరాళవాహనము నుత్సాహంబుతో నెక్కి వాణీ సతితోడన్ని గమాగమం బులు రాగా మూర్తిమంతంబులై । కుతుకంబొప్ప నగేంద్రజా శిఖరిరాట్కాదంబ కళ్యాణము । ప్రతిమప్రౌఢిమఁ జూడవచ్చెను వసిష్ఠాదుల్ మునుల్ గొల్వఁగన్ ॥

సురాసురమానియత్తులాదిగ కైలాసంబునకరుగుట

మ॥ అమరేంద్రుండు బలారిముఖ్యజాతరణితో నైరావతారూఢుఁడై । రోమరోమంబున నుదెంచె దే వగణముల్ గొల్వంగ నావెంబడిం । గ్రమమొప్పంగఁ గృశానుదండి పలభుగ్వాయో ర్ధనదేశాసు రేశం । ద్రమహేశుల్ వెనువచ్చిరింపుమగుటోద్వాహంబు వీక్షింపఁగన్ ॥ క॥ ద్వాదశరవులశ్వను లే । కాదశ రుద్రులును సాధ్యగణముల్ సిద్ధుల్ । మోదమునవచ్చిరగరా । ట్కాదండుని వివాహ మునకు గొబ్బునఁ జూడన్ ॥ క॥ సప్తమరుత్తులు వసువులు । సప్తఋషులు పితరులఖిలసన్మునివర్యుల్ ప్రాప్తకుతూహలులై పర । మాప్తుం బరమేశుఁ జూడవరుదెంచిరి గెన్ ॥ తే.గీ.॥ అరయఁగ జరా చరాత్మకమందునుండు । నాత్మలంతరాత్ములం బరమాత్మలెల్ల । నరుగదెంచిరి సంతోషమతిశయిల్ల । జంద్రమకుటోత్సవముఁ జూడ సరదసముగ ॥ క॥ ఉత్తమశౌర్యంబులఁ దగు । కార్తికదగ నరువే దాలకోట్లసురారుల్ । చిత్రంబులలర వచ్చిరి । చిత్రజపరిపంథిఁ జూడఁ జెలువంబొప్పన్ ॥

శివితెంబిరసంతారులు । పాతాళనివాసులష్టపన్నగముఖ్యుల్ । చేతోమోదంబలరఁగ । శితాం శువతంసుఁ జూడఁ శీఘ్రముగాఁగన్ ॥ క॥ హరు కళ్యాణమహోత్సవ । మరయఁగఁ గాలాగ్నిరు ద్రుఁడరుదెంచె మహా । స్ఫురణత ననంతకోటులు । గరిమన్నిజసదృశరుద్ర గణములుగొలువన్ ॥ తే॥గీ॥ అలర ముక్తాత్ములైనట్టి యాత్మగణము । లబ్దదాయుతకోటి సంఖ్యలు చెలఁగఁగ । హాటకే శ్వరుఁడరుదెంచె హర్షమెసఁగ । హాటకాచలధన్వికళ్యాణమునకు ॥ క॥ ప్రమదంబలర విశాఖుఁడు గోమరొప్పఁగవచ్చె కోటికోటిమహాప । ద్మములుగొలువంగ గణములు । విముక్తకేశులు పురారి వే డుకఁ జూడన్ ॥ క॥ గణుతింప శతార్బుదములు । గణములుగొలువఁగను దన్ను ఘనముగ దేవ । ప్రణుతుండు బాణయుక్తుఁడు । గణముఖ్యుఁడువచ్చె శంభుఁగనుఁగొనుప్రేమన్ ॥ క॥ తిలకింప నాత్మ గణములు । జలనిధి శతకోటులొప్ప సత్వానుఁడు । జ్వలబలుఁడు గణాధ్యక్షుఁడు । జెలువొందఁగ వచ్చెఁ జంద్రశేఖరుఁ జూడన్ ॥ క॥ అరయంగ వీతరాగులు । గరము దీవనేక కోటిగణములుగొలువన్ । నిరుపమధృతివిక్రతాస్యుఁడు । బరగంజనుదెంచె భర్గుపరిణయమరయన్ ॥ క॥ లోకాలోక నివా సుఁడు । ప్రాకటఘనబాహుశౌర్యభాసురుఁడగు జ్వా । లాకేశుండరుదెంచెఁ బి । నాకి వివాహో త్సవంబునకుఁ జెలువొందన్ ॥ క॥ సమదగణ పరివృతుండై । సముఁడుండను గణవిభుండు సమధిక పటిమం । గుమదాప్తజూటు సన్నిధి । కమరఁగ జనుదెంచె మదినిహర్షంబలరన్ ॥ క॥ దుందుభి యనెడు గణాగ్రణి । దుందుభిఘోషములు సెలఁగఁ దోడ్తోడ నసం । ఖ్యందనరు గణంబులతో । నిందుకళాధరునిఁ జూడ నేతెంచెఁ గడున్ ॥ క॥ దాలిచి కపాలనామము । మేలిమిగ బరార్థసం ఖ్య మెఱయఁగఁ గణముల్ । పాలితనిర్జరపాలిక । పాలీశ్వరుఁడా కపాలి పాలికివచ్చెన్ ॥ తే॥గీ॥ కలుషవర్జితు లూర్జిత ఖ్యాతిఘనులు । కోటికోటిపరార్ధముల్ గొల్వగణము । నరిశయాహ్లాదమొ ప్ప సంహ్లాదుఁడపుడు । వచ్చెఁ దరుణేందుమౌళి వివాహమునకు ॥ తే॥గీ॥ రుద్రసన్నిభులైనట్టి రు ద్రగణము । లమరఁ గొలువంగఁ గోటిపద్మములు తన్ను । నందకుఁడువచ్చె మేరుకోదండధరుని । పరిణయముఁ జూడఁ గన్నులపండువుగను ॥ తే॥గీ॥ జంభశాసనసుతుఁ గాంచు శౌర్యనిధులు । కోటి కోటిగణంబులు కొలువఁదన్ను । కుంభకుఁడువచ్చె హర్షనిగుంభమెసఁగ । భావభవశాసి శంభు వైభవముఁ జూడ ॥ క॥ మునిముదప్రమథాధీశుఁడు । మనెకుఁడను శతకోటిగణసమన్వితుఁడగుచున్ విదితముగ మహామహిమను । మదనారిం జూడవచ్చె మానితభక్తిన్ ॥ క॥ కోటిపరార్ధగణంబులుఁ । గోటిగగొలువంగ శివమెఱయఁగ వేచ్చెం । గాటపముగ సన్తోముఁడు । జూటుకహిమకరకిరీటుఁ జూడం బ్రేమన్ ॥ క॥ నయధుర్యుఁడు ధగనేత్రుం । డయుతాయుతకోటి గణములలరఁగఁ గొలు వం బ్రమథము దలిర్పఁగ మృత్యుం । జయునిఁ గనుఁగొనఁగ వచ్చె సత్వరలీలన్ ॥ తే॥గీ॥ అపవంత మహాశేకులనఘ మహిమ । వీరపర్వతమందును విశ్రుతముగఁ । గొలిచి చనుదేర సాహస్రకోటిగ ణము । లరుగుదెంచిరి తరుణేందుధరునిఁ జూడ ॥ తే॥గీ॥ గణవరేణ్యులు పిప్పలకాకపాద । సన్నకా దులు వచ్చిరి సంభ్రమమున । గరిమమీఱు నసంఖ్యాతగణములొప్పఁ । జిత్తజారాతిపాదాబ్జ సేవకా ఖిల ॥ క॥ కొలువఁగ నసంఖ్యగణములు । సెలకొని మధుపింగళుండు నీలుండు మహా । బలుఁడన్ము ఖ్యులు గణపతు । లలరఁగ వచ్చిరి కపర్దివలోకింపన్ ॥ తే॥గీ॥ పూర్ణభద్రుఁడు వచ్చెను బోలు పెసంగ రహిచతుర్వక్త్రుఁడరుదెంచె రమణమీఱ । బహుగణంబులు గొలువంగ భస్మకడసు । వీరభూతగణం

బులు విశ్రుతముగ ॥ సీ॥ ప్రమథాధిపతులెన్నఁ బ్రథమంబు కరణుండు సనుదెంచె బహుపాశ్వకోటిసహితుఁడగుచు । బాహుకుండరుదెంచె బహుగణంబులుగొల్వఁ జనుదెంచెఁ బంచపంచాశద్భ్రత్యబృందంబులు బ్రమథులు తనుఁగొల్వఁ బంచాస్యుఁడలరంగ శతకోటి బలముతోఁడ । శతమన్యువిముఖుఁడు శతమన్యుఁడేతెంచెఁ దిలకింపమతియుఁ బ్రత్యేకముగను । గోటికోటిగణంబులు గొల్వరాఁగ నమేఘభృత్కోటికోటుల మోసుబలులు । వృషభబలిసు కేశాఖ్యులు వేవ్కమీఱ । వచ్చిరర్థేంద్రమౌళివివాహమునకు ॥ సీ॥ అమితసైన్యములతో నరుదెంచె వేగ శతానన్దుండు విరూపుఁడరయవచ్చెఁ । ధాత్రికేతుఁడు వచ్చెఁ దద్దయుఁ బ్రేమతోఁ గొమరొప్ప లోకాంతకుండువచ్చెఁ । జైత్రకుండున్నువచ్చె సంతోషకలితుఁడై దైత్యాంతకుఁడువచ్చెఁ దృప్తమగను । లోకజిత్తరుదెంచె లోకముల్ ప్రాగడ్తంగ మృత్యుజిత్తరుదెంచె మెఱయకీర్తి । మణివిపాదనుఁడరుదెంచెనుహిమ చెలఁగ । గాలజిద్విష్ణుజిత్తులు గరిమమీఱ । భృంగిరిటుఁడును జనుదెంచెనీశుఁ జూడ । సైన్యములు సహస్రపరార్థసంఖ్య నొప్పఁగ ॥వ॥ అరయ సహస్రయోజన సమంచితలక్ష్య విభేదనోన్నతం । బరసు మఁ జాపవిస్ఫురణఁ బ్రత్యసహస్ర సహస్రసంఖ్యలన్ । ధరణి వసించునట్టి విబుధవ్రజపూజ్యులు రుద్రులందఱున్ । సురుచిరలీల శంకరునిఁ జూడఁగ వచ్చిరి వేడ్క మీఱఁగన్ ॥ తే గీ॥ నీలకంధరులను మఁద్రినేత్రులగుచు సంబునిధియందు నంతరిక్షంబునందు । దివినినున్నట్టి యారుద్ర నివహమెల్లఁ । బ్రేమఁజను దెంచె పరమేశుపెండ్లిఁజూడ ॥క॥ అనిశంబు నవనిచరులై । ఘనతరముగ నెపుడు నీలకంధరులగుచుం । ధర నరెడు రుద్రులుగొందఱు జనుదెంచిరి శివునిపెండ్లి సంభ్రమములరన్ ॥క॥ పరగవిలోహితులగుచును । గర్భమున శితికంఠులగుచు తన్నాగ్రహములఁ బెం । జరతన్నైలతోను రుద్రులు హరుఁజూడన్ వచ్చిరపుడు హర్షంబొంపన్ ॥తే.గీ.॥ ప్రకటితంబుగ భూతాధిపతులు నగుచుఁ । దస్థయుధికేశులై జటాధరులునగుచు । సాయుధులునై యసంఖ్యంబులైనవేలఁ । బరగురుద్రులువచ్చిరి భవుఁజూడ ॥ తే॥గీ॥ దిన్నవాసులు నగుచును దీర్ఘచారు । లగుచుశశిరస్కులగుచును వలయునట్టి । రుద్రగుల్మంబులువచ్చిరి రుద్రుఁజూడ । భాసురంబుగ నానందభరితులగుచు ॥వ॥ మఱియు నదితియు, దితియు, విశ్వయు, వాసుకద్రువయు, గాళికయు, పులోమయు, సరమయు, సంహ్లాదయు, వినతయు, ఘూయయు, క్రియయు, దుర్గయు, స్వాహాయు, స్వధయు, సావిత్రియు, దేవమాతయు, రజనియు, దక్షిణయు, ద్యుతియు, రతియు, బుద్ధియు, మతియు, మేధయు, పుష్టియు, తుష్టియు, సరస్వతియు, రాకయు, కుహువుయు, సినీవాలియు, దేవియు, వసుమతియు, ధరణియు, శైలజబాలయు, నారాయణియు, దేవమాతయు, దేవపత్నులును, నానాదివ్యమణిభూషణంబులు ధరియించి చామరాసక్తహస్తలగుచు సుందరవిశేషంబులతోఁడ సకలమహానదులును, గరుడగంధర్వయక్షకిన్నరపన్నగులును, నరులును, సాగరంబులును, గిరులును, మేఘంబులును, సంవత్సరంబులును, కళలు, వేదంబులు, మంత్రంబులు, యజ్ఞంబులు, సోమంబులు, హుంకారంబులును, వషట్కారంబులును, బరిచారకులతోఁడ దివ్యాప్సరోజనంబులు, సుమంగళులును సర్వమంగళా వివాహమహోత్సవమునకు వచ్చిరంతయు ॥క॥ అంతటఁగూడిన యాజన । మంతయుఁ గలకలమునిండె నత్యంతంబై । కాంతాపురాధికారిన్ । శాంతనిధిన్నందిఁజూచి సవ్యక్తమెయిన్ ॥ తే॥గీ॥ స్వామినవ్విధిన్నమ విజ్ఞాపనంబు । శంభుసేవార్థమిప్పుడు సకలజనము । వచ్చియున్నార మమ్మహేశ్వరునిఁ

జూడఁగఁ । జేసి తద్దర్శనము గల్గఁజేయుమనుడు ॥ ఆ॥వె॥ నందివారిమనవి నయముగ నాలించి నాఁగుఁబూఁబుకప్పు డెలుఁగఁజేసి । ముఖ్యులైనవారి ముందుగ రమ్మని । శివునిసమ్ముఖమునకుఁ జేరఁబిలిచె । మ॥ భువనాధీశుఁడు సత్కృపాంబుధి జగత్పూజ్యుండు సర్వజ్ఞుఁడా । శివుఁడభ్యున్నతపీఠవంబుఁ జెలఁగన్ సింహాసనారూఢుఁడై । యవలోకించె ననుగ్రహంబలరఁ గళ్యాణార్థమైవచ్చువారిం । దరసంతోషముమెల్ల వీక్షణసుధాధారాప్రవాహంబుగన్ ॥ తే॥గీ॥ శంభుముంగిట నొకప్రదేశంబునందు । నెల్లరనిలిపి సంకరమెనయకుండ । గణవరేణ్యుండు నందియుఁ గ్రమ్మఱికదనర । సారెసారెకు వేత్రాగ్రచాలనమున ॥ తే॥గీ॥ వలదురభసంబుపిలిచిన వారిఁ జేచి । యొక్కరొక్కరెరవుగ నేయమున్నతరీతి । వేల్పుమన్నీలఁ జేర్చి నివేదనముఁ । జూపెవరుసనందఱ శశాంకధరునకును ॥

నందీశ్వరుఁడు సురాసురాదులను బ్రత్యేకముగా నీశ్వరునితోఁ జేర్చినట్టి.

క॥ తొలుతనలనంది వేత్రి । చలసంజ్ఞను బిల్వఁజేచి చయ్యనతాలా । నలయుగ్రుం డింధుధరునకు । నలరఁగ బ్రణమిల్లనిలిచె నతిదూరమునన్ ॥ మ॥ నయమొప్పంగ శశాంకశేఖరుఁ డు కాలాంతకిం, ద్యుండా లేనిం । గయి వేత్రంబునఁ జూపి దేవ యిగొడా కాలాగ్నిరుద్రుండు హం । తయుగాంతంబున లోకపంక్తి కఖిలాధారుండు వీక్షింపవే । దయకుం బాత్రుఁడు వచ్చినాఁడిపుడనంతంబైనసైన్యంబుతోన్ ॥ క॥ అనివంది విన్నవించిన । వినియాతరుణేందుమౌళి విశ్వేశుఁడునుఁ । గ్నానికాలానలరుద్రుని । ననుగ్రహించెం బ్రసన్నుఁడగుచు న్నరుణన్ ॥ తే॥గీ॥ అంతకూశ్మాండ గణములకధ్యక్షుఁడైన । హాటకేశ్వరుఁ జూపెను హర్షమెసఁగ । నట్లునందీశుఁడంపఁ గలగణాగ్రగణ్యులను జూపె వేర్వేఱగరిమమీఱ ॥ క॥ హరినిం బిలిచిన నందీశ్వరునాజ్ఞ నిజావతార సంయుతుఁడగుచుం । బొరగు చతుర్వ్యూహులతో । సరసిజనాభుఁడులేచి చయ్యనవచ్చెన్ ॥ శా॥ నందీశుండపుడా ముకుందుని మహానందంబుతో శంకరున్ । సందర్శింపఁగఁజేసి దేవయితఁడుం జక్రాయుధుండెన్ననిం । పొంద స్వామితనూద్భవుండు సతతంబుండున్ జగత్పాలనం । బందున్ దేవరచే నియుక్తుఁడయి యుద్యత్ప్రీతిఁజూపట్టఁగన్ ॥ తే॥గీ॥ చెలఁగిముక్తిదమైనట్టి చిత్రలింగ । మనుపమంబుగ నర్చించి నఖిలజగముఁ । బోవనధికారియయ్యెను బొగడుమీఱ । నింద్రనీలసముద్యుతి నైనసీయితఁడు ॥ క॥ తావక పాదాంబుజ యుగ । సేవోత్సుకుఁడితఁడెపుడు చిత్తమునందున్ । దేవాధిప కరుణామతి । బ్రోవంగనయ్యా నిత నిఖిలార్కప్రాబ్ధిన్ ॥ క॥ అనిపలుకునంది వచనము । ఘనముగ నాలించి నీలకంధరుఁడపుడా । కనకాంబరుఁడగు హరినిం । గనుఁగొనియెఁ గృతార్థుఁగాఁగ కరుణాదృష్టిన్ ॥ తే॥గీ॥ అంతనందీశపాణి వేత్రాగ్రసంజ్ఞ । గని నవబ్రహ్మసహితుఁడై కమలభవుఁడు । వేగలేచి కపర్దికి వినుతిఁజేసి । దూరమున నిల్చివినయంబు తోపసెలమి ॥ క॥ కమలాసను నపుడెంతయుఁ బ్రమదంబున నందిపాణిపంకజవేత్రాగ్రముతన్ నిర్దేశింపుచుఁ । గుముదాప్తకళావతంసు గొలువనికనెన్ ॥ ఉ॥ స్వామి పవాకపంకరుహసంభవుఁడీతఁడు దక్షిణాంగజుం । డై మహిమంజెలంగు భవదాజ్ఞ జగత్సృజనాధికారముల్ । వేమఱుఁ బూనుచున్నవయి వేల్పులకెల్లను దాపకాంక్షిసీ । వామహనీయనిష్ఠగలవాఁడు కృపామతిబ్రోవఁగాఁదగున్ ॥ క॥ శైలంబగు నీలింగము । లలరంగఁ బూజఁజేయుచు భక్తిం । ద్రైలోక్యసుజనయుతుఁడును మేలుగ నధికారియయ్యెమీశ్వరపదవిన్ ॥ ఆ॥వె॥ పుత్రుఁడితఁడు శంభవదనుగ్రహమున । కినుడు నందిపలుకు లాలకించిన

ఘనకటాక్ష దృష్టిఁ గనుఁగొనె శంకరుఁ । డబ్జభవుని దిక్కు సాదరమున ॥ క॥ స్మరశాసనుఁ డీక్షి తిఁ । జారిహార నాళికభవుల నంచితలీలం । గరుణింప నంతనందియుఁ । బరమానందమునఁ బ్రమథ పతులం జెలిపెన్ ॥ వ॥ మఱియును ॥ చ॥ ఇతఁడు సురేశ్వరుండు శిఖియితఁ డితండు గృతాంతుఁ డెన్నఁగా । వితఁడు పలాశిపాళధరుఁ డీతఁ డితండు సమీరణుండు సం । స్తుతమతి యక్షరాజితఁ డు శూలియితండని వేఱు వేఱ దిక్పతులను దెల్పి శశిఖండపతంసుని పేర్మిలఁ జేడుకన్ ॥ సీ॥ దివి జులు వీరెల్ల తిలకింపు సర్వేశ వీక్షింపు మసురులు వీరు దేవ । గంధర్వగణమిది కరుణఁ జూడుము పాశ యురగులు వీరెల్ల యురగభూష । వెలయుంగ వశ్వినుల్ వీరు మహాదేవ సప్తమరుత్తులు స్వామి వీరు । వసువులు రుద్రులు వరుసతో వీరెల్ల ఋషిగణంబులు వీరు వృషభవాహ । పితృగణమ్మిది పరికింపు పేర్మి మీఱ । సిద్ధసాధ్యులు వీరెల్ల సిద్ధవినుత । కనుము రక్షఃపిశాచసంఘములు వీరు । పరమకృపఁ జూడు జగదీశ భవవినాశ ॥ వ॥ మఱియును వివి ఘన్నగగణంబు, లివి నదీసముద్రంబు, లివి భూధరంబు లివి కళాముహూర్త తిథిమాసర్తు వత్సరంబులనుచుఁ గ్రమంబున నంబికేశ్వరునకుఁ జతురాననుండు దెలిపిన ॥

పరమేశ్వరునకు బ్రహ్మ భూషణంబులొసంగుట.

క॥ శంభుఁడు జగదీశుఁడు గరు । ణాంభోనిధి బాలివారి నందలివగసన్ । సంభావించెను స్థిరము । ఖాంభోజుండై కృపాకటాక్ష విలీలన్ ॥ క॥ అరుదెంచు బంధుజనములు । గరమరుదుగఁ దెచ్చియిచ్చిరి కానుకలపుడున్ । గిరికోదండుని సన్నిధి । సురుచిరమణిభూషణాది శుభవస్తుతతుల్ ॥ మ॥ చతురాస్యుండు వినూత్నరత్నమయ భూషవ్రాతముం దెచ్చియ । ప్రతిమానంబుగఁ బద్మరాగమణిపాత్రంబందు వింపొందఁగా । క్షితిభృత్కార్ముకసన్నిధానమున భక్తిన్ సత్కరింపించి సం । స్తుతులం జేయుచు మ్రొక్కియిట్లనియెఁ జేతోమోదమొప్పన్గదున్ ॥ ఉ॥ తాపహరూప మెన్న విదితంబుగ సాభరణాళికల్ల శో । భావహమైన యాభరణమట్లయినం గదు సత్కృపామతిన్ । దేవ యలంకరింపఁ దగు దివ్యమణీమయ భూషణంబుల । న్నావృషు బ్రహ్మ ప్రార్థనమున విశ్వకాంకధరుండు చేడుకన్ । క॥ స్థాణుని తద్భూషణములు । శ్రీకరముగ దాల్చె మేనఁ జెలువమరంగా । నాకేశమానఖాగ్రము । సాత్త్వికటముగ రత్నదీప్తి భాసిలె నెలమిన్ ॥ సీ॥ పూర్ణిమాశశాంకు పోలు నెమ్మోముతోఁ దామరసాభనేత్రముల తోడఁ । గమనీయతరలీల కంబుకంఠంబుతో రమణీయ బింబాధరంబుతోడ । భాసురతర చతుర్బాహుదండములతోఁ గలితవిశాల వక్షంబుతోడ । శారదనీరద చ్ఛవిగుల్కు మేనితో నవరత్నమయ భూషణముల తోడఁ । గోటికందర్పతులితమై కొమరుమీఱు । నఖిలభువనైకమోహనమైన రూప । మలరఁ గనుపట్టి గిరిధన్వి యంబికమున । నంజలిఘటించి మ్రొక్క నయ్యజానఁ గాంచి ॥ క॥ ఈమిగిలిన భూషణములు । ప్రేమను ధరియింపఁ ద్రిదశవృందంబులకున్ । వేమఱు నొసంగు మన్నను । దామరసోద్భవుఁడు చంద్రధరుని యనుజ్ఞన్ ॥ తే॥గీ॥ పాసఁగ విభజించి మణిహేమభూషణములు । విబుధసంఘంబులకు నెల్ల వేడ్కనొసఁగు నంత నా దేవముఖ్యులు వింతదనర । దాల్చి రెంతేని భూషణతతులు మేన ॥ సీ॥ శంఖసంఘంబులసంఖ్యముల్ ఘోషించె భేరిమృదంగముల్ భేరుకొనియెఁ । గాహళిపటహముల్ గంభీరగతి మ్రోసెఁ దూర్యఘోషంబులు ఘోరమయ్యె । డిండిమనినదముల్ నిండారె దిక్కుల వీణారవంబులు విస్తరిల్లె ।

వేణునాదంబులు విస్ఫూర్తిఁ జెలువొందె నాగస్వరంబులు నయమెసంగ । నబ్ధికల్లోల ఘోషంబున నుకరించి । యితరవాద్యంబు లెన్నియు నింపెసంగ । నలరఁ గైలాసగిరి నుండి యా హిమాచలంబు దాకను శోభితపర్వంబు గాఁగ ॥ తే॥గీ॥ నిఖిలజగములనపుడు పన్నగుఁ జిలికి । గంధసారంబు చేత ను గలియనలికి । గరిమ కస్తూరి పట్టెలు వరుసఁ దీర్చి । కప్పురపు ముగ్గులిడిరి మార్గములనెల్ల ॥ వ॥ ఆ సమయంబున ॥ మ॥ తలిరుం జెక్కులఁ దాండవింపఁగ కనత్తాటంక రత్నాంశుతుల్ । కలకంఠ గుణ్యలవర్తనంబు సలుపం గ్రొమ్ముత్తెపుం జేరులు । తక్కళికల్ మీఱఁగ నప్సరోజనములుద్యద్రత్నపంక్తి భాస్వత్పాణి । విలసత్కంకణ నిక్వణంబులలర న్వింజామరల్ వీవఁగన్ ॥ మ॥ ధవళచ్ఛత్రనయంబులై యలసముద్రంబట్ల జూపట్టఁగా । దివి సంకీర్ణ వైజయంతులు సముద్దీవ్యత్పతాకావళుల్ । వివిధస్ఫూర్తిఁ జెలంగ గమ్మరను చుక్ వేమాలుకాలాగరు । ధ్వన ధూపోఘసువాసనల్ దిశలవిస్తారంబు గాఁ బర్వఁగన్ ॥ మ॥ శుభమింపొంద సువాసినీగణములు శోభానలుం బాడఁగా । విభవంబొప్పఁగ వేదఘోషములతో విప్రోత్తముల్ రాగ నా । రభటిన్ క్షేత్రపతుల్ పఠాకని యుదారస్ఫీతిఁ గీర్తింపఁగా । ప్రభవిల్లం గడు వంది మాగధగణప్రోంచజ్జయధ్వానముల్ ॥ తే॥గీ॥ రుద్రకన్యలు నటియింప దూషితిమెఱయ । నంజలిఘటించి యోగీంద్రులలరి గొలువ । నంది కైదండనొసఁగ నంబుజాంబకాళి । ప్రకటితంబుగ రత్నపాదుకలు దొడగి ॥ తే॥గీ॥ లేచి సింహాసనము నుండి లీలతోడ । రమణ వీడ్కొని కక్ష్యాంతరంబులెల్ల । ద్వారదేశంబులందునుదారమహిమ । రక్షకులనుండఁ బనిచి శూలాంకుఁడంత ॥

పరమేశ్వరుఁడు సపరివారముగా హిమాచలంబునకరుగుట.

సీ॥ కంఠధామ వ్రాత ఘంటాఘణత్కార బధరీకృతాశాంత భద్రజగము । చామరాంకార జనితలీలామరుచ్చాలితాంబోధర సమాసయంబు । స్వర్ణభూషా ప్రభా చారుపీఠోదగ్రసంబద్ధ తారకాసంచయంబు । విరచితచరణైక విన్యాస పరిభగ్నపాతాళపన్నగ ప్రభుఫణంబు । రత్నపల్యాణాంక విరాజమాన । ఘృతిపృథుస్కంధరమణీయతా హీ యుగళ । మతులక కుదున్నతంబును నసుధరాజ । తాద్రియనమ్రోల వృషభవాహనము నిలువ ॥ క॥ శంభుఁడు వేడుకఁ దనరఁగ । శుంభద్ధరుఁ డీప్రుమీద గొబ్బున నెక్కెన్ । దాంభోరుహాంబు నిడికొని । గంభీరతనెక్క వృషభగంధర్వంబున్ ॥ మ॥ అతులస్ఫూర్తిని జెంత కాంచనకలాకానీకసందీప్తము । ప్రతిమానంబు సితాతపత్రము గరాబ్జంబందుఁ గుంభోద్ధరుం । డతివార్ధంబునఁ బట్టెఁ గ్రేలెదు సముద్యన్మౌక్తిక కాంతిచ్ఛటల్ । సితశోచిర్వలయచ్యుతాభ్రరఘురి నా శ్రీకంఠమూర్ధ్నంబునన్ ॥ వ॥ అప్పుడఖిలయోగిగణంబులు, సిద్ధులు, తాపసులు, సురలు వేదోక్తంబుగా జయజయశబ్దంబులొనరఁ దితియు నదితియు శాసుత్రి, కద్రువయు, నరుంధతియు, పుష్టియు, కీర్తియు, స్వాధయు, స్వాహయు, మతియు, ధృతియు, సరస్వతియు, లక్ష్మియు మొదలైన సకలలోకమాతలును, దేవపత్నులును, మునిపత్నులును సుస్వరంబుల శంభునామాంకితంబులైన గీతంబులు బాడ గంధర్వకిన్నర కింపురుష విద్యాధరులును, అహోవ్రాహూలును, దుంబుర నారదాదులును, వీనులవిందుగ వీణాగానంబు సేయ సర్వేశ్వరుండు మహోత్సాహరూఢుండై యాక్షణంబు కైలాసంబున నుండి హిమాచలంబునకరుదేర నానమయంబున ॥ తే॥గీ॥ త్రిత్రిమిత్రసమేతుఁడై పొగడుమీఱ । హిమగిరీంద్రుఁ డెదుర్కొని నిండువేడ్క ।

నిష్పాదనోద్యోగ సౌఖ్యంబులతిశయముగ । నంబునిసుల ప్రవాహంబు లటులఁ జెలఁగ॥ క॥ మైనాకుఁడ తుఁ గొలిచియుండును । నూనద్వితీయాంబుతోడ సొంపొందహిమా ॥ ని నగపతి గిరిధన్వను । గాంచెను మా విభు మ్రొక్కి యంజలియొనర్చుచుఁ దై ॥ వ॥ అత్యంతవినయంబున నత్తుంగమణిమయ గోపురప్రాకార విరాజమానంబును, రథగజతురంగ పదాతిసంకులంబును, భేరీమృదంగమురజాదినానావిధ వాద్యఘోషితంబును, నగుచు నోషధీప్రస్థపురంబున కమ్మహేశ్వరుం దోడ్కొనివచ్చునప్పుడు॥ మ॥ వరగళ గన్నవనగ్ధమండితమూర్తై భాసిల్లుమఁ దేవాముల్ । పరమప్రేమము వీరకాన్త్యలగు మఱ బల్లాల నాయామినీ । కరమాడామణిఁ జూచు వేడ్క నలివేగంబుల్విలాసంబుతోఁ । బరివేష్టిం చిరి చంద్రబింబవదనల్ ప్రాసాదభాగంబులన్ ॥ ఉ॥ సారెకుఁ జారుపోకముడి సన్నకెంబునఁ జక్కఁ జేర్చుచుం । జేరవిలాసమొప్ప నొకచేత ధరించి గవాక్షవిస్ఫుర । ద్వారువిలోచనాబ్జయొయి చంద్రనిభాననయొక్క గన్గొనెన్ । మేనకగేంద్రధన్వు నవమేఘసమానవినీలకంధరున్ ॥ క॥ ఒక కంటం గాటుకనిడి । యొకకంటం బెట్టనుఱని యొక్క చెలియ మా । టికిమదిఁ బొరలుచు జాళశి ముకుటుఁ గనుంగొనఁగ జాలమార్గముఁ జేరెన్ ॥ క॥ నుబ్బెతి యొక్కతె బిగవని । గుబ్బల విభ్రద్రొ బ్బ్యాకొనుచు గొబ్బునమంచుం । గుబ్బలియల్లునిఁ గనుతెమి । నిబ్బరముగఁ దద్గవాక్షనికటము పొం దెన్ ॥ ఉ॥ హెచ్చిన ప్రేమఁ బాణవిభుఁ డెంతయు మన్మథకేళికై యొదన్ । గ్రుచ్చికవుంగలిం ప నొకకోమలి యెరిగినత్తినాథునిం । విచ్చటనుండుమంచుఁ బరమేశ్వరుఁ జూడఁగ సౌధజాలమున్ వచ్చినకోకపోకముడి వేగబిగింపుమఁ దెరవేడుకన్ ॥ మ॥ పరగం బయ్యెదకొంగుజారఁగ నురో భాగంబునన్ ముత్యపుం । సరులుంజిక్కుపడంగ మేనఁ దులకింపన్ రత్నభూషావళుల్ । వివలున్ సిసలుఁ జల్లుచున్ శశిధరుస్వీక్షింపఁ వాతాయనాం । తరవిన్యస్త విలోచనాబ్జయగునుం దన్వంగి యొప్పున్ వెసన్ ॥ క॥ రంజిల్లఁ జేసి యొకపద । కంజంబా లత్తుకమునఁగడు వేగమునం । గంజాస్యయొక్క సుమశర । భంజను జూడంగజాలపథముం జేరెన్ ॥ క॥ ముద్దుగఁ దిలకమునుదుటన్ । దిద్దియు దిద్దకనుతేచి త్రిపురాంతకుడిన్ । ముద్దియయొక్క గన్గొనె । కద్దోతెదనెడి నడుము కంపింపంగన్ ॥ తే॥గీ॥ అలదియులదక చందనం బతివయొక్క । ముడిచియుడవక పువ్వులు ముదిత యొక్క । చేసిచేయక వీడెంబుఁ జెలువయొక్క । శంకరునిఁ జూచి రత్యంతసంభ్రమమున ॥ ఉ॥ గబ్బిమెఱుంగు గుబ్బలను గన్పడఁ గ్రొన్నెలవంకగుంపులన్ । బొబ్బిలి గంధసారములు సుందరి యొక్క నితంబుకౌఁగిలిం । గొబ్బునమాని మేనపయిఁ గొక్కుజనింపఁగఁ జూచె జాలువా । గుబ్బలివింటిజోదు మదసంబరదైత్యవిభేదు శంకరున్ ॥ శా॥ అంచంబొప్పఁగ గుబ్బపాలిండ్లకున్ హారంబులల్లాడఁగాఁ । జింపల్ క్రొక్కంగ వేణిక్రొన్నెలిటిపై జెన్నొందు క్రొంజాలువా । యుదెల్ క్రమముఁగఁ బాదకంజయుగళిన్ హర్షంబుతోఁ జూచె నా । కంపర్ప్వారిని యొక్క కోమలి గవాక్షన్యస్త వక్త్రాబ్జయై ॥ సీ॥ చంద్రశేఖరుఁ జూచెఁ జందాస్యయొక్కర్తు హారంబు వేసి వేయక నె ... । ఘనహస్తునిఁ జూచె నేణలోచనయొక్క ముకురంబుఁ జూచి చూడక నె మ్రోల । భుజగభూషణుఁ గాంచె భుజగవేణియొక్కర్తు బిరుదముల్ దువ్వి దువ్వక నె వేగ । వ్యోమకేశునిఁ గాంచె వ్యోమమధ్యయొక్కర్తు మకరికల్ దాల్చి దాల్చక నె ప్రేమ । ఖంజనములు చకోరముల్ గండుమీలు । పండువెన్నెల గుత్తులు పంకజములు । నల్లకలువలు నిండారఁ జల్లినట్లు । మెఱుపులొలయు పనసీనుల్ మెడలు ...

శ్రు ॥క॥ ప్రాసాదజాలములు భాసురముగఁ జూడ వికచపద్మనయంబుల్ । చేసెను చారుము ఖాబ్జని । లాసముల స్వేచ్ఛయొలఁ లలనాజనముల్ ॥ తే॥గీ॥ పౌరకాంతలు సురవధూపఙ్క్తితోఁడ । సౌధములనుండి పుష్పవర్షములు సారె । గురిసి రెంతయు వైభవస్ఫురణమెఱయ । రాజశేఖరుఁ డురుదేర రాజవీధి ॥ తే॥గీ॥ వివిధ పౌరవిలాసినీ వీక్షణములు । మానసంబులతోఁ దన మదనవైరి । దివ్యరూపమునఁ దవిలి తిరిగిరాక । సంగ్రహించె నిరుపమానంపమలర ॥ సీ॥ ఇతనివల్ల నెకదా యీచరాచరమెల్లఁ గల్పితంబయ్యె సంకల్పమాత్ర । నితనిసేవయొకదా సతతంబు యోగీంద్రతతులకు మోక్షనిధాన మగుట । నితనివిఖ్యాతులెకదా యెన్నఁగ నాగమప్రకర భూరుహశాఖాపల్లవంబు లితనిసత్కృపకదా యింద్రాదిసురలందు నధికారసంపద గాంచుటయు । మి నివరియింప నెక్కడాయెను నగేంద్రపుత్రి । తనయనిష్ఠతో నత్యంత తప మొనర్చి । నితనిఁ గనుగొంటి మనకు ధన్యత ఘటించె । ననుచుఁ గొనియాడిరచ్చోట పద్మముఖులు ॥మ॥ హరికేలంగొని రత్నపాదుకలు నెయ్యంబొప్ప నందిముఖ్యగా । గరిమన్ మేటిసరోజసంభవుఁడొగిన్ గైసంపనియ్యంగ భ । స్వరలీలన్ వృషభేశ్వరుం దిగి నగేంద్రద్వారమంపగ్రిక । త్స్యఁ హింగొంజెఁ బురంధ్రి పౌరవనితా సంవదత్కటాక్షాళితోఁ ॥ తే॥గీ॥ జయజయ పశుపతిస్వామి హెచ్చరిక దేవ । సావధానమటంచును సారె వేత్రి । ధారియగుచును నిమ్నోన్నతస్థలములఁ । దెలుపుచును వచ్చె నంది యాదేవునెదుట ॥ సీ॥ రమణీయతరముత్తు రత్నహారంబులు కుచకుంభములమీద గునిసియాడ । మణిమయ తాటంకమహానీయ దీధితుల్ చెక్కుటద్దములతోఁ జెలిమిఁ జేయ । సమదపుష్పంధయ సముదయనిభ వేణి కటిసీమ నెంతయుఁ గరము లీలఁ దగఁగ । గమనీయ మేఖలా కంకణాంగదచారు ఘుణఘుణత్కారముల్ సందడిల్లఁ । ధనువిలాసంబు శోభిల్లు మతకుశసంగ । సంభ్రమము సుమంగళీజనము గొలువ । వాద్యములతోడ మేనకాపావనజనయున । యిందుధరునకు వేడుక నెదురుకొనియె ॥

పరమేశ్వరాదులోషధీప్రస్థంబునఁ బ్రవేశించుట.

వ॥ ఇట్లెదురుకొని ప్రణామపూర్వకంబుగా నీరాజనంబొసంగి యంతఃపురంబు ప్రవేశింపఁ జేసి యయ్యిందుకళాధరుండు విశ్వకర్మనిర్మితంబును, వివిధరత్నప్రభావిచిత్రంబును, ననేకయోజనవిస్తారంబును, మణిమయ స్తంభసహస్రశోభితంబును, మత్తవారణశాభిరామంబును నగు కళ్యాణమంటపంబున నతులచతుస్స్తంభాలంకృతంబును, ననంతరత్నఖచితంబును, ననేకకోటిసూర్యసంకాశంబును, నతిప్రకర చామరకంబునగు దివ్యసింహాసనంబును నలంకరించి రుద్రగణంబులతోఁ గాలాగ్నిరుద్రుండును, గణేంద్రులతోడ హాటకేశ్వరుండును, ప్రమథులును భూతగణంబులు బరివేష్టించి నిలిచిరంత ॥తే॥గీ॥ చంద్రశేఖరుఁ డాసంప సంభ్రమముగను । నఖిలసురలకుఁ గూర్చుండ నాజ్ఞ నొసఁగెఁ । దొరుకవేల్పురను యథాస్థానములను । సొంపెసంగఁగ వరుసఁ గూర్చుండిరపుడు॥ సీ॥ విష్ణువుబ్రహ్మయు జిష్ణుండు యమ్రిలుద్వాదశాదిత్యులు వసుగణంబు । లశ్వినులును వశిష్ఠాదిమహర్షులు దేవర్షులందఱుఁ దేజమెసఁగ । సనకాదియోగులు సాధ్యులుసిద్ధులు విద్యాధరోరగుల్ వేడ్కఁ దనర । సప్తమాతృకలును సర్వదేవాంగనల్ మునిపత్నులందఱు హావమెసఁగ । నప్సరశ్రేణు లదితియు నలరుదితియు । దక్షకన్యలు నాదిగాఁదగిన సకల । బంధుజనమెల్ల నింద్రాదభిగ్యమట్టుఁ । బరగఁ జూపట్టెఁ గన్నులపండువుగను ॥ఉ॥ అంత మహీధరాధిపతి యాగ్రహతా

జగదంబ నీశ్వరిన్ । వింతగ భూషాజాలముల వేషకమీఱ నలంకరించి య । త్యంతముమోడ్పియ భేరి పటహాంబులు సెండి మనంబుల్బ్రొగడున్ । కాంతలు వెంటఁగొల్వఁ గుతుకంబునఁ దోడ్కొనిరా ని తాంతముగన్ ॥ సీ॥ నీలంపుఁ జికురుగొప్ప నిడుసపెన్నెరివేణి కంతుసింజినిబోలెఁ గటినటింపఁ । బలు కుఁజెప్పఁ రత్నతాటంకదీధితుల్ దరహాసరుచులతోఁ దాండవింప । గబ్బిగుబ్బలగుబ్బ కుంకుమలరదికపై ముత్తెంపుహారముల్ మురువుఁజూప । జాళువానిద్దంపు సరిగేరంగులచీర పచ్చపట్టు మీగాళ్ళఁ గూర్మినెనయ । కటకమాసురమేఖలాకంకణములు మొల్చఁ । గలికి కెంగన్నులమెఱుఁగుకడల నెల్ల । ధళధళలుచిందు సిగ్గుకొంతెర జనింప । గిరిజకళ్యాణవేదిక కరుగుదెంచె ॥ క॥ తెరఁబట్టిరపు డు నిర్మల । తరమగుకళశాంబురాశితరగ విధంబున్ । బరగెందత్పరిసరమునఁ । దరుణీమణివా లుమాపు దళుకులుమీఱన్ ॥ మ॥ సిరిగల్గుం జెఱువున్ను మోమునఁగడున్ శృంగారమింపొందఁ గాఁ । దరుణీరత్నము భాసిలెన్ యువనికాంతర్గత్యమానాంగియై । శరదంభోధర మాలికాం తరలసత్సౌదామినీ వైఖరిన్ । వరగుర్వాంబరవీధికావలి విభాస్వచ్చంద్రరేఖాకృతిన్ ॥ సీ॥ పంకజంబో కాదు పర్వేందుబింబమో యదిగాదు కామినీవదనమిదియు । కలువరేకులో కావు కలికిమీనంబులో యదిగావు కాంతకన్గవదెసంగు । పసిడిగిండులో కావు పొసఁగపూబంతులో యదిగావు వ లిగుబ్బలరయనిదియు । పసిడికొమ్మయొ కామునరఁగంబూరెమ్మయో యదిగాటు కొమ్మ మేనారయుదియు । ననుచుఁ గ్రమమునఁ దలఁదించు నంతలోన । వింతవింతగ వీక్షించె విశ్వభర్త । మందహాసాన్విత ముఖారవిందుఁడగుచు । ధరణిధరకన్య దివ్యసౌందర్యమహిమ ॥ ఉ॥ శైలపురందరుండ పుడు సంతసమొప్పగఁ బంధుయుక్తుఁడై । బాలశశాంకమౌళి పదపద్మములందు సువర్ణపాత్రికన్ । వ్రాలపసిండిగిండి జలముల్ గొనమేనక యందియ్యఁబ్రీతిఁ గడిగి, తజ్జలముపారి శిరంబున దాల్చెభక్తితోన్ ॥ మ॥ ప్రియతపాద్రిధి గంధపుష్పములు కుంభద్వస్త్రభూషాదులం । బ్రియమంజర్పన జేసి పేర్కొనుమధుపర్కంబిచ్చి విన్యస్తతం । బృథివీభృద్వరుఁ దద్రిధన్యకు మరు ద్భృందంబుగొల్వన్ననో । రథమింపొందఁగనిచ్చెఁ గన్యకను ధారాపూర్వకంబొప్పఁగన్ ॥

క॥ గంగాధరుఁడు త్రిభువన । మంగళకరమైన కేలమహనీయుపేరి । మంగళసీమనుగట్టె ను । మంగళసూత్రంబు సర్వమంగళ కలమిన్ ॥ క॥ శిరమందుఁ గంకణంబుం । బరగన్ ధరియించుకట్టి ధర్గుండపుడున్ । బరిణయదీక్షాయుతుఁడై । కరమందును గంకణంబుగరిమన్ దాల్చెన్ ॥ మ॥ గరిమన్ మీఱ శివాశశాంకముఖుల్ కళ్యాణవేదిం బర । స్పరమందస్మితచంద్రికల్ వెలయఁగాఁ జంచత్కటాక్షేక్షులం । గరమనోన్యస్యము నల్లిబిల్లిగొనపేర్కొన్ ముత్తెపుంబ్రాలు నిం । చిర మూర్ధంబుల దోయిటన్ గొనుమ రంజిల్లం జగంబంతయున్ ॥ క॥ ఏణాంకధరుఁడు గిరిజాపాణిగ్రహణంబుఁ జేసె బ్రహ్మాది సుర । శ్రేణులు బొగడఁగ నప్పుడు । రాణించె మహోత్సవంబు రమణీయంబై ॥ తే॥గీ॥ దేవతోఁ గూడి యాదేవదేవుఁ డపుడు । దివ్యసింహాసనంబున దీప్తిమీఱ । నల్లరోహిణీకాంతతో హాటకాద్రి । శిఖరముననుండు నంద్రుని చెలువుమెఱయ ॥ క॥ ఆదిమ దంపతులై తగు । నాదేవీదేవులకు జయధ్వనులెసఁగన్ । మోదముననమ్రులై రంతయు । నాదేవతులఖిలమునిగణాధీశ్వరులున్ ॥ క॥ జనభరముచేత ధారుణి । కనుపట్టెను నిమ్నమగుచుఁ గడునుత్తరమున్ । దనరాకవతఃణంబును । ఘనముగనున్నతము మీఱఁగనుగొని నపుడున్ ॥ క॥ చాల భయంపడి సుర

ముని । జాలమథంపకసశంక సర్వజ్ఞునకున్ । శూలికిఁ జెప్పుకొంచుఁ బలికిరి । ఫాలాక్షుదయాసముద్ర పరమేశ భవా ॥ క॥ పాతాళమంటుచున్నది । త్సాతలముత్తరమునమిగుల జలజోల్లసథ । పాతంబు బొందకుండఁగ । భ్యాతిగఁ బాలింపుసమముగాఁజేసి మహిన్ ॥ మ॥ అనిప్రార్థించిన చంద్రమౌళికృపతో సాలించి మందస్మితా । ననుఁడై యాత్మసమానుఁగుంభజుని సద్భావంబుతోఁ బిల్చి తే । ద్కా నియోగించెను దక్షిణాధిపతిగాఁ గళ్యాణవేషంబు సొం । పొనరం జూపుచునందు నా మునికి సేత్రోల్లాసమున్ మీఱఁగన్.

పార్వతీ పరమేశ్వర కళ్యాణ మహోత్సవము.

శా॥ దేవాజ్ఞన్ శిరసావహించి నిజపత్నీయుక్తుఁడై క్లిష్టతన్ । వేవేగం జనియెన్ద్రిభమార్గమున నద్వ్యాక్ష్వాశతుల్యుండు తో, భావర్ధిష్ణుఁ డగస్త్యమౌని మలయప్రాంతంబునన్నిల్చెనం । తోడ విశ్వంభర యంతఁగాంచె సమతన్నిర్ధూతవైషమ్యయై ॥ మ॥ వనజాతాసనుఁడంతలేచి వినుదేవా నాదువిజ్ఞాపనన్ । భువనస్రష్టఁడు జేయుఁ తక్ర్రియను లోకంబంతయుఁ భక్తితో । ననువర్తించును గాన మీరలువివాహాంగంబుగా హోమమిం । పొనరం జేయుఁడటన్న విందుమకుటుండుత్సాహమున్ మీఱఁగన్ ॥ క॥ దరహాసముఖాంబుజుఁడై । కరమనుమతినొసఁగ హోమకార్యమొనర్పన్ । సరసిజభవుసకు శిఖియుం, బరగంగ వివాహయాగమంటపమందున్ ॥ క॥ తనమూర్తి ధరించి ముదం । బొనరంగ మహేశ్వరాంఘ్రియుగళంబునకుం । బ్రణుతింపుటించి యనుపమ । భువదీప్తింబ్రజ్వరిల్లెఁ గమనీయముగన్ ॥ క॥ సమిదాజ్యచరులు లాజలు । గొమరొప్పఁగ వ్రేల్చెనపిల్లగొబ్బునవిధ్యు । క్తముగాజలరుహగర్భుఁడు । సుమనోనివహమును మునులుజూడఁగ వేడ్కన్ ॥ మ॥ చెలువొందన్నిజపాద నూపురమణిశ్రీదోచ సాధాకృతిం । బలుమారుంగని యింతిసన్వఁగమదిన్ భావించి లజ్జాప్తిచే । బలె భూమీధర ధన్యకేలగిరిజాపాదాబ్జమున్ గప్పెను । త్కలికన్ సప్తదామపంబున శిలాగ్ర స్పర్శదంబంబునన్ ॥ మ॥ తమకళ్యాణమహోత్సవంబు త్రిజగత్కళ్యాణమున్ జేయుతం । గుముఁడై బర్వ్వటంచుఁ దల్పక్రియఁ గొంగుంముళ్ళు భాసిల్లఁగాఁ । గమనీయాకృతులాదిమదంపతులు వేడ్కన్ మీఱఁగన్ యగ్నికిం । గ్రమమొప్పంగ ప్రదక్షిణాదివిధులన్ గావించిరద్యున్నతిన్ ॥ మ॥ అనఘప్రోథిమ రత్నకాంచనమయంబౌ దివ్యసింహాసనం । బునఁ గూర్చుండి దగన్మితస్యతులుసొంపున్ మీఱశృంగారమున్ । గనుపట్టం గిరిజాగిరీశులపుడుం గళ్యాణవేషంబులన్ । భువనైకజాపితి బంధుకోటికి మదింగాతూహలంబొప్పఁగన్ ॥ సీ॥ ప్రథమంబు గాంచిరి ప్రముఖగణేంద్రులు కాలాగ్నిరుద్రుండు గనిరొఁ బిదప । హాటకేంద్రుఁడు జూచె నటమీఁద శ్రీపతో విష్ణువుబ్రహ్మయు వెలయఁగాంచి । రింద్రాదిదిక్పాలురెల్లను గనుగొనిరలరంగఁ జూగింద్రు లరసిరంత । మునివ్రాతదమీక్షించె మునుమొప్పనంతట సిద్ధులుసురగులెల్లఁగఁ గనిరి । సారెసారెదశాంధకసముదయంబు । వేయికన్నులుబరికించె వేడ్కమీఱఁ । బార్వతీచంద్ర మకుటప్రశస్తసమాన । ధన్యకళ్యాణవేష విభ్రమములపుడు ॥ తే॥గీ॥ శుభదాలోకనంబుల నేలెదురలు । మునులుసెల్లశిరః కంపములను మనిచె । నిదియ సమయమటంచును మదమరాణి । యాశుఁబార్థించెఁ దవభర్త నిమ్మటంచు ॥ క॥ గిరిసుతయును తపసుకూలతఁ । బరగన్ గ్రీకంటజూచెఁ బరమేశ్వరునిన్ । ప రియున్ బ్రాహ్మణియు వేడెం । కరమర్థిన్ స్వస్వభావకాంక్షల చేతన్ ॥ మ॥ చెలువొందన్నగిసుప్రసన్నుఁడగు

చున్ శీతాంశురేఖాధరుం । డలమీసర్వేశ్వరాణికిట్లనియె భోగార్థంబు నీశాకుఁడవుల్ । గలుగుటగా వుత సర్వలోకులకనంగర్వంబు జూపట్టుచున్ । వెలయుంగన్న దుఃఖ గాకపాంగుఁడగుచున్, నీకుం బ రాజాననా ॥ క॥ అనిశంకరుండు కృపతో । తనప్రాణేశ్వరునొసంగ తద్దయుభక్తిం । ఘటింపుచు రతిసతి । ఘనమతి పతియోగసౌఖ్య ఘటవం దేలెన్ ॥ వ॥ అంత ॥ క॥ తనయుల తోడను నగపతి । ప్రణమిల్లి గిరీశుపాదపద్మంబులకుం । దనర మధుపర్కశేషము । వినియోగము జేయవిన్నవించెన్ భక్తిన్ ॥ క॥ హరివారిజభవులాదిగ । సురలెల్లను వేడిరంత సుముఖుండగుచున్ । గరుణించియొసఁగెవారికి । తరుణేందు ధరుండొసంగఁ దచ్ఛేషంబున్ ॥ తే॥గీ॥ ఆత్మశుద్ధ్యర్థ మప్పుడా యమరులెల్ల । శివునినిర్మాల్యముల్ గొనిచిత్తమలర । ధన్యతనుబొంది రద్ధరాధరవరుండు । తత్ప్రసాదంబు గొనికృతార్థత వహించె ॥ వ॥ తదనంతరబ యద్రీంద్రునను మతి చంద్రశేఖరుండు వృషభేంద్రారూఢుండై ప్రమథగణంబులుగొలువ దేవమునిగణంబులతోడ నాక్షణంబ కైలాసంబునకరిగి దివ్యతరంబైనభోగపురంబునందు నిజమందిరద్వారంబున నిలిచి కాలాగ్నిరుద్రుండాదిగాగల సకలదేవబృందములను, వశిష్ఠాదిమహర్షులను, సకలచరాచరంబులును భూరిసంజ్ఞను యథాస్థానంబుల కనుజ్ఞనొసంగి శీఘ్రంబవృషభంబుడిగ్గి నందిహస్తావలంబంబునుం గొనిదేవీసమేతంబుగాఁ బ్రవేశించెనప్పరమేశ్వరు గిరిజాకల్యాణంబు నెవ్వరేని సమాహితచిత్తులై పఠించిన సకలాభీష్టంబులు గాంతురు మఱియును ॥ సీ॥ కన్యార్థియగువాఁడు గన్యనువరియించుఁ బతికామి వరియించుఁబతిని వేడ్క । విద్యార్థిపొందును విద్యనుశీఘ్రంబ- జయకాముఁడొందును జయముచాల । పుత్త్రార్థిగాంచును బుత్త్రునిముదమొప్ప నాయుష్యకామి చిరాయువొందు । నర్థకాముఁడుబొందు నర్థంబునిండారఁ బశుకాముఁడొందును బశుసమృద్ధి । పూర్వమిదివిని లక్ష్మినిబొందె హరియు । పద్మగర్భుండు భారతిపరిణయించె । వాసవుఁడు బులోమజను వివాహమయ్యె । ధరనహల్యవరించె గౌతముఁడు ప్రీతి ॥ వ॥ అదిగావున పార్వతీపరమేశ్వరుల కళ్యాణమహోత్సవంబు సర్వకాలంబుల భక్తిపూర్వకంబుగాఁ బత్నీసమేతులై సకలజనులుమనోభీష్టసిద్ధికొఱకు నాకర్ణింపవలయు, నుపచరింపవలయునని మాతుండు చెప్పిన శౌనకాదులానందభరితులైరంతయు ॥ మ॥ అలఘుశ్రీ సుకుమారమారమణకాణ్యార్థతత్సంప్రార్థ్యని । ర్మలసేవామృతపూర పూరసురగర్వస్ఫూర్తి నిర్వాపణో । జ్జ్వలబాహాయుగసారసారసవిపత్సప్రపద్మ భూభృచ్ఛిఖా । లలితోదారవిహార హారకటకా లంకార దర్వీకరా ॥ క॥ కంధరశోభా మేచక । కంధరభక్తజననీల కంధరనర్తా । కంధర రణనిర్జితదశ । కంధరపూజితలక్ష్మరోధిఘనపవనా ॥ భుజంగప్రయాతము ॥ నిశాంతస్ఫురత్పద్మనీకాశనేత్రా । నిశాం[illegible]దికసాత్త్వమణీవాకుగాత్రా । నిశాంతాయితస్వచ్ఛనిశ్శేషసన్నా । నిశాంతాంతరంగాయనా[illegible] ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదిందుధరసుందర పాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవిజ[illegible]గహృత్ప్రాత్రసుగుణగణస్తోత్ర పవిత్ర చరిత్రకాశ్యపసగోత్ర [illegible]యల్లనార్యపుత్ర శంకరామాత్యపుత్త్రిలక్ష్మాంబికారవయ వినయవిశేషబాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల కవిప్రణీతంబైన శ్రీసాంబందంబనున్నకోరాణంబునందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవకాండమందుతృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ రస్తు.

శివరహస్యఖండము.

సంభవకాండము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క॥ శ్రీమద్గిరిజామానస । తామరసధ్యానమధుప దారతభృంగా । శ్రీముఖవాగధిపపతీ । క్షేమనిధానాంతరంగ శ్రీశివలింగా॥ వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుండిట్లనియె ॥ క॥ అంత శశాంకకళాధరుఁ । డంతఃపురమందు వేడుకలరఁగ గిరిజా । కాంతారత్నముతోన త్యంతము నవరత్నపీఠికాసీనుండై ॥ సీ॥ వెలదివేనలిజూచి వేరూరుహర్షించు ఘనసంపదలు నొందఁగనిన కరణిఁ । గలికిమోము తుగాంచి కౌతూహలమునొందు పరరాజలక్ష్మిచేకురిన రీతిఁ । బడతి పాలిండ్లను బరికించి ముదమందు దుర్గాధిపత్యంబు దొరికినట్లుఁ । గామినీకటినీమఁ గని సంభ్రమమునొందు చక్రమేల్బడిగాంచు చందమునను । గొమ్మకందోయి వీక్షించి పులకమందుఁ । బవేలయశ్రీలు మఱికొల్లగొనిన పగిదిఁ । గాంతశేగాను నరని యుత్కంఠమించు । పురహరుఁడనంతవిభవంబు బొంకుసరణి ॥ గీ॥ పురహరాభిన్నముయ్యెను బువ్వుబోణి । యద్రికన్యక దరహసమంకురింపఁ । బరగి వ్రీడానతానన పద్మయగుచు । నంతసఖులెల్ల మెల్లన ననునయించి ॥ శా॥ పున్నాగప్రతిమాన వైభవమునం బొల్పొందు నీనాభియుం । బున్నాగప్రతిమాన వైభవమునం బొల్పొందు నీవేణియుం । బున్నాగప్రతిమాన వైభవమునం బొల్పొందు నీయానముం । బున్నాగన్ బరమేశుఁ బొందుమదిలో పూబోణినిగ్గేటికిక్ ॥ మ॥ చెలువా వాతెర తేనెలియ్యగదవే శ్రీకంఠునాకంఠమున్ । దలిచేదల్లను మాన వాక్సుధలు కాంతానింపవే స్థాణువు । కృకిశక్ మీఱఁగ పల్లవింపునను[illegible] దవ్వంగుటన్ వేడ్కతో । బలుమారుకౌ బరిహాసముల్ సెలఁగఁగాఁ బ్రార్థింపుచున్ గన్యకన్॥ మ॥ తలుకుంబంగరు మేడలోపలను నిద్రావజ్రపుంజెక్కడం । బాల మెల్లంతలపట్టెలుం [illegible]కెంపుస్తుక్కలన్ గుల్కరా । జిలుకల్ దీర్చిన శోభయందములరన్ జెన్నొందు మంచంబు[illegible] । తలిరుంబాన్పునఁ బవ్వళించు ప్రియుచెంతన్ జేర్చి రథ్యాన్వితన్॥ క॥ అంగజమార్గ్వరవ[illegible] । నంగనమణి కంకణక్వణంబులు మెరయన్ । కెంగేలుపట్టి తిన్నగ । శృంగారవతిన్విభుం[illegible] సెజ్జపఁ జేర్చెన్॥ వ॥ అప్పుడు॥ మ॥ స్తనయుగ్మం బటిమర్దనాసహా[illegible]ణం గాంచునా । ననయుందాలమ కెంపువా తెరయుకెంత సారదంతక్షత । ఘనవాహావరిరంభ[illegible]దహోసాయం బునట్లయ్యె వే । ద్యానొసంగక శశిఖండమౌళి సవోధానసంగమంబెంతయున్॥ మ॥ లలితోద్యానమనిప్రదేశముల లీలారత్నసౌధంబులన్ । జెలువంబొప్ప గన్

జకేళికలనా శీతాంశుకోటీరుఁడు । తక్కిలికన్ మీఱ నవోఢయైన గిరిజాకాంతామణింగూడి సొం । పలరంగా బహుకాలమీక్రియ రహస్యక్రీడలన్ భాసిలన్ ॥ క॥ స్త్రీపురుష భావమెంతయు । జూపట్టి జగంబులందు సుదతీయుతుఁడై । యాపుష్పధన్వుఁడున్నతి । దీపించె జగంబెసంగ త్రిభువన మంగున్ ॥ మ॥ శివునాజ్ఞంజని యుత్సవాంతమున లక్ష్మీవల్లభుండాదిగా । దివిషద్బృందము తాపసప్రకరమెంతే శూరపద్మాసురేం । ద్రవిపత్తిన్నివసింపజాలక నిజస్థానంబులంబాసి మే । రువు శృంగాగ్రము నాశ్రయించి మదినాలోకించిరెంతేనియున్ ॥ క॥ దేవపతికృతాంజలియై । శ్రీవాణీవరుల కనియె చింతాపరతన్ । గోవింద వారిజోద్భవ । సేవకుఁడను మీకుమనవిఁ జేసెద వినుడీ ॥ క॥ శూరవరు శూరపద్మవి । దారు కుమారుని సృజించి తద్దయుజగముల్ । తారక్షింతు నటంచు ద । యారూషిన్ బ్రతిజ్ఞఁజేసె హరుఁడానాఁడున్ ॥ తే॥గీ॥ సత్యవాక్యుఁడు భావింప చంద్రమౌళి । చేసినప్రతిజ్ఞ నిట్లుపేక్షింపనేల । యింతయు తలంప మనభాగ్యమింతె కాక । నఖిలలోకేశు శంకరు ననఁగనేమి ॥ గీ॥ సురలు దైత్యులు దిక్పాలవరులు మునులు । నిశుచరణాంబుజ యుగంబు నెవ్వరేని । శరణుబొందుదు రాశ్రితులోసంతతంబు । భాగ్యవంతులు వారెపో ప్రస్తుతింప ॥ వ॥ అనిన నరవిందభవుండు పురందరాది బృందారకులకిట్లనియె ॥ క॥ దేవుఁడు జగన్మయుండగు । గావున సురలసురులాదిగను జగమెల్లన్ । స్థావరజంగమమయమిది । భావింప సమానమగును ఫాలాక్షునకున్ ॥ క॥ పరమదయాంభోనిధియగు । పరమేశ్వరుదివ్యపాద పంకజయుగమున్ । శరణముబొందెద మిప్పుడు । గరిమన్ మన్నింపు నతఁడు కరుణన్ మనలన్ ॥ క॥ నగజావధూటితోడను । సొగసొప్ప వినోదలీల శుద్ధాంతమునన్ । జగదీశుఁడు క్రీడాపరుఁ । డగుచున్నాఁడియుండి జ్యాడో యదియెట్లనఁగో ॥ క॥ వేవేగనొకని బనిపి యు । మావల్లభుకడకు నచటమతివృత్తాంతం । బేవిధమో యిది దెలిసిన । యావెనుకం జేయదగు ప్రయత్నముమనకున్ ॥

(శివాశివాంతఃపురంబునకు వాయుదేవుని నలువ పంపుట.)

వ॥ అనిన శతానందుని వచనంబులకు ముకుంద పురందరాది సకలబృందారకులు నభినందించిరంత వారలయనుమతి నప్పరమేష్ఠి పవమానునిం బిలిచి సంభావించి యందఱముందర బహుమానపురస్సరముగానిట్లనియె ॥ మ॥ వినుమా మారుత దానవాగ్రణులచే వేమారు నీయుస్తదా । దివిషత్ప్రజమెల్ల దుస్సహతరార్తింబొంది ధామంబులున్ । ధనముల్ సర్వము గోల్పోయి తనుమాత్రంబొప్పనున్నారహో । వ్వనికిం శక్యముగాదు సువ్వె జగతిన్ వారింపతద్గర్వమున్ ॥ తే॥గీ॥ పంచకృత్యపరుండు ప్రపంచమునకు । నూర్ధ్వరేతస్కుఁడీశ్వరుం డురునిరూఢి । పార్వతీసతియందును బదయుతలయు । శూరపద్మాపహారు కుమారువీరు ॥ క॥ చిరకాలముయ్యె నంతః । పురమందునుదేవిగూడి పురహరుఁడిపుడే । కరణిని నున్నాఁడో మతి । యరసివెసన్ రమ్ము పవన యస్మదనుజ్ఞన్ ॥ క॥ ప్రాణులకు నెల్లనెన్నఁగ । ప్రాణంబవు దేహమీవు భగ్నునకు జగ । త్ప్రాణ జగంబులకు సుర । శ్రేణికి శ్రేస్తుంబ హితము జేయుము కరుణన్ ॥ మ॥ అనినన్ బద్మజుతో సమీరుఁడను బాపో నేను శక్తుండనే । గన నంతఃపురమందునుండు విభునింగంజాతబాణుండు మున్ । వనితాసంయుతుఁడై యశేషదివిషద్వాక్యంబు లాలించితే । సనిభస్మీకృతుఁడైన వార్తవినవే సర్వంసహామండలిన్ ॥ వ॥ అనుడు ప్రభంజను వచనంబులువిని విరించి మఱియునిట్లనియె ॥ మ॥ వటమూలంబున నిల్చి మౌనీశ

తికిన్ వైరాగ్యమింపొంద వి । స్ఫుటలీలన్ నిగమాంతతత్త్వమెలమిం బోధించు నయ్యీశ్వరుం । గుటిలుండై కుసుమబాణుఁడద్రిసుతతో గూర్పంగఁ గోరన్ మహో । త్కటమౌ తద్దురితంబు బాని చెరిచెం దత్ఫాలకీలాహతిన్ ॥ తే॥ గీ॥ అష్టమూర్తికి నీవహో యిష్టమూర్తి । వార్యపూజ్యుఁడ పరయంగ నవనినిన్ను । నాశ్రయింతుము దేవకార్యార్థమిపుడు । ననిలదీనికి మారుమాటాడవలదు ॥ క॥ సురలకభీష్టంబుగ న । త్వరతన్ జనవలయుమార్గగతిని శుభంబుల్ । పరగఘటించు నటించున । సరసిజగర్భాది దివిజసంఘంబెల్లన్ ॥ వ॥ బహువిధంబులం బ్రార్థించిన నప్పవమానుండవేళ ప్రయత్నంబుల రజతాచలంబునకరిగి దక్షిణోత్తరంబులు పూర్వపశ్చిమంబులుం గలయమందమందగతులం సంచరింపుచు భోగపురంబుఁజొచ్చియందు దివ్యమాణిక్యఖచితంబును ననేకాదిత్యసంకాశంబును నభ్రంకషప్రాసాదంబును నక్షత్రప్రకరచోరకంబును నైనమహేశ్వరుసదనంబు ప్రవేశించి భయంకరులగుచు ద్వారంబులయందున్న గణాగ్రణులెవ్వరిచేత నలక్షితుండగుచు నంతఃపురాధికారియైన నందినికటంబునకుం జనిన ॥ శా॥ ద్వారస్థాగ్రణి నందికేశ్వరుఁడు దద్వాయుప్రచారంబు వే । మారుం గాంచి జనింప రోషము మదిన్ బల్కెన్ గభీరంబుగా । నోరీ మారుత నాకుఁదెల్పకనె గ । ర్వవ్యాప్తి నీవీగతిన్ । జోరత్వంబునఁ జంద్రమౌళిగృహముం జొత్తేరయుక్తంబొకో ॥ క॥ అనవుడు తద్వచనమువిని । యనిలుండవ్వలను జోకనతనికినతుఁడై । వినయమునఁ బల్కె నజ్ఞుఁడ । ననఘా కు । రలముపఁగాఁదదర్థంబిటులన్ ॥ క॥ అపరాధంబును జేసితి । కృపతో మన్నించి నన్నునీశ్వరుసమ్ముఖం । బిపుడుఘటింపుము నావిని । కుపితుండై నందిబల్కె కూరిరతరోక్తిన్ ॥ తే.గీ॥ చంద్రశేఖరు బొడఁగనసమయమిపుడు । దొరకనేరదు వచ్చినత్రోవఁబోగు । మవసరంబింత యొదవఁగఁగనలుగఁ । డించి । పద్మబాణుడు మునుబడ్డపాటు వినవె ॥ క॥ అనిన భయంపడి యనిలుడు । మనమునఁజింతించి విబుధమండలితోఁ దె । ల్పిన వారలెఱుంగుదురని । జనుదెంచెన్ మరల ఘనశైలంబునకున్ ॥ క॥ వచ్చిన యనిలునిఁగనుగొని । యచ్చటసురలెల్లనతుల హర్షముతోడన్ । మెచ్చుచు పవనా శుభముగ । వచ్చితివే యచట నేమి వార్తలు చెప్పుమా ॥ క॥ క్రీడాపరుఁడై శశిధర । చూడాభరణుండు శైలసుతతోడన యుం । న్నాఁడా తద్వృత్తాంతము । వేడుకవినుపింపు మేము వినియెదమిపుడున్ ॥ మ॥ అనిహర్షింపుచుఁ బల్కు దేవతలతో నావాయుదేవుండు ని । ట్లనియెన్నిర్జరులార మీరనుప సద్యత్త్వాధి రౌప్యాచలం । బునకుంబోయితి నందునందిసమయంబున్ గాదుపొమ్మంచుఁ బ । ల్కిన శంకింపుచు నవ్వలన్ జనఁగ శక్తింజాలకే వచ్చితిన్ ॥ క॥ అంతఃపురమున గిరిజాకాంతాయుతుఁడగుచునుండుకఱకంఠునివృ । త్తాంతము నే నెటులన్నిను । పింతుక్ ప్రభువులవిధంబు పృథివిన్నినమే ॥ తే॥ గీ॥ యింక మీకుమనోభీష్టమెట్ల నట్లు । చేయుఁడంచును వచియించె వాయుదేవుఁ । డంత విధివిష్ణుసహితులై యఖిలసురలు । ఖిన్నులగుచును గైలాసగిరికి బోయి ॥ క॥ అంచిత నిందువతంసుని । మందిరమును జూసి ద్వారమహిగాచినచో । నందీశ్వరుఁడరుదెంచిన । సుంద ప్రేమను గనేంద్రమంజలిగొనుచున్ ॥ తే గీ॥ అతనిఁగనుగొని సురముఖ్యులందరపుడు । ధనముచేరికి దౌకకు నిర్ధనులబోలె । పులుకమందుచు నర్పించిసుమములను । స్తుతిశతంబులనతని సంతుష్టిఁజేసి ॥ క॥ వినయమునఁ బల్కిరెంతయు । ననయమునిగా నిన్నుబడసి త్రైలోక్యగురుం । డనబడె మృత్యుంజయుఁ । డుం । పవనా నీమహిమమెన్నవలవియెమాకున్ ॥ తే॥గీ॥ విశ్వభర్తకు మాభారవిన్నవించి । లోకజం

నిధిమగ్నమై లోకమెల్ల । నుద్ధరింపుము కరుణాసమృద్ధిమీఱ । ననుచు వేల్పులవచనంబులాలకించి॥ గీ॥ ఇందుమౌళి ప్రియుండగు నందియప్పు । డతులితస్ఫూర్తిఁ జని జగత్పితయునైన । శైలకన్యాగిరీశుల సవిధమునకుఁ । ద్రిదశబృందంబురాకయుఁ దెలిపె వేగ ॥ వ॥ అంత నయ్యాదిదేవుండు సర్వజ్ఞసర్వేశ్వరుండు బృందారకబృందంబును సన్నిధానంబునకుం దోడ్కొనివచ్చిన యానుపర్వులకు జగత్ప్రభుండు జగజ్జననియైన దేవినిం గూడి దివ్యసింహాసనారూఢుండై మందస్మితంబలర సందర్శనంబొసంగె నప్పుడు ॥ క॥ సైలింపగణము శంకరు । నాలోకింపుచును మిగులనానందాబ్ధిన్ । దేలుచు సంస్తుతిఁ జేసిరి । బాలేందుకిరీటుఁ భవనబంధులలాటున్ ॥ ఉ॥ శంకర శైలజాహృదయశంకర భూరిసమస్తపాప నా । శంకరభక్తజనావనశంకర సంగరరంగనిర్భరా । హంకరణాగ్ర దానవభయంకర చారుముఖేందుమందహా । సాంకుర దేవసంపదభయంకర సత్కృపఁ బ్రోవవే మముజ్ ॥

—:*దేవతలు పరమేశ్వరుని స్తుతించుట*:—

సీ॥ ప్రాణార్తిశమనాయ భవపాశనాశాయ మఖవిదారాయ నమశ్శివాయ । కాలకూటాహారాయ కాలసంహారణాయ మదరిపుఘ్నాయ నమశ్శివాయ । త్రిపురసంహారాయ ధృతశూలహస్తాయ మహాతేజసే నమశ్శివాయ । కళ్యాణఫలదాయ కరుణానిధానాయ మాధవాస్త్రాయ నమశ్శివాయ । మౌనిబృందార్చితాయ నమశ్శివాయ । మహితవిభవోజ్జ్వలాయ నమశ్శివాయ । మదనదర్పహరాయ నమశ్శివాయ । యనుచు సాష్టాంగమెఱఁగుచు వినయమలర ॥ క॥ కామహర కామదాయక । సోమార్కాగ్నినేత్ర సోమార్ధధరా । వేమారు దేవ నీకుబ్ర । ణామము గరుణింపవయ్య నయమున మమ్మున్ ॥ క॥ ప్రభుఁడవు లోకములకుం బ్రభువరయఁగ మాకు నీవ పలుమరు రక్షా । ప్రభవార్తి మాకు నుపహారిం । ప్రభవింపఁగఁ జేసి ఘనకృపామతితోడన్ ॥ వ॥ అనిన విబుధగణంబుల వచనంబులువిని దయానిధియైన యప్పరమేశ్వరుండు షణ్ముఖాలంకృతదేహుండై సింహాసనంబున సాక్షాత్కారంబుగ నూర్ధ్వరేతస్కుండగుచు షణ్ముఖంబుల గిరిజావిలోకనంబు జేసిన నప్పుడు ॥ ఉ॥ ఆనగరాజభవ్యాంగనాలలాటవిలోచనంబులన్ । మానుగ కోటిభాస్కరసమానమునై ప్రభవిల్లకోటికాలానలభాసమానమయి యారువిధంబుల దివ్యతేజమొం । తేనియు లోకమంతయును నిండి వెలుంగుచు సర్వదిక్కులన్ ॥ మ॥ అవలోకించి సమస్తదేవగణము యత్యుగ్రమైనట్టి యాం । భవతేజంబున బాఱిరెంతయు భయభ్రాంతిన్ దిగంతంబులన్ । భువనంబందును నంతనొందు శరణంబున్ గానక స్విన్నదేహుల్ । భవుసేవించిరి కంపమొందుచు జనింపన్ బాలసట్టార్పులన్ ॥ క॥ శరణయ్య దేవశంకర । శరణయ్యామహానుభావ సర్వజ్ఞ శివా । కరుణింపుమయ్య యీదుర్ధరమగు తేజమునసహింపఁ దరమే మాకున్ ॥ వ॥ అని ప్రార్థించిన సర్వేశ్వరుండును దయానిధియునైన సాంబశివుండు సంతుష్టుండగుచు మనంబునఁ దలంచిన స్మరణమాత్రంబునఁ దత్తేజంబు జననీజనకుల సవిధంబున నిలిచి మూర్తీభవించె యారుప్రకారంబుల కాలింపంగ నంతయు ॥ క॥ అంత కృపామూర్తి నిశాకాంతాధరుఁడు సురలఁ గనుఁగొని యార్తిన్ । స్వాంతతేజ వహ్నిసమీరుల । నంతకమునఁ జేరఁ బిలిచియుంచియుం బ్రేమన్ ॥ గీ॥ జ్వలనమారుతులారలుమద్విభవమగు । నిమ్మహాతేజమును గొంచు నిప్పుడుపోయి । యమరవాహిని శరవణప్రాంతమందుఁ । జేర్పుడు మదాజ్ఞ నెఱవేర్చి శీఘ్రతోడన్ ॥

వ॥ అనిన శౌనకాదిమహామునులిట్లనిరి ॥ గీ॥ తరుణశశిమౌళి యూర్ధ్వరేతంబు విడలి । ఫాలనేత్రంబునలనను భాసురముగ । స్కంధతను బొందునదిమహాశ్చర్యమొప్పఁ । దెల్పగదవయ్య యీకథఁ దేటఁబడఁగ ॥ క॥ అనఘాత్మ సూతనీకుం । గనఁబడుసకలంబు ముజ్జగంబులచరితల్ । ఘనముగ సుబ్రహ్మణ్యుని । జననంబఖిలము వచింపు సత్కృపమాకున్ ॥ వ॥ అని భూసురాగ్రణులడిగిన వ్యాసశిష్యుండును సర్వజ్ఞుండును నైన రోమహర్షణ తనయుండిట్లనియె ॥ వ॥ మునీంద్రులారావినుండు సకలశ్రేయోనిధానంబైన సుబ్రహ్మణ్య సముద్భవంబు వ్యాసభట్టారకులు నాకు మున్నెఱింగించిన ప్రకారంబు మీకేను వివరించెద ॥ క॥ హరుఁడట్లనవహ్ని పవనుల । సురుచిరతేజంబుఁగొనుచు సురనదియందున్ । శరవణముఁ జేర్పనవుఁడు । పరమేశ్వరుఁ జూచి వారు ప్రణమిల్లి కడున్ ॥ క॥ స్వామీ దేవర యాజ్ఞకు । మేముం బ్రత్యుత్తరంబు నీయఁగగలమా । మేమెక్కడ యీదుస్సహ । ధామంబెక్కడ భరింపఁదరమే మాకున్ ॥ వ॥ అనిన వారలవచనంబులువిని వృషభశంభుండిట్లనియె ॥ క॥ నాయాజ్ఞమీఱ తేజం । బాయుక ధృతిమానఁగలుగు నతిబలము విధుం । డా యజుఁడు సురలు మీకు ప । యోయుంబరుఁ డంతురిష్టదరుఁ డగు వేగన్ ॥ వ॥ అని వహ్నిపవనుల నుద్దేశించి పరమేశ్వరుండంబికతోడ నంతర్ధానంబునొందె నంత ॥ గీ॥ షడ్విధంబైన శంభుతేజంబు వహ్ని । మూర్ధభాగంబు నందిడ మోయుకొనుచుఁ । గొంతదూరంబు నరిగి విశ్రాంతిఁ గాంచె । శ్వాసనుఁ డన్యోన్య మారీతి సరిదికొన్నిరయె ॥ వ॥ ఇట్లగ్నిప్రయాసంబున నయ్యగ్నిపురుషుండు తత్తేజంబుఁ దెచ్చి గంగానది శరవణప్రాంతంబునఁ బద్మషండంబునందు బహుప్రయత్నంబులో నునిచిరంతయుం ॥ తే॥గీ॥ అమ్మహాతేజమున జలంబంత యింకి । స్వల్పమగుచును జూపట్టె యమరనదియు । సంతతస్ఫోట కోటినూద్భూతమగుచు । దేజరిల్లుచు శాంభవతేజ మదియు ॥

కుమారస్వామిజననము:— చ॥ తనరుఁగ షణ్ముఖాబ్జములు ద్వాదశబాహువులుం దలంకరింగా । కోనరషడ్భాంబుజద్వికోయుముజ్జ్వలలీలమనోహరంబుగా । గనఁబడియెం గుమారుఁడయి కాంచి తగన్ సుకుమారమూర్తియై । యనుపమమంగళాభ్యుదయమంది సమస్తజగంబులత్తరిన్ ॥ గీ॥ పూవుసృష్టిని గురిసిరి సురలుదివిని । దివ్యదుందుభినినదముల్ దిశలనిండె । నాడెనప్సరోజనము మందానిలములు । వీచె సంతోషమొందెను విబుధతతికి ॥ వ॥ సుమనోరముని కుమారుని । సుమనోనిభమాంబు ద్రొక్కి స్తుతియించిరొగిన్ । తమదమమౌనీశ్వరులు । క్రమమొప్పఁగ మణుల నొందఁగలిగె నటంచున్ ॥ క॥ దేవేంద్రాదిసుపర్వులు । సేవాస్ఫూర్తి దలిరింపటంచుఁ దలంచి శిశున్ । సేవింప నతని చుట్టును । గావలిపనియుంచి రమితకౌతుకములరన్ ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున దేవతలు పరిచర్యసలుప దైత్యనిషూదనుండు షట్కృత్తికలను బిలచి వారలకుం బుత్రోత్సాహంబు స్తన్యంబొసంగ నియోగించిన ॥ క॥ అష్టకృత్తికలున్ హరి । భాషణముల్ విని [illegible] బహుతరమున సర్వ । తోషమున వచ్చి స్తన్యం । బాషణ్ముఖునకు నొసంగి రాదరమొప్పన్ [illegible] ॥ గీ॥ శంభునందనుఁడాక్రీడ సవిధమందు । తల్లులగుచును ప్రేమచే స్తన్యమొసఁగు । [illegible] నన్నగపామున బ్రోవ । నారుమూర్తులు ధరియించె నద్భుతముగ ॥ క॥ ఘనఁగవలె [illegible] కృత్తికలు చేకొన్నలు । దనయులకాక నీకని [illegible] నిర్ధి మానాయు శోకలుష్టల ॥ క॥ జననుల ముద్దుమీఱింపుచు । స్తనయుగములు బట్టి పాలు

దాదివిరి వరుసం । దనయులు ముద్దులు గులుకను । ఘనతరచేష్టలను గౌతుకంబు దలిర్పన్ ॥ మ॥ జననుల్ కృత్తికలార్వురు న్వరుసతో స్తన్యంబు లెంతేనియున్ । దనయశ్రేణికొసంగి వేడ్క చిగురొత్తన్ బద్మపత్రంబులం । దొనరంగా శయనించఁ జేసిరి కుమారోత్తంసులన్ సారె లా । లనమీలం గలకంఠనాదముల జోలల్ బాడుచున్ సొంపుగన్ ॥ వ॥ అప్పుడు ॥ ఉ॥ ఒక్కఁడు సుప్తినొందు మఱియొక్కఁడు నవ్వును సారె సారె వే । ఱొక్కఁడు రోదనంబిడును నొక్కఁడు గూర్చుం బదంబు బొట్నవ్రే । లొక్కఁడు కేలవక్త్రమున నుంచి హసింపుచు నేడ్చు నిద్రలో । నొక్కఁడు చక్కఁదోయిలి నొక్కని దిక్కునఁ జేర్చుముద్దుగన్ ॥ వ॥ మఱియు నిమిషాంతరంబున॥ సీ॥ ఉరమునఁ జరియించు నొక్కఁడు కరములజానుల నొక్కింత జరుగు నొకఁడు । నరుగుచు రెండుమూఁడడుగులుబడు నొక్కఁ డంఘ్రులఁ జనుదూర మవని నొకఁడు । జనని కైదండ గైకొని యాడు నొక్కఁడు । నడుచు బిట్టెగయుచుఁ బడుచు నొకఁడు । మఱి క్షణాంతరమున మహిఁ గంతులిడు నొక్కఁ । డర్ధపాదంబుల నరుగు నొక్కఁ । డేకపాదంబున గమించు నెలమి నొకఁడు । కెట్టిపగిది బెనగుచుఁ జెలగు నొక్కఁ । డొకని శిరమును దాడించు నొకఁడు వేడ్క । బాహుయుద్ధంబునకుఁ బూను బరగ నొకఁడు ॥ వ॥ ఇవ్విధంబునఁ బరబ్రహ్మంబు బాలభావంబునొంది క్రీడింప నాశ్చర్య విచిత్రంబులైన చేష్టలు చూచి తల్లులు విస్మయంబలర నత్యంతంబు సంతోషించిరి హరివిరించిప్రభృతులయిన దేవతలు వారియద్భుతచరిత్రంబులు గాంచి కృతకృత్యులగుచుం జెలంగిరి ॥ తే॥గీ॥ ఒక కుమారుని బొర్లింపుచున్న మనకు । బాలులార్వురు గలిగిరి ప్రమదమెసఁగ । వీర లతులితనిజభుజావిక్రమముల । గర్వమణఁగింతు రికలోకకంటకులను ॥ తే॥గీ॥ అనుచు నింద్రాది దేవతలాత్మలోన । శివకుమారుల నార్వుర చింతిదంబు । దనరఁ దలఁచుచు నధికమోదంబు నొంది । రీశుఁడు ప్రసన్నుఁడైనచో నేమికొదువ ॥ వ॥ అనిమఱియు సూతుండిట్లనియె ॥ క॥ రాజకిరీటుని కంటను । తేజములుదయింపఁ జూచి దిశలకు దివిష । ద్రాజి భయంపడి పాఱె స । రాజయమున నదితఁ గాంచి ప్రచురార్తినెయిన్ ॥ మ॥ పతియంకస్థలి వేగడిగ్గి కబరీభారంబు కాటంకరా । జితరత్నద్యుతిగప్పఁగొనుచుం గర్ణిక కుల్ పడన్ హారముల్ । తతమంజీరరవంబులుం జెలఁగఁ జిత్తం బుత్తలంబందఁ బా । ర్వతి పాదాబ్జయుగంబు ద్రొట్రిలఁగఁ జేరం బోయె శుద్ధాంతమున్ ॥ వ॥ అప్పుడద్దేవి చరణస్ఖలనంబున మంజీరఖచితరత్నంబులు దొరఁగి మార్గంబెల్ల నిరసనెంతయయె॥ క॥ తేజములు బాలురనుచుం । భ్రాజిల్లఁగ దేవగణము భయవిరహితమై । రాజిల్ల ప్రమోదంబున । నా జగదీశ్వరి రొఱింగి యావృత్తంబున్ ॥ క॥ కినుక న్విబుధగణంబును । గనుఁగొని కనుఁబాండు నాదు గర్భమునందున్ । జనియింపకుండఁ జేసిరి । దనపత్యతఁగనుఁడు మీర అ దోషమునన్ ॥ వ॥ అనుచు దేవతల శపించి హిమాద్రినందన మందస్మితాంచిత వదనారవిందయగుచు మగుడి ప్రియునంకపీఠంబున నధివసించె నంత ॥ తే॥గీ॥ చంద్రశేఖరు నుభయపార్శ్వంబులందు। నెరసి కనుపించు యున్న నవరత్ననివహమందు । ప్రతిఫలింపుచు గట్టు రావట్టియుపుడు । దశవిధంబులఁ [illegible] దళుకెసంగ ॥ శా॥ తత్తద్రత్నములందు నున్న ప్రతిమాతన్వంగులం గాంచి శా । తత్రక్తెకెలకేల శంభుఁడు సముద్యద్రత్నమతోఁ బిల్చుచో । తత్తద్రత్నసమాఖ్యలందనరి తత్తద్రత్నదీప్తుల్ దగన్ । తత్తద్రత్న సముద్భవాంగనలు మోదంబొప్ప నెంతేనియున్ ॥ చ॥ కలిక ను

లుంగు చెక్కులును గన్నవజేపసలు న్విలాసముల్ । గులికెడు మందహాసములు గొప్పచనుంగవ లంజెలంగఁగా । నిలిచి కురంగటం గుముదినీరమణాభరణున్ మహేశ్వరుం । బలుమఱు జూచి రందఱును భావములం దనురాగ పూరఁగన్ ॥ వ॥ అప్పుడప్పార్వతీబోఁటు లుత్ఫుల్ల కమలలోచనంబులును నాసాపుటంబును మణికుండలమండితంబును నకలంకశరచ్చంద్రచంద్రికావిరాజమానమందహాసాభిరామంబును నగు నీశ్వరుని దివ్యసుందరముఖంబు వీక్షించి గర్భంబులు ధరియించిరప్పుడు ॥ క॥ గిరిపుత్రి చూచి వారల । చరితము గోపంబుతోడ జన్యనులారా । ధర కాన్పు లేకయుండుఁడు । చిరకాలము గర్భభరముచేతను మీరల్ ॥ మ॥ అని శైలేంద్రతనూజ శాపమిడ నత్యంతంబుఁ దద్భీతిచే । ననువారంబు మణీవిలాసినుల సర్వాంగంబులన్ ముత్యపున్ । గమినుకుల్లుల్కఁజనించె ఘర్మకణముల్ నిండారజన్మించి రం । దనఘుల్ శూరులు ఖడ్గపాణులు గదాధ్యక్షుల్ మహాకోటులున్॥ క॥ భగనేత్రిహరుండగు నా । భగనంతుడు వారిఁజూచి భాసుర హాస్యం । దగుచు నియోగించెను గడు । జగదాధారుని కుమారుసన్నిధిగొలువన్ ॥ క॥ అలగౌరి శాపభయముల । నెలతల గర్భంబులందు నెలకొనితనయుల్ । తలఁచిరిజగదీశ్వరు పద । జలజంబులు చిత్తములను శరణాగతులై॥ తే॥గీ॥ హరుననుజ్ఞను పార్వతీకలమృగాక్షు । లలఘు భక్తిని పంచర్యసలిపి కెలమి । గర్భభరముల చేతను గడుఁగృశించి । సంతతంబును దుఃఖితస్వాంతలగుచు ॥ వ॥ అంత బహుకాలంబు పరిచర్య సలుప నప్పంకజాక్షులకుఁ బరమేశ్వర సమేతయై పార్వతి ప్రసన్నయగుచు నా సఖీజనంబులం బిలిచి జగద్ధాత్రి కోఱిన మీకిప్పుడు సుఖప్రసవంబగునని యనుగ్రహించిన ॥ క॥ ఆతరుణులంను తోష్మం । డాత్రితభుజబలులు గాంచి రావిర్భవముల్ । మాతృసమాన ద్యుతులం । ఖ్యాతిగ జగదేకవీరులగుచు ధరిత్రిన్ ॥

వీరబాహూద్భవము.

క॥ పరువింద మణికిఁ బొడమిన । గురువింద లతాఖ్య సతికిఁ గొమరుఁడు బుట్టెన్ । నిరుపమశౌర్యకళానిధి । పరమదభంజనుఁడు వీరబాహుఁ డనఁగన్ ॥ తే॥గీ॥ ఘనతమౌక్తికమణియందు జననమైన । తరలవల్లికి బుట్టె నుదారమహిమ । సర్వవీరవరేణ్యుఁడు చారుమూర్తి । వీరకేసరియనఁగను విజయమెసఁగ ॥ తే॥గీ॥ పుష్యరాగప్రభూతియై పొలుపెసంగు । పుష్పవల్లికి నుదయించె భూరిమహిమ । ఘనుఁడు వీరమహేంద్రుండు ఖ్యాతిమీఱ । నఖిలవీరాగ్రగణ్యుఁడై యవనియందు ॥ క॥ గోమేధికమణిచయమగు । గోమేధికలతకు బుట్టె గురుతరశౌర్యో । ద్దాముఁడు వీరమహేశ్వర । నాముఁడు ప్రఖ్యాతి మీఱ నానాదిశలన్ ॥ క॥ ధారుణి వైడూర్యోద్భవ । నారీమణికిం జనించెన యపుదలిర్పన్ । వీరపురందరుఁ డనఁగను । వీరాగ్రేసరుఁడు లోకవిఖ్యాతముగన్ ॥ తే॥గీ॥ వజ్రమణి వల్లియందును వరగుణుండు । వీరరాక్షసుఁ డనఁగ నావిర్భవించెఁ । బుడమి మరకతవల్లికిఁ గడు జనించె । వీరమార్తాండుఁ డరిగర్వవిదళనుండు ॥ తే॥గీ॥ వెలయ విద్రుమవల్లి కావిర్భవించె। సుతుఁడు వీరాంతకుండను శుభగుణుండు । నీలమణియందుబుట్టిన నీలలతకు । వీరవరుఁడను జన్మించె విభవ మొప్ప ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున నమ్మహామహులమ్మగువలకు నాభిమార్గంబుల వలన నిర్గమించి శివాసీనసహితుండును బ్రణతార్తిహరుండును నైన పరమేశ్వరునకు నమస్కరించి యజ్జననీజనకు

ల పార్శ్వంబుల వినయంబున నాశ్రయించి రంత ॥ తే॥గీ॥ వారిఁ గనుఁగొని భుజగకేయూరుఁ డనియె । భాసురప్రౌఢి మీఱ నో బాలులార । పార్వతేయుఁడు పటుతరబాహుబలుఁడు । ప్రభువుగాఁ గలఁడిట మీదఁ బరగ వీరు ॥ వ॥ అని యాజ్ఞాపించి శంకరుండు వారికి నానుకరణంబు లొనర్చి యనంతరంబ శీఘ్రంబున ॥ సీ॥ ప్రస్థానభేరికాపటుతరధ్వనులొప్ప శంఖకాహళి కలస్వనములలర । వివిధాస్త్రపాణులై వెంటరా గణవరుల్ చతురంగబలములు చాలఁగొల్వ । నలరుచు రుద్రకన్యాప్సరో గణములు రాజితలీల నర్తనము సల్ప । సరికిని తనకును శశిరవుల్ వేర్వేఱ శ్వేతాతపత్రముల్ వెలఁగిబూన । నిందుమకుటుండు దేవిసమేతుఁ డగుచు । సల కుమారుఁ గనుఁగొన నరుగుదెంచె । పటహారవములతో హరిప్రముఖనిఖిల । విబుధగణము లెదుర్కొన వేడ్క మీఱ ॥ తే॥గీ॥ శరవణంబున పంకజశయనుఁడగుచు । దండకృత్తికలార్వురు స్తన్యమొసఁగ । నాఱుమూర్తులఁ దనరారు నక్కుమారుఁ । డపుడు వీక్షించెఁ బితరులహర్షమెసఁగ ॥ క॥ సురగణము గణాధ్యక్షులుఁ । బరివేష్టింపఁగను దివిని పార్వతితోడన్ । బురహరుఁడు కుమారునిఁ గని । పరమానందాబ్ధిఁ దేలె భాసురలీలన్ ॥ వ॥ ఇట్లు బాలేందుధరుండు కుమారవదనావలోకనపరుండగుచు మదీయలోచనత్రితయంబు నేఁడుగదా సఫలంబయ్యెనని తలంచుచు దేవినిం బిలచి కొమ్మా సరోజపత్రంబుల ననేకరూపంబుల భాసిల్లు నిక్కుమారునింగంటివే జగదార్తిహరుండైన యితనిచేతఁగదా నీవు వీరమాతవగుదువన్న పతివచనంబులకు సంతోషింపుచు నాజగజ్జనని వృషభంబు డిగ్గి ॥ క॥ బాలుల నార్వురఁ గనుఁగొని । యాలింగనములను మస్తకాఘ్రాణములన్ । బాలిండ్లనదుమఁ జేర్చుచు । శైలజ యొకమూర్తిఁ జేసె సదుద్దీపములన్ ॥ క॥ పదునెనిమిది కన్నులు ష । ద్వదనంబులు పాదయుగము ద్వాదశభుజముల్ । విదితంబుగఁ జూపట్టఁగ । ముదమున శిశువపుడు దేవి ముందటఁ జెలఁగెన్ ॥ క॥ బాలేందునిటలభాసుర । బాలామణి గిరిజ భర్తృపార్శ్వక లోనన్ । బాలున్నిం జూచు ముద్దుగ । బాలునకు నొసంగె మదిని ప్రమదంబెసఁగన్ ॥ క॥ విద్యాజ్ఞానప్రదమై । సద్యోముదమెసగ శైలజాస్తన్యంబున్ । చోద్యముగ నాఱుముఖముల । హృద్యంబుగఁ ద్రావె బాలుఁ డెంతయు వాంఛన్ ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున నంబుజప్రభాచోరకంబులైన యపాంగంబుల జననీముఖారవిందం బవలోకింపుచు కుచంబులాని యబ్బాలుండు పాలుద్రావ నప్పయోబిందువులు గంగాసలిలంబులం బడిన నవి శాపంబున జనకుశాపంబున మత్స్యరూపులగు పరాశరసుతులాత్మీయపూర్వరూపంబుల్ ధరించిరంతయు ॥ క॥ అంత కుమారుని గైకొని । కాంతామణి గౌరి ప్రియుని కడకరుదెంచెన్ । సంతోషంబున సర్వది । గంతములం జెలఁగె జయజయధ్వను లపుడున్ ॥ క॥ సురభేరులు మ్రోసెం దివి । విరులు వర్షించి రఖిలవిబుధవరేణ్యుల్ । పరగఁగ నప్సరలాడిరి । గరిమన్ మునిసిద్ధగణము కౌతుకమొందెన్ ॥ వ॥ తదనంతరం బాదేవి కుమారులతోడ వృషభారూఢుండై కృత్తివాసుండు కృత్తికలం జూచి సంప్రీతుండగుచు నిట్లనియె ॥ శా॥ చాలన్ బెంచితిరీ కుమారతిలకుం స్తన్యప్రదానంబులన్ । బాలుండీతఁడు కార్తికేయుఁడనఁగా భాసిల్లు మీపేరుచే । యీలోకంబున నీదినంబుల జనుండెవ్వాఁడు పోఁ జూడఁగా । శీఘ్రంబొప్ప వ్రతంబు సల్పినఁ గడున్ సిద్ధించు నిష్టార్థముల్ ॥ వ॥ మఱియుఁ బుత్రార్థి పుత్రుసింబడయుఁ గన్యార్థి కన్యకనుం బొందు ధనార్థి ధనంబుఁ బొందు పశుకాముండు పశుసమృద్ధి విద్యార్థియు విద్యాలాభంబును గాంచు నక్కు

కుండు మోక్షంబునొందు నిక్కుమారజననంబు భక్తిపూర్వకంబుగా వినిన మాత్రంబున వంధ్యయు గుమారసదృశుండైన గుమారుంగాంచునని కరుణాకటాక్షంబున నిటలాక్షుండు కృత్తికలకు వరంబొసంగి దేవీకుమారులసహితుండై భూతగణంబులతోడ హరివిరించిప్రముఖ నిఖిలసురమునిగణంబులం గొలువ నరుగుడి కైలాసంబునకుం జనియెనంత ॥ క॥ లాలింప తల్లిదండ్రుల । మ్రోలను శివతనయుఁడపుడు మోదంబెసఁగన్ । బాలక్రీడల కతిపయ । కాలము పుచ్చెన్ వినోదగతులు సెలంగన్ ॥ సీ॥ చరణాబ్జనూపురఝణఝణధ్వనులతోఁ గటిసూత్రకింకిణీక్వణములలర । వజ్రదీప్తములైన వరకంకణంబులు హస్తపద్మంబుల నందమొప్ప । మాణిక్యమయములౌ మద్దికాయల డాలు కర్ణభాగంబుల గరిమ మీఱ । రత్నముల్ గూర్చిన రావిరేకలరంగు కలితలలాటభాగములఁ జెలఁగ । దివిజకుధరంబు రత్నసానువులు బోలె । మణికిరీటప్రభాభాసమానమగుచు । మూర్ధ్నపట్టంబు జూపట్ట ముద్దుగులికె । బాలలీలల నప్పరబ్రహ్మమపుడు ॥ వ॥ ఇట్లు వాఙ్మానసగోచరంబును ననంతంబును సత్యజ్ఞానానందరూపంబైన యప్పరంధామం బలంకృతియుతంబైన శిశుభావంబు నొంది శివసన్నిధానంబున్ నలంకరించెనంత ॥

కుమారస్వామిబాల్యక్రీడావినోదము.

క॥ జగతిం గ్రీడాలోలుం । డగుచున్ సహచరులతోడ హరసూనుఁడొగిన్ । జగములనమిత రంజిల । తగనాడెన్ బాల్యదశను దనరుచు నెలమిన్ ॥ సీ॥ క్షణములో వృషభేంద్రు ఘనకకుత్కంబుమీఁది నణఁగంగ గీరునఖాగ్రములను । నతివికారాకృతులగు గజేంద్రులఁ జూచి చెలికాండ్రతో నవ్వఁ జెలువు మెఱయ । తత్సన్నిధినిఁ జేరి దనరవిస్మయమొప్ప నాననంబుల మూఁడు నంగుళములఁ । నొకగృహంబును జొచ్చియొండొక యింటిలోఁ బరికించు నిక్కుటసరణి దూరి । గగనతలమంటు తరువులు గరిమనెక్కి । పుష్పములను దుల్చి ఫలజాతములును రాల్చి । పొసఁగ ధరియించి పల్లవప్రసవములను । ఫలములు భుజించు బాల్యచాపల్యమలర ॥ మ॥ ముదమింపొందఁగ నచ్చట న్వెడలి సొంపుగ్ మీఱఁగా నమ్మహా । నదులం జొచ్చి కలంచి పంకజవలీనాళంబులుం ద్రుంచుచున్ । పదపద్మంబుల నడ్డగట్టి జలముల్ పాఱిన ప్రకారవుల్ । గుదులై కూడఁగ క్రీడసల్పె దివిజుల్ తోట్రుటుల్ విలోకింపఁగన్ ॥ క॥ కులపర్వతములు శతధా । దళితంబులఁ జేసి సింహతతితోఁ గూడన్ । జెలరేఁగి కూయుచెగురున్ । బలుమఱు గిరినుండి గిరికిఁ బటుజవమెసఁగన్ ॥ క॥ అటఁ బాసి రసాతలమును । బటుగఁ జొరఁబాఱియందు పన్నగరాజ । స్ఫటలుం గరమున నలుముచు । నటులఁ దెగలహించు భుజగసంఘముతోడన్ ॥ క॥ అందుండి దివికినెగయుచు । బృందారకదంతిదంతభేదనుఁడై స । క్రందను ధనువుం గొనియెడు । బృందశతంబులనరాల్చు భీకరలీలన్ ॥ క॥ ధామనిధి రథహయంబులు । వేమఱులంఘించి యాడు వేడుక మీఱన్ । సోమతనూజుండటసని । సోమునిరథమెక్కి డోలఁ సొంపుదలిర్పన్ ॥ క॥ హరి శిఖి యమ నక్తంచర । వరుణ మరుద్ధనదసోమ వారణరాజిన్ । సరగున నధిరోహింపుచు । నిరుపమ గతులొప్పఁ ద్రిప్పు నిపుణత మెఱయన్ ॥ మ॥ ధనియించెన్ ధృవమూదలం బొనకు శశ్వత్త్రాధి మీఱన్ బ్రభం । జనరశ్మిన్ బ్రకరప్రణద్ధము నగ్ కీశక్రకమున్ గేలఁదు । త్తుని యల్ చేయుచు నిర్వహించు ముదితోద్దిప్త నక్షత్రజాలోలిని । ఘను

స్తకంబులఁగట్టి బాలురతో బ్రఖ్యాతంబుగా నాడుచున్ ॥ క॥ లోకేశులఁ దొమ్మండ్ర భ । యానకులం జేసి పార యాశ్చర్యముగా । లోకాలోకాచలమును । బ్రాకటముగ నెక్కి యాడు బాలుం డెలమిన్ ॥ తే॥ గీ॥ గరిమ నంతట సత్యలోకంబు దాని । యలచతుర్ముఖు వక్త్రంబు లంటి యుంటి । బ్రహ్మతంతువు లురమున బట్టి తెచ్చి । మూర్ధ్నశిఖలు నొండొరులను ముళ్ళువేయు ॥ తే॥ గీ॥ అంత వైకుంఠపురమున కరిగి యందు । కాంచనాంబరు సన్నిధి ఖగపతికిని । శయ్యయైనట్టి శేషభుజంగమునకుఁ । గలహమ్ము ఘటించి బాలుఁ డుత్కలికనగును ॥ తే॥ గీ॥ ఉపవిలాసంబు జూపట్టు నొక్కవేళ । చెలుల మోహింపఁ జేయుచు దిరుగుచుండు । బాలలీలావినోదముల్ పరిఢవిల్లఁ । ద్రిభువనంబులు విస్మయస్థితిఁ జెలంగ ॥ తే॥ గీ॥ అటవికిని బోయి వేగ సింహములఁ బట్టి । యొకటి నొకటికి నన్యోన్యయుద్ధ మొదర । వరుస ఘటియించు నవ్వుచు వైభవమున । నమరగణవంద్యుఁ డీయుఁ దయ్యార్భకుండు ॥ తే॥ గీ॥ జననిలాగున లాలింపజగములందు । వనితలెల్లను విడువక వారి ముద్దు । ముద్దుగ నటించు నత్యంతమోహ మలర । శ్రీశిరంబుల చెలువొందు సుతుఁ డతండు ॥ క॥ పలితశిరోజము లలరఁగ । వెలయఁగఁ గొని కేల యష్టి వృద్ధుండగుచున్ । బలుమఱు లోకానుగ్రహ । ముల రఁగఁ జరియించు జగములగ్గలిక మొందన్ ॥ వ॥ మఱియు నవ్విభుండు నరేంద్రసుతుని చెల్వున నొకబో సన్మణికింకిణీగణాలంకారసముజ్జ్వలంబగు మేషంబు నధిరోహించి బహువిధారోహసిరూఢిం దోలుచు నొకతరి ఖరనఖరంబును శితాగ్రకేసరభాసురంబును సువగ్రవాలాభిలంబును బర్బాక్రమసాంద్రంబును నగు మృగేంద్రంబెక్కి భూనభోభాగంబులం ద్రిప్పుచు నొకవేళ జంఘాలంబగు ఖగపతి నిలంఘింపుచు నొకమారు ధారాళంబుగ మర్దాళగమనుండగుచు నొకప్పుడు జవాధికరణంబగు హరిణంబుపై వసింపుచు నొకనిమిషంబు శరభశార్దూలంబుల వాహనంబులుగాఁ గొనుచుఁ బతులవలె నెగడుచు ననేకవికారంబుల వాపీతటాకనదీనదంబుల నమ్మహాశాస్త్రజుం డాశ్రితగణంబులకు నుల్లాసంబలర విహరింపుచుండు నంతయు ॥ క॥ వీణాపాణియు నగుచుం । రాణింపఁగ బాలుఁ డతఁడు రాగము బాడున్ । బోణిమి శిలలు గరంగఁగ । శ్రేణంబులు నిలిచి నిలిచి యింపుగ వినగన్ ॥ చ॥ మనసిజ మానబాణహతి మానసలై సకలాంగనామణుల్ । జనములఁ సొక్క నొక్కయెడ శంభుకుమారుఁడు కేల వేణువుం । గొని సుశిరంబు రంగుళుల గుల్క గదింపుచు మాయచున్ వినూ । తనగతి గానమున్ సలుపు దారువులెల్ల చిగుర్ప నంతయున్ ॥ చ॥ దరహసితాననద్యుతులు తామరసంబుల గేరు కాంతులున్ । సుమదిరదీర్ఘబాహువులు సొంపెసఁగన్ రమణీయయవ్వన । స్ఫురణను జూపనొప్పె హరసూనుఁడు వేడ్క నశేషదివ్యసం । దరుల మనంబులున్ మదనతాపశిఖావళి గ్రాగ నంతయున్ ॥ తే॥ గీ॥ మోదమింపొంద సుతులకు మునివరేణ్య । యతఁ డరాభ్యాసమొనరింప నందువచ్చి । యఖిలభాషలనుగ్రహించి యాక్షణంబ । శిశువులకు దాను జతురత శిక్ష సేర్చు ॥ క॥ ప్రాంగణభూముల వటువుల । సంగతిఁ గూడుచును నేర్చె స్తుతిమాత్రములో । పాంగతబులు గా వేదము । లంగజహరతనయుఁ డాతఁ డద్భుతలీలన్ ॥ మ॥ అసదృగ్విక్రముఁ డా హరాత్మజుఁడు క్రీడాసక్తిదామురపం । ధు సుపర్వల్ గన్ని యద్భుతింబలర దేవేంద్రుల్ ద్వాదశాదిత్యులున్ । వసువుల్ సప్తమరుత్తు లశ్వినులు శర్వస్ఫీతదిక్పాలకుల్ । వెస జంభారికి ఖిన్నవించిరి శేఖురమ్మాతవేకసు... ॥ మ॥ బల దైత్యాంతక యెవ్వఁడో తెలియఁగనీ బాలుండు సంసారమున్ । గలఁ

బట్లగలంచె ముజ్జగములన్ ఖండించె నత్యుద్ధతిన్ । కులశైలంబులు సప్తవారిధులు సంక్షోభంబు నొందించె గా । పిలదిగ్దంతులఁ ద్రిప్పియాడె కడిమిన్ జెండాడె ద్వీపంబులన్ ॥

ఇంద్రుఁడు మోహితుఁడై కుమారునిపై మార్కొనుట.

క॥ లోకత్రయ మీబాలుం । డీకరణిని శిథిలఁ జేయ నెట్లోర్తు మహా । మా కేమిగతి వచింపుము శాకాధిప యనుచు దివిజనాయకుఁ డపుడున్ ॥ క॥ మాయామోహితమతియై । యాయద్భుతశౌర్యమహిమ నరయుచు నోహో । యీయర్భకుఁ డెవ్వఁడొకో । యీయుత్పాతం బిదే మొదలింగ మటంచున్ ॥ మ॥ బలురోషంబున వజ్రి యాదిగ నిలింపస్తోమముల్ కార్ముకం । బులు సంధించి శరావళుల్ గురియ నాభూభృద్ధనుస్సూనుపై । జెలఁగన్ బో యవిపుష్పవృష్టియగుచున్ శీర్షంబులం గోమలాం । ఘ్రిలయందుం జెలునవ్వునవ్వు గుమారుం డప్పుడెంతేనియున్ ॥ చ॥ మగుడి సురేశ్వరుం డలిగి మానుగ నభ్రగబాదిరూఢుడై । మగటిమి మీఱ వజ్రము గుమారునిపై బలుపన్ దదాయుధం । బొగి ప్రతివజ్రఘట్టనము నొందిన క్రొవ్వడి విస్ఫులింగమున్ । ధగధగ వెల్గ శీర్ణమయి ధారణి వ్రాలెను రేణుపుంజమై ॥ మ॥ చలమున్ మీఱఁగ బాలుఁ డంత ఘనరోషం బొప్ప నవ్వజ్రిపై । నలఘువ్యాసి శరాసనంబుఁ గొని యేయన్ బాణమెంతే శిర । స్థలము న్నాటి సురేంద్రసింధురము వీతప్రాణమై గూలె న । జ్జ్వలవజ్రాహతిచేత గూలిన మహాశైలంబు చందంబునన్ ॥ వ॥ ఆదిగని సహింపక ॥ మ॥ సురలోకేశ్వరుఁ డుగ్రుఁడై మగుడి విస్ఫూర్జచ్ఛరాసారముల్ । గురియం భూరిబలాహకంబు పగిదిన్ దండమున్ బూని యా । హరసూనుం డొకతీవ్రబాణమున బ్రోవిస్ఫూర్జిలఖండించె నా । గిరిభిత్పాణిశరాసనంబును ద్రిలోకీవిస్మయం బొప్పఁగన్ ॥ వ॥ ఇట్లు కోదండంబు ఖండించినఁ గనుంగొని మఱియును ॥ మ॥ గరిమన్ వజ్రి మహోగ్రకోపమదరన్ గంజాప్తకోటిప్రభా । స్ఫురణన్ మీఱఁగ శక్తి వైవ పురభిత్పూనుండు తత్తేజమున్ । బరిమార్పన్ సమరోర్వియందు చలమున్ బాటిల్ల దోర్దర్పు రం । దరుఁ డుద్యద్విశిఖంబు లేయఁ గని క్రోధజ్వాలలున్నిండఁగన్ ॥ వ॥ అయ్యెడ నరిహోత్థాగ్రగణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుండు మార్వినాదంబొనర్చి సింహగర్జితంబుల వింటిన్ని నిలువిలుపుని భర్జింపుచు ॥ తే॥ గీ॥ ఒక్కశరమున మకుటంబు నుర్విఁ గడిపి । యొక్కతూపున వజ్రంబుఁ జక్కడంచి । యొక్కయమ్మునఁ గవచంబు వ్రక్కలించి । యూరము నొప్పింప మూర్ఛిల్లె సురవిభుండు ॥ వ॥ అంత బలారాతి పడిన విబుధులు క్రోధమూర్ఛితులగుచు నా శంభుతనూజునిం జుట్టుకొని శరవృష్టులుం గురియ శరసంభవుం డవియన్నిర్యను నివారించుచు నప్పుడు వేల్వేఱ బాణంబులుగొని మూట దండిని నాల్గింటి శిఖిని రెంట వరుణుని రెంట వాయువును మూట ధనిని మఱియును నేవులగు హూధవీయుల నొక్కొక్క శరంబున నిమిషమాత్రంబున గడపె నంతహతావశిష్టులైన దివిజులు దిగంతంబులకుం బాఱి రంతయు ॥ క॥ అంతసమస్తం బావ్వ । క్లాంతిమ దేహ్యద్గతముగాఁగ వలనారయుటవ । త్యంతము శివసుతు యహిమము । సంతోషింపుమను గురుని సన్నిధి కప్పుడున్ ॥ తే॥ గీ॥ ఎలమిఁ జనుదెంచి దేవత్ర యిట్టులనిరి । దేవ శివభూతుఁడవీవు దేవతలకు । నొకొక్కటనిశేషము యుద్ధమునను । బడిరి సురలెల్ల వపగతప్రాణులగుచు ॥ క॥ ఈవిబుధతతి ని ల

నరు। జీవితులం జేసి యశము చేకొనవలదే। శూరుఁడు నారదువచనము। గైవతగురుఁ డాలకించి తత్క్షణమంగునన్॥ క॥ మేరుగుహ వెడలి గుహునిం। జేరెను శరణంబునొంది సామేరువశ్యం। గారూఢుండగు నాతని। పారసుధాపారఘణితి సన్నుతిఁ జేసెన్॥ ఉ॥ ఎవ్వఁడనంతధాముఁ డిల నెవ్వఁ డనంతుఁడ నంతమూర్తియౌ। నెవ్వఁ డనంతవిస్మయుఁడు నెవ్వఁడు శంకరుప్రేమడింభకుం। డెవ్వఁడు దంతివక్త్రునకు నెవ్వఁడు సోదరుఁ డెన్న షణ్ముఖుం। డెవ్వఁడు నట్టినిన్ను నుతియింతు నిరంతరభక్తి నెంతయున్॥ వ॥ దేవా! భవన్మాయావిమోహితులై యజ్ఞానంబున నంధాంధులు మదాంధులై వైరంబున నిన్నర్చింపక శిక్షింపఁబడిరి వారిదోషంబులు వారలకు ఫలించె. నింక తదీయాపరాధంబు గణింపక కృపాకటాక్షంబున వీక్షించి రక్షింపవే యని చరణకమలంబులం బడిన గీష్పతి ననుగ్రహించి దేవతాగ్రగణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుం డభీష్టంబగు వరంబు వేడుమనిన ॥ క॥ గురుఁడప్పుడు శంభుసూనుని। కరుణను ప్రార్థించి కోరె ఘనమగు వరమున్। సురలజ్ఞులగుచు నీతో। దురమొనరించుచును నేల నూలిరి వరుసన్ ॥ క॥ క్షమఁ జేసి తదపరాధము। సమధికకరుణార్ద్రదృష్టి సకలామరులన్। క్రమమున యథాప్రకారం। బమరఁగ రక్షింపవలయు నార్తశరణ్యా ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున సురగురుండు ప్రార్థింప ప్రసన్నుండై స్కందుండు తదభీష్టంబొసంగె నంత ॥ తే॥ గీ॥ నిద్ర మేల్కాంచినట్లన నిఖిలసురలు। ధరణి లేచిరి లబ్ధచేతన్యులగుచు। నంత హరిముఖ్యులా దేవసంఘములకును। బ్రణుతిఁ జేసిరి నిశ్చలభక్తి మీఱ ॥ క॥ కరుణాపాథోనిధి యగు। హరసుతుఁ డజ్ఞానరూప మగు నామాయన్। హరియించి వారికప్పుడు। పరగ నిజపాదకమలభక్తి నొసంగెన్॥ వ॥ మఱియును ॥ చ॥ సురనికరంబుఁ జూచి మదిసొంపెసఁగన్ మధురోక్తిఁ బల్కె మీ। కరయుదురంతె నన్ను నొకయర్భకుగా నిపుడింక పారమే। శ్వరమగు మత్స్వరూపమును జక్కఁగఁ జూడుఁడు, మీకొసంగెదన్। బరమగు దివ్యచక్షువులు మామకరూపవిలోకనార్థమున్ ॥ వ॥ అనిజగద్గురుండగు సుబ్రహ్మణ్యుం డాసుపర్వులకు విశ్వరూపంబు చూపె నప్పుడు ॥ సీ॥ సప్తపాతాళముల్ చరణంబులును గాఁగ సకలాంతరిక్షముల్ జంఘలుగను। శరనిధులేడును పరిధానములుగాఁగఁ బరికింపదిక్కులు బాహులుగను। నాకాశమండలమర్త్య నాభియుఁ గాఁగ స్వర్గతలంబు మస్తకము గాఁగ। చంద్రసూర్యాగ్నులు చక్షుస్త్రయము గాఁగ। దారకల్ సితపుష్పసంతతులు గాఁగ నభ్రకేశుండు శ్రీకంఠుఁ డాత్మగాఁగ। గిరిసుతాభవమతి గాఁగ హరిసరోజభవులు మఱి వామదక్షిణపార్శ్వములుగ। దనరపవనంబు ప్రాణాది దశకముగను॥

కుమారస్వామి విశ్వరూపంబు నింద్రాదిదేవతలకుఁ జూపుట.

వ॥ మఱియు నాగమంబులు వాక్యంబులును లక్ష్మీచిహ్నంబును మృత్యువు కాలాగ్ని రుద్రుం డిరువురు జఠరాగ్నియు వాసుకియు నంతాది మహానాగంబులు పాదనఖరహంసకంబులుఁగా నోషధులు రోమంబులును నండకోటులు యూరుకాండంబులును గా కోటిమార్తాండసంకాశుండును కోటిశీతాంశుసన్నిభుండును గోటికాలాగ్నితేజుండును నగుచు బరమాద్భుతంబుగా శంభుసంభవుం డీరీతి విశ్వరూపంబుఁ జూపిన నత్తేజంబున సకలబృందారకనయనారవిందంబులు నిద్రానిమీలితంబుల

య్యె నాశ్చర్యంబులుగా నంగీకృతంబులగుచు విషయపరాఙ్ముఖంబులయ్యె నింక చెప్పెడిదేమి పంచేంద్రియంబుల క్రోడ మనంబులు మహాత్తరంబైన తత్ప్రకాశంబునందు లయంబయ్యె నెంతయును॥ ఉ॥ అంతట నాక్షణంబె కమలాధిప ముఖ్యులు లబ్ధసంజ్ఞులై। చెంతను మ్రొక్కి యంజలిని జేయుచు ప్రార్థన జేసి రప్పుడ। త్యంతము దేవదేవ గిరిజాత్మజ చక్షువులీగదే దయా। స్వాంతతిమాకు మేమరయ శక్తులమే భవదీయరూపమున్॥ వ॥ ఇట్లు ప్రార్థించిన సంతుష్టుండగుచు శంభునందనుండు మందస్మితంబలర దేవతలకు దర్శనక్షమంబైన దృష్టియొసంగె నంత హరిబ్రహ్మాదులు వ్యాప్తంబైన నత్తేజోమండలంబునకు జానుప్రదేశమాత్రగతంబగు సమస్తజగంబునుం గనుచు నమ్మహాపురుషుని దేహంబున రోమరోమంబున యాదికాశంబులం బోలె బ్రహ్మాండకోటులు తత్తదావరణంబులును దత్తత్త్రిభువనంబులును బ్రహ్మవిష్ణ్వాదిదేవతలును భూతభవ్యభవిష్యజ్జనంబులును గాంచి విస్మయంబంది భీతచేతస్కులై ప్రణమిల్లి వాగ్గోచరుండుగాని యానందఘనంబైన యాకాంతివలని వేదవేదాంతసంభవంబులైన స్తవంబుల స్తుతియించి రప్పుడు.। క॥ క్రమమున జన్మస్థితిచా। శములగు నెవ్వానివలన జగములకు మనః। కమలమునఁ దలఁతు మతనిం। సుమనోనివహాగ్రగణ్యు సుబ్రహ్మణ్యున్॥ క॥ పలుకుదురు జడంబాత్మగ। పలుమఱు నెవ్వాని మాయ ప్రకృతులగుచుం। దలియఁగ సచ్చిద్రూపం। బలర భజించెదము బ్రహ్మమగు నాగుహునిన్॥ క॥ వెలయ హిరణ్యశ్మశ్రువు। లలర హిరణ్మయాంగమాగమమయుఁడై। జలజాప్తబింబ మధ్య। స్థలవర్తియౌ నెవ్వఁ డతనిఁ దలఁతుము భక్తిన్॥ నిరతంబు సుదిని వికసిత। సరసీజదళాయతాక్షు జగదీశు గుహున్। గరుణారసపాథోధిని। శరణంబొందెద మనన్యశరణులమగుచున్ ॥ క॥ మునిసుత బ్రహ్మాదులు యానందంబులు లవంబులగునే పరిపూర్ణానందాంబుధికిని గుహు। నానిందలఁచెదము మది నివాంఛితమొప్పన్ ॥ తే॥ గీ॥ ఇంద్రుడనుచును హరియంచు నీశుఁడనుచు। నజుఁ డటంచును బలుకుదురజ్ఞులగుచు। నహహ నెవ్వాని మాయచే నఖిలవిభుని। నతని భవసుతు భజియింతు మాత్మనిష్ఠ ॥ తే॥ గీ॥ పూర్ణబోధంబు నాత్మను బొందలేక। నింద్రియాత్మత వారింతు రితరులుర్వి। దూరమగుచును సత్కృపాపూరమునకు। భక్తిఁ దలఁతుము గుహు పరబ్రహ్మ మతని॥ క॥ చిదుదయము కనశ్శరీరం। బిది మొదలగు నఖిలమునకు నెన్నఁగ నెవ్వాఁ। డుదగుణె నిత్యామకుండై। మది భజించెద ముమాకుమారుని వానిన్॥ క॥ ఇతర వ్యాపారంబులు। సతతము వర్జించి యోగిజనులెవ్వానిం। మతిఁ దలఁచి ముక్తిఁ బడయుదు। రతనిం గుహు నాశ్రయింతు మంచితభక్తిన్॥ తే॥ గీ॥ చర్మమట్లన వ్యోమంబు జగతిజనుఁడు। గప్పనేనియు గైకొని కరయుగమున। నతఁడు సాక్షాత్పరబ్రహ్మమైన గుహుని। భక్తిఁ దలఁపక దుఃఖాబ్ధిపారమందు ॥ క॥ పీడిత హృదయగ్రంథులు। వీడిన సంశయములెల్ల విశ్వాత్మనినున్। జూడఁగ దక్షిణమున శిశి। చూడాత్మజ సురవరేణ్య సుబ్రహ్మణ్యా ॥ వ॥ దేవా! యీదేహంబున పరంజ్యోతిస్స్వరూపంబై వెలుంగు నెవ్వని సహాయులు సుషుమ్నామార్గంబునొంది తదనుగ్రహంబున వైద్యుతంబైన ధామంబు నొందుచు సంసారంబున మగుడ ప్రవర్తింపరు సకలజనులకు సంసారార్ణవతారకంబును బరబ్రహ్మంబు పరంధామంబు పరంజ్యోతియు నీశ్వరుండును పరరూపంబును బరాశక్తియు బరాత్పరంబునైన నిన్ను సహస్రోక్తిచే నవ సరోత్రిలోకంబున దివాంధంబునుంబోలె నత్యుగ్రంబై దుర్నిరీక్ష్యంబైన భవదీయవిశ్వరూపం

బుగనుంగొని మాకునద్భుతంబయ్యెడుం గటాక్షించియధాపూర్వకంబుగా షడ్వక్త్రంబులును ద్వాదశ భుజాలంకృతంబును సంపత్ప్రదాయకంబును సౌమ్యంబగు రూపంబు ధరింపవేయని బ్రహ్మాదులు ప్రార్థించిన విశ్వరూపం బుపసంహరించి తే॥ గీ॥ కోటికందర్పరూపమై కోమరుమిగుల । చారుసౌందర్యమొప్ప బ్రసన్నుఁడగుచు । నంబికానందనుఁడు సురేంద్రాదివిబుధ । బృందములఁజూచి పలికె మరందఫణితి ॥ క॥ ఈ మీరలు పఠియించిన । మామక సంస్తోత్రమిదియు మానవు లుర్విన్ బ్రేమఁబఠించిన వినినం । గామితములు వారికేను గరుణనొసఁగుదున్ ॥ వ॥ మఱియు మీకు నభీష్టంబులైన వరంబులు వేఁడుఁడనుటయు స్కందుని వచనంబులకు నరవిందభవాదులానందింపుచు ప్రణమిల్లి యయ్యిందుశేఖర నందనునకిట్లనిరి॥ ఉ॥ దేవ ప్రసన్నులందు భవదీయకటాక్షము గల్గెనేని సే । నానిభుఁజేసి యింద్రకరుణామతి వేల్పులకీవు రాజువై । కావుము మమ్మునెల్లపుడు గర్వితదైత్యలతిం జయించి మా । మావిభవంబులన్ మగుడ మాకునొసంగుము గాత శీఘ్రముగన్ ॥ వ॥ అని వరంబువేడిన పార్వతీనందనుండు ప్రసన్నుండై విబుధోత్తములకిట్లనియె॥ క॥ పతియగుమీకు సురేంద్రుం । డతనికి సేనానినగుచు నలరఁగ వేనుగన్ । బ్రతిరోధులైన దుర్మద । దితిజప్రకరములనెల్ల దెగటార్తుఁగడున్ ॥ క॥ చిరమసురేంద్రుని జేరిన । సురసంపదలెల్ల మగుడ సురలకు నిత్తున్ । గరుణననిపలికి సుమశర । హరసూనుఁడు సనియెరాజితాచలమునకున్॥ వ॥ అతని వెంబడిన వాణీరమణాది నిఖిలగీర్వాణులు కైలాసగిరికిం జనియందొక్క శిఖరంబున నుండి కుమారుని దేవసేనాధిపత్యంబున కభిషిక్తుం జేయం దలంపున విశ్వకర్మను రావించి కార్తికేయునభిషేకార్థం బొకపురంబు రచింపుమనుఁడు నాక్షణంబ యతండు దేవతలయనుజ్ఞవడసి పురంబు నిర్మించె నెంతయు॥

కుమారస్వామికి దేవసేనాధిపత్య పట్టంబుఁగట్టుట.

సీ॥ రమ్యంబులైనట్టి రాజవీధులచేత దీపించు వైజయంతికలచేత । కలితనిర్మలతోయకాసారములచేత విలసిల్లునుద్యానవితతిచేత। మాణిక్యవిరచితమంటపంబులచేత నతులితగోపురోన్నతులచేత । శశికాంతమణిమయచంద్రశాలలచే రత్ననిర్మితమందిరములచేత । గజరథతురంగసైనికవ్రజముచేత । భాసురంబైనసకలసంపదలచేత । నిరుపమంబైదనర్చునప్పురినుతింప । తరమె ఫణిపతి భారతీవరులకైన॥ వ॥ అప్పుడప్పురంబునుం గని చతుర్ముఖప్రముఖనిఖిల సురగణంబులు సాశ్చర్యంబునొందుచు సంతోషభరితాంతరంగులై గీర్వాణవర్ధ్ని బహుమానశతంబుల నాదరించిరంత॥ క॥ సుమనోనివహంబతిసం । భ్రమమున సేనాధిపత్యపట్టము గట్టన్ । గుముదాప్తమౌళిసుతునకు । సమకూర్చిరివేగసకలసంభారంబుల్॥ వ॥ తదనంతరంబ యన్నగరంబున మిన్నగరాణించు మించు వగరానిగనిగల జిగిమిగులు జగతుల్లను జగతులకువిరాజిలజాజాలసొంపుసంపాదించు కెంపురాతిన్నె యలునులీన్ని యల మెచ్చొనరించు నచ్చంపుపచ్చరామానికంబుల నభినవశృంగార దోహాళులను దేహళులవందంబగు చుపరిభాగంబుల నిరుగెలంకుల మరకతమణివిరచిత కరకలిత లలితేందుకాంతమయకుంభపూర్ణ కలశాభిషేచనలాలక్ష్యమాణ లక్ష్మీవిలాసబంధురంబులగు ద్వారబంధంబులును ద్వారబంధంబులభాసురంబులగుచు పురందరోపల జాలజాలంబుల నద్యంబులగుకుడ్యంబులను

గుడ్యవిలసిత ప్రఖ్యాతాలేఖ్య ప్రతిమాద భ్రవిభ్రమవిభ్రాజిత గంభీర శాతకుంభస్తంభంబులును స్తంభాగ్రంబుల నుదగ్రంబులగు పగడంబుల జగడంబులం బొదలుబోదియలు గిలిగించెలువొందు దివ్యమంటపంబున కోటిసూర్యదేదీప్యమానంబగు రత్నసింహాసనంబందు నయ్యిందుశేఖరసూను సుఖాసీనుంగావించి వేదవేదాంత విజ్ఞాననిష్ఠాగరిష్ఠులగు వశిష్ఠాదిమునిశ్రేష్ఠుల జయజయ భాసురాశీర్వాదంబులును పటహఢక్కాడిండిమ శంఖశృంగ మృదంగ వేణువీణా నినాదంబులును బిరుదుగద్యపద్యంబులునుహృద్యంబుగ దైవారఁగ యివారంబులు సేయువంది మాగధులకోలాహలములుఁదిదృక్షాసమాగత సకలభువన జనకలకలంబులును గొందామరలకువింతులమరగ సందర్శనంబొనర్ప నుందుడుగాఁ జనుదెంచు బృందారకబృందంబులు, ఆగరంబుల రంగారుబంగారు బెత్తమ్ములు బూనిచిత్రంబులలర నెరాబరాబరులు సేయువేత్రధరుల తోరంబులగు హుంకారంబులును నపూర్వపర్వాణపర్వ భేరీభూరి భాంకారంబులును నిఖిలదిగంతాయాతదంతావళి సంతానకంఠ ఘంటాఘణఘణత్కారంబులును నుభయపార్శ్వంబుల రంజిల్ల వింజామరలు విసురు బిసరుహముఖుల కరకంజములంజాల వినూత్న రత్నకంకణఝణఝణ త్కారంబులును బవనచలితకేతన పటపటలపటపటత్కారంబులును బ్రహ్మాండభాండంబు నిండ మ్రోస్మెఱుంగు తెఱంగునకు రంగటమై మెఱుంగులు తురంగలించునచ్చర మెఱుంగు బోణుల విన్నాణంబులగు నాట్యవైభవంబులును యక్షకిన్నర గరుడగంధర్వుల నవీనగా నావిర్భవంబులును మెఱయసురవరులు విరులుగురియ నరవిందభవ ముకుంద పురందరాదులు నిరతిశయ ప్రమోదులగుచు గంగాది పుణ్యతీర్థంబుల వైదికమంత్రంబుల నభిషేచనంబుఁజేసి జాంబూనదాంబర దివ్యాభరణ గంధమాల్యంబుల నలంకరించి ధూపదీప నైవేద్య తాంబూల నీరాజనాది సకలోపచారంబులం బూజించి దేవసేనాధిపత్యంబునకు పట్టంబు గట్టిరయ్యెడ ॥శా॥ నానోపాయ నపాణలై దివిజులానందంబు తోనమ్మహా । సేనుంశంకర సూనుఁగాంచి పరుషన్ సేవించి రభ్యున్నతిన్ । సేనావల్లభుఁ డాతఁడంత విబుధ శ్రేణింగటాక్షింపుచున్ । దానెంతే విహరించె సర్వభువనత్రాణైక ధౌరేయుఁడై ॥ ఉ॥ ఆసమయంబునన్ మునికులాగ్రణి యొక్కఁడు నారదాఖ్యుఁడు । ర్వీసురుఁడధ్వరక్రియ గరిష్ఠతఁబూని యొనర్పబుద్ధిజాల్ । భాసురయజ్ఞవేదికను బాసగనాగమ మంత్రపూర్వక । న్యాసములన్ బశున్విశసనంబును జేయుచునున్న చోగడున్॥ సీ॥ ఉన్నతశృంగంబులారయ నంబరమును రక్తలోచనములు శిఖిదలిర్ప। శ్మశ్రులు దీపింపఁ జాలసీర్ఘంబులై కదల ధాత్రిఖురాగ్ర ఘట్టనమున । కంఠస్తనోద్వృత్తి నాదంబిని చలింపఁబుచ్ఛంబు తారకాపుంజమొప్ప । మదగంధములుదిశా మండలివెలయంగ బొలుపొందసర్వాంగపుష్టి దనరఁబదములను రత్ననూపురార్భటులు మ్రోయఁ । గంధరవరాట కింకిణుల్ ఘల్లురనఁగ। వేగజనియించి నిస్తులవిక్రమమున । భాగమున్నతి విహరించెజగములందు ॥క॥ భ్రాంతింబొందెను దిక్తటదంతావళపంక్తి కడానిదర్పోద్ధతిక । త్యంతము దీకొనదిరుగ । సంతతినయ్యాలు గనశనిసమమూర్ధ్నమునన్ ॥సీ॥ అకులపాటొంది యైరావతంబోడె ఖుండరీకము వనంబులను డాగ। వామనంబప్ప్యంగ వామనస్థితిఁజెందెఁ గుముదంబు కుముదమైత్రింగోరాల । కనుమరుంగుననుండె కడుసంజనంబును బున్నదంతమునోడుఁబొందిరావాతె । సర్వభూమిచలించె సార్వభౌమంబును సుప్రతీకముచేత బొప్పదేఁగ । భాగకళయమున నాగాగణంబులిట్లు । బహుపలాయనమొందెను బరగనంత । నజవరేణ్యంబు

పాతాళమందుఁ జేరి భోగికులముస్ జెంద డెభ్భూరిలీల॥ తే॥గీ॥ సాగరముఁ జొచ్చి జలచరసమితి గెడపె । జలదములఁ దోలెఁ బవమానుచందమునను । జంద్రసూర్యుల రథములు సాగనీక । నాకనిలయులబాధించె మేకవీర ॥క॥ భీకరముగ బాధించెను । లోకేశుం జేరి సర్వలోకమునంగున్ । వైకుంఠమందు నట్లన । వ్యాకులితఘటించె సకలవైష్ణవతతికిన్ ॥వ॥ ఇవ్విధంబున సముద్భవంబగు ఛాగోత్తమంబు లోకానీకంబునకు నేకోపద్రవంబులొనర్ప భయకంపితులగుచు నారదసహితులై యింద్రాది దేవగణంబులు యజ్ఞంబు విపరీతఫలప్రదంబగుట నెవ్వగనొందుచు యజ్ఞవాటంబు విడిచి సర్వార్తిహారుండును జగన్నాథుండును నవ్యయుండును శంభుసూనుండును నైన మహాసేనుంగాంచి ప్రణమిల్లి యిట్లని విన్నవించిరి॥ తే॥గీ॥ దేవదేవ మహాసేన దీనరక్ష । చూడు మమ్ముఁ బ్రసన్ననేత్ర ఱుండు । భూసురాగ్రణి యీశ్వరపూజకుండు । నారదమునీంద్ర సదృశుఁడీ నారదుండు ॥క॥ యాగంబుపక్రమించుచు । భాగాలంబనము మొనర్చ భాగంబొందున్ । వేగమ జన్మించి దైవనియోగంబున జగములెల్ల నుద్ధతిఁ గలఁచెన్ ॥తే॥గీ॥ కాలకూటంబు కంఠమునఁగడు కఠోర । మగుచుఁ గనుపట్టుచున్న దీయజముదీని । నిగ్రహింపకనూశి ననిఖిలజగము । భగ్నమగు గానఁ బాలింపు పరమకృపను ॥క॥ ఏకంబై దేవదైత్యా । నీకంబుల నెవ్వఁడేని నిపుణుఁడు గలఁడే । లోకములో నజదర్పో । ద్రేకంబణఁగింప ననుడు చిఱునవ్వొలయన్ ॥వ॥ కార్తికేయుండు వీరబాహుకరంబు పట్టి నతిరయంబున దర్పోన్మేషంబున దనరు మేషంబు దోతేర నవ్వీరబాహు నాజ్ఞాపించిన నతండఖండప్రచండరోషుండగుచు రసాతలంబాదిగా సత్యలోకపర్యంతం బరసి విష్ణుభవనంబున కోలాహలంబునం జెలంగు నయ్యజంబు లీలామాత్రంబునం బట్టందలంచి సరుంచి కొమ్ములు కరంబులం బట్టిపట్టి నెట్టనీడ్చుకొని దేవనికటంబున కుద్భటంబుగఁ దెచ్చె నప్పుడు ॥క॥ హరసుతుఁ డమ్మేషంబున । గరిమన్ లంఘించి పార్ష్ణిఘాతంబులచే । పరుషకశాతాడనముల । నురుమదమణఁగించె మోదమొప్పన్ గడిమిన్ ॥క॥ ధారాళతమును బరువులు । బారించిన మేషమంత బడలిక మీఱన్ । నోరున్విప్పుచు నురవులఁ । గారఁగఁ గంపించి పడియె గళితస్మయమై ॥వ॥ ఇట్లు పడిన వ్యాజంబును దయాళుండగుచు దీనశరణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుం డనుగ్రహదృష్టిం గటాక్షించిన దత్ప్రసాదంబున నజంబు నిజంబుగా సముత్పన్నబోధంబై ప్రణామస్తోత్రంబులు చేసిన ॥క॥ ప్రీతుండగుచు సుమాసుతుఁ । డాతగరున్ వాహనముగ నాదృతి నేలెన్ । ఖ్యాతిగ నాతఁడు భక్త । వ్రాతమునకింద్రమటరుద వసుధాస్థలిలోన్ ॥క॥ సేనావిభునకు నతుఁడై । మానుగవిన్నప మొనర్చి మఖనిర్విఘ్నంబున్ । దీనుడయి దూడ నిలువఁగ । నానారదుతోడననిరె హరసుతుఁడు దయన్ ॥క॥ మునివరనీయజ్ఞంబున । ఘనముగ వాహనము నాకు ఘటియించెను నా । పున నిర్విఘ్నంబగుచును । వనరుక్ నీయజ్ఞమింక ధరసాంగంబై ॥క॥ నాకున్ వాహన మొసఁగుట । చేకుర శతయజ్ఞఫలము శీఘ్రముగనీకున్ । లోకులు భక్తి నొకింతక । నాకొసఁగిన వారికగు ననంతఫలంబుల్ ॥వ॥ అని పలుకులకరుంజేసి వివిధవిద్యావిశారదు నారదుని వీడ్కొని భవానీసూనుండగు మహాసేనుండు విలాసంబున శైలాపంబునవిహరింపుచుండె నరుదెంచి ॥ తే॥గీ॥ కమలగర్భుండు సత్యలోకమున నుండి । దేవగణములతోఁగూడ దేవదేవు । పార్వతీశు సేవింపఁ బరమభక్తి । నేలఁగఁ జనుదెంచె గైలాసశిఖరమునకు ॥ వ॥ ఇట్లు విరించి యరుదెంచి సముంచితమణి గణరచితగృహానిచయ[illegible]విలసితంబును విచిత్ర

చిత్రభిత్తికామర్త్యవారణమనోహరంబును నత్యున్నతపతాకపాదిరాజమానప్రాసాదపరిశోభితంబును సకలసుమనోమునిగణముక్తిప్రధాననిధానంబును నతిప్రకాశంబునునగు పరమేశునికేళంబు ప్రవేశించునయ్యెడ॥

కుమారస్వామి బ్రహ్మను బ్రణవార్థంబడుగుట.

శా॥ ద్వారంబందువినోదముల్ సలుఁగఁగా వర్తించు నా స్వామిలో । కారాధ్యుం గుహు గాంచి బాలుఁడని మాంద్యగ్రబుద్ధి సేవింపకన్ । నీరేజాసనుఁ డీశ్వరవసథమంతే జేరి సద్భక్తితో । గౌరీనాథు సమాప్తిఁ జేసి నిజహృత్కంజంబు రంజిల్లఁగన్ ॥ తే॥గీ॥ భవుని యనుమతిఁ బవనభుక్కృతతి తోఁడ । నతికొనర్పఁగ బహుమదోన్నతిని మీఱి । తిరిగి సత్యలోకంబున కరుగుచుండ । నబ్జజు నిలిపి హరసూనుఁ డలిగి మదిని ॥ ఉ॥ క్రొవ్వున సద్దసేయక నను గొబ్బునఁ బోయెదు నమ్ము డాసి స । ర్వజ్ఞుఁడవోరి చెప్పుమన నీశ్వరసూనునిఁ జూచి భీతుఁడై । యవ్వనజాతసంభవుఁడు ప్రాంజలియై వినయంబు మీఱఁగా । దవ్వులనిల్చి యిట్లనియెఁ దత్పదముల్ మదిలోఁ దలంపుచున్ ॥ ఆ॥వె॥ బ్రహ్మ యింద్రుఁడు నన్ను బరమేశు భజియింప । వచ్చితిగుడ నీ జగన్నివాసమునకుఁ । బోవుచున్న మీకు భూరికృపాదృష్టిఁ । బిలువఁ బూర్వపుణ్యఫలముగాదె॥ క॥ పరగ కృతార్థుఁడనైతిని । కరిమన్ జనిమెద ననుజ్ఞ కరుణింపుమనన్ । దరహాసమొప్ప సహచర । పరివృతుఁడై శంభుసుతుఁడు బ్రహ్మకు ననియెన్ ॥ తే॥ సీ॥ ఏమిచతురాస్య వ్యాపారమెద్ది నీకు । విద్యలెవ్వియు వచ్చును వినఁగ వలయుఁ । జక్కఁ జెప్పుమా విందు రసద్గుణంబు । భవదురుప్రౌఢి వలదు కోపంబు మదిని॥ క॥ అనిన దనీయమృదుమధురగంభీరవచనంబులకు భీతహృదయుండగుచుఁ జతురాననుండిట్లనియె ॥మ॥ అజరవ్రాతము దానవావలియు మర్త్యశ్రేణిముఖ్యంబుగా । సృజియింతున్ సచరాచరంబు జగమున్ జెన్నొందనాకవ్వఁడున్ । త్రిజగన్మండలి దీటు లేరుమదికిన్ దీపించు సర్వార్థముల్ । విజయస్థాదశవిద్యలందు మతి నే నేరయున్నఁ గన్ దక్షుఁడన్ ॥ మ॥ అని యీరీతి వచింపఁ బద్మజుఁడు భవ్యప్రౌఢి సేనాని యి । ట్లనియెన్ వేత్తవు నీవు నీమహిమ యత్యాశ్చర్యమౌనాఁ గడున్ । వనజాతోద్భవ విద్యలెల్లవలె నేవాదింప వేదాదియా । ప్రణవంబెన్ని విధంబులర్థమిది యొప్పం గిల్బిషసంగింప్రుమా ॥ క॥ రూపంబు నందియొరికేఁ । జూపట్టును మహిమ చెప్పఁజూడఁగ వలెనే । నీపాండిత్యం బైనను । జూపుము వీరెల్ల వినఁగ శుభపర్వముగన్ ॥ క॥ అనవుఁడు పంకజగర్భుఁడు । ప్రణవంబు పరీక్షదనర పఠియించినచో । విని యుచ్చారణమాత్రం । బున నూహాపోహములు జాలుబుద్ధంబయ్యెన్ ॥ క॥ అనితలయూచుచు మఱియుం । బ్రణవార్థంబెల్ల తెలియఁబలుకుమటన్నన్ । విని మని మార్గనూనునితో । ననియె తిదర్థంబు నేన యనుచునఁజాండున్ ॥ చ॥ నలినజుఁ డట్లఁ బల్కుటయు నప్పుమారుఁడు వానిఁ జెంపలున్ । ఛెళ ఛెళ వ్రేసి బంధనముచేయుమటన్నను వీరబాహుఁడా । జలరుహగర్భుఁ దోడుకొని స్కంధమహీధరమందు కావలిన్ । నిలిపె ననేక కాలమొగి నిర్జరులెల్లరు భీతిఁ జెందఁగన్ ॥ క॥ సచరాచరమగు జగమును । బ్రచురంబుగ సృష్టిఁ జేసె భవసుతుఁ డప్పుడున్ । [illegible] తాపసగణములు । ప్రచలితమతులగుచు నంగిళర్గనికటమున్ ॥ క॥ క్షురతతులై ప్రార్థించి [illegible] సర్వజ్ఞుండా । ధృతి విని వేల్పుల మనవులు । నతివేగమునందివి

లిచి యనిరొయిన్ బ్రేమన్ ॥ సీ॥ నీవునందీశ మదీయపుత్త్రకడకున్ వేపోయి సొంపల్కిలి । ట్లను వారంబును సంస్తవంబులఁ గడున్ బ్రార్థించి సేనానిచే । తను బ్రహ్మన్విడిపించి రమ్ము దివిషత్సందో హామెంతే భజిం । పను మోదంబు సమస్తలోకసృజన ప్రత్యూహమున్ బూనఁగన్ ॥ వ॥ అనవుడు॥ క॥ నందీశ్వరుండు చయ్యన । ఛందుకళాధరుని యాజ్ఞనిడి మూర్ధ్నమునన్ । స్కందాచలమునకుం జని । స్కందునిఁ గని ప్రీతుఁ జేసి సంస్తవతతులన్ ॥ తే॥ గీ॥ సామిదేవర దండకు జగదధీశుఁ । డింపుమోలినిమాగించె నిపుడునన్ను । బద్ధగర్భుని విడుగము పరమకృపను । బూర్వమట్లను వగుఁగాక భువనసృష్టి ॥ మ॥ అను నందీశ్వరుఁజూచి శంభుసుతుఁడువ్యగ్రోగ్రతరూక్షేక్షణల్ । దనర స్నిష్ఠురభాషణంబులను నత్యంతంబు భర్జించవ । చ్చిన తోత్రం జనులేక మాయుబలుకన్ శీఘ్రుం బకారాగృహం । బున నీకున్ సహవాసమబ్జజునితోఁ బొందంగఁ జేయూరెదున్ ॥ క॥ అనిన భయం పడి యంజలి । దనరఁగఁ బ్రణమిల్లి నందితత్క్షణమునఁ జనె । జని యావృత్తాంతంబును । వినుపించెఁ బురారి కపుడువిస్మితమతియై ॥ తే॥ గీ॥ బలుశిరఃకంపమును జేసి భవుఁడు తాను । స్కందదర్శన లోలుఁడై స్కందగిరికి । నరిగెనంతఃపురంబున నధివసించు । పార్వతీదేవితోఁ డఁ జెప్పకనవేగ॥ వ॥ ఇట్లతిత్వరితగతిం జనియందు నిందుశేఖరుండు సహచరపరివృతుండై క్రీడావినోదంబులం జెలంగు కుమారుని నేత్రోత్సవంబుగాఁ గనుంగొని గాఢాలింగనంబు చేసి మూర్ధంబుమూర్కొని యానందపారావారంబునందేలి పరవశుండయ్యె ॥ క॥ అంతకుమారుఁడు గౌరీ । కాంతుని మూపుర నటించెఁ గడు ముచ్చటగా । స్వాంతము రంజిలఁ జేయుచు । సంతతి సౌఖ్యంబుకంటె సౌఖ్యముఁ గలదే ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున సుకుమారసుకుమారంబులగు నంగంబులుపద్మకోమలంబులగు పాణితలంబున స్పృశింపుచు మందస్మితంబలర సాంత్వనపూర్వకంబుగా జగదీశ్వరుండిట్లనియె ॥ తే॥ గీ॥ వత్స విడువుము దయఁ జేసి వనజభవుని । భువన సృష్టియు వీనిచేపొసఁగు నెపుడు । నిదియున స్వకీయాగ్రహాకృత్యమనిన । విడువునని పల్కె తండ్రిపై వేగనలిగి ॥ ఉ॥ అంతట కోపవత్సలత యాభవు నాత్మజునించె తుల్యమై । సంతతముగ్ మనంబునను సంతసమందిన నేరికేని యా । గంతుకమైన కోపమదిగాఢతరంబగుఁ గాన నయ్యుమా । కాంతునిక్రోధమే యపుడు గ్రక్కునదోకునె నిగ్రహింపుచున్ ॥ వ॥ దాసంజేసి వెండియు ॥ చ॥ స్మరమదహారి యిట్లను గుమారుని బిల్చియొ యుంగ పర్భకా । వరగఁగమున్న నీకడకుఁ బంపితి నందిని వానిసెంనకన్ । గరము నిరాకరించితివి గ్రక్కునన న్నను దర్శింకయు న్నిరా । దరణముఁ జేయకన్ విడువు తామరపొద్భవు నిన్నుఁ వేడెదన్ ॥

శివాజ్ఞం గుమారుఁడు నలువను గారాగృహ విముక్తుం జేయుట.

వ॥ అనిపలుక జనకుని యనునయంబునకు మనంబు గరంగి యనయంబు వినయంబు చెనంగొన వస్వదక్కమలభవుని కారాగృహ విముక్తునిం జేసి కుమారుఁడు తండ్రి కిట్లనియె ॥ శా॥ చేతోమోదము మీఱ నేను సఖులుం జెన్నొందఁ గ్రీడింపఁగా । నీతండొక్కడ వచ్చిదర్పమున నన్నీక్షించి సేవింపకన్ । యాతాయాతములం ఘటింపఁగ నా నాకత్యంతరోషంబు సం । జాతంబై యపుడేను వీనిని బరీక్షం జేయ నూహింపుచున్ ॥ క॥ ఎవ్వఁడవు నీవు కృత్యం । బెవ్విధి యొచ్చోటువసతి యేమి యధీతం । బవ్విధముఁ దెలుపుమనవుఁడు । నవ్వారిజభవుఁడు దెలిపెనది యఖిలంబున్ ॥ క॥ ఓం

త మతియును ॥ క॥ ప్రణవమున కర్థియర్థము । వినుపింపుమటన్న నతఁడు వేకొవచింపన్ । వినియాయపార్థ మాగ్రహ । మునవిలిపితిశిక్షఁ జేసి భూధరమందున్ ॥ మ॥ అనినం బ్రీతమనస్కుఁడై హరుఁడు నెయ్యంబొప్ప మూర్ధాదినం । దను జెక్కిళ్ళమనూత్నమంబునకు నర్థంబెద్ది వాక్రువ్వుమా । యున బుత్త్రుండు తదంఘ్రిపద్మములకున్ హర్షంబుతో మ్రొక్కుచున్ । మనురాజంబిది ప్రాకృతులో వినఁగ సంభాషింపఁగాఁ గూడునే ॥ క॥ మతిధీమంతుండగుగురుఁ । డెఱిఁగింపఁగవలెను మంత్రమెఱిఁగింపనిచో । యెఱిఁగింపఁగఁ బోయిన గురు । నెఱిఁగించిన మంత్రముభయమిది దోషముగున్ ॥ చ॥ అనిన సురాసురవ్రజము నవ్వల బొమ్మని శంభుడంతప్రే । మను సుతు నంకపీఠమున మున్నుఁ జేర్చియుఁ గౌఁగలింపుచున్ । వినీకొద పుత్త్రకర్ణమున వేగవచింపు తదర్థమెల్లనా । కనుడు గుహుండు చెప్పె ప్రణవార్థము మ్రొక్కుచుఁ దండ్రికింతయున్ ॥ క॥ తెలిపిన నిస్సంశయముగఁ । దెలియుచుఁ బ్రణవార్థమిదియ దృఢముగఁ దనయా । పలుకుదు నిన్నను నన్నను । కెలంవుగ నీశ్వరులమెన్న శివులముగనుకన్ ॥ వ॥ ఇట్లెవ్వరేని ప్రణవార్థంబెఱుంగు వారలు మత్సాఖ్యంబు నొందుదురు వేదాంతవిజ్ఞాన సునిశ్చితమతులును శుద్ధసత్త్వులైన యతీంద్రులకు బహ్మప్రాప్త్యైకసాధనంబిదియని ప్రసన్నహృదయుండగుచుఁ బరమేశ్వరుఁడు పుత్త్రమహాత్త్వంబైన యావుం తార్థంబెఱుంగ నీవకాక నధికారమదగ్రస్తుండగు చతుర్ముఖుం డెఱుంగ నేర్చునే ధ్యాననిర్ధూతకల్మషులగు యోగీంద్రులైన నెఱుంగఁజాలరు మదనుగ్రహంబున మద్భక్తులెఱింగి నట్లునీవును మత్స్వరూపంబవు గావున నీతదర్థంబ నీకుకరతలామలకంబై యుండు ॥ ఆ॥ వె॥ అంత యగస్త్యుడొకఁడెయధికారి యీయర్థ । మరయ యోగిగణములందు సుర్వి । నతనికీవు దెల్పు మస్మదనుజ్ఞను । విద్యయిదియు ధరణి వెలయు గాత ॥ క॥ అంతేవాసియు నీక । త్యంతము కుంభభవుఁడతని కాయర్థంబున్ । సంతసమున బోధించుట । యెంతయుఁ దగునను చుఁబలికె నీశ్వరుఁడంతన్ ॥ తే॥ గీ॥ వేగ కైలాసగిరికేగి వేడుకలర । శైలజనుగూడి పరిరంభ సౌఖ్యజలధి । పరఁగఁ దేలించి శాంభవపద్మభవుల । వృత్తమంతయు వచియించె విశదముగను ॥ క॥ కౌమరుని యద్భుత చర్యలు । కోమలి యొప్పఁగ నాలకించి ముకుళంబులరన్ । రమణీమణి గిరికన్యక । రమణున కనియెన్ మనోహరంబగు భణితిన్ ॥ క॥ లోకాతీతంబైన ఠి । నీకౌమరునిమహిమ యొట్లు నేర్చెనో శిశువై । లోకములెల్ల సృజింపఁగ । ప్రాకటముగఁ దెల్పు శ్రోత్రపర్వముగాఁగన్ ॥ క॥ రూపంబెట్టిది యీతని । కీపగిది విభూతిదనయ వితఁడేమహిమన్ । జాపట్టు వీర్యమెట్లన । యూపింపుము సత్కృపానిరూఢిన్ నాథున్ ॥ క॥ అనిన వధూమణితోఁ దను । మనసిజమదభంజనుండు మానుగ ననియె । న్వనుమ్నాసుందరినీకే । ననయము వినుపింతు నతిరహస్యంబిదియున్ ॥ తే॥ గీ॥ నేనుశివుఁడను బూర్ణుండ నిష్కళుండ । నీవు మచ్ఛక్తివనపాయినిబిదినిజము । ప్రకృతివగుదీవు నేనును బ్రత్యయంబు । నీవు శబ్దంబ వర్థంబు నేనుదరుణి॥ తే॥ గీ॥ జగమగుదువీవు నాథుండ నగుదు నేను । పంచకృత్యపరుండనై పరగుచుందు । పంచవక్త్రుండ నేనబ్జపత్త్రనేత్ర । యేకవక్త్రవు మదభిన్నవీవు పణతి ॥ వ॥ అదిగావున త్వద్రూపంబు మద్రూపంబునగుటను నిష్కుమారుండు పంచకృత్యపరుండగుచు షణ్ముఖుండనియును గృత్తికాస్తన్యపానంబుననన ప్రవర్థిల్లుటం జేసి కార్తికేయుండనియును బర్వతపుత్త్రివైన నీకుపుత్త్రుండగుటపార్వతీసుతుండనియును విక్రమంబున జగత్త్రయంబాక్రమించుట స్కందుండనియును భక్తులనుగ్రపదవి కొం

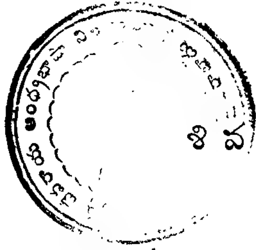
దించుట నాకస్మియను జేరొప్ప మత్సంభవుండగుట నేనియు మదీయలలాటాగ్నికముద్భవుండగుట నేనియు నగ్నిచేతభరింపంబడుట నేనియు నగ్నిభూవనియును వేదాంతంబులదహరాకాశంబగు హృదయనంబను నంతర్నిష్ఠుండగుట గుహుండనియును జరామృత్యురహితుండగుటఁ గుమారుండనియును శరవణంబున జన్మించుట శరవణోద్భవుండనియును బ్రాహ్మణులకుదేవుండగుట సుబ్రహ్మణ్యుండనియును నాయనుజ్ఞచే మహాసేనుండును నింద్రునితోడసఖ్యంబు వాటించుట మహాసేనుండనియును హరిప్రముఖనిఖిలసురగణంబులగు సేనలదుఃఖాంతంబు నొందించుట సేనాని యనియును గంగయందుద్భవించుట గాంగేయుండనియును గీర్తింపబండును మఱియు సత్యసంకల్పసత్యకామవిశ్వాధికాదిరనామంబు లసంఖ్యాతంబులు నగు ప్రసిద్ధంబులైన యవి వచించితి నిన్నియు యుక్తిదంబులు నిందొందుపఠించిన యంతమాత్రంబునఁబురుషునకుఁ బురుషార్థచతుష్టయంబు లభించు బ్రహ్మహత్యాది పాపంబులంటవు వినుము మితవిరూపంబు నిష్కళంకంబును సచ్చిదానందంబును బరంజ్యోతియు మహాత్ములకు మహాత్తు ననుపమంబును జంద్రసూర్యాగ్నివిద్యుత్తారకాది తేజంబు లితనితేజంబు ననుసరించును సూత్రంబున మణిగణంబులుం బోలె నితనియందు నిఖిలభూతంబు లధివసించు నిదియు నీతనయునకు స్వాభావికరూపంబు మఱియు భువనాత్మకంబైన యస్వరూపంబు వినుము త్రిదివంబు మూర్ధంబును గగనంబు నాభియు సప్తపాతాళంబులుఁబాదంబులును సోమసూర్యవైశ్వానరులులోచనంబులును దిశలుబాహువులు నోషధులురోమంబులును భూతంబులింద్రియంబు లష్టాదులువిషయంబులై పరగు లోకానుగ్రహార్థంబుగా షడ్వక్త్రంబులును ద్వాదశభుజంబులును నష్టాదశలోచనంబులును నైన శుభరూపంబదియు నాబ్రహ్మంబు చేత సంగీకరింపంబడియె దేవీ యీరూపంబెవ్వరు తలంతురు వారు ధన్యులు జగద్వంద్యులుపరమపవిత్రులు భూలోకంబున నితనిపదభక్తులగు వారు త్రిదశులకైనను వందనీయులు మనకు నత్యంతంబు ప్రియులగుమఱింక నేత న్మహిమంబు వర్ణించెద నాకర్ణింపుము॥

కుమారునిప్రభావముశంకరుండుగౌరితోఁజెప్పుట.

క॥ ఈతని యనుమతి లోక । వ్రాతంబు సృజించుఁ దానచ్ఛబ్రహ్మలతో । ధాతయు పాలనమేరయును । ఖ్యాతిగ నారాయణుండు గరుణదలిర్పన్ ॥ క॥ ప్రాణాది భేదములతో । ప్రాణులయందెల్ల నిలిచి పవమానుండున్ । బూనును జగదుద్ధరణము । నీనందను శాసనమున నీరజవదనా ॥ క॥ లోకంబులఁ బ్రాకిలనా । లోకంబు ఘటించు మిగుల లోకేక్షణుఁడున్ । ప్రాకటముగ నీకొమరుని । భీకరమగు నాజ్ఞకాత్మ బెదరుచు నెపుడున్ ॥ క॥ హవ్యంబు లిచ్చు సురలకు । కవ్యములఁ బొసంగు నెపుడు క్రవ్యాదులకున్ । హవ్యభుజుండు త్వదాజ్ఞను । భవ్యంబుగ కర్తయగుచు పాకక్రియలకున్ ॥ ఆ॥వె॥ నీలవేణి వినుము నీ కుమారుని యాజ్ఞ । వీడలేక గాడ మృత్యువెపుడు । జీవసంఘములను జెలువొప్ప వసియించు । వార్ధిభీషణముల యాతనలను॥ ఆ॥వె॥ జీవకోటి నెపుడు జీవింపఁ జేయును । నార్తికేయు నాజ్ఞఁ నాదిజగము । అఖిలభూతములకు నాకాశమవకాశ । మొసఁగు సంతతంబు మిసరుహాక్షి॥ క॥ కాలము సృజించు జీవుల । కాలంబే సంహరించు కాలాధీనం । బోలిసువుత్రుని నీ । కాలమువిభవకార్య బనవుకు శైవశమునాయి ॥క॥ వారిధులు పర్వతంబులు । వారిధరములును వటులనుమరి భరణులు

ధారయఁ దదధీనంబగు । నేరికి లంఘింపఁగూడ దీతనియాజ్ఞన్ ।క॥ నానాజగములకెంతయు । మానుగ నుపకార మిదియుమానిని వినుమా । యానందము పొలుపొంపఁగ । సేనానివినూతి నీకు జెప్పెద నేనున్ ॥వ॥ దేవీ సర్వభూతాత్మకుండును సర్వలోకాత్మకుండును సనాతనంబైన సాక్షాత్పరబ్రహ్మంబు నీ సుబ్రహ్మణ్యుండే యగు సిద్ధిబుద్ధి సంపత్తేజోబలంబుల నూర్జితంబై చూపట్టునది యంతయు భవత్సుతుని భూతి యనియెఱుంగుము దీపంబు దీపాంతరంబైన చందంబున నేనపుత్త్రిభావంబునొందితి దీపాంతరమహాత్మ్యంబున దీపంబు మహిమ వెలుంగు నట్లు మదీయ మహిమయే మత్పుత్త్రిమహిమయై యెఱుంగు మితనివిభూతిజగంబెల్లెడ విజృంభించు నిదియెట్లనిన నీతఁడనంత రుద్రులలోనఁ గాలాగ్నిరుద్రుండును శంఖచక్రనందక కౌమోదకీ ధారులగు విష్ణువులలో నాదివిష్ణుండును జతుర్ముఖులలోన వాసుదేవుండును శస్త్రిధరులలోన రాముండును వృష్టివంశజులలోన వసుదేవసుతుండును బాండవులలోన ధనంజయుండును బ్రజాపతులలోనఁ జతుర్ముఖుండును మనువులలోన స్వాయంభువమనువును దేవతలలో నింద్రుండును దేవోవంతుల లోన నగ్నియును బితరులలోనయముండును బలయుతులలోననీలుండును, గంధర్వులలోఁజిత్రరథుండును, నిధులలోన ధనదుండును, దిక్పాలకులలోన నీశానుండును, గజేంద్రంబులలోన నైరావతంబును, దరంగిణులలోన భాగీరథియు; రుద్రులలోన శంకరుండును, వసువులలోన వాసవుండును, నాదిత్యులలోనవిష్ణువు; భిషగ్జనులలోన నశ్వినులును, దైత్యులలోనప్రహ్లాదుండును, సర్పంబులలోన వాసుకియు, మృగంబులలోన మృగేంద్రుండును, విహంగంబులలోన గరుడుండును, బ్రహ్మర్షులలోన వశిష్ఠుండును, దేవఋషులలోన నారదుండును, సర్వవృక్షంబులలోన నశ్వత్థంబును, మానవులలో భూసురుఁడితండగు నిజ్జగంబున దేవతిర్యఙ్నరప్రకృతులందు నెందెందు వీర్యసంపత్కీర్తి విద్యాజ్ఞానాధికం బలరునది సమస్తంబితని నిదేశంబగు నిశ్చయంబిది సంక్షేపరూపంబునం జెప్పితి విస్తరించి నుడువ శతకోటివర్షంబులలోన నశక్యంబగు ప్రసంగవశంబున నింతయు నెఱింగింపంబడియె నింక నాచే నెఱుంగవలయు నదిలోకరక్షణార్థంబుగాఁ దగు మని, ప్రసన్నాత్ముండగుచు నప్పరమేశ్వరుండు కుమారవిభవంబు లోకానుగ్రహార్థంబుగాఁ బార్వతికెఱింగించి యంతఃపురంబున గిరిజాసమేతుండగుచు నిరంతర సౌఖ్యంబులఁ దలరుచుండె నంతయు ॥మ॥ చరణాలంకృత భోగినూపురకృపాశాన్యన్యదధ్వాంతసం । హరణాదిత్య విభావిభాసురసురాప్లవప్రభాసైకబం । ధురకారుణ్య సుధారసాకరకరా తుర్యావనోగ్రగిరాలార్చిర । తక్రూరహావ్యాఘ్రయుతకుఁజరాశర శరద్ధారాధరచ్ఛాయాకృతీ ॥క॥ పారసభవాది సురగణ । పారసపర్యాయుతాంఘ్రి సారసకరుణా ; పారసహితనిఖిలాగమ । పార సకలభక్తహృదయసారసమిత్రా ॥పృథ్వీవృత్తము॥ ధరాధరధనుర్ధరాధర విదారిముఖ్యోద్ధరాధరాధరసుతాధరా దరసుధారసేచ్ఛాధరా । ధరారిమణినీలకంధరనత ప్రజాపద్ధరా । ధరాధరధురంధరా ధరపదస్థ గంగాధరా॥

గద్య ॥ ఇది శ్రీమదిందుధరసుందర పాదారవిందార్పిత హృచ్ఛతపత్రసకలసుకవిజనానుగ్రహపాత్రసుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపస గోత్రకోడూరియెల్లనార్యపౌత్రశంకరామాత్యపుత్ర లక్ష్మాంబికాతనయ వినయవిధేయ బాలసరస్వతీ నామాంక వేంకటాచలకవి ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందంబను మహాపురాణాంతర్గత శివరహస్య ఖండంబునసంభవకాండమందుఁ జతుర్థాశ్వాసము

శ్రీ ర స్తు.

శివరహస్యఖండము.

సంభవకాండము

పంచమాశ్వాసము

శ్రీరాజన్మకుమారక । భూరమణమనోరథార్థపూరణ విబుధ । ప్రారదహారహీరమణీ శ్రీరమణీయామలాంగ శ్రీశివలింగా ॥ వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుండిట్లనియె ॥ క॥ లోకప్రసిద్ధికరముగ । శ్రీకంఠుఁడట్లు చెప్పఁ దెలువఁగ దివిష । ల్లోకంబులనందంబున । శోకంగీర్తించిరెల్ల సుందరులతిసన్ ॥ వ॥ ఆసమయంబున ॥ మ॥ స్మరరాజ్యేందిరలో నచంచలలసత్సౌదామినీవల్లులో । మరువంపు న్విరిబంతులో నవసుధామాధుర్యపుంజంబులోఁ । బరగన్ సానలఁదీరు రత్నములొ శృంగారపుం బొమ్మలో । ధరణీమండలి నావిచిత్రతర సౌందర్యంబుఁ జూపట్టుచున్ ॥ క॥ ఘేరమృతవల్లి నా యొక । నారియు సౌందర్యవల్లి నా యొకసతియున్ । వారిజముల బుట్టిరెలమి వనితలిరువురన్ ॥ క॥ ఆకన్యలశృంగారం । బాకాంతివిలాసవిభ్రమాతిశయంబుల్ । లోకత్రయమం దరయఁగ । నేకాంతలయందునైన నెన్నఁగఁగలదే ॥ క॥ ముద్దుగ మోములు సామిని । ముద్దుగఁ గిన్నరులు పాడ ముచ్చటదనరన్ । మద్దియలా యిద్దఱువిని । తద్దయు మోహింధిమిగుల దత్పరమతులై ॥ చ॥ అతనివరించు వాంఛ వికచాంబుజనేత్రలు శ్రౌమ్యలిర్వురుం । బ్రీతిదివమున్నదాకృతిని భావనఁ జేయుచుఁ దచ్చరిత్రముల్ । శ్రుతియుగపర్వమొప్ప వినుచున్ సతతంబు తదేకచింతతో । నతనునిశాతసాయక మహానలకీలలఁ గ్రాగుచుండఁగన్ ॥ సీ॥ అహారనిద్రలు నన్నియు వర్జించి వస్త్రభూషణముల వాంఛఁ దొలఁగి । స్వర్ణదీతటమున శరవణంబందును బద్మతటాకంబు పజ్జఁజేరి । వ్రతశీలలగుచును పరతపోగరిమను నిత్యంబు నత్యంత నియమమొప్ప । వల్కలాంబరములు వారకధరియించి పొలుపొంద మేనను భూతినలఁది । మెడను రుద్రాక్షమాలికల్ మెఱయఁ దాల్చి । సంతతంబు షడాక్షరీ జపముఁ దనర । బహుదినములును భజియింపఁ బరమభక్తి । వారినిష్ఠకుఁ బ్రముదితస్వాంతుఁడగుచు ॥

సౌందర్యామృతవల్లులకుగుమారస్వామి ప్రత్యక్షమగుట

వ॥ అమ్మహాసేనుండు మందస్మితవదనారవిందుండగుచు నయ్యిందువదనలకు బ్రత్యక్షంబైనఁ గనుంగొని రోమాంచితదేహలగుచు నయ్యమృతవల్లి సౌందర్యవల్లులు భవానీకుమారపాదాంబుజంములకుం బ్రణమిల్లి యంజలిపుటింపుచుం బార్శ్వంబుల నిలచి రప్పుడు ॥ క॥ స్వామిగనుంగొని వారలు । దాయురనదళాక్షులార దయఁజేసెదన్నా । కామితముఁ దెలుపు డనవుఁడు । గామినులిట్లనిరి

దేవ కరుణాంబునిధీ ॥ క॥ పరమకృపామతి మాకున్ । వరమియ్యఁ దలంచితేని వసుమతిమమ్మున్ । వరియింపు నిన్ను బతిఁగా । నిరతముఁ గోరెదము మదిని నిర్మలచరితా ॥ వ॥ అని ప్రార్థించిన సంతుష్టుండగుచు నమ్మగువలకు సుబ్రహ్మణ్యుండిట్లనియె ॥ క॥ సమయమగు వేళ మిమ్ములఁ । గమలాయతనేత్రలార గరిమవరింతున్ । శ్రమయేల మీయభీష్టము । క్రమమొప్ప ఫలించునని చుఁ గౌతుకమలరన్ ॥ వ॥ అంత నయ్యమృతవల్లిని దేవలోకంబున నింద్రునకుం బుత్త్రికవై జనింపుమనియును సౌందర్యవల్లిని భూలోకంబున శివమునికిసద్భవంబగుమనియు నాజ్ఞాపించి శివపదంబుఁ దలంచుచుఁ గైలాసంబున కరిగి జననీజనకులసన్నిధి నలంకరింపుచుఁ దత్పాదపద్మంబులకు నమస్కరించి బద్ధాంజలిపుటుండై నిలిచిన నక్కుమారుని గిరిజాగిరీశులు వేఱువేఱ నాలింగనంబుఁ జేయుచు మూర్ధాఘ్రాణంబొనరించి యంకంబున నిడుకొని లాలింపుచునదుమనునిచికొనిరప్పుడు గజేంద్రముఖుం దయిత దీయసందర్శనంబున మోక్షసామ్రాజ్యసుఖము నొందిరెంతయు ॥ తే॥గీ॥ అలకుమారునితోడను నంబతోడ । విష్టగోష్ఠిని దెలువొందు నిందుమౌళి । పరమభక్తిని గనుఁగొని బ్రణుతిఁ జేయ । వారె ధన్యులుపూజ్యులు వసుధలోన ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున శివుండు పార్వతీషణ్ముఖసమేతుండై యుండుసమయంబున ॥ క॥ హరిముఖసుపర్వగణములు । పరగం గైలాసగిరికి బంధురగతిచే । నరుదెంచి భక్తిదనరఁగ । హరభవనద్వారవాసులగుచు జిరంబున్ ॥ క॥ నందిని పూజాస్తవములఁ । బొందుగసంప్రీతుఁజేసి భూరికృపాబ్ధీ । యిందుకళాధరుదర్శన । మొందఁగ సుఘటింపు మనుఁడు ముదమున నతఁడున్ ॥ తే॥గీ॥ జ్ఞాతసమయుండు నగుచు సుప్రీతిదనర । విబుధులను జూచి యిదివేళగాదు । శంభుదర్శింపనుండుడు సమయమైన । విన్నపముఁ జేసి మిమ్ము సేవింపఁజేతు ॥ వ॥ అని నశైలాదివచనప్రకారంబున బహుకాలంబు కైలాసశైలంబున వసియించి యొక్కనాఁడు దివౌకసులు శాలంకాయనగోత్రునకు విజ్ఞాపనంబుఁ జేసిన ॥ క॥ చనియంత్రఃపురమునకున్ । ఘనుఁడానందీశుఁ డీశుఁ గనినమ్రుండై । వినయమున విన్నవించెను । మనసిజదర్పదవిభంగ మహితశుభాంగా ॥

శూరపద్మాసుర బాధితులైన సురలు శంకరుని దర్శించుట

తే॥గీ॥ శూరపద్మాసురుని బాధ గ్రుక్కి మిగుల । విబుధబృందంబు లిందిరావిభునితోడ । గాచియున్నారు ద్వారంబుకడ తడవుగ । నిపుడు దేవరదర్శనం బియ్యఁదగును ॥ వ॥ అని నందీశ్వరుండు విన్నవించిన విని భగవంతుండగు సాంబుండు కుమారసహితుండునగుచు తివిజాలసన్నిధికిం దోతేరం దృక్సంజ్ఞ నమజ్ఞనొసంగిన ॥ తే॥గీ॥ నందివేగంబ నిర్జరబృందములను । నిందుశేఖరు సన్నిధియందుఁ జేర్చి । నప్పుడవ్వేల్పు లత్యంతహర్షమలర । నంజలులు చేసివినయంబు రంజిలంగ ॥ వ॥ అవ్యయుండును సర్వజ్ఞుండును, సర్వకర్తయు, సర్వలోకేశ్వరుండును, సాంబుండును, సుకుమారుండును, నగు మహాదేవు చరణాంబుజంబులకుం బ్రణమిల్లి యర్ఘ్యపాద్యాదిపూజలను సంస్తవంబులను నతని నభిముఖునిగా నుపాసనఁ జేసిరెంతయు ॥ మ॥ శరిచర్మాంబర సన్నిధానమును వేడ్కం జేరి సర్వేశ్వరుం । డురుభక్తిం గొనియాడె శంకర హరా యోదేవ సర్వేశ నీ । చరణాంభోజనమస్క్రియామహిమచేన్ సత్యంబుగా నేఁడు శ్రీ । ధరవాణీధవముఖ్యనిర్జరవరుల్ ధన్యాత్ములైరక్కటా ॥ వ॥ అంత నద్దేవమునివర్యులందఱు కృతాంజలులగుచు సంబికావల్లభుండగు మహాదేవున

తు విజ్ఞాపనంబు చేసిరి ॥ ఉ॥ పాలితదేవబృంద భవ పన్నగభూషణ యీశ మేమిఁకం । దాళము శూరపద్మముఖదైత్యుల చేతియుపద్రవంబులం । జాల శ్రమంబునొందితిమి సత్కృపతోడను నీకుమారుచే । వేలుపువాఁడులన్ ధరణిశేగజయింపుమి మమ్ముఁబ్రోవుమీ ॥ వ॥ అని యివ్విధంబున విన్నవించి విబుధులుమావల్లభుసన్నిధి నిలిచిరంత ॥ మ॥ జగదీశుండు ప్రసన్నుఁడై ఘనకృపన్ సర్వామరశ్రేణులం । దగ రక్షించుటకై నగేంద్రసుతతోఁ దానక్కుమారుం గుహున్ । మిగులం గాగిటఁజేర్చి ముద్దిడుచు సెమ్మిన్ బుత్ర నాయాజ్ఞ యీ । ప్పగ దేవారిని శూరపద్ముని జయంపొంత్రి ద్విదారింపుమా ॥ క॥ శూరునకు సింహవక్త్రుఁడు । తారకుఁడును సహజులతులదర్పోన్నతులన్ । వారల బరిమార్పుము దో । స్సారమలరఁ బుత్త్రి మిత్రసహితముగాఁగన్ । క॥ జయము గను నీకును శివపు । జయమొందుదు విక్రమింపు చయ్యనననుచున్ । నయముగ నాజ్ఞాపించెను । ప్రియతనయున కీశ్వరుండు ప్రేమదలిర్పన్ ॥ వ॥ ఇట్లనుజ్ఞ యొసంగి యక్కుమారునకు నాత్రియులగు నేకాదశరుద్రులనస్త్రంబులు గా నొసర్చియొసంగి సర్వశత్రునిబర్హిణీరైన శక్తియును, తోమర ధ్వజ ఖడ్గ కులిశాంకుశంబులును, ఘంటాకమలకోదండంబులును, బాసపరశ్వథంబులనియెడు ద్వాదశాదిత్యవిరాజమానంబులగు ద్వాదశాయుధంబులును, సహస్రాదిత్యసన్నిభంబును, సర్వశస్త్రాఢ్యంబును, సహస్రాశ్వసంయుతంబును, నగు రథంబును నానారత్నవిభూషితంబును, నభేద్యంబులైన స్వర్ణకవచంబును, నక్షయసాయకపరిపూర్ణంబులయిన తూణీరంబులును, ధారాసమగ్రంబగు మండలాగ్రంబును, దత్తమంత్రపురస్సరంబుగా శస్త్రాస్త్రంబులొసంగి కుమారు నాలింగనంబొనర్చి మూర్ధంబు మూర్కొని యాశీర్వదించి విశ్వేశ్వరుండ డనిచెనంత ॥ చ॥ నగసుత లోకమాత కరుణారసమారఁగ నక్కుమారకున్ । సుగుణు నశేషశస్త్రధరుఁ జూచి కవుంగిటఁజేర్చియుబ్బుచున్ । మిగుల శిరంబుమూర్కొని సమిద్ధర పుత్త్రి జయంబుఁ గాంచి ర । ణ్మగణితలీలనంచు సుతుసంపెను వీ వనలిచ్చి మచ్చికన్ ॥ వ॥ తదనంతరంబ ॥

కుమారస్వామి శూరపద్మాసులపై యుద్ధంబున కరుగుట

క॥ హరసుతుఁడు సురావనత । త్పరుఁడై తలిదండ్రులకుఁ బ్రదక్షిణ మొప్పం । జరణముల కెరగి నిలిచెను । బరిసరమునఁ గేలుమోడ్చి భక్తిదలిర్పన్ ॥ అప్పు డప్రతిమాన తేజోవిరాజమానులగు వీరబాహుప్రభృతులగు గణపతు లనియతంబును, ద్విషట్సహస్రసంఖ్యంబులగు వాహనంబులును, ధృతశస్త్రాస్త్రసంపదలునైన మహాధీరులగు సేనాపతులష్టోత్తరశతంబును దేవసేనానికి సహాయంబుగానియోగించి శశాంకశేఖరుండు ప్రసన్నచేతస్కుండగుచు హరిబ్రహ్మాది విబుధగణంబుల కిట్లనియె ॥ చ॥ అతులపరాక్రమాన్వితుఁడహర్పతికోటిసమానతేజుఁడీ । సుతుఁడు జయించు శత్రుతతిఁజుట్టిని మేపశుతోడ నిర్జర । ప్రతతియు సిద్ధసాధ్యమునిపఙ్క్తియు వెంబడిఁబోదు నిర్భయస్థితిదనరంగ శత్రువులఁ జేకుర మీకు మనోరథార్థముల్ ॥ వ॥ అని యాజ్ఞాపించి గౌరీసమేతుండై యీశ్వరుం డంతర్ధానంబునొందె నంత ॥ క॥ హరివిధి సురేంద్రులాదిగ । సుర లాపణ్ముఖుని మిగుల శుభసంస్తుతులన్ । బరగఁ బ్రసన్నునిఁజేయుచు । వరగిరి వెంబడిన బటుతరాటోపమునన్ ॥ క॥ బాలిశనయమండంత స । మీరుని రావించి జయముమీరఁగ నాజిన్ । సారథిగ నియోగించెఁ గు । మారుని దేయన కుదారమహిమ దలిర్పన్ ॥ మ॥ పరగన్ మ్రోసెను దేవదుందుభులు శుంభ

త్సేనముల్ మీరఁగా । వ్రతులన్నించిరి పుష్పవర్షములు లాజల్ జేద్యు గంధర్వులు । స్మరవిద్యాధరసిద్ధచారణులు గానంబుల్ గడుంజేసిరం । బరవీధిన్ మునులున్ జటాధరులు సంభావించి రంతేనియున్ ॥ తే॥గీ॥ సతులు పాటలుబాడిరి స్వస్తిదవర । నలవశిష్ఠాదులయినబ్రహ్మర్షివరులు । నారదాదిసురర్షులెంతయుఁ బొంచిరప్పుడు కుమారమంత్రము లనఘులీల ॥ వ॥ అయ్యవసరంబున బ్రహ్మాదయ్యెన్నండును, దేవతక్షకుండగు విశ్వకర్మయు, వీరబాహుప్రముఖనిఖిలవీరసైన్యంబులకు నానాధుర్యంబులయిన నానావిధరథంబులును, ననేకదివ్యాయుధంబులును, గవచంబులును, చిత్రవిచిత్రంబులుగా విరచించి యొసంగి రంత సకలసేనాపతులు బద్ధకక్షులును, ధృతాయుధులును, సమరసన్నద్ధులునగుచు దశదిశలుభోరుకొనఁ బ్రథమంబు పూర్వాభిముఖంబుగా వెడలి దక్షిణదిశకుం జని రాసమయంబున ॥ మ॥ కరిమన్ సైన్యసముద్ధపాంశుచయముల్ వ్యాపించె న్నభోమండలిం । బరగన్నిండెను శోషకరంబున్ బాదోద్ధితము ధూళిబుతో । సరియై స్యందననాదముల్ తురగహైహైరావముల్ గంభసిం । ధురఘీంకారములున్ సముద్భటభటస్తోమైకహుంకారముల్ ॥ వ॥ ఇట్లుత్క్రమంబ గంధమాదనభూధరంబధిరోహించి యనంతరంబ ॥ శా॥ భేరీకాహళశంఖడిండిమములున్ బిట్టున్ బ్రఘోషింపఁగా । భూరిస్యందనకుంజరాశ్వసుభటప్రోద్భూతధూళిచ్ఛటల్ । నీరేజాప్తుని గ్రమ్మంగ నెల్లదెసలన్నిండారు సైన్యాళితో । నారూఢిన్ మునుముందుగాఁజనె దనీయాంచత్ప్రతాపంబు వెంగన్ ॥ వ॥ మఱియు సేనాపతు లష్టోత్తరశతంబును, గణేంద్రు లనియుతంబును బరివేష్టించి రాజదేవసేనానియగు సుబ్రహ్మణ్యుని వెనుక వీరబాహుప్రముఖులును నావెంబడి హరిపురోగమసురమునిగణంబులు నాపిమ్మట దేవమునిపత్నులును నడువ నతిశీఘ్రంబున హేమకూటాఖ్యంబగునద్రీంద్రంబుఁజేరి యచ్చట ॥ క॥ హరిముఖ్యసురగణంబులు । పరగన్ గన్గొనిరి క్రౌంచపర్వతమును ద । త్పరిసరమునందు వీక్షించిరి మఱిమాయాపురంబుఁ జెలువుదలిర్పన్ ॥ వ॥ ఇట్లు తారక పాలితంబైన యప్పురంబునుం గని యత్యంతభయభ్రాంతచేతస్కులగుచు జగత్పతియైన సుబ్రహ్మణ్యుచెంత నిలిచిరంతయు ॥

—: నారదుఁడు కుమారస్వామికి క్రౌంచాద్రి తెలంగఁజేయించుట :—

క॥ ఆసమయంబున వీణా । భాసురకరములుఁడగుచు బ్రౌఢిమతో నెం । తే సురముని యాగతుఁడై । యా సేనానికి బ్రణామ్రుఁడగుచుం బలికెన్ ॥ శా॥ పూర్వంబెన్నఁగ క్రౌంచశైలమిది తోపున్ మీరు దైత్యేంద్రుఁడై । దుర్వారా మితఘోర దుర్గుఁడగుచున్ దుర్దాంతరం గుంభజుం డవ్వీన్ శాపమొసంగ నిట్లు గిరియై యేపారనేకమున్ జాపుఁ ద । ద్దర్పంబున్ బరిమార్చి లోకములకు న్నాపాంబు వాటిల్లఁగన్ ॥ ఉ॥ దాని సమీపమందు భయదంబగు పట్టణమొప్పు శూరప । ద్మానుజుఁడైన తారకుఁ డుదంచితవైభవమొప్పనందు నెం । తేని వసించు భాసురగతిన్ గజవక్త్రుండతండు రూపునన్ । వాని కనేకవాహిను లవార్యపరాక్రమధుర్యతం దగున్ ॥ మ॥ అరయన్ దుష్టుఁడు దుష్టసంగరుఁడు విస్తారోరు సంహారకుం । డురుధీరుండు దయావిహీనుఁడు సురవర్గవిద్రోహి నే । మరు దర్పోద్ధతి వీడు లోకతతులన్ బాధించు నీతారకా । సురునిన్ సైన్యయుతంబుగా దునుము విస్ఫూర్జత్ప్రతాపోన్నతిన్ ॥ వ॥ అని నారదుండు ప్రార్థించినఁ బరమకృపాళుండై యమ్మహాసేనుండు తారకాసురసంహారంబునకుఁ గృతారంభుండై మహావీరుండగు వీరబాహుం జేరి శక్తిత్రయంబులంబునం దర్పమైన్యంబు విశంకించి మహాభుజాలయిన గణాధ్యక్షు లనియుతంబును జయుత

ద్భిశేషదివాశర్వసాగ్రణులను నతిని కిసహాయంబుగానిచ్చి యిట్లనియె ॥ క॥ మించుగ దురితాత్మకుంబ
డు । కాంచనపేంద్రంబు దీని గరిష్ఠాసతి వా । రించుము మాయాపురిచే । దించుము సైన్యము
లతోడ ధీరత మెఱయన్ ॥ క॥ అన్యాదృశజయమహిమ స । సైన్యంబుగ శూరపద్మ సహజన్మునకున్
స్వాన్యుల దారక దైత్యుని । జన్యంబున నిగ్రహింప సచివయుతియు గాన్ ॥ చ॥ స్థిరతరభక్తిసన్నుతులు
చ్చు సేనలు జాల్చి మురారిముఖ్యుని । గ్జయవరులెల్ల వీరలకు రాఁబరయేమి భయంబొకింత యేు । వ్య
తిశయం దదీయపరిపాలనఖేలన నేఁ జెలంగఁగా । స్ఫురదమితప్రతాపగుణ శోభితశాత్రవపుంజభంజ
నా ॥ క॥ శోకమున నెవ్వఁడైనను । నాకపరాధంబుఁ దానొనర్చిన యేనిన్ । నాకది భారంబగు
గా । ప్రాకటమతి నాలకింపు పలికెదనొకటిన్ ॥ క॥ మాటుగ మత్పదపద్మ । ధ్యానకరిశూలధరా
గీతుల దలఁచిన వారున్ । దానవుతేనియుఁ జేపత । లేనియు నుపసంహరింపఁ గేసుసహించుటున్ ॥వ॥ అ
టుగాపున వారల శాసింపవా కుదితంబున శీఘ్రంబుగ నస్మదనుజ్ఞ నీవుముందట సైన్యసహితంబుగ
మహీధరంబుతోడ పురంబు నిరోధింపుము దుష్టకృత్యులగు దైత్యులతోడ కలహంబున కాంక్షిం
పుము నేనును సైన్యంబులతోడ నిదె యదె వచ్చెద నవండని వీరబాహుని మునుగలగా ననిచి యుద్దేశ
హేవాకభుండు దానును సకలసేనాసమేతుండై జైత్రయాత్రోత్సుకుండయ్యె నయ్యెడ నిఖిలవిపినాల
న్యాపదయంబులు నిర్భయంబగుచు నుత్సాహభరితంబులయ్యె నంతయు॥

తారకాసురపురంబున నుత్పాతంబులు దోఁచుట

క॥ సురవైరిపట్టణంబుల । నురుగతిఘోరంబులగుచు నుత్పాతంబుల్ । కరము జనించెను
పేమలు । పరికింపంగఁ బ్రాణనాశపర్యంతములై ॥సీ॥ కరభసన్నిభములై ఘనఘనాఘనములు నడుమ
వక నత్యంతవృష్టిఁ గురిసె । శిఖరంబులెల్లను శిథిలంబులైనూలఁ బ్రాసాదములనుండి బహుతరముగ
భోగీంద్రఘనఫణాభోగరంగమనందు జగతియునటియించుఁ జంచలించె । నాకస్మికంబుగా నద్ద్వు
లననలుండు పురములు పల్లెలు పరుసఁ గాల్చె । పాంశువర్షంబుగురిసె నభ్రవ్రజంబు । నంబుదములె
క నుఱుములు నటిశంబులై । నుల్కలురుపడెఁబడియె సముజ్జ్వలముగఁ । దారకలు వ్రాలె నెల్లెడభర
లేతెండు ॥తే॥గీ॥ ధూమకేతువు గనుపట్టె వోర్యుమునను । జలములెల్లను క్షోభించె సాగరముల
ఫేనిలంబుగఁ జాపట్టె భైరవములు । సారెనూర్ధ్వాభిముఖములై చాలఁగూసె॥ క॥ పడియెను దైత్య
నిసెదములు । కడుస్ఫురకలాసములు నిండ్లఁ గమఠంబులాగిన్ బొడమెను నిశ్శబ్దముగన్ । బొడము
చెను మేసులపుఱుము ముకురములందున్ ॥తే॥గీ॥ నిర్ణిమిత్తముగా గన నిఖిలదైత్య । ముఖ్యభూషముల
పడె నధోముఖములగుచు । నశ్రువులరాలెఁ గన్నుల నశ్వములకు । కాకగృధ్రంబులాగి రథాగ్ర
ముల సాఁడె ॥చ॥ నిలిచె నధోముఖంబుగ ననేకపబృంద మకారణంబుగా । జలములయందుఁ జూ
చి ప్రనిశదబుస డ నవృలింద్రచామరముల్ । బలుమఱు విస్ఫుటంబున నసారముగా బహుదుర్నిమిత్త
ముల్ । జెలఁగంగఁ గాంచి నందియలు బ్రీలెను రాత్రులోటికాంతయున్ ॥వ॥ అంత నిమిషమా
త్రంబున మహాసేన సేనలత్యంతభారభగ్నకుం భీనసనేసలగుచు సింహనాదంబుల దిఙ్ముఖంబులల
చపుడుకుచున్ మదు మాత్సాన్యూరితంబై మాతచందంబునం బ్రోచు నక్షత్రకాసురుని మాయా
రంబుఁ బట్టిన విధిచి నిర ధరఁదిరప్వడు ॥తే॥గీ॥ శూరపద్మానుజుండగు తారకుండు । పదిరికృత్తా
యుఁ దనుదును విధినశమున । నెదిరి సేనానితోడను గదనవాంఛ । నతిశయంబుపుచు తోవకా

త్పుఁడగుచు ॥వ॥ అతిర్వరితంబుగా ననేకపదపదవ తురంగసమన్వితంబును విచిత్రకేతనరాజితం
బును, వివిధశస్త్రాస్త్రభరితంబును, విజయప్రదంబునగు కనకమణిరథంబు నధిరోహించె. యాయోధ
సహితంబులగు యోధవ్రాతంబులును, గర్జితనినదభర్జితాంబుద వ్రజంబులగు గజంబులును, విరథు
రసముద్ధూత సమిద్ధరాపరాగ పరాగతగగనతరంగంబులగు తురంగంబులును, రథికహృదయాభినన్ద
దనంబులగు స్యందనంబులును, నతులతరదోర్బలంబులగు కాల్బలంబులును, వెంటనరుదేరఁ బెడఁ బ్ర
వృద్దప్పులబంతట సన్నాహబోధకంబులై పటహభేరికా నిస్సాణ కాహళ తిమిళా, డిండిమ
ధ్వానులెసంగ నంత రణభీషణవేషంబుల జిగీషులగుచు నశేషవీరులును, బురద్వారంబుల నిర్గమించి
సైన్యంబులతోఁ జావకంబునంబడు పతంగంబులఁబోలెఁ జాపట్టె నత్తరి వీరబాహుప్రేరితంబై
ఘనతరత్కదత్కంబులగు నప్పీరబాహంబలంబులు తారకబలసముద్రంబునంగు నదులంబోలెఁ జాప
ట్టియు ననోన్యంబు సమున్నతబలసమిద్ధంబగుచు యుద్ధంబునకుం దొడంగె నయ్యవసరంబున పదా
తిపదాతియు, సారథిసారథియు, గజారూఢుండుగజారూఢుండును, రథికుండురథికుండును, కొం
డొరులం దలఁపడి భిండివాలంబులం జెండియుఁ, జక్రంబులం జక్కడంచియుఁ, శూలంబులం బ్రొ
డిచియు, ముద్గరంబుల నడచియు, ముసలంబుల మోదియుఁ, గరవాలంబుల నఱికియుఁ, కటార
ములఁ గుమ్మియుఁ, గుంతమ్ములం జిమ్మియు, శిరంబుల నాటించియు, నిత్తెఱంగున బరస్పరవిజయా
భ్యుదయంబులం బొదలుచు మూర్తీభవించిన వీరరసంబులవిధంబున విజృంభింపుచు విలయసమయ
విస్ఫూర్జద్ఘనాఘనంబులచాడ్పున సింహనాదంబులొనర్చుచుం బ్రళయాగ్నులభంగి, కన్నుఁగొనల
విస్ఫులింగంబులఁగురియుచు విడిబడిన మత్తమాతంగంబులకరణి కొండొండుగవియు కొండల వడు
వునఁ, గొదమసింగంబుల పోలిక, గబ్బిబెబ్బులుల నిబ్బరంబున, సముద్రతరంగంబుల తెఱుగున, గ
దిసి యనివార్యభుజాశౌర్యంబులను, నహార్యనిశ్చయంబులై పాలివోని ధైర్యంబులను ఓరంద్రిపటుక నిశ్చ
లంబగు చలంబుల నాలోకింపుచు ఘోరంబుగాఁ బోరు నెడ శకలితరథాంగంబులగు శతాంగం
బులును, దుండంబులఁ ఖండితంబులంబునఖీంకృతులవరఁ బెబ్బులిగదిరిగి పడు వేదండంబులును, బూ
ర్వపదంబులు విదళితంబులయిన మించితిక్రమ్ముగ్గిలి నేలంగూలు తురంగంబులును, మఱియు వసం
తసమయపలాశభూరుహంబులుంబోలె నాయుధసూతంబుల రక్తసిక్తాంగులగు రథగజాశ్వారోహ
కులును, రథగజతురంగంబుల నిరుకొవిశిరంబులుఁ గరంబులునురంబులుఁ దుత్తునియలై పడు కా
ల్బలంబులం బొంపట్టియుచ్చటఁ జూచినం దెగిపడిన తలలగుట్టలును, విఖండితంబులయిన గరంబుల
తిట్టలును, మాంసంపుకొండలునుం గ్రొవ్వులరాసులును రుధిరప్రవాహంబులును, విచ్ఛిన్నపడిన శిరత
జంబులును, విధ్వస్తంబులగు నాతపత్రంబులును, విగలితంబులయిన భూషణంబులును, విదారితంబు
లయిన శరాసనంబులును, విచ్ఛిన్నంబులగు నారాచంబులును, విభిన్నంబులగు కవచంబులునుం గ
లిగి ఢాకిని శాకిని భూతభేతాళంబు లట్టహాసంబులొనర్చుచు నటింప రక్తహోదోహంసంబులత
గాత్రింబబుల, గొనకొని శరపరంపరలుగా ముసరు కాకగృధ్రవిసరంబుల భైరవప్రసరంబులును, న
త్యంతఘోరంబై ప్రతిధ్వనివ్యాప్తమగు నక్కరంబు తుములంబయ్యె నట్టియెడ ॥క॥ ఓటమిఁ గెలు
పుఁ దెలియక పాటిగ ననోన్య యుధ యు సైన్యములట్లున్ । బోటించెను విక్రమమలరఁ బోటీ
తగణంబు మెచ్చఁగ నింగిన్ ॥వ॥ తురగఖురాంచలధూతమై । పరగరథోద్ధూతమగుచు । ...

నర్పెన్ । ధరణీపతాకాలికి వెం బడిరి యలోకంబంధకారమగ్నము గాఁగన్ ॥ క॥ తేజంబుఁజెడి సంగర । భూరిణి కేరూర్చు గ్రాలియు దారుణబాహ ॥ ఘోరమహాయుద్ధంబున దానవనాయకులు నాటిరి రథికాగ్ర గణ్యులశ్వములు వృథలై ॥ క॥ బలశాలులైన శూరుల । తలలవ్వడిదొరుగ రుధిరధారలతోడం । దొ ఱఁగంగఁ బాంసుదుర్దిన । మలఘూతిగణమ్ము గడిపి రసురులకడిమిన్ ॥ క॥ అసురుల భూతగణాధి పుల సద్వృత్తభుజాకర్మము లెసఁగ శస్త్రప్రహతిన్ । వెసఁ గుదియఁగ భయఁపడి సకు । దెసలకుఁ బా ఱిరి సమస్త దివిజులు తోడన్ ॥ ఉ॥ తారకదైత్యుఁ డంతభుజదర్పము లెల్ల దిగంతరంబులన్ । పా ఱఁగఁ బాఱుచుండు నిజసైన్యము దైన్యముఁ బాపి యాత్మలో । ధీరతమాన శాంతయును దీనసమగ్రత లొగ్రకోపవి । స్ఫూరత మీఱఁగాఁ బ్రళయపావకభంగిని బ్రజ్జ్వరిల్లుచున్ ॥ వ॥ తీవ్రంబు రథం బుడిగ్గి యగ్గజాసనందు దివ్యకుసుమాలంకృతంబును, బద్ధకాంచన పట్టాద్యంబును నవరత్నఖచితంబును, నయఃస్తంభంబును నగు మహాగదాయుధంబుఁ గేలంగొని సారెకుఁ ద్రిప్పుచుం బ్రళయకాలానలశిఖలభీషణంబుగా దంతంబులు గీటుచు దంష్ట్రాధరరోషుండగుచు ॥ క॥ భ్రుకుటీవికృతానను డై । ప్రకటగదాపాణుల సైన్యపతులఁ గలఁచివా । రకరకరపదఘాతంబుల నొకవిడి గజయోధ్యు డిచెఁ బోగిభూతతతిన్ ॥ వ॥ అట్లు భూతానీకంబు మధింపఁ గనుంగొని ॥ క॥ గణవరులచయం బప్పుడు । రణకోవిదులగుచు నెదిరి ప్రావృట్జలధ్ప । ద్గణముల పోలిక ఘనమా । ర్గణవృష్టిని ముంచి రసురగణనాథుపయిన్ ॥ వ॥ అంతగజవక్త్రుండు గదాయుద్ధంబునఁ దనరీయ వివిధనారాచంబులు నగ్నినాచంబులుగాఁ జించి కోపావేశంబునఁ గదాఘాతంబున ధరాతలంబు బ్రద్దలుఁజేసి భువనంబు లెల్ల బధిరంబుగా సింహనాదంబొనర్చి పేర్చిన దాన దానవులకుఁ జలంబు బలంబుదలిర్ప నతార్పతితేజాలును నగ్గణాధిపులాగ్రహంబున నతులభుజాగ్రజాగ్రన్నిశిత విశిఖపరంపరలు నిగుడించిన ॥ చ॥ అసురవతేంద్రుఁ డంతప్రళయాంబుదనగ్నము బోని తచ్ఛర । ప్రసరము దోర్గదాహతిని భగ్నముఁ జేసి రథాశ్వసంఘముల్ । వెసఁ బరిమార్చి తుండమున వీఁకన సేకపఙ్క్తిఁ జుట్టునో । విగారెఁ బరాక్రమ లీలఁ జెలంగ నంతయున్ ॥

వీరకేసరి తారకులయుద్ధము.

అంత నగ్గజేంద్రుఁడంబులు సముద్రంబు వెలువడి యెక్కచెంతం దాఁగియుండె నాసమయంబున గజేంద్రంబు నెదిరించు మృగేంద్రంబు విధంబున భీకరబలవిజితకేసరియగు వీరకేసరి తారకుఁ దెదిరించి వర్షాగమంబున మేఘంబు గిరీంద్రంబునం గప్పినవిధంబునం బోతె నసంఖ్యాతంబులగు శరవర్షంబుల ముంచె నప్పుడయ్యసురవరుఁ వృత్రవాసవులచందంబున స్మరశంబరులబోలె ఘోరంబుగాఁ బోరుచు । తే॥గీ॥ జ్వాలతాన్నాద బధిరితాకాశుఁ డగుచు । వీరకేసరిసరి తనివీర వెసంగ । విలువిలుమొదలుమఁ బట్టుచు నిశితవిశిఖ । సముదయముఁ గప్పె దైత్యుని సంగరమున ॥ వ॥ అంత ॥ క॥ తాపకుఁడు వీరకేసరి । వారిదనిభ మైన బాణవర్షము వేగన్ । వారించి మఱియుఁ బిదుసక । ఘోరంబులగు పటుభుజగనిభంబుల్ ॥ వ॥ ఇట్లు వ్యాఘ్రాంకితంబులును, స్వర్ణకవచంబులును, కంఠదంతంబులునైన చరణముల గుఱికిఁ సింహనాదంబులు సేసిన విని, విశ్వవిఖ్యాతయగు వీరకేసరి ఘోరశరాసారంబులఁ దప్పుకార్గ శరనిర్గతమార్గంబుల మార్గమధ్యంబున నివారించి నిరాకరించి

యుండె ॥ క॥ కనకమణిరచితంబగు । దనుజేంద్రు కిరీటముపుడు దళబాణముచేన్ । ఘనమగు శరంబునఁ గూలుచు । నటువారలు దట్టి యట్టహాసముఁ జేసెన్ ॥ వ॥ అప్పుడు ॥ క॥ అందంద దేవతూర్యము సందడిల న్వాయిలపాన తారకుఁ గురిసెన్ । బృందారకబృందంబుల । మందారప్రసూనములు గగనమండల మందున్ ॥ తే॥గీ॥ అసురవిభుఁ డంతరోషతామ్రతనుఁ డగుచు । దర్పమెదిరంగఁ భూరిదర్ప విజృంభి । వీరకేసరి యురమును వేగనొంది । బాహాలెత్తుచుఁ గిలకిలార్భటిని జేసె ॥

తారకవీరబాహువుల యుద్ధము.

తే॥గీ॥ తద్గదాహతి శూరుఁడు తాపమొంది । వివిరియు మూర్ఛల్లి ధరణిపైఁబడుటఁ జూచి వీరబాహుండు రోషించి వీరగణము । గొలువ రథ మెక్కి ఖండనశీలి సెదిరె ॥ చ॥ పలుపలుక దురాత్మ రజనీచర యెచ్చటఁ బోయెదవు నీ । శ్చలముగ నాదుమౌర్విఁబడి చాలదిరంతరజీవమంత నుగ్రజ్వలభుజ ఖేలనన్నెదిరి సంగరమందును పోఁబోవిణముల్ । గలుగునె నీకు నాదు జితకాలముఖీ తకాంచ పాత్రములన్ ॥ క॥ అనిపలుకు వీరబాహుని । గనుఁగొని గిరిశ్వజ మీద గవసినయట్లుండ దనుజాం డెదిరిన నపుడిరువురు । మునుమఘమాధవుల చందమునఁ బోరిరొగిన్ ॥ క॥ పరికించుచు విద్యా । ధర కిన్నర యక్ష సిద్ధతతినలు దెస నం । దెరెహెన్ దిక్కులను । ప్సరలున్నిండిన నితాంత సంభ్రమము మెఱయన్ ॥ వ॥ మఱియును ॥ మ॥ దివిజబృందారక బృంద మా సమరమెల్లఁ జూచి హర్షింప న । ద్దివిజారాతి రథాధిరూఢుఁ డగుచున్ దీప్యద్ధనుర్జ్యాలతా । రవముల్ దిక్కులనిండ ఘోరశరధారావృష్టులం గప్పె నా । హవరంగంబుఁ వీరబాహుపయి వర్షాబ్దాభ మై క్రందన లెన్ ॥ క॥ అరీతి శరపరంపర । వారక విబుధసమీపవారిద మట్లన్ । దారకుఁ డనుగణతతులనుఁ వ్యాపక దివిఁ గప్పె బాణవర్షావృతమై ॥ తే॥గీ॥ వీరబాహుండు నవ్వుచు వేగ ధనువు । కేలఁగొని కూలి కాంచనగిరిని బోలె । దునిమెఁ దద్బాణతతిని జతుర్దశాంబ । కంబుల సుదారహస్తలాఘవము మెఱయ ॥ వ॥ అప్పుడు ॥ క॥ పరిహృతమయ్యెను దుర్దిన । మురుతరశరవృష్టి యెడలఁగ నంతప్పసమస్తము । బరయఁ బ్రసన్నంబగుచును । సరగున సుమనోమనోంబుజంబుల తోడన్ ॥ వ॥ అంత నవ్వీరబాహు మహాద్భుతపరాక్రమంబుఁ గని తారకుండు క్రోధావిష్టుండగుచు ఘంటాడామరమండితంబును, నతిభీషణంబును, జ్వాలామాలాభీలంబును, నిరంతరరససుమార్చితంబును, నగు శూలం బు లీలామాత్రంబునం గేలంగొని జ్వాలామాలికా సమావృతుండగు కాలాగ్నిఁబోలెఁ ద్రిప్పుచుం బ్రయోగించిన దాని నివారింప నేరక వీరబాహుండు విగతసంజ్ఞుండై పడియె నప్పుడతనిసహోదరులేడ్వురును దారకునిపయిం గదిసి నానావిధాయుధంబులుబఱపిన వారల యాయుధవర్షంబులు గజవక్త్రుండు శుండాదండంబున వారించుచు మగుడ గదాహతుల నొప్పించిన సకలగణాధ్యక్షులును బలాయనంబు నొందిరంతలోన ॥ తే॥గీ॥ వీరబాహుండు గతమూర్ఛుఁడై రయమున । బాణవర్షంబుఁ దారకుపైనఁ గురియు । దనుజవర్యుండు గోపించి ధనువుఁ బూని । శింజినిధ్వని దిక్కులెల్లఁ జెవుడుఁబఱుప ॥ క॥ శరలాఘవంబు మెఱయఁగ । శరములు నడుఁగించె వానిశరవర్షంబుల్ । గరములిగ వీరబాహుఁడు । దురమున దారకుని వడదతూపుల నేసెన్ ॥ తే॥గీ॥ దనుజుఁ డవిరుల నడుమునఁ దునుముఁ జూచి । కినుక రెట్టింప దంతివక్త్రుని నెదిర్చి । యారదానవ నిలుసిలు బోరిలోన ఘోరనారాచములను నీచీరమణఁతు ॥ వ॥ అనియుద్విగ్ధంబున భర్జించు వీరబాహునిఁ గవిదాంతుం

ఘు నగుచు నస్త్రద్వయంబు నెఱుంగక నిన్ను నీవ కొనియాడెదవు మున్ను దేవతలతోడను సంగరంబు న శార్ఙ్గకోదండ నభీకాదిత్యసంకాశంబగు విష్ణుచక్రంబును, పాకశాసను శతకోటియుఁ, పావకు శక్తియు, వైవస్వతు దండంబును, గ్రవ్యాదు ఖడ్గంబును, వరుణుని పాశంబును, సమీరణు ధ్వజంబును, ధనదుని గదయును, శూలి శూలంబును, బ్రహ్మాయస్త్రంబును, మద్బాహువీర్యంబున భగ్నంబులై చిరకాలంబు సురలు పరాజితులగుట యెఱుంగవే యిప్పుడు నీయున్నమంత్ర సోదరులను, భూతగణంబులం బరిమార్చెద బలసమేతుండవై భవద్విభుని మార్కొని జయించెదఁ గనుంగొను మని గర్జింపుచు కుండాఖండాగ్రశబలితదిఙ్మండలుండును, మదవిహ్వలుండును, దురాసదుండునగు నత్తారకుని నవక్రవిక్రమోజ్జ్వలద్బాహుండగు వీరబాహుండు హేమపుంఖోజ్జ్వలంబులు ననలసన్నిభంబులును, నిజనామచిహ్నితంబులునగు నారాచంబులం గప్పినఁ దారకుం డవియున్నియుఁ బ్రతినారాచంబులం దునిమె మఱియుం గరలాఘవంబునఁ దనర వీరబాహుఁడు బాణంబు లసంఖ్యంబులు గ్రలింప నవియు నద్దానవేంద్రుండు నుగ్రశిఖంబుల నివారించె నిర్విఘ్నంబునం బోరు ఘోరంబయ్యె నయ్యెడ ॥ఆ॥వె॥ దశసహస్రసంఖ్యఁ దనరార మఱియును । దానవుండు బాణతతులు గురియ । ద్వాదశాంబులయిన దారుణశరముల । వీరబాహుఁ డవియు వేగఁ దునిమె ॥ వ॥ తారకుండంత నవ్వీరబాహు కరలాఘవంబునుంగని క్రోధంబునఁ బరయ గాంతకేలియుం బోలె నాగ్నేయాస్త్రంబు శరాసనంబునం గూర్చి ప్రయోగింప నదియు నత్యద్భుతంబుగ జ్వాలాజాలంబులు నిగుడ లోకంబులు గప్పి బ్రహ్మాండకటాహంబు చిటచిటార్భటులనిండి వ్యాపించినం గనుంగొని దివి దేవగణంబులు కంపించె వీరబాహుండు నవ్వుచు శీఘ్రంబున బ్రహ్మాగ్నేయంబునఁ దత్పావకాస్త్రంబు వారించె మఱ్ఱమ్మఱ్ఱంబున శమించుట లోకంబున నత్యద్భుతంబిదియు ॥క॥ ఇలవణఁక నంతగజముఖుఁ డలరఁగ ధరియించి వారుణాస్త్రము నుఱుముల్ । బలుఘోషింపఁగఁ బ్రాప్య । జ్జలదావృతమట్లుఁ జేసె సకలజగంబుల్ ।క॥ వారణ దైత్యుని సునిశిత । వారుణబాణంబుఁ గాంచి వానినికినుకన్ । వీరుండు వీరబాహుఁడు । వారించెను దాని వేగవాయవ్యమునన్ ॥వ॥ అవ్వగ్రహాక్రాంతంబుబోలె నమ్మేఘమండలంబు శీర్ణమయ్యె ॥క॥ జలధరమండలి విచ్చిన । దలివొందెను దిశలు దివిదివిజసమూహం । బలరుచులవానలు గురిసెను । బలుముఖు నవ్వీరబాహుపై నుత్కలికన్ ॥క॥ తారకుఁడు మఱియు శీఘ్రము । సౌరాస్త్రము నేయ దాన సంజనితములై । నూరసహస్రము లర్కులు । సారూప్య తపింపఁ జేసె నఖిలజగములన్ ॥తే॥గీ॥ వీరబాహుఁడు గనుఁగొని విజయమెసఁగ । వారుణాస్త్రంబు వఱపిన వారిదములు । పరగ జనియించి గప్పెను భానుగణము । తారకుండంత నిజభుజాదర్పమొప్ప ॥క॥ సోమాస్త్రంబునుబఱపినసోమాస్త్రంబునవారించె సురచిరకార్యా! ద్ధాతుండౌ వీరబాహుఁడు ప్రేమస్వీకింప దివిజబృందములు దివిన్ ॥వ॥ మఱియు నైంద్రంబైంద్రంబున, యామ్యంబుయామ్యంబున, నైఋత్యంబు నైఋత్యంబున వీరబాహుండువారించె నప్పుడు ॥క॥సురరిపు డగ్రహతివారితముఖబరగెడు బ్రహ్మాస్త్రమేయఁ బట్టుగతి నదియుం । బరమునకు నిగనె జగముల్ । సురువడి విశ్వమునగను కొనరించుకతన్ ॥క॥ నిరుపమమగు నయ్యస్త్రము । శరలాఘవమొప్పఁ దునిమెఁ గిభవరుబునభా । సురమగు నయ్యస్త్రంబునఁ । బరదర్పహరుండు వీరబాహుఁడు కడిమిన్ ॥

—: తారకుండు వీరబాహునిపై నారాయణాస్త్రంబు వైచుట :—

వ॥ వెండియుం దారకుండు సర్వశత్రునిబర్హణంబైన నారాయణాస్త్రంబుం బ్రయోగించిన వీరబాహుండు నారాయణాస్త్రంబున నివారించె నంత నతనివిక్రమంబుఁ గని దనుజుండు మాయాబలంబున క్రోధశరవృష్టిమార్గనిరోధకంబుగ జగంబంతయు నంధకారమగ్నంబుఁ జేయుచు బహురూపంబులతోడ బహువిధదివ్యాస్త్రంబులు బ్రయోగించిన వీరబాహుండాయోధనంబున వివిధరిపుమర్దనంబైన వీరభద్రాస్త్రంబు విడువఁ దద్దయుఁ దద్దర్శనమాత్రంబున నవియు విధ్వస్తంబులయ్యె మఱియు మాయావియైన దారకుండు దర్పంబుసడలకం జలంబునఁ బోరుచు రణాగ్రంబున శరపరంపరలు గురియుచు యుద్ధంబుసేయు వాడుంబోలె వీరబాహుని మాయామోహితుం జేసి నిమిషమాత్రంబున మూషకంబై క్రౌంచబిలంబు సొచ్చిన ॥ ఆ॥ వె॥ విరిగిపోయినట్టి విమతుని మర్దింప । ధర్మపథముగాదు ధరణి ననుచు । వీరబాహుఁ డంత వైరభద్రంబున । సంహరించి దనుజు జాడసరిగె ॥ వ॥ అంతఘోరంబును, మహాక్రౌరవసన్నిభంబును, దుర్నిరీక్ష్యంబైన యప్పర్వతబిలంబు సొచ్చినంత క్రౌంచంబును దారకనిదేశంబున ॥ క॥ మాయావియగుచు బహుతర । మాయలు బన్నుచు మహాతమఃపూరితమై । యేమెయిఁ జొరమార్గంబులు । సేయుచు నిర్గమనపథముఁ జెంగటఁగప్పెన్ ॥ వ॥ వీరబాహుండమ్మార్గంబుఁ బోయిపోయి తారకునిం గానక చిరకాలంబు చింతాక్రాంతుం డగుచు ॥ క॥ నావంటి వాని కకటా । యీవిధమున గాసిఁజేయు నీగిరిబిలముల్ । భూవలయంబున నన్యుం । గావింప దవాతులుగాఁగ క్షణమాత్రమునన్ ॥ క॥ ఆహా నాకన్నుంజిటు మోహము బాటిలదు స్వప్నమో మతిభ్రమమో । యూహాపోముసుపలేఁ గాదీ । బాహుస్ఫూర్తియును ధనువు[illegible]బాణములిపుడున్ ॥ క॥ మార్గములు గప్పె నెల్లెడ । మార్గణముల నొంచునట్లు మత్పరిపంథిన్ । దుర్గమమిదియని మదిని న । నగ్గళమోహంబునొంది యవ్వీరుండున్ ॥ వ॥ అంత నతని నన్వేషింపుచు వీరకంఠీరవాదులను గణవరులును, జతుఃపంచాశత్ప్రధానులును దద్బిలంబు సొచ్చి ప్రవేశమాత్రంబున వారలను మోహభ్రాంతులంజేసి యద్దానవాధముండు నిరోధించె నందు ॥ క॥ పరిమోహితులగు వారల । నరసి జయంబబ్బెననుచు హాస్యముతోడన్ । గిరిబిలము వెడలి తారకుఁ డురతరశౌర్యంబు మీఱ మద్ధతిలీలన్ ॥ క॥ అరదంబు నెక్కి ధనువును । శరములు సంధించి కేల సన్నద్ధుండై । బరిమార్చి భూతగణముల । వరుస న్నిశ్శంకుఁడగుచు వారనికడిమిన్ ॥ వ॥ అప్పుడా సేనాని సైన్యంబులనాయకంబులయ్యును ధైర్యంబవలంబించి నానాప్రహరణంబులం బ్రహరింపుచు, శిలలు ద్రువ్వుచు, వృక్షంబులఁ బెండుచుఁ, బర్వతంబులపయిం ద్రోయుచుం బోవఁ దారకుండొక్కరుండ యనేకసేనలమీఁదం దలపడి రణకోవిదుండై మహాక్రోధంబున దద్విశిఖశిల్లాతరుసాధరంబుల నన్నింటి నిం దుమురుంజేయుచు సరోజషండమండితంబులగు కాసారంబులను మదగజేంద్రంబులోలెఁ గుమారసైన్యంబులం గలంచె నంతయు ॥ శా॥ అంతంభూతగణంబు భగ్నమగుచున్ హాహాప్రఘోషంబు ల । త్యంతంబొప్ప నొకండుబోవు పథమున్ బ్రాప్తించక న్యుండుని । భ్రాంతిం బొంది యథాయథంబుగఁ జనెన్ బ్రహ్మాదిగీర్వాణులున్ । వంతంబొందుచుఁ జాతిభీతమనులు ప్రాణత్రాణపారీణులై ॥ క॥ కనుఁగొని యాయుద్ధంబును । మునివర్యుఁడు నారదుండు మోదముతోడన్ । ఘనకార్యనిధిని గుహునిం । గని యావృత్తాంతమెల్లఁ గడు వినుపిం

చెన్ ॥ తే॥గీ॥ దేవ వినవయ్య యిప్పుడు తేజమెసఁగ । వీరబాహుండు మొదలైన వీరవరులు । భీషణంబగు క్రౌంచాద్రిబిలముఁ జొచ్చి । మగుడిరారైరి దైత్యునిమాయ యేమొ ॥ కం॥ జీవించి యుండిరో మఱి । యేవిధమున నున్నవారొ యెఱుఁగము సేనల్ । లావువిడి దెసలఁ బాఱెను దేవతులకు భయముమదిని ద్విగుణంబయ్యెన్ ॥

—: నారదుఁడు తారకాసురసంహారమునకు కుమారస్వామిని ప్రేరేపించుట :—

క॥ దూలింపుమీ మహాపదఁ । బాలింపుమి దివిజపఙ్క్తి భక్తశరణ్యా । యాలింపుము నావచనం । బాలస్యం బేల ననుఁడు నమ్ముని పలుకుల్ ॥ వ॥ ఆకర్ణించి సుబ్రహ్మణ్యుండు క్రోధరూక్షేక్షణుండగుచు నిట్లనియె ॥ క॥ బలుదురితాత్ముల దనుజుల । కులమెల్లను సంహరింతు గొబ్బున నిపుడే । తొలఁగింతు దివిజతతులకు । నలఘుతరంబైన దద్భయం బురుకరుణన్ ॥ తే॥ గీ॥ జగతిలో నన్ను దాశ్రిత సంఘమునకుఁ । గలదె భయమెందు హానియుఁ గల్గుటెట్లు । నెచట వైరులు రోగంబు లెచటనుండు । నెవ్వఁడేనియు మద్భక్తు నెంచఁగలఁడె ॥ మ॥ విను మోహంబున నెవ్వఁడేని జగతిన్ ద్వేషింపు సాధుత్తములం । దనకుం ద్వేషియతండు నాకు నపరాధవ్రాతమెంతేనిఁ జే । సిన ఘోరద్విజభక్తకోటికదియుం జేయంగ నేనోర్వ న । ల్ల నిలింపేశ్వరుఁ డట్టిదైన ధరఁ గూలం జేతుఁ దద్ద్రోహినిన్ ॥ వ॥ మఱియు మద్భక్తపోషకుల సంరక్షింతు నదిగావున మాయామోహితులైన వీరబాహుప్రముఖుల శీఘ్రంబ యుద్ధరించెద క్రౌంచంబు భేదించెద, తారకుని రణంబున వధంబొనరించెద వానివలన నిటమీఁద శూరపద్మసింహవక్త్రాది సకలదనుజకులంబున్నఁగుం గృతాంతనగర నివాసంబు ఘటించువని పలికి విజృంభింపుచు ॥ క॥ సారథినిఁ బిలిచి శీఘ్రము । తేరుద్ధతిఁ బన్నుమిపుడు తిలకించెద నీ । సారథ్యకౌశలంబు । నా రాజవతంసతనయ నను మతిచేసెన్ ॥ వ॥ అప్పుడప్పవమానుండు జవనాశ్వయుతంబును ననేకరత్నప్రభావిభాసితంబును నంకురితమనోరథంబునగు రథంబతిత్వరితగతిం బఱపె నప్పుడు దేవదుందుభులు శంఖ శృంగ నిస్సాణ మురజడిండిమ సహస్రంబులం మ్రోసె సుపర్వులు మునులును జయజయశబ్దంబులం గీర్తించిరి వందిమాగధ వైతాళికులు కైవారంబులు జేసి రంతయు ॥ సీ॥ అఖిలయోధసముత్కరాట్టహాసార్భటుల్ కదనోగ్రవీరహుంకారములును । బంధురసైంధవప్రకరహేషాధ్వనుల్ భీకరగంధేభబృంహితములు । నిస్తులరథబృంద నేమిస్వనంబులు గురుతరశింజనీఘోషములును । బటుకేతనాంబరపటపటత్కారముల్ బ్రహ్మాండభాండముల్ పరగనిండి । మందరాచలనిర్మథ్యమానజలధి । జనితకల్లోలనినదభీషణములగుచు । నమరసేనానిసేనలాయసురసేనఁ । గదిసె మద్ధతినుదధిని నుదధివోలె । క॥ అడఁతుఁ జూడుము నిలువులె మొ । క్కడఁ జనిరొ దనుజ విరోధిగరోత్కృష్టుల నొ । క్కడఁ జొరఁ జెఱింగి ప్రతివీరులు । కడురయమున దుముళముగను గావించి రనిన్ ॥ వ॥ అప్పుడయ్యుభయసైన్యంబుల సమరసంరంభకోలాహలంబులు ప్రళయసమయ సముజ్జృంభమాణాంభోధర నిర్ఘోషంబులం బోలె విజృంభింపం బ్రచండవాతప్రేరిత పూర్వాపర పారావార తరంగ సంఘంబులు బోలె పరస్పరసంఘర్షణంబులం గని తారకుండు పార్శ్వవర్తియగు సూతశరంబు వట్టియిట్లనియె ॥ శా॥ నానారత్న విచిత్రితంబగుచు స్వర్ణత్రాధరంబెయ్యదో । సేనాంభోనిధి నాశమొందఁగదుం జెన్నొందు నీ తేరుపై । భానుప్రాతిసమాన తేజుఁడగుచున్ భాసిల్లు నీ డెవ్వఁడో । వీనిం జూచినచో యుగాంతదహనుం బో

లించు నట్లగ్యో శీఘ్ర ॥ చ॥ అనవుఁడు దూతయిట్లనియె నంజలిఁ జేయుచు దేవ చెప్పెదన్ । విను శివాత్మజుం డితఁడు విశ్రుతశౌర్యుఁడు బాహులేయుఁ డ । త్యనుపమలీలఁ బ్రోచు నగమంతయు నీశ్వరుకంటె మేటియై । గనఁబడు భూరిధైర్యమునఁ గార్తికవిద్యను సత్యసంపదన్ ॥ వ॥ మఱియుఁ గందర్పకోటి సమాన సౌందర్యుండును, సకలగుణగణాలంకృతుండును, నగు నితని ప్రేమ ల సమరంబున స్మరపురగరళదక్షవంశధరసంహారుండగు హరుండైనను నిలువంజాలండనినచో నితరులఁ జెప్పనేల దీపంబువలన నుత్పన్నంబగు దీపంబుబోలె సర్వసుపర్వరక్షకుండగు చంద్రసదృశుం గు మారుం గన్న చంద్రార్ధధరుండు ధన్యుండు ॥ క॥ అనిపలుకు దూతవచనము । విని యంత సురాంతకుండు వేగమ సూతుం । గని జగదీశ్వరుఁడగు శివ । తనయుఁడు గోట్యర్కదీప్తిఁ దనరఁగ నెగుటన్ ॥ క॥ తేరుపయి విరాజిల్లెడు । నారయ నారథము బఱుపు మభిముఖ మొప్పన్ । ధీరత నేవోక వాక్యం । బారూఢిఁ బచింపవలయు నాతని తోడన్ ॥ వ॥ అనిన సారథి మనోవేగంబులగు రథతురంగంబులం దరిమిన శీఘ్రంబ తారకుండు సుబ్రహ్మణ్యాంతికంబుఁ జేర నరిగి కోటిసూర్యప్రకాశుండును, కోటిశీతాంశుశీతలుండును, కోటికందర్పలావణ్యుండును ప్రసన్నషడ్వదనాంభోజుండును, నష్టాదశలోచనుండును, ద్వాదశభుజుండును, ద్వాదశాయుధాలంకృతుండును నగు కుమారునిఁ గని నిమిషమాత్రంబు మోహపరవశుండై సర్వంబును మఱచి యూరకుండి కొండొక సేపునకు మనంబున నాలోచించి యతనికిట్లనియె ॥

తారక కుమార సంభాషణము.

తే॥గీ॥ భువనవర్తియైన నీవంటి పుత్త్రునిఁ బడసి, సాంబునకుఁ బుత్త్రవత్త్వంబు సార్థమయ్యె । స్వామినా వాక్యమొక్కటిఁ జక్క వినుము । వినియు నీ వేమిచేసిన విహితముగును ॥ క॥ జగతి సురాసురతతులకుఁ । బగ స్వతస్సిద్ధమిదియుఁ బరిహరణీయం । బగునే వైరులమేముం । దగ మసురులందగుదు రాదిదేవు నన్నుజ్జన్ ॥ క॥ శివుఁడెట్ల నట్లనీవును । భువనాధిప దేవ మాకుఁ బూజ్యుఁడ వెన్నం । బవరముఁ జేయఁగ నగునే । యవనీస్థలి మీకు నస్మదాదులతోడన్ ॥ తే॥గీ॥ హరిముఖామరుల దెదిరింప నగును నన్ను । వారినేను నగారింపవచ్చు మిపులఁ । నీవు సాక్షాత్పరబ్రహ్మమీశ్వరుండ । వెటుల నైదిరింతు నీతోడ నేనుబోరి ॥ క॥ అనిన విని నవ్వి హరసుతుఁ । డనిరొయుం దారకుఁడనగుచు నసురుల కెల్లం । జను దెంచితి వధకుఁడనై । మనమున భయమొందనేల మముఁ గవియుమిపుడు ॥ వ॥ నీ శాసుం బెయ్యది యిటకేమి నిమిత్తం బరుదెంచితి వెలిఁగింపుము ॥ చ॥ అనవుఁడు దానవుండనియె నాగిరిజా తోడను బేసితారకుం । డనుజాగ్రణి శూరపద్ముండను నాహనుండును సింహవక్త్రాదులుం ॥ దనకు నెదిర్చి పోరుటకు ధర్మముగా దనవుండు పార్వతీ । తనయుఁడు విస్ఫురద్గుణతతి దైత్యకులాగ్రణి తోడనట్లనెన్ ॥ చ॥ సతతము తేజరిల్లు నిజహస్తలచేత జగంబు జేలంచున్ । బఱియగుచుంచె నీభువనపఙ్క్తికి నీశ్వరుండు నా । కృతముగ నట్లు లోకములు పక్ష్మప పాలన సేయుచున్నచో । నతివిశేషనట్లు చెల్లు శ్రుతులందును నీశ్వరనామ మెంతయున్ ॥ తే॥గీ॥ భువనములకెల్ల నేతయై యీశ్వరుండ । నీశ్వరుం డాజ్ఞ గావించె నిదియుఁ జేయుఁ । డిదియుఁ జేయకుఁ డని కర్తయెల్లరకును । విధి నిషేధాత్మకంబుగ వెలయునాని ॥ వ॥ అదిగావున నతని యాజ్ఞ సురాసురులకు వలయునిదియు బగుచుండు ॥ క॥ దుష్టుఁడు నిషేధవర్తియు । శిష్టులను విధివర్తి దఱఁ

పఁ జెప్పెడి దేమీ। నుష్టులు నిగ్రహనీయులు। శిష్టు లనుగ్రహమునకు వచి పఁగనర్హుల్ ॥ క॥ ధూర్తులు మీరలు మున్నుధ। వర్తులు దయారహితులు వసుమతీ నిష్టా। పూర్తి వినిందకు లత్యం। తార్తి ప్రదులెన్న మీరు పాపులకెపుడున్ ॥ క॥ జగము చరాచరమయమిది। యగు నంగంబీశ్వరునకు నంగియు నీశుం। డగుఁగావున నెవ్వానికి। జగతి ననిష్టంబుఁజేయఁ జనునె లవంబున్ ॥ వ॥ అట్లు పాపులకనిష్టం బాచరించిన యుత్తం డాశివానిష్టకరుండు నిజంబు ॥ క॥ హరిముఖ సురల నిజాజ్ఞా। పరిపాలకులం గరంబుఁబరిపాలింపం। బరిమార్ప ధిక్కారదృశులను। బరగ నియోగించెఁ దండ్రి భర్గుఁడు నన్నున్ ॥క॥ చతురంగబలము తోడను। జతురత నిను మార్కొనంగఁ జయ్యనఁ జనుదెంచితి బాలుండని నన్నవ। మానించేయక నిలుము కదనమండలి కిపుడున్ ॥ తే॥గీ॥ శత్రు మీవృత్తమంతయుఁ జెప్పె నతఁడు। జ్యేష్ఠులకు నీవు బహుకాలసేవలొప్ప। వారు పాపకారులగుచుఁ బరుసపాలనం బొనర్చిరి యుద్ధసన్నాహమలర ॥ తే॥గీ॥ పడితి వెంతయు నావృష్టి పథమునందు। నింకరాటువోయి దళిలోకేశు నొద్ద। నమరులార్తులై మొఱపెట్టి రంగువలన। దుష్టమగు నీకులంబెల్లఁ ద్రుంతు నిపుడు ॥ వ॥ అనిన సేనాని వచనంబు లాకర్ణించి కోపంబున దష్టాధరుండును, కుటిల భ్రూకుటీవికటనటదుర్నిరీక్షకుండును, నగుచు నిట్టూర్పులడరఁ దారకుండిట్లనియె ॥ ఉ॥ బాలుఁడ వేమెఱుంగుదువు భండనమంగును నిల్వ నేర్తువే। యే ప్రతిజ్ఞ మాయెడల నేము బలాఢ్యుల మాహవక్రియా। కౌలుల ముగ్రశౌర్యులము చక్కనిమాకిల ఘోరకృత్యమిం। తేల నిషేధమెల్ల విధినీశ్వరు నాజ్ఞను దైత్యకోటికిన్ ॥ క॥ కావున విగుణంబైనను। భావింప స్వధర్మమొప్పుఁ బరధర్మముకో। భావహమై యనుజులకు। సేవింప గనర్హమగును సిద్ధము జగతిన్ ॥ వ॥ పూర్వంబున నస్మదీయులగు దానవుల సేనల సంగరాంగణంబునం జెనకి మద్భుజాబలంబునం బరాజితులై దిక్పాలకులందఱుఁ బఱచి రింద్రుండును, మద్బాణనిర్భిన్నకులిశుండగుచుఁ బలాయితుండయ్యె బ్రహ్మయును బ్రహ్మాస్త్రంబు భగ్నంబై నిర్జితుండయ్యె నదియంతయు నట్లుండనిమ్ము ॥ మ॥ ప్రియభక్తింగడుఁ బూజచేసి హరుచేఁ బెంపొందఁ గైకొన్న య। త్యుదగ్రోజ్జ్వలమాసుదర్శనము సంగ్రామంబు న న్నాహవంబున్। జయకాంక్షన్ వ్యథు వైరి వైవ మదురస్సంఘట్టనం గుఠితం। బయి భూమిం బడెఁ దాల్చితే నది యూః బో ప్రవ్యక్తాంత నిష్ఫలంబుగన్ ॥ క॥ ఐరావతాది వారణ। ఘోరంబు చలించె దిశల వారక నస్త్ర। ద్దారుణ శుండాదండవి। దారిత మస్తకములగుచుఁ దద్దయు బోరన్ ॥ క॥ వర శౌర్యులు గణవర్యులు। వరగం ద్వదనుజులు వీరబాహుప్రముఖుల్। పరిమోహితులై రణభూ। గురుపర్వము చూని క్రౌంచకుధరబిలమునన్ ॥ వ॥ మఱియు దివిజసైన్యంబుల నేకసహస్రంబులు మచ్ఛగావాలిక్రోర్వఁ జాలక విముక్తకేశులగుచు దిగంతంబులకుం బఱచిరి యిది మొదలుగ సమరంబునకు రాఁదగునె పదియాఱువత్సరంబుల పర్యంతంబు నెవ్వండును సంగ్రామంబున కర్హుండుగాఁడు గావున నీయందు నాకు వైరంబులేమి కార్యంబు లెఱుంగని బాలుఁడవు సుఖంబుగఁ దలిదండ్రుల దండ నుండు పొమ్ము శత్రుంబున ॥

—: తారకుని వీరంబునకు కుమారస్వామి కోపించుట :—

క॥ అని తారకుం డవజ్ఞంబున నాడిన నగుచు శంభుతనయుఁడు క్రోధం। బునఁ జలితాధరుఁడగుచున్। గనుకెంపుల విస్ఫులింగకణములు చెలఁగన్ ॥ఉ॥ పోరెద నుండెదనే సమర

మున్ రచియించెద నాయధీశ్చరుల్। లా యిటులాడఁ దారక బలంబుఁ జలంబున లావుఁ జెవుయున్। వేయుకథంబులన్ బలుక వేమఱు నాకు జనించు హాసమో। హో యిదివాలుఁ జాలు వినుమోరి వధించెద దానవాధమా ॥మ॥ హరిచక్రంబున గెల్చినాఁడనని యత్యంతంబు నాముండటం। జిరమిల్లేల వికర్తనుండవగుచుం జెప్పంగ నీశౌర్యమున్। ధరణిన్ మున్ను దధీచితాపసమహాతనవ్యస్త్రసంఘట్టనన్। బరిభూతంబగుదాని గెల్చునది యున్ బ్రాగల్భ్యమే యెన్నఁగన్ ॥వ॥ మఱియు నా చక్రంబు దక్షాధ్వరసమరంబున వీరభద్రుని మీఁదరణజిష్ణుండగు విష్ణుచేఁ బ్రయోగింపఁబడి కపాలమాలికాగ్రస్తంబయ్యె పూర్వంబు నొక్కగణముఖ్యుదూరితేతం బరాజితంబయ్యె దేవతార్థంబు తృణంబు నుద్దేశించి రణమధ్యంబున నెవ్వఁడువంబడి యక్షనిరీక్షణమాత్రంబునం గుంఠితాగ్రంబయ్యె నీదృశంబగు సుదర్శనంబు వక్షఃపరిఘట్టితంబై నీకు కంఠనిష్ఫలంబగుట యిది యేమి నరివియగు పరాక్రమంబుగా నెన్నికొని యొద నిట్లు వికర్ధమాపండనగు నిన్ను నిమిషమాత్రంబున నిర్దయుండనగుచుఁ గృతాంతనికాంతాతిథిం జేసెదనని పలికిన విని ॥మ॥ దనుజేంద్రుం డతిరోషమొప్పఁగ సముద్యత్త్వాధి కోదండమున్। గొని మౌర్వీనినదంబు నిండ దిశలం ఘోరాస్త్రముల్ సంగరంబున వర్షించెను స్వాతి శుక్రజనితాంభోదంబులట్లం గలం। గను వార్థుల్ భువికంపమొందెఁ గదునింగిన్ రాలె నుల్కావళుల్ ॥శా॥ స్కందుండంత మహోగ్రలీల ధనువుల్ సంధించి జ్యాఘోషమిం। పొందం దచ్ఛరవృష్టిఁ జక్కణఁచె నత్యుగ్రాంబకశ్రేణిచే। స్కందైత్యేంద్రుఁడు కాలసర్పనిభముల్ నారాచముల్ నించె నా। యిందూత్తంసతనూజు మీఁద మతి తానెంతే భుజాగ్రాధిమన్ ॥వ॥ కుమారుండును దస్మార్గణాసారంబు సాయకసహస్రసంఖ్యల నివారించె మఱియుఁ దారకుండు నిజనామచిహ్నితంబగు బాణాదశకంబు నాటించిన శరజన్ముండు నవ్వుచు లీలామాత్రంబున నవియును నివారించె నెంతయు ॥ఉ॥ తారకుఁడంత కోపసముదగ్రత సారథిఁ జూచి పల్కెనే। పోరగ శంభుసూను సమరావనిఁ జేర్చి ముదంబునొంచెదన్। పారెను ద్రిప్పు సవ్యమపసవ్యముగాఁగ రథోత్తమంబు సం। ప్రేరితసైంధవప్రతతి పెంపు రహింప రణాంగణంబునన్ ॥వ॥ అనిన విని సారథి నిజసారథ్యంబు ప్రకటింపుచు రథాశ్వంబుల సవ్యాపసవ్యంబులం దోలె నతిసంభ్రమంబున ॥ తే॥గీ॥ దివిజసేనాని బవనుని దిక్కుఁజూచి। బఱపుము రథంబు మండలిసరణి ననుడు। నతఁడుఁ దోలెను బ్రహ్మాండమంతయు విస్మయ। ఘనమనోజవ పటుతరంగములఁబూని ॥క॥ సవ్యంబరిగిన నవియప। సవ్యంబపసవ్యమరుగ సవ్యముగాఁగన్। ధన్యముగఁ ద్రిప్పిరియుభయు। దివ్యప్రౌఢిమ కుమారదితిజుల తేరుల్ ॥తే॥గీ॥ సిద్ధకిన్నరగంధర్వశ్రేణి దివిని। గప్పి రాహాలోకనోత్కంఠతోడ। మానవర్షంబు వర్షించె సురగణంబు। శంభునందనుమీఁద సంభ్రమమున ॥వ॥ మఱియు నయ్యిరువురు కోదండపాణులై ఘనాఘన గర్జితంబు లట్ల జ్యాఘోషంబులొనర్చుచు నన్యోన్యజయకాంక్షఁ బ్రశస్తహస్తలాఘవంబులఁ బోరుచుండ దారకుండు గ్రోధారుణవీక్షుండగుచు శరపరంపరల కోదండమండలంబెల్లఁ గప్పినఁ గుమారుండవి యన్నియు నివారించి మఱియు నొక్కబాణంబున దానవుని శరాసనంబు ఖండించి ధాత్రియుం బోలె నర్ధప్రత్యర్థి భూతప్రదుండయ్యె నంత నద్దైత్యుండు భగ్నంబగు చాపంబు విడిచి వేఱొండు ధనువుంగొని ప్రళయాగ్నికరాళంపుటంపగములు నిగిడించిన ॥మ॥ దారు

మానుండు నిశాతబాణతతి నయ్యస్త్రాళి వారించి భా। స్వరతన్ బాణసహస్రముల్ దొడిగి తచ్చాపంబు ఖండించి ప। ల్లురు మర్మంబులు గాడ నేసి శరముల్ పంచాస్యశౌర్యైకభా। సురుఁడై దుర్భంచె నిషద్వయంబునను దచ్ఛుండాదిపాణంబులన్ ॥శా॥ దానం దైత్యుఁడు కోపముం జెలఁగ నుద్యత్క్రోధిమం జేసి యాగ్నేయనాదంబు శరంబులందునిమె వీచె కేతువుం జేల్పెం। తేని న్విస్మయమంద నప్పుడు భవానీనందనుం డల్గి బా। హానిస్తంద్రత సాయకాష్టక మమేయస్ఫూర్తి సంధింపుచున్ ॥వ॥ తచ్ఛరాసనంబున ఖండింప శరసహస్రంబున సారథిని బొరిగొనిన నంత దానవుండు కోపోద్దీపితుండగుచుఁ దానదురంగంబులం దోలికొనుచు వేఱొకవిల్లందు సాయకసహస్రంబున షణ్ముఖుసారథి నొప్పించినం గని ॥క॥ శరజన్ముఁడు కోపంబున। సురుచిరకరలాఘవంబు చోద్యముగాఁగన్। స్ఫురదంబక సాహస్రము। వరపెం దారకుల లాటభాగము తాకన్ ॥వ॥ దానవుండు మూర్ఛిల్లి పడినంగని వేఱొక్క సారథి రథంబు దొలంగంగొని చనియె నంత మహారథులగు నతని వీరులు చతురంగబలంబులతోడ నెదిరి నానాదివ్యశరపరంపరలు గురియుచు వృత్తులై లంబులు పంటంగొడవుచు నిరోధించిరంతయు ॥

—:తారకకుమారుల యుద్ధము:—

మ॥ కుకుమారుండు శివాకుమారుఁడపుడున్ సొంపొంద రక్షోంబుధి। ప్రఖరోద్యాత్తశరాఘ వర్షము భుజాప్రౌఢిన్నివారించి యం। తక గేహాంత్రిధికోటిఁ జేసె వరుసన్ దైత్యవ్రజంబెల్ల నిం। తుస్సకలన్ జూడఁగనింగి దేవగణముల్ చోద్యంబు సంధిల్లఁగన్ ॥ తే॥గీ॥ అంతలో మూర్ఛఁదెలిసి యయ్యమరవైరి। తారకుఁడు శివి క్రోధంబు దనఁ మదిని। మూలు ఖర్జించె సైన్యసమేతుఁడగుచు। నాహవంబున సేనాని నడ్డగించె ॥క॥ తనసేనలు పరిభవమునఁ। జనుటయు నీల్గుటయుఁ జూచి జ్వాలామాలా। ఘనతరరోషస్ఫురణను। దనుజేంద్రుఁడు చంద్రచూడు తనయుని మీఁదన్ ॥ ఎంచును నవాక్షహాతంబునుం గాలానలసన్నిభంబును నగు బ్రహ్మాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన నదియును కుమారు నికటంబుఁజేరి యడుగడుగునకుఁ బ్రణమిల్లుచు జగద్గురుండైన నమ్మహాప్రభుని యనేకవిధంబుల స్తుతియించె నివ్విధంబున నైంద్రాగ్నేయ యామ్యవారుణకౌబేరాసురయక్షగంధర్వనాగాస్త్రంబులన్నియు సమరంబునఁ గృతాంజలిపుటంబులగుచు త్రిస్త్రదిసకలదివిజపూజితుండగు నాదేవుని సంస్తవంబులొనర్చె నప్పుడు ॥క॥ తారకుఁడు వాని నెల్లన। పాదత వీక్షించి వేగ సమరధరిత్రిన్। ఘోరమగు పాశుపతమున్। గూర్చి రథసంధించి యేసె గుణరవమెసఁగన్ ॥వ॥ తదస్త్రంబును నెదురు బ్రతిహతంబును పాఫిలకలావృత బ్రహ్మాండభువనంబును రౌద్రంబునునగు నయ్యస్త్రంబుఁ గేలీలామాత్రంబునం బట్టికొనియె నంత ॥క॥ తనశస్త్రాస్త్రప్రకరము। లనయము విఫలంబులగుట నధికక్రోధం। బున దైత్యవరుఁడు ఘూర్ణతుం। గని కూటరిపుఁడవు సైన్యము స్తరుఁడ వొకొ ॥మ॥ సమరక్షోణిఁ ద్రిలోకింపఁగలనుగ నే సహాయపసన్యంబుగా। వినుతవాహినీముమీఁదఁ దోలు రథమున్ వెళ్లెగ నీ కొకలం। బమరం గాంచెదం వాసవప్రిముఖదేవానీకదర్పం బణంగింపుచు త్రిలోకంబులు దారకుండైన రణాంగణమున నలౌకికంబుల చలింప మాయామయాంబు దాకివిపోమనం బుల్లగు కనకప్రభాలి

లత శిలీముఖ తతుల నర్పించె నతని కరలాఘవం బేమనిచెప్పనగు తూణీరంబున బాణంబుగొనుటయు శరాసనంబున సంధించుటయు విడుచుటయు జూపఱులకు గానంబడదయ్యె నట్లుండె ॥ తే॥గీ॥ కార్ముకము పట్టుటయు గాదు కాలమేసు। నట్లు శరవృష్టి వర్షించె నఖిలదిశలఁ। నంబరముఁ గప్పె దురములోన సురవరుఁడు। పటుభుజావిక్రమప్రౌఢి ప్రస్ఫురిల్ల ॥వ॥ కుమారసారథియగు పవనుండును మునుమున్న చోదితుండై శతసహస్రసైంధవయుతంబగు వరదంబు గృహాదాహకుండగు దహనుండునుంబోలె మండలాకారంబుగాఁ ద్రిప్పె నంత కుమారుండును మేరుసన్నిభంబైన కోదండంబుఁ గొని శింజినీధ్వనుల సకలదిగంతంబులును సప్తపాతాళభువనంబులు చెవుడుపడుచుచు రథస్థుండై తారకధారాధర జనితంబగు శరవర్షంబు నిజశరపరంపరల వారించె నివ్విధంబున నయ్యిరువురకు యుద్ధం బత్యంతఘోరంబును నతితుములంబగుచు ననుపమానంబు ననిర్దేశ్యంబునునై స్కందతారక యుద్ధంబు స్కందతారకయుద్ధంబునుంబోలె నత్యద్భుతంబై యలంగె నాసమయంబున గనుంగొను యక్షకిన్నరగరుడ గంధర్వ సిద్ధవిద్యాధర గణంబులచే నాకాశంబవకాశంబయ్యె నట్టియెడ ॥మ॥ జయముం లేక పరాజయంబొకనికిన్ సంధిల్ల కత్యంతవిస్మయమొప్పంగ దురాహవంబుననవాస్కందుం బ్రకంపింగొ నొ। క్కరుఁడున్ ద్వ్యాజయంబుగాంచి సురసంఘంబుల్ విరుల్ జల్లుచున్। జయమై నం దివిజారి కొక్కఁప్రదు సంశ్లాఘించిరాదానవుల్॥ తే॥గీ॥ నిమిషమున దైత్యకోటిని నేలఁగూల్చ। శక్తుఁడయ్యును శశిమౌళి సంభవుండు। దానిఁ జెండుటకు తోఁచకోరిఁ దడవుసేయ। బాలలీలావినోదముల్ భాసిలంగ ॥మ॥ జనియింపన్ దివిజారికిన్ మగుడ ఘోరస్వత్రాప్తిమీఱంగ ధం। డనమందున్మనుఖండితంబులగు కుండాదండశృంగంబులం। గనుమర్మంబున పార్వతీసుతుఁడు తద్భంగంబుగా వించెనా। ర్యనిరూఢిన్ మఱియున్ జనింప నవిసృయ్యల్ జేసె నంతేనియున్ ॥క॥ మాయారి దనుజుఁడంతట। మాయాశ్రీధిని జయింప మదిఁగోరుచుఁదాఁ। బోయిరయంబునఁ జోరు। దైయక్రౌంచాద్రిబిలమునందు నణంగెన్ ॥ వ॥ అంత క్రౌంచాద్రితోడం గూడి యయ్యిరువు రనేకవిధంబులగు మాయలుఁబన్నుచు క్రౌంచంబుగాగరాజత హిరణ్మయంబులగు త్రిపురంబులును దారకుండువిద్యున్మాలితారకాక్ష కమలాక్షులునగుచుఁ దాపట్టిన నప్పు దప్పార్వతేయుండు త్రిపురాంతకుండై త్రిశరమాత్రంబున దహించె నంత నప్పర్వతంబు మేఘంబును దానవుం డశనియునైన నక్కుమారుండు ప్రచండమారుతంబై చెండె మఱియు శైలంబు సముద్రంబును దనుజుండు బడబాగ్నియునైన శంభుసంభవుండగస్త్యసంభవుండై చుళకంబున నాపోశనంబు గ్రోలె దదనంతరంబ భూధరంబు చక్రవాళాకృతియగు నసురుండు నలోకంబగునంతంధకారంబునైన స్కందుండు కోటిభాస్కరసంకాశుండై సంహరించె నటమీద నగంబు హిమవన్నిషధవింధ్యమాల్యవత్పారియాత్ర గంధమాదన హేమకూటంబులును రాక్షసుండై రావతపుండరీకవామనకుముదాంజనపుష్పదంత సార్వభౌమసుప్రతీకరూపంబుల గదసిన శరజన్ముండు వజ్రంబుకేలంగొని కదనంబున యప్పర్వతంబుల భేదించి యుగ్గజంబులం బొలిసెం బోలె నప్పుడయ్యిరువురు నగ్నిమారుతరూపంబుల ధరియించిన షణ్ముఖుండు రోహిణంబున వరుణుండై నిమిషార్ధంబులోనవదర్పంబుడూలించె వెండియు నక్కుధరంబు నాగ్నికోటిసమ్పృశంబును గజముఖుండు ప్రకటమార్తాండసహస్రభాసుండై రణాంగణంబున విజృంభించిన

క॥ ఆ తేజంబున భువన । వ్రాతము కంపించె మిగుల వనధులు గలఁగెన్ । భూతములుం బాఱెవి బుధ । వ్రాతము భయమందె సిద్ధచారణతతితోన్ ॥

—:కుమారస్వామి తారకునిపయిశక్తిఁ బ్రయోగించుట:—

వ॥ అంత శరవణోద్భవుండు మూర్తీభవించిన యాత్మీయ శక్తియుంబోలె వెలుంగు సర్వ శత్రునిబర్హిణియైన శక్తిఁ బ్రయోగింపనదియు జ్వాలామాలావిరాజితసకలదిగంతయుఁ బ్రళయకాలాగ్నిజిహ్వాసదృశయు జగత్త్రయసంహారిణియు విస్ఫులింగాఖిలయు ఘంటాచామరాలంకృతయు విలయసమయసంజాయమానఘనాఘననిర్ఘోషభీషణయు నిఖిలవిబుధహృదయభయవినాశినియు నగుచు వచ్చి నిమిషమాత్రంబున నిర్దళితతారకశిలాకఠినవక్షస్స్థలయు నిర్భిన్నక్రౌంచయు నిర్మూలిత తదీయఘోరాసురయూథనిశిత సమారవశేషనిఖిలరక్షస్సైన్యయు నై చెలంగె ॥ ఉ॥ అంతట దానవాధిపు మహోత్తరమైన యురంబుఁ జొచ్చి న । ల్గొంతియు నిర్గమించె దనుజేంద్రుఁడు ఘోరున గూలవె ట్టె దు । ర్దాంతత తారకాంతరగతంబయి యున్నదొ లేదొ యంచు న । త్యంతము నేరిచేత తెలియంబడదయ్యెను శక్తి యింతగన్ ॥ క॥ దివికెగచి నచట నెవ్వఁగ । దివిజారి గతాసుఁడై తీలింబడ నప్పుడున్ । వివిధజన మెఱిఁగి శక్తిని । సువిదితముగ నసురనురముఁ జొచ్చి వెడలుటన్॥ తే॥గీ॥ వీరబాహుండు మొదలైన వీరవరుల । నద్రిబిలమందు నంతమోహంబు దెలిపి । తోడుకొని దాన్ని వేగంబరోషప్రతాప । మమరసేనాని గొనియాడెనమరసేన ॥ మ॥ అపు డవ్వీరులు నిద్రమేల్కనిన యట్లత్యంతసంహృష్టులై । యెపుడున్నట్లన వైభవోన్నతులచే నింపొంది రవ్వేళ దే । వపదంబందు సుపర్వబృందము విరుల్వర్షించె విద్యాధరుల్ । నిపుణత్వంబునఁ బాడిరీశుతన యుఁ న్నిర్జిన)క్రౌంచోదయమున్ ॥ వ॥ మఱియు నెవ్వండేని యీతారకక్రౌంచ సంహారకథను వినినఁ బఠించిన యతనికి సకలశాత్రవులు పరాజితులగుదురు మున్ను మాధవుండిదియు విని హిరణ్యాక్షసోమకాదుల జయించె బలభద్రుండును నిఖిలదిగ్విజయంబునుం బొందె రణంబున వాసవుండును దానవులం జయించి జిష్ణుండయ్యె నంతయు ॥ శా॥ ఈలీలన్ మహనీయశౌర్యవిభవుం డీశాత్మజుం డస్ఫుటా । ఖీలపాథోధిమమించు క్రౌంచనగమున్ భేదించి యత్తారకుం । నేఁగూల్చిగిహారతున్ సలిపె నెంతేలోకసందోహర । క్షాలోలుండయి దేవమర్త్యగుణు లైశ్వర్యంబులవ్వర్ధిలన్ ॥ వ॥ అంత తారకుండు హతుండగుట నితాంతసంతోషభరితాంతఃకరణులై సకల దేవమునిగణంబులు విరులుగురిసి నటింపుచు జయజయశబ్దంబులం జెలంగి రప్పుడవ్వీరబాహుండును దదనుజాలెనమండ్రును గణవరులనియుతంబును జతుఃపంచాశత్సేనాపతులును గృతాంజలిపుటులగుచుఁ గుమారు నికటంబుఁ జేరి నిలిచిన వారలంగనుంగొని జగదీశ్వరుండగు హరతనయుండి ట్లనియె॥ క॥ చిరకాలము దైత్యులచేఁ । బరిభవమును బొంది గాసిపడితిరి మీరల్ । పరిహృతమయ్యెను నేటికి । పరితాపము దైవగ తిని బ్రతుకుడు సుఖులై ॥ వ॥ అనిన శరజన్మునకు వారలిట్లనిరి ॥ క॥ లోకాధిప నీవుండగ । మాకు శరణ్యుఁడవగుచు మముఁబ్రోచుని కో । యేకష్టము నేకానియు। నీకరుణనుదవదు మాకు నిఖిలసుఖంబుల్ ॥ వ॥ మఱియు భక్తత్రాదశమలత్యాన పరులమగు మాకు మమ్మకారంబెయ్యది యని యభినందించి పలుకు నెల్లరును సంతోషపఱిచి వీరబా

హులనిం బిలిచి కుమారుఁడు లోకంబున నవ్యాహతంబగు తారకవిముక్తంబైన నిజకరధృతమునగు నప్పాళుపతంబు బతినికిన్ సంగ నప్పుడు దివిని పుష్పవర్షంబుగురిసె దుందుభులు మొరసె కిన్నరలు పాడిరి విబుధగణంబు లింద్రసహితంబుగా నెంచిరాంబికేయుచేత శూరపద్మసింహవక్త్రులు జిత ప్రాయులైరని ॥ క॥ వారి కుతూహల మరసి కు । మారుఁడు సమరోర్వివిడిచి మఘముక్తితో వీరగణంబులతోడను । జేరె హిమక్ష్మాధరంబు చెంతకు వేగన్ ॥ వ॥ అంతనోషధిప్రస్థంబున మహాత్మునని హిమవంతుని సంభావించి తదనుజ్ఞ దేవగిరికిం జనియె నంత ॥

సూర్యాస్తమయవర్ణనము.

మ॥ సమయాభిఖ్యవిటాగ్రగణ్యుఁడు ప్రదోషంబున్ విజృంభింపుచున్ । గమనీయంబుగ లోకపుంజము వెలుంగం జేయు చున్నట్టి ది। వ్యమయూఖౌఘమనంతరత్నమును జెల్వారన్ బ్రవేశించి ప। శ్చిమదిగ్భాగము గైరికాభరణలక్ష్మిం జేసె నత్యంతమున్ ॥ తే॥గీ॥ సమయశుకలసత్ప్రతికాపక్షమునగుచు । చరమగిరి శృంగమునమండి జారిపడిన । యరుణబింబంబకోయన నంద మొప్ప । నరుణబింబంబు వ్రాలె నయ్యపరజలధి ॥ సీ॥ మహిళపద్మభవాంత మందిరాంతరమునఁ దనరు కెంబట్టు వితానమనఁగ । గగనవంతానశ గండస్థలంబుల రాజిల్లు ధాతుపరాగ మనగ । సమయమహాయోగి యమరంగ ధరియించు నసమానకాషాయవసన మనఁగ । నస్తమహీధర మస్తకద్రుమములఁ గనుబట్టుపల్లవాకాంతియనఁగఁ । బశ్చిమదిశాంగనామణి ఫాలమందు । దిద్దు కాశ్మీరతిలకసిద్ధతియ నంగఁ । బద్మరాగంపు మణికెంపుఁ బరిహసింపు । సంజకెంజాయ రంజిల్లె మంజులముగ ॥ క॥ ఇనదర్శన మబ్బినచో । నిదర్శనమబ్బకింక నెట్లకొ యనుచున్ । జనియించెన్ జక్కవ జ । వ్వనికిం బలుచింత మదిని । వసుధాస్థలిలోన్ ॥ సీ॥ రజనీవధూమణి రమణీయతర మస్తవిస్ఫురత్కుంతల వితతియనఁగఁ । ప్రసవసాయక మహాప్రధన యాత్రోద్ధృతబహుళ పటపటీపటల మనఁగ । గగనతాపింఛ శాఖావినిర్గళ మరుప్పుష్పగుచ్ఛ ప్రభాపుంజమనఁగఁ । జక్రవాకాంగనా సముదిత విరహాగ్నిసంజాతఘనధూమజాల మనఁగ । దిగ్వనాంత కటీ తటీ దీప్యమాన । కలితనీలాంశు కాంతిసంఘాత మనఁగ । ఖంజనాంజన దీప్తులు రంజిలంగ । నంధతమసంబు ద్రుహినాండ మావరించె ॥ చ॥ కనుఁగవకజ్జలప్రభలు కస్తురిబొట్లు లలాటసీమలం । ఘనమగు నీలిపట్టుఱవికల్ చనుదోయికి నప్రయత్నమున్ । దనరసుటింపఁ జేసె ప్రమదంబెసఁగం గులటాంగనాళికి । త్యనుపమలీల నిండి జగమంతయు నెంతయు న్యాంతసంతతుల్ ॥ సీ॥ సంఘ్యావహాటక చటులజమోల్లసన్గంగాతరంగశీకములనఁగ । స్ఫురదవంత్యానం కురనితాంతతార్పిత మందారతరుసూన బృందమనఁగ । ధ్వాంత దంతావళ దళితకుంభస్థలీజనిత ముక్తాఫలసమితి యనఁగఁ । గైర వినీసుధాకర భావికల్యాణ సంజనిత హోమలాజంబు లనఁగ । సమయయోగీంద్ర హస్తాంబుజాత కలిత । మహితనిర్మలస్ఫటికాక్షమాల యనఁగఁ । దారకుసప్తార రుమలతోఁదారసిల్లి । తారలలరారె నింగినుదారలీల ॥ ఉ॥ కుంకుమరాగయుక్తమయి కోమలమై కెలువొందు ప్రాగ్దిశా । పంకజలోచనావదనపద్మము నాఁ దొలుతన్ సరాగుఁడై । పంకజవైరి జక్కవలపాలిటిమిత్తి చకోరబాంధవుఁ డే । డాంకుఁడు శీతభానుఁ డుదయాద్రిని బొల్చె విలాసమొప్పఁగన్ ॥ తే॥గీ॥ రాగసహితమై స్వచ్ఛతరంబునగుచుఁ । జెలువుమీఱ

న రౌహిణేంద్ర చిత్రమట్లు । రాగమును మానిక్రమముగా రహిం జెలంగ । చంద్రబింబంబు ధవళిమసాంద్రమగుచు ॥ వ॥ అప్పుడక్కుమారుండు సురభూధరంబు ననుగ్రహింపం దలంచి యందు చతురంగబలంబుల నివేశింపం జేసి రథంబు డిగ్గి నివర్తిత సాయాహ్నికకృత్యుండగుచు గిరీంద్రుచేత కృతాతిథ్యుండై పరమానందంబునొందె నంతియు ॥ క॥ దివిజాలు ముదమున భవసం । భవునిం బ్రార్థించిరెలమి బహుతరభక్తిన్ । భువనాధిప నీవిచ్చో । నివసింపు దయార్ద్రదృష్టి నెలకొని మాపైన్ ॥ వ॥ ఏము భవత్పాదకమలంబు లర్చించెద మస్మదభీష్టంబు లీడేర్పు మనిన నంగీకరించి భక్తసందోహంబగు జగద్వల్లభుండు నిజపూజార్థంబు వారల కనుజ్ఞ నొసంగె నంత ॥ తే॥గీ॥ దేవశిల్పిని రావించి దివిజవరులు । హరకుమారుఁడు వసియింప హాటకాద్రి । మణిమయంబైన నగరంబు మహిమమీఱ । వేగ రచియింపు మనవుఁడు విశ్వకర్మ ॥ సీ॥ భవ్యనవోపలప్రాకారవలయముల్ గురుతరమణిమయగోపురములు । రత్నకూటోపమరమణీయసదనముల్ మహనీయతరదివ్యమంటపములు । భాసురాభ్రంకషప్రాసాదజాలముల్ విలసితసోపానవేదికలును । గంధేభకీలితాబంధురద్వారముల్ పృథుతరఘనవిచిత్రభిత్తికలను । కమలకల్హారపరిమళకలితలలిత । రమ్యకాసారకేళికారామతతులు । రాజవీథులు శతసహస్రంబులొప్పఁ । బురము నిర్మించె నప్పుడద్భుతముగాఁగ ॥ వ॥ అంత హరిబ్రహ్మదులత్యంతమోదంబున దేవదుందుభిశంఖకాహళరవంబులు మ్రోయఁ గాశ్యపాత్రివసిష్ఠాది మహామునులును నిగమాగమార్థజ్ఞులగు విప్రవరులు పూర్ణకుంభంబులు కరంబుల ధరియించి స్వస్త్యయనంబులు చెప్ప ముక్తావితానశోభితంబును రత్నప్రభాదేదీప్యమానంబగు రాజవేశ్మంబు రాజాధిరాజనందనునిం బ్రవేశింపం జేసి రి గణపుంగవులు యథార్హభవనంబుల న్నివసించిరంతియు ॥ తే॥గీ॥ వీరబాహుండు హస్తారవిందములను । రత్నపాదుక లందియ్యగమణమెట్టి । దివ్యధామంబునందును దీప్తి యొసఁగ । నధివసించె ప్రసన్నుఁడై హరసుతుండు ॥ వ॥ ఇట్లు సింహాసనాసీనుండైన యాదేవుని సకలదివిజాలు నికటంబున నంజలిపుటఘటితనిటలతటులగుచు వివిధస్తోత్రంబుల నర్ఘ్యపాద్యాద్యుపచారంబుల సంప్రీతుం జేసి యావరణదేవతలగు వీరబాహుప్రముఖుల శాస్త్రోక్తవిధానంబుగ సపర్యల సంతుష్టుం జేసి యెల్లరును కృతార్థులైరి జగద్వంద్యుండైన నక్కుమారుండు కైలాసమునందు శంకరుండు బోలె మేరుగిరియందు గణముఖ్యులతోడ దేవగణసమేతుండై క్రీడార్థంబుగా నివసించె నంతియు ॥

తారకాసురుమృతికిఁ దత్పత్నులు విలపించుట.

ఉ॥ తారకుఁ డాజిఁ గూలుటకుఁ దత్ప్రియపత్నులు సౌరియాదిగా । తారకభార్యలందఱును దద్దయు దుఃఖభరంబుచే సమి । ద్ధారుణియందుఁ జేరి కనుదమ్ముల బ్రాలఁగ నశ్రుబిందువుల్ । హా రుసికీకవాద్ధ్వనుల సారెకు నేడ్చిరి నేలఁ దూలుచున్ ॥ క॥ హా రమణ యెందుఁ బోయితి । నీ రమణులమమ్ము విడిచి నీపోయిన యీ । దారిన మేము వచ్చెద । మారయ భవదంఘ్రిసేవ యాస్వాదముగాన్ ॥ సీ॥ నేడు గాంచితిగదా నిఖిలనిర్జరవరుల్ గడునిరాతంకులై కౌతుకంబు । నేడుకా పొందిరి నిందారమోదంబు చారణముని సిద్ధసంఘములును । నేడు నిర్జితుఁడయ్యె నిజభుజాదర్పంబుఁ దూలఁగుచు శూరపద్ముండు దలఁప । నేడు హతుండయ్యె నిక్కంబు ప్రాభవమఁ గోల్పోయి సింహముఖుండు మిగుల । హరిసుదర్శన మివ్వానియురమునఁ దాకె । భూషణప్రాయమయ్యెను బోలె.

లోన । నటి నిన్నును గకటార్చె నహాహా నెట్లు । శక్తి దేనొక్క బాలుండు శౌర్యమెసఁగ ॥ క॥ జలజభవాస్త్రియు వాసవు । కులిశంబెవ్వాని బ్రమోలఁ గుంఠితములగున్ । బలశాలివట్టి నిన్నున్ । బలమణఁచెను శక్తిచేత బాలుండాజిన్ ॥ వ॥ అని బహువిధంబుల విలాపించుచు స్వాంతంబు నందు దుఃఖంబు నిండి యశ్రువర్షంబులుం గురియుచు శోకసంతప్తహృదయలై తత్పత్నులందఱట్లు పరివేష్టించి యున్న యెడ ॥ మ॥ అలఘుక్రౌంచ గజాశ్వనూనుఁ డసురేంద్రాఖ్యుండు తా స్వేచ్ఛగా । నలపింహాస్యుని వీటనుండి జన్యమున్ హర్షంబుతోఁ జూడ నే । నలుగొల్వం దనుదెంచి మార్గమున నానాదుర్నిమిత్తంబులన్ । బలువీక్షింపుచుఁ దన్మనోస్వనియమనల్పంబైన ఖేదంబునన్ ॥ వ॥ శీఘ్రంబ పురంబు చేరి॥ చ॥ విదళితమూలమైన పృథివీరుహమట్లు ధరిత్రి వ్రాలి బల్విదనముచిన్నఁబోయి కటినస్త్రీముతోడ విముక్తకేశుఁడై । హృదయము గుందదైన్యమున నేడ్చు హా జనకా పరేతరాట్ పదమును జేరితే దివిజభంజన మమ్ములఁ బాసిపోయితే ॥ తే॥గీ॥ శౌరిచక్రంబు కంఠభూషణము గాఁగ । దాల్చె నెవ్వాఁడు వజ్రంబు ధారదరగ । భండనంబున నెవ్వనిఁ జెండలేక । నట్టివీరుని నర్భకుం డెట్టుఁ దునిమె ॥ వ॥ అని సమరాంగణంబున గతప్రాణుండైన దండ్రినిం గని శోకింపుచు నాకుంచిత్తులగు జనులకు విషాదంబు జనింప విలపించె నంతియు॥ శా॥ శాంతింబొందను నేఁడు నిర్జరమనో జాలావళుల్ నేఁడహో । కాంతుల్ వాసవుఁ డొందఁ గల్గె శచియుం గౌతూహలంబొప్పన । త్యంతంబప్సరులున్ వరించిరి సుపర్వానీకము న్నేఁడహో । యింతే పట్టణమయ్యె స్వర్గమున రాభీష్టంబులుం జేసరన్ ॥ తే॥గీ॥ శూరపద్ముండు నేఁడిది బీరమణఁగ । సింహవక్త్రుండు నేఁడిది చెలువుఁదక్క । భగ్నవాంఛితులై హతప్రాణులైరి । పోరిలో వీరిదతుల భుజము పడిసె ॥ వ॥ అని పెద్దయుం బ్రొద్దు శోకవివశుండై చింతింపుచు దైన్యాకులచిత్తుండును విలోకితదశదిశాభాగుండును దష్టదంతాధరోష్ఠభీషణుండును క్రోధారుణవీక్షణుండును నై యట్టహాసంబుఁ జేయుచు గంధకాష్ఠంబుల చితిఘటించి విధిపూర్వకంబుగా జననీజనకులకు నౌర్ధ్వదైహికంబు నిర్వర్తించి శీఘ్రంబ చతురంగబలంబుతోడ వీరమహేంద్రపురంబుఁ జేరి యందు ॥ క॥ జనకజ్యేష్ఠుని మాయా । తనుజాతుని శూరపద్ము దైత్యవరేణ్యుం । గనుఁగొని పాదంబులపై । వనయుఁడుఁ బడిశోకార్తుఁడై విలపింపన్ ॥ వ॥ శూరపద్ముండా భ్రాతృతనూజుండగు వసురేంద్రుని కరంబు బట్టి లేపి యాలింగనంబుఁ జేయుచు వత్సా నీవిట్లు శోకింప నేల భయంబు విడువుమని కన్నీరు దుడుచుచు నూఱడించిన జ్యేష్ఠపితృవ్యునకుఁ దారకసుతుండు శోకకారణంబగు తద్వృత్తాంతంబంతయు వినిపించె నప్పుడు ॥ క॥ అంతం గుందుచు మదిలో । నెంతయు నా శూరపద్ముఁ డిది వినవలయున్ । వింతగ మత్సోదరునకు । నింతటి యాపద నుఁజేయ దైవ్యంబొ హరన్ ॥ వ॥ అష్టదిక్పాలాభిభూతంబులైన బ్రహ్మాండంబుల లోన దివిషులెవ్వారును మత్సోదరు పరాక్రమంబునకు నిలువనోప రివ్విధ బలాఢ్యుఁడగు వారసూనుచేత సమరంబున హతుండయ్యెనటది యసత్యంబుగా తోఁచు నీవు బాలుండవగుటం జేసి భ్రమించితివో స్వప్నంబుఁ గాంచితివో కాక యిది నిశ్చయంబగునే వెఱవవలదు శోకంబుడుగుమని శూరపద్ముండతనితో నిట్లనియె ॥ క॥ కాదిది భ్రాంతియు స్వప్నముఁ । గాదిది వినుమార్యదైత్యకుల శ్రేష్ఠ । గాదన్యుండొకండు వచ్చితి । నీదండకు సుఖింప భీతిని నే నచటున్ ॥ వ॥ తారకుండట్లు సమరంబున పడిన వలదునీపాదంబులాన యునవృండు ॥

—:*తారకాసురుమృతికిశూరపద్మాదులువిలపించుట*:—

ఆ॥వె॥ శ్రోత్రశల్యమైన సుతువాక్యమాలించి । శూరపద్ముఁడాత్మ సొంపుఁదక్కి । ధరాసనంబుడిగ్గి యవనిపై బడి కడు । భ్రాతృశోకమునను బడలె మిగుల ॥వ॥ అంత సింహవక్త్రుండును భ్రాతృవధంబు విని భగ్నమూలంబైన వృక్షంబునుంబోలె నేలఁబడి వికీర్ణకేశుండును ధూళిధూసరిత విగ్రహుండునునై విలపింప దొణంగ ॥క॥ కరములనెత్తుముఁ దమ్మునిఁ । యురంబునఁ గడుఁ గౌఁగలించి యురుదైన్యముతోఁ । సురరిపుపతి విధి దూరెను । గురుతర హాహాప్రలాప ఘోషితదిశుఁడై ॥వ॥ అంత నఖిలమంత్రులు సేనాధిపతులును విద్వత్పురోహితులును నాదిగాఁగల సకలజనంబులును దుఃఖించి రప్పుడు దీనవదనుండగుచు మూర్ఛాక్రాంతుండై పడియున్న శూరపద్మునిఁ దన్మంత్రివర్యులుపచారంబులనుగుడసంజాతచేతన్యుం జేసి రంతయు ॥క॥ ధృతిశాలిశూరపద్ముఁడు। గతమూర్ఛుండగుచు లేచి ఘనతరరోషాన్వితుఁడై పండ్లుంగీటుచు। వితతాట్టహాసంబెసంగఁ జించిదిశల్ ॥ను॥ కరముల్ దట్టిచరాచరంబయినలోకంబెల్లనత్యంతమున్ । స్ఫురదీక్షాగ్నులనిర్దహించుకరణింబట్టుచున్ హుంకృతుల్ । బరగన్ సారెవ పాశనిస్వనములట్లుంబల్కె నుగ్రంబుగా । గళివన్ మత్సదయాగ్రమానవినుమీగాఢప్రతాపోన్నతిన్ ॥వ॥ సంగరాంగణంబునమత్సరపంథినిసంబాంధవంబుగాసంహరించెద నవశ్యంబింక శీఘ్రంబ యుద్ధంబునకు సన్నిద్ధులై మహాధన్యులైన సకలసేనాధిపతులును సైన్యంబులతోడ పురంబు వెడలి సమరాభిముఖులగుచు వాదిత్రనిస్వాణడిండిమంబులతోడ జయభేరులు మ్రోయ నరుగుండని యాజ్ఞాపించి క్రోధంబున నవయవంబులుఁ జెమర్ప గూఢచారులంబిలిచి కోపభీషణుండగుచు దమకేఁగ్రుం డిట్లనియె ॥శా॥ ఆలస్యం బొనరింప కిప్పుడు ఘనీయాజ్ఞన్ ప్రయాసంబోయి యా । ప్రాలేయాంశు కిరీటనందనుని సంగ్రామార్థమై పిల్వుఁడీ । తేలా మీకు భయంబు మానసములం దీతండు మత్సోదరున్ । బాలున్వంచనఁ జేసి దేవహితుఁడై భంజించె యుద్ధంబునన్ ॥క॥ సానుజుఁడునగుచు నెంతే । తానుం బ్రాణములతోడ ధరనుండఁగ నా । పోసిద్రాభోజనయులు । వానికి ఘటియించు నెట్లు వైభవమెటులన్ ॥క॥ దివిజాలతో సదివెలుదలంగ । భవదీయోదరములందుఁ బాయక నేనుఁ । నివసింతుననుచుఁ బలుకుడు । ధృఢముగ మద్వచనములట్లు ధుర్యతమీఁతన్ ॥వ॥ ఇట్లుఁబలికి తోడన జనుండని దూతల కనుజ్ఞయొసంగి యశ్వలక్షణపరిజ్ఞుండైన సూతుంబిలిచి యిట్లనియె ॥మ॥ హరిసాహస్రయుతంబు రత్నమయమై యత్యున్నతంబౌ సొంపునిం । పు రథశ్రేష్ఠ మభేద్యమైన గవచంబుం జండకోదండమున్ । శరసంఘాతము లాయుధప్రకర మక్షయ్యంబు తూణీరముల్ । గరిమన్ దెమ్మని దానవాధిపుఁడు కిన్కం దన్వాకు త్రేరేపఁగన్ ॥వ॥ ఆసమయంబున నీతిశాస్త్రవిశారదుండును మంత్రాలోచన నిపుణుండును మతిమంతుండును నగు నమోఘుండన్నుమంత్రిముఖ్యుండు సభాస్థలి వీతభయుండగుచు సద్దనుజేంద్రునిఁ గని యిట్లనియె ॥క॥ దితిజేంద్ర రాజనీతియు । తెలియ నీకంత మహీపుఁడైలువు దలిర్పన్ । సతతంబును శక్తిత్రయయుతమహాత్ముఁడీ జలియ నోపరుమూఢుల్ ॥వ॥ అదియు నొకటి యుత్సాహశక్తియు నొండు మంత్రశక్తియు వేఱొండు ప్రభుశక్తియునై యొప్పుచుండు రాజాలకసత్యంబు విధి గ్రహింపసత్త్వంబులగు మఱియు సంధివిగ్రహయానమాసనద్వైధీభావసమాశ్రయంబులనియెడు షడ్గు

ణంబులు దనరు నవియేకాంగకలరయ స్వామ్యమాత్యసుహృత్కోశరాష్ట్రదుర్గబలంబులనియెడు సప్తాంగంబులంగలవు వీనినన్నిటిని రక్షింపవలయునదిగావున నఖిజ్ఞుండవైన నీకెఱుంగనది యేమియున్నది స్మరింపఁజేయుటంతియుకాని యని పలికి వెండియు ॥క॥ దానవవరవినుమిప్పుడు । యానన్నుఁడుగాడు బాలుఁడజ్ఞుఁడు స్కంధుం । డేనాఁడును మనకెంచుక । దైనన్ ద్రోహంబుఁగలద యాహరునందున్ ॥వ॥ అతని యాత్మజుండగు సేనానియు సాక్షాచ్ఛంకరుండయగు యాదృచ్ఛాగతి భవత్సోదరుండగు తారకుండు నక్షజ్ఞుండగుచు నతనితోడ యుద్ధంబొనర్చి నిధనంబునొందనదియునుంగాక స్వాకనీయయులగు నస్మద్విరోధులచేత పార్థితుండై శంభుండు శక్తిధరుం గుమారునిం బనిచిన నచ్చాలంబు మనకునుఁ బోసుట్టుండరాని యతనితోడఁ గలహించుట కర్జంబుగాదని యమోఘుండు పలికిన విని కోపించి యొండి మార్గంబున నాలోచించి మగుడి సింహాసనారూఢుండై శూరపద్ముండదుమేయుండు రక్తచక్రవాళశుకప్రముఖులగు దైత్యులంబిలిచి మహాభగణమాల్యాదుల బహూకరించి యేకాంతంబున ॥క॥ బలయుతులగు మీరత్రిభువనము సుబ్రహ్మణ్యుఁ జేరి యాఖ్యాసద్భాశక్తియున రూపంబులతోఁ । జెలఁగుచుఁ గుశలత్వమొప్ప శీఘ్రముగాఁగన్ ॥శా॥ ప్రాయంబెంతయు రూపకాకరణియాప్రజ్ఞవిధంబెట్టిదో । యేయుద్యోగమునందు వాటిలునొ, వాఁడెచ్చోఁ బ్రవర్తించునో । నా యాత్మజాతిపతికోలఁదియా యాశౌర్యమేచందమో । యాయస్త్రస్ఫురణంబు లెట్టివియు తథ్యంబొప్పఁ దద్వృత్తమున్ ॥వ॥ సర్వంబును విచారించి రండుపొండని గూఢచారులంబనిచి సకలమంత్రిసమేతుండై శూరపద్ముండు హితుండైన తమ్ముని దలంచుచుండెనంత ॥చ॥ పువువిలుతుండు కేల శరపుంజముడింపఁ జలించెఁ దారకల్ । ఘనవిమెఁగాంచె దీపశిఖ తామరసప్రభ విస్తరించెఁ జ । క్కనగవశాకుకోన్నతినిఁగాంచెనటించె నశించె జీకటుల్ ॥ రవియుదయించె బూర్వపుధరంబునఁ దెల్వనగాంచదిక్తతుల్ ॥

కుమారస్వామి కేదారాదిపుణ్యక్షేత్రంబులుగనుట.

తే॥ ఇట్లు సూర్యోదయంబైన సమయంబున సుబ్రహ్మణ్యుండు హరిబ్రహ్మాదిముఖనిఖిలదేవమునిగణయుతుండై నిజసైన్యంబులంగొలువ నమ్మేరుమహీధరంబుపై డిగ్గి మనోజవంబున గగనపథంబు దక్షిణదిశవొంది లోకానుగ్రహార్థంబుగాఁ బరమేశ్వరకల్పితంబులైన దివ్యస్థలంబులు తొలివసర్వంబులాఁ జూడఁ దలంచి ప్రథమంబు దానమాత్రబోధకపావనంబున మూర్తిస్తన్యపానసాక్షికరంబున శివక్షేత్రంబును మనోరథాంకితోదయకేదారంబున నగుకేదారంబు నుంజేరి ప్రముదితాంతరంగుండై కేదారలింగంబును భజించి యనంతదివ్యమహిమప్రకాశినియగు కాశినిం జూచి విశ్వనాథునిం గొనియాడి విరజోయువ్రీయసాగంచయాలంబగు శ్రీశైలంబునుంగని కరుణాసనాథుం భ్రమరాంబికానాథుఁ బ్రశంసించి విరూపాక్షంబున కరిగి విరూపాక్షేశ్వరుని వీక్షించి సువర్ణముఖరీతట భాసురంబగు దక్షిణకైలాసంబుఁ గాంచి జ్ఞానప్రసూనాంబికామనోహరు సేవించి నిజనివాసంబగు వేంకటాచలంబుఁ గనుంగొని యట పటారణ్యంబునకు జని యందు నూర్ధ్వతాండవమూర్తి యైన నటనటుని సందర్శించి భూమితలబోధకాంచియగు కాంచిఁగాంచి ధనాలయమూలః శివావిని

చంద్రకళాభాసిని సంస్తుతించి నిజాభీష్టసిద్ధియుంబడసి కుమారగోత్రంబుఁ జూచి యరుణాచలంబున కరిగి యందుఁ జ్యోతిర్మయలింగంబు నారాధించి యందుండి చని వృద్ధాచలంబు వీక్షించి ప్రవృద్ధ కుతూహలుండై చిదంబరంబు ప్రవేశించి కనకసభాపతినిం గీర్తించి నిఖిలదురిత నిరాకరణధురీణం బగు కుంభకోణంబునకుం జని మఱియు ననన్యంబులగు శివస్థానంబులన్నియుం విలోకింపుచు కావేరి యుదగ్భాగంబున విభాసిల్లు మణినవీతటంబున కరుదెంచియుండు॥ చ॥ జలజములోన జక్కవలు సాగ క పృక్కెదమిప్రపుంజముల్ । బలుమఱునిక్కెఁ జిత్తజాని నారికిఁ జిక్కె వియోగసంధు మిం । ప లర విహంగజాలము విహారము దక్కె నభంబునందుఁ జా । క్కలు రహిఁ దక్కెఁ గ్రుంకె నళినీంజ హితుం డపరాబ్ధిఁ గ్రక్కునన్ ॥ క॥ ఐంద్రదిశ [illegible] చుంబనముఁ । జంద్రుఁడు గావించి కుముదసమూ దయయునకున్ । సాంద్రతమఃపాటన ని । స్తంద్రవిభాభాసితుండై ముదంబు దలిర్పన్ ॥ వ॥ అంత సుబ్రహ్మణ్యుం డారాత్రి మణినవీతటంబున నివసింపం దలంచి విశ్వకర్మను నియోగించిన నతండు వివిధమణిచిత్రగృహనివహాలంకృతంబును మహనీయ దివ్యమణిమయ గోపురప్రాకారమంటపాద్య భిరామంబును స్వర్ణకమ్రప్రాసాదజాలంబును నవలకల్హారపరిమళమిళితకమనీయ కాసారశోభాయుతం బును కుసుమితఫలితలలితవివిధతరులసచ్ఛోభితారామరమణీయంబును నగు కుమారనగరంబు సృజియిం చి తన్మధ్యంబున నవరత్నమయంబైన రాజభవనంబు నిర్మించిన ॥ క॥ అందు వసించెను ముదమిం పొందఁగ గౌరీతనూజుఁ డురువిభవమునన్ । బొందుగ సంక్రందనముఖ ॥ బృందారకబృందమంత ప్రేమ దలిర్పన్ ॥ వ॥ తదనుమతి యఖిలసుందరాంగుల నిలిచిరంత నిశాముఖంబున సౌక్కెపడి దే వత యింద్రదనిక్షిప్తంబైన భూషణభాండంబుఁ గొని వచ్చి యందరికి బిదంబునందుర హాస్యంబుగా విఘ్నేశ్వరుఁ జూసంగిన నతం డాభాండం బుద్ఘాటనంబు చేసి ప్రసిద్ధంబు శచీకాంతభూషణంబులఁ గని సీ॥ ఈకుండలములెవో యైరాజగామినీకుమారకటాక్షమ్మార్తిఁ గాంచుమనియు । నీకంకణంబులే రాకేందునిభవక్త్ర హస్తాబ్జంబున నమరునదియు । నీరత్నకాంచియే యింతిపరిత్యక్త కనకగుణం బుగఁ గోరనదియు । నీనూపురములెకా హేమలతాతన్వి పాదాబ్జములకుఁ బావంబనగు నవి యదియు । నమయేనిజనధూమణి యేవనంతమైన । యఖిలమణిసూనమాలికల యరసియరసి । గరిమ నా దేనియు దేవేంద్రుఁ జూచి నారదుండు । గన్నుఁగొనరొ [illegible] బోగదు ॥ క॥ ఓ రమణీరత్న తిలకవతి । హారము విమలప్రభాసహారము [illegible] । హారము [illegible] । హా రమణీయా [illegible] నంతి నటుగా [illegible] ॥ వ॥ అనియిట్లు భూషణంబుల తిలకించి [illegible] [illegible] [illegible]

తిమిరంబు నిబిడమై మోహరింపఁ । జందిరి ముఖ [illegible] యెంతయు సంతసించు ॥ వ॥ ఇట్లు విర హావేదనవిహ్వలుండై సురవల్లభుండు పరిచారికాకరావలంబనంబుం గొని పరిహారవిరచితకుసుమ తల్పంబున నొక్క నిమిషంబు శయనించి యంతదుర్భరంబగు వియోగతాపంబునఁ గేళికోద్యానసరోవ రపరిసరంబున నొక్కనిమిషంబు యుగసహస్రకల్పంబుగా నారాత్రిగడిపె నెంతయు॥ ఉ॥ అం త వ్రిభాతమైన సమరాధిపుఁ డార్ద్రను నిగ్రహించి సు । స్వాంతత గంధసార ఘనసారపరా గ విలేపనంబులన్ । గంతుశిలీముఖ ప్రకరకల్పిత గాఢవికారమంతయున్ । శాంతినిఁ బొందఁ జే సి సుహాసన్నిధిఁ జేరెఁ దదీయసేవకుల్ ॥

—:*పరమేశ్వరుండు పాశుపతాది దివ్యాస్త్రంబులఁ గుమారునికొసంగుట*:—

వ॥ అంత కుమారుండు నిర్వర్తితప్రభాతకృత్యుండై జననీజనకచరణారవిందసమారాధనతత్ప రుండగుచు భక్తిపూర్ణంబైన శంభులింగంబునర్చింప నారంభించె నాసమయంబున ॥ క॥ హరభూ జార్థము గ్రక్కున । విరులున్ సకుకూర్చి రమితవినయంబొప్పన్ । హరియుం బ్రహ్మయు వజ్రియు సురచారణసిద్ధగణము సురుచిరభక్తిన్ ॥ వ॥ అప్పు డద్వితీయసేనాని యనూననిష్ఠాగరిష్ఠుండై విధి పూర్వకంబుగా వివిధమహావిభవంబులరం గృతపాశుపతవ్రతుండై యివ్విధంబున నర్చింపఁ బార్వతీస మేతంబుగాఁ బరమేశ్వరుండు వృషభవాహనారూఢుండై ప్రసన్నుండగుచు నక్కుమారునకు రౌద్ర పాశుపతాదిమహాదివ్యాస్త్రంబులొసంగి యంతర్హితుండయ్యె నెంతయు ॥ ఉ॥ సురసేనాధిపుఁ డం త దేవగణముల్ సుఖాంతరంగొల్వ ది । వ్యరథస్థుండయి తత్పురిన్వెడిచి శక్రప్రేమ నందంద నా హారుదివ్యస్థలముల్ గనుంగొనఁగఁబో నాలోకితంబయ్యె నే । మరు మోహాలన్నరుభూమిరయ్యెరి శగ వ్యంబై మహాఘోరతన్ ॥ సీ॥ నూర్యాంశుజాలముల్ సూర్యకాంతములపైఁ బడ్డను జ్వాలాకణాలిఁ గురియు । హేమంతరాత్రుల నింపొందు తరులను తేయజాలవాకింతశీతలతను । సుహిమాదినాగల క్షోణీరుహంబులు వరమర్త్యవున నైనవాడుఁ బుట్టి । స్ఫుటితభూస్థలంబు భోగిలోకనివాస ఫణి ఫణామణిరుచుల్ బ్రస్ఫురిల్లుఁ । బక్షిసంఘంబు మృగపజ్క్తి పశుగణంబు । స్వేచ్ఛనటవచ్చిలువక సేసనపల । తత్క్షణంబున సంతాపదహ్యమాన శమువ్రలగుచును దగ్గురుస్థలమునందు ॥ క॥ ఆ మరుభూ మిఁ జరింపుచు । నేమారునను గ్రహించ విశ్వేశ్వరుఁ డా । స్వామి తదాదిగ జంతు । స్తోమంబులకది యు నధికసుఖదంబయ్యెన్ ॥ వ॥ అంత నమ్మహాదేవతనయుం డమ్మరుభూమి విడిచి శీఘ్రంబ పశ్చిమగి రికరిగి రమణీయంబైన యుభ్యాధరంబున తప్తు దు ననంతుఁ డును నందియుఁ జతుర్ముఖుండును వృజ పాణియు శూలియు నమునన్నహస్తులు తపంబొనర్చుచుండి త్రిభువనశరణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుం గని తచ్చరణారవిందంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యూరకుండ నిల్చిరెంతయు వినయంబున ॥ క॥ అసమయ ంబునఁ జెంగట । భాసురముగ నిలిచి వారి హార్దికవృత్తం । బా సేనానికిఁ దెలిపెను । వాసవుఁ డెల్ల తమ ధురవార్ధక్యములన్ ॥ శా॥ స్వామీ వీరు పరాక్రమర్థి తనయుల్ వ్యాసాగ్రజుల్ మున్నె తే । [illegible] మధ్యంబున మూర్ఖులై శరవణాంతంబందు పత్స్యంబులన్ । నేమారున్వధియించి దక్షపుల నెంతేసూర్చి క్రీడింపగా । నామహేంద్రుఁ డు జూచి నందనులఁ బోర్షిద్యత్రూరక్కృత్యంబొనర్చెన్ ॥ వ॥ అత్తఱి [illegible] [illegible] మహాయోగాంబున [illegible] [illegible]

గావున మీరలు మత్స్యంబులై బహుంబ్ర దస కాలంబొసంగిన ॥ క॥ శప్తులయి హరలాభ్యాద। తప్తాదిమహర్షులపుడు తండ్రికి నతులై। దృప్తతమ పీడి వేడిరి। తప్తమనో జలజాలగుచుం దగవినయమునన్॥ వ॥ ఈగింజాత్రి మాయజ్ఞానకృత్యంబు సహించి శాపవిమోచనంబు కరుణింపుమని ప్రార్థింపుచు మూర్ఘ్నతటఘటితకరపుటులై నిలిచినం గరుణించి యమ్మహామునీంద్రుండు శాపభయాతులైన పుత్త్రులం బిలిచి మీరు పార్వతీస్తన్యంబు లెప్పుడు గ్రోలుదు రప్పుడు శాపవిముక్తులగుదురని యనుగ్రహించి చనియెనంత ఋషికుమారులు విప్రరూపంబులు విడిచి మీనంబులై గంగాశరవణాంతంబున వసించిరంతయు ॥ శా॥ ఈరీతిం జిరకాలమున్ జననుతా సెంతేని నీవున్ జయ। శ్రీరాజిల్ల జనించి శంకరునకుం జైనొందఁ గంగానదీ। తీరంబందు కిరాటవిస్థలమునన్ దివ్యంబు నచ్ఛామృతా। పారంబైతగు శైలరాజతనయాస్తన్యంబు గ్రోలంగన్ ॥

కుమారస్వామివలన తప్తాదులు శాపవిముక్తులగుట.

వ॥ ఆసమయంబున జలాశయాంతర్గతంబైనదదీయస్తన్యంబులం గ్రోలిమానులప్పుడు శాపవిముక్తులై పూర్వరూపంబులొంది దేవీకుమారసహితుండైన యిందుశేఖరు చరణారవిందంబులకుం బ్రణమిల్లి యవిముక్త శివసన్నిధానంబునన శేషజగజ్జననియగు మహాదేవికి నమస్కరించి స్తుతియించిన సంతుష్టాంతరంగుండై వారలంగని మహాదేవుం డిట్లనియె ॥క॥ నా యాజ్ఞ మీమహశాపము। పోయెం జారశిఖరి నింక భూరితసుంబుం। జేయుండు సుబ్రహ్మణ్యుం। డాయద్రికి వచ్చు నప్పుడా తనికడునన్ ॥ వ॥ కృతార్థులయ్యెదరు పొందని యీశ్వరుండనుజ్ఞ నొసంగంగావున వీర లిద్దింధంబున భవత్పాదారవిందసందర్శనోత్సుకులై నేఁడు ధన్యతం గాంచి రంతయు ॥క॥ అని యింద్రుండు పలికినదిన। విని శంభుతనూభవుండు వీనులవిందుగన్। దనరంగ నా తప్తాదుల। ఘనమహిమననుగ్రహించెం గరుణాన్వితుండై ॥సీ॥ అంతవారలం దోడ్కొని తారకాంతకుండు పెడలియుత్తుంగసౌధజాలంబు, సుస్నిగ్ధమణిగోపురంబు, సురుతరరత్నసదనాలంకృతంబు, నుద్భూతమందానిలహృద్యంబు, నుద్యానశాసారరమణీయంబును, వివిధసంపత్పరిపూర్ణంబును, విశాలంబును, విచిత్రంబును, విశ్వకర్మనిర్మితంబైన శాంతిపురంబును బ్రవేశించి తత్పురమధ్యంబున దివ్యభవనంబునందు హాహాహూహూప్రముఖులగు గంధర్వగణంబులు తుంబురనారదాదులు నతిదైవంబున మానుషంబున నిజకర్మవృత్తాంతంబులం గీర్తింపుచు గానంబులొనరింప హరిబ్రహ్మాది నిఖిలసురగణంబులు పుష్పవర్షంబులు వర్షింపసప్తమరుత్తులును సేవింప నగ్నియు వరుణుండును ఛత్రంబులుధరియించి గొలువ దిక్పాలకులు తాళవృత్తములువిసర వీరబాహుండు కనకరత్నాఢ్యంబగు ఖడ్గంబుపట్టి ముందటనిలువం దక్కినమణికన్యకాతనూజాలెనమంద్రుడు గణవర్యులనియుతంబును యథారోగ్యోపచారంబుల భజింప నద్వక్త్రిందు, సు ద్వాదశభుజాండును ద్విపన్నయనపంకజాండును స్మేరవక్త్రిందునును దారాంగుండును విచిత్రమకుటోజ్జ్వలుండునునై విరాజమానరత్నదివ్యసింహాసనాసీనుండై యుండె నంతయు ॥తే॥గీ॥ అపుడు సింహాసనంబున వలరుచుండు। శరవణోద్భవు దేవతాసార్వభౌము। హరివిరించిముఖామరు లఖిలమంగలు। పరగవీక్షించి రక్షిసాఫల్యమెసంగ ॥వ॥ అంత నక్కుమారుండు దేవతలకిట్లనియె॥ తే॥గీ॥ అసురులెందరు వారెవ్వరఖ్యరూప। మెట్లు వారికి జనియించె రెప్పతిపిని। వారుకడుము

ఖ్యులెవ్వాండు వారిలోన। నఖిలము వచింపఁదగును యథార్థముగను ॥వ॥ అనిన యాశంభుతనయుని వచనంబు లాకర్ణించి హరిబ్రహ్మాదులు భురస్వరస్వరలోకనంబొనర్చుచు వాక్యవిదుండగు బృహస్పతిని సభాస్థలంబునం గనుంగొని సేనానియడిగిన దానికి నుత్తరంబొసంగుమనిన గురుండు కృతాంజలియై తారివృత్తాంతం బఖిలంబును జగద్గురుండును రోంగ్రిస్వర్గదయ్యగ్నికౌస్తుండును నగు షణ్ముఖునకు జెప్పం దొడంగె ॥తే॥గీ॥ అనుచు సూతుండు సకలవేదార్థసదృశ। మైన సంభవకాండంబు నాదరమున। శౌనకాదులకెఱిఁగించ శ్రవణయుగళి। సారె నమృతంబు చిలికిన చందమలర॥

శా॥ రాజీవధ్వజభంగ తాపసమనోరాజీవపీఠస్థితా। రాజీవాక్షసమర్చితోజ్జ్వలదృశా రాజీవసంతర్పితా। రాజీవాప్తశశాంకవహ్నినయనా రాజీవగర్భస్తుతా। రాజీవారికలావతంస మనోరాజీ వరాభీష్టదా॥ క॥ కోదండీకృతభూధర। వేదండాజినదుకూలవిమలశుభాంగా। వేదాంతహృద్ధలిత। వేదప్రణవాటదళితవిమతనిశాటా॥ మాలిని॥ పురదనుజవిదారా భోగికేయూరహారా। పరమనిగమసారా భక్తహృత్పద్మసారా। విరహసుకుమారా నిర్జితారాతివీరా। స్ఫురదనఘవిహారా భూరికారుణ్యపూరా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదిందుధరసుందర పాదారవిందార్చిత హృచ్ఛతపత్రసకలసుకవిజ
నానుగ్రహపాత్రమగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపస గోత్రకోడూరియెల్ల
మార్యపౌత్రశంకరామాత్యలక్ష్మాంబికాతనయ వినయవిధేయబాల
సరస్వతీ నామాంక వేంకటాచలకవి ప్రణీతం
బైనశ్రీస్కాందంబనుమహాపురా
ణాంతర్గత శివరహస్య ఖం
డంబున సంభవ కాం
డ మందు పంచమా
శ్వాసముసర్వంబు
సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు.

శివరహస్యఖండము.

—:*అసుర కాండము*:—

—:*ప్రథమాశ్వాసము*:—

శ్రీలక్ష్మీశస్తుతపద । నీలగళా మురనువంశనీరధితారా । పాలకముకువాగళుఘా । శైలజ కరుణాంతరంగ ధవళితలింగా ॥వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామును లంత సూతుం గనుంగొని వాక్కుసుమంబులనర్చించి శూరపద్మసింహవక్త్రతారకుల యుత్పత్తియు నితరదానవుల జన్మప్రకారంబంతయు షణ్ముఖునకు బృహస్పతి యెఱింగించిన ప్రకారంబు మాకెఱిగింపు మిదాకర్ణనకుతూహలం బయ్యెడి ననవుడు మునీంద్రులకు సూతుండిట్లనియె ॥తే.గీ॥ వినుడు ఋషులార వీనులవిందుగాఁగ । గరిమ వచియింతు నిక్కథఁ గ్రమము దనర । గురుతపోనిధి దైతేయగురుఁడు గలఁడు। కశ్యపాఖ్యుండు సత్యవాగ్ధర్మపరుఁడు ॥సీ॥ అతఁడు దితియందు నద్భుతపరాక్రమగుణుల వరువడాఱుకోట్ల బరగ । దైత్యులఁ గల్పించె దద్దయువారిలో నధికుఁడు శ్రీమంతుఁడగుచుఁ దనరు । నసురేంద్రుఁడనఁగ మహాసురుండాతండు మంగళకేశిని మహిమఁ గూడి । సుందరీరత్నంబు సురసునుబుట్టించె నాకొమ్మ శుక్రుని నధికభక్తిఁ । గఱును పాసనఁ జేసి న గరిమ మెచ్చి । దనుజగురుఁడంత సకలవిద్యలను హృద్య । ముగనొసంగుచు సాదరపూర్వకముగ । దానికొనరించె మాయాభిధానమలర ॥క॥ శుక్రుండును దనమనంబున దివిజసమృద్ధియు, దనుజక్షయంబునుం దలపోసి బ్రహ్మార్థ్యంబున శైలాదిశాపంబున దేవతలకు సంపత్ప్రశమనంబగునని యాగమకార్యంబాలోచించి మాయనుం బిలిచి మఱియు నిట్లనియె ॥క॥ అసురులనెల్లను మార్కొని । రసద్బలంబులగుచునమరులాహవతలముం । దసురేంద్రుఁడు మాతండ్రియు । దసచెడి దుఃఖార్తుఁడయ్యె దివిజుల చేతన్ ॥ ఉ॥ ఇప్పుడు దానవప్రకర మెల్లఁ గృపామతిఁ జేసి బ్రోవవే । కప్పురగంధి నీవెలమిఁ గశ్యపుఁ బొంది తనూజాలం బ్రియం । బొప్పఁగ గాంచి పేరలిడి యుత్సుకతన్ సవనవ్రతంబులం । జెప్ప సురక్షయంబునకు శీఘ్రము నీవ్రతపంబు సల్పుమా ॥వ॥ అనిన శుక్రునివచనం బంగీకరించి తండ్రికి విజ్ఞాపనంబుచేసి వెడలి మార్గంబున నందఱు మోహితులగుచుండ మూర్తీభవించిన మాయయుంబోలె నమ్ముగువ కశ్యపమునియాశ్రమంబుఁ జేరి యందు విచిత్రమణిమంటపంబులును విశాలక్రీడానగరంబులుం వివిధపుష్పఫలశోభితోద్యానంబులును విమలజలాసార కాసారంబులు నిమిషమాత్రంబున నిర్మించి గనుంగొని కశ్యపుండాశ్చర్యంబు నొందుచు॥సీ॥ మంటపావళులిందు మణిసంపదలబయ్యె మణి

భిత్తికచిత్రమహిమలలర । గోపురవ్రజమిందుఁ గుతుకప్రదంబయ్యె నంబరపరిచుంబియగుచు మిగుల। నుద్యానవనులిందు హృద్యంబులైయొప్పె భాసురశౌరభప్రసవములను । బద్మాకరంబులు పరికింప నరువయ్యె రత్నసోపానముల్ రహిఁదలిర్పఁ । బద్మగర్భుండు గల్పనబన్నెనొక్కొ । శేషశయనుండు వర్తిలఁ జేసెనొక్కొ । త్రిదశులెవ్వార లిటుల నిర్మించిరొక్కొ । యెన్నఁడైనను గంటిమె యివియునిచట॥ వ॥ అని విస్మయోర్మికాడోలాయమానమానసుండై యుండ నంగజసౌభాగ్యనిధానంబునుంబోలెఁ గురంగట నప్పర్వతశిఖరంబున॥

—:*కశ్యపుండు మాయను వీక్షించుట*:—

క॥ తొలకరిమెఱుంగు విధమునఁ । దళుకుంబంగారు బొమ్మ దనరివ రీతిం । దులకించు నిందుజందురు । కళయో యనఁ గమలనయనగన్పడెనపుడున్ ॥ శా॥ ఆచంచచ్చపలాలతాంగినగు మోహమందంబులెవ్వ సాం । పాచోక్కంపువయార మాసొగసు పెం పాముద్దుకస్తూరివిడా । లాచన్నుంగవ పొంభనమ్ములబెడం గావాలుకందోయిబెళుక్కుదిత్రాంగితనూవిలాసరుచు లావఁయెన్నఁగా శక్యమే॥ క॥ చిత్రవిచిత్రధృతులన్ । నేతోత్సవమొప్ప ధాత నిర్మించెనొకో । యీత్రిజగన్నుత మాయను । జెత్రాంగియటంచు జగతిఁ జెప్పన్ వచ్చున్ ॥ సీ॥ కటినీమసవరించు కనకాంశుకచ్ఛాయలరుణాంఘ్రిరుచికిజోహారు సేయఁ । దపనీయమయవజ్రతాటంకదీధితుల్ తళుకుఁజెక్కులతుఁ గైదండ యొసఁగ । రమణీయకుచకుంభరత్నహారద్యుతుల్ మేఖలాప్రభలతో మేలమాడ । ముక్కునఁ జేర్చిన ముత్తెంపుముంగర దరహాసదీప్తి కుత్కలికఁ బెనుప । మీన నలఁదిన ఘనసారమిళితలలిత । గంధసారంబు మైత్రావిబాంధవంబు । నెరప త్రిభువనమోహన నిరుపమాన । భవ్యశృంగారవిభవంబు భాసిలంగ ॥ చ॥ కటినటియింప శేణి సెలికన్గవబెళ్కులు సాంద్రచంద్రికా । చ్ఛటలను నింపఁ జెన్నలరు సైకపుకౌనువణంక మేఖలా। చటులఝుణంఝుణార్భటులు సందడిలంగ విలాసమొప్ప న। చ్చటవిహారించెఁ బద్మదళచారువిలోచన దానిమాటికిన్ ॥ ఉ ॥ దానివిలోచనాబ్జదళధాళధళీవిలసత్ప్రదీప్తికల్ । దానిమొగంబుబింబసముదంచితమంజులమందహాసమున్ । దానికటిల్లతాద్యుతిని దానినవీనతమోవిలాసమున్ । మానివరుండు జూచి యసమానమనోజనితానురాగుఁడై ॥ సీ॥ కలికిచేసలి భారఘనఘనాద్యూతిమీరుఁ జెలువనెమ్మోము నిర్జితసోముఁ । బొలఁతికన్గవడాలు పూవిల్తుతెలడాలు సఖియమోవి సుధారసంబుదీవి । తరుణికంధరరంగు దరవిలాసమొసంగుఁ గాంతపాలిండ్లు బంగారుగిండ్లు । పద్మలోచనకేల్లు పంకజంబులవేలు నతివమాగారు నీలాహిగేరు । గొమ్మదిలకింపఁ గేసరికౌను సాటి । వళుల్లు కామినిమూర్తి భావలుల్లు దలఁప । నూరులింతికి రంభాజ యూరులౌర । తరమెగొనియాడఁ దద్వపుశ్శాధురమ ధరను ॥ క॥ పల్లవపాణి గేలుం । బల్లవగీతీయుఁ జెలికి భాసురసుమనో । వల్లిన్మగు మై సుమనో । వల్లిన్ సరిబోలునౌర వాంఛాఘటనన్ ॥ వ॥ అని తదీయసౌందర్యమోహితాంతరంగుండై మునిపుంగవుం డాలతాంగినిఁ జేరంబోయి యిట్లనియె ॥ ఉ॥ ఎవ్వతెవీవు పద్మముఖి యెయ్యది నీయభిధానముంటెగా। నివ్వని నుండనేల నునికెయ్యది నీతలిదండ్రులెవ్వరో। జవ్వని జెల్ప మన్న మునిచంద్రున కాగజరాజయాన తాఁ। నవ్వఁ జెలంగ నిట్లనియె నాదు తపస్సులమావశంబునన్ ॥ వ॥ తపస్విని యాగ నాకు చరించుటయుక్తంబ కదా పెక్కుమాటలుబనియేమి విను

షు చెప్పెద ॥ క॥ బంగరుగుబ్బలి నందియు । గంగాస్నానం బొనర్చఁగా నిర్వృతికై । సంగర మరు గొంచితిమౌని । పుంగవ నిలుమిచట వేగమునఁ బోవలయున్ ॥ వ॥ అనిన నత్తరుణికి మునీంద్రుం డిట్లనియె ॥ తే॥గీ॥ గంగ సకలతీర్థములు స్వర్గంబు లేని। నిందు రాఁ దింతుఁ జన నేల యిందువదన। సుతుల నొసంగెద మఱి దివ్యసుందరులను । నీకు పరిచారకుల చేత సెయ్యములర ॥ వ॥ ఈరత్యుర్మైన విజనస్థలంబున నాతోడ రమియింప నంగీకరింపు మనవుడు నా నెలంత నగుచు నంతర్ధానంబు నొం దె ॥ క॥ ఇంతిం గానక నంతట । నెంతయు మోహంబుతోడ నేకాంతమునన్ । వంతను గళ్లపమానియుఁ । గంతు నిశాతాస్త్రజాలకంపిత గనుఁడై ॥ ఉ॥ ఫుల్లసరోజనేత్ర పరిపూర్ణసుధాకరచారువక్త్రి వి। దుల్లలితాంగి నన్ను విరహోదధియందు భ్రమించి పోయెనో। మల్లియలార దారా కుసుమమంజరులార నగంబులార మీ। రెల్ల నెఱుంగరే యనుచు నెల్లెడ వారయ నింత నెంతయున్ ॥ సీ॥ ఏదిక్కు నెలఁతగైన యలనాగపలుకని వీనులవిందుగా విన౯గడంగు । నెచటఁ దళుక్కన్న నిందు నిభాననా తనుకాంతి యనుచు సంతసము నొందు । నెందుఁ జప్పుడు విన్న నింతి పదరవంబనుచు నెదురేగు నసంభ్రమించు । నెక్కడఁ గన్న ని యలమి వాశించిన నబ్జాక్షి మైతావి యనుచు మెచ్చు । నట్లు గానక యున్న పోయెనని యార్తిఁ జెందు । సుస్వరను గన్నఁగవమోడ్చు సుర్విఁ బ్రాలు । నలుదెసలఁ జూచుఁ జింతించు గళవళించు। నహహ మునిచంద్రు మోహ మేమనఁగవచ్చు ॥ వ॥ మఱియును ॥ సీ॥ నెలఁత కాస్తాని లేని యాలానకుంజిన నంగజానల తాపమాను కైట్లు । కమలాక్షిముఖచంద్రు గరిమ జూపక యున్నఁ బలుమోహతిమిరంబుఁ బాయుటెట్లు । కాంతచన్నుంగుబ్బ గౌఁగలింపక యున్నఁ గడు సౌమనస్యంబుఁ గాంచు టెట్లు । తన్వంగి మైదీవ దయఁ జేరక యున్న వాంఛితఫలములు వదయు టెట్లు । నటుచు విలపించు వర్షించు నశ్రుతతులు । మందమారుతములకు మిళిందములకుఁ జందమామకు శుకపికబృందములకుఁ । గుందములకును బలుమాఱు గొందములికి ॥ వ॥ ఇట్లు విరహవేదనాదోధూయమానమానసుండైన యమ్మునిం గని కురంగట నక్కురంగలోచన మగుడి ప్రసన్నయైన దానిం గని విస్మయమానముఖాంబుజుండై తాపసోత్తముండు పెన్నిధిం గన్న పేదచందంబున నానందంబునొందె ॥ చ॥ అలికులవేణి చారువికచాబ్జవిలోచన కీరవాణి నో । మలి వెలలేని మానికమమారుని పట్టపుదంతి గామినీ । తిలకము రేల దాచెదవు తియ్యనివాతెరతేనె తియ్యనై । కులుకు మెఱుంగు గుబ్బలను ముచ్చలి గౌఁగిటఁ జేర్పవే ననున్ ॥ వ॥ అని ప్రార్థించుచు ॥ క॥ ప్రేమాస్వాదుఁడై మాయసుఁ । బ్రాణమిల్లినఁ గాంచిమరుని భావజ శితమా । ర్గణ మాతుఁడగు మానిస్ఫురన్మృదుమంజాఫణితి గరిమదలిర్పన్ ॥ క॥ మునివర నీ నేరూపం। బునయము ధరియింతు నెలయు నా రూపము నీ । కనువుపడ నేని నాతో । ఘనమతి క్రీడింపు మదికిఁ దాఁకు మెసంగన్ ॥ వ॥ అనిన వల్లెయని మునీంద్రుండు మగువ కసురూపంబుగాఁ గామరూపధరుండై విజనస్థలంబున నొకమణిమంటపంబునందు ॥ మ॥ చెలువొందఁగ మునిచంద్రుఁడా శశిముఖిం జేపట్టి పూసజ్జకుం । గ్రాలికం జేర్పఁగ వంతలోన నపుడా తన్వంగి బల్ సిగ్గునం । దలివాల్గన్నుల డాలు చెన్నెసఁగ నెంతేచారు మందస్మితం । బొలయం జెంతకుఁ జేర రత్నవలయప్రోద్యత్కిణత్కారభూలన్ ॥ వ॥ ఇట్లు గజకేళి నొంటంబుల నయ్యిరువురుం గూడి రెంతయు ॥

శశ్వత్ప్రసన్నయాయందు కూరపద్మాదులుదయించుట.

తే॥గీ॥ ప్రథమయామంబునంగును బణఁతి కపుడు । కూరపద్ముండు జనియించె కూరవరుఁడు నింపతుల ఘర్మజలములఁ దనరఁబుట్టి । రసురవాహినుల్ త్రింశత్సహస్రములును ॥ వ॥ మఱియును మంటపాంతరంబున సింహరూపంబులు ధరియించి ద్వితీయయామంబున నయ్యిరువురుం గ్రీడించిన సహస్రవక్త్రంబులు ద్విసహస్రకరంబులుఁ జెలంగ సింహవక్త్రుం డుద్భవంబయ్యె తత్స్వేదజలంబులఁ జత్వారింశత్సహస్రంబులు వాహినులు ప్రాదుర్భావము నొందమతియును ॥ చ॥ పరగఁ దృతీయయామమున భవ్యమణీమయమంటపంబునం । గరివరరూపము ల్వెలయఁగా మరుకేళిఁ జెనంగ నప్పుడే । యిర్వురుపుర కుద్భవించెఁ గదు నేనుఁగమోము నెలంగఁ దారకుం । డురుతర ఘోరశౌర్య సమరోగ్రసమగ్రమహోగ్రవాంఛ డొగిన్ ॥ వ॥ తద్ధర్మజలకణంబులఁ జత్వారింశత్సహస్రవాహినులు గజరూపంబులై జనియించె ॥ క॥ నాలవయామున నిరువురు । మేలగు మణిమంటపమున మిన్నగ రతులం । దేలి రజాకృతులగుచును । నాలికళరుంతుబాణనైపుణి నేపన్ ॥ వ॥ అప్పు డజవక్త్రయను కొకకన్నియ యుద్భవిల్లె దదీయాంగస్వేదజలంబుల నజరూపంబులతోడ త్రింశత్సహస్రవాహినులుద్భవంబయ్యె నంత ప్రభాతమైన నొక్కొక్క మంటపంబున శరభ వ్యాఘ్ర మృగ గోముఖ వారాహ గోమాయు ప్రముఖరూపంబులఁ గ్రీడించిన నఱువదివేల వాహినులు సంభవించె ని ట్లుత్తమరూపంబులు గలిగి ద్విలక్షగణితులైన యసురులును కూరపద్మ సింహవక్త్ర తారకులును నజముఖియును శశ్వత్ప్రసన్న విశాలలోచనకములరుచుల గనుంగొనుచు నయ్యిరువురు సంతోషించి రంతయు ॥ క॥ అవనీజనకుల పదములఁ । బ్రణమిల్లుచు భక్తి కూరపద్ముఁడు బలికెన్ । ఘనకృప మాకొకకృత్యం । బు నిరూపింపఁగవలయును మాదయబలరన్ ॥ వ॥ అనిన గశశ్వత్పుండు కుమారులం జూచి ప్రత్తిల్లారా వినుండు తపంబులు మహత్తత్వమ్ము తపంబునఁ గాదె పూర్వకాలంబున దేవతలు దేవత్వంబు నొందిరి తపంబున ఋషులు ఋషుత్వము నొందిరి శ్రుతదార్థ విజ్ఞానంబు సంపాదింపవలెనని విజ్ఞానంబున శివప్రాప్తియగు దురితక్షయార్థంబు ధర్మంబును స్థైర్యంబు ధర్మంబున ముముక్షుల పూర్వార్జితమున స్వర్గాదులొందెదరు గుణంబులు గల్గి ధీరులు లైన మీరు శివానుగ్రహంబు లబ్ధించునిందు సంశయంబులేదు తత్ప్రసాదంబున నైహికాముష్మికంబులు సిద్ధించు నెంతయు ॥ క॥ హరివిధులన్ బ్రహ్మయు శక్రుఁడు । సుధలెల్లఁ దపంబుచేత సుస్థిర ధరిత్రిన్ । మహనీయుఁ బ్రాపింపుఁడు । బరగన్ స్వస్థానములను ప్రాపింపుమెప్పుడు ॥ క॥ మునులం గొలదియిం పూర్వమ్ము । మహిమలు తపము వినుతి కాదే లోకం । బున నీశానుగ్రహమున । దనరుచుఁ జెలువొందిరి సిద్ధంబుల చేతన్ ॥ వ॥ అదిగావున సర్వసౌఖ్యంబుల మీరు తపంబుచేత శివుని సంతోషింపం జేసి భుక్తిముక్తులం పడయుటలయు వినుండని చెప్పెద మున్ను తపఃప్రభావంబున మర్త్యుండు మృత్యుంజయుండైన కశ్యపుఁ డింద్రపదంబు నెంతేకొనట్లు పునశ్శక్తి నిశ్చయించి మంత్రమును గజంబునకు దేవత్వంబొసంగెను తపఃప్రభావంబున మార్కండేయుండు బ్రహ్మవిష్ణ్వాదులకు నందుండైన యుత్తమరీతి మార్కండేయుండును దధీచియు నీశానుగ్రహప్రసాదంబు నొందె నవ్విధంబున ఘోరతపంబు సల్పుఁడని పలికి మునివర్యుం డూరకుండె నంత ॥ తే॥గీ॥ జనని మాయయుఁ బుత్రులకనియెఁ బ్రేమ । భార్గవర్యుఁడు మాతండ్రి యొసఁగ

తముగను । నెద్దినచియించె నీకు నభీష్టమైన । కృత్యములు చుం బెలంపుడీ భక్తియుగను ॥వ॥ మఱియు నైశ్వర్యంబు శౌర్యంబు నాయువుం గీర్తియుఁ బ్రాభవంబు నుం దారుపధుర్యులైన మీచేత శార్జింపందగినది యుత్తరదిగ్భాగంబున బ్రసిద్ధంబగు వటద్వీపంబుదనరు నందు నీశ్వరసంతుష్టికొఱకు వీరయాగంబుఁ జేయుం డాయాగంబున కపేక్షితంబులైన ద్రవ్యంబులొసంగెద నందువలనం బ్రసన్నుండై గౌరీశుండు మీకోరిన యభీష్టంబు లొసంగు నని పలికి యక్కుమారులకు మంత్రతంత్ర రహస్యంబు లుపదేశించి వారలవీడ్కొని ॥తే॥గీ॥ మఱియు మునివర్యు వీక్షించి మాయ పలికెఁ । బొందితివి నిన్ను నెంతయుఁ బుత్రకాంక్షఁ । గలిగి రనుపమశౌర్యవిఖ్యాతులైన । నందనులు నాకు మదికి నానందమలర ॥వ॥ ఇంకేను దపంబు సలుపం బోయెద నని పలికి యుత్తరణికి నరిగె నంత ॥క॥ వనిత యటుపోవఁ గశ్యప । మునివరుఁ డతిఖిన్నుఁ డగుచు మూర్ఛితుఁడు గాలెం । గనుసీరువారఁగ నేడ్చెను । వనజాక్షినిఁ గానలేక వ్యాకులమతియై ॥వ॥ అంత పద్మగర్భుం డతనిం గనుంగొని కశ్యప నీవిట్లేల నజ్ఞుండువోలె విలపించెదు రోదనంబుడుగుము మదాజ్ఞనింత సుఖివై తద్దోషప్రశమనార్థంబు మహేశ్వరు నుద్దేశించి సర్వాఘనివారకంబైన తీవ్రతపం బొనర్పుమని యాజ్ఞాపించి బ్రహ్మ యంతర్హితుండయ్యె ॥తే.గీ॥ కశ్యపుడును దపోనిష్ఠఁ గాంచఁ దలఁచి । పశ్చిమంబున కరిగెను జక్కనంత । వంచుమాయా వినిర్మితమైన యట్టి । మంటపాదులు గనుఁగొన మాయమయ్యె॥

—:*శుక్రుఁడు శూరపద్మాదులకు శైవమంత్రంబులుపదేశించుట*:—

తే॥గీ॥ శూరపద్మాసురుం డంతసురుచిరముగ । నీశ్వరప్రీతి కనుజసమేతుఁ డగుచు। యాగమును జేయ నరుగుచో నపుడు త్రోవ । దైవవశమున నెదురయ్యె దైత్యగురుఁడు ॥వ॥ ఇట్లెదురుపడి శ్రీమహాపురుషుడు వారలం గని భయంపడి శుక్రుండు తత్ప్రసాదకారణంబులగు శైవమంత్రంబులు జపించుచు శూరపద్ము నికటంబుఁ జేరి నేను మీకు గురుండనని దెలిపిన దానవుం డాచార్యపాదంబుల కభివందనంబొనర్చి వినయంబున విరచితాంజలిపుటుండై తమ్ముఁ దోడ్కొనిపిలిచిన ॥క॥ దివిజారి కపుడు శుక్రుఁడు సవనమునిర్విఘ్నముగ నొసగఁగ నృపతో । శ్రవణపుటంబున విన్నఁగ । శివమంత్రముఁ జెప్పి చనియె శీఘ్రంబుగ దుడ్ ॥వ॥ శూరపద్ముం డంత భ్రాతృసమేతుండై సైన్యంబులతో వటద్వీపంబుఁ జేరి యందు దశసహస్రయోజనపరిమాణంబుగా యాగశాలఁ గావించి మహీధరంబుల ప్రాకారంబులుగా నొనర్చి నానావిధసమేతసైన్యంబులం జుట్టును నిలువ నియోగించి నడుమ భవ్యప్రదేశంబున సహస్రయోజనాయామవిస్తీర్ణంబగు వహ్నికుండంబు సృజించి దానిచుట్టును నష్టోత్తరశతకుండంబులను దానిచుట్టు మఱియు సహస్రకుండంబులు నిర్మించి యందు ప్రధానకుండంబున దానవుండు హోమంబు నుపక్రమింపబోయెను నా సమయంబున ॥క॥ బుసఁగొట్టుచు విషకీలలు । దెసలం గ్రమ్మగ వడంక శోకాంగదర్పఘణీంద్రం । బసదృశభూతాకృతితో । నసురేంద్రుని యజ్ఞకుండ మందు జనించెన్ ॥వ॥ అప్పు డాదానవేంద్రుండు హవిపాత్రంబుతో దాని మీదం [illegible] వజ్రస్తంభంబు ప్రతిష్ఠాపించి నిరాహారుండై గుర్తా భైరవ భద్రకాళీ చాముండీ [illegible] దాకినీగణ సంఘాతంబుల నాకర్షించి దిగ్బంధనంబుఁ జేసి హోమంబు నారంభించె నప్పుడు మా

యుఁ యాగార్థంబుగా ద్రవ్యంబులుపాయూస్థార్థ్య పలాశ నింబ ప్లక్ష తింత్రిణీ ధూతవాసంబులివియాదిరైన సమిధలను శ్రీరాజ్య మధు తైలంబులును బహువిధంబులైన మధువులును శుద్ధమాష తిల కులుత్థ సర్షప తండులంబులును వ్రీహులును గోచ్ఛాగ మహిషాది జంతుసహస్రంబుల రుధిరమాంసంబులును ఘనసార మృగమద చందనంబులును విచిత్రపరిమళంబులగు కుసుమంబులును దప్పలును దూవులును ప్రస్తరంబును స్వధితియు నరణియు మొదలైన యాగోపకరణంబులును ద్రిసహస్రయోజనమానంబుగా దెచ్చియిచ్చిన శూరపద్ముం డంత ॥తే॥గీ॥ యరణి మథియించి పావకు నాజ్యధార । బ్రజ్వలింపఁగఁ జేయుచు భక్తి దనర । ద్రవ్యకోటులు వరుసతో దహనునందు । హోమసఁగ వేల్చెను శివమంత్రపూర్వకముగ ॥వ॥ అవ్విధంబున నితరకుండంబులందు సింహవక్త్ర తారకులు క్రమంబున నష్టోత్తరశతంబును నష్టోత్తరసహస్రంబును హోమంబున వేల్చిరి తజ్జ్వాలామాలికావేడిమికి సప్తసముద్రంబులింకె కులాచలంబులు పెటిలిపడియె నిట్లు వేల్చియు శివుండు ప్రసన్నుండుగాడయ్యె నయ్యెడ ॥తే॥గీ॥ మఱియు శూరపద్ముఁడు శివస్మరణమిళిత । నభ్రపథమున కెగయుచు నచలనిష్ఠ । నవయవంబులు ఖండించి యగ్నియందు । నలరవేల్చెను వర్షసహస్రములను ॥వ॥ దానను శంభుండు ప్రసన్నుండు గాడయ్యె నంత రోషంబున దానవేంద్రుండు గగనంబున కెగసి వజ్రస్తంభంబు పయింబడి కుండమధ్యంబున ప్రాణంబులు విడిచె నప్పుడు దైత్యుల హాహాకారంబుల సంతాపించిరి దేవతు లత్యంతసంతోషంబు నొందిరి ॥తే॥గీ॥ సింహముఖుఁడును ఖండించి శిరము లగ్ని । వేల్చి పలుమాఱుఁ బొడమిన వేల్చె నవియు । తారకుండును దక్కిన దనుజులున్ను । బడిరి కుండంబులందు నిర్భయదలీల ॥వ॥ అందువలన నిందుశేఖరుండు ప్రసన్నుండుగాడయ్యె నాసమయంబున సింహవక్త్రుండును ప్రాణంబులు విడువందలంచె నప్పు డగ్నిజ్వాల లజాండకటాహపర్యంతంబులై యూర్ధ్వాధోభువనంబు లెల్ల దహించె నంత శివుండు కైలాసంబుననుండి వృద్ధబ్రాహ్మణుండై కరంబున వెన్నని వెన్నెముకదండంబు నిడుకొని పదంబులు దొట్రిల స్వాధ్యాయవిముఖితదిఙ్ముఖుండై సింహవక్త్రుని నికటంబుఁ జేరి యిట్లనియె ॥క॥ ఎవ్వరు మీరలు జనకుం । డెవ్వఁడు మీకేల నిప్పు డీకృత్యంబుల్ । నెవ్వగ నొందఁగ నేటికి । నివ్విధమును దెలియ బలుకుడి దిసర్యముగన్ ॥వ॥ అనిన సింహవక్త్రుం డిట్లనియె ॥తే॥గీ॥ బ్రహ్మవిద్వాంస వినవయ్య బలికెదను । నీదు సందర్శనంబున నేఁడు మాకుఁ । జాలనానంద జలనిధిఁ దేలఁ గలిగె । పాదపద్మాంభోజదర్శనమైన యట్లు ॥వ॥ ఏము దైత్యులము కశ్యప తనూజులము వీరయాగంబునం బరమేశ్వరు నారాధించి రాజ్యంబు వడయుటకు వచ్చి తత్ప్రసాదంబు నొంద దక్షుండుగాక మద్భ్రాతయగు శూరపద్ముండు కుండమధ్యంబున వజ్రస్తంభంబుపైబడి గతప్రాణుండయ్యె నిప్పుడేనును దద్విధంబున దేహంబు శివార్పణంబొనర్ప ప్రవర్తించెద నని వృద్ధుండిట్లనియె ॥తే॥గీ॥ ప్రాణహానియు మానుఁడు పరగ మీరు । కోరిన మనోరథంబు చేకూరు వేగ । ననుచు నాకాశవాహిని నపుడు తండు । దెచ్చెనూర్మికామాలికోద్ధతులనింప ॥వ॥ అంత గంగాతరంగిణీతరంగహస్తంబుల భూధరంబులఁ బట్టి చెండ్లకరణి నెగరవైచుచు నడుమెంచఁ దర్పితహోమంబుల హోమకుండంబుల వీతిహోత్రజ్వాలలు శాంతింబొందె శూరపద్మప్రముఖులును దైత్యులందఱును దజ్జలసేచనంబుల సంజాతచేతన్యులై రంత

శూరపద్మాదులకు శివుండు ప్రత్యక్షమగుట.

సీ॥ కమనీయపన్నగ కంకణంబులుగల్గు ఫాలేందుమకుటంబు భాసిలంగ । గగనకల్లోలి నీకలితమస్తకమొప్పఁ గరిచర్మవసనంబు కటిఁ జెలంగఁ । బరగ త్రిపుండ్రారి ఫాలభాగమునందు భూతియు మైనిండ బూలు మెఱంగ । మహనీయరుద్రాక్షమాలికల్ జెలువొంద దరహాసచంద్రికల్ దఱుచు మెఱయఁ । జారునవరత్నకటకకేయూరహార । నిఖిలమణిమయభూషణ నివహదీప్తి । దివ్యసౌందర్యభాసురదేహుఁ డగుచు । శైలకన్యావధూమణిసహితముగను ॥ వ॥ మఱియు నానాలంకారమండితంబును గింకిణీనినదబధిరీకృతదిఙ్ముఖంబును భోగిభోగ ప్రవలితావభాసురవాలశోభితంబును గంటాలంబిఘంటికారావముఖరితదిగంతంబును మహాకంధరబంధురంబును నగు వృషభంబధిరోహించి సకలవాదిత్రంబులు మొరయ నానాభూతగణంబులు గొలువ నరవిందభవముకుందప్రముఖులగు నిలింపులును దివ్యాంగనాసహస్రంబులును బరివేష్టింపఁ బరమేశ్వరుండు ప్రత్యక్షంబయ్యె నప్పుడమ్మహాదేవుని శూరపద్ముండు సంఫుల్లలోచనుండై గనుంగొని భక్తిప్రసమేతుండగుచు సైన్యంబులతోడ కృతాభివందనుండై వేదాంతగుంభితంబులగు స్తోత్రసహస్రంబుల స్తుతియించె నంత ॥

తు॥ కనికారుణ్యకటాక్షదృష్టి దనరన్ గౌరీమనోనాథుఁ డా । దనుజాధీశ్వరుతోడ నిట్లనియె నత్యంతబుద్ధ్యత్తపో । ఘనదీక్షం గని నామనంబు మిగులన్ గౌతూహలంబొందె మీ । కు నభీష్టార్థములెవ్వి చెప్పుఁడిఁకఁ జేకూర్తుం బ్రసన్నుండనై ॥ వ॥ అనిన శూరపద్ముండిట్లనియె ॥ ఆ॥వె॥ అఖిలలోకనాథ యంబికావల్లభ । తనకు వరము సంగ దలఁచితేని । నాధిపత్యమొసఁగు మష్టోత్తరసహస్ర । వర్ధజాండములకు భాసురముగ ॥ మఱియు నాజ్ఞాచక్రంబును నాశరాహిత్యంబును విష్ణ్వాదిదేవతలు మదాజ్ఞాపరతంత్రులై యుండుటయు హరిప్రముఖనిఖిలసురగణపలాయనకరంబగు నాయుధంబును వివిధాండంబుల గమనాగమనంబులు నివిమొదలైన వరంబులొసంగు మన వుండు విని శూరపద్మునకు సర్వేశ్వరుండిట్లనియె ॥ ఆ॥వె॥ మీరుగోరినట్లు మీకుననుటియించు నాధిపత్యమబ్జజాండములకు । నాజ్ఞ చెల్లు యుగము లష్టోత్తరశతంబు । లలరమీకు నెపుడు హానిలేదు॥ వ॥ మఱియు నానారత్నప్రశోభితంబగు నింద్రవిమానంబును సింహవాహనంబును పాశుపతంబు మొదలగు తత్తద్దేవతాంకితంబులైన నానాదివ్యాస్త్రంబులును వజ్రదేహంబును నీకుంగలుగు వహ్నికుండోద్భవులైన శతకోటిసహస్రవాహినులు నీకు చతురంగబలంబులగు మఱియు వారలు నీయనుజులును దివ్యాయుధసంపన్నులై యష్టోత్తరశతయుగంబులు రాజ్యపరిపాలనంబు సేయుచు సమరంబున నప్రతిహతంబగు మచ్ఛక్తియుం దక్క సురశరగణంబులచేత నవధ్యులగుదురు ధృవంబని పలికి సర్వేశ్వరుం డంతర్ధానంబునొందె నంత ॥ తే.గీ॥ శూరపద్మాది దానవశూరులెల్ల । భర్గకరుణకు సంతోషభరము దనర । నట్టహాసంబు సేయుచు నతులగతులఁ । బలుకుచుండిరి పటుఖడ్గపాణులగుచు ॥ క॥ శూరుఁడు దనుజగణంబుల । నారసి బహుకాల మస్మదర్థం బిచటన్ । మీరు వసించితి రని యుప । చారోక్తుల నూరడించె సంతసమొసఁగన్ ॥ వ॥ వారలు వినయాన్వితులై ప్రత్యుపచారంబులనతని సంతోషింపం జేసి రంత శివుఁ డొసంగిన చతురంగబలంబులకు సేనాపతుల విభజించి ॥ క॥ దైతేయబలము గొలువఁగ । భ్రాతృసమేతముగ శూరపద్ము

డు చని యా । తాతనుగశ్యపుఁ గనుఁగొని । యాతతవినయమునఁ బలికె దానవుఁ డగుచున్ ॥ వ॥ సర్వజ్ఞుం డీశ్వరుం డస్మత్తపంబునకు సంప్రీతుం డగుచు మాకష్టోత్తరసహస్రాండాధిపత్యంబు మొదలైన వరంబులొసంగె నిటమీద మాకేమి బుద్ధి వచియింపుం డనవుండు వినికశ్యపుండు గుదివిజుల విపద్దశ నాలోకించి కుమారుల కిట్లనియె ॥ క॥ మీరలు గురుఁడగు భార్గవుఁ । జేరి ప్రియంబొప్ప నతఁడు సెప్పిన బుద్ధిన్ । ధారుణి వర్తింపుం డను । వారము శ్రేయంబు మీకవశ్యము దానన్ ॥ వ॥ అనిన జనకు ననుమతి దైత్యేంద్రులందఱును హితోపదిష్టయు సర్వశాస్త్రార్థకోవిదుండు నగు భార్గవునిం జేరి నమస్కరించి బద్ధాంజలిపుటులై తమవృత్తాంతం బంతయుం దెలిపి కార్యాకార్యస్వరూపిణియగు బుద్ధి నానతీయుండని పలికి వినయంబున నమ్రులై పరివేష్టించి నిలిచి ॥ క॥ కావ్యం డేకాంతంబున । భవ్యస్థితిఁ దనర శూరపద్ముని కనియున్ । దివ్యప్రభావుఁ డీశ్వరుఁ । డవ్యయుఁ డతఁ డాశ్రయించి యనిశము మాయన్ ॥ వ॥ వియదాదిసకలప్రపంచమును సృజింపుచు స్వాంశంబు విభజించి జీవత్వంబున దేహేంద్రియంబులం గూడి లీలామాత్రప్రయోజనుండై నటించు ఘటంబు భగ్నంబైన ఘటాకాశంబు మహాకాశంబునందు లీనంబగువిధంబున దేహంబునశించినజీవుండు శివైక్యంబునొందు నదిగావున మోక్షదశయందు పుణ్యపాపంబులు మిథ్యారూపంబులు నీవు సర్వజ్ఞానానందంబైన స్వస్వరూపంబు దెలిసి విగతశోకుండవై బ్రహ్మవిష్ణ్వాదుల స్వడబిదహరహపుండరీకగతుండైన శంభుని భజింపు మింద్రాదిదేవతలకు భయోత్పాదకుండవై తత్తద్దేవతాపదంబులనురులకొసంగుము మారణవంచనకార్యప్రద్వేషణాదికృత్యంబులు సలుపు మన్యప్రకారంబుల దేవమానవులెవ్వరు నిన్నుగణింపరు భవదీయంబులైన బ్రహ్మాండంబులం గల వృత్తాంతంబు సావధానంబుగా విచారింపుచుఁ దన్మధ్యప్రదేశంబున భక్తిసమేతుండవై యుండుము బ్రహ్మాండంబు పరిమాణవిస్తారంబు దెలిపెద మహీధరంబులును సప్తసముద్రంబులును ద్వీపంబులును జతుర్దశభువనంబులను దేవతలు దిక్పాలకులు దిగ్గజంబులుఁ జంద్రసూర్యాదిగ్రహంబులుఁ దారకలుఁ జరాచరజంతువులునుం గలిగియుండు నిశ్చితంబున సకలాండంబులం దెలియుమని పలికి దైత్యగురుండతని వీడ్కొని చనియెనంత ॥

—:*శూరపద్మాసురుఁడు దిక్పాలకుల జయించుట*:—

తే॥గీ॥ శూరపద్మాసురుండును సురుచిరముగఁ । గోటిసూర్యసముద్యుతి కోటిజవన । పత్రియుతమును బహురత్నచిత్రితంబు । నైన యనివార్య మింద్రవిమానమెక్కి ॥ వ॥ ఛత్రచామరధ్వజపరివేష్టితుండగుచు సేనాసమేతుండై వెడలె సింహవక్త్రుండును దారకుండును గ్రమంబున దశలక్షచతురంగసమన్వితంబును దశసహస్రవాహినీయుతంబును నగు వివిధరత్నచిత్రితంబులైన రథంబులధిరోహించి యగ్రజుని వెంబడిం జనిరంతయు ॥ తే॥గీ॥ ఇతరరథికులు వైభవం బెసఁగ నవుడు । వెంటనరిగిరి సుకుమారవిక్రములు । గజతురంగభటోష్ట్రసంఘములు లసంఖ్యములుగ । చతురంగవాహినుల్ మొనసి నడిచె ॥ ఉ॥ భేరులు శంఖకాహళులు భీకరడిండిమఝర్ఝరంబులన్ । వారక మ్రోసె నొప్పెడల వార్ధితరంగసముద్భటార్భటిన్ । గెరుచునప్డు దుర్వారగతిన్ గగనంబుదాకె నత్యంతమున్ । వారలెల్ల వారిలె పదభూధరముల్ జదియించె సంక్షయున్ ॥ ఉ॥ కొందఱు ఖడ్గహస్తులయి కొంద

కొని మున్సలాగ్రహస్తులై । కొందఱు దండపాణులయి కొందఱు కార్ముకపాణులై కడుం । గొంద-ఱు ఖడ్గములఁ దనరఁ గొందఱు కేతువ ల్లుల్లసిల్లఁగా । దేవపు లుత్సహింపఁగఁ గడిందిమగంటిమి మిం-చి రంతయున్ ॥ క॥ మఱియుఁ గొందఱు ప్రాసభిండి-పాల ఖట్వాంగ పాణులై కొందఱు సంతోషంబులం జెలంగుచుఁ గరంబులు దట్టుచు భూంకారంబులొనర్చుచు మార్వీటంకారంబులుఁ జేయుచు విజృంభించి రప్పుడు ॥ ఆ॥ వె॥ సైన్యధూళిపరాగసంఘంబు లెంతయు । భానుమండలంబుఁ బరఁగఁ గప్పె । సందు లేక నిడిచె చతురంగవాహిని । యుర్విమీఁదఁ గోట్లు యోజనములు॥ వ॥ ఇవ్విధంబు భూరిసహితుండై శూరపద్ముఁడు ఘనియత్తుంగసాలావృతంబగు నలకాపురంబు నిరోధించె నంతయు॥ క॥ అదివిని దూత ముఖంబున । మదిఁ గలఁగి కుబేరుఁ డంత మణికాంచనముల్ । మృదువస్త్రాభరణంబులు । విదితంబుగఁ దెచ్చి యధికవినయం బలరన్ ॥ వ॥ అంజలిఘటింపుచు దైతేయువల్లభునకుఁ బ్రియపడుండై కానుక లర్పించి యిట్లనియె ॥ క॥ నీవాఁడనగుచు నుండెదఁ । గావుము నన్నిపుడు పూర్ణకరుణాదృష్టి । న్నావుఁడు ధనదుని వీడ్కొని । యావలఁ జనె శూరపద్ముఁ డధికప్రౌఢిన్ ॥ వ॥ కుబేరుం డంత సంధిఁ గావింపకయున్న దనుజభటనిర్మూలితంబైన విజపురంబుఁ గాంచి శోకాకులుండయ్యె మనంబున॥ క॥ శశ్వత్ప్రౌఢిమ దనుజకు । లేశ్వరుఁ డీశానుగెలువ జేగి త్రినేత్రా । దైశ్వర్యచిహ్నములు గని । విశ్వేశ్వరబుద్ధినతనివీడ్కొని వేగన్ ॥ వ॥ అంత పురందర దిశ కరిగిన నింద్రుండు పలాయితుండై బ్రహ్మలోకంబునకుం జనియె నంత శూరసైన్యంబు అమరావతీపురంబు నిరోధించి మందాకినిం గలంచి నందనోద్యాన భూజంబుల నిర్మూలంబుఁ గావించి గోపురంబులు గూల్చి ప్రాకారంబులు బడద్రోచి పలింపబిట్టుచేవతులఁ జెఱలు బట్టి యిందాప్రింతఃపురంబుఁ జొచ్చి మణికాంచనభూషణాంబరంబులు జాఱఁగొని భూతలంబుఁ ద్రవ్వి ధనంబులు బుచ్చుకొని ప్రతిగృహం బగ్నిదగ్ధంబు గావించి రంతయు ॥ క॥ పరువులిడఁగ దుర్బలులై । సురకాంత్రిపు చేత దవిలి సురలెల్లరు న । ప్పురిన పరిఘిత పుధనములు । శిరములఁ బైకొని జనిరి సేనల వెంటన్ ॥ వ॥ శూరుం డంత ॥ చ॥ జ్వలనుని పట్టణంబు సని చయ్యన నిర్దళితంబొనర్ప దోర్బలమెసఁగన్ సముద్ధతిని పావకుసైన్యము పౌరుషంబునం । జలముదలిర్ప నయ్యసురసైన్యమెదిర్చి పరస్పరంబున । త్యలఘుశరావళుల్ గురిసె నయ్యెడ తారకుఁ డాగ్రహంబునన్ ॥ వ॥ నిజసేనలఁ బురికొల్పిన దద్బలంబుల మోహలన్నిలువంజాలక పావకసైన్యంబు దైన్యంబున బరాభవంబునొందుచు నవలుని పవిధంబుఁ జేరె నప్పుడు యగ్ని నలందు క్రోధమూర్ఛితుండై కాలాగ్నియుంబోలె నాఖిల జ్వాలామాలాకరాళుండగుచు నస్త్రవిద్యాచణుఁడు దానవసైన్యంబుపై గురిపిన॥ క॥ తారకదుర్జయ సామకరమున । వారకఁ గొనిధనువు నారి వలకేలవెసన్ । గూరకది జ్యారవముతు నుంచ । దారాకోమహహా దుర్ములసురుఁ వడి బోయెన్ ॥ వ॥ అలిఘపాదుండై ధనుశ్శాస్త్రక్రమంబున ॥ క॥ మునమున పశుపతిఁ దలఁచుచు । ఘనతరమగు పాశుపతము గరిమను వరద । గ్రుసిశైవడి దాల్చిన గని । యనలుడు భయమంది మిగుల జార్తుం డెంజెన్ ॥ వ॥ ఇప్పాశుపతంబు విమినమాత్రంబున లోకంబు లన్నియు దహింపఁ జాలు నిమ్మహాస్త్రంబునకు నెయ్యది లక్ష్యంబుగాదు కాలానలంబునకు దుకకంబు లట్లు నియ్యస్త్రబునకుం జేము నిలువనోపుదుము కటకటా యని చింతించి విముక్తశస్త్రుండై శీఘ్రంబ తారకుని యంతికంబుఁ జేరి బద్ధాంజలియగుచు నేను భవదీయుండ మదీయాపరాధంబు క్షమించి రక్షింపు

క్షింపుమని శరణం బొందిన ॥ తే॥గీ॥ తారకుండంతవహ్ని నాదరణ మీర । పూర్వరీతిని భవదీయపురమున నుండుము మదాజ్ఞచే నిర్భయుండవగుచు । నసుడు నాలించియుద మెప్ప నాత్మలోన॥ వ॥ దానవేంద్రా యజ్ఞానంబున పూర్వంబు నే జేసిన నపరాధంబులు మనంబున నుంచకుమని పలికి వీతిహోత్రుండు తాత్పురంబుఁ జేరె నంతకప్పూర్వంబ పట్టణంబు దానవసేనాలుంఠితంబయ్యె నంత శూరపద్ముండగు తారకుండు విడంగుండును సారథిం బిలిచి యామ్యదిశకు రథంబుఁ దోలుమనిన సారథియు క్షణంబ యామ్యదిశంగుండు సంయమినిపురంబు కంబు నేగ నరదంబు బఱపెనప్పుడు ॥ క॥ చతురంగబలము లప్పుర । మతిశయముగ వావరించె నపూర్ణవనము । ట్లతులనూర్ఛిత్రిన్ సైపఁస్వయుండఁదివిధిఁ దూతచేత సాధ్వసమొదవన్ ॥ ఆ॥ వె॥ కాలుపోయి ధనదు పోలును వీనిచే । భగ్నమయ్యెనింద్రపట్టణంబు । నగ్నినగరమెల్ల నతిలుంఠితంబయ్యె । నట్లమానల నీతఁడణఁపఁ గాడె ॥ వ॥ అని చింతాక్రాంతుండై విచిత్రవస్త్రాభరణంబులును తండులముద్గకులుద్ధాది ద్రవ్యంబులు కానుకలుగొని దైత్యేంద్రునిం గని నీయాజ్ఞ నీవాఁడనై యీపురంబున నుండెద నిప్పట్టణం బసురసదనంబుగాకుండ రక్షింపుమనిన దారుకుండుపయోధగుచు భూతముఖంబున ఉంతకులని వారించి దండధరుని నాదరించి పురంబున కనిచె నంత ॥ క॥ రజనీచరవరుఁ డింపట । రజనీచరనగరముకకు రాపనరిగెన్ । రజనీచరుఁ డఱచెవిని । రజపురము న్వేడలి ఎనయ నిపుణుంపఁగుచున్ ॥ క॥ తారకునిసైరిదర్పవి । దారకునిం గాంచి పలికె పావకజనుఁడం । గూరిమి నను రక్షింపుము । వారక నీయాజ్ఞ నిచట వర్తింతు నొగిన్ ॥ క॥ విశ్వంబందును దనుజకు । లేశ్వర తనవారిలోన నెంతయు విహితం । బైశ్వర్యంబును బొందుట । శాశ్వతముగ బంధురక్ష సలుపుటచుఁ గదా ॥ క॥ అనిపలుకు నైఋతిని బహుమానపురస్సరంబుగా నాదరించి తారకుండు వరుణదిశాభిముఖుండై చనియె నంత ॥ క॥ వరుణుఁడు తద్వృత్తాంతం । బరసి భయోపేతుఁడగుచు నంబుధి డాగెన్ । బరికించి దాని దానవ । పరివృఢు సైన్యంబులెల్ల పటురోషమునన్ ॥ మ॥ తత్పురంబుఁ జొచ్చుకొని వస్త్రాభరణాది సమస్తవస్తువులు జాఱఁగొని పలాయితులం బట్టి పుట్టంబులు దోచుకొని యాక్షణంబు సైన్యంబుతోడ సమీరణపురంబున కరిగిన ॥ క॥ భయపడి తమ్మిసపురముల్ । రయమున వనమందు సేరె రాక్షసుఁ డంతన్ । జయమలరఁగఁ దత్పురమం । తయు నిర్మూలంబుఁ జేసె దారుణలీలన్ ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున శూరపద్ముండు దిగ్గంతంబులు జయించి రసాతలంబున కరిగి యురగులఁ గెలిచి వారల విచిత్రరత్నాభరణంబులఁ గొని యంవలి యమృతంబుఁ గ్రోలి పాతాళనిలయులగు నసురులచేత సంభావితుండై రహ్యంబులగు బిలద్వారంబులఁ గనుంగొనుచు నందొక్క దివసంబుండి యంత ॥ క॥ భార్యాసమేతుండగుచును । భూతలముం జేరి దైత్యపుంగవుఁ డెలమిన్ । ఖ్యాతిగ తత్రత్యగ్య్భత । జాతంబులు జూచుకొనుచు సంభ్రమ మెసఁగన్ ॥

శూరపద్మాదులక్షీరాబ్ధికరుగుట

వ॥ సైన్యంబులతోడ సకలద్వీపంబులు విహరింపుచు గరుడకేతన నికేతనంబైన క్షీరాబ్ధికిఁ జెందెంది యందు వేయుఁ బూరేయులు గ్రోలి గ్రోలి మదగజంబులుంబోలె కలంచి తత్సైనికుల నర్ధిక పరాక్రంబుల విహరించిన ॥ క॥ వనితాధాత్ర్యంబులశ్రీ । వనితాభూకాంత అప్పుడు పలుఁగాచు

ఖీలిన్ । జనుదెంచి యోగనిద్రం । దనరు హరిని లేపి యని రుదంచితభంగిన్ ॥ వ॥ దేవాయాసమయంబున శేషశయనుండనై యేల నిదురించెదు నిద్రమేల్కాంచి భయగ్రస్తులమమ్ము రక్షింప లెమ్మనవుండు నారాయణుండునిద్రమేల్కాంచినంతలోన నయ్యసురసైన్యంబు తత్సమీపంబుఁ గలసె నంత ॥ క॥ గరుడారూఢుండై హరి । కరములను సుదర్శనంబు కౌమోదకియున్ । దరమును నందకశార్ఙ్గము । లురుదీప్తి యొసంగ దాల్చి యుద్ధోత్సుకుఁడై ॥ వ॥ బద్ధతూణ్యుండును సకవచుండును నగుచు పశ్చాద్భాగంబున దూణీరంబులు ధరియించి సవ్యకరంబున విల్లందుకొని దక్షకరంబున సారిసారించి గుణధ్వనింజేయుచుఁ దారకసైన్యంబుల మీద బాణవర్షంబులుగురిపె నప్పుడు క॥ హరిశరము తెరదనునాటిన । ధరణిన్ బహుబలముగూలె దానవులన్యల్ । శరఖండితవిగ్రహులై । పరిభవమున్ గాంచిదుఃఖభరపీడితులై ॥ క॥ తారకుశరణంబొందిన । తారకుడంతట నుదారధైర్యంబెసఁగన్ । నారాయణుపై విడలెను । భూరిశాస్త్రములు మూనిపోర జయింపన్ ॥ వ॥ అంతఁ గోపంబున గొనయంబెక్కించి గుణధ్వనింజేయుచు నారాయణునిపై శరాసారంబులుగురిసె తచ్ఛరపాతంబున గరుడుని మేను రక్తంబైన గనుంగొని గరుడగమనుండు కోపోద్దీపితుండై ॥ క॥ తారకు మేనను శరములు । పారెను నాటించి మఱియు సాయకతతులం । దేరుంగుమురుగఁజేయుచు । సారథిఁబడ నేసె ధనువుచయ్యనదునిమెన్ ॥ ఉ॥ తారకుఁ డంతఁగోపసముదగ్రతఁజేతొక తేరునెక్కి యొ । ర్వారతనొండు విల్లుఁగొని హారకఁజేయుచు నట్టహాసమున్ । భూరిశరావళుల్ గురిపె శార్ఙ్గియాతనిపై నిదాఘగం । భీరఘనాఘనంబుగతి భీషణమార్గనినాద మొప్పఁగన్ ॥ క॥ దానవనిశితశరంబుల । దానవరిపు మేన రుధిరధారలు దొరగన్ । లూనంబయ్యె తదీయశ । రాసీకనిపాతనమున నతనికవచమున్ ॥ వ॥ అంత నతిక్రోధంబున నారాయణుండు మరల మంత్రభేదంబులగు శస్త్రాస్త్రజాలంబులు బఱపి తద్రథంబు భగ్నంబుఁజేసి కోదండంబు ఖండించిన ॥ క॥ తారకుఁడు గదిమి వేఱొక । తేరెక్కి శరాసనంబు ధీరతఁగొనుచున్ । భూరిక్రోధాన్వితుఁడై । శౌరిపయిన్ మగుడనించె సాయకవృష్టిన్ ॥ వ॥ అంతవిష్ణుండు పరాక్రమశోభిష్ణుండగుచు మాయావియై బహురూపంబుల నందందనిలుచుచు శతకోటిసహస్రంబులైన శస్త్రంబులు తారకుని మీదం గురిపిన దైత్యుండును క్రోధవిజృంభితుండగుచు మాత్రాధిష్ఠమంత్రంబుల జపించుచు బహురూపంబులతోడ నసంఖ్యంబులైన యస్త్రంబులు కైటభారిపై నించె నివ్విధంబున ద్వాదశవర్షంబులు విష్ణుతారకులు పరస్పరంబు సంగ్రామమల్లులగుచు నత్యద్భుతంబుగాఁ బోరి రయ్యవసరంబున ॥ క॥ హరి కౌమోదకి కేలం । బరగంగొని త్రిప్పివైచె భాసురలీలన్ । సురవైరియు గదచేతను । బరితాడనఁజేసె దాని ఖండనమందున్ ॥ వ॥ మఱియు నిలువక కౌమోదకి తారకునింగదియ తారకుండు క్రోధావిష్టుండై దాని గ్రమ్మరగడపిన నది నేలంగూలె నవ్విధంబున నందకంబును నిరర్థకంబయ్యె నయ్యెడ తారకుండు గదాయుధంబుఁ ద్రిప్పుచు మదోద్వృత్తుండై మాధవుసమీపంబుఁ జేరిన ॥ క॥ తారకునిఁ గాంచి బ్రకయ ఘు । నాదమున్ బోలె శంఖమద్భుతలీలన్ । బూరించుచుఁ బురుషోత్తముఁ । డారూఢిన్ బాహుశౌర్య మలరన్వేగన్ ॥ వ॥ సర్వశత్రునికృంతంబును మహాఘోరంబును నగు సుదర్శనంబు ప్రయోగించిన నదియు వజ్రనిష్ఠురంబ

గు దానవేంద్రు వక్షస్స్థలంబునం బడి విఫలమాత్రంబయ్యె విచిత్రంబిదియు ॥ క॥ క్రీడాఘనశిఖి కళితని । జాయుధుఁడై యతనిచేర నరిగిరథమునన్ । మాయాశరీభుజశౌర్యము । స్వీయాస్త్రబలంబయార నిర్జరవైరి ॥ క॥ త్రిలోచనుండగు గుగుండుదక్క తక్కినవారెవ్వరు నేకాదృశవీర్యసంపన్నులుగారు గావున భవజ్జనని యేపుత్త్రీనలియగు బహుళాస్త్రలింగితటి మదపదార్థంబు సహింపుమనిన మాధవుం జూచి దైతేయవల్లభుండు సంప్రీతచేతస్కుండగుచు బహుమానపురస్సరంబుగా హరివీడ్కొని శూరపద్మునికటంబు నకరిగి వినయంబున నంజలిఘటించుచు బ్రణమిల్లిన ॥ క॥ శూరుం డపుడనుజన్ముని । యారిమినిం గౌఁగలించి కాని మూర్ధంబున్ । మూరుకొని నెవ్వఁగడున । వీరాగ్రణులంత చటులవిక్రమలీలన్ ॥ వ॥ చక్రవాళాచలంబుఁ జేరి యుండనగ్నంబులంగడంగొనుచు స్వర్గలోకంబునకు కృత్తప్రస్తావములగుటయును ॥ క॥ వాసవుబాహ్యస్త్రమ్ము విని త్రాసంబుం బొందివేగ తరుణీయుతుఁడై । యాసురలోకమువీడ్కొని । భాసురపీకరూపమున్ను వేంకటశాస్త్రిన్ ॥

(శూరపద్మాదులు బ్రహ్మవిష్ణ్వాదుల జయించుట.)

వ॥ అంత నద్దానవులు గొదినంబుచుట్టుకొని నిర్గమించు నిఖిలనిలింపుల నిరోధించి తద్వాస్తవహంబులం చూరఁగొని మహర్లోకంబునకరిగి తద్భువనవాసులచేత పూజితులై కైలాస క్షితంబుగా జనలోకతపోలోకంబులు వీక్షింపుచు క్రమంబున విధాతృభూషితంబగు సత్యలోకంబునకుం జనిరంత ॥ క॥ నలువ దశబ్రహ్మలతోఁ । జెలువుగ నెదురేగి దైత్యశేఖరునకుఁ గొ । ల్వలరిచి దీవనలొసఁగుచు । కలితసుధామధురఫణితిఁ గడునిట్లనియెన్ ॥ వ॥ ఏనుమీకు పితామహుండ నిందుమీకునెల్లకాలంబు భవద్విధమంబె మదీయవిభవంబుగాఁ గాద యొప్పథాగమనంబున నామానంబు సార్థకంబదిది భవలోదరులకు నశేకంబులగు నిమ్మహాయుధంబులు బ్రహ్మాస్త్రంబు రమ్యంబగురథంబును గొమ్మని యొసంగిన ॥ క॥ మునమంచి శూరపద్ముఁడు । సదయుండై పద్మభవుని సత్సన్మానంబిం పొదవంగఁ జేయుచు వేగమ । కదలెన్ వైకుంఠమునకు కడునసురాళితోన్ ॥ వ॥ తదాగమనంబు విని నారాయణుండు నుతిపరాయణుండగుచు నెదుర్కొని భవదీయకృపావిశేషంబున నిచటవసించుట నిష్ఫలంబు వీక్షించెదుగాక రమ్మని దైత్యునిం దోడ్కొనిపోయి ॥ క॥ అందంపు విచిత్రంబులు । నందంబుగఁ జూపి భూషణాంబరతతులన్ । ముందరఁ గానుక లిడుచు ము । కుందుం డుపచారములను గురుకెతొనర్చెన్ ॥ వ॥ అంత విష్ణులోకంబు విడిచి శూరపద్ముండు సోదరసహితుండగుచు నసంఖ్యంబులగు సైన్యంబులుగొలువ ననేకసహస్రగణపరివేష్టితంబును, నఖిలగణసాలకమనోహరంబును, నమరమునిగణపరివృతంబును, నభ్యున్నతిగోపురాట్టాలకపరిశోభితంబును, నతులితసహస్రస్తంభమంటపవిరాజితంబును, ననుపమవిలాసభాసురరుద్రకన్యాసహస్రాధిష్ఠితంబును, నవభేరీమృదంగకాహళడిండిమవీణావేణునినాదమనోహరంబును, ననవరతనాట్యవాదిత్రతాళతరంగరంజితంబును, నత్యంతవేదఘోషాన్వితంబును, నపరిమితవిభవాభిరామంబును నగు శివలోకంబునకరిగి కృతాంజలియగుచు దూరంబున సైన్యంబుల నిలిపి సహోదరయుతుండై మందగమనంబున శివపదారవిందంబుల డెందంబునం దలంచుచు వృషభగణపరివేష్టితవివిధదిశాభిరామంబును భ

రితప్రభాసితపట కాంతంబును నిద్రోపలసోపానమండితంబును స్వర్ణాశ్వద్ధపర్ణావిరచితప్రవాళతోరణాలంకృతంబును నగు ప్రథమద్వారంబు చేసి సాఫల్యంబుగాం గని యందు త్రిపుండ్రాంకిత ఫాలభాగుండును రుద్రాక్షమాలికావిరాజమానకంఠుండును భూతిభూషితసర్వాంగుండును గజ్జకయుగళశోభమానముఖాంబుజుండును ధృతవేత్రులును దురంధరులును నగుచు నిఖిలమండల బ్రహ్మాండభాండంబుల గబళించువారలంబోలె నుద్దండభుజాదండాఖండచండిమపాండిత్యవిజితమార్తాండమండలశతకోటిధామసముద్ధాములగు మహాభీకరులును, జాళకంబున సప్తసముద్రంబు లాపోశనంబుగ గ్రోలు వారలంబోలె నిర్విక్రమవిక్రమాకారులగు మహాక్రూరులును, భువనభోంతరాళంబు నిరర్గళభుజార్గళంబుల నిరోధించువారలంబోలె నిరంతరనితాంతతంతన్యమానదురంతతేజో విరాజమానదోస్సాహులగు మహాసంహారకారులును, కులపర్వతంబుల నుగ్గునూచంబులు చేయు వారలంబోలె దంభోళిధారాప్రశస్తహస్తనిరస్తవిస్ఫురదంగగండభిత్తులగు మహోన్నత్తులును, సాగరాంగణంబున విస్ఫులింగంబులు వెదచల్లువారునుంబోలె నయనారుణిమస్ఫారఘోరాకారులగు మహావీరులును, ప్రళయఘనాఘనభీషణనిర్ఘోషంబుల ప్రతిఘటించువారలంబోలె నిశ్శంకభయంకర హుంకారజటిలచటులోపక్రములగు మహాబలపరాక్రములును, మరియు సురూపులు, విరూపులు, కురూపులును, ద్విపాదులు, త్రిపాదులు, చతుష్పాదులు, నపాదు, లేకహస్తులు, ద్విహస్తులు, త్రిబాహులును, పంచవక్త్రులు, గజాననులు, వ్యాఘ్రముఖవక్త్రులు, తురగముఖులు, మృగాననులు, ఖరాస్యులు, గోవక్త్రులు, మహిషాననులు, గోమాయువక్త్రులు, శశకవక్త్రులు, నేకవక్త్రులు, ద్వివక్త్రులు, త్రివక్త్రులు, బహువక్త్రులు నైన యనేకకోటిగణవర్యులతోడ ద్వారపాలకుండగు నందీశ్వరుంగని యానందంబున నగ్గ్రతోభివందనుండై నిలిచిన ॥ క॥ కని నంది శూరపద్ముని । కనిరొంబ బూర్వంబునీవు యాగంబధికం । బొనరించి శివుని కరుణకు । ఘనముగ పాత్రుండవగుచు గాంచితివరముల్ ॥ వ॥ ఇపుడీ శివుజనుదెంచుట కేమినిమిత్తంబనిన నందీశ్వరునకు శూరపద్ముం డిట్లనియె ॥ మ॥ వినుమోదేవ యుమాపతికి శశిధరు న్విశ్వేశు వీక్షించి భ । క్తినతిం జేయంగవచ్చినాడ నిటకుం తేనిందయాళుండవై । చనియంతఃపురికిన్ మదాగమనవార్తన్ సర్వజ్ఞుతోం జెల్పవే । నను రక్షింపుము సన్నిధానముననుండి స్వామిపై కటాక్షంబునన్ ॥

శూరపద్మాసురుండు కైలాసంబునకరిగి శివునింగాంచుట.

వ॥ అనినందిం ప్రార్థించిన నతండంతఃపురంబునకుంజని మహాదేవునకు విజ్ఞాపనంబులాచరించి తదనుజ్ఞవడసి శూరపద్ము నీశ్వరసన్నిధానంబునకుం దోడ్కొనిపోవు నవసరంబున ॥ తే.గీ॥ ద్వారములయందు గణపాలకులకెల్ల । ప్రణుతిం జేయుచు నంజలిబంధయుతుల । శూరపద్ముండు సద్భక్తసులభుండైన । భర్గు వీక్షించి లోచనపర్వముగను ॥ వ॥ అందు కాలకంధరులును త్రిలోచనులును నగుచు సరూపులైన మూర్తులును మృణాలతంతు విమలచామరాలంకృతపాణులును నాట్యవిద్యాపారీణులునగు రుద్రకన్యాసహస్రంబులును కుంభోదరకుంభప్రముఖులగు గణముఖ్యులును సకలమునిపుంగవులును గొలువ దివ్యసింహాసనారూఢుండును సచ్చిదానందమయుండును స్వామికార్తికేయవినాయకసమేతుండును సాక్షాత్కైవల్యప్రదాయకుండును కృష్ణపింగళుండును ఋతంబును సత్యంబును బరబ్రహ్మంబును బరంజ్యోతియుం బరాత్పరుండును బరమపురుషుండును నూర్ధ్వరేతస్కుండును నప్రమేయుండును నజరుద్రాదిసంసేవితపాదారవిందుండు నైన వెలుంగొందుచున్న యప్పరమేశ్వరునకు శూరపద్ముం డసురజనమేతుండగుచు సాష్టాంగంబుగాం బ్రణమిల్లి భక్తియుక్తుండై కరంబులు మొగిచి యిట్లనివినుతించె ॥ సీ॥ వందనంబొనరింతు మందారయజనకల్ప కల్పితపన్నగాకల్పనీకు । జోహారు గావింతు శుంభజ్జటాతరంగ రంగదభ్రధునీతరంగనీకు । సాష్టాంగము ఘటింతు సర్వాసురవిహార హారనిష్కలంకతాపహరణునీకు । కైమోడ్పు విరచింతుం గరుణాసుధాపార సారసోద్భవవచస్సారనీకు । ప్రణుతిం జేసెద హరిముఖప్రణుతనీకు । దాస్యమర్పింతు వికచాబ్జదాస్యనీకు శరణుశరణయ్య లోకైకశరణునీకు । దండము పరాత్పరమేరుకోదండనీకు ॥ వ॥ దేవదేవ యీ సకలభువనోద్భవస్థితిలయకారణుండును భక్తవత్సలుండును విశ్వాత్మకుండును సాంబుండును చంద్రశేఖరుండును సాక్షాత్కైవల్యస్వరూపియు శుద్ధస్ఫటికసంకాశుండు నగు బ్రహ్మంబువగు నీకుప్రణామంబులని స్తుతియించి శూరపద్ముండు పురంగట నిలిచె నంత శంకరుండు శైలాదినిం గనుంగొని యిట్లనియె ॥ తే॥గీ॥ శూరపద్ముండు భక్తుండు సువ్వినాకు । నస్మదనుమతిచేత నజాండములను । నాచిరుండేలు భక్తకస్తోమ మునిచి । వెనుకనరుదెంచుం గావున వేగమనుపు ॥ వ॥ అనియానతిచ్చిన శూరపద్ముండు పరమేశ్వరునకు నమస్కరించి భాగ్యసహితుండగుచుం బ్రథమద్వారంబునకువచ్చి నందికిం బ్రణమిల్లి తదనుజ్ఞవడిసి సకలసైన్యంబులుం గొలువ బ్రహ్మాండంబులు గనుగొనుటకు వెడలి యుద్రపాలకులంగునేయుండఖిత్తిం డాయంబోయె నంత ॥ ఉ॥ ధీరత నేన వెంటం జనుదేరంగ సోదరయుక్తుండై మహాహో । దారత వచ్చు శూరుంగని తద్దయు నీశ్వరునాజ్ఞ రూఢులున్ । దారిన సంగరాంతుమకనేబహిరండమునంతు వారలున్ । భూరి కిలార్భటుల్ నెలంగం బోయి పరాక్రమ శౌర్యముల్ గనన్ ॥ తే॥గీ॥ వైరులంజయించి రక్షకవర్గమునిచి । యందు బహువిధభోగంబు లనుభవించి । యసురకులేంద్రుండు మహితయ్యజాండమునకు । నసురవర్యులు సేనాముఖములు పరచిము ॥ వ॥ అని చెప్పి సూతుండు శౌనకాదులకు మరియు నిట్లనియె నంత శూరపద్ముండు నిజబలంబులతోడ రుద్రనిర్దిష్టవిధానంబున బ్రహ్మాండభిత్తిపదంబున వెడలి దివంబునకుం జనుదెంచు నెడ తన్మహాసురవరులున్ సురేంద్రుండు నాగ్నేయాలంబున దేవతలచేత రణాంగణంబున ప్రతిఘటించబలుండై పుత్రునితోడ నరుదెంచి శూరపద్మునిరాగమంగొని నిజబంధుత్వంబుం దెలిపిన ॥ క॥ గురునకును దనుజవరునకు । చరణంబులకెరగి యప్పుడు సకలసుపర్వా । పరితోషితులం జేయుదుం । బరమానందమున శూరపద్ముం డెలిమిన్ ॥ వ॥ వారలును తనదిగ్విజయంబును సకలబ్రహ్మాండంబుల గమనంబును సతిలింగించి వారలతోడ గూడ నిజభ్రాతృసమేతుండై సైన్యంబులు గొలువ భూలోకంబునకరుదెంచె నంత ॥ చ॥ అదితిని యున్న శంఖు మురళీరవ వాద్యవితోడ సాధ్వసం । బొదవంగ మానసంబున మహోల్లసలోకము విష్ణులోకమున్ । చనపడి చేరి శార పదపద్మములన్ భజియించి దానవా । పదలను బాపి మమ్ము కృపపాలనసేయుమటంచు వేడినన్ ॥ క॥ విష్ణుండాదరయూరసన । ధిష్ణుండై బలికెనపుడు దివిజులతోడన్ । తూష్ణీయత్నము చేసిను । కృష్ణతమనమూఢబుద్ధి కెల్లంబరయన్ ॥ క॥ దక్షాధ్వరమున యాగా । ధ్యక్షుండౌను హరుని విడిచి యందఱును హవి । ర్భక్షణం జేసిన యఘమిది । శిక్షింపన్ ... స్వామి యనుభవించితిరి గదే ॥ వ॥ తత్పూర్వకర్మశేషం బిప్పుడనుభవింపవలయుం గావున మనమరదలు

మ వాగ్విశేంద్రుండేగు శూరపద్ముని మనంబు రంజిల్లునట్లనుసరింపవలయునని పలికి త్రయస్త్రింశ త్కోటిదేవతలతోడ నారాయణుండు దూరంబున శూరపద్ముని యెదుర్కొని ప్రియోక్తుల నిట్లనిరి॥ తే॥గీ॥ కుశలమా నీకు దానవకులవరేణ్య । నీసహోదరులఖిల సైనికులు నిపుడు । క్షేమమున నున్నవారె యాశ్రితులఁ బ్రోవ । సహితతతిఁ గూర్పఁ గాదె నీయత్నమెల్ల ॥ వ॥ వితావత్కాలపర్యంతంబు భవత్కృపాకటాక్షంబున నిట్లున్నవాఁడనని వినయంబులు బలికిన విని శూరపద్ముండు హరిని పరమాదరంబున సంప్రీతుం జేసి తదనంతరంబ దివిజగణమధ్యభాగంబున నమేయతేజస్కులై తేజరిల్లు నేకాదశరుద్రులంగని యూథపుకిట్లనియె ॥ ఆ॥ వె॥ నీలకంఠులై త్రినేత్రులై దేవత । లకతిమించు రుద్రాకృతులకు । వెలుఁగుచున్నవారు వీరెవ్వరో చెప్పు । మనుఁడు శౌరి యతనికని యెనరెడు ॥

(శ్రీమన్నారాయణుండు శూరపద్మునకు రుద్రుల తెలంగఁజెప్పుట)

వ॥ మన్ను కమలాసనుండు రజోగుణయుతుండై ప్రథాహంకారంబున సత్పత్తిస్థితిలయంబులకు దావకారణంబని గర్వించి మహామాయామోహితుండగుచు నీశ్వరధ్యానంబు మఱచి యంత నయ్యీశ్వరాజ్ఞ సృష్టిసామర్థ్యరహితుండై యార్తుఁగతంబున ॥ తే॥గీ॥ ఏమి చేసితినొక్కొ యేర్పడ మిప్పుడకట । మూఢస్వాదయంచు వగుచుఁ జేసి యమ్మ । సర్వపట్టాభాహకారిణి శంభుమాయ । దాటఁగా నేరనైనదిమేజగతి ॥ క॥ పరమేశ్వరు మత్కర్తను । హరు నెలుఁగక సకలమునకు నధిపతి ననుచున్ మదహంకృతిఁ బూనితి నహా । దురితము ఫలియించె నిపుడు తోడనె నాకున్ ॥ వ॥ అని పశ్చాత్తపుండై చింతాపరవశుండై భ్రూమధ్యంబున సచ్చిదానంద లక్షణుండును కోటిసూర్యప్రకాశుండును శుద్ధస్ఫటికసంకాశుండును పంచవదనుండును దశభుజుండును ముక్తాదామవిరాజితుండును త్రినేత్రుండును నీలకంఠుండును నగు నీశ్వరుని ధ్యానింపుచుండె నంత ॥ క॥ హరుఁ డేకాదశరుద్రుల । గరిమ నిరతాగింపఁ మదినిఁ గ్రోధముకొల్లరం । బరగఁగ ఫాలస్థలమున నీక్షణఁ జనియించి రజుని భ్రూమధ్యమునన్ ॥ క॥ ప్రార్థింపఁగ మున్నై । ఫాలజ సృష్టి పుట్టుదుంబలికె నరభక్తి యిమ్ముగ । మీరాది ప్రభువై మాకును । కారణమే యిప్పుడు నిజము గాబలుకుడనన్ ॥ క॥ నవశోభన రుద్రులకు నిత్యునొనరఁగ వృత్తరర్థ మీకుఁ దురగాళ్వరణం । దు నిమూగించెను గావున । ఘనముగ వచ్చితిమి నీకుకడ కేమరగఁ ॥ వ॥ అనిపలికిన రుద్రపరాయణుండు చతుర్ముఖుండిట్లనియె ॥ ఆ॥ వె॥ ఈశ్వరాజ్ఞ చేత విశ్వకాసృష్టికి । మీరె కర్తలైన మేలె సంగు । ననుడు బ్రహ్మవచనమాలించి రుద్రులుఁ । జేసిరపుడు రుద్రసృష్టిమిగుల ॥ వ॥ ఇట్లేకాదశరుద్రులుఁ ప్రత్యేకంబ కోటికోటిరుద్రులఁ బుట్టించిన నయ్యేకాదశకోటి సంఖ్యలైన రుద్రులు జగంబులావరించినఁ గనుంగొని యయ్యేకాదశరుద్రులతో పితామహుండిట్లనిరి ॥ తే॥గీ॥ యీదృశంబగు బహురుద్రసృష్టి మీర । లకట చాలింపు డిపుడో మహాత్ములార । యింక మీయాజ్ఞ సృష్టిని సేతొనర్తు । ననుచు నుడివినఁ దంబున హర్షమలర ॥ వ॥ ఆయ్యవసరంబున పద్మసంభవుండేకాదశరుద్రసమేతుండై తత్పూర్వవులగు నేకాదశరుద్రులం గూడ్కొని నానావిధ ప్రాకారాంబర తోరణభద్రలోకంబున కేఁగి ద్వారంబున నంది నిజాగమనం బెఱిఁగించి యతని నతని నంతఃపురంబు ప్రవేశించి లోకానుగ్రహాకరుండైన మహాదేవునిం గాంచి నమస్కరించి కృతాంజలియగుచు తన

యజ్ఞానదోషంబును రుద్రగమనంబును రుద్రసృష్టియు నివిమొదలయునవి శంభునకు విన్నయాన్వితుండై విఖాతవిన్నవించిన మహేశ్వరుండు విని సంఫుల్లలోచనకమలంబులం గనుంగొని ॥ క॥ వనజోద్భవ యిదిమొదలుగ । తనయాజ్ఞసమస్తదేహితండంబు లొగిన్ । మునుపలె సృష్టిం జేయుచు మనమునఁ గర్వంబుమాని మనుమింక నైనన్ ॥ వ॥ అని యీశ్వరుండు బ్రహ్మకు సృజనాధికారంబు మరల కటాక్షించి యేకాదశరుద్రుల నిజలోకంబున నునిచె మఱియు నేకాదశకోటిరుద్రులను సురగణంబులతోఁ గూడి యుండుటకు నియోగించుటం జేసి యిదిమొదలుగా దేవతలు త్రయస్త్రింశత్కోటిసంఖ్యం బరగిరంత పద్మగర్భుం డీశ్వరునకు నమస్కరించి యథాస్థితి వడసె నని యివ్విధంబున నిందిరారమణుండు రుద్రసృష్టి తెలియంజెప్పిన విని శూరపద్ముండు సహోదరులతోడ సంతోషభరితాంతరంగుండయ్యె నంతయు ॥ తే॥గీ॥ శుక్రచోదితుఁడగుచు నాశూరుఁడపుడు । విశ్వకర్మ రావించి నేడ్కఁ బనిచె । లవణపాథోధి యందు వైభవము చెలఁగ । పురము నిర్మింపుమనుచు విశ్వకర్మ రావించి ॥ వ॥ అంత విశ్వకర్మయు నశీతిసహస్రయోజనవిశాలంబును, శతయోజనవిస్తీర్ణ వీధివిరాజమానంబును, రత్నప్రాకారపరిఘాలంకృతంబును, బ్రహ్మాండకటాహభరణస్థాణాయమానగోపురవిభాసమానచతుర్ద్వారయుగంబును, వాపీకూపతటాకపరిశోభితంబును, నారికేళామ్రపనసమధూకాశోకపూగపున్నాగహింతాలతాలనారంగమాతులుంగజంబూప్లక్షపారిజాతవకుళాశ్వత్థనింబజంబీరచందనమందారతింత్రిణీతమాలతిలకాద్యనేకభూరుహశోభితోద్యానప్రాంతంబును, మాణిక్యఖచితగృహనివహాలంకృతంబును నానామణివిరచితాట్టాలకవలభికాహర్మ్యసోపానాలిందదేహళిగవాక్షమనోహరగృహనికరతశోభితంబును నగు నగరంబు నిర్మించి తన్మధ్యప్రదేశంబున దశసహస్రయోజనాయతంబులును, రమణీయంబులగు పరిఘప్రాకారంబులును, మహోన్నతగోపురాలంకృతంబులగు చతుర్ద్వారంబులుస్ఫటికోపలనిర్మితశ్రేణికానిరూపమానంబులగు వేదికాశతసహస్రంబులు, సుత్తుంగక్రీడానగంబులు, సుల్లసితకేళికారామకాసారంబులు, సన్నతవిశాలపాకశాలాశతంబును, భూషణాగారంబులు, వస్త్రభవనంబులును, విద్యాసదనంబులును, భోజనగృహంబులును, గజాశ్వశాలలును, నాస్థానమంటపంబులును, దేవాసురమంత్రిభటమంటపంబులును, నానారత్నవిచిత్రితమంటపంబులును, ముక్తావిరచితంబులగు యేకాంతమంటపంబులును, స్ఫటికోపలమంటపంబులును, గోమేధికశిలానిర్మితమంటపంబులును, హరిచందనదారువిర్మితసుగంధబంధురమంటపంబులును, మొదలగు నానావిధమనోహరమంటపంబులును, ననంతకోటిమాణిక్యఖచితమహ్యస్తంభంబులును, నభ్రంకషోన్నతప్రాసాదావళికంబులును, రత్నకవాటసహస్రంబులును, జెలువలరనాకనగరస్పర్ధియు నానాదారుశిలాఘటితస్ఫటికోదారంబు నగు రాజమందిరంబు సృజించి యప్పురంబునకు వీరమహేంద్రంబను నామంబిడి యప్పురంబుచుట్టు సర్వర్తుకసుమితఫలితలలితకేళికారామశోభితంబులును, నానేకగోపురప్రాకారమంటపాలంకృతంబులు, ననంతమణిఖచితగృహనివహంబులును, భోగమందిరసుందరంబులును, నానాగారభాసురంబులును, సర్వశోభిరాజమానయాగశాలాసహస్రంబులును, నగుచు జెలువొందు హేమపురంబును, దేవపురంబును, లంకాపురంబును, నీలాఖ్యంబును, నాసురపురంబును, నాఖ్యాభిధానంబును, పశ్చాద్వాయంబు నగు, పురంబు లెనిమిది సృజించి, మఱియు, సముద్రంబునపరభాగంబునందున పురాఖ్యపురంబును, మేరువునకు దక్షిణంబున జంబూద్వీపంబునందు

పే మకూటాద్రి సవిధంబున మాయాఖ్యపురంబును నిర్మించి వెండియు సకలసముద్రంబుల సకలద్వీపంబుల ననేకంబులగు నగరంబులు విచిత్రంబులు గాఁగల్పించెనంత॥

(శూరపద్మాసురుఁడు రాజ్యంబు పరిపాలించుట.)

తే॥గీ॥ వీరమాహేంద్రపురమును వేడ్కఁగాంచి । శూరుఁ డాశ్చర్యమును బొందుచును గృహంబు । సొచ్చి దవిలించె హరిముఖ్యసురగణంబు । ననుజులును గొల్వ రత్నసింహాసనమున ॥ తే॥గీ॥ అంత పద్మజుఁ డెంతయు ననుపమాన । మణికిరీటంబు బెట్టి తన్మస్తకమునఁ । జెలువు మీఱంగఁ బట్టాభిషేకమపుడు । చేసె దనుజేంద్రునకు సురశ్రేణితోడ ॥ వ॥ అయ్యవసరంబున సకలదనుజులు సంతోషంబునం జెలంగిరంత నయ్యెడ ॥ క॥ దనుజాంతకమురాంతకుఁ । గనుఁగొని నే బిలిచినప్పుడు గడు శీఘ్రమునం । జను దెంతువు రాకిప్పుడు । చనుమని యనిచెన్నితాంతసంతోషమునన్ ॥ వ॥ మఱియు దిక్పాలకుండగు నీశాను నేకాదశరుద్రులను వీడ్కొని సింహాస్యతారకుల నిజనివాసంబుల కరుగుండని శూరపద్ముం డంత నాస్థానమంటపంబున నింద్రుండు తాంబూలకల్కపాత్రంబును, వహ్నివైవస్వతులిరువురు పానీయపాత్రంబులును, నైఋతి భృంగారువును, వరుణుండు వ్యజనంబును, వాయువు చామరంబును, ధనదుండు క్రముకభద్రపీఠికయుఁ, జంద్రసూర్యులు ఖడ్గఖేటంబును ధరియించి యిరుగెలంకులం గొలువ నానాగానవిశారదులగు గరుడగంధర్వకిన్నర సిద్ధవిద్యాధరగణంబులు గానంబులు సేయ, రంభోర్వశీమేనకాద్యప్సరసలు నటింప దివ్యసింహాసనారూఢుండై పేరోలగంబుండె దివిజులగనుంగొని ॥ సీ॥ మదిరహంకృతిమాని మామకకృషిఁ జేయు మస్తద్భటాజ్ఞ సేనమరనాథ । అంటినదహించుప కనుకుల పాకక్రియాధికారముఁ బూను మనిశమనల । అధికశాంతతఁ బాపు నిధనంబు సేయకుదానవ తతికి నెంతయు గృతాంత । శీతగంధాంబువుల్ శీఘ్రంబ కొని తెచ్చి పురి సేచనము సేర్చు పాశఁగనరుణ । ముగ్ధశాకికుచంబుల ముసువుదనర । గంధహిమవారి చిలికించి గంధవాహ । ముస్సగతిఁ గుల్కవీవుచు మార్జనమును । జేయుమెల్లెడ మదిభీతిఁ బాయకపుడు ॥ క॥ అలశంఖపద్మయుగళము । పలుమఱు దక్కఁగను సకలధటకోటులకున్ । వలసినధనమ్మొసగుము । త్కాలిక నుయుక్షేకసావధానుఁడ వగుచున్ ॥ మ॥ అలరారం బురిగోపురాగ్రమున నీహాయత్రతిన్నిల్చి శీ । తలఘర్మోదకబింబబృంద విసముక్తారత్నజాలంబులం । గలకంఠీజనకోమలాంగములలంకారంబు గావింపుచున్ । జలజాతిప్రియయౌంచగాయుమునుబాడ్జున్ మందమందప్రభన్ ॥ చ॥ మనసిజకేళికేగకను మానిపరాఙ్ముఖులై కడుకామన । స్వినులను గామినీమణుల చిత్తయురంజిలఁ జేసి వేగమే । దవకు నధీనలై రతిని దార్కొన పూర్ణకళాధురీణతన్ । ఘనమగ నత్మమూర్త్యమును గాంచుము శీతమయూఖమాటికిన్ ॥క॥ తనయులు పదుగురు తోడన । ననుభక్తిం గొలిచి యనుదినంబును శాంతిక విశుద్ధి నెగవది యిపుము । వనజాసన యస్త్రదాజ్ఞవర్తింపు మొగిన్ ॥ వ॥ అని యివ్విధంబునఁ బ్రతిదినంబు దేవతలకు తత్తత్ప్రయోజనంబులు నియోగించి గురుశుక్రులచేత మంత్రపూతంబులగు కలశోదకంబులం బ్రోక్షితుండై రత్నసింహాసనాసీనుండగుచు నింద్రాదిదేవతలు సేవింప దానవసమూహంబులతోఁ నిరంకుశంబుగా రాజ్యభారధారేయుండై ॥ తే॥గీ॥ దనుజవల్లభుం డంత నుదారమహిమ । దివ్యసౌందర్యరేఖను దేజరిలుచు । పద్మకోమలయను వేరఁ బరిఢవిల్లు । త్వష్టకన్యను వేడ్కనుద్వా

హమయ్యె ॥ సీ॥ సంగ్రామనిష్ఠురసాహసప్రక్రియా పటుభయంకరరూపు భానుకోపుఁ । జండప్రక్రమమహాజ్వాలావళిపతంగు దళిలబర్హిర్ముఖు నగ్నిముఖుని । ప్రళయకాలాఖిలభానుకోటి సహస్రరాజితధాము హిరణ్యనాము । రససాయమానసారాచాఖు భీకరవరభుజమిసరాహు వజ్రబాహుఁ । గాంచె తనయులనల్వుర గరిమమీర । పద్మకోమలయందును బ్రముదమెసఁగ । శూరపద్ముండు జితదైత్యశూరపద్ముఁ । డద్భుతోదారవిభవుఁడై యతులమహిమ ॥ వ॥ మఱియు సురాసురసిద్ధవిద్యాధరోరగకన్యల వివాహంబై వారలయందు నమేయవీర్యబలాన్వితులగు త్రిసహస్రసంఖ్యులగు సుతులంగని మహావిభవంబులఁ జెలంగుచు వేలువేల కోటిద్వయబలంబులు గొలువ సింహవక్త్రతారకులు నసురాఖ్యపుర మాయాపురంబు కనియెన ॥ క॥ పురిచేరి సింహవక్త్రుఁడు । సురుచిరలావణ్యశమన సుతనువిభూతిం । బరిణయమై వైభవవి । స్ఫురణ మహాధీరుఁ గాంచె పుత్త్రినిఁ బదసేన్ ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున ననేకకన్యలం బరిణయంబై కుమారుల నూర్వురం గనియె తారకుండును నైఋతితనయయగు సౌశీకను బాణిగ్రహణంబై ధర్మసహితుండగు నసురేంద్రాఖ్యుండైన పుత్త్రినింగని యాత్మీయపురంబున సుఖంబుండెనని శౌనకాదులకు సూతుండు సెప్పె ॥ మ॥ ఇభచర్మాంబర శైలజాకుచతటీ భీష్టోపగూహక్రియా । సుభగంభావుకపక్షదక్షముఖహృచ్ఛంభత్ప్రతాపోజ్జ్వలా । ఋభుబృందార్చితపాదపద్మయుగళా యిచ్ఛాక్రియాజ్ఞానశ । క్తిభవిష్ణుప్రతిభాప్రవర్ధితజగద్విస్తారగంగాధరా ॥ క॥ లీలాభృద్వహ్న్యాత్రిగరళవి । నీలశిరోధిప్రభావనిర్జితబలభి । న్నీలోపలదామజగ త్పాలనశాలాత్త్రిపుర దానవశిక్షా ॥ స్రగ్విణి॥ పంచబాణద్విపేట్పంచతాక్షృన్మహా । పంచవక్త్రాలసత్పంచకృత్యోద్యతా । పంచభూతాదిసర్వప్రపంచాత్మకా । పంచకోశాతిగా పంచవక్త్రాశివా॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదిందుధరసుందర పాదారవిందార్చిత హృచ్ఛతపత్రసకలసుకవిజ
నానుగ్రహపాత్రసుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపస గోత్రకోడూరియెల్ల
నార్యపౌత్రశంకరామాత్యలక్ష్మాంబికాతనయ వినయవిధేయ బాల
సరస్వతీ నామాంక వేంకటాచలకవి ప్రణీతం
బైన శ్రీస్కాందంబను మహాపురా
ణాంతర్గత శివరహస్యఖం
డంబున నసుర కాం
డమందుఁ బ్రథమా
శ్వాసము సం
పూర్ణము.
శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీరస్తు.

శివరహస్యఖండము.

—:*అసురకాండము*:—

ద్వితీయాశ్వాసము

క॥ శ్రీరాజితగిరిమందిర । శ్రీరమణ ప్రముఖ దివిజకీర్తిత కరుణా। పూరిత ముకుళాగలుభా । శ్రీరమణోప్సిత శుభాంగ శ్రీశివలింగా ॥ వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుండి ట్లనియె ॥ క॥ శూరులనుశూరపద్ముఁడు । వారక కోటిద్వయంబు వాహిను లనిచెన్ । ధారుణి నొక్కొక ద్వీపం । బారసి పాలింప సతత మనుపమలీలన్ ॥ వ॥ ఇట్లు స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకంబుల రక్షింప వేఱువేఱ నాఱుకోట్లు వాహిను లసురుల నియోగించి వీరమహేంద్రపురంబుఁ జుట్టియావరించినయష్టపురంబులయందు గజవక్త్ర, తురగవక్త్ర, వ్యాళీకవక్త్ర, భల్లూకవక్త్ర, వ్యాఘ్రవక్త్ర వరాహవక్త్ర, సింహవక్త్ర, గవయవక్త్రులను, వీయష్టమహావీరుల నశీతిసహస్రవాహినులతో నుండుండని నియమించి నిజపురంబున గోపురప్రాకారంబుల నందందు లక్షవాహినుల నిలిపి దుర్గుణ ధర్మకోప దుర్ముఖ శంఖపాల వజ్రపాల ధర్షణ మహిషాఖ్యులను మంత్రులం గూడి ప్రాజ్యసామ్రాజ్యధౌరేయుండై యుండె నాసమయంబున॥

దేవతలుశూరపద్మునిగొలుచుట

చ॥ బలరిపుముఖ్యదేవమునిపఙ్క్తి, ని తాంతభయంబుఁ దోప ని । స్తులతరవైభవాఢ్యుఁడగు శూరుఁడు తత్సభాజాల్ తలంచాలుం, । జెలువుగ మంత్రులు న్వరుస చెప్పిన కార్యములన్ ఘటింపుచుం । జెలఁగఁగ వపించె పక్షిభు చెంగట పన్నగరాజు కైవడిన్ ॥ మ॥ దనుజాధీశ్వరుఁ డొక్కనాఁడు త్రిదివాధ్యక్షాది గీర్వాణులరి । గని మీనంబులఁ బట్టి తెమ్మనుడు దుఃఖంబొంది చిత్తంబులన్ । మునుదక్షాధ్వరమందుఁ జేసిన యఘంబున్ డెందమందెన్నుచుం । జని వారందఱు వార్ధికవ్వరుణు మత్స్యవ్రాతముల్ వేడినన్ ॥ వ॥ అంత వరుణుండు సముద్రంబునం గల తిమితిమింగలాది మీనంబులఁ బట్టి తెచ్చి తీరంబున నునిచి నయ్యోష భానుండు మీనంబుల శోషింపం జేసి యముండును విగతప్రాణంబుగాఁ జేసి యొంతయు ॥ ఆ॥ నాగపాశములను వేగము బంధించి విబుధవరులు కట్టి తెచ్చినపుడు । భయము మీర శూరపద్ముని గృహమున । కసురుఁడదియుఁ జూచి హాసమలర ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున దినదినంబును మత్స్యంబులం దెమ్మనిన నంగీకరింపుచు నిమిషమాత్రంబున మీనజాలంబులం దెచ్చి యిచ్చిసమర్పింతు రెంతయు ॥ క॥ అనిన విని విప్రపుంగవు । లనయం బజముఖచరిత్ర మదియెవ్విధమో । వినుపింపుమనుడు సూతుం । డనుపమగుగంభీరభ

ణితినప్పుడిట్లనియెన్ ॥ క॥ సురభూసురవిద్వేషి ణి। నిరతం బజవక్త్రి భువన నిష్ఠురలీలం। బరవంచన దుర్దయస్థుమ। జరిద్యుంచె నిశేచ్ఛ భువనజాలంబందున్ ॥ క॥ కామవశంగమ్మయ్యె య । శ్యామిని యొల్లెడల దేవగణముల ఋషులన్ । భూమీసురులను దనుజ । స్తోమంబుల జగతి నెల్ల సుందరజనులన్ ॥ వ॥ మఱియు యువవృద్ధజనంబుల నేరినైనను మార్గంబుల ననర్గళంబుగ రమింపు చుం బ్రతిదినంబును సహస్రపురుషసంభోగ ప్రమాయత్తచిత్తయై మదోన్మత్తయగుచు నందంద వేదకీ సుందరీజనంబులఁ గొందఱను బలాత్కారంబులం దెచ్చి సహోదరులకొసంగుచు తపోయజ్ఞంబులకు విఘ్నంబులొనర్చుచు నివ్విధంబున మహాఘోరకర్మపరాయణయై యొక్కనాఁడు ఋషిశ్రేష్ఠుండగు దుర్వాసుం జేరి యతనితోడ నద్దానవియిట్లనియె ॥ క॥ మునివర యేనుం బుత్రార్థినినై విన్నఁబొందె వచ్చితి నాఁడుయిష్టం। బొనరఁగ శ్రీసుమ గూడుము । నవవిల్తుని కేళి మిగుల నమ్మతిచేసికన్ ॥ వ॥ అనిన భయంపడి దుర్వాసుం డద్దానవి కిట్లనియె ॥ క॥ భామ విను నేనశక్తుఁడ । క్షామర్తు తపోనిరస్తవివిధాఘుండన్ । నామది యొప్పదు నీతోఁ । బ్రేమన్ రమియింపఁ జనుము విసరుహనయనా ॥ వ॥ అని యనంగీకారంబుగాఁ బలికిన నమ్మునీంద్రుని దానవాంగన బలాత్కారంబున వెలికలఁబడఁద్రోచి పట్టి తమింగవుగలింపుచు నధరపరిచుంబనాదుల నతివి నుపరిసమరతిక్రీడావినోదంబులంగూడె నెంతయు ॥

ఇల్వలవాతాపులకథ

క॥ సురతప్రాప్తిమ రాక్షస । తరుణిమునిం గూడ నిట్లుతక్షణమేయి । ద్దరికిల్వలవాతాపులు । పరగన్ జనియించి కలఘుబలశాలులొగిన్ ॥ వ॥ అక్కుమారులు పితృమాతృస్వరూపులగుచు జనకుండగు దుర్వాసునిం గని యొక్కనాఁడు కౌర్జన్యంబున భవదీయతపఃఫలంబుమాకొసంగుమనవుండు కృద్ధుండగుచు మునీంద్రుండిట్లనిరి॥ ఆ॥వె॥ ఓదురాత్ములార యుచితమే నాతపః। ఫలమొసఁగుడు మనుచు ఁబలుక మీకు । వసుధ హరిచూడ కవ్వల దుర్వాసుఁ। డరిగె కడచుమనప్ప నాక్షణంబ ॥ వ॥ అంత నద్దురాత్ములు రెంబడించిన ఋషివర్యుఁడగు జనకుని సంహరింప నుద్యక్తులైన బాలకులగని మునిసింహుండు క్రోధవివశుండై మీరివ్విధంబువం దాపసులఁ దుష్కృతయాచరులగుచుం గొంతకాలంబునకు నిధనంబునొందుదురని శాపంబిచ్చె నంత ॥ తే॥గీ॥ అట్లుశాపగ్రస్తులై రాక్షసులు దద్వరంబు । దనరనేయుచుఁ దత్ప్రసాదంబువడయ । గరిమఖండించె వాతాపికాయమిష్ట । దన్నబ్రేల్చుచు బలిమాఱు సద్భుతముగ ॥ వ॥ అంత నజుండు ప్రసన్నుండై వరమెయోసఁగుమనిన నయ్యల్వలుం డిట్లనిరి ॥ తే॥గీ॥ భువిని వాతాపి యజరూపమును ధరింప వానిపచనంబుచేసి పాకంబు ద్విజులకిడి వాఁడొగి పూర్వంబు పగిదిమ్రోలవచ్చి నిలువంగ వాఁడీవలనుండును ॥క॥ అనిన నట్లయగుం గాక యనివరం బొసంగి పద్మగర్భుండు నిజపురంబున కరిగె నంత నమ్మహీసురులు మాతృసోదరుండగు శూరపద్ముం జేరి కృతప్రణాములై ప్రసాదంబున నిజవృత్తాంతం బంతయుఁ దెలిపి తత్సన్నిధానంబున నేకదినంబులుండి తదనంతరంబు కుటజదేశంబునకుం జని యందొక్కం డొకచోట నివసించి యష్టాహారంబుల సంతుష్టులగుచు నుండె రప్పుడు ॥ క॥ మునివేషంబు ధరింపుచు ఋషులకుం దెల్పియందు మార్గముల దుర్వా । మునులను భూమీసురలను । గనుఁగొని

యతిరవయనుచుప్పఁ గపట్టవెంబర్వక॥ వ॥ ప్రత్యుద్గానపురస్సరంబుగా వారలకుం బ్రణమిల్లి యా ర్ఘ్యపాద్యంబులొసంగి యాసనంబులిడి యీదివసంబున పితృపూజ యొందగునోయని చింతాక్రాంతులమై యుంటి మస్మద్భాగ్యవశంబునఁ భవాదృశులైన బ్రాహ్మణోత్తము లరుదెంచితిరి నేఁడు మత్పితృదివసంబు నిమంత్రణంబంగీకరించి యిభ్యూచితలం బలంకరించి నన్ను గృతార్థుఁ జేయవలయునని బలుకుచు నప్పుడప్పాతాత్ముండు మేషరూపంబుననున్న వాతాపినింబిలిచి వధించి యనలంబునఁ బచనంబుగావించి సంతృప్తిగా భోజనం బిడి యుపచారంబులొనరింపుచు వీడ్కొలుపునెడ॥ ఆ॥వె॥ వేగపర్ణశాల వెలుపటఁ గరుదెంచి। యిల్వలుండు మోదమెసఁగ మరల। వచ్చిమాత్రిల నిలువు వాతాపి యనవుఁడు। నతిరయమున వాఁడుమాఱ్ఱమునను॥ క॥ మునియుదరము భేదింపుచుఁ। దన రయుధాపూర్వకముగ దండను నిలువక। దినదినమిట్లు దురాత్ముఁడు॥ దనుజాఁడు గడు బ్రాహ్మణా ళితత్పరుఁడగుచుఁ॥ వ॥ స్వేచ్ఛావిహారంబుల దుష్కర్మంబులొనర్చుచుండు నని యిల్వలుచరిత్రంబుఁ బెప్పి శౌనకాదులకుమతియు సూతుండిట్లనియె॥ క॥ శూరుం డిం ద్రాదియమరాళి శారూఢిగ నెక్కి యబ్జజాండము లెల్ల। వారక పరిపాలించుచు। ధీరత తద్వృత్తమరసి దినదినమంచుక॥ సీ॥ అతఁడొక దినం బజ్జజాండంబులు చరియించి మధ్యాహ్నసమయమునకు। న హిలోకమునఁ జేరి యందుండి చని రాత్రి నాత్మపురంబున నధివసించు। మరునాఁడు నట్లన చరియించి యంశుమల్ భువిఁ జేరిమధ్యాహ్నమునకు రజని। నిజపురంబున నిల్చునిత్య మీరీతిని నజ్జజాండంబు లన్నియరసి। సకలభువనంబులందును జంద్రసౌమ్య। శుక్ర రవి భౌమ గురు సూర్యసుత పదముల। హరివిధి ప్రదంబులందు మధ్యాహ్నమునకు। వచ్చి మాహేంద్రపురికేగు వసతిఁ జేయు॥ వ॥ ఇట్లుండి॥ క॥ ఒకనాఁడు శూరపద్ముఁడు। శుకవాణి సురేంద్రురాణి సొబగువిని సుమాం। బకపరిపీడిత తనుఁడై। మకరధ్వజుకేళిఁ దేల మనసుంబొడమినన్॥ మ॥ అత్యంత సంభ్రమాయత్తచిత్తుండై నిజసేనాపతి నొకనింబిలిచి యాత్మజంబు యింద్రునిం బంధించి యిందాణి నిటకుఁ దెమ్మనవుండు॥ తే॥గీ॥ చనియె నాతఁడు శతకోటి సంఖ్యవెంట। రాత్రుల స్త్రీలతో సుర రాజపురికి। నంతయావృత్త మాలించి యసురవిభుఁడు। గడుపలాయనమొందెను గ్రాంతతోడు॥ వ॥ అంతశచ్యుపతియు యువతిజనసహితుండై నాకలోకంబున కరిగి విబుధుల చేత నింద్రునిప లాయనంబెఱింగి క్రిష్ణుల శూరపద్మునిం జేరి యావృత్తాంతం బెఱింగించిన శూరపద్ముండును తత్స్వర్గంబు విని వెంకియు భువనజాలంబులందు వెదకుటకు పరిచారుల నసేనల నియోగించె నప్పుడు దేవతలింద్రవియోగంబున దుఃఖార్తులై సంపదలుం బాసి విష్ణులోకంబున కన్న జయంతుని ముంగల విజ్ఞాపనంబు చేసి రంతయు॥ ఆ॥వె॥ అనిన మాటఁ జూచి యావిప్రవర్యుల। పలికె చెలిమి విబుధపట్టణంబు। విడిచి యింద్రుఁ డుండు విష్ణులోకంబున। కరిగె దెల్పుమనఁ గను నాతఁడనిరు॥ వ॥ మునీంద్రులారా సావధానంబుగా వినుండు శూరభయంబున మహేంద్రుండు నైరంతంబు న కరిగిన॥ క॥ జనకసహోదరు శారద। గనుఁగొన సైరంతమునకు జనతర్పణంబు। జని విష్ణుయుండు నచ్చట। నని శక్తునసియుంచె వాసవాత్మజుఁ దెలుపుక॥ అట్ల నందుండు నరవింది సేవలెల్ల విజ్ఞాపనంబు చేసిన విని పితృపలాయనశోకంబున గృశింపుచు తత్ప్రాప్తి భావశరణుఁడు

సురల జయంతుండు దేవలోకంబున కరిగి యసురనియోగంబునం గృషిజీవనంబు గావింపుచుండె నంత కాలవశంబున॥ శా॥ వీణాగానవిశారదుండు త్రిజగద్విఖ్యాతుఁ డచ్ఛద్యుతుల్। రాణింపన్ మెయి నారదుండు సనుదేరం జూచి తా రేచి యిం। ద్రాణీనందనుఁ డాజయంతుఁడు ప్రమోదం బొప్ప నత్యంతముగా। క్షోణిన్ జాగిలి మ్రొక్కి యిట్లు లనియెన్ కుంభద్వయా సాభిషిమున్॥ తే॥గీ॥ పరగ యుష్మత్పదాంభోజ భజనఁ గనుట। నేఁ గృతార్థుఁడ నైతిని నేఁడు మిగుల। తల్లిదండ్రుల నెడఁబాసి తాళలేను। శుభకరంబుగ వారలఁ జూడఁ గలనె॥ చ॥ అనవుఁడు నారదుం డనియె నాత్రిదశాలంగుల నీయఖిష్టముల్। దనరఘటించునింక తలిదండ్రులఁ జూడఁగఁ గొంతకాలముం। జనఁ దగు నెవ్వఁడెచ్చటను జల్పినకర్మము దెంత మాత్రమో। యనుభవ మొందకున్న యతఁ డచ్చట తత్ఫలమంత మాత్రమున్॥

—*: నారదుఁ డింద్రునివృత్తాంతము జయంతునకుఁ జెప్పుట :*—

క॥ సితశ్రీ సుజాతుఁడు। భూతలమున కరిగి తనదు పాఁతియు దానుం। దైత్యేయ విశార్ధము। శీతాంశువతంసుఁ గూర్చి స్థిరతరనిష్ఠన్॥ వ॥ తపశ్చరణంబున నున్నవాఁడది గావున నీవిష్ట దృపమత్తుండవగుచు సర్వసుపర్వులతోడ బుద్ధిమంతుడవై శూరపద్ముని గార్యమందుండుమని పలికి నారదుండాకాశపథంబున కరిగనంత॥ శా॥ పాకారాతి ధరక్ చిదంబరసమీపంబందు (త ఘాత్యతమా శ్రీ)కాళాఖ్యపురంబునన్నిరుపమ శ్రేయంబుసంధిల్లఁగా। శ్రీకంతుంబర మేశుశంకరుని గారీవల్లభుం జాలపూ। జాశతోప్రక్తసపర్యలం గొలుచుచున్ సాధ్వీసమేతంబుగన్॥ వ॥ ఇట్లుండి యొక్కనాఁడు శూరపద్మ ప్రేషితులగు చారులం గని భయాకులుండై యారామభూరుహమధ్యంబున వైణవరూపంబును వహించి కపటవేషంబున దాఁగియుండె నాసమయంబున॥ క॥ జగతి నవగ్రహదోషంబగుటయుఁ గడునావృష్టిభావమైపనులంగున్। గగతన్ హిమములు మానియు। మిగులంగనుపట్టెఁ బండమిహిత ద్యుతులన్॥ ఆ॥వె॥ అబ్జభవునికైన నవనిలో దుష్కర్మ। మహిమ దాట వశమె యహహా తలఁప నిచట నేఁ జరింప నీవృక్షతతులకు। శోషణంబు గలిగె సుఖ్యేయకట॥ వ॥ అని యిట్లు చింతాక్రాంతుండై తిలింపపతి యుండునెడ నాకాశవాణి నీవు శోకంబు విడువుము మహానదిసన్నిధానంబు, కాలాంతరంబున మీకు సంఘటించు జీర్ణపలాశంబులకు నీవృక్షంబులన్నియు పూర్వంబట్ల పుష్టి బొందఁగలవని సత్యంబుగాఁ బలికిన శచీకాంతుండు ముక్తశోకుండగుచు సంతోషభరితాంతరంగుండయ్యె నాసమయంబున నారదుండు వినాయుదలంబున కరుదెంచిన॥ క॥ అరుదెంచు నమ్మునీంద్రుని కరమర్థిం గాంచి మ్రొక్కి ఘనతరభక్తిన్। గిరి యర్ఘ్యపాద్య పూజా। దరణన్ సంతోషపఱచి తగవీక్షుడైన్॥ వ॥ అంత సుఖాసీనుండై నతనితోడ గిరీంద్రుం డిట్లనియె॥ క॥ నీసందర్శన మగుట ను। భాసురముగ నాకు జన్మపావనము గదా। యో సురమునికర యనవుం। డాసన్నుని బలికెఁ గుశలమా గిరివర్యా॥ క॥ మేరుగిరిమండి వచ్చితి। వారక నీకడకు నిపుడు వాత్రమ్ముఁగనె। మారు విచిత్రము తద్గిరి। సారకుననియెం బ్రియోక్తి సరణిన్ నాకున్॥ క॥ గిరిరాజ నీదుసన్నిధి। నర మప్రియ మెట్లు బలుకఁగా నగు నీవుం। గురుభక్తి గలదు నాయెడఁ। దిరముగ నడిగాన నీకుఁ జెలిపెద వినుమా॥ తే॥గీ॥ ననుప్రదక్షిణమొప్పగ ననుదినంబు। రాశినక్షత్రములతోడ రవిశశాంకు

లధికభీతినిఁ జొట్టుదు రలపురారి । కనుపమంబుగాఁ గోదండమగుదు నేను ॥ క॥ పాయక సుపర్వులందఱు । నాయందు వసింతు రనుదినం బది గానన్ । నాయభ్యున్నతి కనగా । నే యచలంబైనఁ గలదె యిద్ధరయందున్ ॥ వ॥ అని యఖర్వమూర్వారగర్వదుర్వాహుండై సుపర్వపర్వతవరేణ్యుండు పలికినపలుకు విని కోపంబు దీపింప నధరంబదర నవంధ్యగరిమనవ్వింధ్యగిరి యిట్లనియె ॥ తే॥గీ॥ వారకోభవుండు ధనువుగా వంచుటదియుఁ । దనకు మహిమగాఁదలఁచెను గనకశిఖరి । యమరగణములు తన మీఁద నధివసించు । టదియు గుణమనియెన్ని గర్వాంధుఁ డగుచు ॥ మ॥ సరసూర్యత్విషఁ దిఖుంప నప్రకట చండప్రక్రియ న్మించు నా । శరభాధ్యత్వు ఖురాగ్రసీమ నొకమేషపాత్రియమే గాద? గద్దరుణేంద్రంబు తదీయ పక్షఘనవాతప్రోద్ధృతంబై మిణుం । గురువై లేక గగనంబునం దిరిగ నాతుంబోఁడె యాశైలముల్ ॥ వ॥ అని వింధ్యాద్రిపలికిన విని నారదుం డాశీర్వదించి వియత్పదంబునం జనియె నంత ॥ తే॥గీ॥ వింధ్యశైలంబు గోత్రధంబు విస్తరిల్ల । నంబుజభవాండభాండంబు నంటిపెరిగె । తన్మహోన్నతి నూర్యచంద్రభ్రమణము । లాఁగనొకటనిరులొకచోట పగలుకెలఁగె॥ వ॥ అసమయంబున ॥ క॥ కాలభ్రమణమెఱుఁగకఁ । జాలించిరి సవనములపుడు జన్ములది విధిన । జాలము విరుద్ధచరితమని । యాలోచించి సురగిరి గుహాశ్రయుఁ ఘటజాత్ ॥ వ॥ గనుంగొని సంస్తుతింపుచు ॥ క॥ చులకీకృతసప్తార్ణవ । కలశోద్భవ తాపసేంద్ర కరుణను లోకం । బులు పరిపాలింపవె యనుఁ । బలువిధముల సకలభూతపటలిఁ గెలఁగన్ ॥ క॥ కరుణాహృదయుఁడవై విను । బ్రకటితమగు వింధ్యగర్వభరమున భువనం । బొకచో విగతార్కంబై । యొకచో సర్కప్రకాశ మొనరుచు నెప్పుడున్ ॥ వ॥ సర్వక్రియాగర్హితంబై యాగాద్యభావంబగుటం జేసి యేము క్షుత్పీడితులమైతి మదిగావున వింధ్యగర్వంబు నివారించి జగంబులు బరిపాలింపవే యని సురలు ప్రార్థించిన॥ తే॥గీ॥ వారి ప్రార్థనమన్నించి వారిననిచి । కలశభవుఁడంత నిజమనః కమలవాసు । సురుచిరవిలాసు కైలాసపురనివాసు । కిల్బిషనిరాసుఁ జింతించెఁ గృత్తివాసు ॥ వ॥ అప్పుడమ్మహాదేవుండు ప్రసన్నుండైన ప్రణమిల్లి యుమవల్లభుండిట్లనియె ॥ తే॥గీ॥ నగసుతాధీశ త్రిపురదానవ వినాశ । కలితభవపాశ యోగేశ గగనకేశ । ఘనకృపావేశ మునసాకుగలుఁగఁ జేయు । యురుబలము వింధ్యగర్వాపహారణమునకు ॥ వ॥ ఇక్కార్యంబున లోకసంరక్షణంబగు మఱియు దక్షిణదిగ్భాగంబున కనుగనలయుఁ బుణ్యక్షేత్రతీర్థవిశేషంబు కటాక్షింపుమని భక్తినమ్రుండగుచు నగస్త్యుండు బలికినం బరమేశ్వరుం డిట్లనియె ॥ మ॥ కలుగున్వింధ్యమదంబణంపబలముల్ గావేరినే తత్క్షణం బడలమంటుం గొనిదక్షిణంబునకు నేడ్కన్ బొమ్ము నా నంతలో । నలపుణ్యోదయుచంద్రమౌళికను ఘాలాక్ష భుజంగేంద్రమున్ దల నాకిస్సుడు నమ్మహాపురుషు వెంటంబోవఁగా శక్యమే ॥ వ॥ అనిన నీశ్వరుం డిట్లనియె ॥ క॥ జ్ఞానిధామఁడు కుంభజ । యూని నినున్విడువఁగలఁడు మహివనమున నెం । తేనియు నలంకరింపుఁగ భూసురతతి తక్షణంబు బొమ్మిపుడీవున్ ॥ వ॥ అనిపలికి యగస్త్యమహామునిన్ మోదంబుగా వీడుకొల్పి భక్తాభయప్రదుండగు నీశ్వరుండంతర్ధానంబు నొందె ॥

క్రౌంచాసురునిశాపప్రకారము

మ॥ చనియెం గుంభజుఁడంత వింధ్యగిరి కంచల్లిలమార్గంబునం । జని మాయాపురి చెంగటన్

ఘనభుజాసి క్రౌంచు క్రౌంచాసురుం । డనిశంబు న్నిజమాయనుర్వి నగనంబాకాశమున్ భూమి జే । యునప్పుడిట్టి గిరిరూపాఁగ భువన వ్యత్యాసమున్ జేయుచున్ ॥ క॥ నానారూపధరుండై । దానవుఁ డతిశఠుఁడొప్ప ధరణీధరమై । గానఁబడంగను తోపవు । యాని సనె న్వానిమీద మార్గభ్రాంతిన్ ॥ వ॥ ఇట్లు జని మునీంద్రుండు మార్గంబరయనేరక నిమిషమాత్రంబు మోహితుండై కొండొకసేపునకు నిమత్పథంబు చూపట్టిన సూక్ష్మరూపంబున నొక్కెంచుక దూరంబరిగి పృథివీతలంబు గానకనిటునటుం భ్రమియుచు స్ఖలత్పాదయుగళుండై వేఱొకజాడ నరసి మరలి చనుదెంచుచు నిట్లు బహుప్రకారంబుల వ్యాకులతం బొందిచనిచని యొకవనమధ్యంబున నిలిచె. నాసమయంబున॥ సీ॥ ధగధగద్దీధితుల్ దనరఁ దటిల్లతల్ దిక్తటంబుల నెల్లఁ దేజరిల్లఁ । జెళపెళధ్వనుల చేఁ బిట్టుగా నుఱుములు ప్రళయకాలము నాఁటి పగిది మ్రోయ । ఛటఛటారవమున నుల్కాటములుగా వడగండ్లురాళ్లు ఉర్విన యట్లు రహిపడంగ । ఘుమఘుమార్భటులు నాలొక్కెనఁ జండవాయువుల్ తుజములు ధారుణిఁ గూల వీవ । నిండి కమ్ముక నంబరమండలంబు । కాళిమమమీరి ఘనఘనాఘనచయంబు । మత్తవేదండ తుండోపమాన సలిల । ధార లురవడి వర్షింప భోరుకొనఁగ॥ తే॥గీ॥ భీషణంబులకెల్లను భీషణంబు । మోహనంబులకెల్లను మోహనంబు । మృత్యువునకును మృత్యువై మిక్కుటముగ । భువనములకెల్ల వ్యామోహమును ఘటించె ॥ వ॥ అప్పుడయ్యగస్త్యుండు విభ్రాంతచేతస్కుండై యిదియేమి విచిత్రంబకో యని జ్ఞానదృష్టినవలోకించి క్రౌంచాసురుని మాయగాఁ దలంచి నిర్భయుండగుచుఁ గరదండంబున నతని సంతాడితుంజేసి దురాత్మా యొద్ధికారణంబున పర్వతరూపంబువై కపటంబున నన్ను భ్రమింపంజేసితి దాననంజేసి నీవు పర్వతంబువై షణ్ముఖుని శక్తిచేత నిర్దళితాంగుండవగుమని హస్తంబున జలంబుగొని యద్దానవునికి శాపంబొసంగి యధామార్గంబునం జనిచని ॥ మ॥ గనియె న్నిస్తుల సౌధశృంగవిహార త్కాంతాకరగ్రాహ్యనం । దనభూమీరుహ మంజరిం గులనగద్వంతి వళ్రశ్రేణికా । ఘనగండస్థల నిర్గళన్మదఝరిన్ గంగాపయశ్శీకరా । ఘనికాతాళనిధూతపాతకగిరిం గాశీపురిం జెంగటన్॥ తే॥గీ॥ ప్రాణులకు కర్మపుటమున బ్రహ్మమంత్రం । బెసఁగు సంసారతారక సురగభూము । శివుని విశ్వేశు నందు పూజించి యతఁడు । జక్క చనుదెంచె వింధ్యాద్రి సరణినెలమి ॥ వ॥ ఇట్లు చనుదెంచి ॥ ఉ॥ తాపసమౌళి కాంచె సముదంచిత పావని ఛాంతసంచర । ద్వీపి మృగేంద్రఖడ్గమహిషేభ లులాయతరక్షుకాలమున్ । దీపితభానుమండలగతి ప్రతిరోధసమేధమానవి । ఖ్యాపితశృంగజాలము నఖండవిశాలము వింధ్యశైలమున్ ॥ వ॥ ఇట్లు గని గిరీంద్రా నీవు సకల భూతనిగ్రహానుగ్రహపనుసక్తంపవదిగావున ॥ క॥ వినవల యేను మదభ్యనవము । తనయం గార్యార్థమిపుడు దక్షిణమునకుం । జనవలయు త్రోవ నిమ్మని । ఘనతరమధురోక్తి మౌని గనుఁ బ్రార్థించెన్ ॥ క॥ విని నగము మౌని కనియెం । జన నిచ్చేమార్గమెద్ది జాడ యెఱుఁగనే । చను మువ్వలయమున మదినిం । గినిసి యగస్త్యుండు వింధ్యగిరిశిరమునిట్లన్ ॥ క॥ కరమెత్తి యునిచి యడఁచిన । బరిపీడితమై నగంబు పదిభూస్థలిపై । శరణాగతుఁడగుచుం గడు । కరుణావారధి నగస్త్యుఁ గనుఁగొని పలికెన్ ॥ మ॥ అపరాధంబు సహింపుమయ్య గడుఁ జాయజ్ఞానకృత్యంబుస । త్కృపమున్నింపుము పూర్వమట్లనఁ గటాక్షింపం దగున్ వేగను । ద్విఢ

శాన్నక్యమటంచు నమ్ముడగుచున్ వింధ్యాద్రి వేడంగన । యుత్పథములీత బలుత ధసమ్యుడనియెం జోద్యత్రప్రభావంబునన్ ॥క॥ పునరాగమనము గలుగుం । దనకావర్యంత వినావృతగ నిర్భయతం । దనరు మ వసింపుమీగతి । వినుకం బ్రోన్నతిని గాంచి వెలయుదు సుపర్వా ॥వ॥ అనిపలికి వింధ్యాద్రి వీడ్కొని తదనంతరంబ కుంభసంభవుండు దురితాత్ముడైన యిల్వలవాతాపుల్లున్న దేశంబునకరిగిన క॥ మునివరునిం గాంచి యిల్వలుం । డనుపమవినయంబు మీఱ నంజలియుతుడై । మునివర్య దయాపూర్ణా శ్రమ । మున నొకనిమిషంబు నిలిచి పూజలు గొనుమీ ॥వ॥ నన్ను కృతార్థుం జేసి పొండని ప్రార్థింప నతండు నిలిచె నద్దానవుండు పూర్వప్రకారంబున వాతాపిని దునిమి వచనంబు చేసి తన్మాంసంబు తోడ యథేష్టంబుగ స్వాదుతరంబులైన దధి మధు క్షీరాజ్య భక్ష్య భోజ్య పాయసాన్నంబుల నమ్మునీంద్రునకు సంతుష్టి గావించి వాతాపి నాకర్షించ నతడు నుదరంబులోన భ్రమణంబు జనియించిన ॥క॥ ముని దెలిసి దనుజు కపటము । మనమున జపియించి తాను దునురాజంబుం । దనయుదరమును గేల న్నిమి । రిన జీర్ణుండయ్యె నసురబుధి వరుసకుక్షిన్ ॥వ॥ అంత వాతాపి మృతుండౌట యెఱింగి యిల్వలుం డగస్త్యుని వధింప నుద్యుక్తుండైన నక్కుంభసంభవుం డద్దురాత్ముని గాంచి కోపించి హుంకారప్రహారణంబున వాని విగతప్రాణునింజేసి యంత తదుత్కటదేశంబు నిర్గమించి కొంకణదేశంబున కరిగి బ్రహ్మహత్య బాధితుండగుచు తత్పరిహారార్థం బత డు లింగరూపంబైన సదాశివుని నందు పూజించె తత్సమయంబున ॥క॥ నారదుడు సతత గానవి । శారదు డమరేంద్రు కడకు సత్వరగతి నే । తేరంగ సురవరు డాతని । గారవమున బూజచేసి కడు దైన్యమునన్ ॥వ॥ మునీంద్రా మాయాశీర్వాదంబున మాకెన్నటికి స్వస్థానంబుల వసింపంగలుగు సురలెన్నండు సుఖింతురు శూరపద్మునివలని యుపద్రవం బెప్పుడు నడంగు తద్దుర్ఘాచారసంచారంబునకు భయంపడి యీయుద్యానభూరుహవాటిని వేణురూపంబు ధరించితి నదిమొదలుగా నవగ్రహదోషంబున వృష్ట్యభావంబై నీరసంబులగుచు వనసీజంబులు గ్లానిం బొంద నిదినాకు సంతాపకరం బైన యుద్ది యీ నా శోషణంబు మాన్పుటకు వృష్టియగుట యెన్నండని విగతధైర్యుండై దివిజవల్లభుం డు పలికిన నారదుండిట్లనియె॥

నారదుండింద్రుని నూరడించుట

క॥ వలదు విషాదము మదిలో । బలశాసన దివిజరాజ్యభరణము నీకుం । గలుగును గాలాంతరమున । నలఘుస్మృతిపీడ జనును యాపదలంచున్ ॥ వ॥ కుంభసంభవుండు కైలాసంబున నుండి సప్తతీర్థంబులందు కావేరియను నదినిగొని వచ్చి సమీపంబున గోకర్ణదేశంబునందున్నవాడది గావున నీవు గణపతినిం భజింపుము ప్రసన్నుండై యతండుశీఘ్రంబుగా నమ్మహానది నచటికి జేగలండు దాన నీనృత్తుషండంబులకు శోషణంబడంగి పోషణంబు గలుగునని పలికి దేవముని చని యెనంత ॥ క॥ అనుపమయుగగర్జరసా । యనమగుచున్ నిఖిలదుఃఖహరణంబగుచున్ । మునివచనంబున నింద్రుండా వరుగ గణనాథ పూజనోత్సకుడగుచన్ ॥ వ॥ అచిరయి శోచిసమేతంబుగ రమ్యస్థలంబున గూర్చుండి హృదయపంకజంబున ధ్యానింపుచు ॥ సీ॥ ఆవాహనము జేసి యాసనవిధి చాల నర్ఘ్యపాద్యంబులు నమరనిచ్చి । యమ్మహాభిషేకరుచి నలరగ గావించి వస్త్రయుగ్మ మొ

సంగలు వలిపసి నోసగి । గంధపుష్పంబుల కరమర్థి నర్చించి పరగంగ ధూపదీపములర్పి । పాయసాన్న ఫలాపూపాదికంబులతో మెఱయ నొప్ప నైవేద్యములు ఘటించి । మహితభక్తిని బూజించె భక్తరాశి । మండితోదారమదవశ గండపాళి । భర్గహితకేళి నతమనఃపద్మ కేళి । సంతరాయాంతక కాళి సద్గురకూళి ॥ వ॥ ఇట్లు ప్రార్థించిన భగవంతుండును భక్తఫలప్రదాయకుండునగు వినాయకుండు ప్రసన్నుండై వరంబు వేడుమనిన సురవల్లభుండిట్లనియె ॥ తే॥ గీ॥ నీ ప్రసాదంబు చేతను నిఖిలతరులు । శోషణము మాని యిరవొంద పోషణమున । వారి తీర్చుము వేగ కరుణ చూపగ । విమలకరుణామతిసనాథ విఘ్ననాథ ॥ వ॥ అనిన వినాయకుండిట్లనియె ॥ క॥ అంతర్వ్యావృత్తస్థితి న । త్యంతము దవరారు నదులయందే జలమూం । జెంతించి నిప్పు డొసగుదు । సంతసమున దాని పాకశాసన నీకున్ ॥ క॥ అనుచు సురేంద్రుం డిట్లను నను దేవ గణేశ భువనవిభుతుడుత పా । భవమౌళి కుంభసంభవు । డనఘాతసవిధంబు వంచు నంచిత లీలన్ ॥ తే॥ గీ॥ అమ్మహానది కావేరి నలరదెచ్చి । యున్నవాడిప్పుడట పోయి చెన్నుమీర కలితరంగిణి దెమ్మన్న నతరయమున । గాక వేషంబుబూని యాగజముఖుండు ॥ వ॥ అగస్త్య సమీపంబు జేరి తత్కమండలము పై నిలిచిన నమ్మునీంద్రుండ కాకంబునుం గరంబునం దోలుట యును నదియెగసి పోయెంబులంగమండలముం బడద్రోచి భయాకులితంబైన యదియుంబోలె శీఘ్రంబ కొంతదూరంబు సనియెనంత ॥ క॥ కుండిక పుడమిం బడగని । దండన్ శివశివయటంచు దాపసవర్యుడు । ద్దండతగనికాకము మహి । మండలికటయ్యె వచ్చె మఱియుల చకెన్ ॥ వ॥ వనియున నది ముగుడు పురోభాగంబున నే యున్నయది యెవ్విధంబున నైన దీనివధించెదనని తత్సమీపంబున కరిగి వానిం గానక యిదియేమి విచిత్రంబో కో యని నలుదెసలం జూచుచు నొక్క బ్రహ్మచారిం గని వీడె కాకరూపంబున గొలువు మ నిల్లుచేసెనని యవ్వటువు శిరంబు ముష్టిం బొడువ నుద్యోగించి డాసిన ససంభ్రమముగ నవ్వటుండు భయావిష్టుండువోలెకొండొకదూరంబు నవ్విదివమతి యునమ్ముని కోపంబునీపింప శిరః కుంటనంబున డగ్గరినం గైవసంబు నట్లుండి మఱియును దూరంబు చనుచు నద్భుతుండయ్యె నవ్విధంబున ననేకవారంబులు మునిపుంగవు వంచించి యనంతరంబ నానాగణపరివృతుండై గణనాథుండు ప్రసన్నుండయ్యె నయ్యెడ ॥ క॥ నగజామాతృసమానుని । నగజానందనుని విఘ్ననగజాతపవిన్ । జగనేకు గణేంద్రుం గని । ద్విగుణితమోదమున మౌని వినయం బొప్పన్ ॥ వ॥ సకలవిఘ్నవిశమనుండును సర్వదురితనివారకుండును సమస్తకామరూపధరుండు నగు నవ్వినాయకుని బహువిధంబుల స్తుతింపుచు బునఃపునఃప్రణామంబు లొనర్చిన నమ్మహాగ్రస్తునకు వినాయకుండిట్లనియె ॥ క॥ మునినాథ కుంభసంభవ । వననిధి వింధ్యాద్రి గర్వవారణ నీ కమి । ఘనమతి ప్రసన్నమైతిని । మనమున వాంఛితము చెపుము మన్నింతు న్నృపన్ ॥ వ॥ అనిన కుంభసంభవునకు కుంభసంభవుం డిట్లనియె ॥ క॥ అపరాధంబు సహింపుము । కృపతో నీవనియ చరణకిసలయసేవా । చపలేతరమతి నొసగుము । విపదాంబుధి కర్ణధార విఘ్నవిదారా ॥ వ॥ వినతివిశ్వేశ్వరప్రసాదసమాసాదితయైన దురితాపహారిణియగు కావేరిం దెచ్చితి నిచ్చె భూమ్యుదగ్రభాగంబున కమండలుపతనంబునం జేసి యమ్మహానది ప్రాపించనియె శాశ్వతపూజార్థంబు జలంబువలయుండు

నావలయు నెద్ది కారణంబున భవచ్ఛిష్ట కుంభనంబునకు దొడంగితి నది గారణ ంబున శతక్రతునంబు నాశయగు గాకయని కృశముష్టియై నిజశిరఃకుంటనంబు గావించినయుపక్రాంతకుంభజుని భక్తిని శేయం బునకు సంతోషితస్వాంతుండై గంభీరవచనంబుల నూరడింపుచు విచిత్రచరిత్రుండగు గణపతి యిట్లనియె ॥ క॥ సురపతి నను బ్రార్థించిన । తరుసంతోషణము మాన్ప తద్దయుగ్రుడనై । వరదండి సలిలముల నిట్లురపించ్రోచితి కమండలువు భువిదొరఁగన్ ॥ వ॥ మునీంద్రా భవద్వరదితంబైన యది సకలంబునను సాంద్రబియంబగు నీశ్వరపూజార్థంబు గొనుము నీ కుండాగ్రంబునం గావేరి జలంబులు కమండలువునించిన తత్క్షణంబ కావేరి సద్వపరిపూర్ణయై ప్రవహించె నిర్విఘ్నంబున బహువరంబులొసంగి విఘ్నేశ్వరుండంతర్ధానంబునొంద నంత నగస్త్యుండును కుతలాఖ్యపురంబునకుం జనియెనంత ॥

—:*అగస్త్యమహాముని కుతలాఖ్యపురంబు ప్రవేశించుట*:—

తే॥గీ॥ భూతిభూషితసర్వాంగు భూరిమహిముఁ । గలితరుద్రాక్షమండితకంఠభాగు । శంభు పాదాంబుజార్చనాసక్తహృదయుఁ । సంభజానిగాంచి వైష్ణవుల్ కుతలపురిని ॥ వ॥ బ్రాహ్మణా నీవు శైవ్యుండవు మత్పురంబు ప్రవేశింప వలవదనిన వల్లెయని వెలుపల నిలిచి యగస్త్యుండు భాగవతరూపంబు ధరియించి కపటంబున నగరంబు ప్రవేశించిన ॥ క॥ భాగవతునరయఁ గనుఁగొని । భాగుగ వైష్ణవగణంబు ప్రణుతులు దనరన్ । వేగమ దోతెంచిరి శ్రీ । శాగారంబునకు నసుపమాదరమొప్పన్ ॥ వ॥ అంత నయ్యగస్త్యుండు వైష్ణవుల జూచి తదీయభావముల నేను హరిసపర్యసలుపవలయు మీరవ్వలజనుండని పలికి యేకాంతంబున విష్ణువును గరంబు స్పృశించి శివభావనచేత మర్దించిన శిఖరుండు శివాకృతియయ్యె నయ్యెడ ॥ క॥ మునివర్యుఁడు బూజించెను । ఘనశక్తిం బార్వతీశుఁ గలుషవినాశున్ । ఘనమున లింగాకారము । నొనరించి యనేకములగు నుపచారములన్ ॥ క॥ కనుగొని వైష్ణవులందఱు । మునినాథుని నడఁచుటకును మోవపినతఁడుం । గినిసి మహోగ్రతఁ జూచినఁ । జనిరి పలాయనమునొంది చయ్యన వారల్ ॥ వ॥ అంత నప్పురంబున వైష్ణవులను బ్రతిక్షించి యగస్త్యుండు దధీచి కణ్వ శైలాది భృగుగౌతమ బ్రహ్మ దూర్వాసుల శాపంబులఁ దలంచుకొని విభూతిసారయుక్తుండై ప్రత్యగ్రోళంబునందుండి సహ్యపర్వతంబుఁ జేరనంత ॥ సీ॥ చారునిర్మలసుధాపారమనోహారి దారుణవిపులపాతకవిదారి । రంగత్తరంగనభాంగణసంచారి సకలలోకప్రజ్ఞశమనివారి । గురుతరజపపారకూలంకషవిహారి యనుపమపుణ్యమార్గానుసారి । మునిజనసందోహమానోత్సవకారి సలలితకంజకింజల్కధారి । వెస నగస్త్యకమండలు వెడలువాతి । తరులతాకుంజపుంజకైకసరణిమీరి । భూరిగతిమీరి శ్రీకాళపురముదారిఁ । జేరి శాంభవభూరికావేరివారి ॥ వ॥ ఇట్లు ప్రవహించిన నప్పరోద్యానభూరుహంబులు పాదుర్భూతాంకురంబులగుచు పుష్పఫలోపశోభితంబులయ్యె యావృక్షంబులఁ గని బలారాతియు దౌర్మనస్యంబు విడిచి యత్యంతసంతోషంబున నిజవేషంబుతోడ శచీసమేతుండై సుగంధకుసుమకిసలయంబులుగొని యసదృశనిష్ఠాగరిష్ఠుండై విశ్వేశ్వరుం బూజింపుచుండె నా సమయంబున ॥ తే॥గీ॥ దివిషదావళి యరుదెంచి దేవపతికి । బాలఁ బ్రణమిల్లి పలికిరో సామియిచట । నెట్లుకొంటె వసించెద వింతతోడ । నాకనగరవసతి విమానంబువిడిచి

పూర్వప్రకారంబున బుద్ధికర్తవై మమ్ముల రక్షింపుచు సురపురంబున నుండవలయునని దివిజగణంబులెల్ల నావిలిరపుడు సురేంద్రుండిట్లనియె ॥ క॥ వినరోయి దివిజాలాకా । యసురవరుఁ డారపన్న హాజ్ఞమీఱలేఁగొని తెచ్చి మద్యమాంసము । లానఁగూర్చుచు గర్వితంపు టుద్యోగములన్ ॥ బహుకాలంబిట్లు గోలిచితి నిర్దయాత్ముం డద్దానవుండు పాపబుద్ధిచే శోక్కఁ జేయు శ్రీలోమజను బలాత్కారంబున గ్రహింపందలంచి నన్నునిరోధింప నూహించె నదిగావున మానభంగంబునకు నోపకిట్టిచోట వర్తించెద నసురనాశార్థంబు విశ్వేశ్వరునిం బూజించెద భవత్ప్రయాగమునకు సంతోషకరంబయ్యె కైలాసంబునకరిగి మహాదేవున కీవృత్తాంతంబంతయు విజ్ఞాపనంబుగావించి యుక్తప్రకారంబున నడువవలయునని పలికి యచట వారలనిలిపి యింగితంబెఱింగి నిజనిర్గమనంబునకు నవలం శచీదేవినిం జేరి సురపుంగవుండిట్లనియె ॥ తే॥గీ॥ దేవి శోకంబు మానుము దివిజగణము । గొలువఁ గైలాసపురమున కలరఁ బోయి । చంద్రమకుటున కతిగించి సకలవృత్త । మిరుగ దెలిపెద పురల నక్షోభయుండవు ॥ వ॥ నావచ్చునంతకు జగత్పాలకుండగు శాస్త నిన్ను రక్షించుచుండునని పలుమరు చెప్పి యిట్లనిరో ॥ ఆ॥వె॥ శాస్తయనఁగ దేవజగతి పుత్రుఁ డితఁడు । నట్టి యొల్ల జగముల నేలు వాఁడు । చెలియ బలుఁడుమనదు తెలుపుటలో నిద్రుఁడు । పరిభావ మధురభాషగాఁ ॥

—*ఇంద్రుండింద్రాణికి శాస్త్రోదయంబును దెల్పుట*—

మ॥ పరగన్ మున్ను సురాసురావళి పయఃపాథోనిధిన్ నిర్మథిం । ప రక్షింపం బుట్టె సుధారసంబది గ్రహింపన్ వారికన్యోన్యసం । గరమయ్యెం గడునర్తరిన్ హరిరమాకాంతుండు లావణ్యవిస్ఫురణన్ మోహినియై సమస్తదివిజస్తోమంబు వంచింపుమన్ ॥ క॥ విభజించి యమృతమొసఁగన్ గ । బుభసంతతి కపుడు శంభుఁడీశుఁడు జాడన్ । విభవమెసఁగిన మోహిని । ద్రిభువన మోహిని గాంచి ప్రీతి జనింపన్ ॥ వ॥ మోహాతురుండగుచు నిట్లని వర్ణించె ॥ ఉ॥ తిన్ములఁగన్నదోయి ఫణితమ్ములచక్కఁ రలించ విందుకాం । తమ్ములుగోర్కు మందహాసితమ్ములు వెన్నె లచాలు కుందక్నాతమ్ములు దంతము ల్పదగతమ్ములు జాలపదంబు తారగు । త్రమ్ములుచన్నదోయి అలితమ్ములుదీనితమాని కాసముల్ ॥ ఉ॥ ఖంబగుకాను గంతువిశిఖంబగుచూపు శిరస్తచంద్రకే । ఖంబగుమోము షట్పదకుళంబగుకేలు వినిందకాభ్రకే । ఖంబగ్నుఁగోప్పు శోకసుముఖంబగుఁజన్గవ చూచుచో త్రికే । ఖంబుసుఖంబుకంతము సుఖంబగునింతిసమాగమంబిలన్ ॥ వ॥ అని మోహపరవశుండై పరమేశ్వరుం డమ్మోహినిం గల్లనియె ॥ క॥ కమ్మనివిల్తుఁడు కేచురు । కమ్మనివారణదొడంగి యదలించె నహో । కొమ్మా యాదరమున నా । కొమ్మా మరుకేళిముద్దుకమ్మా నన్నున్ ॥ వ॥ అనిధర్షనోత్కారంపను వింతకేళురువ కమ్మోహిని యిట్లనియె ॥ క॥ మానవశరాసనవైరి । నే నారాయణుడ మోహిని వేషంబున్ । బూనితి నాతో నీకుం । దానఁగ సంభోగమకట తగియాదరయితో ॥ వ॥ అని యమ్మందమందాక్షవదనవర్ధనారవిందయగు కుందరదనకు నింతకుభయుండు మరలనిట్లనియె ॥ తే॥గీ॥ జగతి లోపల నానాల్గువక్త్రులందు । నీవు హరివనుక్తవి నిశ్చయముగ । పూర్వమేనాను నీకుసంభోగమునకు । కమలసంభవత్రగాంచితి గాదె పేర్మి ॥ సీ॥ మఱియు దారుకావనమున మహిమమీర । నాత్మకోరవె మోహినియ

మనుచున్న ! చిత్రదండకాంగుము ఘాళోప నింతెసరగ । పసుకు గాయిని సెట్టుకు ఇవల్లదిన్నె ॥ఆ॥ ఇట్లు మురళీకృష్ణుని, యయ్యోర్కుల కప్పం గని మెప్పలర నష్టపృథ్విత్వము తప్పక కరపయిం సుష్టు లింపు సుప్పవ్రుములక్కల దెప్పరంబున వైగ్యంబు దప్పి యప్పుడు బలాత్కారం బొప్ప గొప్ప గాస్పు, చేనప్పళించి పట్టిట్లగు గట్టిచందోయి గట్టుల గౌగలించి మెట్టుమీరుతమిట్టి చిట్ట కంబులు నెసక మొప్ప గళసమతుల యరుచి బోసగు సుధారసమధురాధరంబు చూరుకొనం బట్టి మునల కొసమిక్కిలి నిద్దంబులగు చెక్కుటద్దంబుల ముద్దాడి యతులతతుల చెంగు వ్యాప్యసంగవైరి కవుం కిటు తరంగి యాళంగకృం గాదరసతిరంగితాంతరంగ యగుచు నపక్కురంగతయున మొక్కుగువాని తే నిల్లంగక పరవశయయ్యె నయ్యెడ తొగతెగల జగిమిగుల దిగమవుగుమరసుగవ భేధపులకలు మెల్లగ సుఖ శాంతి విలులితకచ నిచయంబు ఘనాఘనంబుగా, మణిమేఖలారంకణ నికృణం బులుస్తనితి బులుగా, గాఢపరిరంభణ క్రమంబుల హారంబులు తెగి చిందుముక్తికంబులు కరకాపృంధంబుల గాష్ణ గళంబై కొంటుస పమతి మొదల ఘర్మజలకణంబులు వర్షించె నంతి తదీయ సురతోత్సవంబున మన్మథ జలంబులు జనించి నదికైయిం సాలభూరుహ సవిధంబునందు ప్రవహించె నిలిగదయు ॥ తే॥ గీ॥ అదియీ నందకినది యయ్యెనందునే బుట్టె ! వజ్రదంష్ట్ర కీటవర్గ మాలి ! మూతము ప్రాపమును పట్టి ముఖముల ! శిలలందాల్చు సంస్థ చేయుచుండె ॥ వ॥ అనదియు మేదువనప్రాంతంబున ప్రవహించి నప్పుడు తత్తీరవాసులగు జను లక్కులాయంబుల జాలంబుల గొని స్వర్ణంబులు గొందురి ట్లు దొలువంబడిన నయ్యుపలంబులు స్వర్ణబిందుసంయుక్తంబులై విష్ణుద్వారపంథవంబులగు వైష్ణవశి లలై సాలభూరుహసవిధంబున సంభవంబులగుట సాలగ్రామంబులన ప్రసిద్ధింగాంచె నవ్విధంబున హరిహరుల సంగమంబున శాస్త జనించి వారిరుపురకుం బుత్రుండయ్యె నంత నతండు మహాదేవుసన్ని ధిం జేరి నప్రమందై సాకద్ధి కృత్యంబనవుండు శివుడతనికి భువనపాలత్వంబొసంగ నట్టి శంభునమా నరడగు శాస్త విన్న రక్షించుమని పలికి యింద్రుం డతనిం దలంగెన ॥ ఆ॥ వె॥ ఘోరగణచయంబు గొలువంగ వేగంబ । వచ్చె కార్యమెద్ది పంపు మనుచు । శాస్త సకలభువనశాస్త కృపామతి । వేలయ శంద్రు నెదుట నిలిచి పలికె ॥ వ॥ అంత నింద్రుండు శాస్తను గని తాను కైలాసంబునకుం బో యి బ్రహ్మ ఆనేచ్చ పర్యంతంబు నాప్రాణవల్లభియగు శచిని రక్షింపుచుండుమని పలికి తదనుమతి ని లింపవిభుండు నిఖిలసురగణసమేతుండై కైలాసంబునకుం జనియె శాస్తయు మహాకాళుండను గ ణసాయకు నచట నిలిపి నిజనివాసంబునకరిగె నంతియు ॥ చ॥ అమరవరేణ్యుం డంతరజత ద్రికిం బోయి శిలాయనందనుం బ్రమదమెసంగం గాంచి యతిభక్తి నతుండయి నిల్చె తదా గమన మెం తింగి నంది పుణ్యకంబున శంకరుం జూడ నీత్వరిత సమయము గాదు పొమ్మనుడుం శక్రుడు నచ్చట నె చూపి క్షిణుండై ॥ వ॥ చని తత్పర్వతశిఖరాంతరంబున నొక్కచో మహాదేవచరణ ధ్యానపరాయ ణుండగుచు దేవగణంబులతోడ నుండె నాసమయంబున బహుతోరయం పాపిష్ఠియనగ నజపక్త్రి బహ్మాండవివరంబులు నిమిషమాత్రంబునం బరిభ్రమింపుచు మార్గమధ్యస్థులగు పురుషులబలాత్కారం బునం బట్టి రమించుచు సౌందర్యశాలిను లైన సురాంగనాసహస్రంబులం దెచ్చి మాయునకర్పించుచు దు ర్మతియను సఖియతోడ నిట్లు సకలలోకసంచారిణియగుచుం జనుదెంచి శ్రీకాళనగరాంతికంబున ద్యానవనమధ్యంబునే ॥

—:*అజవక్త్రి శచీదేవిని బలాత్కారము గోరినప్పుడు*:—

సీ॥ కలువరేకులమించు కనుగవయందంబు కర్ణాంతముల బొంతబోలె మోము । సరసియిం బసూర్ఫిక్తి నలరారు కన్నుల తరుణైన చిక్కులద్దముల పోలు । కంబుధరంబుహసించు - భుజములా తంబును బిసకాండ వైఖరి గెలుగు బాహు । లమృత కలశమటల్లు సమరొత్తలోజయుగ్ గగనసా మ్యంబును గాంచుం గాను । కలిగి బంగారుబొమ్మ నూకొలుగో । పానదీరినరత్నమా చం ద్రికళయు । యనంగ నతులిత సౌందర్యమతిశయిల్ల । నలశచీదేవిచి త్కంచి మాగ్నుమంది ॥తే॥ తల్లో తల్లి సౌందర్యం । చేకాంతలయందు నైన కన్నుగ గలదె । ప్రాకట తరసామ్రాజ్య । త్రిదిం ధ్యాగ్యంబు దీనిపాలుపంబులశా ॥సీ॥ ఈపద్మరాగోప్తి నెలమిగా జినకుండు కామితఫలసిద్ధి గార చకున్న । యీకొంతామధ్యలో నెనసిన బురమందు హర్షించిమిగుల మిన్నందకున్న । యిందు మాలికాంగి చెలిత యాతండు భూరిసంపదలను బొరదకున్న । యీచంద్ర బింబాస్య నాదుచేత్ప నతండు బహుకళాయుక్తుండై బరగకున్న । యహాహా యీకాంత యౌవనాభ్యంతరమున గళితకుసుమరతో ధూసరగాత్రియగుచు । నేల యీరీతి కృశియింప నోకరంబ । యీవతి కటుపాటి దుర్గతి యుక్తమగునె ॥క॥ ఈకామిని సంభోగము ప్రాకటముగ గోరు కూరవర్త్మం దెత్రదుల । కేకూర్చెద తదభీష్టం । బీకాంతం దోడుకొనుచు నేంబోయి వెసక ॥శా॥ అనిమనంబునం దలంచి యింద్రాణి కిట్లనియె ॥ఉ॥ ఇచ్చట నుండ నీకు తగునే భవదర్థము నున్నాయంతి నేను వచ్చుటెసా ర్వభౌము డనవద్యుండు మత్సహాజుండు భూరభా । స్వచ్ఛరితాఖిలామరదనిశంబు భవద్రతి గో ర్చుమందు నీ । వచ్చితి నేని యమ్ము ప్రియవల్లభిగా విను వేలు నాతడు ॥క॥ స్వభవల్లభ్యుడు మె పలుగ । మరశిల్లను భృత్యులగుచు మూరుని కొలువం । గరమర్థిగొలిచి యుండుదురు తరుణీ కొని యాడం వరమెత ద్వాభవము ॥తే॥గీ॥ ఇందుబింబాస్య నీవిప్పుడిందుబాసి । శక్రుమగరమ్ము కాపెం టం జెలువు మీల । మారు మసలిన గడు బలత్కారమునను । బట్టుకొనిపోకు విడువనే పట్టవిన్న పా అని యిట్లు పలికిన నావిని నింద్రపురంధ్రి యిట్లనియె ॥తే॥గీ॥ సంపదలచేత మున్న నిలిరారు లెల్ల చెలగి యున్న నవురలు నేరందోలంగి । యాలుతై యుండె రది విపర్యాస మయ్యె । సకలవిభవం బు కర్మానుసారమెన్న ॥క॥ క్షితిదుర్గతుం డైనను మతి । యగణయముగ భాగ్యవంతుం డైననుసత్యం । బతం డేపతిగద సతికిని । సతతము యుక్తంబె నీతి సరణిం దప్పక ॥క॥ అతవ భవంనును సంపద । పాలించిన నపుడు పతికి ప్రతికూలత లే । కేపట్ల ధర్మపదమును । జాపట్టిన సతియె సకలశుభ ములు వడయుక్ ॥సీ॥ సద్గుణసంపత్తి చాలలేకున్నను పతియె దైవంబగు సతికి నెంచ । రూపవి భ్రమలీలం జూపట్టకుండిన పతియె పెన్నిధియగు సతికి జూడ । బ్రహ్మారి వేషముల్ బాటిల్లకుం డిన పతియె పేం బ్రాజ్యంబు సతికి నెపుడు । భాగ్యసమృద్ధియు బాటిల్లకున్నను పతియె కోరగున నొండె సతికి దలంప । నెన్నిపాతకమొనరియుంచి నట్టి పతిని । గడు నుపేక్షించి దైవ్వైశ్వర్యకాంత చే త । నన్యపురుషుని సంగతి గాంచెపడున । జగతి సామాన్య విధమునె సతిదలంప ॥తే॥గీ॥ రతిశతుండయు యురగణాభ్యర్థితుండు । నను బలాత్కృతిం దోడ్కొని చనుమనంటి । విటుల నాడంగ రయాత్మ ఎ టలబుద్ధి । మూర్ఖరాల వెలుంగవు మునుద పొమ్ము ॥ఉ॥ అని పలికిన నోహాస్పిపితయై డినవడిక్కొంచు

జాలువాఱ డెప్పండొకోచూడవలయునని యుద్దిత్యకామిని సురరాజభామినిం బట్టి బలాత్కారంబున నీడ్చిన ॥మ॥ అలయిం(దాణి విధూయమానయగుచు హాహారవం బొప్పంగా । బలిమాఱం బొయిపోంది రోదనమొనర్పం జాలఁజాలించి యా । ఖలతల్ లేచి యిదేమిచిత్రమని యాశ్చర్యముంచాని యు । గ్గలపుంగోపముతోడ తేగను మహాకాళుండు వత్యుద్ధతిన్ ॥క॥ దానవివి తెం బడించి యు । మానపరాక్రమము విూఱ నోసుమతీ యిం । ద్రాణినిఁ దోడ్కొనిపోయెదు । హానిలా నిలు విడువువిడువు మమరేంద్రుసతిన్ ॥ఆ॥వె॥ విడుచకేని కరము వేగంబు ఖండింతు । ఖడ్గధార నమ్ముఁడు గణశరేణ్యా! యమరకాంత చూచి యలుక చేసెద్యాఁడ । వీపు (క్రొవ్వివాఁటి యట్టులా డ ॥వ॥ అతని యాఱక్కసికి మహాకాళుండిట్లనియె ॥క॥ జగమెవ్వఁడు శాసించును । ఖగ సెవ్వాఁడెలింగు ధవళగజంబుం । బోగడఁగ నతనికి భృత్యుఁడ। మగువా నీచేష్ట మాని మానినివిడుమా ॥వ॥ అనిన యాఱక్కసుంపు రక్కసి కరాళంబగు శూలంబుఁ గేలంగొని యాభీలంబుగా మహాకాళుపయింబఱచిన వతండతిరోషంబున దాని నూరుతునియలు గావించె మఱియు రాక్షసియు కచి కి పెడచేతుల గట్టి దుష్టభిహాస్త్ర సంప్లుతంబగు వేలాక్కశూలంబుగొని రేసిన వదియును గణనాథుఁడు శాతబలంబున నూరు తునియలుఁ జేసి నేలంబడ నేసెనంత ॥ఆ॥వె॥ పర్వతంబుఁ గొనుచు పాపాత్ము యజవక్త్ర । రేసె నతనిమీద నేపుమీఱ । దానిఁ దునిమె ఖడ్గధార మహాకాళుఁ । డదియుభగ్నమయ్యె నద్రిభాతిని ॥వ॥ అప్పుడు॥

మహాకాళుండజవక్త్రికరంబు ఖండించుట

క॥ ఆయసురవానిఁ గాంచి ని । రాయుధుఁడవు చేతసేమి యాగెనని మరలన్ । భూరయోగతి కచిఁ గొనిపో । నాయతదోఃప్రౌఢిమను మహాకాళుండున్ ॥ వ॥ అతిరోషభీషణుండై దానిం బట్టి చెలపట్టి కటితటఘటితంబగు సూక్ష్మకరవాలంబున గరంబు ఖండించి దానికూత్రి సఖియగు దుర్ముఖినవ్విధంబునవ్విధ్వస్తహస్తం జేసి ప్రశస్తశౌర్యనిష్ఠులతవింద్రవపురంధ్రినివిడిపించి యభిరామంబగు నారామమధ్యంబున బూర్వప్రకారంబున వత్తండు నిలిచెనంతయు ॥ ఆ॥వె॥ అంగదైర్య కాంతి యత్యంతఖిన్నయై । బహువికీర్ణకేశ పాశయగుచు । నేలవ్రాలి ధూళిఖిం‌డార వి నవ్వున రోదనంబొనర్చి మోదుకొనుచు ॥ వ॥ ఇట్లువిలపింపుచు విచ్ఛిన్నంబగు కరంబుం గని ఖిన్నయగుచు సప్తసముద్రంబు లాకాశంబు గ్రోలెద నొండె రవిచంద్రుల నెర్రోధింతు నొండె నాకాశంబు భూమి భూమి యాకాశంబు జలంబగ్ని యగ్నిజలంబు గావింతు నొండె ధూర్తుమని భూతలంబునం విధ్వస్తగరాస్ఫాలనంబుఁ జేసి పండ్లుగీటుచు నాహారవంబుతోడ పలవించుచుండె నప్పుడక్కూర్మిసఖి గని దుర్ముఖియిట్లనియె ॥ క॥ వల దమ్మ రోదనంబిది । యలదక్షుని యాగమందు నంగనలను జే । తులుగాళ్ళుం (బ్రేళ్ళును ము । క్కులు చెవ్కులు దక్షవైరి గోయుఁడె రుషన్ ॥ నీకగుటయు గాదిగతి । నాకమ్ ఖంటియించె నిల్లు నాతివినుమా । యాకాశము భూతలమును ప్రాకటముగ నంబునిధుల బాధించుటచేన్ ॥ తే॥గీ॥ శూరపద్మక సింహముఖయుగ్ముఖుల । విశ్వవిశ్రుత వదీయమై వెలయునతన । ననుమ దుర్ముఖి యాశ్యాంత మనవయిత । రోదనము మాని యా తాత్రి రొనుమునను ॥వ॥ ప్రముల వహార్య కార్యకరాళంపుగు మహాకాళుం గనుంగొని ॥ఉ॥ ఓరి

యిరాక్షసాధముని కొండు నెఱుంగక చేసితిట్టు ద్రో । హ్వారఘుదార్ణన్నతి నిగళబంధము లందు రటిల్లఁ జేసెదన్ । వారక నీన్ను నీసగని నాసవు మ్రుగ్గనేఁ జేయ కున్న నా । పేరజవక్త్రయే కలనపీనపయోధరముల్ కుచంబుతే ॥వ॥ అని ప్రతినపలుకుచు దుర్ముఖి సమేతయై యజవక్త్ర సని తొ కంత నారదుండు కైలాసంబున కరిగి సురపతి కావృత్తాంతం బంతయుఁ దెలిపిన నింద్రుండు కోపాన్వితుండై నందికి విజ్ఞాపనంబుఁ గావించి తదనుజ్ఞ నతిత్వరితంబుగాఁ బులోమజాపన్నతా నంబునకు వచ్చి తన్ముఖవచనంబున సర్వంబు నెఱింగి పురాకృతంబు దలంచుకొనుచు మహాకాళుం బ్రశంసించి యతని వీడ్కొని శచీసమేతంబుగా మేరుగహ్వరంబు ప్రవేశించి యందు తపో నిష్ఠనుండె నంత ॥ క॥ శారక నాయజవక్త్రియు । భూరివిలాసముల తోడఁ బొఱ్కుచుమిగులన్ । శూరాధిష్ఠితమగు నా । వీరమహేంద్రాఖ్యపురికి వెసఁజనుదెంచెన్ ॥ వ॥ అప్పు డప్పౌరజనంబు లప్పుడంగరోదనంబునకు మోదంబుదప్పి ఖేదంబునం గొందఱు జూదంబుల వినోదంబు మానియుం గొందఱు రథారోహణంబులు వీడ్కొనియు కొందఱు మేషకుక్కుటమల్లయుద్ధంబుల బుద్ధినివారించియు కొందఱు గజవాజికేళులు నాక్షణంబ చాలించియు విస్మయాకులితచేతస్కులై దీనివృత్తునకు నిమిత్తంబు రుద్రుండో వీరభద్రుండో దుర్గయో యను బహువిధంబులఁ జింతాక్రాంతులై రాజవీధుల నెల్లెడల నెడలి గుంపులై పరస్పరంబు వీక్షింప విఖండితహస్తయై యుల్లంబు ఫుల్లసిత వల్లనై తల్లిదండ్రుల నన్నల నాత్మజుల నబ్ధిచంద్రం దలంచుకొని విలపించుచు వేగంబ జనుదెంచి సహస్రయోజనాయామంబును, నానాజాంబూనదవిచిత్రరత్ననిర్మితోర్ధ్వ గోర్ధ్వాధఃప్రదేశంబును, సహస్రకోటిస్తంభసమన్వితంబును, నగు నాస్థానమంటపంబున ననర్ఘ్యరత్నఖచితంబగు సింహాసనంబధిరోహించి యతిశయ సౌఖ్యంబుల నానాసామంతభూపాలకులును, నమజన్ములును, బుత్రులును బౌత్రులును, మహావీరులును, సేనాపతులును, మంత్రులును, గొలువ మఱియును ఛత్రచామరధ్వజ కలితపాణులును, దాళవృత్తకరులును, గళాచికాధారులును, వీటపేటికాధారులును నగు పరిచారకులు బారులుసేవింప, రంభోర్వశీ మేనకాది నిఖిలాప్సరోగణంబులు నటింప, దివ్యవనితాజనంబులు నీరాజనంబు లొసంగ, పద్మసంభవుండు తత్పుత్త్రులును దినరాశి నక్షత్రంబులు దెలుప, మంత్రులు దైవజ్ఞులు మహాకవులు సాముద్రికపరిజ్ఞానులు నాటకవేదులు నాదిగాఁగల నానాశాస్త్రవిశారదులు పరివేష్టింప కిన్నరులు, సిద్ధులు, విద్యాధరులు, గానంబు లొనర్ప, వందిమాగధులు నిజబిరుదావళి గద్యపద్యంబులు పఠింప ననేకరత్నవిచిత్రితహారకంకణకేయూరకిరీటాంగుళీయక కాంచనకటిసూత్రాదిపకలదివ్యాభరణభూషితుండును, దివ్యాంబరధరుండును, నగుచు నసురరాజశూరపద్మునికై పడికొలువుండె నప్పురుషవ్యాఘ్రుని శూరపద్మునిం గాంచి తల్లోదరి విహ్వలచిత్తయై నేలంబడి కన్నీరు దొరఁగ నిట్లనియె॥ సీ॥ అసురాధనమునందు సమరలోకేంద్రుఁడు దావక బాహుప్రతాపసముహాముగా నదితిం బగాలేక నెల్ల నిర్జరులతో మెరుగు హాస్థలిఁ జేరదాఁగె । గమలజాండకోటి యనుగాన వర్తిమం గొందఱు నెవ్వని మూకమట్లు । నెట్టి నీ సాహసం బణఁగ నేఁ శూర తొక్కుంకొరుండొక్కఁ డొకనినెన్ని । నెట్టుకెరయంగఁ జూచదవేల మాళుస । బ్రాహ్మణు భుజాద్వయసహస్రముల యారభి వింధురయుతీంద్రుతోఁ దరిజమ్మునిశా । దోలఁగనే నేఁడు శిరఃశ్యాసదౌర్బల్యము ॥ క॥ శూరా నీతోఁ గలహింపఁ జను రథ్యవధం బొనర హరముల నదియు । ధరణంబు కక్క మానినీ మానాధర నాబల మెందు నొరులే

దారక నీకుఁ గా ॥ తే. గీ॥ బాల్యనిర్జితచలితప భానుకోప । యఖిలశాత్రవగణజైత్ర యగ్నిశత్రు । రణ పరాక్రమభీమ హిరణ్యనామ । వారితారాతిగండోహ వజ్రబాహ ॥ తే॥ గీ॥ మఱియు నుండెడు రాజన్య పాళులార । ద్విత్రిదశశిరంబులు గల ధీరులార । యీదృశంబగు నురవస్థ నేను బొంద । నెట్లుఁ జూచెద రాత్మలో నేవలేక ॥ ఉ॥ పారభుజాప్రతాపులగు పావసమర్థాద్యులు మమ్ముఁ జూచి లుం । బోరి మునీంద్రుచేత మృతిఁ బొందిరి పూర్వము శౌర్యధుర్యులై । వీరలు దలంప రైతిరథి మిప్ప న నేటికి వారిసూతపుత్ర । వారలు యుండి రే నీ బుధు వచ్చుని నాకిటునంటి యాపదల్ ॥ వ॥ అని యిట్లనేకభంగుల విలపించుచు నేలంబడి పొరలుచున్నెడ లసమయంబున ॥

—*:అజవక్త్రపరాభవంబునకు శూరపద్మాసురుఁడు రోషించుట:*—

క॥ అనుజఁ గని శూరుఁడధరం । బనయంబు చలింపఁ బలికె నతిరోషశిఖల్ । గనుదోయిని జనియింపఁగ । జనుఁ డెవ్వఁడు బూనె నింతసాహసము నకున్ ॥ క॥ తెలుపవే తెలుపుము వానిని । బలఘుం దూలింతుఁ బుత్త్రిబాంధవతతితో । వలదిఁక రోదన మనవుఁడు । వెలఁదుక యజవక్త్రి దైత్యవిభునకు నవియొక్కెన్ ॥ క॥ శ్రీకాళాఖ్య పురంబున । శ్రీకరమగు వృక్షవాటి చెంతను జనుచోఁ । బానైశి సతి నిఁ గనుగొని । నీవుం సతిఁ గాఁగ దాని నేను బిలిచితిన్ ॥ వ॥ ఇట్లు బిలిచిన మాత్రంబున గనుంగొని తత్పాలకుం డతిరయంబునం జనుదెంచి కరాళంబగు కరవాలంబునం గరంబు ఖండించె ననిన యద్వచనంబులు విని శూరుండు కోపాటోపంబున నాదిత్యాదినవగ్రహంబులను, వసురుద్రులను, ప్రగతుభుజాలను, శృంగలాబద్ధులం జేసి నిష్ఠురవచనంబుల భర్జింపుచు భూరక్షకులగు రాక్షసుల శిరఃఖండనంబు గావించి కమలభవుని చేత వయ్యజవక్త్రికిఁ గరంబుమగుడి యిప్పించె నప్పుడు శుక్రుండు నిర్వక్రుండగుచు దైత్యేంద్రునకుఁ బ్రియంబులు బలికి లోకరక్షణార్థంబు ప్రార్థింపుచు సూర్యాదినవగ్రహంబుల విడిపించె నంతయు ॥ తే. గీ॥ భానుకోపుఁడు తండ్రితో పలికె నప్పుడు । జనక నీకేల తృణమాత్రమునకు నింత । నెందునుండిన శక్రుంబ యింద్రుఁ దెత్తు । తరుణితోఁ గూడ నీయన్నిధానమునకు ॥ క॥ అమరపతిం గానని చో । నమరావలిఁ గాల్చి నిర్జరావలి నెల్లన్ । సమ్ముఖమున దెచ్చి విలుపుదు । నమరారి వరేణ్య చూడు మస్మద్బలమున్ ॥ వ॥ అని తండ్రిచేత ననుజ్ఞాతుండై భానుకోపుఁడు సనియె శూరపద్ముండును బ్రహ్మవిష్ణ్వాగుల యథాస్థానంబుల కనిచి యంతఃపురంబునకుం జనియె నంత ॥ సీ॥ తురగఖురోద్ధూతధరణీరజోవ్రజం బంబరభాగంబు నావరింప । భేరుఘాండలితో డ ఘుండోంద యున్నతదంతావళిశ్రేణి తఱుచునడువ । బహుకేతనంబులు భానుదీప్తినిరుగ్గడ చామర ధ్వజము లసంఖ్యలొప్పఁగ । గదుపదాతిచయంబు గఱిమి మైచను దేర స్యందనపంక్తులు స్పందిల్లుచు ధరణి సహస్రసైంధవాన్వితరథంబు । నెక్కి దుర్ముఖి వెంటరా నుక్కుమిగిలి । భానుకోపుఁడు త్రిశాకపట్టణంబు । చెంత భూరుహవాటిం జేర వచ్చి ॥ వ॥ అందు గోడిచ్చి పురంధరుండున్నానన్న యవ్వార్తనంబు వీడ్కొని మగుడి భూమండలం బెల్ల నరసి యెచ్చటం గానక యింద్రనగరంబునకుం జని యందు నుద్యానభూరుహంబులఁ బెకలించి పురంబు నిరోధించిన ॥ క॥ ఆవార్త విని జయంతుఁడు మనంబునఁ జింత గొంది ప్రథ నేచ్చినను నా । రాయణ ప్రాప్తి నొసంగఁగ । వేవే న్యాదంతి నెక్కి వెడలె సమీరున్ ॥ క॥ నానాయుధధరులై సుర । సేనలు గొలువంగ వెడలె శ్రీపుర పురమున్ ।

పూర్వాశాధికారి కాలి యంచుఁ గని దానవుఁ డైశ్వర్యము విడుదు దారి నీవుకన్ ॥ వ॥ ఇట్లుభయసైన్యంబులు దలపడి యుద్ధంబున నచ్చి తయ్యవసరంబున నసురసైన్యంబు కొల్లలకు నిలువలేక దేవసైన్యంబు దైన్యంబు నొందుచుఁ బారినట్లు పలాయనంబైన దివిజసైన్యంబునం బట్టి తెచ్చి భానుకోపుండు నికటంబున బంధించె నంత జయంతుండు కొంతదడవు చింతాక్రాంతుండై ధైర్యంబవలంబించి దురంతామర్షంబున దానవు సైన్యంబుమీద నసంఖ్యాతంబులగు శరవర్షంబులు గురిపి యనేకసైన్యంబులం గూల్చె నైరావతంబును దైతేయుల ననేకుల తుండాగ్రంబునం జట్టి పట్టి సమరధరాతలంబునం బడ నడంచె నెంతయు ॥ క॥ అమితపరాక్రమ మొప్పఁగ । సమరంబున నీలకేశసంజ్ఞుఁడు దనుజుం । డమరేంద్రసుతుని మీఁదను । సుమహితశరతతులు గురిపె యోధ్యముగాఁగన్ ॥ తే॥ గీ॥ అసుర మీఁద జయంతుఁడు నలుకఁ గురిసె । వినిశితశరాలి కవచంబు విదళితముగ । కినుక వెండియు నా నీలకేశుఁడస్త్ర వితతి సురరాజసూనుని విల్లుఁ దునిమె ॥ వ॥ అంత జయంతుండు మాయామంత్రంబు జపించి నానారూపధరుండై వేలకొలఁది విల్లుంగొని యద్దనుజుపై శరజాలంబులు గురిపిన నప్పుడా నీలకేశుండు మకరాక్షు బుడుండదయ్యె నట్లగుటం గని శీఘ్రంబ సోమాసురుండును, పద్ముండును, ము యాబలుండును, బలవంతుండును, పావుండును, మారుండును, దండకుండును, మారుతబలియు, మహాబలపరాక్రమశాలి యగు నురకేసరియు, మఱియును, దక్కిన దనుజులందఱు విగతబలుండగు నీలకేశునకు సహాయులై యురుదెంచి యింద్రసుతు మాయంగనే హాహాయులై బలంబు కొండొక దక్కి నిలిచిరంత ॥ క॥ పరిభూతి నొందుఁ వారలఁ । బరికించి యమర్ష మొదవ పటుబాణతతుల్ । సురనాథసుతుని మీఁదను । గురిపెం బేర్కొనుచు భానుకోపుఁడు గడిమిన్ ॥

జయంతభానుకోపులయుద్ధము

వ॥ తదనంతరంబ జయంతుఁడును స్వనామోచ్చారణంబుఁ జేసి నిశితశరపరంపరలు నిగుడించి మగుడి బాణసహస్రంబుల కర్కశంబగు భానుకోపుని కార్ముకంబు భగ్నంబు చేసె నంత దానవుండు వేఱొక శరాసనంబుగొని యింద్రసుతు నియుక్తంబులైన విశిఖంబులు ఖండించి యతని మీఁద ననేకాస్త్రంబులు గురియుటయు వాసవాత్మజుండు తద్బాణంబులం దునిమాడె వెండియు భానుకోపుండును మహోగ్రంబైక బాణవర్షంబుల జయంతుని శరీరంబు నొంచి తూణీరంబు దునిమి ఘోరాస్త్రజాలంబున నైరావతంబు రక్తసిక్తంబు గావించియు మఱియు నిశితసాయకంబుల నతని నొప్పించిన నజ్జయంతుండు మూర్ఛాగతుండయ్యె నయ్యెడ నైరావతంబు తత్కర్గంతప్రహారంబుల భానుకోపుని రథంబు నుగ్గునూచంబుగావించి సారథిం బొరిగొని మఱియు నతనివక్షస్థలంబు దంతంబునం గ్రుమ్మిన తద్దంతం బతని వక్షోఘాతంబున దళితం బయ్యె నయ్యవసరంబున ఆ॥ వె॥ దళితదంతమైన దైవతగజమును । భానుకోపుఁ డపుడు బాహు నిహతి । గండతలము వ్రయ్యఁగాఁ జేసె సురకరి । దాన మూర్ఛనొంది ధరణిఁ బడియె ॥ క॥ కోలాహలముల ఫలభు । గ్జాలము సురపురము సొచ్చి జ్వాలల గృహముల్ । గాలిచి హతశేషులఁ గొని । లీలం జెఱఁబెట్టె రానిలింపాంగనలన్ ॥ వ॥ ఇట్లు చెఱఁబట్టె బంధించిన దివిజులతోడ మూర్ఛాగతుండగు జయంతునిం గొనివచ్చి భానుకోపుండు నిజసేనాసమేతంబుగా శూరపద్ము నికటంబున కరుదెంచి నిఖిలవృత్తాంతం బతనికి

తోరించిన ॥ క॥ కోపంబుంరట నిర్జర। వారము వీక్షించి మరిని వారని తేజుకన్ । శాతధ జమ్ముఖి ప్రాలను। సారెకు తోషితుఁ జేసెఁ జలమున పరిరవ్ ॥ వ॥ మఱియును జేతురతా దులగు దివిజాల కరంబులు ఖండితంబులుగా గావించి నిజకుమారుండగు భానుకోపుం జూచి యిట్లని రెను ॥ ఉ॥ నాకపురంబు చుట్టి సురనాథ కుమారునితోడ నిర్జరా। నీకము(బట్టి తెచ్చుటకు నీకు భరంబొకో బాల్యమందె దాం। లేకమలా ప్రబింబకరదీప్తులు సోదనగండ్లదూరిమై। పోకిడి(గోప దృష్టి(గని మార్త్యనిమంచపు కోట(గట్టవే॥ వ॥ అప్పు డప్పుష్పగర్భుండు షడ్వాక్త్రుని విడుపిం చుమని నన్నుఁ బ్రార్థించిన నేను నిన్ను వేదు సురపుత్రుండు భవదారాధనపరుండై బ్రహ్మాస్త్రవిద్యా యుద్ధంబు లాసంగుటయు నీవుసంతోషించి లోకబంధు విముక్తుం జేసితిగదా శాన్యశక గాత్ర మహాపారుండగు నీకుమారుండును గెలుచుట యేమి విచిత్రంబని కొనియాడుచు కుమారుం డగు భానుకోపుని నాదరించి గృహంబున కనిచి దైత్యకుంజరుం డంతఃపురంబునకు జనియెం నంత ॥ క॥ శ్వేతాంశుచంద్రం బెంతయు। చైతన్యము కొంది పుణ్యసముదయమునను। శ్వేతముగా ద్యుపురిం జని। శీతాద్రిసుతాధీశుని శీతాంశుధరున్ ॥ క॥ స్థిరభక్తిఁ గొలిచి పూజా। పరతం దత్కృప చేత ప్రాప్తరథంబై। సురగిరినిఁ జేరియుండుం। సురరాజుం గొలుచు చుండె సుస్థిరపతి మన్ ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున హరిబ్రహ్మేంద్రాదులగు సకలసుపర్వులును మహాస్థైర్యమానులును కృపా రసప్రసింహావక్త్రితారకుల వలన తిక్కుమారుఁ వలనను నహోరాత్రంబుల బాధలంబొందితని దేవ గురుండగు బృహస్పతి యసురుల వృత్తాంతం బంతయు షణ్ముఖున కెఱింగించె నదియును మీకేను నాను పూర్వకంబుగాఁ జెప్పితి ననిన సూతవచనంబులకు శౌనకాదులు సంతోషించిరంతియు ॥ శా॥ కాంతస్వాంతనిశాంత సేవితవిరాజత్పాదరాజీవ వే। దాంతైకప్రతిపాద్యవైభవ యవిద్యాధ్వాంత మార్తాండ య। త్యంతామేయవిచిత్రశక్తియుతస్వచ్ఛాదర్శవత్స్వాంతతా। స్వాంతర్భాసితవిశ్వజా లఘనసత్యానందబోధాత్మకా ॥ క॥ కరుణాతీతనిజాంతః। కరణ పటుప్రోల్లసజ్జగత్ప్రకృతిచయా నిరుపమనిత్యనిరంజన। నిరవధికస్వప్రకాశనిస్తాన్తరతా ॥ స్రగ్వృత్తము ॥ యోగివంద్య పద యోగధురీణా। భోగిభూషబహుభోగనిధానా। నాగచర్మవసనా గరళాంతా। యాగమూర్త్యర్చితాగనివేశా ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదిందుధరసుందర పాదారవిందార్పిత స్వచ్ఛతరచిత్తసకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్రసుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర శ్రీకాశ్యపస గోత్రకోడూరి
యెల్ల నార్యపౌత్రవేంకటరమార్త్యులక్ష్మాంబికా తనయవినయవి
ధయబాల సరస్వతీ నామాంక వేంకటాచలకవి ప్ర
ణీతంబైనశ్రీస్కాందంబను మహాపురాణాం
తర్గత శివరహస్యఖండంబున నసుర
కాండమందు ద్వితీయా
శ్వాసముసర్వమునం
పూర్ణము.
శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీరస్తు.

శివరహస్యఖండము.

—*: వీరమహేంద్ర కాండము :*—

—: ప్రథమాశ్వాసము :—

క॥ శ్రీమునివాగలుపార్థిన। కామితసంధాననిపుణకరుణాపాంగా। కామారి శృంగ మస్తక। సోమధృతగంగభంగ శ్రీశివలింగా॥ వ॥ అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె॥ క॥ ఆ సురగురుఁడు బల్కిన। యాసురవృత్తాంత మెల్ల నాలించి భవా। నీసూనుఁ డతనిఁ గని యనె। నాసీనుఁడ మఱుమటంచు నాదరమొప్పన్॥ వ॥ అంత బృందారకులం జూచి॥ తే॥గీ॥ వినుడు హరిపురందర ముఖ్యవిబుధులార। క్రౌంచసహితంబుగా శూరపద్ము నతని। బంధుజనముల నందఱ ఖండనమ్మున। గూర్చి మీమనోరథము చేకూర్తు నెలమి॥ క॥ వాని బలాబలములు మతి। వానిసమున్నతియు లోకు వైభవ మరయన్। మానిత బలాఢ్యు డెవఁడో। మానుగ నిపుడేనుపు డతని మఱ్ఱుపేసన్॥ వ॥ అనిన సేనాపతి వచనంబులు విని సకలదివిజులు జితారాతి సమూహుండగు వీరబాహుండని నిశ్చయించి తారకారి యనుజ్ఞ వడసి యతనిఁ జేరి యిట్లనిరి ॥ తే॥గీ॥ అతులవిక్రమ దేవ కార్యార్థ మిపుడు। శూరపద్ముని నగరంబు చేరఁబోయి। యతనిఁ బ్రవృత్తి వాని వృత్తాంతమెల్ల। తగరానగు నీకార్యవిభవ మొసఁగ॥ వ॥ ఇట్లు సురగణంబుల చేతం బ్రార్థితుండై దేవసేనానినియోగాల నిలిచిన నతండు కుమారునాదరమునకు వీరబాహుండు చని నీవు శూరపద్ముని పురంబునకు సత్వరంబుగాఁ జని వానితోడ మద్వచనంబులుగా నిట్లనుము॥

కుమారస్వామి వీరబాహుని శూరుని యొద్దకుఁ బంపుట.

శా॥ ఓరి శూర భవన్మదంబుడిగి నీవుర్విన్ జయంతాదులన్। ధీరస్వాంతుల నప్పగించి పిదప న్నిష్టంబు తేలుమిం। పారన్నీకిది గానిచో మదురబాహావిక్రమశ్రీగుణో। దార్యప్రాభవ మెన్న నీతనుజనోదర్యాతులం ద్రుంచెదన్॥ వ॥ ఇదిమదీయప్రతిజ్ఞ యని మహామూర్తుండగు షడ్వా నుఁడు కుతిగింపు చొప్పున తనకిచ్చిన మహాప్రసాదంబని నిజస్వామియగు స్వామ్యశేయుని పదంబుల కొరగి నిజభుజకపురుద్రుని సఖ్యమునకు శౌర్యనిరాకరణాపాదుండగు నవ్వీరబాహుండు॥ క॥ చనిరౌద్ర కూపపురంబుల। కనుపమగతిఁ బట్టుఁ జనుచు నర్థ్యంబందుం। గనిగంధమాధనంబును। ఘనతరధృతి

నెక్కు శౌర్యకలన దలిర్పఁగ॥ వ॥ ఆవీరబాహుండు భీకరాకారంబు గ్రహించి బ్రహ్మాండకటాహపర్యంతంబు దేహంబు పెంచి నిఖిలపూర్వ గీర్వాణసమాకీర్ణంబును, ననంతరత్నగోపురవిరాజమానంబును, ననేకమంటపప్రాకారమండితంబును, లంకాద్యష్టపురపరివేష్టితంబును నై మనోహరంబగు శూరపురంబుఁ జూచి సముద్రంబు వీక్షించి పర్వతంబులు గన్గొని నానాదేశంబులు గాంచి యప్పురంబసురసహితంబుగ తిలలను తిలయంత్రంబునం బోలెఁ గరతలంబున నులిపెద నట్లుచేసి సర్వగీర్వాణులనిందు సానందింతు రని డెందంబునం దలంచి యట్టహాసంబులు చేసి చరణఘట్టనంబుల నప్పర్వతంబు గ్రుంగ తద్గుహాంతర్వాసులయిన ఘోరశకటులు గ్రొందఱు విగతప్రాణులుగా గ్రుంగ నగ్గిరివరంబున నుండి యప్పుడు॥ సీ॥ పర్వతసంఘముల్ బహుతూలములలీల గగనభాగంబున కెగయఁ బోలెఁ। బవనఘాతంబున బాడబాగ్నిజ్వాలిక లత్యంత కాంతినొందఁ। గగ్నముఖనవగ్రహములు మేఘముల్ చీకాకు నగుచును జెదరి తూల। సలిలసంచరమహాజంతుసంతతికిని దోడ్తో భయంబు ప్రాదుర్భవింప। స్వామిపాదారవిందముల్ సంస్మరించి। వీరబాహుఁడు నిజజవోన్నతి మెఱయ। నలర ఝంపించి లంఘించె నంబురాశి। బ్రుంగినది లీవ మునువలె క్షుద్రమపుడు॥ వ॥ ఇట్లు రత్నాకరంబు లంఘించి రత్నాంగనామానుండు లంకాపురసమీపంబున కరుదేర నాసమయంబున వ్యాళీవక్త్రుని సేనాపతియగు వీరబాహుం గని నీవెవ్వఁడ వెందుఁ బోయెదవని పలికిన నతం డిట్లనియె॥ తే॥గీ॥ వీరబాహుఁడు నాపేరు శూరు కడకు। సేనజనిమెద నడుగంగ నేలనీకు। ననుమఁ బోఁబూన దానవు లంపగములు। గురిపి రవ్వీరుమీఁదను ఘోరముగను॥ వ॥ అంత వీరబాహుండును గృపాణపాణియగుచు శతవాహినీసంఖ్యలగు నయ్యసురభటుల ననుపమంబగుసమరంబునం బడనడంచె తక్కిన బలంబులు పలాయితంబులయ్యె నప్పుడు వీరసింహుండు కులిశశూలంబులు వీరబాహుపయిం బ్రయోగించిన నతండు ఖడ్గంబునం జూరెంటియుం దునిమి యసురమస్తకహస్తంబులు ఖండితంబులు గావించి యంత నభంబున కెగసి యనేకదానవులం గడచి లంకాపురంబుపై దుమికిన తత్పతనవేగంబున నప్పురం బధఃపాతంబు నొందె సకలనిశాచరుల విదలితహస్తులు విఖండితచరణులునై ద్రెళ్ళిరి కొందఱు సముద్రంబునంబడిన వారల తిమితిమింగిలములు మ్రింగె తదనంతరంబ॥ క॥ అతివీరుఁడు వ్యాళీముఖ। సుతుఁ డదరిదయై మించె యటంచు శూరత నగరం। బతిక్రమము మెఱసి భట। ప్రతతిని గవియించె వీరబాహునిమీఁదన్॥ వ॥ అప్పు డద్దైత్య భటులు మేఘపటలంబుఁబోలె శరవర్షంబులం గురిపిన వీరబాహుండు తచ్ఛిలీముఖంబు లన్నియుం దునుమాడి వారలనందఱను దూలించె నంత॥ క॥ అతిభయదంబగు శక్తి యుఁ। నతివీరుఁడు బూని వేయ సాహసమొందన్। ధృతిశాలి వీరబాహుఁడు। ప్రతిహతిగాఁ జేసె దాని పటుఖడ్గమునన్॥ వ॥ వెండియు నద్దనుజవీరుఁడు ప్రచండకోపంబున నుద్దండంబగు గదాదండంబు వీరబాహుపయిం బఱపిన నదియు తద్వక్షస్థలంబు దాకి భగ్నంబయ్యె నంత నద్దానవుం డాఖేలంబగు శూలంబు కేలంగొని యతిరయంబున వేసిన॥ ఆ॥వె॥ వీరబాహుఁ డదియు వేగ కేలనుగొని। దోర్బలంబు మెఱయ దుమురుఁ జేసె। నంత బ్రహ్మదత్తమగు ... సురకోటిఁ బూని యనుపమముగ॥ వ॥ తత్ప్రభావంబు పేర్కొని నలుదెసలు చరింపుచు మహాదైత్య

శూరులగభుల విహరింపుచుండె వీరబాహుండు నవ్విధంబున దారసిల్లి నప్పుడయ్యిరువురు యుద్ధకుశలులగుచు బహువిధంబులం బోరి రంత యు॥ తే॥గీ॥ అంత నవ్వీరబాహుఁ డత్యంతకోప। కలన కోఖిల్లి నతివీరుఁ గరము దునిమె। నిశితఖడ్గాన ధారను విశిఖమునను। దైత్యశిరమును దగుల్పౌత్తజంబె॥ వ॥ మఱియును నిట్లులంకాపుర మొనలగు దానవుల ననేకుల ఖడ్గంబున నతిమూర్ఛ వీరబాహుండు దట్టహాసం బొనర్చుచు సహస్రయోజనాయామంబుగు పరిఘనతిక్రమించి నప్పుర కోట యుత్తరద్వారంబు చేరి యందతిభయంకరులైన ఘోరాఘోరులనియెడు ద్వారపాలకులను సహస్రవాహినీకుంభురంబులగు ద్విరదంబులను నన్నియ నరదంబులను ద్విసహస్రవాహినీ పరిమితంబులగు హయంబులను నానత్స్వాత్మ్యాకంబులగు సైన్యచయంబులం గని యిమ్మార్గంబునం బోయిన గార్యహానియగునని తలంచి పశ్చిమద్వారంబు నకుం జని మహిమాతువీరభద్రు లనియెడు దవ్వారకులను త్తరద్వారంబున నున్నకరణి చతురంగబలంబులను వీక్షించి గతుండద్వారంబున కరిగి యచట సహస్రవదనుండనుదానవుండు ద్విసహస్రకరంబులును కుండాదండసహస్రంబులుం గలిగి సేనానుయుక్తుండై యున్న పురపాలకుండగు గజవక్త్రునిం గనిరయి నప్పుడు॥ తే॥గీ॥ గజముఖుండును గనుగొని కదనవీరు। వీరబాహుని కిట్లని దూఱి నిన్ను। నవ్వఁ దంపించె నిచటికి క్రొవ్వుమీఱ। రాఁగఁ దంబేమి యనుచు దురాగ్రహమున॥ వ॥ అభ్యగ్న నాతఁడగు వొక్క పర్వతంబు పెకలించి యేమఱియున్న నరనిశాచరుని బ్రయోగించిన నదియు నవ్వీరబాహుండును గరంబునఁబట్టి పట్టినమాత్రంబున నమ్మహీధరంబు చూర్ణంబగుటకు మఱియు కోపాద్దీపితుండై దానవుండును కుండాదండంబున గిరిసహస్రంబునుం గొని యయిం బఱపిన నదియు గతియాంగసరభుట్టనంబునం బూర్వం బట్లపొడియయ్యె నయ్యెడ॥ క॥ కరిముఖుఁడు మఱియు గదగొని। యురుతరకోపమున నైన నుజ్జ్వలలీలన్। వరబలుఁడు వీరబాహుని। గుఱిచిరఖడ్గమున దానిఁ జూర్ణము చేసెన్॥ వ॥ మఱియు నద్దనుజుండు భూరుహంబులు కుండాదండసహస్రంబునం గొని ద్రిప్పివైచిన వాని నన్నిటిని వీరబాహుండు ఖడ్గంబున భగ్నంబుగా వించె నంత గజవక్త్రుండు నీవంబోక మృష్టియుద్ధంబు సేయ సన్నద్ధుండై జవంబున శరంబు లెత్తి రొద దిరించిన॥ తే॥గీ॥ బాహుబలమొప్ప నవ్వీరబాహుఁ డతని। తుండములు వేయుఁ జెండిదోర్దండములను। రెండువేలును గ్రుంచె నుద్దండపటిమ। మూలమంటఁగ నశ్వత్థలీల మెఱయ॥ మ॥ మఱియున్ ఖండితబాహుతుండతతి నిలింపద్వేషి యుద్వృత్తిచే। నొకలఁ నేలెంచినఁ గాంచి బాహుబలమున్ దీపింప యుద్ధోర్వి క్రమ। మ్మిఁ వీరాగ్రణి వీరబాహుఁ డురుకుంభత్వాధి పాదాహతిన్। క్రొంగన్ దన్నినఁ వాఁడు భూతిధరయంచు న్నిర్గతప్రాణుఁడై॥

—:*వీరబాహుఁడు శూరుని పురంబును వర్ణించుట:*—

ఇవ్విధంబున గజవక్త్రునిం జంపి గాఢవిక్రమశాలి వీరబాహుండు కార్యావిలంబనం బరయ్యెనని మనంబునఁ దలంచి భూచక్రరూపంబున దక్షిణద్వారగోపురంబునకు సత్వరంబున లంఘించి యందు నివసింపుచు నత్యంతకాంతినిస్తంద్రచంద్రకాంతిపలఫలకవిబద్ధసమిద్ధరాజవీథీవిరాజమానంబును, నజాండభిత్తిపరిస్ఫూర్తిబంధురమై జయంతికావిభ్రాజమానశాఖజాలంబును పరిసరపరిశోభితవిమలజలకాసారరమ్యారామంబును, ననవరతలసత్కుసుమఫలభరితకలితంబులగు తోటలవనంబును

ధ్వజ త్రిశూలికాకలిత నితినానా మంటప సౌధాకార గోపురరమణీయంబును, బ్రతినవనవకలాభిజ్ఞదేవాంగనా సంకల్పభూరుహాంకు రాకారంబును, సైరంభ స్తంభసంశోభిత సౌవర్ణ హర్మ్యద్వారావళులును వలికులను ఫలితమత్తవేదండగండస్థలనిష్యందమానదానధారా ప్రవాహంబులును, దానధారాప్రవాహంబుల వ భ్యాగత భూసురబృందంబుల నానందింపంజేయు మహావితరణ కారులును, మహావితరణ కారబృం దంబులకు రక్షవాజిసందోహంబులును, వాజిసందోహంబుల కలకలంబుల నభిరామంబులగు నా రామంబుల మెసగ మెసగ కుసుమలతాలవాలంబుల నిజకరాంబుజంబుల ప్రభ్యవతకార కుంభ కలభిరా ర భోధారలు నించు బంధీకృత బృందారక సుందరీజనంబులును, సుందరీజనసురతంబుల యూరు నిజపత్రమం బుల పనయంరపనింపలర సుధానిధిం గోని నారికేళఫలవిధంబుల విదళించి తత్సుధారసంబులు గ్రో లుచు క్రీడించు మహోన్నత సౌధాబ్రహాభోగ నిఖిలభోగ నిభోగులును, భోగులు మెసయు జతర రోయంచరుడే అడెం మునుకుమారశాల సుజనంబుల యుల్లంబులు రంజిల్ల క్రొంబుగు వారపల్లవాధరు లును, కుముదిను దివిజకుందరబృందారకమౌనిబృందంబు రతికేళిని ధర్షించు కుటిలస్థై త్రాల్లింగనా నంతరలును నాంద అరవిందభాండపురథంబందుకొని శ్రీడార్థంబుగా నధిరోహింపుచు నాదుపాద కటనరబులం జుట్టి సవిహారణంబడు రణజాలనిమ్మార్జనరబ, గానింప, సౌగుణారాధ్యగన్నలు ప్యక్క నిరతులై యనునర్తింప, నమేయమహిమాజ్యాలంబై వెలయు నమృతనగముహేంద్రపట్టణంబు గాంచి యాసక్తచిత్తులై హాయిగా యున ॥ క॥ అరుదగు నిష్పర్తిభాగ్యం । బరయంగ నాలవ దృక్సహస్రంబు లొగిని । హరివిధిపురందరాదుల । పురములు విభవమున దీనిం బోలంగలవే ॥ వ॥ అని యిట్లు గొని యాడుచు గోపురంబు డిగ్గి నగరంబు ప్రవేశించి ప్రతివీధిని నానావిధవిచిత్రంబులు లోచనగోచరం బులగా జేయుచు క్రమంబునం జని యొక్కయెడ ॥ తే॥గీ॥ దర్ప మెసంగ హిరణ్యాక్షదితనూభవులు । దివిజగణముల గనుగొని దేవనాథు । డెచట కరిగెం బుచ్చుమని యెచట నాగె । చెప్పు డిప్పుడు జయముగఁ జెప్పరేని ॥ వ॥ మిమ్ము నందఱ వధియింతు నిపుడని శ్రవణపుటకఠోరంబుగా భర్జించుచుండుగ నది విని దివిజులు శోకాక్రాంతులై ॥ తే॥గీ॥ హా మహాదేవ శంకర యర్ధ కేశ । శివ యాదము నాథ మిము సుపేక్షింపఁ దగునె । త్రిపురసంహారమొనరించి తీవ్రమైన । గరళము హరించి మమును మన్నింప లేదె ॥ వ॥ మఱియు గజాంధకాసురులను మదంబణంచి మమ్ము రక్షింపలేదె పూర్వంబున నొండి యుం మత్స్య కూర్మ వరాహ నృసింహ వామన త్రివిక్రములం బరిమార్చి మహనంబు స్తోత్రంబు నమృతం బుకర్కాశాస్త్రీయు, వరాహంబుదంష్ట్రిరముం నృసింహవర్మంబును, త్రివిక్రముని శిర స్కమును యుంగా ని మము బ్రోచితివి గదా మఱియు జలంధరపంచ మేఘ్రులను సంహరించి సురలనెల్లరను మమ్ము రక్షింపం చుటయు మంచితే. సుర్యాగ్నిపక్షులేశ్మల కుస్వర్గప్రదర్శకుండవు భ్రాంతులకు నజ్ఞాననివర్త కుండవు భవదాజ్ఞాధిష్ఠితంబైన నస్తిత్వ్యాత్రంబైన కర్మంబున నిబ్బాధ ననుభవించెద మిప్పు డిద్దాన వోపద్రవంబులు పరిహరింప నీదు భారంబో శివ నీవు జాగరూకతవై సుప్తంబైన జగంబు రక్షింతు వుగాదె భయగ్రస్తులమైన మమ్ము కటాక్షించుట కాలస్యంబేటికి యని బహువిధంబుల మొఱలిడు చు నాగ్నగతంబున ॥ సీ॥ విభవంబు లెంతయు వీడ్కొని విబుధేంద్రుఁ డువిదతో నైరావతంబు నెం డు గొం కొ । యిప్పుడు సురపురి యెవ్వి కుం జూసో యాభ్రగజేంద్ర మిట్లయ్యె నక్కొ । సద్వాత్తి శేలను బుష్పవృష్టిఁ బొలుపొందు నందన మెగతి నొంచెనొక్కొ । వైజయంతమునఁ గాంతి నా

సి యెట్లయ్యెనో యెంచ మాతలివిధ మెట్టులొక్కొ । అరయంగ సుధర్మ యెబ్బంగి యయ్యెనొ క్కొ । యెటుగునో శ్రీ వజ్రి మనగాని యెటిగి నేని । యరిగెనో శో హరిబ్రహ్మాదిసురలకడ । వృ ధుతరంబగు కైలాసకుధరమునకు ॥ వ॥ అరిగి మహేశు వాకిట సమంచితలీల వసించు నందితో । శ రము వచించెనో యిచటకష్ట మెఱిగి విని యూఱడింగుశే । ఖరుడనుఁ దల్పెనో మఱియు కన్నడ జేసెనో లేక యెవ్విధిగా । బరగెనో యమ్మహాద్రిని సుపర్వవరేణ్యుఁ డెఱుంగ మక్కటా ॥ వ॥ ఇ ప్పాపాత్మండైన శూరపద్ముం డెప్పుడేమి చెప్పి నప్పుడప్పనియు దప్పకేము నేయుచుండియును మానభంగం బొనర్పందలంచుచుండు మాచేయు దుష్కర్మంబేమి పిపీలికాదిజంతువులకు సంరక్ష కుండైన యీశ్వరుండు మమ్మేల రక్షింపండని శోకపరవశులై నిద్రఁజెందిన ॥ సీ॥ మార్తాండసంకాశ మణికిరీటములొప్ప భాసురముఖాబ్జములు దనర । ద్వాదశఘనబాహుదండముల్ వెలుఁగొంద పసి డిజన్నిదములు బ్రస్ఫురిలఁగ । గనకమయంబైన కటిసూత్రము వెలంగ వరమునమూల్యంపు సరముల లర । సుకుమారరూపంబు చూపట్టు వేడుక బరిహివాహనముపై బరగనెక్కి । భవతనయుఁడు జ యంతాది దివిజగణము । స్వప్నములయందు నపుడు సాక్షాత్కరించి । చెవుల నమృతరసాయనములు చిలికినట్లు । సాదరోక్తుల నిట్లని యానతిచ్చె ॥ క॥ తొలఁగుడు ఖేదము మనముల । గలుగును గు శలంబు మీకు గ్రక్కున నింకం । జెలువొందు నిపుడు సురగిరి । బలరిపుఁడు సుఖాప్తి యాత్మభా మిని తోడన్ ॥ క॥ సానుజాని శూరపద్ముని । సేనాసహితంబుగాఁగ శీఘ్రంబాజిన్ । నేనిఁక మద మణఁగింపెద । మానుఁడు మదిలోనఁ జింత మామకకరుణన్ ॥ వ॥ పూర్వప్రకారంబుల మిమ్ము మీ పదంబుల నునిచెద మనీయ దూత మీకడకిప్పుడ రాగలండని శరజన్ముండెల్ల సురలస్వప్నంబులఁ జెప్పి యూరడించి యంతర్హితుండగుటయు నంత జయంతాది సురగణంబులు మేల్కని విస్మయం బంది సంతోషభరితులగుచు నిజస్వప్నంబు లన్యోన్యంబు నుడువుచుండ నచ్చోటికి వీరబాహుండ రుదెంచి సురలచేత కృతవందనుండగుచు ॥

---:*వీరబాహుండు జయంతాదులతో సంభాషించుట*:---

తే॥గీ॥ వివిధబాధల నొందెడు విబుధతతిని । కరుణఁ గనుగొని వారల గాసిమాన్ప । దండకా వలియున్నట్టి దనుజభటుల । మోహితులఁ జేసి యిట్లను ముదము వెలయ ॥ క॥ జయముగు జయంత నీవును । భయము మదిన్ మానుమింక బ్రహ్మాదులతో । రయమున నీతండ్రి శచీ । ప్రియుఁ డారజ తాద్రి కరిగి పృథుతరభక్తిన్ ॥ వ॥ అంచు మహేశ్వరునకుం బ్రణమిల్లి సంస్తుతు లొనర్చి శూరప ద్మునలని యుపద్రవంబులు విన్నవించిన ॥ క॥ అజగిరీశుఁడు గని నగ । రాజసుతారమణియందు ర క్షోవరతో । న్నైజంబుఁ దము కుమారుని । రాజిల్లం గాంచి సంగరంబున కనుపన్ ॥ తే॥గీ॥ అక్కు మారుఁడు భుజశౌర్య మతిశయిల్ల । సకలనిర్జరసందోహసహితుఁ డగుచు । శాంతినగరంబునకు వచ్చి చక్క నన్ను । నిటకుఁ బుత్తెంచె మీకునివృత్తి మరయ ॥ క॥ మీతండ్రి సుహాశీరుఁడు । నాతో నిట్లని వచించె నాతి శచిమదిన్ । భీతిఁదొలంగి సురాద్రిని । శేతవమై యున్నవనుచు శిక్షిత్వ కృ పన్ ॥ వ॥ ఇంద్రుండు నిప్పుడు సుఖంబున నున్నవాఁడు వినుండు ॥ తే॥గీ॥ కాంచనాశాలికాద్వార

గర్వహారుఁడు । గుహుఁడు మత్స్వామి శిఖిగమను క్రౌంచదారణుం డమ। శూరపద్మాది దనుజుల సొంపు మీఱఁ పాలనము సేయు మిమ్ము కృపానిరూఢి ॥ వ॥ మనంబున శోకంపవలదవిన నప్పలుకులువిని జయంతుండు నిఖిలదేవతలును సంతోషించి నిజస్వప్నంబు లతనికిం దెల్పినవిని యానందాంబున ॥ క॥ అట కదలి వీరబాహుఁడు । పటుతరగతి మీఱ శీయసురపట్టణవీధిం । పటలిఁ గనుగొనుచుఁ జనె న । చ్చటు మేల్కాంచె నతని దిద్యజసందోహంబుల్ ॥ వ॥ అట్లుఁ జని క్రమంబున నోమనోహరంబైన శూరపద్మభవనంబు సూక్ష్మరూపంబునం జేరి యుగ్రమయూరాఖ్యులగు ద్వారపాలకులకు ననేకభటులకు నగోచరుండై యరిగి లోపల నాస్థానమంటపంబు డాయంబోయి ॥ సీ॥ కర్ణకుండలరుచుల్ గండస్థలులు నిండ మణిమయకోటీరఘృణులు వెలయ । స్మితచంద్రికావళుల్ జెలువొంద మోమున దివ్యాంబరము మేనఁ దేజరిల్ల । నలికభాగమునందు నలర త్రిపుండ్రాళి సకలభావవధూటోచ్చయము గొలువ । సుందర నచ్చరల్ ముసవృగానటియింప భావావిశేషముల్ బొల్చి మీఱ । నమరకాంతలు నీరాజనములొసంగ । ననుపమసహస్రసరోజనాయామమంట । పమున మణిభద్రపీఠిని రమణమీఱ । శూరపద్మునిఁ గనియె న్బ్రచరుఁడు ॥ క॥ పరికించి వీని కెదురుగ । సరిగద్దియపై వసింపఁజను కేతున్నన్ । సరకుంగొనుచే నన్నని । హరసూనునిఁదలఁచె నప్పు డనుపమభక్తిన్ ॥ వ॥ శరజన్ముండు తదభీష్టం బెఱింగి సమున్నత నానారత్నవిచిత్రితంబును, నభ్యున్నతంబును, ననేకార్కప్రతీకాశంబును, నభూతోపమంబును, విశ్వప్రభాపటలనిరసితశూరసింహాసనంబును, నగు సింహాసనంబు ప్రసాదించిన నప్పీఠంబు నిజస్వరూపంబు తోడ వీరబాహుండు శూరపద్మునెదుట నధిరోహించి మహాప్రభావంబునఁ జూపట్టిన నతనిం గనుంగొని దనుజు లందఱును విభ్రాంతులై తమలోన ॥ ఉ॥ ఎవ్వఁడొకో యితఁడు భయమించుకలేక మనంబులోనఁ గల్ల్ గ్రొవ్వున ద్వారరక్షకుల గొబ్బున మోసముఁ జేసి నచ్చె శే । శవ్వనజాతసంభవుఁడొ యాహరియో త్రిపురాంతకుండొ వీ । డివ్విధి నెంచ కెవ్వరిది నింతమదోన్నతి నుండఁ జొప్పనే ॥ వ॥ అని యాలోచింపుచుండ శూరపద్ముండవ్వీరబాహుని కిట్లనియె ॥ ఉ॥ ఎవ్వఁడవోరి నీవు మఱియిచ్చట రాఁ గతమేమి యిప్పుడీ । వెవ్వరి దూత వెందు నని యుంతువు వాక్రుచ్చి రయంబు సెప్పితో । యివ్విధి నింద్రజాలమును హేమమణీమయభద్రపీఠమి । ట్లెవ్వనిచేతనైన సృజియింపఁగ వచ్చునె నాకుముందటన్ ॥ వ॥ నీ విప్పుడు సాహసంబున ముక్తభయుండవై నామ్రోల నలంకారంబుఁ జూపట్టి సింహాసనం బధిరోహించితి గావున ॥ క॥ వాగర్థ్యో నీదు విద్యా । పారగుల్ట్య్యంబి ప్పశేవు బహుమతిపాత్రా । త్యాగము గోరదవో భవ । దాగమనం బేమి చెప్పు మనుడు నతండున్ ॥ వ॥ అద్దానవేంద్రుని వచనంబులు విని విస్మయమానముఖాంబుజుండగుచు నిట్లనియె ॥ క॥ విను శూరపద్మ చెప్పెద । మనమున ముదమొదవ నింక మునివొదవనిక వనరుహసంభవలక్ష్మీ । వనితావల్లభులు దేవవర్గముతోడన్ ॥ క॥ నీవలని యుపద్రవంబులు సహింపలేక సకలాభయప్రదుండును, సర్వలోకోపకారుండును శాంతుఁడును, సకలపురుషార్థప్రదుఁడును, సాక్షాత్కైవల్యదాయకుండును, నగు కైలాసవాసునిం జేరి కృతప్రణాములై నుతించి వినయావ్యతులై యిట్లనిరి ॥ తే॥గీ॥ శివమహాదేవ నిర్జరశ్రేణి నెల్ల । శూరపద్ముఁడు బాధించు ఘోరముగను । తద్వినాశంబు పర్యాలోకనయయుండు । గాంచుము కుమారు సుకుమారుఁ గరుణఁ దనర ॥ వ॥ అనిన పరమేశ్వరుం డంగీకరించి దనుజకులవిదారకుండగు కుమారు నవ్విధంబునం గాంచి యాతనితో ని

ట్లనియె ॥ తే॥గీ॥ పుత్త్ర దేవసేనానివై శౌర్యమొప్పుడు । గాంధిశిశగను మరుద్గణము నెల్ల । శూరపద్మాది దానవశూరతతుల । నాజి బరిమార్చు నాయాజ్ఞ వహించి ॥ వ॥ అని యిట్లు జగత్పతియగు నీశ్వరుం డానతిచ్చిన గుమారుండు చైత్రయాత్రోత్సుకుండై కదలి మార్గమధ్యంబున మహోదురతాత్ముండగు క్రౌంచాసురుం దెగటార్చి భవత్సోదరుండగు తారకుని వధించి విజయంబు చేకొని శాంతినగరంబున కరుదెంచి సకలసుపర్వులుగొల్వ నందు నివసించి యద్దేవవల్లభుండు దయాళుండగుచు నీకడకు నన్నుఁ బుత్తెంచిన కర్జంబు వినుము జయంతప్రముఖులగు దివిజుల విడిచి నీగు పురంబున సుఖంబున నుండు మట్లు కాక గర్వంబునఁ బ్రుల్లదేనియు సంగరాంగణంబున సకలబంధుసహితంబుగ నిన్నుఁ బరిమార్తు నీయర్థంబునందు సంశయంబు వలదని యిట్లు నీకుబుద్ధి చెప్పు మనియె నంతయు ।

—:*వీరబాహుని సూక్తులకు శూరుఁడు రోషించుట*:—

తే॥గీ॥ ఇవ్విధంబున నున్నది యీశ్వరాజ్ఞ । విబుధకతి నెల్ల నోశూర విడిచిపుచ్చి । సుఖముగవసింపుమనుచు విస్ఫుటము గాఁగ । వీరబాహుండు వచియించి యూరకుండె ॥ ఆ॥వె॥ శూరపద్ము డంత వీరబాహునిఁ గాంచి । కోపరీక్షణములు ఘూర్ణిలంగ । నర్వి నాదుశౌర్య మెక్కింత యెఱుఁగడా । బాలకుండు విడునె బాల్యచేష్ట ॥ క॥ విని నప్పుడ తారకవధ । మును బహుకోపమునబాలుపొగరు వణంపన్ । మనమునఁ దలంచి పట్టణ । మును వెడలిరి నంతలోనఁ బొడమిన లజ్జన్ ॥ వ॥ అజ్ఞుండగు నర్భకుం బరిమార్చ నుచితంబు గాదని యుపేక్షించిన దోషంబువలన నింత కార్యంబు పుట్టె నట్లైనియు నెల్లి మఱీయంబగు నెల్లసేనలం బనిచి తదీయదర్పం బణంగించెద గాని జయంతప్రముఖులగు నిఖిలదివిజుల విడువనేర మఱియు పాకశాసనుం బంధించెద నని గర్వోద్రేకంబున దానవేంద్రుండు పలికిన విని వీరబాహుండు క్రోధోజ్జ్వలిత హృదయుండగుచు నిట్లనియె ॥ క॥ అరివిపినదావపావకు । హరనందను మహిమ నాక్ష నరయఁకఁ గుమతీ । ధర నతని నర్భకుండని । యుద్ధతదర్పమునఁ బలుక నుచితమె నీకున్ ॥ వ॥ వినుము పరమేశ్వరునకు స్కందాఖ్యయగు మూర్తి యితం డతనివలన బ్రహ్మాండంబు లుత్పన్నంబులగు నతనియందె లయంబునొందు నతని మహామహిమ గొనియాడ బ్రహ్మాదులకు నగోచరంబగు నిప్పుడీ నతనిచేత దౌత్యంబున నియుక్తుండనై చనుదెంచితింగావున దురాత్ముండవగు నీ కవమానంబుం జేయక యూరకున్న వాఁడనని పరుషవచనంబుల నవ్వీరబాహుండు భర్త్సించిన ॥ శా॥ శూరుండంత నమర్ష మొప్ప దనుజస్తోమంబు ప్రేరేపినన్ । వారంతే ద్విసహస్రబాహువులు భాస్వద్వక్త్రసాహస్రయుక్ । భూరిస్ఫూర్తిని రాజిలంగ విజయప్రోత్సాహసన్నిద్ధులై । ఘోరాకారతఁ జుట్టిరాతని కడుంగోపంబు దీపింపఁగన్ ॥ వ॥ అంత వీరబాహుండు దానవేంద్రుండు గనుంగొనుచుండ వారి నందఱ పురందర వజ్రనిష్ఠురంబగు కరంబునం బట్టి నిట్టట్టు చవనీక విట్టుగ నేలంగొట్టి నిమిషమాత్రంబున విగతప్రాణులం జేసి యాయాస్థానమంటపంబు విడిచి యెడనెడ తత్సింహాసనంబు తిరోహితంబయ్యె నంత ॥ క॥ శూరుంగని మఱియు శతముఖు । నారూఢిగ నతని మీఱ ననిచిన వాఁడున్ । ఘోరములగు సేనలతోఁ । బోరికి రాఁ జూచి వీరపుంగవుండంతన్ ॥ వ॥ పారవశ్యంబులగు సైన్యంబులపయి వింశతిసహస్రసకలశమండితంబగు గోపురంబు

మెఱలించి యతివేగంబున వైచిన నతనిసైన్యం బంతయు శాతంబరొక్క నంత శతముఖుండు నిశాంతజ నితామర్షుండగుచు ననేకశరవర్షంబులు గురిసిన ॥తే॥గీ॥ ఉరుబలుని వీరబాహుని యొడలు దాకి । తచ్ఛరంబులు జూర్ణమై ధరణిఁ ద్రావాలె। వెండియును వీరబాహుండు వేయెఱయొండు। గోపురంబును బెకలించి కోపమునను ॥క॥ శతముఖుని మీద వైచిన । శతధాభిన్నంబొనర్చె చయ్యన దానిన్ । శతసాయకబృందంబుల । శతముఖుఁ డఖిలాస్త్రశస్త్రచతురుం డగుచున్ ॥వ॥ మఱియు శతముఖుండు కోపాటోపంబున వీరబాహుంపయిం బ్రాసతోమరశక్తినారాచాదిసకలాయుధంబులు బఱపిన నవి యన్నియు వీరబాహుండు భగ్నంబు గావించి మఱియు నతని ధనువుం ద్రుంచె నద్దోషాచరుండుగా మగుడి రోషభీషణుండై చలంబు రెట్టింప ద్విశతంబులగు కరంబుల నతనిం బట్టికొనఁ దలంచినం గనుంగొని వీరబాహుండు లీలామాత్రంబున వానిం బఱద్రోచి యొక్కపాదంబున తద్వక్షస్థలంబు ద్రొక్కి రెండవపాదంబున శిరంబు లన్నియు మత్తదంతావళంబు నారికేళంబులు దుల్చువిధంబునం బోలె సడియుదంబు గావించె నప్పుడు ॥చ॥ శతముఖునిట్లుఁ జంపి పటుసాహసమొప్పఁగ వీరబాహుఁ డ । ద్భుతముగ నున్నతాకృతియు పూని పథంబున ధాత్రివేగ ను । ద్ధతగతి తన్నినం బఱిలె ధారుణి యప్డు మహాజలౌఘము । ద్గతిమయి ముంచె నశ్వముల దైత్యబలంబుల నాశమొందఁగన్ ॥వ॥ మఱియుఁ బంచాశన్మహాక్షౌహిణీసంఖ్యంగల దనుజవరు లెదిర్చి నిశితశరపరంపరలు వీరబాహునిపయిం గురిపిన నతనిశరీరంబు రుధిరంబునం దొరఁగె నంత వీరబాహుండు కోళలంబు పొంచుచు గరచరణంబులు విసరి కరపుటసురలఁబాఱి సమరపరిసరంబున నెసగునగరసంరక్షకులగు రక్షోవిసరంబులం దూలించి పంచోత్తరశతయోజనవిశాలంబును, సహస్రయోజనోన్నతంబును, నీయుతశాతకుంభకుంభసంభృతంబును, మనోహరంబును, నైనయొక్కగోపురంబు పాణితలంబునం గీలించి శూరపద్ము నాస్థానమంటపంబుపై వైచిన తత్పతనంబున మంటపంబు శిథిలంబై నేలం గూలె నిట్లు తక్కిన మంటపంబులును, ప్రాకారవలభిగోపురాట్టాలకసౌధంబులును, గండశైలస్తంభభూరుహంబులును బెరికి దనుజబలంబులం గూల్ప నలుగడల బడవైచియు నట్టహాసంబొనర్చుచు నటించె నప్పుడెంతయుఁ జూచిన గోపురంబులు పయింబడియు, ప్రాకారంబులమీద దొరిగియు, సౌధంబుల గడపియు, నాట్టాలకంబులు దొరగియు, గొందఱు ముక్తకేశాంబరులగుచు పలాయనంబు నొందిరంత ॥తే॥గీ॥ మహిఁ దొరంగిన యాస్థానమంటపమును । బట్టణక్షోభమును శూరపద్ముఁ డరసి । పంచశతవక్త్రిలసహస్రబాహులునగు । నసురవీరుల రావించి యనియె నపుడు ॥క॥ భటులార పొండు వేగమ । పటుగతి నావీరబాహు బంధింపుడనం । జటులమహాభుజబలు లం । ద్భటవృత్తిం శూరుతోడ పలికిరి వరుసన్ ॥తే॥గీ॥ మీరు చెప్పక పూర్వంబె మేము వేల । సంఖ్యకో వాని బంధింప శక్తిలేద । యుష్మదాజ్ఞ నపేక్షించి యుంటగాక । ననిన శూరుండు భటులకు నాజ్ఞ యొసఁగె ॥వ॥ ఇట్లు శూరపద్ముచేత ననుజ్ఞాతులై కదలి కదనంబునను విదళితారాతిసమూహుండగు వీరబాహుం జుట్టి ముట్టి నిశితంబులగు నిఖిలాయుధంబులు వఱపిన నవ్వీరాగ్రేసరుండు సరకుసేయక సవిధంబున నొకసమున్నతంబగు సాలవృక్షంబు బెరికి దాన నయ్యస్త్రంబులన్నియు చూర్ణంబుగావించి వారలఁ గొందఱ విగతజీవులంజేసె నంత దూతముఖంబున తద్వృత్తాంతంబు వినిశ్రోపద్

బుదీపింప శూరపద్ముండు నిజాత్మజుండగు వజ్రబాహుం బంచిన నతండు సకలగివ్యాభరణభూషితగాత్రుండును, గవచధనుస్తూణీరాద్యలంకృతుండును నగుచు దశసహస్రతురంగంబులు గట్టిన రథంబధిరోహించిన॥

—:*వీరబాహు వజ్రబాహుల యుద్ధము*:—

సీ॥ మహిమతో మంత్రికుమారులు సేనాధిపకుమారులును వెంటబలసి గొలువ । తగవాహినీపంచదశకముల్ మదసింధురంబులు వట్లన రథములలర । నెలమి సాహస్రవాహినులొప్ప మారుతజవయుతహయములు సంచడింప । ద్విసహస్రవాహినులెసఁగు సైన్యంబుల పటహకాహళమహార్భటులు మొరయఁ । జామరంబులు ధ్వజములు ఛత్రములును । దాల్చి పరిజనములు దండఁ దనరుచుండ । శపథమున వజ్రబాహుండు సాగె వెడలి । వీరబాహునిమీద దోర్వీర్యమడర ॥తే॥గీ॥ ఆప్డు డాకస్మికంబుగ నవనియందుఁ । బడియె నుల్కానలంబులు భయదముగను । గాకములు గూసెఁ గుష్కవృక్షముల నిలిచి । వినబడియె శివారవములు వివిధముగను ॥వ॥ మఱియు రక్తమాల్యాంబరధారిణియు, రజస్వలయు, వివస్త్రయును, తైలాప్తశిరస్కుండును, విచ్ఛిన్ననాసాబాహుపాదులును, నెగురైన దుశ్శకునంబులు గనుంగొనియు మనంబున శంకింపక నద్దానవాగ్రణి రణాంగణంబున వీరబాహుం గదిసె నప్పుడు ॥తే॥గీ॥ వీరబాహుండు తత్సైన్యవితతిఁ గాంచి । సైన్యమిది ద్రుంచి పోవుదు శరజాకడకు । ద్రుంప కరిగిన షణ్ముఖుదూత నేను । గానటంచును శపథంబు బూనివేగ ॥వ॥ అయ్యమేయబలుండు నభంబున కగని మేఘగర్జనంబు లొనర్చిన ॥క॥ వినితద్గర్జానములనవుం బావజ్రబాహుఁ డాశ్చర్యమునన్ । దనసారథియగు విజయుం । గనుంగొని యెదిరేమి యనుచు గడుసూతుండున్ ॥వ॥ తద్విధం బంతయు దెలియఁ జెప్పిన నంత వద్దనుజాంకు యుద్ధసన్నద్ధుండయ్యెనట మున్ను సకలసైన్యంబులు శౌర్యంబులు మెఱసి యనేకశరవర్షంబులు వీరబాహుపయిం గురిసిన నిజకాయంబు రక్తసిక్తంబగుటకు కోపోద్దీపితుండై వీరబాహుం డసదృశబలుండగుచు ననేకులగు రక్కసుల నొక్కపెట్టునం గేలం గొని బ్రహ్మాండపర్యంతం బెగయ వైచియు గొందఱ చరణంబులు గేలంగీలించి బిఱబిఱం ద్రిప్పి నేలం జదిపియు, గొందఱం బట్టి దిక్కులకు బాఱవైచియు, గొందఱు కపోలతాడనంబుల హతులంజేసియు, గొందఱకేశపాశంబుల బట్టిద్రిప్పి సముద్రంబుల నంతర్ద్వీపంబుల లోకాలోకంబులం బడఁజిమ్మియు, గొందఱ పాదహతులగావించియు, గొందఱ ముష్టియుద్ధంబున బడలవడనడచియు, గొందఱ కరంబుల నొడిసి పట్టి కాళ్ళుద్రెళ్ళుచీల్చి లీలామాత్రంబున నింగికిఁ బాఱవైచియు, గొందఱశిరంబుల ముష్టిఘాతంబుల నుదరంబులు బదంబులు ద్రొక్కులుజేసియు, గొందఱ నురస్థలంబులు నొక్కపాదంబునం ద్రొక్కిపట్టి యొండు పాదంబున నుత్తమాంగంబులు నలినలిజేసియు, గొందఱకరంబులు నులిమియు, గొందఱఁబదంబులం బట్టి యూర్ధ్వంబున కెగరఁజిమ్మియు, వారలు మగుడి ధరణిం బడుసంరంభంబున నద్దనుజుల వేఱొక గొందఱిని బట్టి వారిని లక్ష్యంబుగాఁ జూచి వైచియు, నివ్విధంబున నఖిలదానవుల బరిమార్చి తనివి చనక వొక్కపటంబు బెరికి సేనాపతికుమారులం బదియుగొట్టి విగతప్రాణులం జేసె నంత ॥తే॥గీ॥ వజ్రబాహుఁ డమర్షంబు వర్ధిలంగ । శార్ఙ్గసూర్యద్యుతి

ధనువున శరసమూలు । బాహుసహస్రంబు లుద్ధతిఁ బఱప నవియు । వీరబాహుండు ద్రుంచె దోస్స్థైర్యమెసఁగ ॥ వ॥ మఱియు నయ్యసుర ఘోరశరాచంబు లెన్నియుం బఱపిన నవియన్నియు వీరబాహుండు మధ్యంబున విదళితంబులు గావించె వెండియు నద్దానవుఁడు బాణసహస్రంబులు వర్షించిన నవ్వీరుం డయ్యంబకంబులు కరంబునం గొని తునియలు జేసి నంత యు తే॥గీ॥ వజ్రబాహుండు మఱియును వాడిశరము । లతనిశిరమున నురమున నంఘ్రులందు । నుదుట బాహుల జానుల నుదరమునను । వేలసంఖ్యల నాటించె విజయమెసఁగ ॥ వ॥ ఇట్లు నాటించిన వీరబాహుండు గించుకతడవు మూర్ఛితుండై యంతట తెలివి గాంచి రోషంబ గ్గలంబుగా నశ్వంబు లసుందరంబగు తదీయస్యందనంబు నిజపదాఘాతంబున నూరు వ్రయలం జేసి నిట్లు రథంబు విదళితంబగుటయు వజ్రబాహుండు వేలొక్క తేరెక్కి యుక్కుమిగుల బాణసహస్రంబులు లలాటంబున బ్రయోగించిన వీరబాహుం డవియన్నియు కరంబున గట్టియు దనుజాతోడ గూడ తద్రథంబు లక్షయోజనపర్యంతంబు నూర్ధ్వంబున కెగయఁ జిమ్మిన శతాంగంబు విశీర్ణాంగంబై ధరాతలంబునఁ బడియె నట్లు వజ్రబాహుం డరదంబు తోడఁ గూలియు బొలివోని ధైర్యంబునలేచి కోపవహ్నిఁ బొంగుచు ముహోన్నతంబగుఁ జాపంబు గేలించి యుద్ధసన్నద్ధుండయ్యె నయ్యెడ॥ ఆ॥వె॥ వానిధనువుఁ ద్రుంప నడివీరబాహుండు । ఖడ్గ మసురుఁడంతఁ గరముబూని । కోపమడర నెగయఁగొబ్బున వీరుండు । ఖడ్గముష్టి తోడఁ గరముఁ గునిసె॥ వ॥ ఇట్లు విదళితకరుండై వజ్రబాహుండు గదాదండంబు వేలొక్క కేలం గొని వీరబాహుని పయిం బ్రయోగింపఁ జనిన ॥ క॥ కరవాలంబున. తద్గద । పరిభూతి మొనర్చి వీరబాహుండు కడిమిం । బరిమార్చె వజ్రబాహుని । శిరములు నిశితాసిధార శిథిలిత గా జేసెన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబున నిఖిలదానవ సైన్యంబుల సంగరాంగణంబునం బొరిగొని మహావిజయలక్ష్మీ విరాజమానభుజుండగుచు నిరతిశయ కుతూహలంబున నిజస్వామిసన్నిధి కరుదేర తలంచెనంత నాదిత్యుండస్తమించె నప్పుడు॥ క॥ స్కందుని మహిమలు బలుమఱు । విందిం చుటకున్ ఖలుండౌ వేఁడుం నిజముగా । బొందెను శూరుండని మది । నందుచు మదివీరబాహుఁ డరిగె జయమున్॥ వ॥ ఇట్లరిగి నిరర్గళపరాక్రమధుర్యుండగు నవ్వీరబాహుండు మార్గంబున నద్భుతంబులు గ మంగొనుచుఁ బరిఘోల్లంఘనంబుఁ జేసి నిమిషమాత్రంబున లంకాపురంబు సేరిన॥ తే॥గీ॥ అచట వ్యాళీముఖుండు తదాగమంబు । శీఘ్రముగ నెఱిఁగి సహస్రశిరములలర । భాసురంబుగ ద్విసహస్రబాహు లొప్ప । తత్కృతంబైన పుత్త్రవధంబుఁ దలఁచి॥ క॥ ఉరురోషంబున నేవా । ఘ్రాస్యుండై యెదిర్చి వీరబాహునితోడన్ । వరశౌర్యుఁడు వ్యాళీకం । ధరుఁడిట్లనియె న్నితాంతదర్పంబెసఁగన్॥ చ॥ నిలునిలు మోరి యెచ్చటికి నీవిఁకఁ బోయెదు యుద్ధమత్సుతుం । గలన వధించి తీవటులఁ గావ మదంబు డుగన్ భవద్భుజా । బలమణఁగింతు నేఁడిపుడు భండనమందున మత్పరాక్రమో । జ్జ్వలతనుజాతమంచు ననివారణని ష్ఠురభావ లాడినన్॥ వ॥ వీరబాహుండు వానుఁ గనుచు నద్దానవుని కిట్లనియె సహస్రముఖంబులు ద్విసహస్రకరంబులునుం గల మహాకాయుండవీవు నేఁ డేకశిరస్కుండను సంగరాంగణంబున నీవలసిన నది చేయుమున నంతలోన వ్యాళీముఖుఁ డెసైన్యంబు లురువడించి యిరుదెసలఁ గప్పి యబ్బలుమగవి మీద విశిఖశరపరంపరలు గురిపించె నంత వీరబాహుండు ఖడ్గంబు చేకఁ బూని । యవియన్నియును విదళించె నాతఁడంబు యంత వ్యా

ళీముఖుండు సహస్రబాహు । ఖులవడఁ చె తద్భుజాంతర కులఘుపటిమ ॥ తే॥గీ॥ అసురేంద్రుని బాహుసహస్ర మపుడు । వీరబాహుండు నిశితాసి ధారఁ గునిసె । మఱియు నితరకరంబుల మనుజభోజి । క్రుద్ధుఁడై పర్వతంబులు గొనిరయమున॥ తే॥గీ॥ వీరబాహుని మీదను వేగ వైవ । నవియు చూర్ణంబులై రాలెనతనిఁ దాఁకి । యంతనద్దైత్యు నితరబాహాసహస్ర । మద్భుతంబుగఁ దునుమాడె నలఘుపటిమ॥ వ॥ ఇట్లు కరంబు లన్నియు విదళితంబులైన నయ్యసురుండు శోకవిహ్వలుండగుచు తుండాసహస్రంబున మగుడి బంధింపం దొడరిన వీరబాహుం డనివార్యశౌర్యంబున తత్తుండాసహస్రంబును గరవాలంబునం దునుమాడి సంగరాంగణంబు నెత్తురు నెరపె నంతయు క॥ దానవసంఘము నీగతి । మానితశౌర్యుండు సమరమండలివిగత । ప్రాణులఁ జేసి పయోనిధి మీసుగ లంఘించి గంధమాదననగమున్ ॥

—:*వీరబాహుఁడు శూరుని వృత్తాంతము కుమారస్వామికిఁ జెప్పుట*:—

తే॥గీ॥ చేరి యవ్వీరబాహుండు శీఘ్ర మంత । పూర్వరూపంబునను కాంగిపురమునకును । వచ్చి రవ్విధఁ గనుగొన వనజభవుఁడు । హరియు నింద్రియు నాదిగా నఖిలసురలు॥ వ॥ మఱియు నష్టాదికలక్షగణవర్యులును ప్రహృష్టాంతరంగులగుచుఁ బ్రణామస్తోత్రంబుల నాతనికి ప్రియం బొనర్పుచు కృతాంజలులై రయ్యవసరంబున వీరబాహుండు వారల నాలింగనసంభాషణంబుల నాదరింపుచు వారలకు తద్వృత్తాంతం బంతయు విశేషించి యింద్రునకుఁ దెలిపి సకలబృందారకసమేతుండగుచు నిందుకళాధరు నందను మందిరంబునకుం జని ॥ క॥ సురసేనావిభుఁ డగుహు । చరణాంబుజయుగళమునకు సాష్టాంగనతుల్ । విరచించి ముకుళితంబులఁ । గరముల్ గొనియా దెస్వప్తి కారుండె నుమముల్ ॥ వ॥ నిజస్వామిచేత కృతానుజ్ఞుండై ॥ తే॥గీ॥ వీరబాహుండు సహోదరు వినయమొప్ప । దనుజవృత్తాంత మంతయు తగవచించె । దేవ మీరానతిచ్చిన తెఱఁగు శూర । వస్తుఁ గోడను జెప్పితి బహువిధముల ॥ క॥ వినడయ్యె యించుకేనియు । దనుజుఁడు నీయాజ్ఞ మీఱె తద్దయు నదిగాకను సేనలఁ బురికొల్పెను । దనపై నిశితాస్త్రశస్త్రతతులుఁ గురియన్ ॥ క॥ నీకరుణచేత దనుజానీకంబును దునిమి యాజినిస్థుల మహిమల్ । నీకడకు జేరఁ గంటిని । బ్రాకటగుణరత్నహార భర్గకుమారా ॥ వ॥ అనిపలికి వినయనమ్రుండై దండనిలిచిన వీరబాహుం గనుంగొని షణ్ముఖుం డిట్లనియె॥ క॥ మూర్తులకు గాసిఁ బొందితి । నీకంటెను స్వామికార్యనిపుణుఁడు గలఁడే । లోకంబున నని యంతట । లోకేశ రమేశ దివిజలోకేశ్వరులన్ ॥ వ॥ మఱియు నెల్ల దివిజాలం గనుంగొని దేవసేనావిభుం డిట్లనియె ॥ క॥ అంగీకరింపఁడయ్యెన । భంగమదోన్నతిని శూరపద్ముఁడు మత్సా । క్షిం గరుణింతనికేటికి । సంగరమున నేక బాహుశౌర్య మెసంగన్ ॥ వ॥ మీరందఱు గనుంగొనుచుండ భ్రాతృపుత్త్రమిత్త్రబాంధవసమేతంబుగా శూరపద్ముని జంపి బరిమార్చెదనని శపథంబు పలికిన సుబ్రహ్మణ్యుని వచనంబులు విని హరిబ్రహ్మాది సకలదివిజులు సంతోషభరితాంతరంగులై రంతయు॥ తే॥గీ॥ సకలదానవవిధ్వంస నిపుణుఁడైన । వీరబాహుని చరితంబు వీనులలర । విని మహీసురపుంగవుల్ విస్మ

యంబుల గొందిరాత్మను నిర్భరానందములగుచు ॥ వ॥ మఱియు సూతుండు శౌనకాదులం జూచి శ్లక్ష్ణరసాయనంబుగ నింక జెప్పెద సావధానంబుగ వినుం డని యిట్లనియె ॥ క॥ అంతట శూరుఁడు పుత్త్రుని । యంతిమదశ నాలకించి యసురావళిచే । సంతాపమొందె నలినిభ । కుంతలయగు నట్టి పద్మకోమలితోడన్ ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున పుత్త్రవియోగసంజాయమానవేదనాదోధూయమానమానసుండగు శూరపద్మునకు మంత్రివర్యుండగు ధర్మకోపుఁడత్యంతశాంతవచనంబుల నూరడింపుచు నిట్లనియె ॥ క॥ అతులైశ్వర్యయశోభృత । మతిశాలివి శౌర్యనిధివి మహనీయజయా । న్వితుఁడ వురుతంత్రవిదుఁడవు । హితనష్టుఁడువోలె నేల ఖేదమునొందన్ ॥ క॥ నీవిట్లు శోక మొందిన । నీవేల్పులు సెన్నుఁ జూచి యుప్పొంగు నకరే । కావున శోకము విడువుము । భావంబున దూతసేయుపని కిం తేలా ॥ క॥ వరశౌర్య రిపుమారున । కరయఁగ సాయుజ్య మల్పమగుఁగాకున్నన్ । దురమునను దూతచే న । య్యరివీరమదాపహారి హతుఁ డెట్టులగున్ ॥ వ॥ అని యిట్లు మంత్రిచేత బోధితుండై దానవేంద్రుండు పార్శ్వవర్తులగు దనుజులం గని యద్దూతయిప్పుడున్న వాఁడో చనియెనొ తెలియుం డని వారందఱు నసురులకు పరాభవంబుగావించి దూతవోయిన తెఱంగతనికి విన్నవించిన । తే॥గీ॥ అంత నబ్జజాతోడితే నసురవరుఁడు । దూతననిపిన నతఁడు దోడ్తోడ నరిగి । స్కందుసన్నిధి నుండె జంగమలభవుని । విబుధులను గాంచి పెసవచ్చి విన్నవించె ॥ క॥ శూరుఁడు పనిచిద్వార్తయు । వారిజగర్భాదివిబుధవర్గము సెల్లన్ । సారెకు మదిగోపించియు । వారణము స్వాండవిభుని పనరుహాగర్భున్ ॥ తే॥గీ॥ దూతముఖమున రావించి ప్రీతిఁ జేసి । పట్టణంబును బూర్వంబు పగిది మెఱయ । శీఘ్రము రచింపు మనవుడు జెలంగెసలంగ । నతఁడు నిర్మించి మునుపటియట్లు పురిని ॥ తే॥గీ॥ ఆత్మసన్నిధికరుదేర నతనిఁ బనిచె । బహువుగ రొమ్ముసర్చి శూరుఁడు భటులతోడ । పండమున కంత వారల జాండమునకు । నవలనలుప వీడ్కొని వచ్చి రాత్మణంబ ॥ వ॥ అంత మున్ను పనిచిన దూత యరుదెంచి రత్నసింహాసనారూఢుండైన శూరపద్ముంగని కరంబులు మొగిడ్చి వినయాన్వితు లగుచు నిట్లనిరి ॥ తే॥గీ॥ దేవ మీయాజ్ఞ నటఁబోయి తెలిసి సకల । మిపుడు వచ్చితి మెంతయు నీశసుతుఁడు । కాంతినగరంబున వసించి సకలభూత । వితతిద్విసహస్రవాహినుల్ వేడ్కఁగొలువ ॥ వ॥ మఱియు మహాబలులను సేనాపతుల నష్టోత్తరశతంబును నమేయపరాక్రములగు నవసంఖ్యాధికలక్షవీరనరులును పరిచర్యాపరులై హరిబ్రహ్మాదిసురలు పరివేష్టించియుండు రమ్యమౌ మహాసన్నిధానంబున ॥ తే॥గీ॥ సాహసమునంగ సుగరస్థలమునందు । తారకునిఁ ద్రుంచి నీమవర్తనము నరయ । వీరబాహుని నమ్మహావిభుఁడు బనుప । నతఁడు పనుదెంచి యిచ్చటి కతుల మహిమ ॥ వ॥ నిశ్శంకుండగుచు బహుపరాక్రమంబుగ మెఱసి అంతఃపురాధిపతియగువ్యాళీముఖుని కృతాంతపురాభిముఖునిం గావించి యక్షయబలులగు రాక్షసుల నసేకులం బొరిగొని సుందరంబైన యప్పురం బంతయు నిర్మూలంబు చేసి మేటివీరుండగు వజ్రబాహునిం గీటణంగించి భవదీయబలాబ్ధులంబు లరసి చయ్యన మరలి యతనిసన్నిధిం జేరి యిచటివృత్తాంతం బంతయు విన్నవించిన ॥ క॥ హరవందనుఁ డమర్షంబున । హరిముఖ్యసుపర్వగణము నారసి శూరుం । బరిమార్తు నేపె యనవుఁడు । సురతరకాతూహలంబు నొందిరి దివిజుల్ ।

—*శూరుఁడాప్తులతో నాలోచించుట:*—

వ॥ అని యివ్విధంబున దూతపలుకులట్టియ్యఁ జెవులకు ములుకు లగుచు నులికిపడి శూరపద్ముండు నిజకుమారవర్గంబును సోదరుండగు సింహవక్త్రుని సకలసేనాధిపులను, మంత్రకోవిదులైన మంత్రివరులును, మర్మజ్ఞులును, రావించి విచారపరుండగుచు వారలకిట్లనియె ॥ తే॥గీ॥ వింటిరే యిప్పుడీవార్త విధిహరిముఖ । దివిజసందోహములు మహాదేవుఁ జేరి । శూరపద్ముండు వేధించు సారెమమ్ము । బ్రోవుమనుచును బహుభయంబునను వేడ ॥ వ॥ అప్పరమేశ్వరుండు ప్రసన్నుండై నిలింపులవచనంబు లాలించి కుమారుం గాంచి సేనాసమేతంబుగా నబ్బాలునిం బంచిన నతండునను దెంచి కాంతినగరంబునకు హరిబ్రహ్మాదిదేవగణసహితుండై మనతోడ నెదిరి యుద్ధంబు సేయనిశ్చయించి సన్నద్ధుండై యున్నవాఁడని పలికి వెండియు నిట్లనియె ॥ క॥ తారకుని దునిమి నప్పుడ । వారింపనౌ వాని మదము వసుధ శిశువుతో । శూరుఁడు సరిపోరెను నా । సారెనపయశంబు బొందఁజాలక యుంటిన్ ॥ వ॥ ఇతఃపరంబెద్ది కార్యంబు చెప్పుండనిన శూరపద్మునకు మయూరుం డిట్లనియె ॥ క॥ తారకునిహంతు జాతని । నీరితిన్ బాలుఁడంచు నెంచగ నగునే । ఘోరాజి వ్యూహ వి। దారుని మదిదూతయనుచు దలఁపఁగ నగునే ॥ క॥బలమంతయు హతమయ్యెను । దలఁపవు తన్మహిమ యిదియు తగునే నీకుం । బలునూటలేల నీక నీ । తలంపెట్లను నట్ల నడపు దానవనాథా ॥ వ॥ అనిపలికి యతండూరకుండె నంత దుర్గుణుం డిట్లనియె ॥ క॥ బాలుని భూతగణంబుల । దూలింపఁగ నీకు తగదు దోర్బలమెసఁగన్ । బాలుని గర్వమణంపఁగ । జాలమునకు సైన్యపతుల ననుపమఁ కీశా ॥ వ॥ అనిన యతని వాక్యంబులు విని యనంతరంబ ధర్మకోపుండిట్లనియె ॥ క॥ దానవనాథ భవత్సుతులైన హిరణ్యాగ్నివక్త్రుల య్యిరువురలో । యొనుగ నొక్కఁడచాలఁడె । వానిం గూల్చుటకు నాహవంబున కడిమిన్ ॥ క॥ బాలుఁడు గావున తారకుఁ । డాలంబున నతనిచేత నపహతుడయ్యెం । జాలక ప్రత్యస్త్రవిధా । నాలోచనకలన దానవాన్వయతిలకా ॥ వ॥ మఱియుం గ్రౌంచుం డగస్త్యశాపంబు వలన విదళితుండయ్యె వజ్రబాహుండును సంగరంబున సాధనంబులైన రథశరాసనాదు లేమరి దూతచేత వృథానిహతుండయ్యె దీని నేమిగొంత యగు సర్వరంబుగ హరిబ్రహ్మాదినిఖిలదేవసైన్యంబులతోడ నబ్బాలు జయించుటకు మనదెసలంగల సేనాధిపతులఁ బనుపనగునని పలికియూరకుండె నయ్యవసరంబున కాలజిత్తుం డిట్లనియె ॥ క॥ హరివిధిపురందరాదుల । సురలను బూర్వంబు గెలిచి కుంభద్రత్వాధిం । బరగిన నీకిపు డేటికి । కరము విచారంబు వైరిగంధేభహరీ ॥ వ॥ అక్కుమారుని మీద సైన్యంబులనేని బనుపుమొండె కాదేని నన్నుం బనుపు మిప్పుడేను గదలి నీమనంబునకు సంతసంబుగ నఖర్వగర్వ ధూర్వహుండగు నయ్యర్భకునిదర్పం బణంచెదనని పలుకు నెడ శౌర్యప్రచండుండను ఖాఁడసురులం గూర్చి యిట్లనియె ॥ క॥ డింభకు నొక్కని సంగర । కుంభినిభూతములతోడఁ గూల్చుటకై యెంచిం । తాంభోధి మునుఁగ నగునే । గంభీరత మాని దనుజగణసారులా ॥ వ॥ అంత నతండు శూరునిం గని ॥ తే॥గీ॥ అతనికి సహాయమై వచ్చు నఖిలభూత । గణముల జయించి యర్భకుఁగడిమి మెఱయ । నేను దోతెంతు నీదుసన్నిధికి నిపుడు । ననుమతి నొసఁగు దనుజేంద్రయనుచుబలికె ॥ వ॥ అంత నలుండను గండుండు చెప్పిన విధంబున నిట్లనియె ॥ ఆ॥ వె॥

చింత సేయఁజనునె యింతయు నీమది। నర్భకునకునిట్లు నసురవర్య। యిమ్ముగా కనుజ్ఞ నిలభూతతతిఁ గూల్చి। బాలుఁ బట్టితెత్తు హితిధిమెఱయ॥ వ॥ అంత సింహాండను వాఁడిట్లనియె॥ క॥ సురపతికి సహాయుండై। యరుదెంచిన బాలు నతని యాహవకేళిన్। స్ఫురదురుచిరభుజాప్రతాప। స్ఫురణన్ గెల్చుటకు చింత బొందఁగ నేలా॥ ఆ॥వె॥ కమలజాండములను గలయోధులందఱు। నతని కొగి సహాయులైన యేమి। వానిగర్వమెల్ల వారించి వెసబలు। గెలిచి వత్తు నాకు సెలవొసంగు॥ వ॥ అని యివ్విధంబున మంత్రులు సేనాధిపతులు నుబలికిన విని యనంతరంబ భానుకోపుం డిట్లనియె॥ తే॥గీ॥ తారకాశ్రించులను మహోదారబలుల। నాజిఁ గూల్చిన యపుడు విన్నవుప వైతి। బాలుఁడాతను దొడ్డగఁ బ్రస్తుతించె। దేల భవదీయబలముల నెఱుఁగఁకకట॥ వ॥ బహూక్తులింకేటి కతనిజయించుటకు నాకనుజ్ఞనొసంగు మనిన నంత హిరణ్యుండిట్లనియె॥ క॥ బాలుని దర్పమణంపఁగ। చాలవిచారమును బొందఁజనునే యాహా। యీలాగైనను నగరే। వాలాయము జనులు దైత్యవంశాధీశా॥ తే॥గీ॥ భానుకోపుని బనుపుము బాలుమీద। నతని బంపిన జయమగు నట్లుగాని నన్ను బొమ్మన్నఁ బోయి సైన్యముల తోడ। నర్భకుని నాజి నిరసించి యరుగఁదెంతు॥ వ॥ అంత నగ్నిముఖుండు జనకుం గనుంగొని యిట్లనియె॥ ఆ॥వె॥ తండ్రి వినుము నీకు తమ్ముని తారకు। నర్భకుండు దునిమె నాజిలోన। వాని దూతవచ్చి వడినన్నుఁ దనుజాని। వ్రజబాహుఁ దునిమి వైచెఁ గడిమి॥ వ॥ తద్గర్వంబే నెట్లు సహింపఁజాలు వాఁడ నాకనుజ్ఞ నొసంగుము త్రికరణంబుగా సైన్యంబులతోడ వానిం బరిమార్చికొని కాని నీసముఖంబున కెట్లు రానేర్తు మున్ను మహాపరాక్రమసంపన్నుండనై బలిసద్మనివాసుల జయించుట నీ వెఱుంగవే బ్రహ్మగత్తంబులగు కవచకార్ముకనానాదివ్యాయుధంబులు నాకుం గలవు గావున నన్ను రణంబునకు నియోగింప నగునని పలికె నిత్తెఱంగున నందఱు బలుకు నవసరంబున సర్వార్థవిదుండగు సింహావక్త్రుండు వారల నందఱ నివారించి శూరపద్మునిం జూచి తథ్యంబులయిన వాక్యంబుల నిట్లనియె॥

—:*సింహవక్త్రుఁడన్నకు నీతిచెప్పుట*:—

క॥ శాశంకమౌళి తనయుఁడు। లీలామహిమాద్భుత బాహుశేయుఁ ద్రిలోకీ। పాలకు దానవనాయక। బాలుం డనిమదినిఁ దలపఁ బాఁడియె నీకున్॥ క॥ పరమేశుఁగా నీకు నెవ్వఁడు। పరికింప నతండ కాదె బాలుం డితఁడున్। బరగు తదాజ్ఞను జగముల। కరయఁగ నుత్పత్తి లయము లనవరతంబున్॥ క॥ విశ్వేశుఁ డతఁడొసంగిన। యైశ్వర్యం బనుభవించి యతిగర్వమునన్। విశ్వమున నూరకుండక। శశ్వద్బాధలను బెట్ట జనునే సురులన్॥ వ॥ నీవు బ్రహ్మేంద్రాదుల బాధించుటయు నింద్రతనయుం జెఱనిడి విడువకుండుటయు మొదలైన వృత్తాంతంబులువిని భగవంతుండగు శంభుసంభవుండు దేవతలయందు దయాళుండగుచు మనల జయించుటకు కాంతిపురంబును శేరి యచటికి నందికేశ్వరగణంబులలోన నధికుండైన యమ్మహాబలుని బనిచిన నతనియందు దూతబుద్ధిం జేసి తన్మహామహిమం బెఱుంగ వైతి మఱియు నీకీశ్వరుం డష్టోత్తరశతయుగంబు లాయువొసంగె నదియును సన్నిహితంబయ్యె శక్త్యాయుధంబున మరణంబొసంగె నదిగావున శక్తిధరుండై సుకుమారుం

డగు కుమారుండు సనుదెంచె నిటు ఘటనాఘటనసమర్థుండైన మహాదేవు మాయనెఱుంగవైతివి తాదృశబుద్ధి నీకేల ప్రబలంబయ్యె వివేకవిశారదుండవై॥ క॥ బందీగృహ సంస్థితులగు। బృందారకవరుల విడిచి ప్రియమొప్పఁగ న। య్యిందుకళాధరసుతునకు। వందనమొనరించి యాతనివచనమువలెన్॥ ఆ॥వె॥ నిర్భయుండవగుచు నిఖిలభోగంబులు। బొందియుండు మాత్మపురము నందు। పుత్రమిత్ర బంధుపోషణ పరుఁడవై। దానవేంద్ర ధీరధైర్యసాంద్ర॥ వ॥ అని యథార్థంబుగా సింహవక్త్రుం డాడిన వచనంబులు విని దోషాచరేంద్రుండు రోషఘూర్ణితరక్తలోచనుండును, విస్ఫురదధరవదనభాసమానుండును, ప్రవర్తస్వేదకణసంవృతగాత్రుండును నగుచు నిట్లనియె॥ క॥ భ్రాంతుండ వేమి పచించెదొ। కింతయును మదిలజ్జఁ దొలంగి యెదుటనునీవ। త్యంతము భూతముల శిశువ్వింతగఁ బొగడెదవు వంది విధమున నాతోన్॥ క॥ బాలునకు మ్రొక్కమనియెదు। నీలక్షణమెల్లఁ దెలిసె నిలువుము కుమతీ। నాలావు బలము దొలఁగెనె। నీలగళుం డొసఁగు వరము నీ వెఱుఁగవొకో॥ క॥ చను మెందైనను నాయెదుఁ। దను నీవుండంగ వలదు తద్దయు ననుదున్॥ వినితూరుని కఠినోక్తుల। నసుజాఁడు సింహాస్యుఁ డప్పు డతిఖిన్నుండై॥ క॥ ఏ నెంత హితము చెప్పిన। వీనులఁ జేర్పం డితండు విపరీతముగా। మానసమునఁ దలపోయును। మానుగ తదభీష్ట సరణిమున్ బలుకఁదగున్॥ అని నిశ్చయించి యతండిట్లనియె॥ క॥ నానాదివ్యాయుధములు। దానవవర నాకుగలవు తథ్యంబుగ నీ। వానతి యిచ్చిన నిక్షణ। మేనుం భూతములతోడ నీశుకుమారున్॥ వ॥ ఆహవంబున విహతుం జేసి భవత్సన్నిధికరుదెంచెదనని పలికి సింహముఖుండు సమరసంభ్రమవిజృంభితభ్రుకుటీకరాళుండయ్యె నంత॥ క॥ శూరుఁడు విని సింహాస్యున। కీరీతి ప్రసన్నబుద్ధి కింతయు ముదమింపారఁగ ననుజునితోడను। పారతరోక్తులను బలికె సభలో నెలమిన్॥ క॥ నాధైర్యము నాబలమును। శోధింప దలంచి యనిన దూష్యలివి వృథా। క్రోధముఁ జేసితి నీపై। సాధుతరంబగును నీమనవి జగతిన్॥ క॥ బాలకుని కొలుకు నిత్తరి। నాలంబున కరుగనీకు నర్హంబగునే। బాలుం డిటు వచ్చినచో। నాలాగున నిమ్ము బిలుకు నతని జయింపన్॥ వ॥ కావున నిప్పుడు గృహంబున కరుగుమని తమ్ముని వీడ్కొలిపి యచ్చట నుండు నందఱిని బనిచి శూరపద్ముం డంతఃపురంబునకుం జనియె నంత నారాత్రి చనిన మఱునాఁడు॥

కుమారస్వామి జైత్రయాత్రకు వెడలుట

మ॥ చెలువున్ మీఱను మారకుమారుఁడు మణిసింహాసనాసీనుఁడై। జలజాతోద్భవముఖ్యవాదిదివిషత్సంఘంబు సేవింపఁగా। నలరన్వీరగణంబు ద్రోల నవసంఖ్యాధిక్యలక్షోన్నతిం। గొలువై వేడుక వీరబాహుసమరాగ్రుం గాంచి భవ్యంబుగన్॥ ఆ॥వె॥ రథము దెమ్ము వేగ రణమునకరుగఁగ। వలయు నసుదు స్వామివచన మపుడు। వేడ్క నాలకించి వీరబాహుఁడు నెప్పఁ। బవను తోడనతఁడు పటిమమెఱయ॥ వ॥ శక్వరంబుగఁ జని నానారత్నవిచిత్రితంబగు రథం బాయత్తంబు సేసి తెచ్చి సన్నిధికిఁ జని వీరబాహుండు విజ్ఞాపనం బొనర్ప కుమారుండు సింహాసనంబు డిగ్గి రథంబధిరోహించె నంత॥ క॥ కమలాసన కమలేశ। ప్రముఖామరసంఘమెల్ల భాసురలీలం। దమతమ వాహనముల పైఁ। గ్రమమెఱ

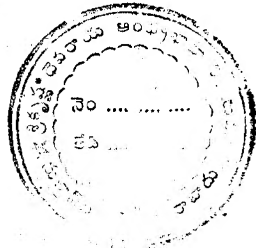
ప్పఁగ నెక్కి రంబికాసుతు నాజ్ఞన్ ॥ క॥ గరు డారూఢుం డచ్యుతు । హరిపద్మజుఁ డంచ నెక్కి నమరేంద్రుండున్ । గరమలరవిమానంబును । నరదంబులపై జెలంగి రలసైన్యపతుల్ ॥ వ॥ ఇట్లుసమరసన్నాహసముత్సాహ భరితులై వాహినీ ద్విసహస్రంబులగు భూతగణంబులతోడ ప్రళయార్ణవకల్లోలమాలికాఘోషంబుల ననుకరింపుచు బృందారకదుందుభులును కర్కశకాహళీకాపటహడిండిమాదిఘోషంబులు మొరయ, సురలు విరులవర్షంబులు గురియ, బిట్టుగ నట్టహాసంబులు సెలంగ, నభంగవిక్రమంబుల పారావారతీరంబు చేరఁ గదలిరి ॥ ఆ॥ వె॥ అపుడు బహుళ తాంగహయసింధురపదాతి । చరణధుతపరాగచయము చేర । పంకిలత్వమొంది పాథోధి దాటంగ నలవియయ్యె నిఖిలబలములకును ॥ వ॥ ఇట్లు షణ్ముఖుండు సేనలతోడ నంభోనిధి దాటి పురియుత్తరద్వారపరిసరంబున విడిచి నప్పుడు ॥ క॥ హరివిధులు శంభునందను । చరణంబులకొరిగి యనిరి జగదీశ మహా । కరుణామతి విను దానవు । పురము నిపుడు నీవు చేరఁ బోల దధీశా ॥ తే॥ గీ॥ ఇచట భూరుణ్ణగో నిది యొకఁ డిగినాఁడు । హోరి కరుదెంచునప్పుడు శూరపద్ము । గర్వ మణఁగింపు మనవుడు క్రౌంచభేది । హరివిధులు జేయు ప్రార్థన నాలకించి ॥ వ॥ ఈక్షణంబ విశ్వకర్మ రావించి యొకపురంబు నిర్మింపు మనవుడు నతండు నానారత్నగోపురప్రాకార మంటపపరిశోభితంబును, వివిధవిచిత్ర గృహాలంకృతరాజవీథిమనోహరంబును, సకలవిభవాభిరామంబును, హేమనిర్మితంబగుట హేమాఖ్యంబునగు నగరంబు నిర్మించి విజ్ఞాపనంబు గావించిన కుమారుండు దానిం గనుంగొని సంతోషించి రథంబుడిగ్గి యందొక్క దివ్యభవనంబున ప్రవేశించెనంత హరిబ్రహ్మాద్యఖిలసేనాపతులును ప్రత్యేకంబ యథార్హస్థానంబుల నివసించి రంతయు ॥ ఆ॥ వె॥ శివకుమారు గొలుచు సేనాపతులపేర । లెన్నరింతుఁ జెవుల కింపుగాను । వినుఁడు శౌనకాది విబుధపుంగవులార సావధానచిత్తు లగుచు నిపుడు ॥ వ॥ అని సూతుండిట్లనియె నమ్మహావీరులు శుభ్రుండును, మేఘమాలియు స్వేతుండును, కరాళుండును పాత్రకుండును, పరిఘు నేమియు హంతవహుండును పుష్పదంతుడును, రుద్రాకారుండును, హరుండును మణిజిత్తుండును, కేతుమాలియు వక్త్రిండును, బ్రహ్మకేశుండును, నధిపతియును, కళింగుండును, ఘోరుండును, నచ్యుతుండును, బలుండును, కాలుండును, చిత్రసేనుండును, భూరినాముండును, సుశీలకుండును, మాజయుండును, మానషంతుండును, సింహుండును, నుత్తరసింహుండును, పదిష్టుండును, జయుండును, ఘత్తకుండును, మత్తంగుండును, చండుండును, మహాబలుండును, నీలవక్త్రిండును, శుభావహుండును, నందాభరణసఖుండును, కాకపాదుండును, పింగళుండును, సమాయుండును, మాయుండును, ఖరుండును, నికుంభుండును, కుంభుండును, శంఖుండును, పాలకుండును, విశిఖుండును, శతతాళుండును, హయగ్రీవుండును, నాయుతాక్షుండును, సహస్రబాహుండును, వసంతుడును, ఛాయుండును, మంగకేశుండును, సోమనాముండును, వజ్రమాలియు, నజముఖుండును బలియు, శరభుండును, క్రౌంచుండును, శార్ఙకుండును, కంధుండును, మేఘుండును, విజయుండును, విద్రుముండును, కఠినుండును, దండవ్యాఘ్రుండును, మహాభీరుండును, కాలపాశుండును, నిష్ఠురుండును, దశముఖుండును, కుముదుండును, భీముండును, ధనంజయుండును, వృషభరూపుండును, శుచిముఖుండును, ననలకేశుండును, ననలవక్త్రిండును, మంతుండును, సున్నత్తుండును, నందియు, నాత్రేభవుండును, వాయువేగుండును, మహాతేజుండును, జ్వాలాకేశుండును, భానుకంపుండును, ఖతంగుండును, శుద్ధుండును, నసేకప్రభుండును, శితుండును, నిందునాశుండును, కుమారియు, నత్రియు, నసురకాలుండును, హరికేశుండును, జ్వాలాకేశుండును, వీరందరష్టోత్తరశతసంఖ్యం బరగుదురు ॥ ఉ॥ అంతమున హరిముఖ్యాదివి జాలి నవాధికలక్షవీరుల । తత్క్షణము షణ్ముఖుండు నదండ భజింప నాతుల్ ఘటింపు చున్ వింతచెలంగు భాసురనవీనమణీమయభద్రపీఠిపై । సంతస మొప్ప నుండె గిరిజాప్రియసూనుఁడు వైభవోన్నతిన్ ॥ ఉ॥ నారదమౌని యంత కదనప్రియుఁ డౌటను వేగవచ్చియా । కూరునిగాంచి నీగురువు శుక్రుఁడు మత్స్యముఁ డెన్నఁ గాన నీ । కారయ నేమముం గలుగ నాప్తతమంబగు నొండుమాటనీ । తోరహిఁ దెల్పవచ్చితిని దోయధిదాటి పరాక్రమోన్నతిన్ ॥ తే॥ గీ॥ శంభుసూనుడు నీతోడ సమరమునకు । వచ్చె నతనికి భయపడ వలదు మదిని । సంగరమొనర్ప నీకును జయమునగ్గలంగ । లితమొనర్చెదనని తెల్పి తపసి చనియె ॥ క॥ శూరుఁడు తదీయవచనము । పారెకు విని యాలిగి నాతు సమర మొనర్పం । భారమెుకో యని చెంతను । ఘోరాఘోరులను జూచి గొబ్బున మీరల్ ॥

భానుకోపుఁ డనికరుగుట.

చ॥ జలనిధి తోడితెండనినఁ జయ్యన వారలు పోయి వాని నా । జ్వలగతి తోడితేర నటువారధి గన్గొని శూరుఁ డిట్లనుం । దలఁ పఁగ నస్మదాజ్ఞ నుపధయిన నర్భకు భూతసైన్యమి । వ్వాలువిడువంగవచ్చునె లవంబు వివేకము లేక నీమదిన్ ॥ వ॥ అనిన సముద్రుండు శూరపద్మున కిట్లనియె ॥ క॥ ఏలా నాపయి కోపము । బాలుని వారించు నట్టి పటిమయు నాకుం । జాలునె యతఁడు సురేశుఁడు । దూలితి తద్భూతసైన్య ధుతధూళితతిన్ ॥ తే॥ గీ॥ అనుఁడు వనరాశి వచనంబు లాలకించి । యరిగె షణ్ముఖు మీద నయ్యసురమౌళి । యంతలో దూత లఖిలవృత్తాంత మరసి । వేగచనుదెంచి పలికిరి వివరముగను ॥ సీ॥ దనుజాధీశ్వర బాహాశౌర్యమిరవొందఁ ఖ్యాతిఁ జొప్పట్టియంబునిధిం దాటి సమస్తభూతతతితోఁ బొల్పొంద నక్కాల్రించభే । దనుఁడేతెంచి పురాంతికంబున విచిత్రం బొప్ప భాస్వత్పురం । బును నిర్మించి హరీంద్రముఖ్యదివిషత్పుంజంబు సేవింపఁగన్ ॥ వ॥ సకలవిభవంబుల జెలంగుచు నీతోడయుద్ధంబునకు సన్నద్ధుండై యున్నవాఁడని విన్నవించిన వారల వచనంబులు విని వీరబాహునివలన దగ్ధంబైన లంకాపురంబును గనుంగొనుచు శూరపద్ముండు కోపభీషణాకారుండయ్యె కనుగవకెంపుసొంపారసాత్యుణంబ నిజాత్మజుండగు భానుకోపుం దోడితెమ్మని దూతంబనిచిన వార లరిగి తద్వృత్తాంతం బతని కెఱిఁగించిన ॥ క॥ బలము లసంఖ్యంబులు తను । గొలువఁగ రథమెక్కి భానుకోపుఁడు శౌర్య । జ్వలితన్ శీఘ్రము శూరుని । నిలయద్వారంబునందు నిలిపి రథంబున్ ॥ వ॥ ఆస్థానంబున రత్నసింహాసనాసీనుండైన శూరపద్ముని సన్నిధికి జని నమస్కారంబుఁ జేసి చెంత నిలిచిన ॥ క॥ శూరుండు సుతునిఁ గనుగొని । వారక వృత్తాంతమెల్ల వచియింప మహా । దారుఁ డల భానుకోపుఁడు । పారెకు నాలించి దనుజచంద్రున కనియెన్ ॥ క॥ జనక చని యాక్షణంబున । ఘనసాహసమొప్ప భూతగణముల నెల్లం । దునుమాడి కలన బాలునిగొని తెతు

న్నీదు కడపఁ గుడుకం జెపఁగన్ ॥ వ॥ అనిన తనూజాని వచనంబులు విని సంతుష్టహృదయుండై దైవజ్ఞుండు ఏతనిం బనిచెనని సూతుండు చెప్పినవిని శౌనకాదులు కుతూహలభరితులై తరువాత వృత్తాంతంబెట్లయ్యెనని యడుగుటయు ॥ ఉ॥ రాజిత శైలధామ సురరాజముఖామరపూజ్య యామినీ। రాజకళావతంస నగరాజసుతా పరిరంభలోల గో। రాజవరాధిరూఢ ఫణిరాజసముజ్జ్వలభూష వాహినీ। రాజలసన్మకుట రతిరాజవిభంజన భక్తరంజనా ॥ క॥ సవనాశనహృత్తామస। నవనాంచచ్చంచరీకసత్ప్రకాశా। సవనాశకృతినాట్యో। త్సవ నానాదురితదూర సకలాధార ॥ పంచచామరం ॥ ధరాధరాత్మజామనోజ్ఞ నామసన్నిభా। సురాసురార్చితాంఘ్రిపద్మ సోమసోమశేఖరా। చరాచరాదివిశ్వపోషసారపారపాప్రసం। హరాహరాత్రయీశిఖావిహారహారనిర్మలా ॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందాస్పదహృదయకల్పపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపగోత్ర సోమా
…ల్లనార్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మాంబికాతనయ వినయవి
ధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి ప్ర
ణీతంబైన శ్రీస్కాందంబను మహాపురాణాం
తర్గత శివరహస్య ఖండంబున వీరమహేంద్ర
కాండమందుఁ బ్రథమాశ్వాసము
సర్వము సంపూర్ణము.
శ్రీ శ్రీ శ్రీ

END OF
TITLE